KERİM KUR'AN

TÜRKÇE ÇEVİRİ

Allah'ın aydınlığıyla aydınlanmamış bir kimse için başka aydınlık yoktur. (24/Nur Suresi,40)

ERHAN AKTAŞ

Çeviri	Erhan Aktaş
Kapak & Mizanpaj	Gülsüm Aktaş Özdemir
Kapak hat	Arif Çelik
ISBN	978-605-65772-0-8
1.Baskı	Haziran 2015 (2000)
2.Baskı	Eylül 2015 (1000)
3.Baskı	Mart 2016 (1000)
4. Baskı	Aralık 2016 (1000)
Baskı	Dumat Ofset Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti. Bahçekapı Mah. 2477. Sk. No:6 Şaşmaz/Ankara Tel: (0312) 278 82 00
İletişim	0554 930 3902 (0312) 394 6882 www.kuranmesaji.org erhanaktas@hotmail.com

KERİM KUR'AN

TÜRKÇE ÇEVİRİ

ERHAN AKTAŞ

FİHRİST

SÛRELERİN ALFABETİK FİHRİSTİ

SÛRELERİN NÜZÛL SIRASI FİHRİSTİ

Dördüncü Baskıya Not

Vahyin muhatabı akıldır. Akılla kavranmayan vahiy imana dönüşmez. İman etmek emin olmayı, emin olmak bilgiyi, bilgi ise aklı gerektirir. Vahyi tasdik etmek ve ona teslim olmak, insanın kendi aklı ile olmazsa iman gerçekleşmez. Aklın olmadığı yerde şirk vardır. Dini olup da aklı olmayanın, aklı olup da dini olmayandan; diğer bir deyimle, kendi aklı ile iman etmeyenin, kendi aklı ile inkâr edenden bir farkı yoktur.

Kur'an yeterlidir demek, ne demektir?

Dinin tek kaynağı Kur'an'dır. Allah'ın yanı sıra, Lat'ı ilah edinmekle; Kur'an'ın yanı sıra başka kitapları dinde kaynak edinmek arasında fark yoktur. Kur'an'ı yetersiz görmek, Allah'ı yetersiz görmekle eşdeğer bir cürümdür.

"Kur'an yeterlidir." demek, "Dinin tek kaynağı odur." demektir. Onun yanı sıra hiçbir metin, dinde kaynaklık değerine sahip değildir, demektir. Allah'ın sözünün diğer sözlerle bir tutulamayacağı, demektir. Kur'an'ın tek başına, insanı kurtuluşun yollarına eriştirmede, yeterli olduğuna inanmak, demektir. Onun dışında hidayet rehberi yoktur, demektir. Hesap günü kendisinden hesaba çekileceğimiz tek kitaptır, demektir.

Dinde, Kur'an'ın yanı sıra başka kitapları da öngörmek, Kur'an'da eksiklik olduğunu söylemek demektir. Bilinmelidir ki: Dinin sahibi Allah'tır ve Allah kendi dinine kimseyi ortak etmemiştir.

Kur'an yeterlidir, demek; diğer kaynakları "gereksiz görmek" değil; onları "din edinmemek" demektir. Hadis, icma, kıyas, siyer vb. kültürel kaynaklarla "din" sahibi değil ancak "bilgi" sahibi olunur. Kur'an'ın dışındaki kaynakların yalnızca bilgi değeri vardır. Bilgi değerine sahip olmaları, onları din edinmeyi gerektirmez. Zira "iman" olmadan "din" olmaz ve Kur'an'ın dışında "imana" konu başka bir kitap yoktur. Onun dışındaki bütün bilgiler "zan" içermektedir ve "zan" ile iman olmaz. Bu nedenle Kur'an'ın dışında herhangi bir şeyi imana konu edinmek açıkça şirktir. Keza bir kimse Allah'ı birlediği gibi; kitabını, dinini ve yolunu da birlemedikçe muvahhit olamaz. Kitap, din ve yol: Kur'an'dır. Kur'an'ın yanı sıra kitap, din ve yol edinen müşriktir.

İnsanı Kur'an'a değil de kendisine, cemaatine, grubuna çağıran herkes şeytandır. Unutulmamalıdır ki şeytanlar insanları en kolay, Allah ile aldatırlar.

Şu gerçek çok iyi bilinmelidir ki: Allah, "yaşadığı hayatı" düzenlemeyi kullarına bırakmıştır; nasıl bir siyasi, ekonomik, hukuk sistemi, nasıl bir düzen vs. olması gerektiği konusunda sorumluluk da yetki de insana bırakılmıştır. Ancak bu konuda, Allah'ın olmazsa olmaz koşulu: "Ne yapılırsa yapılsın, yapılan her şeyde" vahye uygunluğun esas alınmasıdır.

Aziz kardeşlerim,

Hamdolsun; binlerce kez hamdolsun ki çevirimizin dördüncü baskısına diğer bir ifade ile beş bin adet baskıya kavuşmuş bulunuyoruz. Ticarete konu olmasını uygun görmediğimizden; çevirimizi, yayın ve dağıtım evlerine vermedik. Bu sayıya kavuşmamız tavsiyeye değer görülmemiz sonucu gerçekleşti. Duam, bu ilgi ve duyarlılığın giderek artmasıdır.

Her baskıda hatalardan biraz daha arındırma imkânı elde ediyoruz. Bu konudaki büyük katkı siz değerli kardeşlerime aittir. Tespit ettiğiniz hataları benimle paylaşmanızı özellikle rica ediyorum. Çok şükür ki bir-iki ayetin anlamı ile sözcük ve yazım hataları dışında önemli bir değişiklik olmadı.

Gerek kapaktaki ayeti hat sanatıyla yazması ve gerek yaptığı düzeltme katkısından dolayı Hattat Arif Çelik kardeşime çok teşekkür ediyorum. Ayrıca gösterdikleri ilgi ve duyarlılık ile destek olanlara da teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Bu baskıda önemli bir farklılık da ayet dipnotlarında oldu. Sizden gelen istek üzerine kimi ayetlere dipnotlar ilave ettik.

Son söz:

Kur'an'a değer verdiğini söyleyen bir kimsenin hayatına bakın: Eğer Kur'an'ı ahlak edinmişse samimidir, edinmemişse münafıktır.

Üçüncü Baskıya Not

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

Dokuz aylık bir süre içinde üçüncü baskıyı yapmayı nasip eden Allah'a hamd olsun, O'nu tesbih ediyorum.

Çevirimiz, ticarete konu etmeyi uygun görmediğimiz için yayınevlerine ve dağıtım firmalarına vermediğimiz halde, dokuz ayda üçüncü baskıyı yapacak kadar güzel bir ilgi gördü. Sanal ortamda yaptığımız duyuru ve çeviriyi alıp memnun kalanların birbirlerine tavsiyesi ile sizlere ulaşmaya çalışıyoruz.

"Kerim Kur'an Türkçe Çeviri" ye gösterilen ilgiden; bu alanda önemli bir arayışın olduğu, piyasada yüzlerce çeviri olmasına karşın, birçoğunun istenilen düzeyde olmadığını; bu anlamda bir boşluk olduğunu ve yaptığımız çevirinin kısmen de olsa bu boşluğu doldurmaya değer görüldüğünü anlıyoruz.

“Çevirinin ismi neden Kur’an-ı Kerim değil de Kerim Kur’an?” şeklinde eleştiriler alıyoruz. Bunun nedeni Arapça ve Türkçe cümle yapısıdır. Arapça dil yapısında önce isim, sonra sıfat; Türkçede ise önce sıfat sonra isim gelmektedir. Dolayısı ile doğru olanın “Kerim Kur’an” olmasıdır. Kerim sözcüğü kısaca “şerefli” demektir. Kerim Kur’an, Şerefli Kur’an anlamına gelmektedir. Bunu Kur’an-ı Kerim, yani Kur’an Şerefli şeklinde isimlendirmeyi doğru bulmadığımızdan çevirinin ismini Kerim Kur’an koyduk.

Ayrıca “Bismillahirrahmanirrahim” e verdiğimiz anlamın farklılığı da dikkat çeken bir husus oldu. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi çevirimizde, sözcüklerin kök anlamlarına bağlı kalmaya özen gösterdik ve bunu kısmen de olsa başardığımızı düşünüyoruz. Bu anlayışın neticesi olarak, “besmele” ile ilgili tanımların doğru olmadığını gördük. “Bismillahirrahmanirrahim” e, “esirgeyen ve bağışlayan”, “rahman ve rahim olan” vb. şekillerde anlam verilmesi doğru değildir. “Rahman” da “Rahim” de kök olarak “Rahmetten” gelmektedir. Bu iki sözcük de aynı köktendir. Rahman, rahmetin bolluğunu, Rahim de bu rahmetin kesintisiz ve sürekli oluşunu ifade etmektedir. Dolayısı ile Bismillahirrahmanirrahim, “Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla” demektir.

Anılmaya değer bir husus da imla kurallarındaki yanlışlar ve ufak tefek kimi düzeltmelerin dışında değişikliği gerektiren bir durumun olmamasıdır. Bu, çevirinin tamamıyla hatasız olduğu anlamına gelmemektedir. Elbette ki her çeviride olduğu gibi bizim çevirimizde de hatalar vardır. Bunların düzeltilmesi ise ancak hatanın bilinmesi ile olur. Bu konuda, daha önceki baskılarda olduğu gibi bundan sonraki baskılarda da katkılarınızı bekliyor olacağız.

Çevirilerdeki Fark

Her çeviri, aynı zamanda çeviriyi yapanın bir zihinsel faaliyetidir de... O nedenle, vurgulamak amacıyla yinelersek, Kur’an’ı anlamak bir dil sorunu değil, zihniyet yani anlayış sorunudur. “Kur’an nedir?” sorusuna doğru yanıt veremeyen, Kur’an’ın tanımını doğru yapamayan bir zihniyetin, Kur’an’ı doğru anlaması mümkün değildir. Kur’an’ın “öldürmek ve yok etmek” değil “yaşatmak ve var etmek” için gönderilen bir mesaj olduğunun ayırdında olmayan;

Kur'an'ın yeryüzünde adaleti, kardeşliği, barışı ve güveni sağlamayı amaç edinen bir metin olduğunu kavramamış bir anlayışla, bunu kavramış bir anlayışın yaptığı çeviri elbette ki farklı olacaktır!

Çevirilerin çoğunluğu kendisinden olmayanı, "yakaladığı yerde öldürmeyi" ön gören bir zihniyet tarafından yapılmıştır. Aynı zihniyet, bir toplumu peşinen lanetlenmiş olarak görmekte; kendisi gibi inanmayanları (Yahudi, Hristiyan vs.) potansiyel olarak düşman ilan etmektedir. Bu zihniyet ile öldürmeye değil, yaşatmaya odaklanmış; hiçbir insanın inancından, uyruğundan, mensup olduğu toplumdan dolayı lanetlenemeyeceğini ve Allah'ın topyekûn bir milleti(Yahudi) asla lanetlemediğini, düşünen zihniyetin yaptığı çeviri tabii ki farklı olacaktır.

Mevcut çevirilerin büyük bir çoğunluğunda Yahudi birinin Müslüman olma hakkı elinden alınmaktadır. Bu çevirileri okuyan bir Yahudi, Allah'ın kendilerini lanetlediğini görmektedir. Burada Allah'a büyük bir iftira atılmaktadır. Allah, bir topluluğu geçmişi ile geleceği ile lanetler mi? Söz konusu lanetlenen Yahudiler, yalnızca o gün düşmanla işbirliği yapan, Müslümanlara ihanet edip onları arkalarından vuranlardır. Yahudi dediğimiz kimselerin, atasının İbrahim olduğunu, nebilerinin Musa Nebi olduğu göz ardı edilmektedir. Hiç kimse bir başkasının yaptığından sorumlu tutulamaz. İnancı ve milleti ne olursa olsun, her insanın Müslüman olma hakkı vardır. Burada özellikle Yahudileri anmaktan maksat, bu konunun "zihniyetin önemi" konusuna örnek teşkil etmesidir.

Keza "Dinin tek kaynağı Kur'an'dır." diyen bir zihniyet ile Kur'an'ın yanı sıra Hadis, icma, kıyas, fıkıh, siyer vb. kaynakları da dinde kaynak gören bir zihniyetin yapacağı çeviriler elbette ki farklı olacaktır.

Özetle; zihniyeti düzgün olmayanın, Kur'an'ı doğru anlaması; Kur'an'ı doğru anlamayanın da onu başka bir dile doğru aktarması mümkün değildir.

Hamd yalnızca Allemlerin Rabb'ı Allah'adır.

Ankara, 17.03.2016

İkinci Baskıya Not

Allah'a hamdolsun. O'nu tesbih ediyorum.

Birinci baskı(iki bin adet) on gün içinde tükendi. Okuyanlardan gelen değerlendirmeler oldukça umut vericiydi. Her ne kadar, atalarını üzerinde buldukları yolu din edinenlerin belli bir kesimi tarafından -özellikle medya üzerinden ve sanal ortamda- "Allah'a savaş açmakla", "ajanlık yapmakla", "ihanet ve cehaletle" suçlanarak, hakkımızda linç kampanyası başlatıldıysa da bunda başarılı olunamadı. Türkiye'nin dört bir yanından gösterilen ilgi ve destek, linç kampanyasının önünü kesecek güçte oldu. Şükürler olsun.

Başta Kerim Kitap'ımız Kur'an olmak üzere, dinimize ait hiçbir şeyin ticarete konu edilmesinin doğru olmadığına ve din üzerinden kazanç elde etmenin günah olduğuna olan inancımızdan dola-

yı, çeviriyi sadece baskı maliyeti üzerinden dağıtıma sunduk. Bu inancımız gereği, bu ve bundan sonraki baskıları da maliyeti üzerinden dağıtmaya devam edeceğiz inşaallah. Aslında baskı maliyetini karşılayacak imkânımız olsa, çeviriyi ücretsiz dağıtacağımızın bilinmesini isteriz.

Baskı ücretini karşılayarak, ücretsiz dağıtmak isteyenler olursa, onlar için ayrıca basım yapabiliriz.

On gün içinde tükendiği halde ikinci baskının basımını iki ay beklettik. Gelecek katkı, eleştiri ve tepkileri değerlendirerek, olabilecek hataları düzeltmek istedik. Oldukça yoğun bir ilgi gördük. İmla kuralları da dâhil içeriğe yönelik olarak birçok ayette düzeltme talepleri oldu. Bütün bu taleplerin titizlikle ele alındığının bilinmesini isteriz. Pek tabi ki bu taleplerden -kendimizce- uygun gördüklerimiz olduğu gibi uygun görmediklerimiz de oldu. Bu tür katkılar, inşaallah bundan sonra da devam eder. Mutlak doğru yalnızca vahiydir. Bir kimsenin düşüncesini mutlak doğru görmesi şirktir. Bu bilgi ve bilinçten hareketle hatalarımızın olabileceğini biliyoruz. İkna olduğumuz takdirde hatalarımızı düzelteceğimizin bilinmesini isteriz.

Bu bağlamda, hamdolsun ki birkaç ayet dışında düzeltmeye konu olacak önemli bir değişikliğe gerek duyulmadı.

Gösterdikleri ilgi ve yaptıkları katkılar ile kimi hataları düzeltme imkânı sağlayan herkese çok teşekkür ediyoruz. Özellikle iki güzel insanı ismen anmak ve onlara yürekten saygılarımı sunmak istiyorum. İbrahim Sarmış'a ve İsmail Hakkı Başdağ'a canı gönülden teşekkürlerimi sunuyorum.

Üzerinize selam olsun.

Ankara, 14.09.2015

Çevirinin Öyküsü

Bunca çeviri varken, neden bir çeviri daha? Yayınlanmış üç yüz çeviri olduğu söyleniyor. (Kitaplığımda bunlardan yüz otuz adeti var.) Soruyu kısaca yanıtlarsam: bilinmelidir ki bu çeviri, diğerleriyle karşılaştırıldığında birçok özgün farklılıklar içermektedir. Kaldı ki üç yüz değil binlerce çeviri olsa yine de bu soru haklı görülemez.

Yirmi yıl önceydi. On, on beş kişilik bir gurup, yaklaşık beş yıl süren bir "Kur'an' Okuması" çalışması yaptık. Her birimizde farklı bir çeviri vardı. Akabinde üç yıl süren ikinci bir okuma daha yaptık. Bu okumalara birçok tefsir kitabı da eşlik etti. Sonuç olarak vardığımız nokta şu oldu: Çeviriyi yapanlar kendi anlayışlarını, görüşlerini, düşüncelerini Kur'an'a söyletmişlerdi. Kur'an; herkesin inancını, görüşünü onaylattığı bir metindi sanki. Bir "Kur'an öğrencisi" olarak, Allah ne diyorsa onu, nasıl diyorsa öyle, ne kadar diyorsa o kadar demek ilkesiyle, sadakatle Kur'an'a bağlılığı esas alan bir çeviriye ihtiyaç olduğunu düşündüm. Bu çevirinin yapılma nedeni bu düşüncedir.

Derken, iki bin beş yılında çeviriye başladık. Başladık diyorum zira ilk beş yıl çeviriyi –ilk on bölümü- Memduh Ekici hocayla birlikte yaptık. Onu burada anmak benim için bir vefa borcudur. Zorunlu koşullar nedeniyle daha sonra bu kutlu çalışmaya yalnız devam ettim. Ve on bir yıl süren, çok yorucu bir çalışmanın sonunda bu çeviriyi tamamlamayı Rabb'im nasip etti. Çeviriyi bitirdiğim an, bitirmenin bende oluşturduğu mutluluğun verdiği duygusallıkla yazdığım şu satırları müsaadenizle sizinle paylaşmak istiyorum:

Hamdolsun; âlemlerin Rabb'ine hamdolsun. Rabb'im! Bağışla beni. Sen vekilsin, Sen velisin. Sana tevekkül ediyorum. Sana yöneldim, Sana sığınıyorum. Senin Kelamını, Senin kullarına ulaştırmak istedim: Bunu, sadakat içinde, teslimiyet içinde, ins ve cinn şeytandan, hannastan Sana sığınarak yapmaya gayret ettim. Sen ne dediysen onu demeye, Sen nasıl dediysen öyle demeye, Sen

ne kadar dediysen o kadar demeye gücüm oranında özen göstermeye çalıştım. Sen'in kelamının doğası gereği anlaşılır olduğunu, apaçık olduğunu biliyorum. O bir sır değil, bir açık çağrıdır; ben de bundan cesaretle bu çağrının çağırıcılarından olmaya yeltendim, lütfen hatamı ve eksiğimi bağışla. Sana hamd olsun; Hamd olsun Sana ki böyle bir rehberin hidayetine bizi tabi kıldın. Sana Hamdolsun Rabb'im, Hamd olsun Rabb'im, Hamd olsun Rabb'im.

Çeviri Hakkında

Bu çeviri –kısmen- sözcüklerin kök anlamları dikkate alınarak yapılmış bir çeviridir. Bu yönüyle bildiğim kadarı ile bir benzeri de yok. Kur'an, kök anlamı itibariyle yaklaşık 1760 sözcükten oluşmaktadır. Bu çalışmada yüz elli, iki yüz kadarı üzerinde bir çalışma yapılabildi. Bu kadarlık bir çalışma dahi, ilahi mesajın, mesajını doğru anlamada büyük bir katkı sağladı.

Kur'an'ın, sözcüklerin kök anlamlarına dayalı bir çevirisi mutlaka yapılmalı. Bunu bir heyet yapmalı. Zira bir kişinin tek başına böyle bir çalışmanın üstesinden gelmesi güç dâhilinde değildir.

Çevirimizde oldukça fazla sayıda dipnot bulunmaktadır. Bunun nedeni, Kur'an'ın sözcük anlamına verdiğim önemdir. Bu aynı zamanda, Kur'an'ı kendi anlayışımdan, ön yargılarımdan koruma hassasiyetinin bir gereğidir. Sözcüklere kendi anladığıma göre anlam vermemekte dikkatli olmaya, risk almamaya özen gösterdim. Bununla kendi yanılgılarımdan Kur'an'ı korumaya çalıştım. Sözcüklere doğrudan anlam vermek yerine bunu dipnotlarla karşılamaya çalıştım. Dolayısı ile dipnotlar kişisel görüşüm olup, yanlış veya doğru olmaları söz konusu olabilir. Bu bağlamda şunu da ifade edeyim ki özellikle tarihselci anlayış sahiplerinin, "yorum merkezli çeviri" adı altında yaptıkları Kur'an çevirilerini, Kur'an'a açık müdahale olarak görüyor ve böyle bir cesareti ve cüreti çok keyfi buluyorum.

Okumada kolaylık sağlamak amacıyla dipnotlar, sayfanın sonunda veya arkasında değil, ayetin bitimine yerleştirildi.

Hiçbir ayet başka bir ayetle birleştirilerek, ortak anlam verilmedi. Bunu Kur'an'ın ayet dizgisinin kendisine özgü bir anlamının olduğunu düşündüğümden dolayı yaptım.

Kur'an'ın özgün sözcükleri, özellikle kavramsal özelliği olanları, orijinal halleriyle çeviride yer aldı. Zira bu sözcüklerin taşıdıkları vurguyu Türkçeye çevirirken, bunu bir sözcükle karşılamak mümkün değildi. Bu nedenle sözcük özgün haliyle bırakılarak, anlamı dipnot olarak verildi. Ayrıca bununla, okuyucuya Kur'an' sözcükleri" diyebileceğimiz sözcüklere bir aşinalık kazandırmak da amaçlandı.

Çevirilerin tamamına yakınında, aynı anlam alanında yer alan ancak farklı vurguları olan Kur'an sözcükleri, kök anlamları dikkate alınmadığı için önemli yanlışlara veya anlam kaymalarına neden olunduğu görülmektedir. Örneğin "günah" demek olan "ism"; nankör, müşrik sapkın anlamında suçlu demek olan "mücrim"; her türlü kötü ve çirkin şeyi yapmak demek olan "sue", kötülük, çirkinlik demek olan "seyyie"; suç demek olan "zenb"; kötü demek olan "habis" sözcüklerin tamamına "günah" olarak anlam verilmiştir. Keza; "yaratmak" demek olan, "halake"; yapmak demek olan, "ceale"; icat, mucit demek olan, "bera'e"; başlamak, açığa çıkarmak demek olan, "beda'e"; fıtratı belirlemek demek olan, "fatara"; sözcüklerine de yalnızca "yaratmak" anlamı verilmiş. Aynı anlam sahasına ait olan bu sözcüklere, gerçek anlamları verilmediği için, önemli yanlışlara neden olunmuştur. Ne yazık ki bunlara benzer yüzlerce örnek verilebilir. Çevirimizde, büyük bir özenle sözcüklerin gerçek anlamları dikkate alınmaya çalışıldığından, anlam kaymalarına daha az düşülmüştür. Mevcut çevirilerde, çok önemli ve temel bir konu olan sözcüklere; kök anlamlarına uygun anlam verilmesi hususu büyük oranda ihmal edilmiş ve önemli anlam kaymalarına neden olunmuştur.

Kur'an'la bağlantı kurmanın ön koşulu, onu doğru okumaktan geçmektedir. Doğru okumaktan kasıt; "dil" olarak okumak değildir. "Sözcük" anlamını idrak ederek, mesajını kavrayarak okumaktır. Böyle bir okuma ile okunmadığı zaman; düşünce, duygu, akıl, ruh, iman ve amel ona göre şekillenemez; onunla bağlantı kurulamaz.

Bugün; Kur'an, birçok alanda bize doğru yolu göstermiyor. Bu, onunla bağlantı kurmada yaşadığımız yanılgılardandır. Maide Suresi, 16'da: "Allah onunla rızasına bilerek tabi olanları selamet yollarına hidayet eder. Onları izniyle karanlıklardan aydınlığa çıkartır. Ve onları dosdoğru olan yola hidayet eder." denmektedir. Aydınlığa çıkamayışımız, selamet yollarına hidayet edilmeyişimiz, doğru yolu bulamayışımızın nedeni, Kur'an'ı doğru okumayışımızdır. Diğer bir ifade ile Kur'an'ı kendi anlamı ile değil, ona yüklediğimiz anlamla okumamızdır. Ona, sadakatte ve teslimiyette gerekli özeni gösterme eksikliğimizdir.

Şu bir gerçektir ki, bir çeviride ana dili hedef dile aktarırken, asıl olan şey, anlamı aktarmaktır. Ancak, anlamı aktarmak, kendi görüşünü, düşüncesini Kur'an'a söyletmek demek değildir. Bu husus çok iyi ayırt edilmelidir. Zira anlamı aktarmanın önemini gerekçe yapıp, çeviriye kendi düşüncesini, inancını, görüşünü yansıtmaya çalışma gayreti, "anlamsal çeviri" olarak tanımlanamaz. Bu, olsa olsa "Kur'an'a müdahale" olur. Ayrıca; sözcüklerin, sözcük anlamlarına ve kök bağlamlarına bağlı kalınmadan, onların "ne dediği" dikkate alınmadan yapılan her anlam verme, çeviri bilimine de gerçekliğe de aykırıdır. Bunun adı "keyfiliktir." Çeviride, sözcüklerin "ne dedikleri" ile "ne demek istedikleri" bütünlüğünün korunmasına azami özen gösterilmelidir. Sözcüğün anlamdan, anlamın da sözcükten bağlantısız olarak yapıldığı bir çeviri ile "anlam" aktarımı gerçekleştirilemez.

Kur'an doğası gereği, anlaşılır ve bilinir bir hitaptır. Ana dili Arapça olan bir kimse onu okuduğunda, ondan ne anlıyorsa; ana dili Arap-

ça olmayan bir kimse de Türkçe bir çeviriyi okuduğunda, ondan en az o kadar anlar. O halde, Kur'an okuyan bir Arap'ın okuduğu ve "okuduğundan anladığı şey" ne kadar Kur'an'sa, Kur'an çevirisini okuyanın da "okuduğundan anladığı şey" o kadar Kur'an'dır. Zira çeviri, en az bir Arap kadar, hatta gramer olarak ondan daha fazla Arapça bilgisine sahip olan birileri tarafından yapılmaktadır.

Önyargısı olmayan "akıl" yoktur. Ve önyargılar beslendikleri kaynaklara göre oluşurlar. Böyle olunca da çevirilerde belirleyici olan şey, ön yargıyı oluşturan kaynaklardır. Kur'an çevirilerindeki farklılıkların en önemli nedeni, önyargıları oluşturan kaynakların farklı olmasıdır. Önyargısının kaynağı Kur'an olan bir kimse ile hadis, fıkıh, siyer, icma ve kıyas gibi İslam kültürünü oluşturan kaynaklar olan bir kimsenin, Kur'an'a bakış açısı aynı değildir. Önemli bir sorun olarak karşı karşıya kaldığımız çevirilerdeki farklılıkların temel nedeni budur. Kur'an çevirilerinde belirleyici olan anlayışları beş ana başlık altında tasnif edebiliriz: Gelenekselci, modernist, tarihselci, mistik ve Kur'an'i anlayış.

Gelenekselci Anlayış

Gelenekselci anlayışın ön yargısı hadis, fıkıh, siyer, tefsir, esba-î nuzul ve ağırlıklı olarak İsrailiyat kaynaklarınca oluşmuştur. Bu anlayış, sözcük anlamı ile yetinen, "anlam" ve "amaca" gerektiği kadar önem vermeyen bir anlayıştır. Bu anlayışa, "kültürleşmiş" bir vahiy anlayışı hâkimdir. Diğer bir deyimle, "vahyin" "kültüre" dönüştüğü bir anlayıştır. Bunda vahyin muhatabı akıl değil, nakil ve taklittir.

Gelenekselci anlayış, Kur'an bütünlüğünü dikkate almayan; parçacı ve indirgemecidir. Bu anlayışa göre, Kur'an kapalı, herkesçe anlaşılır olmayan bir metindir. Onun için, onu ancak ilim sahibi olanlar anlayabilir ve açıklayabilir. Bu düşünceden hareketle, tıpkı

Ehli Kitap gibi bir ruhban sınıfı oluşturmaktadır. Kendisini Kur'an'a kutsatan bu anlayış, Kur'an'la insanın buluşmasında aşılmaz bir engel oluşturulmaktadır.

Modernist Anlayış

Bu anlayışın en belirgin özelliği, tepkiselci olmasıdır. Bu iki yönlü bir tepkidir. Bir yandan geleneksel düşünceyi sorgulayan, diğer yandan Batı uygarlığına yanıt vermeyi amaçlayan bir tepki. Bu anlayış aydınlanma sonrası Batı düşüncesinin dine yönelttiği ve dolayısı ile İslam'a da yönelmiş olan eleştiriyi yanıtlama çabasındadır.

Rasyonalizme dayalı Batı uygarlığının, dini devre dışı bırakmada ürettiği din karşıtı düşünce akımına, halkı Müslüman olan ülkelerin batıcı aydınları(!) da eşlik ettiler. Geleneksel düşünce bu akıma yanıt vermede yetersiz kaldı. Hatta birçok konuda verdiği yanıtlar alay konusu oldu. Alay konusu olma kompleksine düşen ve üretilen yanıtları yetersiz gören kimi Müslümanlar da yeni arayışlara yöneldi. Özellikle yönetim olarak Batı uygarlığının egemenliği altında bulunan Hint alt kıtası ile Mısır'da Geleneksel İslam'a karşı önemli eleştiriler getiren ve günümüzde Modernist Düşünce olarak adlandırılan bir anlayış oluştu. Bu hareket, önemli ölçüde Kur'an'ı rasyonelleştirme çabasına girdi. Arap dilinin mecaz, temsil, teşbih gibi anlatım özelliklerini kullanarak, Kur'an'a müdahale sayılabilecek bir yaklaşımla rasyonellik belirleyici unsur yapıldı.

Modernist anlayışın en büyük yanılgısı, geleneğin Kur'an adına ürettiği değerleri Kur'an'mış gibi görmesi oldu. Modernist anlayış, bu yanılgı üzerinden oluşmuştur. Modernist anlayış, Kur'an'a müdahaleci bir anlayıştır. Kur'an'da kendi anlayışına uyarlayamadığı yerleri önemsiz ve hatta gereksiz görmektedir. Bu anlayış, bir yönüyle dışlayıcı bir anlayıştır. Buna göre Kur'an, belli alanlarda

var olan, geçerliliği belli konularla sınırlı olan, talepleri kişisel olan; inanç temelli ahlaki bir metindir. Kul ile yaratıcı arasında ruhanî ve ahlaki bir bağdır. Değerlerini muktedir kılma gibi bir önerisi ve talebi yoktur. Böylece Kur'an, yaşanan hayattan dışlanmaktadır. Deyim yerinde ise Allah'a: "Bizi yarattıysan yarattın, işimize karışma" denmektedir.

Tarihselci Anlayış

"Tarihsellik, herhangi bir şeyin doğasını tam olarak anlamanın ve onun değerini gerçek manada tespitin ancak onun tarihsel gelişim süreci içerisinde oynadığı rolün ve işgal ettiği yerin tespitiyle mümkün olabileceğine olan inançtır." "Tarihte vuku bulan olayların biricikliğini savunan ve başka zamanlara taşınamayacağını vurgulayan bu yaklaşıma göre tarihsel bir fenomeni anlamak, onu ortaya çıkaran tarihsel-sosyal şartları anlamakla gerçekleşebilecektir."

Tarihselci "kabulde", Kur'an "belirleyici" kaynak değil, "yararlanılan" kaynaktır. Böyle olunca da "etken" olmaktan çok "edilgen" bir role sahiptir. Bu anlayış, Kur'an'ın "belirleyicilik" alanı dışında şekillenmektedir. Kur'an'ın söylediğini söylemek yerine, kendi düşüncesini Kur'an'a söyletmeye çalışmaktadır. Bunu tarihselcilik üzerinden yaparken de, hiçbir etik değere dayanmayan bir rahatlık içinde, Kur'an'a istediği gibi müdahale ederek yapmaktadır. Öyle ki, sıradan bir eseri çevirmede bile gösterilmesi gereken özen, dürüstlük ve sadakat, Kur'an çevirisinde gösterilmemektedir. "Yorumsal çeviri" ve "anlamsal çeviri" gibi isimler altında, Kur'an'a keyfi bir yaklaşımla ürkütücü sayılabilecek boyutlarda, istenilen anlam yüklenebilmektedir. Bu anlayışta Kur'an, "durum" ve "değer" ayetleri olarak ikiye ayrılmakta; durum ayetleri olarak görülen ayetlerin geçmişte kaldığına inanılmaktadır.

Tarihselci anlayışın İslam kültürünü oluşturan kaynakları referans olarak kullanmasının nedeni, onları kabullenmek değil, kendi iddiasına dolgu malzemesi olarak kullanmak istemesindendir.

Tarihselci anlayışın; önemli olan, "söylenen şeyin anlamını ortaya koymaktır" iddiası, kuşku yok ki genel geçer bir doğrudur. Bunu yadsımak mümkün değildir. Elbette ki önemli olan, sözcüklerin ne dediği değil, ne demek istediğidir. Ancak, doğru olanın, bir metni hedef dile "anlam olarak" aktarmak olduğunu bilmek, tek başına yeterli değildir. En az, anlam kadar önemli olan diğer bir husus da – ki bu tarihselcilerin göz ardı ettikleri şeydir- "anlamın; sözcüğün, sözcük tanımına da uygun olmasıdır." Diğer bir deyimle "mana", "lafza" bağlı kalarak verilmelidir

Mistik Anlayış

Bu, duygu ve sezgiyle gerçeğe ulaşma anlayışıdır. Allah'a ve hakikate, vahiy ve akıl yolu ile değil, gönül yolu, duygu ve sezgiyle ulaşma anlayışıdır. Bu, görünen dünyanın üstünde ve ötesinde, görünmeyenin bilincine erme çabasıdır. Mistisizm, insanın iç dünyası ve ruh dünyasını konu edinen bir disiplindir. Mistisizmin tarihi, dinlerin tarihi kadar eskidir. Vahyin görünmeyen ve ulaşılamayan Allah'ını, görünür ve ulaşılır kılmanın gizemli yoludur. Mistisizm öğretisi, ruh ve sezgi âleminde Allah'a aracısız ulaşmayı ve onunla aracısız görüşmeyi sağladığını iddia eden bir öğretidir.

Mistisizm, bütün vahiy dışı dinlerin temelini oluşturan bir inanç biçimidir. Vahiy dışı toplumlarda, insanlık tarihi süresince gizemci anlayışa dayalı bir inanç şekli hep olagelmiştir. Ve bu inanç üzerinden, din adamları sınıfı ve iktidar sahibi zümre, kendisini saltanat sahibi yapmıştır. Mistisizmin, diğer bir adlandırma ile gizemciliğin, İslam'daki karşılığı tasavvuftur. Diğer bir deyimle, tasavvufun esas kaynağı mistisizmdir. Bu nedenle Batı dilinde tasavvuf sözcüğüne mistisizm olarak anlam verilmektedir.

Tasavvuf öğretisinde, nefsin riyazetle (nefsin isteklerinin kırılması) arındırılması sonucu mutlak gerçeklikte yok olunacağına inanılmaktadır. Hakikat; akıl, bilgi, kanıt, duyu ve gözlem yoluyla değil, ancak kalbe ait keşf(kalp gözü ve sezgi), zevk ve manevi tecrübe ile kavranabilir. Hedef, mutlak varlıkta fânî (yok) olmaktır.

Mistik anlayış; Allah, Rabb, din, tarikat, tezkiye, sabır, takva, huşu, zikir, ihsan, kalp, ihlas, basiret, vesile, veli ve daha yüzlerce Kur'an kavramını kullanmakta, ancak bu kavramlara kendi anlayışı doğrultusunda yeni anlamlar yüklemektedir. Bu kavramlardaki anlam değişikliği ile sözde İslam olan, ancak özde İslam'la hiçbir benzerliği bulunmayan yeni bir din oluşturulmaktadır. Buna "tasavvuf dini" de denilebilir. Tasavvuf, inanç ve düşünce sistemini Kur'an kelimelerinde yaptığı anlam değişikliği üzerinden oluşturmuştur. Ve bu değişiklik dinin vahiyle bağlantısını koparmış, yeni bir din ortaya çıkarmıştır. Bu dinin sözcükleri ile Kur'an'ın sözcükleri aynı olduğu için de bu dinin gerçek yüzünün anlaşılması konusunda önemli yanılgılar yaşanmaktadır.

Kur'an'ın, "zahir" ve "batın" olmak üzere iki anlamlı bir metin olduğunu söyleyen, -asıl olanın "batın" anlamı olduğunu iddia eden- bu anlayışta, vahiy dolaylı bir bilgidir. "Marifete" dayanan mistik anlayış ise doğrudan elde edilmektedir. Zira marifet, Allah'la doğrudan kurulan ilişki ile alınan bilgiye denmektedir. Bu nedenle "veliler", "nebilerden" üstündürler. Nebiler, Allah'la ancak bir aracı vasıtasıyla bağlantı kurarlarken, veliler aracısız bağlantı kurmaktadırlar.

Mistik anlayış, her ne kadar Kur'an üzerinden, özellikle Kur'an'ın sözcükleri ve kavramları üzerinden bir anlayış olarak kendisini ifade etse de; gerçekte, dayandığı esas kaynaklar; Şamanizm, Helenizm, Budizm ve İsrailiyat'tır. Sonuç itibariyle bu anlayış, tam anlamı ile Kur'an'a müdahale eden bir anlayıştır.

Kur’an’i Anlayış (Bilgi Kaynaklarının Değer Derecesi)

Her bilgi gerçeklik değeri yönünden aynı değere sahip değildir. Bu nedenle bir konu ile ilgili farklı bilgi kaynaklarından yararlanıldığında, değer derecesi ve önem sırası gözetilmeksizin yapılan değerlendirme, doğru bir değerlendirme olamaz. Vahiy, önem sırası ve doğruluk değeri açısından diğer bilgilerden üstündür. İnancımızı belirleyici olan gerçeklik budur. Vahiy, bizim için İslam inancını ve düşüncesini oluşturan kaynakların doğruluğunun yegâne belirleyicisi ve ölçüsüdür. Zira inancımıza göre vahyin dışında hiçbir bilgi “mutlak doğru” olma özelliğine sahip değildir. İslam düşüncesini ve kültürünü oluşturan diğer kaynaklarda yer alan bilgilerin doğruluğu ve kabulü vahye uygun olma koşuluna bağlıdır.

Bu gerçek dikkate alındığında, ortaya şu sonuç çıkmaktadır: Vahyi anlama konusunda, diğer bilgileri belirleyici yapmak, bilginin değer sıralaması gerçekliğine aykırıdır. Bu bütün yanılgılara neden olacak kadar önemli bir yanılgıdır. Bu yanılgı, içinde taşıdığı yanlışları iman konusu ederek, vahiyden sapmalara neden olmaktadır. Bu yanılgı, o kaynaklardaki yanlışları, hataları, eksikleri vahye bulaştırmayı da beraberinde getirmektedir. Kesin ve mutlak doğru olduğu kabul edilen bir bilgi, kesin ve mutlak olması söz konusu olmayan bilgiler referans alınarak tanımlanmaya çalışıldığından, vahyin getirdiği din, “atalar dini” haline dönüştürülmektedir. Bu değerlendirmemiz diğer kaynakları görmezden gelmeyi, onları yok saymayı gerektirmez. Yapılan şey, bilginin değer sıralamasıdır. Bununla anlatılmak istenen şey, vahyin “belirleyici kaynak”, diğer kaynakların da “yararlanılan” kaynaklar olması gerektiğidir.

Şu gerçek bilinmelidir ki: tıpkı Allah’ın birlenmesi gibi, “kitap”, “din” ve “yol” da birlenmedikçe, muvahhit olunmaz. Kitap, din ve yol Kur’an’dır. Kur’an’ın yanı sıra kitap, din ve yol edinen müşrik olur.

Kur’an’ın muhatabı da konusu da yalnızca insandır. İnsanın dışında kalan alanlarda Kur’an’la bağlantı kurmak, Kur’an’ın ne olduğunu

bilmemekten kaynaklanan bir yanılgıdır. O, yalnızca her konuda ve alanda insana yön vermek ve yol göstermek için âlemlerin şefkatli ve merhametli yaratıcısı ve yaşatıcısı olan Allah tarafından gönderilmiş bir yol göstericidir. İşte bunun için muhatabının anlayabileceği bir dil ve algı düzeyine sahiptir. Diğer bir deyimle, Kur'an, doğası gereği anlaşılır olmak zorundadır. Günümüzde anlaşılması ile ilgili yaşanılan sorunlar tek taraflıdır; sorun, hitaptan değil, muhataptan kaynaklanmaktadır. Zira muhatap onu, onun diliyle değil, kendi diliyle okumaktadır. Dilden kastın, hitabın Arapçaya, muhatabın da başka bir dile sahip olması değil; muhatabın, Kur'an'ı kendi bağlamından kopararak, vahiy dışı bilgilerle oluşmuş bir ön yargıyla okumasıdır. Kuşkusuz, her şeyin kendine özgü bir dili ve mantığı vardır. Kur'an'ın her sözcüğünün bağlamına göre bir anlama sahip olduğu dikkate alınmalıdır. Bu nedenle Kur'an'ın bütünlüğü ve her bir sözcüğün o bütünlükle bağlantısı dikkate alınmadan doğru bir okumayı gerçekleştirmek mümkün değildir.

Kur'an'ın, muhatabından, kendisini anlaması için, aklının var olması ve onu kullanması dışında hiçbir ön koşulu yoktur. O, eğitim ve bilgi düzeyi ne olursa olsun, herkesin kendisini anlamasını sağlayacak bir hitap düzeyine sahiptir. Ancak, iyi bilinmesi gereken bir husus da anlamaktan neyin kast edildiğidir. Evet, Kur'an, kendisinin açık, anlaşılır, kolaylaştırılmış ve herkesin anlayabileceği bir hitap düzeyine sahip olduğunu söylerken ne kast etmektedir? Bu, onun kelimesi kelimesine, cümlesi cümlesine her şeyi ile anlaşılırlığı anlamına mı gelmektedir? Yoksa bundan onun, muhatabına kılavuzluk etmede, muhatabının ondan anladığı kadarının yeterli olacağı anlamına mı gelmektedir? Hakkın ve batılın ne olduğunu, bilebileceği mi anlaşılmalıdır? Kur'an'ın anlaşılır olması demek: anlaşıldığı kadarıyla "yeterliliği" demektir. Kur'an, anlaşılırdır derken; herkesin kendisine yetecek ve doğru yolu bulacak düzeyde anlayabileceği kast edilmektedir.

Kur'an Cahiliye'yi nasıl İslam'a dönüştürdü?

Kur'an, muhatap aldığı toplumun dili ile gönderildi. Böyle olunca da doğası gereği Kur'an'da yer alan sözcüklerin tamamına yakını, Cahiliye toplumunun kullandığı sözcüklerden oluşmaktadır. Vahyin, Cahiliye'yi İslam'a dönüştürmede kullandığı en önemli yöntemlerden biri, muhatabının kullandığı sözcüklere yeni anlamlar yüklemiş olmasıdır. Vahiy, zihinlerdeki devrimi, düşünce ve inanç yapısını oluşturan kavramlara yeni anlamlar yükleyerek gerçekleştirdi. Zira her değişim zihinde başlar. Zihniyet değişikliği olmadan hiçbir değişiklik gerçekleşemez. Bu gerçeklikten hareketle, çağrısını zihniyet değişikliği üzerine kurgulayan vahiy, sözcüklerde yaptığı anlam değişikliği ile muhatabının düşüncesini ve anlayışını yeniden şekillendirdi. Bu şekillenme ile öncelikle muhataba aklını kullanma, düşünme, analiz ve değerlendirme yapma yetisi kazandırıldı. Böylece doğru yolun bulunması sağlandı. Cahiliye'nin devre dışı bıraktığı aklın yeniden devreye girmesiyle, gerçeğin farkına varanların bir çoğu tercihlerini İslam'dan yana yapmaya başladılar.

Cahiliye toplumunda Allah, din, salat, zikir, rabb, kerim, takva, veli, sabır, ihsan, tezkiye, şehit, şahadet vb. önemli anlam derinliğine sahip kavram ve sözcükler biliniyor ve kullanılıyordu. Vahiy, kendi sistematiği içinde ve bağlamına uygun olarak bu kavramlara yeni anlamlar yükledi. Sözcüklere yüklediği bu anlamlarla insanın yönünü şirkten tevhide, zulümden adalete, batıldan hakka, özetle söylenecek olunursa, Cahiliye'den İslam'a dönüştürdü.

Kur'an'ı doğru okumak, diğer bir ifade ile Kur'an'ı Kur'an'ca okumak için "bağlamın" dikkate alınması olmazsa olmaz bir koşuldur. Her bir ayetin esas ve ana bağlamı, Kur'an'ın bir bütün olarak ortaya koyduğu anlama uygun olmalıdır. Hiçbir ayet, anlam olarak, Kur'an'ın bir bütün olarak ortaya koyduğu anlama aykırı olamaz. Bağlamda, bu bütünlüğe uygunluk kadar önemi olan diğer bir husus da "amaca" uygunluktur. Bu iki önemli hususu bir birine

bağlayan üçüncü bir husus ise “gerekçe”dir. Kur’an’ın deyimi ile “illet”tir. Bütünün ifade ettiği anlam, amaç ve gerekçe gözetilerek “ayetin bağlamı” dikkate alınmadan, Kur’an’ı anlamaya çalışmanın sonucunda, Kur’an’ın dediği ile muhatabın anladığı şey arasında önemli çelişkiler ortaya çıkmaktadır. Yaşanan yanılgıların temelinde önemli oranda bu kopukluk yatmaktadır.

Bir sözcük; içinde yer aldığı cümlenin, cümle; içinde yer aldığı paragrafın, paragraf; içinde yer aldığı konunun anlamına, konu; Kur’an’ın bir bütün olarak taşıdığı anlama göre anlam kazanır. Bu nedenle aynı sözcük bu bağlamlar içinde farklı bir çok anlama gelebilir. Örneğin salat sözcüğü. Bu sözcük, başta namaz olmak üzere, dua etme, yardım etme, destek olma, din ve kulluk gibi anlamlara gelmektedir. Salatın hangi anlamda kullanıldığı ancak bağlamı dikkate alınarak bilinebilir.

En baştan itibaren söylemek istediğimizi, özet olarak yinelersek; Kur’an’ı anlamak, bir dil sorunu değil, bir anlayış sorunudur. Kur’an bir hitaptır. Ve her hitapta olduğu gibi o da muhatabının kendisini anlamasını esas almıştır. Bu, işin doğası gereği böyledir. Bu gerçeği göz ardı eden; onu anlamanın yüksek ilimle mümkün olabileceğini varsayan zihniyet; Kur’an’ın söylediğini söylemek yerine, kendi düşüncesini Kur’an’a söyletmeye çalışan zihniyettir. Bunun sonucu olarak da, çok önemli anlam kaybı, anlam kayması ve sapkınlığı ile karşı karşıya kalınmaktadır. Kur’an’ın bağlamını ve muhatabına iletmek istediği mesajın bir bütün olarak ifade ettiği anlamı, esas alan bir zihin, bir akıl, bir mantık; muhatap olduğu hitabı doğru anlamayı önemli bir ölçüde gerçekleştirebilir.

Bu uzun ve yorucu çalışmada, bana usanmaksızın destek olan eşime, çocuklarıma, damatlarıma ve redaksiyonu yapan Hatice Elmacı’ya çok teşekkür ediyorum.

Üzerinize selam olsun.

Ankara 07.06.2015

1. FATİHA SÛRESİ

[İniş sırası:5, Mekki, 7 ayet]

1. **Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla**
2. Övülmeye değer olan yalnızca âlemlerin Rabb'ı Allah'tır.
3. O'nun Rahmeti Bol ve Kesintisizdir.
4. O, Hesap Gününün Sahibidir.
5. Yalnız Sana kulluk eder ve yalnız Sen'den yardım dileriz.
6. Bizi, doğru yola, nimet verdiklerinin yoluna ilet;
7. Gazabına uğrayanların ve sapkınların yoluna değil.

2. BAKARA SÛRESİ

[İniş sırası: 87, Medeni, 286 ayet.
Adını, surede geçen "bakara/sığır" kıssasından almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif. Lam. Mim.

2. Bu Kitap, kesin gerçeğin ta kendisidir. O, muttakiler[1] için yol göstericidir.

1- *Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendilerini korumaya, güvenceye alan kimseler.*

3. Onlar; gayba[1] inanırlar, salâtı ikame ederler[2] ve verdiğimiz rızıktan infak[3] ederler.

1- *Gizli, görünmeyen, bilinemeyen, algılanamayan, gelecekte olacak şeyler.* ***2-*** *Şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelirler. İbadete layık yegane ilahın Allah olduğuna inanırlar. Salat, sözcük olarak, "namaz" anlamının yanı sıra Allah'a yönelmek, ibadet, dua, rahmet, destek, dayanışma, yardımlaşma, yakından ilgi duyma ve din gibi anlamlara da gelmektedir. "Salât" sözcüğüne "namaz" olarak anlam verilmesini doğru bulmadığımızdan; çevirimizde, orijinal şekli olan "salât" sözcüğünü kullandık. Kur'an'da namaz sözcüğü yer almamaktadır. "Namaz," Farsça bir sözcüktür. Salâtın hangi anlamı ifade ettiği, ancak içinde yer aldığı ayet ve konu bağlamından anlaşılabilir.* ***3-*** *Muhtaç olanlara yardım.*

4. Onlar, sana indirilene ve senden önce indirilmiş olanlara inanırlar. Ve onlar, ahirete de kesin olarak inanırlar.

5. Onlar, Rabb'lerinden gelen bir yol göstericinin izleyicileridir. Kurtuluşa erenler onlardır.

6. Şu bir gerçektir ki: Gerçeği yalanlayan nankörleri uyarsan da uyarmasan da onlar için birdir; inanmazlar.

7. Allah, onların kalplerini[1] ve kulaklarını mühürlemiştir. Onların gözlerinde perde vardır. Onları büyük bir azap beklemektedir.

***1-** Akıllarını. Kalp; akletmenin, idrak etmenin, düşünmenin organıdır, merkezidir. "Kalp" sözcüğü, biyolojik anlamı ile kan pompalama organı olan kalp değildir.*

8. Kimi insanlar, inanmadıkları halde, Allah'a ve Ahiret Günü'ne inandıklarını söylerler.

9. Onlar, Allah'ı ve inananları aldatmaya çalışırlar. Oysa sadece kendilerini aldatıyorlar da farkında değiller.

10. Onların kalplerinde hastalık[1] vardır. Allah da bu hastalıklarını arttırmıştır. Bu yalancılıklarından[2] dolayı, onlara, can yakıcı bir azap vardır.

***1-** Nifak hastalığı. Nifak, birden çok inanca sahip olmak, inanmadığı halde çıkarı için ve çeşitli nedenlerle inanıyor gibi görünmek; ikircikli davranmak, Müslümanlara olan düşmanlığını gizlemek demektir. Kertenkele ve yaban faresinin yer altında birçok yuvası olduğu ve bu yuvalardan hangisine gittiği bilinmediği için, bunların yuvalarına da "nufeka" ve "nafika" denmektedir. **2-** Aldatıcılıklarından.*

11. Onlara, "Yeryüzünde bozgunculuk yapmayın." denildiğinde, "Biz ancak düzelticileriz." derler.

12. İyi bilin ki, onlar bozguncuların ta kendileridir. Fakat bunun ayırdında değiller.

13. Ne zaman onlara, "İnanan kimseler gibi inanın." dense, "Biz, hiç aklı ermeyenler gibi inanır mıyız?" derler. İyi bilin ki, asıl aklı ermeyenler onlardır; fakat bunun bilincinde değiller.

14. İman edenlerle karşılaştıkları zaman: "İnandık." derler. Şeytanları[1] ile baş başa kaldıkları zaman, "Biz, sizinle beraberiz; onlarla, sadece alay ediyoruz." derler.

***1-** Akıl babaları, yandaşları, yol arkadaşları.*

15. Allah da onlarla alay eder. Azgınlıkları içinde bocalayıp durmalarına zaman tanır.

16. Onlar, hidayete[1] karşılık sapkınlığı satın almışlardır. Bu ticaretlerinde bir kazanç yoktur. Ve doğru yolu bulamamışlardır.

***1-** Doğru yola iletilmeye.*

17. Onların durumu karanlıkta ateş yakan kimselerin durumu gibidir. Ateş, etraflarını aydınlatır aydınlatmaz, Allah onların ışığını yok eder ve onları karanlıklar içinde görmez halde bırakır.

18. Sağır, dilsiz ve kördürler. Artık, doğru yola dönmezler.

19. Ya da onların durumu; içinde karanlıklar, gök gürültüsü ve şimşekler bulunan sağanak bir yağmurda; ölüm korkusuyla, yıldırım sesinden kulaklarını parmaklarıyla tıkayan kimselerin durumuna benzer. Oysaki Allah, gerçeği yalanlayan nankörleri her yönden kuşatmıştır.

20. Şimşek, neredeyse görmelerini yok ediverecekti. Şimşek, aydınlık verince ışığında yürürler; üzerlerine karanlık çökünce de oldukları yerde kalakalırlar. Allah dileseydi onların işitme ve görme yeteneklerini tamamen yok ederdi. Kuşkusuz, Allah'ın gücü her şeye yeter.

21. Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabb'inize kulluk edin ki takva[1] sahibi olasınız.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendini korumaya, güvenceye almak.*

22. O ki sizin için yeri bir döşek, göğü de bir bina yaptı ve gökten su indirip onunla size rızık olarak çeşitli ürünler çıkardı. O halde, Allah'a bile bile eşler koşmayın.

23. Eğer kulumuza indirdiğimizden kuşku duyuyorsanız, o zaman ona denk bir sure getirin. Allah'tan başka bütün yardımcılarınızı da çağırın. Eğer doğru söyleyen kimselerseniz.

24. Eğer bunu yapamazsanız -ki asla yapamayacaksınız- o halde gerçeği yalanlayan nankörler için hazırlanmış, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten korunun.

25. İman edip, sâlihâtı[1] yapanları; içlerinde ırmaklar akan cennetler[2] ile müjdele. Onlara ne zaman yiyecek bir şey sunulsa: "Bu daha önce rızıklandığımız şeydir." derler. Oysa bu onlara benzer olarak verilmiştir. Onlar için arındırılmış eşler vardır. Ve onlar, orada kalıcıdırlar.

1- *Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.* **2-** *Bahçeler.*

26. Doğrusu Allah, bir sivrisineği veya ondan daha üstününü[1] örnek olarak vermekten çekinmez. İman edenler, bunun, Rabb'lerinden bir gerçek olduğunu bilirler. Gerçeği yalanlayan nankörler ise: "Allah, bu örnekle neyi amaçlamıştır?" derler. Allah, bu örnekle birçok kimseyi saptırır, birçok kimseyi de doğru yola iletir. Bununla, ancak fasıkları[2] saptırır.

1- *Biyolojik olarak daha küçük, daha karmaşık olanı.* ***2-*** *Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.*

27. Onlar ki; anlaştıktan sonra, Allah'a verdikleri sözü bozan, Allah'ın korunmasını istediği bağları koparan ve yeryüzünde bozgunculuk çıkaran kimselerdir. İşte onlar, hüsrana uğrayacaklardır.

28. Sizi yoktan var eden Allah'ı nasıl inkâr edersiniz! Sonra sizi öldürecek, sonra tekrar dirilterek kendisine döndürecektir.

29. O ki yeryüzündeki her şeyi sizin için yarattı. Sonra O, göğe istivâ[1] etti; onları yedi gök halinde düzenledi. O, Her Şeyi Bilen'dir.

__1-__ Gökyüzüne egemen oldu, onu düzenledi.

30. Hani! Bir zamanlar Rabb'in, meleklere: "Ben yeryüzünde bir[1] halife[2] tayin[3] edeceğim." demişti. Melekler: "Seni övgü ile yüceltip kutsayan bizler dururken orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birisini mi yönetici yapacaksın?" dediler. Allah da: "Ben sizin bilmediklerinizi bilirim." dedi.

__1-__ "Bir" sözcüğü; sayı anlamında bir kişiyi değil, görev ve statü anlamında görevlendirilecek zümreyi kastetmektedir. __2-__ Sözcük anlamı ardıl olan halife; terim olarak, birinin yerine geçmek; vekâlet etmek, vekil ve naip demektir. Halife sözcüğü; ayette, irade ve akıl verilerek yeryüzünü düzenleyen, yönlendiren, yeryüzünün yöneticisi ve onarıcısı anlamında kullanılmıştır. __3-__ "Halife yaratacağım" şeklindeki çeviriler yanlıştır. Zira ayette, "câi'lun" sözcüğü yer almaktadır. Bu sözcük, "yaratmak" değil, "yapmak", "kılmak" demektir. Böyle olunca, doğru anlam; -Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım değil- insana yeryüzünde yönetici ve düzenleyici olarak sorumluluk vereceğim, onu görevlendireceğim; onu halife (yönetici, düzenleyici ve onarıcı) olarak tayin edeceğimdir.

31. Allah, Âdem'e bütün isimleri[1] öğretti. Sonra onları meleklere sunup: "Eğer doğru söyleyenlerden iseniz bunların isimlerini bana bildirin." dedi.[2]

__1-__ Varlıkların özelliklerini bilmeyi; onları tanımlamayı, özelliklerine göre isimlendirmeyi yapabilecek bilgi, yetenek ve akıl verdi. Varlığa isim vermek; onun ne olduğunu tanımak ve bilmek demektir. Bu bilgi, aynı zamanda onu nasıl kullanacağını da sağlayacaktır. İnsanın bir şeyi yaparken "araç" kullanabilmesi, bu isimlendirmenin/içeriğini bilmesinin sayesindedir. __2-__ Allah ile melekler arasında geçen bu diyalog, bizatihi olmuş bir görüşme olarak değil; mesajın, "temsili bir dille somutlaştırılarak anlatılması" olarak anlaşılmalıdır.

32. Melekler de: "Sen her türlü kusur ve eksiklikten uzaksın. Bize öğrettiklerinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz Sen her şeyi gerçeği ile bilensin." dediler.

33. Allah: "Ey Âdem! Bunların isimlerini onlara bildir." dedi. Adem isimleri onlara bildirince, Allah meleklere: "Göklerin ve yerin gaybını[1] Ben bilirim; Ben, sizin açıkladıklarınızı da gizlediklerinizi de bilirim, dememiş miydim?" dedi.

1- *Gizli, görünmeyen, bilinemeyen, algılanamayan, gelecekte olacak şeyler.*

34. Sonra meleklere: "Âdem'e secde edin"[1] dedik. İblis hariç bütün melekler secde ettiler.[2] O, yüz çevirip büyüklük tasladı. Ve o kâfirlerdendi.[3]

1- *Âdem'in halifeliğini kabullenin, onaylayın.* ***2-*** *İblis hariç meleklerin tamamı Âdem'in halifeliğini kabullendiler.* **3-** *İblis secde etmediğinden dolayı kâfir olmadı; o, evveliyatında da zaten kâfirdi. Kâfir olduğu için secde etmedi. Bu nedenle, "Kâfir oldu." şeklinde yapılan çevirilerin doğru olmadığı kanaatindeyiz.*

35. Dedik ki: "Ey Âdem! Eşinle birlikte cennette[1] oturun. Orada dilediğiniz her şeyden bol bol yiyin. Fakat şu ağaca[2] yaklaşmayın; yoksa haksızlık yapmış olursunuz.

1- *Cennet, "bahçe" demektir; bağlık, bahçelik, yeşillikli yer anlamına gelmektedir.* ***2-*** *Eş'şecerate: Sözcük olarak "ağaç" anlamına gelse de bu sözcüğün ağaçtan başka anlamları da bulunmaktadır. Burada ağaç sözcüğü mecaz (söz oyunu) anlamıyla kullanılmış olup, dünya nimetlerine gereğinden fazla yönelme, yaradılışı bozacak düzeyde dünyaya tutkuyla bağlanmayı ifade etmektedir. (İSRA 60)*

36. Fakat şeytan onları, oradan kaydırdı. Böylece ikisini de içinde bulundukları durumdan çıkardı. Biz de: "Birbirinize düşman olarak inin.[1] Yeryüzü, belli bir süreye kadar size barınak ve geçinme yeri olacak." dedik.

1- *"İhbitu", sözcüğü "inin" anlamına gelmektedir. Ancak bu inme, yüksek bir yerden alçak bir yere inmek anlamında değil, iyi bir konumdan, kötü bir konuma inmektir. Değerde azalmayı ifade etmektedir. Ayette, "köyden şehre inmek" deyimindeki "inme" anlamındaki inmeden, yani "yer değişikliğinden" söz edilmektedir. Güzel bir mekândan ayırıp, kötü bir mekâna gönderilmek kast edilmiştir. Dolayısıyla "Cennet'ten dünyaya inmek" şeklinde anlam verilmesi doğru değildir. "İhbitu/inin sözcüğünün bu anlamda kullanıldığını, bu surenin 61. ayetinde de görmekteyiz. Sözcük, söz konusu ayette, "Mısır'a inin." şeklinde yer almaktadır.*

37. Derken Âdem, Rabb'inden kelimeler[1] aldı. Böylece, Adem'in tövbesini kabul etti. Kuşkusuz O, Tövbeleri Kabul Eden'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- *Allah'tan aldığı uyarıyla/vahiyle hatasını anladı.*

38. "Hepiniz oradan inin[1] dedik. Ben'den bir hidayet[2] geldiğinde kim ona uyarsa, artık onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

1- *Orayı terk edin, oradan ayrılın.* ***2-*** *Doğruya ileten kılavuz.*

39. Ayetlerimizi inkâr edip yalanlayanlar, Cehennemliktirler. Ve onlar, orada sürekli kalacaklardır.

40. Ey İsrailoğulları! Size bağışladığım nimetimi anımsayın. Bana verdiğiniz sözü tutun ki Ben de size verdiğim sözü yerine getireyim. Ve yalnızca, Bana karşı gelmekten sakının.

41. Yanınızdakini "tasdik edici" olarak gönderdiğimize inanın. Onu inkâr edenlerin ilki siz olmayın. Ayetlerimi az bir değere değişmeyin. Ve Bana karşı takvalı[1] olun.

1- *Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

42. "Hakk'ı Batıl'la"[1] karıştırıp, bile bile "Hakk'ı" gizlemeyin.

__1-__ Gerçek olanı gerçek olmayanla. Vahyi cahiliye ile.

43. Salâtı ikame edin, zekâtı verin.[1] Ve ruku edenlerle birlikte ruku edin.[2]

__1-__ Salatı ikame etmek, zekâtı vermek: İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir.
__2-__ Allah'a bağlılığı ortaya koyanlarla, buyruklarına içtenlikle teslim olanlarla birlikte olun.

44. İnsanlardan birr[1] olmalarını istiyorsunuz da kendinizi unutuyor musunuz? Oysa Kitap'ı okuyup duruyorsunuz. Hâlâ aklınızı kullanmıyor musunuz?

__1-__ Hayır, iyilik, bağış, itaat, doğruluk, adalet, gerçeklik, erdem, gönül.

45. Sabır ve salâtla[1] Allah'tan yardım isteyin. Kuşkusuz bu Allah'a içtenlikle itaat edenlerin dışındakilere ağır gelir.

__1-__ Duayla. Sabır; dayanma, direnme, yılgınlık ve usanç göstermeme, kararlı ve azimli olma anlamına gelmektedir. Ayette bunları yaptıktan sonra ayrıca salâtla yani dua ile Allah'tan yardım dileme, ona sığınma istenmektedir. Dolayısıyla buradaki "salât" sözcüğü ile kast edilen şey, "namaz" değil "dua"dır. Salat, sözcük olarak, namazın yanı sıra Allah'a yönelmek, ibadet, dua, rahmet, destek, dayanışma, yardımlaşma, yakından ilgilenme ve din gibi anlamlara gelmektedir.

46. Onlar ki: Rabb'lerine kavuşacaklarını ve kesinlikle O'na döneceklerini[1] bilirler.

__1-__ Hesap için O'nun karşısına çıkacaklarını.

47. Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi ve lütufta bulunarak sizi alemlerde[1] nimetlendirdiğimi hatırlayın.

__1-__ Varlıklar aleminde.

48. Hiç kimsenin başkası adına bir şey ödeyemeyeceği, hiç kimseden şefaatin[1] kabul edilmeyeceği, hiç kimseden bir fidyenin alınmayacağı ve hiç kimseye yardım edilmeyeceği günden korunup sakının.

1- *Kur'an, "şefaat edilme" anlayışını ve inancını kesin olarak reddetmektedir. Kur'an'a göre, kesinlikle şefaat yoktur. Bu nedenle şefaatin varlığına inanan bir kimse Allah'a eş koşmuş sayılır.*

49. Hatırlayın! Sizi, kadınlarınızı sağ bırakıp, oğullarınızı boğazlayarak, işkencenin en kötüsüne uğratan Firavun 'un adamlarından kurtarmıştık. Bunda, sizin için Rabb'inizden büyük bir sınav vardı.

50. Hatırlayın! Denizi yararak sizi kurtarmış, gözlerinizin önünde Firavun ve taraftarlarını da denizde boğmuştuk.

51. Hatırlayın! Musa ile kırk gece için sözleşmiştik. Sonra siz, onun arkasından buzağı yaparak[1] zalimleştiniz.

1- *"İttehaztum" sözcüğü, "edinmek" anlamının yanı sıra, "yapmak, meydana getirmek" anlamında da onlarca ayette geçmektedir. Bu ayette de "yapmak," "meydana getirmek" anlamında kullanılmıştır. O nedenle, "buzağıyı ilah edinmek" şeklindeki çeviriler doğru değildir. Buzağının ilah edinilmek amacıyla yapılmış olması düşüncesi, ayete, ilah edinmek şeklinde anlam verilmesine neden olmaktadır.*

52. Sonra, bunun ardından, belki şükredersiniz diye sizi affettik.

53. Doğru yolu bulasınız diye, Musa'ya Kitap'ı ve Furkan'ı[1] verdik.

1- *Hakk ile batılı, doğru ile yanlışı ayırt eden kılavuz.*

54. Hatırlayın! Musa, kavmine: "Ey kavmim! Siz buzağıyı edinmekle[1] kuşkusuz kendinize zulmettiniz. Hemen tövbe edin ve böylece nefislerinizi öldürün.[2] Bu, Bârii'nizin[3] yanında sizin için daha hayırlıdır." demişti. Sonra da O, tövbenizi kabul etmişti. Kuşkusuz O, Tövbeleri Kabul Eden'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- *Ona yönelmekle, kutsamakla.* ***2-*** *Fıtratınızı/benliğinizi bu yanlış ve kötü duygu ve düşüncelerden arındırın. Tövbe ederek nefsinizin kötü arzularını yok edin. Ayetteki "katl" sözcüğü, mecazen "halden hale geçme, değişim" demektir.* ***3-*** *Sizi aklayan, arındıran yaratıcınızın.*

55. Hani siz: "Ey Musa! Allah'ı açıkça görmedikçe sana asla inanmayız." demiştiniz de, o an, bakıp dururken, sizi yıldırım gürültüsü yakalamıştı.

56. Sonra, şükredesiniz diye ölümünüzün[1] ardından sizi dirilttik[2].

1- *"Mevt" sözcüğü, mecazen, sakinlik, bitmişlik, tükenmişlik, hareketsizlik, çözülmüşlük gibi anlamlara gelmektedir. Ayette de bu mecaz anlamıyla kullanılmıştır. Örneğin ateş söndüğünde, alevi ve dumanı kalmadığında, "ateş öldü" diye tabir edilmektedir.* ***2-*** *Canlılık verdik.*

57. Ve bulutları üzerinize gölge yaptık. Size kudret helvası ve bıldırcın bağışladık.[1] "Size rızık olarak verdiklerimizin temiz olanlarından yiyin." dedik. Onlar, Bize değil, yalnızca kendilerine zulmediyorlardı.

1- *Çevirilerde, "indirdik" şeklinde yer alan "enzelna" sözcüğü, "indirdik" anlamının yanı sıra, "bağışladık" anlamına da gelmektedir. Sözcük burada "indirdik" anlamıyla değil, bağışladık anlamıyla kullanılmıştır.*

58. Hani: " Şu şehre girin, orada dilediğinizden bol bol yiyin. O kapıdan secde[1] ederek girin. Ve bizi bağışla deyin ki Biz de hatalarınızı bağışlayalım. İyilik yapanlara daha fazlasını vereceğiz." demiştik.

1- *Onların yasa ve kurallarını kabullenerek.*

59. Fakat zalimler, sözü, söylenenden başka bir şekle soktular. O zalimlere, doğru yoldan sapmalarına karşılık gökten bir azap indirdik.

60. Hani! Musa, kavmi için su istemişti. Biz de demiştik ki: “Asanla kayaya vur.”. Bunun üzerine kayadan on iki göz su fışkırmıştı. Her grup hangi kaynaktan içeceğini bilmişti. Allah’ın verdiği rızıktan yiyin, için fakat asilik yaparak yeryüzünde bozgunculuk çıkarmayın.

61. Hani! Musa’ya: “Ey Musa, biz, bir tek çeşit yiyecekle yetinemeyiz. Rabb’inden bizim için yerden çıkan ürünlerden; sebzesinden, acurundan, sarımsağından, mercimeğinden, soğanından çıkarmasını iste.” demiştiniz. Musa da: “Daha değerli olanı[1] daha değersiz olanla[2] değiştirmek mi istiyorsunuz? O halde şehire inin; sizin istedikleriniz orada var.” dedi. Böylece, onların üzerine alçaklık ve yoksulluk damgası vuruldu. Ve Allah’ın gazabına uğradılar. Bu, Allah’ın ayetlerini inkâr etmelerinden, nebilerini haksız yere öldürmelerindendi. Bütün bunlar, onların asileşip haddi aşmalarındandır.

***1-** Onurlu bir hayatı. **2-** Onursuz bir hayatla.*

62. Kuşkusuz İman edenlerden, Yahudilerden, Hıristiyanlardan ve Sâbiîlerden Allah’a ve Ahiret Günü’ne iman edip[1] sâlihâtı yapanların[2] ödüllerini Rabb’leri verecektir. Ve onlar için korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

***1-** Yahudiliğin geçerli olduğu dönemde; iman eden ve sâlihâtı yapan Yahudiler, Hıristiyanlığın geçerli olduğu dönemde, iman eden ve sâlihâtı yapan Hıristiyanlar; Sabiîliğin geçerli olduğu dönemde, iman eden ve sâlihâtı yapan Sabiler ve şu anda da iman eden ve sâlihâtı yapan Mü’minlerin ödüllerini Rabb’leri verecek. Ayette, her dinin geçerli olduğu dönemde, o dinin mensupları içinde iman eden ve sâlihâtı yapan kimseler kastedilmektedir. (Benzer ayet 5/Maide, 69) **2-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

63. Hani bir zamanlar, sizden, takva sahibi olmanız için, size verdiğimiz şeylere kuvvetle sarılıp kendinize mal etmek ve içindekilerini sürekli aklınızda tutmanız konusunda sağlam bir söz almıştık. Ve turu[1] üzerinize kaldırmıştık.

***1-** Musa'yı dağa çıkarmıştık.*

64. Yine de yüz çevirdiniz. Eğer Allah'ın iyilikseverliği ve bağışlayıcılığı olmasaydı elbette kaybedenlerden olurdunuz.

65. Elbette siz, cumartesi yasağını çiğnemekle hadlerini aşanları biliyorsunuz. Bu nedenle onlara, "Sefil maymunlar olun." dedik.

66. Biz bunu, onlara ve onlardan sonra gelecek kuşaklara ibret; muttakilere[1] de öğüt olarak yaptık.

***1-** Korunanlara; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alanlara.*

67. Hani, Musa halkına: "Allah, kesin olarak sizden bir sığır kesmenizi istiyor." demişti. Onlar da: "Sen bizimle alay mı ediyorsun." dediler. Musa; "Cahillerden olmaktan, Allah'a sığınırım." dedi.

68. Onlar: "Bizim için Rabb'ine dua et, onun nasıl bir sığır olduğunu bildirsin." dediler. Musa, "Allah, onun ne yaşlı ne de yavru; ikisinin arasında bir yaşta, olduğunu söylüyor; öyleyse, sizden isteneni yapın." dedi.

69. Onlar: "Bizim için Rabb'ine dua et; onun rengi nedir; bize bildirsin." dediler. Musa: "Allah; onun parlak sarı renkte, bakanlara keyif veren bir sığır olduğunu, söylüyor." dedi.

70. Yine onlar: "Bizim için Rabb'ine dua et; onun niteliğini açıklasın. Zira sığırların hepsi birbirine benziyorlar; eğer Allah dilerse biz doğru olanı bulmuş oluruz." dediler.

71. Musa: “Allah, onun ekin sulayarak, çifte koşularak yıpranmamış; alacası olmayan, kusursuz bir sığır olduğunu söylüyor.” dedi. Onlar: “İşte şimdi gerçeği bildirdin.” dediler. Ve nihayet sığırı boğazladılar. Az kalsın bunu yapmayacaklardı.

72. Hani! Siz, bir kimseyi öldürmüştünüz de, birbirinizle atışmıştınız. Oysa Allah, gizlediğiniz şeyi ortaya çıkarandır.

73. “Onun bir kısmı ile ona vurun” dedik.[1] İşte Allah, böylece ölüleri dirilterek ayetlerini[2] size gösterir. Umulur ki gerçeği kavrarsınız.

***1-** Kesilen sığırın bir parçasıyla öldürülene vurun.* ***2-** Kanıtlarını.*

74. Sonra kalpleriniz yine katılaştı; kaya gibi, hatta kayadan da katı. Zira öyle kayalar var ki içinden nehirler fışkırır, yine öyle kayalar vardır ki yarılıp bağrından su çıkar. Yine öyleleri vardır ki Allah’a haşyetinden[1] harekete geçerler. Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

***1-** Duyduğu saygıdan.*

75. Şimdi onların size inanacaklarını mı umuyorsunuz? Onlardan bir grup, Allah’ın kelamını dinleyip iyice anladıktan sonra, onu bile bile çarpıtırlar.

76. Onlar, iman edenlerle karşılaştıkları zaman, “Biz de iman ettik.” derler. Baş başa kaldıklarında: “Rabb’inizin size açıkladığını[1], size karşı delil olarak kullansınlar diye mi onlara söylüyorsunuz! Neden aklınızı kullanmıyorsunuz?” derler.

***1-** Tevrat’ta.*

77. Allah’ın, onların gizlediklerini de açıkladıklarını da bildiğini bilmiyorlar mı?

78. İçlerinde, Kitap’ı bilmeyip de ondan habersiz olanlar var. Bildikleri, yalnızca kuruntudan ibarettir. Ancak zanda bulunurlar.

79. Yazıklar olsun o kimselere ki: az bir kazanç elde etmek için elleriyle yazdıklarına, "Bu Allah'ın katındandır." derler. Yazıklar olsun onlara, elleriyle yazdıklarından dolayı. Yazıklar olsun onlara, kazandıklarından dolayı.

80. "Sayılı günlerin dışında, ateş bizi yakmaz." dediler. De ki: "Allah'tan buna dair bir söz mü aldınız? Eğer böyle ise Allah, verdiği sözden dönmez. Yoksa, Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?".

81. Hayır! Kim kötülük yapar da kötülük kendisini kuşatırsa, onlar Cehennem ehlidir ve onlar, orada kalıcıdırlar.

82. İman edip, sâlihâtı yapanlar[1] Cennet ehlidirler. Ve onlar orada kalıcıdırlar.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltenler, düzelticilik yapanlar, yapıcı olanlar, düzeltmeye teşvik edenler.*

83. Hani! Bir zaman İsrailoğulları'ndan, Allah'tan başkasına kulluk etmeyin; anne ve babaya, öksüzlere, düşkünlere iyilik yapın; insanlara güzel söz söyleyin, "salatı ikame edin, zekâtı verin[1]", diye kesin söz almıştık. Sonra, içinizden pek azınız hariç sözünüzden döndünüz. Ve sizler, döneklik yapanlarsınız.

***1-** Çevirilerde ayette ki salat sözcüğüne namaz anlamı verilmektedir. Oysaki burada ki salat namaz değildir: ibadete layık yegane ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua e ibadeti şirkten arındırılmış bilinçle ve arınmış, temizlenmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir. Salat, sözcük olarak namazın yanısıra Allah'a yönelmek, ibadet, dua, rahmet, destek, dayanışma, yardımlaşma, yakından ilgilenme ve din gibi anlamlara gelmektedir.*

84. Hani! Bir zamanlar sizden, birbirinizin kanlarını dökmeyeceğinize ve birbirinizi yurtlarınızdan çıkarmayacağınıza dair kesin söz almıştık. Bu sözümüzü kabul ettiğinizin tanıkları sizlersiniz.

85. Sonra siz o kimselersiniz ki; birbirinizi öldüren, bir kısmınızı yurtlarından çıkarıp, onlara karşı günahta ve düşmanlıkta işbirliği yapanlarsınız. Bir de esir olarak size gelirlerse onlarla esir değişimi yapıyorsunuz. Oysa, onları yurtlarından çıkarmak, üzerinize haram kılınmıştı. Yoksa böyle yapmakla Kitap'ın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz. Sizden böyle yapanların cezası dünya hayatında aşağılanma, Kıyamet Günü'nde de en şiddetli azaba uğramaktır. Zira Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

86. Onlar, dünya hayatına karşılık ahiret hayatını satan kimselerdir. Bundan dolayı onlardan azap hafifletilmeyecek ve onlara yardım da edilmeyecektir.

87. Ant olsun ki Musa'ya Kitap'ı verdik. Ardı sıra rasuller gönderdik. Meryem oğlu İsa'ya da Beyyinât'ı[1] verdik ve O'nu Ruhu'l Kudus[2] ile destekledik. Elçiler, ne zaman hoşunuza gitmeyen bir şey getirdiyse, büyüklük taslayarak kimini yalanlayıp, kimini de öldürmediniz mi?

***1-** Kanıt içeren açıklayıcı, açığa çıkarıcı olanı.* ***2-** "Toplumları arındırıp dirilten, onlara hayat ve canlılık veren vahiyle. Ruhu'l Kudus; sıfat tamlaması değil, isim tamlamasıdır. O nedenle, sıfat tamlaması olan "kutsal ruh" anlamı doğru değildir. Doğru tanım, isim tamlaması şekliyle, "Kutsal'ın ruhu" tanımıdır. Kudus, Allah demektir. Ruh ise canlılık ve hayat veren şey demektir. Bu iki ismin bir araya getirilmesi ile oluşan isim tamlaması, "Allah'ın ruhu, Allah'ın vahyi, Allah'tan gelen bilgi" demektir. Yani, "Allah'ın toplumları dirilten, onlara hayat veren vahyi" anlamındadır. Ruh sözcüğü, Kur'an'da mecazen "vahiy" anlamında kullanılmaktadır. (59 Haşr 23)*

88. Ve onlar, "Kalplerimiz örtülüdür." dediler. Hayır, öyle değil, Allah; onları, gerçeği yalanlayarak nankörlük etmelerinden dolayı lanetlemiştir.[1] Bu yüzden çok azı inanır.

***1-** Gözden çıkarmıştır.*

89. Onlara, Allah katından yanlarındakini tasdik edici bir kitap gelince; daha önce Allah'tan kâfirlere karşı zafer kazanmak için böyle bir şey istedikleri halde, onlara bildikleri şey gelince bu kez onu inkâr ettiler. Allah'ın laneti, gerçeği yalanlayan nankörlerin üzerinedir.

90. Allah'ın, dilediği kimseye kendi lütfundan indirmesini çekemeyerek; Allah'ın indirdiğini inkâr etmekle kendilerini ne kötü bir şeye karşılık sattılar. Bundan dolayı artarda gelen gazabı hak ettiler. Gerçeği yalanlayan nankörler için alçaltıcı bir azap vardır.

91. Onlara, "Allah'ın indirdiklerine iman edin." denildiğinde, "Biz, ancak bize indirilene[1] iman ederiz." dediler. Ve ondan[2] başkasını kabul etmezler. Oysa O, yanlarındakini tasdik eden, hak bir kitaptır. Onlara de ki: "Madem inanıyordunuz, ne diye daha önce Allah'ın nebilerini öldürüyordunuz?"

***1-** Tevrat ve İncil'e. **2-** Kendilerine indirilenlerden.*

92. Gerçekten Musa size beyyinât[1] ile geldi. Sonra siz onun arkasından buzağı figürünü yaptınız.[2] İşte siz, o zalimlersiniz.

***1-** Kanıt içeren açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi. **2-** "İttehaztum" sözcüğü, "edinmek" anlamının yanı sıra, "yapmak", "meydana getirmek" anlamında da onlarca ayette geçmektedir. Bu ayette de "yapmak", "meydana getirmek" anlamında kullanılmıştır. O nedenle "buzağıyı ilah edinmek" şeklinde yapılan çeviriler doğru değildir. Buzağının ilah edinilmek amacıyla yapılmış olması düşüncesi, ayete ilah edinmek şeklinde anlam verilmesine neden olmaktadır.*

93. Hani sizden, "Size verdiğimizi kuvvetlice alın ve dinleyin." diye kesin söz almış ve Tur'u üzerinize kaldırmıştık[1]. Demişlerdi ki: "Dinledik ama itaat etmiyoruz." Küfürleri yüzünden buzağı kalplerine yerleştirildi. De ki: "Eğer gerçekten inanıyorsanız, inancınız sizden ne kötü şey istiyor!"

***1-** Sizin öncünüzü Tur'a yükseltmiştik.*

94. De ki: "Eğer Allah katında; ahiret yurdunun, diğer insanların değil de yalnızca size ait olduğunu iddia eden sözünüzde samimi iseniz, o zaman ölümü istesenize!"

95. Ama elleriyle yaptıkları şeylerden dolayı, ölümü asla istemezler. Allah, zalimleri en iyi bilendir.

96. Ve sen, onları, yaşamaya karşı insanların ihtiraslısı, hatta Allah'a ortak koşanlardan bile daha çok ihtiraslı bulacaksın. Her biri bin yıl yaşamak ister. Oysaki uzun ömürlü olmak, böyle birini azaptan kurtarmaz. Zira Allah, yaptıkları her şeyi görmektedir.

97. De ki: "Kim Cibrîl'e[1] düşmansa, bilsin ki O[2], onu[3] bilgisi dahilinde[4] iki eli arasındakileri[5] tasdik edici, müminlere doğru yolu gösterme ve müjde olarak senin kalbine indirmiştir.

1- *"Cibrîl; düzeltici ve düzenleyici olan vahiy" demektir. Cebr sözcüğü, "onarmak, ıslah etmek, kırılmış, bozulmuş şeyleri onarıp tekrar işe yarar hale getirmek" demektir. "Cibril, cebr ve îl sözcüklerinden oluşmuş bir isim tamlamasıdır." Îl sözcüğü, eski Arapça'da Allah demektir. Cebr ise, Allah'ın gücü, onarma, düzenleme, düzeltme demektir. Bu iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan isim tamlaması, "Allah'ın düzeltici, düzenleyici olan vahyi" anlamına gelmektedir. Bu sözcüğün tamlama hali olan Cebraîl ise "Allah'ın onarımı" yani "vahyin, kişileri ve toplumları onarması" demektir. Zira vahiy, bozulan toplumları yeniden onarmak, düzeltmek için gönderilmiştir. İsraîl, İsmaîl, Azraîl vb. isim tamlamaları da bu tür tamlamaya örnek verilebilir. Dolayısıyla Cibrîl'e "vahiy meleği" denmesinin Kur'an'i bir dayanağı yoktur. (59 Haşr, 23)* ***2-*** *Allah.* ***3-*** *Kur'an'ı, Vahyi.* ***4-*** *Allah, kendi bilgisi dahilinde.* ***5-*** *Ehli Kitap'ın yanında bulunan Kitapları.*

98. Kim Allah'a ve O'nun meleklerine, rasullerine, Cibrîl'e[1], Mîkâl'e[2] düşman olursa; iyi bilsin ki Allah da gerçeği yalanlayan nankörlere düşmandır.

1- *Vahye: "bozulan toplumu onarmak için gönderilen vahye". (59 Haşr, 23)* ***2-*** *Rasul'e: "Hami, koruyucu, büyük öncü, Rasulullah Muhammed'e".*

99. Ant olsun, Biz, sana apaçık ayetler indirdik. Ancak, onları, fasık olanlar inkâr ederler.

100. Onlar, ne zaman bir söz verdilerse, içlerinden bir zümre onu bozmadı mı? Zaten onların çoğu iman etmiyorlar.

101. Ne zaman onlara, Allah'tan, yanlarındakini tasdik edici bir elçi gelse, Kitap Ehli'nden bir grup, sanki hiç haberleri yokmuş gibi, elçinin getirdiğine sırt çevirirler.

102. Ve onlar, Süleyman'ın sahip olduğu güç konusunda şeytanların[1] uydurdukları şeylere uydular. Oysa Süleyman gerçeğe aykırı bir şey[2] yapmadı. Ancak insanlara büyü yapmayı öğreten şeytanlar[3] gerçeği gizliyordu; Babil'deki iki meleğe/krala[4]; Hârût ve Mârût'a bir şey indirilmiş değildi. Hatta bu iki melek: " Biz fitneyiz, sakın kâfir olma!" demedikçe, hiç kimseye bir şey öğretmiyorlardı. Fakat onlar, o ikisinden karı ile kocanın arasını açacak şeyler öğrenmeye çalışıyorlardı. Ancak, Allah'ın izni olmadıkça bu şeyle hiç kimseye zarar veremezler. Onlar, kendilerine bir faydası olmayan, sadece zarar verecek şeyleri öğreniyorlardı. Hâlbuki onlar, büyü ile uğraşanların ahirette bir nasiplerinin olmayacağını biliyorlardı. Kendilerini karşılığında sattıkları şey ne kötüdür. Keşke bilselerdi.

1- *Toplumu saptıranların/saptırıcıların.* ***2-*** *Sihir.* ***3-*** *Saptırıcılar.* ***4-*** *Diğer bir okuyuşa göre "melek" yerine "melik" denmektedir. Ve bu okuyuşa göre anlam şöyle olmaktadır: Babil'deki iki söz sahibi/imtiyazlı şahsiyete, Harut ve Marut'a bir şey indirilmiş değildi.*

103. Eğer onlar iman edip sakınsalardı, Allah katında kazanacakları sevap daha hayırlı olurdu. Keşke bilselerdi.

104. Ey iman edenler! "râina[1]" demeyin, "unzurna[2]." deyin ve dinleyin. Gerçeği yalanlayan nankörler için can yakıcı bir azap vardır.

1- *Bize uy. Arzularımıza göre hareket et.* ***2-*** *Bizi gözet, bizimle ilgilen.*

105. Kitap Ehli'nden olan kâfirler ve müşrikler, Rabb'inizden, size bir hayrın indirilmesini istemezler. Oysa Allah, rahmetini dilediği kimseye ayırır. Allah, büyük lütuf sahibidir.

106. Biz, bir ayeti yürürlükten kaldırır veya unutturursak ya ona denk ya da ondan daha iyisini getiririz. Sen, Allah'ın her şeye gücü yeten olduğunu bilmez misin?[1]

1- *Kur'an'da ki kimi ayetlerin "nesh" edildiğini (geçersiz kılındığını) iddia ederek, Allah'a ve Kur'an'a iftira atanlar, referans olarak bu ayeti ileri sürüyorlar. Oysaki bu ayet ehl-i kitap'a bir cevap ayetidir. Ayette söz konusu edilen şey, Kur'an'daki herhangi bir hükmün iptal edilmesi değil, Tevrat ve İncil'deki hükümlerin yerine yeni hükümlerin getirildiğidir; daha önceki kitaplarda yer alan kimi hükümlerin değiştirilmesidir. Örneğin kıblenin yönünün değiştirilmesi gibi.*

107. Yerlerin ve göklerin egemenliğinin Allah'a ait olduğunu bilmez misin? Sizin için Allah'tan başka ne bir veli ne de bir yardımcı vardır.

108. Yoksa siz de daha önce Musa'yı sorguya çekenler gibi, elçinizi sorguya çekmek mi istiyorsunuz? Her kim, iman yerine inkârı tercih ederse dosdoğru yoldan sapmış olur.

109. Kitap Ehli'nin çoğu, Hakk kendilerine bildirildiği halde, benliklerindeki kıskançlıktan dolayı, imanınızdan sonra sizi küfre döndürmek isterler. Allah'ın emri gelinceye kadar onlara aldırış etmeyin. Onları affedin ve onlarla iyi geçinin. Kuşkusuz Allah, Her Şeye Güç Yetiren'dir.

110. Salâtı ikâme edin ve zekâtı verin.[1] Kendiniz için her ne iyilik yaparsanız onu Allah katında bulacaksınız. Kuşkusuz Allah, bütün yaptıklarınızı görmektedir.

1- *İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanın; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapın; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutun.*

111. Onlar, "Yahudi ve Hıristiyanlardan başkası Cennet'e giremeyecek." derler. Bu, onların kuruntusudur. De ki: "Eğer doğru söylüyorsanız iddianızı kanıtlayın."

112. Bilakis, gerçekten kim iyi bir kimse olarak benliğini Allah'a teslim etmişse, onun ödülü Rabb'inin yanındadır. Onlar için hiçbir korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

113. Kitap'ı okuyup durdukları halde, Yahudiler: "Hıristiyanlar geçerli bir inanç üzerinde değildirler."; Hıristiyanlar da: "Yahudiler geçerli bir inanca sahip değildirler." derler. Kitap'tan habersiz olanlar da onların sözlerinin aynısını söylediler. Allah, onların anlaşmazlığa düştükleri konuda Kıyamet Günü hüküm verecektir.

114. Allah'ın mescitlerinde, O'nun adının anılmasını engelleyen ve onların harap olmasına çalışan kimseden daha zalim kim olabilir? Buralara, ancak Allah'a karşı gelmekten korkularak girilebilir. Onlar için dünyada aşağılanma, ahirette de büyük bir azap vardır.

115. Doğu da Allah'ındır, batı da. Nereye yönelirseniz yönelin, Allah'ın yönü orasıdır. Kuşkusuz, Allah, Yardımı Çok Kapsamlı Olan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

116. "Allah, çocuk edindi!" dediler. Hâşâ! O, bundan münezzehtir[1]. Bilakis, gökte ve yerde ne varsa her şey O'nundur. Ve her şey O'na boyun eğmektedir.

***1-** Uzaktır, arınıktır.*

117. O, gökleri ve yeri hiçbir şeyi örnek almadan yaratandır. Bir şeyin olmasını istediğinde, ona sadece "Ol." der, o da oluverir.

118. Bilmeyen kimseler: "Allah'ın bizimle konuşması veya bize bir âyet[1] göndermesi gerekmez mi?" dediler. Onlardan öncekiler de, onların sözlerine benzer sözler söylemişlerdi. Kalpleri birbirine benziyor. Bilmek isteyen kimseler için ayetleri iyice açıkladık.

***1-** Mucize, kanıt.*

119. Doğrusu, Biz, seni, Hakk ile müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Cehennem ehlinden sorumlu tutulacak değilsin.

120. Yahudiler ve Hıristiyanlar, sen onların milletlerine[1] uymadıkça senden asla razı olmazlar. De ki: "Gerçek şu ki; doğru yol Allah'ın yoludur.". Ve sana gelen ilimden[2] sonra onların arzularına uyarsan; Allah'tan, sana ne bir veli[3] ne bir yardımcı bulabilirsin.

***1-** Onların yollarına, uygarlıklarına, inanç sistemlerine, yaşam biçimlerine. **2-** Vahiyden/bilgiden. **3-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamdaki dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

121. Kendilerine Kitap verdiğimiz kimseler, ona uymak için gereği gibi okurlar. İşte bunlar ona inananlardır. İnkâr edenler ise, işte onlardır kaybedenler.

122. Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi ve lütufta bulunarak sizi alemlerde[1] nimetlendirdiğimi hatırlayın.

***1-** Varlıklar aleminde.*

123. Hiç kimsenin bir başkasının yerine bir şey ödeyemeyeceği, hiç kimseden fidye kabul edilmeyeceği ve hiç kimseye şefaatin[1] fayda vermeyeceği ve hiç kimseye yardım edilmeyeceği günden sakının.

***1-** Yardımın, kayırmanın, bağışlamanın. Kur'an, "şefaat edilme" anlayışını ve inancını kesin olarak reddetmektedir. Kur'an'a göre kesinlikle şefaat yoktur. Bu nedenle şefaatin varlığına inanan bir kimse Allah'a ortak koşmuş sayılır.*

124. Hani! Rabb'i, İbrahim'i birtakım kelimeler[1] ile sınamış; o da onları yerine getirmişti. Allah, "Ben seni insanlara önder yapacağım." dedi. İbrahim, "Soyumdan olanları da." deyince; Allah, "Benim ahdim zalimlere ulaşmaz!" dedi.

***1-** Takdir edilmiş hükümler. Sorumluluk ve yerine getirilmesi gereken görevler.*

125. Hani Biz, Beyt'i[1] insanlar için toplanma yeri ve güvenli bir yer kılmıştık. "İbrahim'in makamından kendinize bir salât[2] yeri edinin." dedik. İbrahim ve İsmail'den, "Evimi tavaf edenler, ibadet amacıyla orda toplananlar, rükû[3] ve secde[4] edenler için temiz tutun." diye söz almıştık.

1- *Kâbe'yi, Mescid-i Haram'ı.* ***2-*** *İbadet, namaz kılma, yardımlaşma ve dayanışma yeri.* ***3-*** *Allah'a bağlılığı ortaya koymak, buyruklarına içtenlikle teslim olmak.* ***4-*** *Saygı gösterip, değerini takdir etme.*

126. Hani İbrahim: "Ey Rabb'im! Bu beldeyi güvenli bir yer kıl, halkından, Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanları, çeşitli ürünlerle rızıklandır." dedi. O da: "İnkâr edeni dahi az bir süre rızıklandırırım; sonra onu ateşin azabına uğratırım. Orası, varacaklar için ne kötü bir yerdir." dedi.

127. Hani bir zamanlar İbrahim, İsmail ile birlikte Beyt'in[1] temellerini yükseltirken: "Ey Rabb'imiz! Bunu bizden kabul et; kuşkusuz Sen, Her Şeyi İşiten ve Her Şeyi Bilensin."

1- *Evin/Kâbe'nin.*

128. "Ey Rabb'imiz! Bizi, Sana teslim olanlardan kıl. Bizim soyumuzdan da Sana teslim olan bir toplum yarat. Bize, Sana kulluk etme kurallarını göster. Tövbelerimizi kabul et. Kuşkusuz Tövbeleri Kabul Eden, Rahmeti Kesintisiz olan yalnızca Sen'sin.

129. Ey Rabb'imiz! İçlerinden onlara Sen'in ayetlerini okuyacak, Kitap'ı ve Hikmeti[1] öğretecek ve onları arındıracak bir elçi gönder. Kuşkusuz Sen, Mutlak Üstün Olan'sın, En İyi Hüküm Veren'sin.

1- *Bu terkipteki kitap sözcüğü, Kur'an'ın Allah tarafından ileri sürülen, kanıtlayıcı, yol gösterici, aydınlatıcı bilgi olmasını ifade etmektedir. Hikmet sözcüğü Kur'an'dan başka bir şey değildir; Kur'an'ın niteliklerinden biridir. Tıpkı Kur'an ve Zikir, Kur'an ve Furkan terkipleri gibi. Bu sözcük, Kur'an'ın önemli bir özelliğini, yönünü vurgulayan bir nitelemedir. Hikmet, Kur'an'ın baskı, zulüm ve fesadı engellemek için konulmuş kanun, kural ve ilkeleri demektir.*

130. İbrahim'in milletinden[1], kendini bilmezlerden başka kim yüz çevirir? Ant olsun onu dünyada Biz seçtik; o, ahirette de iyilerdendir.

__1-__ İnanç sisteminden, uygarlığından, yaşam biçiminden, yolundan.

131. Hani Rabb'i ona: "Müslim[1] ol" dediğinde; o da: "Âlemlerin Rabbi için müslim oldum." demişti.

__1-__ Allah'ın buyruklarına teslim olan.

132. İbrahim, bunu[1], çocuklarına vasiyet etmişti. Yakup da[2]: "Ey oğullarım! Şüphesiz Allah, bu dini sizin için seçti. O halde müslimler[3] olarak ölmenin dışında başka bir şekilde ölmeyin!" demişti.

__1-__ Müslim olmayı. __2-__ Yakup, İbrahim'in torunudur. __3-__ Teslim olmuş olanlar.

133. Yoksa siz, Yakup'un ölümü anında onun yanında mıydınız? Hani oğullarına: "Benden sonra neye kulluk edeceksiniz?" demişti. Onlar da: "Senin ilahına ve ataların İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilahı olan tek ilaha kulluk edeceğiz. Biz, O'na teslim olanlardanız." demişlerdi.

134. Onlar, gelip geçen bir ümmetti[1]. Onların kazandıkları onlara; sizin kazandıklarınız sizedir. Siz, onların yaptıklarından sorumlu değilsiniz.

__1-__ Topluluktu, toplumdu.

135. Onlar, "Yahudi ve Hıristiyan olun ki, doğru yolu bulasınız." dediler. De ki: "Hayır; biz, hiçbir zaman müşrik olmayan, hanif[1] olan İbrahim'in milletindeniz.[2]

__1-__ Şirk koşmaksızın Allah'a yönelmiş olan. __2-__ İbrahim'in ümmetinin yaşadığı yaşam biçimini, o toplumun uygarlığını benimseyenlerdeniz.

136. Deyin ki: “Biz; Allah’a, bize indirilene, İbrahim’e, İsmail’e, İshak’a, Yakup’a ve onların soyundan gelenlere indirilene; Musa’ya, İsa’ya ve diğer nebilere Rabb’lerinden verilenlere, iman ettik. Onları birbirinden ayırt etmeyiz. Ve biz O’na teslim olanlardanız.”

137. Eğer onlar da sizin iman ettiğiniz gibi iman ederlerse, kuşkusuz doğru yolu bulmuş olurlar. Eğer yüz çevirirlerse, derin bir ayrılık ve çıkmaza düşmüş olurlar. Onlara karşı Allah sana yeter. O, Her Şeyi Duyan’dır, Her Şeyi Bilen’dir.

138. Allah’ın boyası![1] Allah’tan daha iyi boyası olan kim? Biz, yalnızca ona kulluk edenlerdeniz.

***1-** Allah’ın öngördüğü yaşam biçimi, inanç sistemi, Müslümanlık.*

139. De ki: “Bizimle Allah hakkında mı tartışıyorsunuz? Oysa O, bizim de Rabb’imiz sizin de Rabb’inizdir. Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız sizedir. Biz ona içtenlikle bağlananlarız.”

140. İbrahim’in, İsmail’in, İshak’ın, Yakup’un ve onların soyundan gelenlerin Yahudi veya Hıristiyan olduklarını mı iddia ediyorsunuz? De ki: “Siz mi daha iyi biliyorsunuz, yoksa Allah mı?” Allah’tan gelen bir gerçeği kendi yanında gizleyen kimseden daha zalim kim olabilir? Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

141. Onlar gelip geçen bir ümmettiler[1]. Onların kazandıkları onlara; sizin kazandıklarınız sizedir. Siz, onların yaptıklarından sorumlu değilsiniz.

***1-** Topluluktular, toplumdular.*

1. Bölümün Sonu

142. İnsanlardan, bir takım düşüncesizler: "Daha önce yöneldiğiniz kıbleden sizi çeviren nedir?" diyecekler. De ki: "Doğu da, Batı da Allah'ındır. O, dileyen[1] kimseyi doğru yola iletir."

***1-** Hak edeni, dileyeni; doğru yolu bulma çabasında olanı. Allah, sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir demektir. Ayetteki "Şâe" sözcüğü, "dilediğini" anlamının yanı sıra, "şey edeni", "gayret göstereni", "bir şey yapmak isteyeni" anlamına da gelmektedir.*

143. Ve böylece, sizi vasat[1] bir toplum yaptık ki insanlara karşı gerçeğin tanıkları olasınız; elçi de sizin üzerinizde tanık olsun. Senin arzulayıp da yönelemediğin[2] Kâbe'yi, Rasul'e uyanları ökçeleri üzerinde geri dönenlerden ayırt etmek için kıble yaptık. Doğrusu, bu, Allah'ın hidayet ettiği[3] kimselerden başkasına ağır gelir. Allah, imanınızı boşa çıkaracak değildir. Kuşkusuz Allah, insanlara karşı Çok Şefkatli ve Çok Bağışlayıcı'dır.

***1-** Hayırlı, şerefli, üstün. "Bir şeyin iki ucu arasındaki kendine ait kısmı", "orta" gibi anlamlara gelen "vasat" sözcüğü, deyim olarak, bir şeyin en iyi, en doğru ve en yararlı olan yeri; hayırlı, dengeli ve ölçülü olmak anlamlarına gelmektedir. Atın veya devenin binilen yerleri olan sırtlarının ortası gibi. Tutarlı ve kararlı. **2-** Henüz kıble olmadığı için. **3-** Doğru yola ilettiği.*

144. Senin, yüzünü göğe doğru çevirip durduğunu görüyoruz. Seni, razı olacağın bir kıbleye çevireceğiz. Bundan böyle yüzünü, Mescid-i Haram tarafına çevir. Ve siz de nerede olursanız olun, yüzlerinizi o tarafa çevirin. Kitap verilenler, onun Rabb'lerinden gelen bir gerçek olduğunu bilirler. Allah, onların yaptıklarından habersiz değildir.

145. Ant olsun ki Kitap verilenlere hangi âyeti[1] getirirsen getir, yine de onlar senin kıblene uymazlar. Sen de onların kıblesine uyacak değilsin. Onlar, birbirlerinin kıblesine de uymazlar. Eğer, sana verilen bunca ilimden[2] sonra, onların arzularına uyarsan, o zaman zalimlerden olursun.

***1-** Kanıtı. **2-** Vahiy ile verilen bilgiden.*

146. Kendilerine Kitap verdiğimiz kimseler, O'nu öz oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Buna rağmen içlerinden bir zümre, bile bile gerçeği gizlemektedir.

147. Gerçek, Rabb'inden gelendir. Sakın kuşku duyanlardan olma.

148. Herkesin yöneldiği bir yönü vardır. Öyleyse siz de yararlı işler yapmada birbirinizle yarışın. Nerede olursanız olun Allah hepinizi bir araya getirir. Kuşkusuz, Allah Her Şeye Güç Yetiren'dir.

149. Her nereden çıkarsan çık[1] yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. Çünkü bu emir Rabb'inden gelen haktır. Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

1- *Her nerede bulunursan bulun.*

150. Her nereden çıkarsan çık, yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. Siz de nerede olursanız olun, yüzünüzü o tarafa çevirin. Zalimler hariç, insanların size karşı bir kanıtları olmasın. Siz, onlara saygı duymayın, Bana duyun ki size olan nimetimi tamamlayayım; böylece doğru yolu bulasınız.

151. Nitekim içinizden, size ayetlerimizi okuyan, sizi arındıran, size Kitap'ı ve Hikmet'i[1] öğreten, size bilmediğiniz şeyleri öğreten bir Rasul gönderdik.

1- *Hikmet, Kur'an'dan başka bir şey değildir; Kur'an'ın bir niteliğidir. Tıpkı Kur'an ve Zikir, Kur'an ve Furkan gibi. Hikmet, yalnızca Kur'an'ın önemli bir özelliğini, yönünü vurgulayan bir nitelemedir. Hikmet sözcüğüne, örneğin "sünnet"tir gibi başka bir anlam yüklemek doğru değildir. Hikmet, Kur'an'ın; baskı, zulüm ve fesadı engellemek için konulmuş kanun, kural ve ilkeleri demektir.*

152. Öyleyse Beni zikredin ki Ben de sizi zikredeyim[1]. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin.

1- *Öğütlerimi dinleyin; Bana karşı sorumluluklarınızı unutmayın, yaptığınız her şeyi gördüğümü ve bildiğimi aklınızdan çıkarmayın; sizden istemiş olduğum şeyleri yapın ki, Ben de hak ettiğiniz karşılığı vereyim. Zikr kimi ayetlerde anmak, hatırlamak anlamında kullanılmış olsa da esas itibariyle "öğüt" demektir. Tesbihatla veya sözle yapılan zikr hurafedir.*

153. Ey iman edenler! Sabır ve salâtla[1] yardım dileyin. Kuşkusuz, Allah, sabredenlerle beraberdir.

1- *Dua ile.*

154. Allah yolunda öldürülenler için, "ölüler" demeyin. Bilakis, onlar "diri"dirler.[1] Ancak, siz, bunu kavrayamazsınız.

1- *Kur'an'a göre her canlı ölümlüdür. Dolayısı ile şehitler de ölürler. Bu kesin bir bilgidir. Bu ayette söz konusu edilen "dirilik" ile, kastedilen şey, "Allah yolunda ölmenin karşılığında, sahip olunacak mevki, makam ve itibarın değeri"dir. Bu, öyle güzel bir makamdır ki hiçbir canlılık ona denk olamaz.*

155. Ant olsun! Biz; sizi, korku ve açlıkla; mallarınızı, canlarınızı ve ürünlerinizi kayba uğratarak belalandıracağız[1]. Sabredenleri müjdele.

1- *Sınava tabi tutacağız.*

156. Onlar, bir musibetle karşılaştıkları zaman, "Bizler, Allah için varız ve muhakkak O'na döneceğiz." derler.

157. İşte Rabb'lerinden, onlara bağışlama ve rahmet vardır. İşte onlar, doğru yolu bulanlardır.

158. Kuşkusuz, Safa ile Merve, Allah'ın belirlediği nişaneleridir[1]. Kim hac ve umre amacıyla Beyt'i ziyaret ederse, ikisini de tavaf etmesinde bir sakınca yoktur. Ve yine kim gönülden bir iyilik yaparsa; kuşkusuz, Allah, onu bilen ve karşılığını verendir.

1- *İbadet mekânlarındandır.*

159. Bizim indirdiğimiz apaçık kanıtları ve hidayeti;[1] Kitap'ta açıkça gösterdikten sonra, onları gizleyenler var ya! Onlara, hem Allah lanet eder hem de bütün lanet edebilenler lanet ederler.

***1-** Doğru yolu gösteren bilgileri.*

160. Ancak tövbe edip, kendisini düzelten ve gerçeği gizlemeyenlerin tövbelerini kabul ederim. Zira Ben, Tövbeleri Kabul Eden'im, Rahmetim Kesintisiz'dir.

161. Gerçeği yalanlayarak nankörlük edip de kâfir olarak ölen kimselere gelince; işte, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onların üzerinedir.

162. Onlar, sürekli bu halde kalacaklardır. Onlardan bu azap ne hafifletilecek ne de onların yüzüne bakılacak.

163. Sizin ilahınız bir tek ilahtır. O'ndan başka ilâh yoktur. O, Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan'dır.

164. Göklerin ve yerin yaradılışında, gece ile gündüzün birbirlerini ardı sıra takip etmesinde; insanların yararlanmaları için denizde yüzen gemilerde, Allah'ın gökten indirip, onunla ölü toprağa hayat vererek, orada her türlü canlının yaşamasını sağladığı suda, rüzgârın yönlendirilmesinde, emre hazır bulutların yer ile gök arasında hareket ettirilmesinde aklını kullanan bir toplum için birçok kanıt vardır.

165. İnsanlar arasında, Allah'tan başka varlıkları O'na denk tutan ve onları, Allah'ı sevdiği gibi sevenler vardır. İman edenlerin Allah'ı sevmeleri ise her türlü sevgiden daha üstündür. Keşke, zulmedenler, azabı gördükleri zaman, bütün kuvvetin Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çok şiddetli olduğunu daha önceden anlayabilselerdi!

166. Kendilerine tabi olunanlar, azabı gördükleri zaman, kendilerine tabi olanlardan uzaklaşacak ve aralarındaki bütün bağlar kopacaktır.

167. Tâbi olanlar, diyecekler ki: "Keşke bize, tekrar dünyaya dönüş olsaydı da onların şimdi bizden uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzak dursaydık." Böylece, Allah, pişmanlıklarına sebep olan bütün bu yaptıklarının sonucunu onlara gösterir ve onlar ateşten çıkacak da değillerdir.

168. Ey insanlar! Yeryüzünde bulunan şeylerin helal ve tayyip[1] olanlarından yiyin. Şeytanın izinden gitmeyin, çünkü o sizin apaçık düşmanınızdır.

1- *Sağlıklı, yararlı, temiz ve güzel olan.*

169. O, size, ancak kötülüğü ve fahşa[1] yapmayı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemeyi telkin eder.

1- *Her türlü aşırılık ve hayâsızlık.*

170. Onlara, "Allah'ın indirdiğine uyun." denildiği zaman, Onlar: "Hayır! Biz, atalarımızdan gördüğümüz şeylere uyarız." derler. Ya ataları akıllarını kullanmayan ve doğru yolu bulamamış kimselerse?

171. Gerçeği yalanlayan nankörlerin durumu, bağırılıp çağırılmayı duyan[1], ancak bunu yalnız bir ses şeklinde algılayan sürünün durumuna benzer. Onlar; sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Bu nedenle, akıllarını da kullanmazlar.

1- *Çobanın bağırıp çağırmasını duyan.*

172. Ey iman edenler! Eğer, sadece O'na kulluk ediyorsanız, size rızık olarak verdiğimiz şeylerin tayyiblerinden[1] yiyin ve Allah'a şükredin.

1- *Sağlıklı, yararlı, temiz ve güzel olanlarından.*

173. O; size, sadece ölü hayvan etini, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilenleri haram kıldı. Mecbur kalan bir kimsenin, haddi aşmamak ve istismar etmemek koşuluyla, bunları yemesinde bir günah yoktur. Kuşkusuz, Allah'ın Rahmeti Bol ve Kesintisiz'dir.

174. Allah'ın indirdiği Kitap'tan bir kısmını gizleyip, onu az bir değer karşılığında değiştirenler var ya, işte onlar, bununla karınlarına ateşten başka bir şey doldurmuyorlar. Allah, onlarla Kıyamet Günü'nde ne konuşacak ne de onları temize çıkaracaktır. Ve onlar için can yakıcı bir azap vardır.

175. İşte onlar, hidayete[1] karşılık sapkınlığı, bağışlanmaya karşılık azabı satın alanlardır. Ateşe karşı ne kadar dayanıklıdırlar!

***1-** Doğru yola iletilmeye*

176. İşte bu, Allah'ın Hakk olarak indirdiği Kitap hakkında, onların anlaşmazlığa düşmeleri ve derin bir ayrılık içinde olmalarındandır.

177. Yüzünüzü doğuya ve batıya çevirmeniz birr[1] değildir. Ama birr: Allah'a, Ahiret Günü'ne, meleklere, kitaplara ve nebilere iman etmek; malını sevdiği halde onu yakınlarına, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, yardım isteyenlere, köle ve esirlere vermek; "salâtı ikame etmek, zekât vermek"[2], söz verdiği zaman sözünü yerine getirmek, zorlukta, sıkıntıda ve felakete uğrama durumunda sabretmektir. İşte bunlar, sadık olanlardır. Ve işte bunlar, takva[3] sahibi olanlardır.

***1-** Hâyır, iyilik, ihsan, bağış, itaat, doğruluk, adalet. **2-** İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir. **3-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

178. Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında üzerinize kısas farz kılındı; hüre hür, köleye köle, kadına kadın.[1] Ancak öldüren, öldürülenin kardeşi[2] tarafından bağışlanırsa; örfe uygun şekilde, diyeti iylikle ödemelidir. Bu Rabb'inizden bir hafifletme ve rahmettir. Bundan sonra kim haddi aşarsa, onun için can yakıcı bir azap vardır.

1- *Hürse hür, köleyse köle, kadınsa kadın; kim öldürmüşse o. Sözcük anlamı olarak, "Hüre hür, köleye köle, kadına kadın." denmiş olsa da anlam olarak, "Öldüren öldürülür; kim öldürmüşse o öldürülür." denmektedir. Söylenmek istenen şey şudur: "Öldürenin yerine, başka bir kimse öldürülemez.". Cahiliye döneminde kimi öldürülmelerde, öldüren kimsenin yerine, diyet olarak bir başkası öldürülüyordu. Örneğin öldüren güçlü bir ailedense, onun yerine, o ailenin sahip olduğu kölesi diyet olarak öldürülebiliyordu.* ***2-*** *Kardeşi, birinci dereceden yakını.*

179. Ey sağlıklı düşünen, sağduyu sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır. Umulur ki öldürmekten sakınırsınız.

180. Birinize ölüm geldiği zaman; eğer geride bir hayır[1] bırakıyorsa, anneye, babaya, yakın akrabaya örfe uygun bir şekilde vasiyette bulunmak, muttakilerin[2] üzerine bir hak olarak yazıldı.[3]

1- *Mal, mülk, varlık.* ***2-*** *Takva sahibi olanların; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya/güvenceye alanların.* ***3-*** *Farz kılındı.*

181. Her kim, bu vasiyeti duyduktan sonra onu değiştirirse, doğrusu onun günahı değiştirenin üzerinedir. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

182. Kim, vasiyet edenin yanılacağından veya günaha gireceğinden endişe ederse, taraflar arasında uzlaşma sağlamasında, ona bir günah yoktur. Kuşkusuz Allah Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

183. Ey iman edenler! Sizden öncekilere farz kılındığı gibi, siyam[1] size de farz kılındı. Umulur ki takva sahibi olursunuz.

__1-__ Oruç.

184. Sayılı günlerdir. [1] Artık sizden kim hastalanır veya sefere çıkarsa tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutsun. Onu tutmaya gücü yetenlerin[2], bir yoksulu doyuracak kadar fidye vermesi gerekir. Böyle olmakla birlikte, kim gönlünden gelerek daha fazlasını yaparsa, bu, onun için daha hayırlıdır. Eğer bilirseniz, siyam yapmanız [3] sizin için daha hayırlıdır.

__1-__ Oruç tutmaktır. (s-v-m) savumn ve siyamun: Bir şeyden kesin olarak sakınmak demektir. Yemekten, içmekten, konuşmaktan, yürümekten veya herhangibir şey yapmaktan sakınmak anlamına gelmektedir. __2-__ Hasta ve seferde iken oruç tutmaya gücü yettiği halde tutmayanların, ayrıca bir yoksulu doyuracak kadar fidye vermesi gerekir. __3-__ Oruç tutmanız.

185. Ramazan ayı ki: İnsanlar için hidayet rehberi olan, doğru yola ileten, doğru ile yanlışı birbirinden ayıran; apaçık kanıtları içeren Kur’an o ayda indirildi. Sizden, kim bu aya erişirse savm/siyam yapsın.[1] Kim de hasta veya yolcu olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutsun. Allah, sizin için zorluk değil kolaylık diler. Allah, belirlenen günlerin sayısını tamamlamanızı ve size doğru yolu gösterdiğinden, Kendisini yüceltmenizi ister. Umulur ki şükredersiniz.

__1-__ Oruç tutsun.

186. Kullarım, sana, Ben’i sorarlarsa bilsinler ki Ben, onlara yakınım[1]. Bana dua edenin, duasına karşılık veririm. O halde onlar da Benim çağrıma uysunlar ve Bana gerçek anlamda iman etsinler ki doğru yola kavuşmuş olsunlar.

__1-__ Bana ulaşmak için başka bir varlığı aracı edinmeniz, “vesile” aramanız gerekmez. Ayette Müşriklerin, “Allah’a yaklaşmak için ilah edindiklerini” iddia etmelerine cevap verilmektedir.

187. Siyam[1] gecesinde kadınlarınıza yaklaşmanız sizin için helal kılındı. Onlar, sizin için örtüdür; siz de onlar için örtüsünüz. Allah, nefsinize sahip olmadığınızı bildi ve tövbenizi kabul edip sizi bağışladı. Artık onlara yaklaşın, Allah'ın sizin için takdir ettiği şeyi isteyin. Şafak vaktinin siyah ipliği, beyaz ipliğinden[2] ayırt edilme anına kadar, yiyin için. Sonra da geceye kadar oruç tutun. Eğer mescitlerde itikâftaysanız[3] onlara yaklaşmayın. Bunlar, Allah'ın koyduğu sınırlardır. Bu sınırlara yaklaşmayın. İşte böylece Allah, insanlara ayetlerini açıklar. Umulur ki takva sahibi olursunuz.

***1-** Oruç. **2-** Fecir vaktinde, tan yerindeki siyah kuşakla beyaz kuşağın tam olarak belli olması, ortaya çıkması anına kadar. **3-** İtikâf: "Bir şey üzerine sürekli odaklanmak, kendini ona adamak ve ondan yüz çevirmemek." demektir.*

188. Birbirinizin mallarını haksız şekilde yemeyin. Günah olduğunu[1] bildiğiniz halde, başkasının bir kısım mallarına haksız yere sahip olabilmek için hukuki hileye başvurmayın.

***1-** Hakkınız olmadığını.*

189. Sana, ayın evrelerini soruyorlar. De ki: "O, insanlar ve hacc ibadeti için bir zaman ölçüsüdür.". Evlerinize arkalarından girmeniz birr[1] değildir; birr, takvâlı[2] davranmaktır. Öyleyse evlerinize kapılarından girin.[3] Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa erebilesiniz.

***1-** Hayır, iyilik, bağış, itaat, doğruluk, adalet, gerçeklik, erdem, sevgi. **2-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendisine koruyucu yapıp, onlarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya, güvenceye almak. **3-** Bu bir deyimdir; "yapacağınız şeyi, esasına ve kuralına uygun yapın; bir şeyi tersinden değil, düzünden yapın; yanlış yoldan gitmeyin, yapacağınız şeyleri usulüne uygun yapın", anlamına gelmektedir. Başka bir ifade ile: "Allah'ın yolundan, Allah'ın koyduğu kurallara uyarak gidin." demektir.*

190. Sizinle savaşanlara karşı siz de Allah yolunda onlarla savaşın. Ama haddi aşmayın. Zira Allah, haddi aşanları sevmez.

191. Onları ele geçirdiğiniz yerde öldürün.[1] Sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkarın. Zaten, fitne[2] öldürmekten daha kötüdür. Onlar, Mescid-i Haram çevresinde sizinle savaşmadıkça siz de onlarla savaşmayın. Eğer savaşırlarsa, siz de savaşın. İşte gerçeği yalanlayan nankörlere verilecek karşılık böyledir.

1- *Ayetin, "Onları ele geçirdiğiniz yerde öldürün." cümlesi, İslam düşmanları ve art niyetli kimseler tarafından, bağlamından kopartılarak ve ayetin yalnızca bu cümlesi dikkate alınarak; "İslam dininin, Müslüman olmayanları öldürmeyi emrettiği" iddia edilmektedir. Oysaki bu cümlenin bağlamına bakıldığında, öldürülmeleri istenen kimselerin "Müslüman olamayanlar" değil; "Müslümanlarla savaşanlar; Müslümanlarla yaptıkları antlaşmayı bozarak, onlara ihanet edenler, onların düşmanlarıyla işbirliği ederek onları arkadan vuranlar" dır. Keza; 190, 191,192 ve 193'üncü ayetler birlikte ele alındığında; Müslümanlara, sizinle savaşmayanlarla savaşmayın; yalnızca sizinle savaşanlarla savaşın, savaşırken de sakın ileri gitmeyin, yani doğrudan savaşta yer almayanlara zarar vermeyin, savaş kurallarını çiğnemeyin, esirlere kötü davranmayın, eğer savaştan vazgeçerlerse siz de vazgeçin uyarısının yapıldığı açıkça görülmektedir.* ***2-*** *Zulüm ve baskı.*

192. Eğer vazgeçerlerse, kuşkusuz, Allah, Bağışlayıcı, Rahmeti Kesintisiz Olan'dır.

193. Fitne[1] kalmayıp, din[2] tamamıyla Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer vazgeçerlerse zalimlerden başkasına düşmanlık yoktur.

1- *Baskı, zulüm, zorbalık ve kargaşa tamamen yok edilene dek.* ***2-*** *Allah'ın yasaları tamamen egemen oluncaya kadar. (Dinin sözcük anlamlarından biri de "yasa"dır.)*

194. Haram ay[1], haram aya karşılıktır. Haram aylara uymak da karşılıklıdır. Kim, size saldırırsa siz de onlara aynı şekilde karşılık verin. Allah'a karşı takvâlı[2] olun. Ve iyi bilin ki Allah, takvâlı olanlarla beraberdir.

1- *Dokunulmazlık ayı.* ***2-*** *Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendinizi korumaya/güvenceye alın.*

195. Allah yolunda malınızı infak[1] edin. Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın. İyilik yapın. Kuşkusuz, Allah, iyilik yapanları sever.

__1-__ Savaş hazırlığı için gerekli yardımı yapın.

196. Allah için Haccı ve Umreyi tam yapın. Eğer engellenirseniz, o zaman hediyeden[1] kolayınıza gelen şeyi gönderin! Ancak hediye yerine ulaşıncaya kadar başınızı tıraş etmeyin.[2] Sizden hasta olan veya başından bir rahatsızlığı bulunan; oruç tutmak veya sadaka vermek ya da nusuk[3] sayılacak bir fidye[4] vermeli! Emin olduğunuz vakitte; kim, hac vaktine kadar umre ile faydalanmak isterse, hediyeden kolayına geleni göndermeli! Fakat kim bulamazsa, hac günlerinde üç, döndükten sonra da yedi gün olmak üzere toplam on gün oruç tutsun. Bu, ailesi Mescid-i Harâm çevresinde oturmayanlar içindir. Allah'a karşı takvâlı[5] davranın. Ve bilin ki Allah'ın cezası çok şiddetlidir.

__1-__ Kurbanlıktan. __2-__ İhramdan çıkmayın (Başı tıraş etmek, haccın tamamlanmasını, ihram sürresinin bitişini ifade eden bir uygulamadır.). __3-__ Kurbanlık. __4-__ Bir yükümlülükten kurtulmak için ödenen bedel. __5-__ Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendinizi korumaya/güvenceye alın.

197. Hacc, bilinen aylardır. Kim haccı yerine getirirse; o esnada, uygunsuz davranmak, fasıklık[1] yapmak ve kavga etmek yoktur. Ne hayır işlerseniz Allah onu bilir. Azık edinin. Kuşkusuz azığın en hayırlısı takvadır.[2] Ey selim akıl sahipleri! Bana karşı takvalı olun!

__1-__ Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan. __2-__ Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almaktır.

198. Rabb'inizden lütuf[1] istemenizde bir sakınca yoktur. Artık Arafat'tan ayrılıp, akın ettiğinizde Meş'ar-i Harâm'da Allah'ı anın. O, size nasıl doğru yolu gösterdiyse, siz de O'nu öyle anın.[2] Kuşkusuz, O, doğru yolu göstermeden önce siz sapkınlardandınız.

***1-** Hoşunuza giden şeyleri ikram etmesini. **2-** O'nun gösterdiği yoldan, O'nun istediği gibi gidin.*

199. Sonra, insanların dağıldığı yerden siz de dağılın. Allah'tan bağışlanma dileyin. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

200. Hacc ibadetinizi bitirince, atalarınızı andığınız gibi; hatta daha güçlü bir şekilde Allah'ı anın. Kimi insanlar; "Ey Rabb'imiz, bize dünyada ver." derler. Bu kimselerin ahirette bir payı yoktur.

201. Kimileri de: "Rabb'imiz, bize dünyada da iyilik, ahirette de iyilik ver ve bizi ateşin azabından koru." derler.

202. İşte bunların, kazandıklarına karşılık payları vardır. Allah, hesabı çabuk görendir.

203. Sayılı günlerde Allah'ı anın. Kim acele edip, iki gün içinde dönerse ona günah yoktur. Kim geri kalırsa takvalı olduğu takdirde ona da günah yoktur. Allah'a karşı takvalı olun ve bilin ki O'nun huzurunda toplanacaksınız.

204. Kimi insanın, dünya hayatı ile ilgili sözü senin hoşuna gider. Kalbindekine[1] Allah'ı şahit tutar. Oysaki o düşmanların en azılısıdır.

***1-** İçinde sakladığı yalana.*

205. Senden ayrılınca[1], yeryüzünde bozgunculuk yapmaya, ürünü ve nesli yok etmeye çalışır. Allah ise bozgunculuğu sevmez.

***1-** Bu sözcük, deyim olarak "eline fırsat geçince" anlamına gelmektedir.*

206. Ona, "Allah'a karşı takvalı[1] ol." dendiği zaman, üstünlük gururu, kendisini günaha sevk eder. İşte böylesine Cehennem yeter. O, ne kötü bir döşektir!

__1-__ Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendini korumaya/güvenceye al.

207. Kimi insanlar da kendisini Allah'ın rızasını kazanmaya adar. Allah, kullarına karşı Çok Şefkatli'dir.

208. Ey iman edenler! Hep birlikte Silm'e[1] girin. Şeytanın izinden gitmeyin. Kuşkusuz o, sizin apaçık düşmanınızdır.

__1-__ Allah'a teslim olun.

209. Size gelen açık kanıtlara rağmen yine de ayağınız kayarsa, şunu iyi bilin ki Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

210. Yoksa onlar, Allah'ın ve meleklerin bulut gölgeleri içinden çıkıp gelmesini ve işlerini bitirmesini mi bekliyorlar? Oysa bütün işler, yalnızca Allah'a döndürülür.

211. İsrailoğulları'na sor; Biz, onlara nice açık ayetler verdik. Kim, Allah'ın nimeti[1] kendisine geldikten sonra onu değiştirirse; artık kuşkusuz Allah, azabı çok şiddetli olandır.

__1-__ Vahiy.

212. Gerçeği yalanlayan nankörlere, dünya hayatı süslü gösterildi. Onlar, iman edenlerle alay ederler. Oysa takvâ[1] sahibi olan kimseler, Kıyamet Günü'nde onlardan üstün durumdadırlar. Allah, dilediğine hesapsız rızık verir.

__1-__ Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya/güvenceye alanlar.

213. İnsanlar bir tek ümmetti. Allah; onlara, müjdeleyici ve uyarıcı nebiler gönderdi. Anlaşmazlığa düştükleri konularda aralarında Hakk ile hükmetmeleri için onlarla beraber Kitap indirdi. Kitap verilenler, kendilerine apaçık ayetler gelmesine rağmen, ihtirasları nedeniyle onda anlaşmazlığa düştüler. İman edenler, anlaşmazlığa konu olan hususlarda Allah'ın izni ile doğru olana tabi oldular. Zira Allah, dileyeni doğru yola iletir.[1]

***1-** Hak edeni, dileyeni; doğru yolu bulma çabasında olanı. Bu terkip, Allah, doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı doğru yola iletir demektir. Ayetteki "Şâe" sözcüğü, "dilediğini" anlamının yanı sıra, "şey edeni", "gayret göstereni", "bir şey elde etmek çabasında olanı" anlamına da gelmektedir.*

214. Sizden öncekilerin başına gelen sıkıntı ve zorluklar, sizin de başınıza gelmeden Cennet'e gireceğinizi mi sandınız? Onlara dokunan sıkıntı ve zorluklarla öylesine sarsıldılar ki Rasul ve onunla birlikte olan müminler, "Allah'ın yardımı ne zaman? " dediler. İyi bilin ki Allah'ın yardımı yakındır.

215. Sana neyi infak[1] edeceklerini soruyorlar. De ki: "Hayır[2] adına ne harcayabilirseniz; o, anne ve babaya, akrabalara, yetimlere, yoksullara ve yolda kalanlaradır.[3] Hayır adına her ne yaparsanız kuşkusuz Allah, Her Şeyi Bilir.".

***1-** Yardım. **2-** Sahip olduğunuz varlıktan, maldan ve mülkten. **3-** Kendisini Allah'ın yoluna adayanlar. "Yolda kalanlar" deyim olarak, yapılan bir şeyin, bir işin yarım kalması anlamına da gelmektedir. Yani yaptığı şeyi yarım kalana, sıkıntıya düşene.*

216. Hoşunuza gitmese de savaş üzerinize farz kılındı. Olur ki, hoşunuza gitmeyen bir şeyde sizin için hayır, yine olur ki hoşunuza giden bir şeyde de sizin için şer vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

217. Sana, haram ayda savaşmanın durumunu soruyorlar. De ki: “O ayda savaşmak, büyük bir günahtır.”. Ancak, Allah’ın yolundan alıkoymak, onu küfretmek[1], Mescid-i Haram’a gitmeyi engellemek, onun halkını oradan çıkarmak, Allah katında daha büyük günahtır. Zira fitne[2], öldürmekten daha kötüdür. Onlar, eğer güç yetirebilseler, sizi dininizden döndürünceye kadar, sizinle savaşmak isterler. Sizden kim, dininden döner ve kâfir olarak ölürse dünyada da ahirette de yaptıkları boşa gitmiş olur. İşte onlar, ateşin ehlidir. Ve orada sürekli kalacaklardır.

***1-** O gerçeğin üzerini örtmek. **2-** Zulüm ve baskı.*

218. İman edenler, hicret edenler ve Allah yolunda cihad[1] edenler; ancak bunlar, Allah’ın rahmetini umabilirler. Allah, Çok Bağışlayıcı’dır, Rahmeti Kesintisiz’dir.

***1-** Çaba harcayanlar.*

219. Sana hamrın[1] ve şans oyunlarının[2] hükmünü soruyorlar. De ki: “Her ikisinde de büyük günah vardır. İnsanlar için kısmen yararı[3] olsa da kötülüğü yararından daha büyüktür.”. Sana neyi infak[4] edeceklerini soruyorlar. De ki: “İhtiyaçtan fazla olanını.”. Düşünesiniz diye, Allah size ayetlerini böylece açıklamaktadır.

***1-** Aklı örten/sarhoş edici içecekler. **2-** Fal oklarıyla oynamak, kumar, at yarışı, loto, toto, piyango vb. **3-** Kısmen yarardan kasıt; sarhoşluğun o anda sağladığı rahatlama, şans oyunlarında zaman zaman kazanma olabilir. Kumarın kısmen yararlı olması da kumar oynayanların kimi zaman kazanıyor olmalarıdır. Değilse bizatihi ne içkide ne de kumarda kısmen de olsa bir yarar söz konusu değildir. **4-** Yardım.*

220. Dünya ve ahiret hakkında… Bir de sana öksüzleri soruyorlar. De ki: “Onların hayatlarını düzene sokmak, sahipsiz bırakmaktan daha hayırlıdır.”. Eğer birlikte yaşayacak olursanız, onlar sizin kardeşlerinizdir. Allah, bozguncu olanla yapıcı olanı ayırt etmesini bilir. Eğer, Allah dileseydi, sizi zora koşardı. Zira Allah, Çok Güçlü ve Her Şeye Egemen’dir.

221. İman etmedikçe, müşrik kadınları nikâhlamayın. Beğenseniz de, mü'min bir cariye, müşrik bir kadından daha hayırlıdır. İman etmedikçe, müşrik erkekleri nikâhlamayın. Beğenseniz de, köle bir mü'min, müşrik bir erkekten daha hayırlıdır.[1] Zira onlar sizi ateşe çağırırlar. Allah ise izni ile sizi Cennet'e ve bağışlanmaya çağırır. O, insanlara ayetlerini böyle açıklar. Umulur ki öğüt alıp düşünürler.

1- *Mü'min erkek ve kadınların müşriklerle evlenmesi yasaklanmıştır. Ancak mü'min erkekler, Ehl-i Kitap kadınlarla evlenebilirler. (5/ Maide, 5) Mü'mine kadınlar ise Ehl-i Kitap erkeklerle evlenemezler. Zira mü'min bir erkekle evlenen Ehl-i Kitap bir kadın, kendi dinini yaşayabilir, ancak Ehl-i Kitap'la evlenen mü'min bir kadın kendi dinini yaşayamaz. Bu, Ehl-i Kitap erkeklerin bizatihi kötü olmalarından değil, Ehl-i Kitap'ın; son Kitap'ı/Kur'an'ı ve son Rasul'ü kabul etmemelerindendir.*

222. Sana "aybaşı halinden" soruyorlar. De ki: "O bir rahatsızlıktır." Aybaşı hali bitinceye kadar onlara yaklaşmayın. Aybaşı hali bitince, onlara Allah'ın buyurduğu şekilde yaklaşın. Kuşkusuz, Allah, tövbe edenleri sever. Ve temizlenenleri de sever.[1]

1- *Kadının, aybaşı hali sırasında namaz kılmasını, oruç tutmasını, Kur'an okumasını yasaklayan veya sakındıran hükümlerin Kur'an'la, sünnetle, dinle hiçbir ilişkisi yoktur. Aybaşı halinde namazı terk etmek, oruç tutmamak ve Kur'an'ı okumamak, Kur'an'a dokunmamak; aybaşı hali olmadığı zamanlarda bunları yapmamak kadar günah işlemek demektir. Bu, aynı zamanda kadının ömrünün dörtte birinin Kur'an'sız, namazsız ve oruçsuz geçmesi demektir ki bu, kadına karşı işlenen büyük bir zulümdür ve dinde sapkınlıktır.*

223. Kadınlarınız sizin için ürün veren kimselerdir.[1] O halde, kadınlarınızla istediğiniz gibi ilişkiye girin. Kendiniz için önceden iyi şeyler hazırlayın. Allah'a karşı takvalı[2] olun. Bilin ki muhakkak O'na kavuşacaksınız. Ve müminleri müjdele.

1- *Çevirilerde; ayette yer alan "harsun" sözcüğüne, "tarla" anlamı verilmektedir; "Kadınlar sizin tarlanızdır" denmektedir. Bu anlam doğru değildir. "Harsun" sözcük olarak, ekin/mahsul/ürün/kazanç demektir. Kadınlarınız sizin için "ürün veren kimselerdir" anlamına gelen bir benzetme yapılmıştır. Üründen kasıt, çocuktur. "Harsun" sözcüğü Şura Suresi, 20. Ayette de geçmektedir. Burada da ekin/kazanç anlamını ifade etmektedir: "Kim Ahiret kazancını isterse, Biz onun kazancını arttırırız. Kim dünya kazancını isterse, ona da ondan arttırırız. Onun için ahirette hiçbir nasip yoktur."(26/Şura, 20).* ***2-*** *Allah'ın buyruklarına içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendisine koruyucu yapıp, onlarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya, güvenceye almak.*

224. Sakın, Allah adına ettiğiniz yeminleri; iyilik yapmanıza, takva sahibi olmanıza ve insanların arasını düzeltmenize engel kılmayın. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

225. Allah, kasıtsız olarak yaptığınız yeminlerden sizi sorumlu tutmaz. Ancak, kasıtlı yaptığınız yeminlerden sizi sorumlu tutar. Allah; Çok Bağışlayan'dır, Çok Hoşgörülü'dür.

226. Kadınlarına yaklaşmamaya yemin eden kimseler için, dört ay bekleme süresi vardır. Eğer bu yeminlerinden dönerlerse; doğrusu Allah, Çok Bağışlayan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

227. Eğer boşamaya kesin karar verirlerse; kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

228. Boşanan kadınlar, evlenmeksizin üç dönem[1] beklerler. Eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorlarsa, Allah'ın rahimlerinde yarattığını gizlemeleri onlara helal değildir. Eğer bu dönemde kocaları barışmak isterlerse, onlarla yeniden evlenmede daha fazla hak sahibidirler. Erkeklerin, kadınlar üzerindeki haklarına denk, kadınların da erkekler üzerinde meşru hakları vardır. Ancak erkekler, onlar[2] üzerinde[3] öncelik sahibidirler. Kuşkusuz, Allah; Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- *Üç "ay hali" süresi.* ***2-*** *Eşleri.* ***3-*** *Eşleri ile yeniden evlenme konusunda.*

229. Boşanma iki defadır. Bundan sonra evliliğinizi ya meşru bir şekilde sürdürün ya da iyilikle ayrılın. Kadınlara verdiklerinizden bir şeyi; kadın ve erkek, Allah'ın koyduğu yasaları ihlal etmedikçe geri almanız size helal olmaz. Fakat onların Allah'ın yasalarını çiğnemelerinden korkarsanız o zaman kadının boşanmak için fidye[1] vermesinde her iki taraf için de sakınca yoktur. Bunlar, Allah'ın koyduğu yasalardır. Sakın bunları çiğnemeyin. Kim Allah'ın koyduğu yasaları çiğnerse işte onlar zalimlerin ta kendileridir.

1- *Yükümlülüğü yerine getirmek için ödenen bedel.*

230. Yine de karısını boşarsa, karısı başka biriyle evlenmedikçe artık kendisine helal olmaz. Şayet ikinci koca da onu boşarsa ve her ikisi de Allah'ın koyduğu yasalara uyacaklarını umut ederlerse, birbirlerine dönmelerinde bir sakınca yoktur. Bunlar, Allah'ın, anlayan bir topluma iyice açıkladığı yasalarıdır.

231. Boşadığınız kadınlar, iddetlerini[1] tamamlayınca, onları ya meşru bir şekilde tutun ya da meşru bir şekilde bırakın. Haklarını çiğneyip, zarar verecek şekilde onları tutmayın. Kim böyle davranırsa, kendisine zulmetmiş olur. Allah'ın ayetlerini hafife almayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini; size öğüt vermek için indirdiği Kitap'ı ve Hikmet'i[2] aklınızdan çıkarmayın. Allah'a karşı gelmekten sakının. Ve bilin ki Allah, Her Şeyi Gerçeğiyle Bilen'dir.

***1-** Boşanmadan sonra beklenecek üç "ay hali" süresi. **2-** Bu terkipteki kitap sözcüğü, Kur'an'ın Allah tarafından ileri sürülen, kanıtlayıcı, yol gösterici, aydınlatıcı bilgi olmasını ifade etmektedir. Hikmet sözcüğü Kur'an'dan başka bir şey değildir; Kur'an'ın niteliklerinden biridir. Tıpkı Kur'an ve Zikir, Kur'an ve Furkan terkipleri gibi. Bu sözcük, Kur'an'ın önemli bir özelliğini, yönünü vurgulayan bir nitelemedir. Hikmet, Kur'an'ın baskı, zulüm ve fesadı engellemek için konulmuş kanun, kural ve ilkeleri demektir.*

232. Boşadığınız kadınlar, bekleme sürelerini tamamlayınca; aralarında meşru bir şekilde anlaştıkları takdirde; onların eşleriyle[1] evlenmelerine engel olmayın. Bu, içinizden Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman edenlere yapılan bir öğüttür. Bu sizin için daha iffetli, daha temiz bir yoldur. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

***1-** Evlenmeye karar verdikleri kimselerle. Bu kimseler, boşanılan kimseler yani eski eşler değil, evlenmeye uygun görülen kimselerdir.*

233. Emzirme süresini tamamlamak isteyenler için; annelerin çocuklarını emzirme süresi tam iki yıldır. Onların yiyeceklerini ve giyeceklerini meşru bir şekilde temin etmek babaya aittir. Hiç kimse, gücünün yeteceğinden daha fazlasıyla sorumlu değildir. Hiçbir anne, çocuğu nedeniyle sıkıntıya sokulmasın; hiçbir baba, çocuğu nedeniyle sıkıntıya sokulmasın. Ve mirasçı da aynı şekilde sorumludur. Eğer anne ve baba anlaşarak kendi rızaları ile çocuklarını sütten kesmek isterlerse, ikisi içine de bir sakınca yoktur. Eğer çocuklarınızı emzirtmek isterseniz, meşru bir ücret ödediğiniz takdirde emzirtmenizde bir sakınca yoktur. Allah'a karşı takvâlı olun. Ve bilin ki Allah, yaptığınız her şeyi görür.

234. Sizden ölenlerin geride bıraktıkları eşleri, kendi kendilerine dört ay on gün beklerler. Bu süreyi tamamlayınca, kendi haklarında verecekleri meşru kararlarda sizin için bir sorumluluk yoktur. Allah yaptığınız her şeyden haberdardır.

235. Bekleme süresini tamamlamamış kadınlara evlenme isteğinizi sezdirmeniz veya bunu içinizden geçirmenizde bir sakınca yoktur. Allah, sizin onlara karşı olan duygularınızı bilir. Ancak onlara meşru olmayan bir istekte bulunmayın. Kitaptaki emredilen bekleme süresi sona ermeden onlarla nikâh akdi yapmaya kalkışmayın. Bilin ki Allah içinizden ne geçirdiğinizi bilir, O'na karşı gelmekten sakının. Bilin ki Allah, Çok Affedici, Çok Hoş Görülü'dür.

236. Henüz dokunmadığınız veya mehirlerini[1] daha tespit etmediğiniz kadınları boşamanız durumunda bir bedel ödemeseniz de olur. Ancak maddi durumu iyi olan kendi imkânına göre, iyi olmayan da kendi imkânına göre onları meşru bir şekilde yararlandırsın. Bu, iyi kimselerin üzerinde bir haktır.

1- *Evlilik sözleşmesinde erkeğin eşine verdiği bedel.*

237. Mehrinin miktarını tespit edip de kendilerine dokunmadığınız kadınları boşarsanız, belirlenen mehrin yarısı onlarındır. Ancak kendisinin veya nikâh akdini elinde tutanın, bundan vazgeçmesi hariç. Bununla birlikte, mehrin tamamının verilmesi takvaya daha uygundur. Kuşkusuz, Allah, yaptığınız her şeyi görür.

238. Salâtları[1] ve salâtı vustayı[2] koruyucu olun. Allah için içtenlikli olmaya özen gösterin.

1- *Namazları (Sabah, akşam, gece). "Salavat" çoğul bir sözcüktür. Arapça dil yapısına göre çoğulluk üç ve üçten fazla sayıyı ifade etmektedir.* ***2-*** *En hayırlı, en yararlı salatı. "Vusta, sözcük olarak hayırlı, üstün, adaletli, faziletli" gibi anlamlara gelmektedir. Salâtı vustadan kasıt, "cum'a salatı/namazı"dır. Cum'a salâtı, diğer salatlara kıyasla daha önemli olduğu için, daha hayırlı ve daha üstün olarak nitelendirilmiştir. Vustaya sözcük olarak "orta" anlamı verilse de bu mesafe veya zaman olarak iki şeyin ortasını ifade etmekten çok, bir şeyin en önemli, en güzel, en üstün veya en yararlı olan yerini, bölgesini ifade etmektedir.*

239. Eğer korkarsanız[1], yürürken veya binek üzerinde bulunduğunuzda da; güvenlikte olduğunuz zamanda da bilmediğiniz şeyleri size öğrettiği şekilde Allah'ı anın.

1- *Bir tehlike varsa.*

240. Sizden, ölüp de geride eşler bırakacak olan erkekler; eşlerinin evlerinden çıkarılmaksızın bir yıla kadar geçimlerinin teminini vasiyet etsinler. Eğer, kendileri meşru bir şekilde çıkmak isterlerse, sizin için bir sorumluluk yoktur. Allah, Mutlak Üstün Olan ve En Doğru Hüküm Veren'dir.

241. Boşanmış kadınların geçimlerini meşru bir şekilde sağlamak, muttakiler için bir yükümlülüktür.

242. İşte Allah, size ayetlerini böyle açıklar. Umulur ki aklınızı kullanırsınız.

243. Binlerce kişi oldukları halde, ölüm korkusuyla yurtlarından çıkanları görmedin mi? Allah onlara "Ölün." dedi; sonra, onlara hayat verdi. Allah, insanlara karşı lütuf sahibidir. Ancak insanların çoğu şükretmezler.

244. O halde Allah yolunda savaşın. Ve bilin ki: Allah, Her Şeyi İşiten ve Her Şeyi Bilen'dir.

245. Kim Allah'a, Allah'ın karşılığını kat kat vereceği, karşılıksız bir borç vermek[1] ister? Daraltan da genişleten de Allah'tır. Ve dönüşünüz yalnızca O'nadır.

1- *Canını feda ederek.*

246. Musa'dan sonra İsrailoğulları'nın ileri gelenlerinin, nebilerinden birine: "Bize bir komutan tayin et de Allah yolunda savaşalım" demişlerdi. O: "Ya savaş üzerinize farz kılınır da savaşmazsanız." demişti. Onlar: "Yurdumuzdan çıkarılıp çocuklarımızdan koparılmışken, niçin Allah yolunda savaşmayalım?" demişlerdi. Fakat üzerlerine savaş yazılınca da içlerinden pek azı hariç, yüz çevirdiler. Allah, zalimleri çok iyi bilir.

247. Nebileri onlara: "Allah size Tâlut'u komutan olarak tayin etti." dedi. Onlar: "Biz komutanlığa ondan daha layık olduğumuz ve o fazla bir servete de sahip değilken, bize nasıl komutan olabilir?" dediler. O da: "Allah, onu üzerinize seçti, ona geniş bir bilgi ve üstün bir güç verdi." dedi. Zira Allah, gücü dilediğine verir. Allah, Her Şeyi Kuşatan ve Her Şeyi Bilen'dir.

248. Nebileri onlara: "Onun komutanlık kanıtı, içinde Rabb'inizden bir sekine[1] ve Musa ile Harun soyundan bakiye kalanların bulunduğu ve meleklerin/güçlü varlıkların taşıdığı, yüklendiği bir sandığın size gelmesidir. Eğer inanmış kimselerseniz, kuşkusuz bunda sizin için kesin bir ayet[2] vardır." dedi.

1- *Teskin edici, dinginlik ve huzur verici şey.* ***2-*** *Kanıt.*

249. Tâlût, askerleriyle yola çıkınca onlara: "Allah, sizi bir nehirle imtihan edecek. Kim ondan bir avuç kadar tatmakla yetinirse o bendendir, kim de ondan doyasıya içerse benden değildir." dedi. Çok azı hariç, ondan doyasıya içtiler. O ve yanında yer alan inananlar, nehri geçince: "Bugün Câlût'a ve askerlerine karşı savaşacak gücümüz kalmadı." dediler. Allah'a kavuşacaklarına inananlar[1] ise: "Nice az topluluklar, Allah'ın izni ile nice çok topluluklara galip gelmiştir. Allah, sabredenlerle beraberdir." dediler.

1- *Allah'a olan bağlılıklarında tam bir içtenlik ve sadakat içinde olanlar. (59 Haşr, 23)*

250. Onlar, Câlût ve askerleriyle karşı karşıya geldikleri zaman: "Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır ve ayaklarımızı sabit kıl, kâfir kavme karşı bize yardım et." dediler.

251. Allah'ın izniyle onları yenilgiye uğrattılar. Davud, Câlût'u öldürdü. Allah, O'na güç ve hikmet[1] verdi. O'na dilediğinden öğretti. Eğer, Allah, insanların bir kısmını bir kısmıyla savmasaydı, yeryüzü bozguna uğrardı. Ancak, Allah, bütün âlemlere karşı sınırsız lütuf sahibidir.

1- *Sağlıklı ve derinlikli düşünme, gerçeği kavrama, doğru hüküm verme yetisi. Yargı, yargılama, karar, güçlendirme, sağlamlaştırma.*

252. İşte bunlar, Allah'ın ayetleridir. Biz, onları sana gerçek olarak okuyoruz. Kuşkusuz, sen, gönderilenlerdensin.

2. Bölümün Sonu

253. İşte o elçiler ki herbirine farklı lütuflarda bulunduk. Allah, onların kimisi ile konuşmuş, kimisinin de derecelerini yükseltmiştir. Meryem oğlu İsa'ya beyyineler[1] verdik ve onu Ruhu'l-Kudüs[2] ile destekledik. Allah dileseydi, onlardan sonra gelenler, bunca açık kanıttan sonra birbirleriyle savaşmazlardı. Yalnız onlar ihtilafa düştüler; onlardan kimisi iman etti, yine onlardan kimisi de inkâr etti. Eğer Allah dileseydi birbirleriyle savaşmazlardı. Ancak, Allah neyi dilerse onu yapar.

***1-** Kanıt içeren açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi. **2-** Ruhu'l-Kudus: "Ruh" ve "Kudus" sözcüklerinden bir araya gelmiş, belirtili isim tamlamasıdır. "Kudusun ruhu" demektir. Sıfat tamlaması olarak, "Kutsal Ruh" diye anlam verilmesi doğru değildir. Kur'an'da dört yerde geçmektedir. Ruhu'l Kudus" tamlaması, "Allah'ın ruhu, Allah'ın vahyi, Allah'tan gelen bilgi anlamına gelmektedir. Ruh sözcüğü; Kur'an'da, sözcük anlamı olan, "can", "vücuda hayat veren cevher" anlamında değil, "insanı ve toplumları yaşamlarında diri, sağlıklı kılan can/vahiy" anlamında kullanılmaktadır. Kur'an'da geçen Rûhü'l-Kudüs ifadeleri, "Vahiy, Allah'tan gelen temiz, sağlam bilgiler" demektir."*

254. Ey iman edenler! İçinde hiçbir alışverişin, hiçbir dostluğun ve hiçbir şefaatin olmadığı gün gelmeden önce size rızık olarak verdiklerimizden infak[1] edin. Gerçeği yalanlayan nankörler, zalimlerin ta kendileridir.

***1-** Hayırlı işlere harcayın ve ihtiyaç sahiplerine karşılıksız yardım edin.*

255. Allah: O'ndan başka ilâh yoktur. O, sürekli diridir, koruyup gözetendir. O'nda ne bir dalgınlık olur, ne de O'nu bir uyuklama tutar. Göklerde ve yerde olan her şey O'nundur. İzni olmaksızın[1] O'nun katında şefaatte bulunabilecek kimmiş? Onların önlerinde ve arkalarında olan her şeyi bilir. Onlar, O'nun ilminden ancak dilediği kadarını kavrayabilirler. O'nun egemenliği yeri ve göğü kuşatmıştır. Bunları korumak O'na ağır gelmez. O, Çok Yüce ve Çok Güçlü'dür.

1- *"İzni olmaksızın şefaatte bulunabilecek kimmiş" ile kast edilen şey; şefaat etmek için birilerine izin verileceği anlamı değildir. Bir önceki ayette ve daha birçok ayette de denildiği gibi, Kur'an'a göre "şefaat inancı" kesinlikle şirktir. Burada, müşriklere cevap verilmekte, onların kendilerine şefaat edeceklerini öne sürdükleri ilahları için, onlara böyle bir yetkinin verilmediği ifade edilmektedir. Birilerinin şefaat edebilmesi için, Allah'ın yetki vermesi gerekir, Allah da yetki vermediğine göre, kimse şefaat edemeyecektir, denmektedir.*

256. Dinde zorlama yoktur. Artık, doğru olan yanlış olandan kesin olarak ayrılmıştır. Kim tâğûtu[1] reddedip, Allah'a inanırsa, kopması mümkün olmayan en sağlam kulpa tutunmuş olur. Allah, Her Şeyi İşiten ve Her Şeyi Bilen'dir.

1- *Allah'a isyan etmek anlamına gelen "tağa" kökünden türemiştir. Azgın, sapkın, kötülük önderi, zorba, şeytan, put, kâhin; Allah'ın buyruklarına itibar etmeyen kişi ve kurum anlamına gelen tağut aynı zamanda insanlara kaba kuvvetle hükmeden kişi veya kurum demektir.*

257. Allah, iman edenlerin velisidir.[1] Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlerin velileri ise tâğûtlardır; onları aydınlıktan çıkarıp karanlıklara sokar. İşte onlar ateş ehlidir ve orada sürekli kalacaklardır.

1- *Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

258. Allah, kendisine mülk[1] verdi diye İbrahim'le Rabb'i hakkında mücadele edeni görmedin mi? Hani İbrahim: "Benim Rabb'im diriltir ve öldürür." demişti. O da: "Ben de diriltir ve öldürürüm." demişti. İbrahim: "Öyleyse, Allah Güneş'i doğudan çıkarıyor, sen de batıdan çıkar." deyince, o gerçeği yalanlayan nankör, şaşırıp kaldı. Allah, zalim olan topluma doğru yolu göstermez.

1- *Yetki, sorumluluk, görev.*

259. Veya temelleri üzerine yıkılıp, harap olmuş beldeye uğrayan kimse gibi: "Ölümünden sonra Allah bunu nasıl diriltecek? demişti. Bunun üzerine Allah, onu öldürüp yüz yıl ölü bıraktıktan sonra diriltti. Ona: "Ne kadar süre ölü kaldın?" dendi. O da: "Bir gün veya bir günden daha az." dedi. Allah, "Hayır yüz yıl kaldın." dedi. Buna rağmen yiyeceğine ve içeceğine bak, henüz bozulmamış. Ve eşeğine de bak. Bu, insanlara âyet[1] olman içindir. Şu kemiklere bir bak, onları nasıl düzenleyip sonra et giydiriyoruz.". Ona bu detaylı açıklama yapıldıktan sonra: "Artık anladım ki, kuşkusuz Allah, Her Şeye Güç Yetiren'dir." dedi.

1- *Kanıt, ibret, gösterge.*

260. Hani bir zamanlar İbrahim: "Ey Rabbim! Bana ölüleri nasıl dirilttiğini göster." demişti. Allah: "İnanmıyor musun?" deyince; İbrahim: "Hayır, inanıyorum; ancak kalbimin yatışmasını istiyorum." dedi. Allah: "Kuşlardan dört tane tut, onları iyice tanı, sonra her dağın başına onlardan bir parça koy, sonra onları çağır, koşarak sana gelecekler." dedi. Allah, Mutlak Üstün Olan ve En Doğru Hüküm Veren'dir.

261. Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak bitiren ve her bir başakta yüz dane olan bir tohum tanesi gibidir. Allah dilediğine[1] kat kat verir. Allah, Yardımı Çok Kapsamlı Olan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- *Gereğini yapmak için çaba gösterene.*

262. Mallarını Allah yolunda infak[1] edip de, ardından yaptığı iyiliği başa kakarak, yardımcı oldukları kimseleri incitmeyenlerin ödülleri Rabb'leri katındadır. Onlara korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir.

***1-** Allah yolunda ve ihtiyaç sahipleri için harcayan.*

263. Ma'ruf[1] bir söz ve bağışlayıcı olma, ardından başa kakılarak eziyete dönüşen bir sadakadan daha hayırlıdır. Allah, : Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan'dır, Çok Şefkatli'dir.

***1-** İyi, güzel, sevimli.*

264. Ey iman edenler! Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmadığı halde, insanlara malını gösteriş yapmak için harcayan kimse gibi; yaptığınız yardımı başa kakarak ve inciterek boşa çıkarmayın. Böylelerinin durumu üzeri toprakla örtülü kaygan bir kayaya benzer. Sağanak bir yağmur yağınca, kaya çırılçıplak ortaya çıkar. Onlar, yaptıklarından hiçbir şey elde edemezler. Allah, gerçeği yalanlayan nankörler topluluğuna doğru yolu göstermez.

265. Allah'ın rızasına kavuşmak için, içten gelerek malını harcayan kimsenin durumu; kuvvetli yağmur yağdığında kat kat ürün veren, kuvvetli yağmur olmasa da çisentisinin yeteceği yüksek bir yerdeki cennete[1] benzer. Allah, yaptığınız her şeyi görendir.

***1-** Bahçeye.*

266. Sizden biriniz ister mi ki: Kendisi yaşlanmış ve bakıma muhtaç çocukları da varken, içinde nehirler akan, her türlü meyvesi olan, hurma ve üzüm ağaçları bulunan bahçesini ateşten bir kasırga gelip yaksın. İşte, Allah, düşünesiniz diye ayetlerini böyle açıklıyor.

267. Ey iman edenler! Kazandığınız şeylerin temiz ve iyi olanlarından ve sizin için yerden çıkardıklarımızdan infak edin[1]. Kendiniz için uygun görmediğiniz kötü şeyleri yardım olarak vermeyin. Bilin ki: Allah, Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan'dır, Övgüye Değer Yegâne Varlık'tır.

***1-** Karşılıksız yardımda bulunun.*

268. Şeytan, yoksullukla korkutup size fahşayı[1] telkin eder. Allah ise sizi bağışlama ve bol nimet söz veriyor. Allah, Yardımı Çok Kapsamlı Olan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

***1-** Cimriliği.*

269. O hikmeti[1] dilediğine[2] verir. Kime hikmet verilmişse ona pek büyük bir hayır verilmiş demektir. Bunu ancak sağlıklı düşünen akıl sahipleri anlar.

***1-** Sağlıklı düşünme, gerçeği kavrama, doğru hüküm verme yetisini.*
***2-** Dileyene. Hak edene. Gereğini yapmak için çaba gösterene.*

270. Nafaka[1] olarak neyi infak[2] eder veya adak olarak neyi adarsanız, Allah onu bilir. Zulmedenlerin hiçbir yardımcısı yoktur.

***1-** İnsanın yaşayabilmesi için gerekli olan şey, yapılan yardım.*
***2-** Bağışlamak.*

271. Sadakaları[1] açıktan vermeniz güzeldir. Ancak fakirlere yapacağınız yardımı, gizliden yaparsanız bu sizin için daha hayırlıdır. Bu, kötülüklerinizin bir kısmının kapanmasını sağlar. Allah yaptığınız her şeyden haberdardır.

***1-** Yardımlarınızı.*

272. Onları hidayete iletmek sana düşmez. Allah, dileyeni doğru yola iletir.[1] Hayır olarak her ne infak[2] ederseniz, kendiniz içindir. Zaten siz, ancak Allah'ı hoşnut etmek için infak yaparsınız. Yapacağınız her hayrın karşılığı size tam olarak verilir ve size asla haksızlık yapılmaz.

***1-** Hak edeni, dileyeni; doğru yolu bulma çabasında olanı. Allah, sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir. **2-** Karşılıksız olarak yapılan yardım, bağış.*

273. Yardımlar Allah yolunda mahsur[1] olan, çalışmaya güç yetiremeyen yoksullar içindir. Tanımayanlar, iffetlerinden dolayı onları zengin sanır. Sen, onları, yüzlerinden tanırsın. Yüzsüzlük ederek kimseyi rahatsız etmezler. Hayır olarak ne infak[2] ederseniz muhakkak Allah, onu bilir.

1- *Mağdur.* ***2-*** *Yardım yaparsanız.*

274. Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık Allah yolunda harcayanların ödülleri, Rabb'lerinin yanındadır. Onlara hiçbir korku yoktur ve onlar asla üzülmeyeceklerdir.

275. Riba[1] yiyenler, ancak şeytanın bir dokunuşuyla çarptığı kimselerin kalktığı gibi kalkarlar. Bu, onların, "Alışveriş de riba gibidir." demelerindendir. Oysa Allah, alışverişi helal, ribayı haram kılmıştır. Kim Rabb'inden gelen öğüde uyarak, ribadan vazgeçerse, geçmişte aldığı onundur. Onun kararı Allah'a kalmıştır. Kim tekrar ribaya dönerse, işte onlar ateş ehlidirler ve orada sürekli kalacaklardır.

1- *Riba, "haksız fazlalık" demektir. Bankacılık sistemindeki "faiz" de bir fazlalık olmakla birlikte; yapılan işlerin önemli bir kısmı "haksız fazlalık" kapsamına girmediği için, faize konu olan her işlemi riba olarak tanımlamak doğru değildir. Zira her fazlalık, "haksız fazlalık" değildir. Tıpkı alım ve satım arasındaki kârdan doğan fark/fazlalık veya vade farkından doğan fark gibi. Ayrıca, riba sözcüğüne "faiz" anlamı vermek doğru değildir. Riba, özetle: ne mal ne de hizmet olarak bir karşılığa dayanmaksızın "fazladan" elde edilen bir kazançtır; "haksız" fazlalıktır. Oysaki bankacılık sisteminde kullanılan krediye karşılık alınan faiz; bir "hizmet karşılığı" alınan ücrettir. Diğer bir deyimle, riba: "haksız fazlalık", faiz ise bir "hizmete karşılık ortaya çıkan fazlalık"tır. Verilen hizmete karşılık alınan ücrettir. Bu ücretin, verilen hizmete ve piyasa koşullarına denk olması esastır. Denkliğin gözetilmemesi durumunda faiz ribaya dönüşür. Bu bağlamda, alışverişteki aşırı kâr miktarı da vade farkındaki aşırılık da ribadır. Verilen hizmete ve piyasa koşullarına denk olma esasına göre belirlenen faiz, ribayı (tefeciliği) önleyen en önemli faktördür.*

276. Allah, ribayı yok eder, sadakaları da artırır. Allah, nankörlük ederek günahta ısrar edenleri sevmez.

277. İman edip, sâlihâtı yapanların[1], salâtı ikame edenlerin ve zekâtı verenlerin[2] ödülleri kuşkusuz Rabb'lerinin yanındadır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

***1-** Bozuk ve kötü olan şeyi düzeltmeye çalışanların, düzeltici olanların, yapıcı olanların, iyi olanların, düzeltmeye teşvik edenlerin, iyiye yönlendirenlerin.* ***2-** Kulluğu, Allah'a yönelmeyi, şirkten arındırılmış bir bilinçle yapanların. Bunu; benliklerini arındırmış, temizlenmiş, ve arı duru hale gelmiş bir şekilde yerine getirenlerin.*

278. Ey iman edenler! Eğer müminseniz, Allah'a karşı takvâlı[1] olun ve ribadan geriye kalanı almayın.

***1-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya/güvenceye almak.*

279. Eğer bırakmazsanız, o zaman Allah ve Rasul'ünün size savaş açacağını bilin. Eğer tövbe ederseniz, ana malınız sizindir. Böylece ne haksızlık etmiş ne de haksızlığa uğramış olursunuz.

280. Eğer borçlu dardaysa ona ödemede kolaylık sağlayın, eğer alacağınızı bağışlarsanız, bunun sizin için daha hayırlı olduğunu bilin.

281. Allah'a döndürüleceğiniz gün için takvalı olun. O gün, hiç kimseye haksızlık yapılmaksızın, yaptıklarının karşılığı tam olarak verilecektir.

282. Ey iman edenler! Belli bir süre için birbirinize borç verdiğiniz zaman onu yazın. Yazan her kimse, onu tam yazsın. Allah'ın kendisine öğrettiği şekilde yazmaktan kaçınmasın, yazsın. Borçlu, Rabb'i olan Allah'a takvalı olsun, ondan hiçbir şeyi eksik bırakmasın. Eğer borçlu aklı ermez, aciz veya kendi söyleyip yazdıramayacak durumda birisi ise, velisi, tam bir şekilde yazdırsın. Erkeklerinizden de iki tanık tutun. Eğer iki erkek bulunmazsa, o zaman razı olacağınız tanıklardan bir erkek ve biri şaşırdığında diğeri ona hatırlatacak iki kadın[1] tanık tutun. Tanıklar, çağrıldıkları zaman kaçınmasınlar. Az olsun çok olsun onu vadesiyle birlikte yazmaktan üşenmeyin. Bu, Allah katında en adil, tanıklık için daha sağlam ve şüphe etmemeniz için daha uygundur. Ancak, aranızda hemen devredip durduğunuz ve peşin olarak yaptığınız ticaret başka, bunu yazmamanızda sizin için bir sakınca yoktur. Alışveriş yaptığınız zaman tanık bulundurun. Tanık olana da, yazana da zarar verilmesin. Eğer bunu yaparsanız kendinize kötülük yapmış olursunuz. Allah'a takvalı olun. Allah, size gerekli olanı öğretiyor. Ve Allah, Her Şeyi Bilen'dir.

***1-** Bu tanıklıktan hareketle, tanıklıkta iki kadının bir erkeğe denk olduğu sonucuna varmak büyük bir yanılgıdır. Zira Kur'an, tanıklık gerektiren hiçbir konuda cinsiyet üzerinden sayı farklılığını kesinlikle ön görmemekte ve bütün tanıklıklarda kadını erkekle bir tutmaktadır. Bu ayette, tanıklık tamamen konunun bağlamı ile ilgilidir. Tanıklık konusunda kesinlikle kadın erkek ayırımı söz konusu değildir: (Örneğin 24/Nur, 6) Bu ayette, "bir erkek, iki kadın" ön görülmesinin nedeni cinsiyet değil, tamamen toplumsal koşullar, yani kadının ticari hayattaki konumu ile ilgilidir. Özellikle çağrıldıklarında tanıklığa gitmede yaşanabilecek güçlükler, tanıklık ettiği kimselerden görülecek tepki; ticari hayatın işleyişi ile ilgili yeterli bilgi ve deneyime sahip olunmaması gibi konulardan dolayı "bir erkek iki kadın" denilmiş olmasıyla, aslında kadın baskıdan korunmakta ve ona pozitif ayırımcılık yapılmaktadır. Eğer bir ayrımcılık varsa bu kadının lehine bir ayrımcılık sayılmalıdır. Gerekçesine bakıldığında, "iki kadın" koşulu, kadının kadın olmasından dolayı değil; biri şaşırdığında diğerinin ona hatırlatmada bulunması içindir.*

283. Eğer yolculukta olup da yazıcı bulamazsanız, alınan rehinler yeterlidir. Eğer, birbirinize güveniyorsanız, güvenilen kimse, üzerindeki emaneti ödesin. Rabb'i olan Allah'a takvalı olsun. Ve tanık olduğunuz şeyi gizlemeyin. Kim onu gizlerse kalben günah işlemiş olur. Allah, yaptığınız her şeyi bilir.

284. Gökte ve yerde olan her şey, Allah'ındır. İçinizde olanı[1] açıklasanız da gizleseniz de Allah, sizi onunla hesaba çeker. Allah dilediği kimseyi bağışlar, dilediği kimseye de azap eder.[2] Allah, Her Şeye Güç Yetiren'dir.

***1-** Tanıklık ettiğiniz şey hakkındaki bilgiyi. **2-** Allah, bağışlanmayı hak edeni bağışlar; azabı hak edene de azap eder.*

285. Rasul, Rabb'inden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de. Hepsi; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve rasullerine iman ettiler: "Biz, O'nun rasullerinden hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz.". "İşittik ve itaat ettik. Rabb'imiz! Bizi bağışla, dönüşümüz ancak Sana'dır." dediler.

286. Allah, hiç kimseye gücünün yeteceğinden fazla yük yüklemez. Herkesin yaptığı iyilik lehine, kötülük de aleyhinedir. "Rabb'imiz! Unutur veya yanılırsak, bizi sorumlu tutma. Rabb'imiz! Bize daha öncekilere yüklediğin gibi ağır yük[1] yükleme. Rabb'imiz! Bize gücümüzün üzerinde bir sorumluluk yükleme. Bizi affet, bizi bağışla, bize merhamet et. Sen, Mevla'mızsın. Gerçeği yalanlayan nankörler toplumuna karşı bize yardım et.".

***1-** Büyük sıkıntı verecek şeyler.*

ÂL-İ İMRAN SÛRESİ

[İniş sırası: 93, Medeni, 200 ayet.
Adını, surede geçen “Al-i İmran/İmran Ailesi”den almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Elif. Lam. Mim.
2. Allah, kendisinden başka ilah olmayandır. O, Mutlak Diri’dir, Varlığı Yöneten’dir.
3. Kendinden öncekilerini onaylayan Kitap’ı Hakk olarak sana indiren O’dur. Tevrat’ı ve İncil’i de O indirdi.
4. İnsanlara doğru yolu göstermek için Furkan’ı[1] indirdi. Kuşkusuz, Allah’ın âyetlerini küfredenler[2] için şiddetli bir azap vardır. Allah, Mutlak Üstün Olan’dır, Hesap Sorucu’dur.

   ***1-** Doğru ile yanlışı ayırt eden ölçü. **2-** Gerçeği yalanlayan nankörler.*
5. Kuşkusuz, yerde ve gökte Allah’a hiçbir şey gizli kalmaz.
6. Sizi, rahimlerde dilediği gibi şekillendiren O’dur. O’ndan başka ilah yoktur. Mutlak Üstün Olan ve En Doğru Hüküm Veren’dir.

7. Bu Kitap'ı sana indiren O'dur. O'nun bir kısım âyetleri muhkemdir[1] ki bunlar Kitap'ın anasıdır. Bir kısım âyetler de muteşâbihtir.[2] Böyleyken kalbinde eğrilik bulunanlar, fitne çıkarmak ve kendi anlayışlarına uydurmak için muteşâbih ayetlere yönelirler. Oysa onun te'vilini[3] ancak Allah bilir. İlimde derinleşmiş olanlar:[4] "Biz O'na iman ettik, bütün ayetler Rabb'imizdendir." derler. Bunu ancak selim akıl[5] sahibi olanlar düşünüp öğüt alır.

***1-** Hüküm içeren, kesin, açık, yalın anlamlı olan. **2-** Benzeşen, benzer, eş anlamlı, birden çok anlamlı, yoruma açık anlamlı, benzetmelerle anlamları açık ve anlaşılır olan. **3-** Hakikatini. **4-** Gerçeği idrak etmiş olanlar. Gerçeğin vahiy olduğuna inananlar. Kur'an'da yer alan ilim ve âlim sözcükleri; Allah'ın, nasıl bir Allah olduğunu idrak etmek; kesin, doğru ve gerçek bilgi kaynağının vahiy olduğuna inanmak, tevhidi bilince sahip olmak; gerçeği görmenin, bilmenin ve kavramanın ayırdında ve bilincinde olmak demektir. Bu nedenle, Kur'an'da yer aldığı şekliyle âlim sözcüğüne "bilgin", ilim sözcüğüne de "bilgi" anlamı vermek kesinlikle doğru değildir. **5-** Sağlıklı düşünen, sağduyulu.*

8. Onlar derler ki: Rabb'imiz! Verdiğin hidayetten sonra kalplerimizi saptırma. Bize katından rahmet bağışla. Çünkü bağışlayıcı olan yalnız Sen'sin.

9. "Rabb'imiz! Sen, geleceğinden kuşku olmayan günde, insanları toplayacaksın. Kuşkusuz, Allah sözünden dönmez.

10. Gerçeği yalanlayan nankörlerin, ne mallarının ne de evlatlarının Allah'ın yanında bir yararı olmayacaktır. Onlar ateşin yakıtıdırlar.

11. Onların durumu, tıpkı Firavuncuların ve onlardan önceki kimselerin durumu gibidir. Ayetlerimizi yalanladılar; Allah da onları suçları nedeniyle yakaladı. Allah'ın cezası çok çetindir.

12. Gerçeği yalanlayan nankörlere de ki: "Yakında yenileceksiniz ve Cehennem'e sürüleceksiniz. Orası ne kötü bir yerdir."

13. İki topluluğun karşılaşmasında kesinlikle sizin için bir ayet vardır: Topluluğun birisi Allah yolunda savaşanlardan, diğeri de gerçeği yalanlayan nankörlerdendi. Gerçeği yalanlayan nankörler, onları kendilerinin iki katı olarak görüyorlardı. Allah, dilediğini yardımı ile destekler. Kuşkusuz, basiret[1] sahipleri için bunda bir ders vardır.

***1-** Derin kavrayış.*

14. Kadınlara, oğullara, yığınlarla altın ve gümüşe, soylu atlara, davarlara ve ekinlere karşı aşırı tutku insanlara cazip gösterilmiştir. Bunlar, dünya hayatının geçimlikleridir. Oysa asıl güzel sonuç Allah'ın yanındadır.

15. De ki: "Size bundan daha hayırlısını haber vereyim mi? Takva sahipleri için, Rabb'lerinin katında, içinde sürekli kalacakları, içinden nehirlerin aktığı Cennetler, arındırılmış eşler ve Allah'ın rızası vardır.". Kuşkusuz, Allah, kullarını hakkıyla görendir.

16. Bu kimseler: "Rabb'imiz! Biz, Sana iman ettik. Suçlarımızı bağışla, ateşin azabından bizi koru." derler;

17. Bunlar: Sabreden, dürüst olan, gönülden bağlı olan, infak eden ve seher vaktinde bağışlanma dileyenlerdir.

18. Kendisinden başka ilah olmadığına Allah, melekler ve adaleti gözeten ilim sahipleri[1] tanıktırlar. O'ndan başka ilah yoktur. O, Mutlak Üstün Olan ve En Doğru Hüküm Veren'dir.

***1-** Gerçeği idrak etmiş olanlar. Gerçeğin vahiy olduğuna inananlar. Kur'an'da yer alan ilim ve âlim sözcükleri; Allah'ın, nasıl bir Allah olduğunu idrak etmek; kesin, doğru ve gerçek bilgi kaynağının vahiy olduğuna inanmak, tevhidi bilince sahip olmak; gerçeği görmenin, bilmenin ve kavramanın ayırdında ve bilincinde olmak demektir. Bu nedenle, Kur'an'da yer alan her âlim sözcüğüne "bilgin", ilim sözcüğüne de "bilgi" anlamı vermek kesinlikle doğru değildir.*

19. Kuşkusuz, Allah katında din, İslam'dır. Kitap verilenler, kendilerine bilgi geldikten sonra ihtirasları nedeniyle ihtilafa düştüler. Kim, Allah'ın ayetlerini inkâr ederse bilsin ki, kuşkusuz Allah, Hesabı Çabuk Gören'dir.

20. Eğer, seninle tartışırlarsa de ki: "Ben, bütün benliğimle Allah'a teslim oldum, bana tabi olanlar da." Kendilerine Kitap verilenlere ve Kitap verilmeyenlere: "Siz de teslim oldunuz mu?" de. Eğer teslim olmuşlarsa, kuşkusuz doğru yolu bulmuşlardır. Eğer yüz çevirirlerse, sana düşen, yalnızca tebliğ etmektir. Allah, Kullarını Hakkıyla Görendir.

21. Allah'ın ayetlerini yalanlayan nankörler, haksız yere nebilerini öldürenler, insanlardan adaleti isteyenleri öldürenler var ya, onlara can yakıcı bir azabı haber ver.

22. Bu kimselerin, dünyada da ahirette de yaptıkları boşa gitmiştir. Ve onların hiçbir yardımcıları da yoktur.

23. Kitap'tan nasiplenmiş[1] olanları görüyorsun değil mi? Bunlar, aralarında hükmetmesi için Kitap'a[2] çağrıldıklarında bir kısmı, döneklik ederek ondan yüz çeviriyor.

1- *Ehl-i Kitap/Yahudiler.* ***2-*** *Tevrat'ın hükümlerine uymaya. Yahudiler, aralarındaki anlaşmazlığın çözülmesinde, kendi kitapları Tevrat'ın hükümlerine bile itibar etmiyorlar.*

24. Bu dönekliklerinin nedeni, onların: "Ateş bize sayılı birkaç günün dışında dokunmayacak." şeklindeki inançlarıdır. Uydurup dinlerine yakıştırdıkları bu tür şeyler onları yanıltmaktadır.

25. Geleceğinden kuşku olmayan ve herkesi toplayacağımız günde, yaptıklarının karşılığı hiç kimseye haksızlık edilmeden tam olarak verildiğinde, onların hali ne olacak?

26. De ki: "Ey mülkün[1] sahibi Allah'ım! Sen mülkü dilediğine[2] verirsin, mülkü dilediğinden[3] çekip alırsın. Dilediğini[4] aziz, dilediğini[5] zelil edersin. Hayır,[6] senin elindedir. Kuşkusuz Sen, Her Şeye Güç Yetiren'sin."

1- *Gücün.* ***2-*** *Hak edene/uygun gördüğüne.* ***3-*** *Hak edenden/uygun gördüğünden.* ***4-*** *Hak edeni/uygun olanı.* ***5-*** *Hak edeni/uygun olanı.* ***6-*** *Nimet, iyilik, mülk.*

27. “Geceyi gündüze dönüştürür, gündüzü de geceye dönüştürürsün. Diriyi, ölüden çıkarırsın, ölüyü de diriden çıkarırsın. Dilediğine[1] hesapsız rızık verirsin.”

__1-__ Uygun gördüğüne/Hak edene. Gereğini yapmak için çaba gösterene.

28. Mü’minler, mü’minleri bırakıp da gerçeği yalanlayan nankörleri evliya[1] edinmesinler. Gerçeği yalanlayan nankörleri evliya edinenin, Allah’la bir bağı kalmaz. Ancak onlardan korunmanız başka. Allah, sizi, kendisine karşı gelmekten sakındırır. Dönüşünüz yalnızca Allah’adır.

__1-__ Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur’an’da yer alan, “veli” ve velinin çoğulu olan “evliya” sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler.

29. De ki: “İçinizdekini gizleseniz de açığa vursanız da Allah onu bilir. O, yerde ve gökte olan her şeyi bilir. Kuşkusuz, Allah Her Şeye Güç Yetiren’dir.”

30. O gün herkes, iyilik ve kötülük olarak ne yaptıysa onu karşısında bulur. Yaptığı kötülükle kendi arasında uzak bir mesafe bulunmasını ister. Allah, sizin kendisine karşı gelmekten sakınmanızı ister. Allah, kullarına karşı Çok Şefkatli’dir.

31. De ki: “Eğer Allah’ı seviyorsanız, bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı bağışlasın. Allah, Çok Bağışlayıcı’dır, Rahmeti Kesintisiz’dir.

32. De ki: “Allah’a ve Rasul’e itaat edin!” Eğer yüz çevirirlerse, kuşkusuz, Allah, gerçeği yalanlayan nankörleri sevmez.

33. Allah, Âdem’i, Nuh’u, İbrahim soyunu ve İmran soyunu insanların üzerine seçti.

34. Onlar, birbirlerinden türemiş bir soydur. Allah, Her Şeyi Duyan’dır, Her Şeyi Bilen’dir.

35. Hani, bir zaman İmran'ın hanımı: "Rabbim! Karnımdakini kendi isteğimle sana adadım.[1] Benden kabul et. Kuşkusuz, Sen Her Şeyi Duyan ve Her Şeyi Bilen'sin." demişti.

1- Her şeyi ile senin yoluna adadım.

36. Onu doğurunca: "Rabbim! Ben onu kız olarak doğurdum." -Zaten Allah onun ne doğurduğunu daha iyi biliyordu- Erkek kız gibi değildir. İsmini, Meryem, koydum. Onu ve soyunu, kovulmuş şeytana karşı Sen'in himayene bırakıyorum." dedi.

37. Bunun üzerine Rabb'i onu iyi bir şekilde kabul etti. Ve onu iyi bir şekilde yetiştirdi. Onu, Zekeriyya'nın korumasına verdi. Zekeriyya ne zaman mihraba[1] girse, onun yanında yiyecek bir şey bulurdu. "Ey Meryem! Bunlar sana nereden geldi?" derdi. O da, "Bunlar, Allah'tandır."[2] derdi. Kuşkusuz, Allah, dilediğini[3], hesapsız olarak rızıklandır.

***1-** Merdivenle çıkılan yüksekçe yer, oda. **2-** Allah'ın lütfudur, nimetidir. **3-** Uygun gördüğünü.*

38. Orada Zekeriyya, Rabb'ine dua etti: "Rabb'im! Bana katından iyi bir nesil bağışla. Kuşkusuz, Sen duayı işitensin."

39. O[1], mihrapta dikilmiş salat[2] ederken, melekler: "Allah, seni yahya[3] ile müjdeliyor, O, Allah'tan gelen kelimeyi tasdik eden, toplumuna öncülük yapan, kendisine sahip olan, iyilerden bir nebi olacak." diye seslendiler.

***1-** Zekeriyya. **2-** Dua ederken. **3-** Yahya, özel isim olmayıp; doğacak çocuğun; dürüst, iyi, erdemli olacağını, mümince bir hayat yaşayacağını ifade eden bir sıfattır. Tıpkı 61/Saff, 6'da geçen nebi için kullanılan "ahmed" sözcüğü gibi.*

40. "Ey Rabb'im! Ben iyice yaşlanmışken, hanımım da çocuktan kesilmişken, benim nasıl çocuğum olabilir!" dedi. O da: "Pek ala olur, Allah dilediğini yapar." dedi.

41. Ey Rabb'im! Bana, bir ayet yap[1], dedi. O da: "Bunun ayeti, işaret dili dışında insanlarla üç gün konuşmamandır. Rabb'ini çokça an, O'nu sabah akşam[2] tesbih[3] et." dedi.

***1-** Belirti göster. **2-** Bütün bir gün boyunca, devamlı. **3-** Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yücelt.*

42. Hani melekler: "Ey Meryem! Allah, seni seçti, arındırdı ve seni bütün dünya kadınlarına tercih etti." demişti.

43. Ey Meryem! Rabb'ine içtenlikle bağlan, secde et[1] ve rükû[2] edenlerle birlikte rükû et.

***1-** Saygı gösterip değerini takdir et. **2-** Allah'a bağlılığı ortaya koymak, buyruklarına içtenlikle teslim olmak.*

44. İşte bunlar, sana vahiy ile bildirdiğimiz gayba ait bilgilerdir. Meryem'i kim himaye edecek diye kalemlerini attıkları[1] zaman da, çekiştikleri zaman da sen yanlarında değildin.

***1-** Kura çektikleri.*

45. Hani melekler: "Ey Meryem! Allah, Kendi tarafından bir kelime[1] ile seni müjdeliyor: İsmi Meryem Oğlu Mesih İsa'dır. Dünyada da, ahirette de şeref sahibi, Allah'a çok yakın olanlardandır." dediler.

***1-** Takdir edilmiş hüküm.*

46. O, beşikte de[1], yetişkinliğinde de insanlarla konuşacak. O, salihlerden[2] olacaktır.

***1-** Hz. İsa beşikte konuşmuştur. Bunu başka türlü açıklamak, ayete açıkça müdahaledir. Meryem Suresi, ayet 21'de de denildiği gibi, bu olay, bir mucizedir. Hz İsa'nın beşikte iken konuştuğu, başka ayetlerde de bildirilmektedir. (19/Meryem, 29; 5/Mâide, 110) **2-** Seçkin, samimi, dürüst, iyi, erdemli.*

47. Rabb'im! "Bana hiçbir insan dokunmamışken, benim nasıl bir çocuğum olabilir?" dedi. Allah: "Öyle de olsa, Allah neyi dilerse onu yaratır." dedi. O, bir şeyin olmasına karar verdiği zaman ona sadece "ol" der, o da oluverir.

48. Allah, Ona Kitap'ı Hikmet'i[1], Tevrat'ı ve İncil'i öğretecek;

1- *Bu terkipteki kitap sözcüğü, Kur'an'ın Allah tarafından ileri sürülen, kanıtlayıcı, yol gösterici, aydınlatıcı bilgi olmasını ifade etmektedir. Hikmet sözcüğü Kur'an'dan başka bir şey değildir; Kur'an'ın niteliklerinden biridir. Tıpkı Kur'an ve Zikir, Kur'an ve Furkan terkipleri gibi. Bu sözcük, Kur'an'ın önemli bir özelliğini, yönünü vurgulayan bir nitelemedir. Hikmet, Kur'an'ın baskı, zulüm ve fesadı engellemek için konulmuş kanun, kural ve ilkeleri demektir.*

49. Bir rasul[1] olarak İsrailoğulları'na: "Doğrusu size Rabb'inizden bir ayet[2] getirdim. Sizin için çamurdan kuş şeklinde bir şey yaratırım. Ona üflerim, Allah'ın izniyle hemen kuş oluverir. Körü ve alacalıyı iyileştiririm. Allah'ın izni ile ölüleri diriltirim. Evlerinizde ne yediğinizi, ne biriktirdiğinizi size haber veririm. Eğer mümin iseniz kuşkusuz bunda sizin için bir ayet[2] vardır.

1- *Elçi.* ***2-*** *Mucize. Kanıt.*

50. Ben, size Rabb'inizden, elinizin altında bulunan Tevrat'ı tasdik edici olarak ve daha önce size haram kılınmış bazı şeyleri helal kılmak için bir ayetle[1] geldim. Allah'a karşı takvalı[2] olun ve bana itaat edin.

1- *Bir kanıtla.* ***2-*** *Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

51. Allah, benim de Rabb'im, sizin de Rabb'inizdir. O halde O'na kulluk edin. Doğru yol budur.

52. İsa, onların küfrünü[1] sezince: "Bana, Allah yolunda kim yardımcı olacak?" dedi. Havariler: "Biz Allah'ın yardımcılarıyız, Allah'a iman ettik, bizim Müslümanlığımıza şahit ol." dediler.

1- *İnkârını.*

53. Ey Rabb'imiz! "İndirdiğine iman ettik, rasulüne tâbi olduk. Öyleyse bizi tanıklarla birlikte yaz.

54. Onlar, plân yaptılar. Allah da plân yaptı. Allah, en iyi plân yapandır.

55. Hani, Allah, İsa'ya: "Ey İsa! Seni öldürecek olan Ben'im. Seni gerçeği yalanlayan nankörlerden arındırıp Bana yükselteceğim. Sana tabi olanları da Kıyamet Günü'ne kadar küfredenlerden üstün tutacağım. Sonra dönüşünüz yalnız, Bana olacak; anlaşmazlığa düştüğünüz konular hakkında hükmü Ben vereceğim." dedi.

56. Gerçeği yalanlayan nankörlere gelince: "Onları dünyada da ahirette de şiddetli bir azaba çarptıracağım. Ve onların yardımcıları da olmayacaktır."

57. İman edip sâlihâtı yapanlara gelince: Allah, yaptıklarının karşılığını eksiksiz verecektir. Allah, haksızlık yapanları sevmez.

58. Bu sana anlattıklarımız, ayetlerden ve hakim[1] olan Zikir'dendir[2].

1- *Hikmetli.* ***2-*** *Öğütten.*

59. İsa'nın durumu[1] Allah'ın yanında Âdem'in durumu gibidir. Onu topraktan yarattı, sonra ona "ol" dedi o da oluverdi.

1- *İsa'nın yaratılışı.*

60. Hakk, Rabb'indendir. Sakın kuşku duyanlardan olma.

61. Sana gelen ilimden[1] sonra, her kim seninle tartışmaya girerse, onlara de ki: "Gelin çocuklarımızı ve çocuklarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi[2] çağıralım; sonra da Allah'ın lanetinin yalancıların üzerine olmasını dileyelim.

1- *Vahiyle verilen bilgiden.* ***2-*** *Adamlarımızı.*

62. Bunlar, gerçeğin haberleridir. Allah'tan başka ilah yoktur. Kuşkusuz, Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

63. Eğer yüz çevirirlerse, Allah, kimlerin bozguncu olduğunu bilir.

64. De ki: "Ey Kitap Ehli! Gelin aramızda ortak olan bir kelimede anlaşalım: Allah'tan başka hiçbir şeye kulluk etmeyelim, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım ve Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi Rabb'ler edinmeyelim.". Eğer yüz çevirirlerse deyin ki: "Tanık olun, biz Allah'a teslim olanlarız.".

65. Ey Kitap Ehli! İbrahim hakkında niçin tartışıyorsunuz? Oysaki Tevrat da İncil de ondan sonra indirildi. Bunu akletmiyor musunuz?

66. Diyelim ki bildiğiniz şeyler hakkında tartıştınız. Peki, hiçbir bilginiz olmayan konularda ne diye tartışıyorsunuz? Allah bilir, siz bilmezsiniz.

67. İbrahim ne Yahudi ne de Hıristiyan'dı. O, Allah'ı birleyen ve O'na teslim olandı. O, müşriklerden de değildi.

68. İnsanların İbrahim'e en yakın olanları ona tabi olanlar, bu Nebi[1] ve iman edenlerdir. Allah, mü'minlerin velisidir.[2]

***1-** Nebi Muhammed. **2-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost", olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

69. Ehli Kitap'tan bazı kimseler, sizi yolunuzdan saptırmak ister. Onlar, ancak kendilerini saptırıyorlar. Fakat bunu idrak edemiyorlar.

70. Ey Kitap Ehli! Gerçeği bildiğiniz halde, niçin Allah'ın ayetlerini küfrediyorsunuz?[1]

***1-** Gerçeği niçin gizliyorsunuz?*

71. Ey Kitap Ehli! Niçin Hakk'ı Batıl'la karıştırıyor ve bildiğiniz halde gerçeği gizliyorsunuz?

72. Ehli Kitap'tan bir grup dedi ki: "İnananlara indirilene günün başında iman edin, günün sonunda da inkâr edin. Belki dinlerinden dönerler.".

73. "Kendi dininize tâbi olanlardan başkasına inanmayın." dediler. De ki: "Hidayet, Allah'ın hidayetidir. Birine, size verilmiş olanın benzerinin verilmesinden veya Rabb'inizin katından aleyhinize kanıt getirebileceklerinden ötürü mü böyle söylüyorsunuz.". De ki: "Lütuf, Allah'ın elindedir, onu dilediğine verir."[1] Allah, Yardımı Çok Kapsamlı Olan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- *Uygun gördüğüne. Hak edene, gereğini yapana.*

74. Allah, rahmetini dilediğine has kılar. Allah, Büyük Lütuf Sahibi'dir.

75. Ehl-i Kitap'tan öylesi vardır ki, kendisine yüklerle mal emanet etsen, onu sana eksiksiz iade eder. Öylesi de var ki, bir dinar emanet etsen, başına dikilmedikçe onu sana iade etmez. Bunun sebebi: "Ümmilerin[1] malını yemede vebal yoktur." diye düşünmelerindendir. Onlar, bile bile, Allah adına yalan söylerler.

1- *Arapların; batıl, kendilerinin hak dine mensup olduklarına inanan Yahudiler, onların mallarını kendilerine helal sayıyorlardı.*

76. Hayır![1] Kim sözünü yerine getirir ve takvalı[2] olursa, kuşkusuz Allah, takvalı olanları sever.

1- *Gerçek öyle değil.* ***2-*** *Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

77. Allah'a verdikleri sözü ve yeminlerini az bir değere değiştirenler var ya; işte onlara ahirette bir pay yoktur. Allah, onlarla Kıyamet Günü konuşmayacak, onlara bakmayacak ve onları arındırmayacaktır. Onlar için can yakıcı bir azap vardır.

78. Onlardan[1] bir kısım kimseler de, Kitap'ta olmadığı halde, Kitap'tan sanasınız diye Kitap'ı dillerini eğip bükerek okurlar. Oysa o Kitap'tan değildir. "Bu Allah katındandır." diyorlar, oysa o, Allah'tan değildir. Allah adına bile bile yalan söylüyorlar.

***1-** Din adamları (ruhban sınıfı, cemaat liderleri, tarikat şeyhleri, ilahiyatçılar, mezhep kurucuları, dini geçim kaynağı yapanlar, insanları kendilerine çağıranlar.)*

79. Allah'ın kendisine Kitap, hüküm ve nebilik verdiği bir kimsenin, "Allah'ın yanı sıra bana da kulluk edin demesi yakışmaz. Ancak, okuyup öğrendiğiniz Kitap'ın gereği olarak, "Kulluğunuz yalnızca Rabb'inize ait olsun."[1] demesi gerekir.

***1-** Nebi, dinde ikinci bir kaynak değil; yalnızca tek kaynak olan vahye çağıran bir elçidir.*

80. O, sizden melekleri ve nebileri Rabb'ler edinmenizi istemez. Siz, Müslüman olduktan sonra, sizden kâfir olmanızı mı isteyecek?

81. Hani! Allah, Nebilerden, "Size, kitap ve hikmet verdikten sonra, yanınızdakini tasdik eden bir rasul gelince, ona kesinlikle inanacak ve yardım edeceksiniz." diye kesin söz aldığında, "Bunu kabul ettiniz mi? Bu önemli görevi üstlendiniz mi?" demiş, Onlar da "Kabul ettik." demişlerdi. Allah: "Öyleyse tanık olun, Ben de sizinle birlikte tanık olanlardanım." demişti.[1]

***1-** Nebilerden söz alınmasıyla, kast edilen şey, Ehl-i Kitap'ın Nebimize iman etmelerine yönelik bir hatırlatma ve çağrıdır.*

82. Bundan sonra kim yüz çevirirse, işte onlar fasıklardır [1].

***1-** Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.*

83. Yoksa onlar, Allah'ın dininden başka bir din mi arıyorlar. Oysa yerde ve gökte bulunanların tamamı isteyerek veya istemeyerek, O'na teslim olmuşlardır. Ve hepsi O'na döndürüleceklerdir.

84. De ki: “Biz; Allah’a, bize indirilene, İbrahim’e, İsmail’e, İshâk’a, Yakub’a ve onun soyundan gelenlere indirilene; Musa’ya, İsa’ya, nebilere Rabb’lerinden verilene iman ettik. Onları, birbirinden ayırt etmeyiz. Biz, O’na teslim olanlardanız.”

85. Kim İslam’dan başka bir din seçerse, bilsin ki o din ondan asla kabul edilmeyecektir ve o ahirette hüsrana uğrayacaktır.

86. İman ettikten, Rasul’ün Hakk olduğuna tanıklık ettikten ve kendilerine apaçık kanıtlar geldikten sonra, inkâr eden bir kavme Allah nasıl hidayet eder? Allah, zalim olan bir topluma doğru yolu göstermez.

87. Böylelerinin cezası, Allah’ın, meleklerin ve tüm insanların lanetine uğramalarıdır.

88. Onlar, bu halde sürekli kalacaklardır. Onlardan ne azap hafifletilecek ve ne de onların yüzlerine bakılacak.

89. Ancak, bundan sonra tövbe edip[1] kendilerini düzeltenler hariç. Kuşkusuz, Allah, Çok Bağışlayıcı’dır, Rahmeti Kesintisiz’dir.

***1-** Tövbeden kasıt, yapılan kötülükten fiilen vazgeçmektir.*

90. İman ettikten sonra[1] kâfir olup[2] ve küfürlerinde ısrarcı[3] olanların tövbeleri asla kabul edilmeyecektir. İşte onlar sapkın olanlardır.

***1-** Emin olduğu halde. **2-** Gerçeği görmezden gelip, gerçeği yalanlayan. **3-** Gerçeği gizleme hususunda.*

91. Gerçeği yalanlayarak nankörlük edip de kâfir olarak ölenler; kurtulmak için yeryüzü dolusu altını fidye olarak verseler de onlardan kabul edilmeyecektir. Onlar için can yakıcı bir azap vardır. Ve onların hiçbir yardımcıları da yoktur.

3. Bölümün Sonu

92. Sevdiğiniz şeylerden infak[1] etmedikçe asla birr'e[2] erişemezsiniz. Ne infak ederseniz, Allah, onu bilir.

***1-** Hayırlı işlere harcamadıkça ve ihtiyaç sahiplerine yardım etmedikçe. **2-** İyilik, doğruluk, adalet, gerçeklik, sevgi.*

93. Tevrat indirilmeden önce, İsrail'in kendisine haram kıldıklarının dışında bütün yiyecekler İsrailoğulları'na helaldi. De ki: "Eğer doğru söylüyorsanız, haydi Tevrat'ı getirip okuyun."

94. Artık bundan sonra kim Allah adına yalan uydurursa, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.

95. De ki: "Allah doğru söyledi. Öyle ise hanif[1] olarak İbrahim'in milletine[2] tabi olun. O müşriklerden değildi."

***1-** Şirk koşmaksızın Allah'a yönelen. **2-** İbrahim toplumunun kurduğu uygarlığa, inanç sistemine, yaşam biçimine.*

96. İnsanlar için kurulan ilk ev, Mekke'deki, kutlu ve bütün insanlığa yol gösterici olan Kâbe'dir.

97. Orada apaçık ayetler vardır.[1] İbrahim'in makamı oradadır. Kim oraya girerse güvende olur. Yoluna gücü yetenin, Beyt'i haccetmesi insanlar üzerinde Allah'ın bir hakkıdır. Her kim gerçeği yalanlayarak nankörlük ederse, bilsin ki Allah'ın hiçbir şeye ihtiyacı yoktur.

***1-** Mabet olduğunu gösteren kanıtlar.*

98. De ki: "Ey Kitap Ehli! Allah, yaptıklarınızın tanığı olduğu halde, neden Allah'ın ayetlerini yalanlayarak nankörlük ediyorsunuz?"

99. De ki: "Ey Kitap Ehli! Gerçeği görüp bildiğiniz halde, niçin Allah'ın yolunu eğri göstermeye yeltenerek, inanmak isteyenleri O'nun yolundan döndürmeye çalışıyorsunuz! Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir.".

100. "Ey iman edenler! Kitap verilenlerden herhangi bir gruba uyarsanız, sizi, imanınızdan sonra tekrar kâfir yaparlar."

101. Allah'ın ayetleri size okunmaktayken, elçisi de aranızda yaşarken, nasıl küfre saparsınız? Kim Allah'a sımsıkı sarılırsa o doğru yola iletilmiştir.

102. "Ey iman edenler! Allah için nasıl takvalı[1] olmanız gerekiyorsa öyle takvalı olun. Ve Allah'a teslim olmanın dışında başka bir şekilde ölmeyin.".

1- *Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendimizi korumaya, güvenceye almak.*

103. Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı tutunun ve ayrılığa düşmeyin. Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani bir zamanlar, birbirinize düşmandınız da O'nun kalplerinizi kaynaştırması sayesinde kardeş oldunuz. Ve yine ateş çukurunun tam kıyısında bulunuyorken, sizi ona düşmekten O korudu. İşte Allah ayetlerini böyle açıklıyor ki belki doğru yolu bulursunuz.

104. Siz, hayra çağıran, iyiliği öğütleyip, kötülükten alıkoyan bir ümmet[1] olun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.

1- *Topluluk*

105. Kendilerine apaçık belgeler geldikten sonra, ayrılığa düşüp parçalanan kimseler gibi olmayın. Onlar için büyük bir azap vardır.

106. O gün, kimi yüzler ağaracak, kimi yüzler kararacak. Yüzleri kararanlara: "İmanınızdan sonra kâfir mi oldunuz? Öyle ise kâfir olmanız nedeniyle azabı tadın." denilecek.

107. Yüzleri ağaranlara gelince, onlar Allah'ın rahmetinin içindedirler ve orada sürekli kalacaklardır.

108. Bunlar, sana gerçek olarak okuduğumuz Allah'ın ayetleridir. Allah, âlemlere haksızlık yapmak istemez.

109. Göklerde ve yerde olanlar Allah'ındır. Ve bütün işler Allah'a döndürülür.

110. Siz, insanlar için çıkarılmış hayırlı bir ümmetsiniz.[1] Ma'rûfu[2] öğütler, münkerden[3] sakındırırsınız. Ve Allah'a iman edersiniz. Eğer Ehl-i Kitap da iman etseydi, bu onlar için daha hayırlı olurdu. İçlerinde iman edenler varsa da çoğunluğu sapkındır.

***1-** Aynı değerler için bir araya gelmiş topluluk. **2-** Hayırlı, iyi, doğru ve güzel olan. **3-** Kötü, zararlı, yanlış ve çirkin olan.*

111. Onlar, eziyetten başka size bir zarar veremezler. Sizinle savaşsalar bile geri dönüp kaçarlar. Sonra onlara yardım da edilmez.

112. Onlar[1], nerede bulunurlarsa bulunsunlar, Allah'ın ve insanların ipine tutunmadıkları[2] sürece zillet içinde olurlar. Onlar, Allah'ın gazabına uğradılar. Yoksunluğa tutsak oldular. Bunun nedeni, onların asileşip hadlerini aşarak, Allah'ın ayetlerini yalanlamaları ve haksız yere nebilerini öldürmeleridir.

***1-** Yahudiler. **2-** Allah'ın ve mü'minlerin yoluna yönelmedikçe.*

113. Ama hepsi aynı değildir. Kitap ehlinden, Allah'ın ayetlerini okuyan ve gece saatlerinde secde eden bir ümmet[1] vardır.

***1-** Topluluk.*

114. Bunlar, Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanırlar, ma'rûfu[1] buyururlar, münkerden[2] sakındırırlar; hayırda birbirleriyle yarışırlar; işte bunlar salihlerdendir.[3]

***1-** Herkesin doğru, iyi ve yararlı gördüğü toplumsal değer yargıları; vahye uygun olan. **2-** Kötü, zararlı, yanlış, vahye aykırı olan. **3-** Dürüst, samimi, erdemli.*

115. Onların, yaptıkları hiçbir iyilik karşılıksız bırakılmayacaktır. Allah, kendisine karşı takvalı[1] davrananları en iyi bilendir.

***1-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alanları.*

116. Gerçeği yalanlayarak nankörlük edenlere gelince, onların ne malları ne de evlatları Allah'a karşı kendilerine hiçbir yarar sağlamayacaktır. İşte onlar, ateş ehlidir. Onlar, orada sürekli kalacaklardır.

117. Onların, bu dünya hayatında, infak[1] ettikleri şeylerin durumu, kendilerine haksızlık etmiş[2] bir toplumun ekinine isabet ederek onu mahveden kavurucu bir rüzgâra benzer. Allah onlara haksızlık yapmadı, onlar kendi kendilerine haksızlık yapıyorlardı.

1- *Hayırlı işlere harcadıkları ve ihtiyaç sahiplerine yardım ettikleri.*
2- *Benliğine, yaradılışına uygun olmayan bir yola sapmış.*

118. Ey iman edenler! Kendinizden başkasını, kendinize sırdaş edinmeyin. Onlar, size zarar vermekten geri durmazlar, sizin sıkıntıya düşmenizi isterler. Gerçi, kinlerini ağızları ile dışa vuruyorlar, ancak kalplerinde gizledikleri kin daha büyüktür. Eğer aklınızı kullanırsanız, âyetlerimizi size açık açık bildirdik.

119. İşte siz öyle kimselersiniz ki, onları seversiniz. Siz, bütün kitaplara inandığınız halde onlar sizi sevmezler. Sizinle karşılaştıkları zaman; inandık derler, yalnız kaldıkları zaman ise size olan öfkelerinden parmaklarını ısırırlar. De ki: "Öfkenizden ölün!" Kuşkusuz, Allah, kalplerin gizlediklerini bilir.

120. Eğer size bir iyilik dokunursa bu onları üzer. Eğer size bir kötülük isabet ederse bu onları sevindirir. Eğer sabreder ve takvalı olursanız, onların hileleri size bir zarar vermez. Kuşkusuz, Allah, ilmiyle onların yaptıkları her şeyi kuşatmıştır.

121. Hani! Sen, mü'minleri savaş düzenine sokmak için, sabah erkenden ailenden ayrılmıştın. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

122. Hani! İçinizden iki grup korkuya kapılıp, geri çekilmeye yeltenmişti. Hâlbuki Allah, onların velisiydi[1]. Mü'minler yalnız Allah'a tevekkül[2] etsinler.

1- *Korucusuydu.* ***2-*** *Allah'a güvensinler, O'na dayansınlar; her türlü hazırlığı yaptıktan sonra sonucu Allah'a bıraksınlar.*

123. Ant olsun! Çok zayıf olduğunuz Bedir'de de, Allah size yardım etmişti. O halde, Allah'a karşı takvalı[1] olun ki şükretmiş[2] olasınız.

***1-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak. **2-** Şükür, karşılık vermek demektir. Allah'a şükretmek demek; Allah'ın verdiği nimetlerin karşılığını, Allah'ın rızasına uygun şekilde harcamak demektir.*

124. Hani! Sen mü'minlere: "Rabb'inizin, indirilmiş üç bin melekle yardım etmesi size yetmez mi?" diyordun.

125. Evet! Sabreder ve takvalı davranırsanız, düşman size hemen saldırsa bile, Rabb'iniz, size, seçilmiş beş bin melekle destek verecektir.

126. Allah, bununla sevinmenizi ve kalplerinizin yatışmasını dilemiştir. Çünkü zafer ancak Mutlak Üstün Olan ve En İyi Hüküm Veren Allah'ın yardımı ile kazanılabilir.

127. Bu yardım, Gerçeği yalanlayan nankörlerden bir kısmının imha edilmesi veya bozguna uğrayarak umutsuzca geri dönüp gitmeleri için yapıldı.

128. Bu konuda senin yapabileceğin bir şey yoktur. O, ya onların tövbelerini kabul edecek ya da onlara azap edecek. Çünkü onlar, zalim kimselerdir.

129. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır. O dilediğini[1] bağışlar, dilediğine[1] azap eder. Allah Çok Affedici ve Çok Bağışlayıcı'dır.

***1-** Uygun gördüğünü yani kişinin seçimine göre uygun olan karşılığı vererek. Azabı hak edene azap eder, bağışlanmayı hak edeni bağışlar.*

130. Ey iman edenler! Kat kat artırarak riba[1] yemeyin. Allah'a karşı takva sahibi olun. Umulur ki kurtuluşa erersiniz.

__1-__ Riba, "haksız fazlalık" demektir. Bankacılık sistemindeki "faiz" de bir fazlalık olmakla birlikte; yapılan işlerin önemli bir kısmı "haksız fazlalık" kapsamına girmediği için, faize konu olan her işlemi riba olarak tanımlamak doğru değildir. Zira her fazlalık, "haksız fazlalık" değildir. Tıpkı alım ve satım arasındaki kârdan doğan fark/fazlalık veya vade farkından doğan fark gibi. Ayrıca, riba sözcüğüne "faiz" anlamı vermek doğru değildir. Zira riba, özetle: ne mal ne de hizmet olarak bir karşılığa dayanmayan "fazladan" bir kazançtır; "haksız" fazlalık demektir. Oysaki bankacılık sisteminde kullanılan krediye karşılık alınan faiz; bir "hizmet karşılığı" alınan ücrettir. Diğer bir deyimle, riba: "haksız fazlalık", faiz ise bir "hizmete karşılık ortaya çıkan fazlalıktır/farktır.". Verilen hizmete karşılık alınan ücrettir. Bu ücretin, verilen hizmete ve piyasa koşullarına denk olması esastır. Denkliğin gözetilmemesi durumlarda faiz ribaya dönüşür. Bu bağlamda, alışverişteki aşırı kâr miktarı da vade farkındaki aşırılık da ribadır.

131. Gerçeği yalanlayan nankörler için hazırlanmış ateşten korunmak için takva[1] sahibi olun.

__1-__ Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.

132. Allah'a ve Rasul'e itaat edin ki size merhamet edilsin.

133. Rabb'inizin bağışlamasına ve muttakiler için hazırlanmış, yer ile gök arası kadar geniş olan Cennet için yarışın.

134. Onlar[1], bollukta da darlıkta da infak[2] ederler. Öfkelerini yenerler, insanların kusurlarını bağışlarlar. Allah muhsin[3] olanları sever.

__1-__ Muttakiler. __2-__ Hayırlı işlere harcarlar ve ihtiyaç sahiplerine yardım ederler. __3-__ İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.

135. Ve onlar, kötü bir şey yaptıkları veya kendilerine zulmettikleri[1] zaman, Allah'ı hatırlayıp, suçlarının bağışlanması için O'na yalvarırlar. Zaten Allah'ın dışında kim suçları bağışlayabilir ki? Onlar, yaptıkları kötülüklerde bile bile ısrar etmezler.

1- *İnsan, Allah'ın gösterdiği yoldan gitmemekle aslında kendisine zulmetmiş olmaktadır.*

136. İşte onların yaptıklarının karşılığı, Rabb'lerinin bağışlaması ve içinden ırmaklar akan ve içinde sürekli kalacakları Cennetler'dir. Böyle yapanlara verilen karşılık, ne güzeldir.

137. Sizden önceki nesillerin başına, sünnettullah[1] gereği birtakım olaylar gelip geçti. Yeryüzünü dolaşın[2] da, yalanlayanların sonunun nasıl olduğunu görün.

1- *İlahi yasalar.* ***2-*** *Olup biteni araştırıp soruşturun.*

138. Bu; insanlar için bir açıklama, muttakiler[1] için bir hidayet[2] ve öğüttür.

1- *Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla, kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya alanlara.* ***2-*** *Doğru yola iletici.*

139. Gevşemeyin, üzülmeyin! Eğer, gerçekten inanmışsanız, üstün olan sizsiniz.

140. Eğer size bir sıkıntı isabet ederse, başka insanlara da benzeri sıkıntı isabet etmiştir. Bu günleri, insanlar arasında döndürüp dururuz. Bu, Allah'ın içinizdeki gerçek inananları ayırt etmesi ve gerçeğin tanıklarını belli etmesi içindir. Allah, zalimleri sevmez.

141. Bu, Allah'ın, iman edenleri arındırması ve gerçeği yalanlayan nankörleri mahvetmesi içindir.

142. Yoksa siz; Allah, içinizdeki cihad[1] edenleri ve sabredenleri[2] belirlemeden Cennet'e gireceğinizi mi sanıyorsunuz?

1- *Allah yolunda mücadele eden, çabalayan, canla başla çalışan.* ***2-*** *Sıkıntılara göğüs gerenleri.*

143. Siz, ölümle yüz yüze gelmeden önce, ölmeyi temenni ediyordunuz; ama onu görünce de bakakaldınız.

144. Muhammed, ancak bir rasuldür. Ondan önce de rasuller gelip geçti. Eğer o ölür ya da öldürülürse, siz topuklarınız üzerinde gerisin geri mi döneceksiniz. Kim topukları üzerinde gerisin geri dönerse, Allah'a hiçbir zarar veremez. Allah, şükredenleri ödüllendirecektir.

145. Allah'ın bilgisi[1] olmaksızın, hiç kimseye vakti belirlenmiş bir süreden önce ölmek yoktur.[2] Kim dünya kazancını isterse; ona, onu veririz, kim de ahiret kazancını isterse, ona da onu veririz. Şükredenleri ödüllendireceğiz.

1- *Ayette geçen "bi iznillahi", deyimi, çevirilerde, "Allah'ın izni" olarak yer almaktadır. Oysaki "izin" sözcüğü Arapçada "bilgi", "bilmek" anlamına gelmektedir. "Bi iznillah", Allah'ın bilgisine göre, Allah'ın bilgisi gereği demektir. (2/Bakara, 213; 2/Bakara, 221, 5/Maide, 16).* ***2-*** *'Ecelin gelmesi Allah'ın koyduğu kurallar çerçevesinde gerçekleşir. Bütün olaylar sebep sonuç ilişkisine bağlıdır. Ölüm şartları oluşmadan ölüm meydana gelmez.'*

146. Nice nebilerle, kendilerini Allah'a adamış olanlar birlikte savaştı. Bunlar, Allah yolunda başlarına gelenlerden dolayı gevşemediler, yılmadılar ve boyun eğmediler. Allah sabredenleri[1] sever.

1- *Yılmayan, usanmayan, tutarlı ve kararlı olan, dayanan ve direnen.*

147. Onların sözleri ancak şuydu: "Ey Rabbimiz! Suçlarımızı ve yaptığımız taşkınlıkları bağışla, ayaklarımızı sabit kıl, gerçeği yalanlayan nankörlere karşı bize yardım et."

148. Bunun üzerine, Allah da onlara, hem dünya kazancını hem de ahiretin en iyi kazancını verdi. Allah, muhsin[1] olanları sever.

1- *İyi kimseleri, iyi işler yapanları, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olanları.*

149. Ey iman edenler! Eğer gerçeği yalanlayan nankörlere uyarsanız, sizi, topuklarınız üzerinde gerisin geriye döndürürler de hüsrana uğrayanlardan olursunuz.

150. Hayır! Sizin Mevla'nız[1] yalnızca Allah'tır. O, yardım edenlerin en hayırlısıdır.

1- *Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren. Mevla, yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şirktir. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır.*

151. Yetki verdiğine dair, hakkında hiçbir kanıt indirmediği varlıklara, ilahlık yakıştırmalarından dolayı, gerçeği yalanlayan nankörlerin kalplerine korku salacağız. Onların varacakları yer ateştir. Zalimlerin varacağı yer ne kötüdür.

152. Elbette Allah, size verdiği sözü tuttu; O'nun izni ile onları kırıp geçiriyordunuz. Ne var ki arzuladığınız zafere kavuştuktan sonra, gevşediniz. Verilen emre uymayarak, itaatsizlik ettiniz. Kiminiz dünyayı isterken, kiminiz de ahireti istiyordu. Bundan dolayı Allah sizi sınamak için, size olan desteğini kesti. Ancak yine de sizi affetti. Allah, müminlere karşı gerçekten lütuf sahibidir.

153. Hani, elçi sizi çağırdığı halde; siz, kimseye bakmadan uzaklaştınız. Bunun üzerine, Allah, sizi üzüntü üstüne üzüntüyle cezalandırdı. Allah'ın sizi affetmesi, elinizden kaçırdığınıza ve başınıza gelene üzülmeyesiniz diyedir. Allah, yaptığınız her şeyden haberdardır.

154. Sonra O, üzüntünün ardından, sizden bir kısmınıza, güven duygusu, sarıp kuşatan bir iç dinginlik indirdi. Bir kısmınız da can kaygısına düşmüştü. Allah hakkında, tıpkı cahiliye[1] dönemindekine benzer biçimde gerçeğe aykırı bir sanı besliyorlardı. “Bu işten bize ne?” diyorlardı. De ki: “Her şeyin takdiri yalnızca Allah’ındır.”. Sana, açıklamadıkları şeyleri, içlerinde gizliyorlar. “Elimizden bir şey gelseydi burada öldürülmezdik.” diyorlar. De ki: “Evlerinizde kalmış olsaydınız bile, üzerlerine ölüm takdir edilmiş olanlar, düşüp ölecekleri yere kendiliğinden çıkıp giderlerdi. Allah, bunu, göğüslerinizde olanı sınamak ve kalplerinizdekilerini arındırmak için yaptı. Allah, göğüslerin özünü bilir.

***1-** Kur’an; cehaleti, cahiliyeyi; ‘bilgisizlik,’ ‘bilmezlik,’ ‘okuryazar olmamak’ anlamı ile değil; gerçeğin dışında bir şeye inanmak, yapılması gerekenin veya gerçeğin tersini yapmak anlamında kullanmaktadır. Diğer bir deyimle cahiliye, vahiy dışı yaşam biçimi demektir.*

155. İki toplumun, savaş alanında karşılaştıkları gün, içinizden geri dönenler yok mu? Bu yaptıklarından dolayı, şeytan onların ayaklarını kaydırmak istedi. Doğrusu, Allah, yine de onları affetti. Kuşkusuz, Allah, Çok Bağışlayıcı’dır, Çok Hoş Görülü’dür.

156. Ey iman edenler! Yolculuğa çıkan ya da savaşa katılan kardeşleri hakkında, “Eğer bizim yanımızda olsalardı ölmez ve öldürülmezlerdi.” diyen, gerçeği yalanlayan nankör kimseler gibi olmayın. Allah, bunu, kalplerinde bir hasret[1] olsun diye yaptı. Allah, yaşatan ve öldürendir. Kuşkusuz, Allah, bütün yaptıklarınızı görmektedir.

***1-** Pişmanlık.*

157. Eğer Allah yolunda ölür veya öldürülürseniz, Allah’tan size bir bağışlama ve bir rahmet vardır. Bilin ki bu, insanların toplayacakları her şeyden daha hayırlıdır.

158. Elbette ölseniz de öldürülseniz de muhakkak sonunda Allah’ın huzurunda toplanacaksınız.

159. Allah'tan gelen rahmet sayesinde onlara[1] yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı yürekli biri olsaydın etrafından dağılıp giderlerdi. Artık onları affet. Onlar için bağışlanma dile. Bir hususta karar vereceğin zaman onlara danış. Karar verdikten sonra da artık Allah'a tevekkül[2] et. Kuşkusuz Allah, kendisine tevekkül edenleri sever.

***1-** Uhud'da yenilgiye neden olanlara.* ***2-** Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

160. Eğer Allah, size yardım ederse hiç kimse size güç yetiremez. Eğer sizi yardımsız bırakırsa, ondan sonra size kim yardım edebilir? Mü'minler, yalnızca Allah'a tevekkül etsinler.

161. Bir nebiye, emanete ihanet etmesi yakışmaz![1] Kim ihanet ederse, Kıyamet Günü, ihanet ettiğiyle gelecektir. Sonra hiçbir haksızlık olmaksızın herkesin kazandığı tastamam verilecektir.

***1-** Bir nebinin emanete ihanet edebileceğini nasıl aklınızdan geçirebilirsiniz? Bir nebinin emanete asla ihanet etmeyeceğini düşünmeniz gerekmez mi?*

162. Allah'ın rızasını kazanan kimse, Allah'ın gazabına uğrayan ve varacağı yer Cehennem olan kimse ile bir olur mu? Orası ne kötü bir yerdir.

163. Onların, Allah katındaki dereceleri farklıdır. Allah, yaptıkları her şeyi görendir.

164. And olsun ki, Allah, içlerinden, onlara ayetlerini okuyan, onları arındıran, onlara Kitap'ı ve Hikmet'i[1] öğreten bir rasul göndermekle, mü'minlere, büyük bir lütufta bulundu. Oysa onlar daha önce sapkınlık içindeydiler.

***1-** Kitap da hikmet de Kur'an demektir. Kitap, Kur'an'ın Allah tarafından ileri sürülen, kanıtlayıcı, yol gösterici, aydınlatıcı bilgiyi, Hikmet ise baskı, zulüm, fitne ve fesadı engellemek için konulan yasa, kural ve ilkeleri ifade etmektedir. Tıpkı Kur'an'a; "Furkan" veya "Zikir" denmesi gibi. Hikmet sözcüğü için "sünnet" tanımı yapılması doğru değildir.*

165. İki katını tattırdığınız musibet, kendinize isabet edince, "Bu nereden geldi?" mi diyorsunuz? De ki: "Bu kendi nefsinizdendir." Kuşkusuz, Allah Her Şeye Güç Yetiren'dir.

166. İki toplumun karşılaştığı gün, başınıza gelen musibet, Allah'ın izniyleydi. Bu mü'minlerin belirlenmesi içindi.

167. Bir de münafık olanların belirlenmesi içindi. Onlara: " Gelin bizimle birlikte Allah yolunda savaşın veya savunmada bulunun." denildiğinde; onlar: "Savaşmayı bilseydik elbette sizin arkanızdan gelirdik." dediler. Onlar, izin günü, imandan çok küfre yakındılar. Kalplerinde olmayan şeyi ağızlarıyla söylüyorlardı. Oysa Allah, onların içlerinde sakladıklarını çok iyi bilmektedir.

168. Savaşa katılmayanlar, kardeşleri için: "Eğer onlar bize uysalardı öldürülmezlerdi." dediler. De ki: "Eğer doğru söylüyorsanız, o zaman ölümü kendinizden savın.".

169. Allah yolunda öldürülenleri ölü sanma.[1] Bilakis onlar diridirler, Rabb'leri katında rızıklanmaktadırlar.

***1-** Kur'an'a göre; Allah yolunda ölenler de dâhil, her canlı ölümü tadacaktır(3/Al-i İmran, 185); her canlı ölmektedir, ölecektir. Burada, şehit olarak ölmenin, normal bir ölüm olarak görülmeyecek kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır. Allah yolunda ölmenin diğer ölümlerden farklı olduğudur. Sıradan bir ölüm olmadığıdır. Zira bu tarz bir ölüm: Allah'ın yanında çok aziz, çok değerli ve çok şerefli bir ölüm şekli olduğundan, Allah, bu niteleme ile diğer ölümlerden farkı ortaya koymak için; 'Allah yolunda öldürülenleri ölü sanma' demektedir. Bu, öylesine güzel bir ölüm şeklidir ki, Allah'ın katında en iyi şekilde ağırlanma yapılmaktadır.*

170. Allah'ın, lütfundan, kendilerine verdiklerine sevinirler. Arkalarından gelecek olanlara, bir korkunun olmadığını ve üzülmeyeceklerini müjdelemek isterler.

171. Onlar; Allah'ın nimetini, lütfunu ve Allah'ın mü'minlerin ecirlerini[1] zayi etmeyeceğini müjdelemek isterler.

***1-** Yaptıklarının karşılığını.*

172. Yaralanmalarına rağmen, Allah ve Rasul'ünün davetine uyanlar, iyilik yapanlar ve Allah için takvalı olanlar için çok değerli bir karşılık vardır.

173. "İnsanlar size karşı toplandılar, onlara derin saygı duyun." diyenlerin sözleri, onların imanlarını daha da artırdı: "Allah bize yeter, O ne güzel vekildir.[1]" dediler.

***1-** Her şeyi kontrol altında tutan, her şeye hak ettiğini veren.*

174. Ve Allah'tan gelen nimet ve lütufla kendilerine bir kötülük dokunmadan geri döndüler. Allah'ın rızasını kazandılar. Allah, Büyük Lütuf Sahibi'dir.

175. Şeytan, ancak kendi evliyalarını[1] korkutur.[2] Eğer mü'minseniz, onlardan korkmayın, yalnızca Bana karşı gelmekten sakının.

***1-** Yandaşlarını. **2-** Gerçek mü'minlere gücü yetmez.*

176. Gerçeği yalanlayarak nankörlükte yarışanlar, seni üzmesin. Çünkü onlar, Allah'a hiçbir zarar veremezler. Allah, onları ahirette nasipsiz bırakmak istiyor. Onlar için çok büyük bir azap vardır.

177. İmana karşılık küfrü satın alanlar, Allah'a kesinlikle zarar veremezler. Onlar için can yakıcı bir azap vardır.

178. Gerçeği yalanlayan nankörler, kendilerine süre tanımamızın, yararlarına olduğunu sanmasınlar. Onlara süre tanımamızın nedeni, günahlarının artması içindir. Onlar için, alçaltıcı bir azap vardır.

179. Allah, tayyib[1] olanı habis[2] olandan ayırmadan; mü'minleri içinde bulunduğunuz şu durumda bırakacak değildir. Allah, sizi gaipten[3] haberdar edecek de değildir. Ancak Allah, rasullerinden dilediğini seçer. O halde, Allah'a ve Rasul'üne iman edin. Eğer iman edip, takvalı davranırsanız, sizin için büyük bir ödül vardır.

***1-** İyi niyetli, iyi huylu. **2-** Kötü niyetli, kötü huylu. **3-** Gizli, görünmeyen, bilinemeyen, algılanamayan, gelecekte olacak şeyler, geleceğe dair bilgiler.*

180. Allah'ın, lütuf olarak verdiği şeylerden cimrilik eden kimseler, bu tutumlarının kendi yararına olacağını sanmasınlar. Bu, onlar için sadece bir kötülüktür. Cimrilikle yanlarında tuttukları mal, Kıyamet Gün'ü boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve yeryüzünün mirası yalnızca Allah'a aittir. Allah, yaptığınız her şeyden haberdardır.

181. "Allah fakirdir, biz zenginiz." diyenlerin sözünü, Allah elbette işitmiştir. Hem bu söylediklerini hem de haksız yere nebileri öldürmelerini yazacağız. Ve onlara, "Yakıcı azabı tadın." diyeceğiz.

182. Bu, ellerinizle yaptığınızın karşılığıdır. Yoksa Allah, kullarına, asla haksızlık edici değildir.

183. Allah, bize: "Ateş tarafından yenen bir kurban[1] getirmedikçe, hiçbir rasule inanmamamızı emretti." dediler. De ki: "Kuşkusuz, benden önce nice rasuller açık kanıtlarla ve sizin istediğiniz şeyi getirmişti. Eğer doğru söyleyenlerdenseniz, onları niçin öldürdünüz?"

***1-** Tevrat'ta geçen, "Sahte nebi ile gerçek nebiyi ayırt etmek için bir kurban keserek Allah'a dua edin, gökten bir ateş iner de kurbanı yakarsa; bu nebi olduğunu söyleyenin doğru söylediğine işarettir." şeklindeki habere atfen.*

184. Şimdi seni yalanlayanlar; senden önce açık kanıtlarla, sayfalar ve aydınlatıcı kitaplarla gelen rasulleri de yalanlamışlardı.

185. Her nefis, ölümü tadıcıdır. Kıyamet Günü'nde yaptıklarınızın karşılığı, tam olarak verilecektir. Her kim Cehennem'den uzaklaştırılıp Cennet'e konursa, kuşkusuz o kurtulmuştur. Zaten dünya hayatı, aldatıcı geçimlikten başka bir şey değildir.

186. Mallarınızla ve canlarınızla sınav olacaksınız. Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden ve şirk koşanlardan çok üzücü sözler işiteceksiniz. Eğer sabreder ve takvalı[1] olursanız, bilin ki bu, kesin kararlılık gösterilmesi gereken işlerdendir.

***1-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendinizi korumaya, güvenceye alırsanız.*

187. Hani Allah, Kitap Ehli'nden, onu insanlara açıklayacaklarına ve asla gizlemeyeceklerine dair kesin bir söz almıştı. Fakat onlar, az bir çıkar karşılığı, bu sözlerine sırt çevirdiler. Bu ne kötü bir alışveriştir!

188. Yaptıkları ile sevinen, yapmadıkları ile övülmek istenen kimselerin azaptan kurtulacaklarını sanma. Onlar için can yakıcı bir azap vardır.

189. Göklerin ve yerin mülkü[1] Allah'a aittir. Allah, Her Şeye Güç Yetiren'dir.

***1-** Egemenliği, sahipliği, yönetimi.*

190. Kuşkusuz, göklerin ve yerin yaradılışında, gece ile gündüzün art arda gelişinde, sağlıklı düşünenler için kesin kanıtlar vardır.

191. Onlar; ayaktayken, otururken ve yanları üzerine yatarlarken, Allah'ı anarlar.[1] Göklerin ve yerin yaradılışı hakkında düşünürler: "Ey Rabb'imiz! Sen, bunu boşuna yaratmadın, Seni her türlü noksanlıklardan tenzih ederiz. Bizi ateşin azabından koru.".

***1-** Her koşul ve ortamda, her zaman ve durumda sürekli Allah'a kulluk bilinci ile O'na yönelirler.*

192. Ey Rabb'imiz! Kuşkusuz, kimi ateşe sokarsan, onu perişan edersin. Zalimlerin yardımcıları yoktur.

193. Ey Rabb'imiz! Biz, "Rabb'inize iman edin." diye, iman etmeye çağıran bir davetçiyi işittik ve hemen iman ettik. Rabb'imiz! Suçlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört ve canımızı iyilikle al.

194. Rabb'imiz! Rasullerinin diliyle vadettiklerini bize ver, Kıyamet Günü'nde bizi alçaltma; kuşkusuz, Sen, verdiğin sözden dönmezsin.

195. Ve Rabb'leri, onlara cevap verdi: "Ben, sizden; erkek olsun, kadın olsun -ki hepiniz birbirinizdensiniz- iyi şeyler yapanların yaptıklarının karşılığını boşa çıkarmam." Onlar ki benim yolumda hicret edenler, yurtlarından çıkarılanlar, eziyet görenler, savaşanlar ve öldürülenlerdir. İşte bunların kötülüklerini örterim. Onların yaptıklarının karşılığı Allah'ın yanındadır. Kuşkusuz, onları içinden nehirler akan Cennetlere koyacağım. Karşılıkların en iyisi, Allah katındadır.

196. Gerçeği yalanlayan nankörlerin, diyar diyar gezip dolaşmaları sakın seni aldatmasın.

197. Bu, az bir yararlanmadır. Sonra varacakları yer Cehennem'dir. Orası ne kötü bir yerdir!

198. Fakat Rabb'lerine karşı gelmekten sakınan kimseler için, içinden ırmaklar akan Cennetler vardır. Onlar, orada sürekli kalıcıdırlar. Bu, Allah katından bir konaklamadır. İyi kimseler için, Allah katında olan daha hayırlıdır.

199. Kitap Ehli'nden öyle kimseler var ki, Allah'a, size indirilene, kendilerine indirilene tam bir samimiyetle iman ederler. Allah'ın ayetlerini az bir değer karşılığında satmazlar. İşte onların hak ettikleri şey Rabb'lerinin yanındadır. Kuşkusuz, Allah, hesabı çabuk görendir.

200. Ey iman edenler! Sabredin ve zorluklara karşı dirençli olun. Sürekli duyarlı olun. Takva sahibi olun. Umulur ki kurtuluşa erenlerden olursunuz.

NİSA SÛRESİ

[İniş sırası: 92, Medeni, 176 ayet.
Adını, surede geçen “en-Nisa/kadınlar” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Ey insanlar! Sizi, tek bir nefisten[1] yaratan, ondan eşini yaratan ve o ikisinden birçok erkek ve kadını üreten Rabb’inize karşı takvâlı[2] olun. Birbirinizden yararlanasınız diye akrabalık bağını kuran Allah’a karşı takvâlı[2] olun. Kuşkusuz, Allah, sizi gözetmektedir.

***1-** Özden, türden. Âdem’in eşi, âdemden değil, ikisi de aynı özden, aynı mayadan, aynı türden yaratılmışlardır. **2-** Allah’ın buyruklarına, içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendinize koruyucu yapın, onlarla kendinizi kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya, güvenceye alın.*

2. Yetimlere, mallarını verin; onların iyi mallarını kötü mallarınızla değiştirmeyin. Onların mallarını, kendi mallarınıza karıştırarak yemeyin. Kuşkusuz, bu büyük bir vebaldir!

3. *Eğer yetimler[1] konusunda hakkaniyetli olmaktan korktuysanız, o zaman uygun olan o kadınlardan[2] ikişer, üçer, dörder nikâhlayın. Eğer o takdirde de adaleti gözetemeyeceğinizden korktuysanız, o zaman bir tanesini ya da sağ ellerinizin sahip olduğunu[3] nikâhlayın. Haksızlık etmemek için uygun olan budur.*

***1-** Bakmak durumunda kaldığınız yetim çocuklar ve dul kadınlar. Yetim, tek başına, yalnız kalmış kişi demektir. Arap toplumunda; yetim, yalnızca babası ölmüş olana denmemekte, aynı zamanda kocası ölüp dul kalan kadına da denmektedir. Yani, ayetteki yetimler sözcüğü, dul kadınları da kapsamaktadır. Çocuklarda yetimlik, akıl baliğ/buluğ çağına erişinceye kadar olan süredir.* ***2-** O yetimlerin kadınlarından. Dul kalmış, yetimlerin birinci dereceden yakını olan kimseler: anne, teyze, hala, abla vb.* ***3-** "Sağ elinin sahip olduğu", deyimi "antlaşma yoluyla sahip olunan" demektir. El, "güç" demektir. Bu deyim; güç yolu ile üzerinde tasarruf etme hakkına sahip olduğunuz, antlaşma yoluyla sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmakla yükümlü olunanlar, meşru şekilde sahip olunanlar, himayeniz altında olan, sorumluluğunu üstlendiğiniz gibi anlamlara gelmektedir. Çok eşlilik(taaddüd-ü zevcat): En çok dört eşle evlenme kuralı bu ayete dayandırılmaktadır. Oysaki bu ayete, çok eşliliği düzenleyen veya çok eşliliğe değinen, ona izin veren bir ayet olarak anlam verilmesi kesinlikle doğru değildir. Ayetin ana konusu yetim çocukların ve dul kadınların himayesidir. Diğer bir anlatımla bu ayet, yetimlerin hak ve hukukunu düzenleyen bir ayettir; yani çok eşliliği düzenleme ile bir ilgisi yoktur. Ayrıca, "ikişer, üçer, dörder" terkibi, belli bir sayıyı değil, çokluk ifade etmektedir. O nedenle evliliği, dört eşle sınırlamakla bir ilgisi yoktur. Zaten ayetin evlenilecek kişi sayısı ile bir ilgisi yoktur. Ayetin bağlamı, yetimler ve onların hak ve hukukları ile ilgilidir. Allah, evliliklerin tek eşli mi çok eşli mi olması hususunda bir düzenleme ve bir sınırlamada bulunmamıştır. Çok veya tek eşlilik konusu, tamamen bireylerin ve toplumların tercihlerine bırakılmış bir husustur.*

4. O kadınlara, mehirlerini seve seve verin. Eğer isteyerek o mehirden bir kısmını size verirlerse, o zaman onu dilediğiniz gibi yiyin.

5. Allah'ın, sizi kaim kıldığı[1] malların idaresini aklı ermezlere[2] bırakmayın. O mallarla, onların geçimlerini temin edin ve onları giydirin. Onlara uygun şekilde davranın.

***1-** Korumanız için sorumluluğunuza verdiği.* ***2-** Kendi malını yönetecek duruma gelmemiş olan.*

6. Yetimlerinizi, nikâh çağına erişinceye kadar gözetleyin. Ergenlik çağına gelince mallarını kendilerine verin. Büyüyünce onlara kalacak düşüncesiyle, mallarını acelece ve savurganlıkla yemeyin. Durumu iyi olan malı yemeye tenezzül etmesin. Durumu iyi olmayan da maldan uygun bir şekilde yararlansın. Onlara mallarını teslim ettiğinizde, onlar adına tanıklar bulundurun. Hesap görücü olarak Allah yeter.

7. Anne, baba ve yakın akrabanın bıraktıklarından; erkeklere, anne ve baba ile yakın akrabanın bıraktıklarından; kadınlara, az olsun çok olsun belirlenmiş bir pay vardır.

8. Mirasın paylaşılması esnasında, orada bulunan yakınları, yetimleri ve yoksulları da yararlandırın ve onları incitmeyecek bir üslup kullanın.

9. Arkalarında küçük ve aciz evlat bırakanlar, onlara karşı nasıl endişe duyuyorlarsa, aynı endişeyi onlar[1] hakkında da duysunlar. Takva ehli olsunlar ve doğru olan şey neyse onu söylesinler.

***1-** Yakınlar, yetimler ve yoksullar.*

10. Haksız şekilde yetimlerin mallarını yiyen kimseler, ancak karınlarına ateş doldurmuş olurlar. İşte onlar, yakında kızgın alevli ateşe atılacaklardır.

11. Allah size, çocuklarınız hakkında; erkek çocuğunuza, kız çocuğunuzun payının iki katını vasiyet eder.[1] Çocukların hepsi kız olup da ikiden fazla iseler, mirasın üçte ikisi onlarındır. Eğer bir kız çocuğuysa mirasın yarısı onundur. Eğer ölenin çocuğu varsa, anne ve babanın her birine mirastan altıda bir pay vardır. Eğer ölenin çocuğu yoksa anne ve baba mirasçı olmuşsa, anneye üçte bir pay vardır. Eğer ölenin kardeşleri varsa, anneye altıda bir pay düşer. Bu paylaşma, ölenin yaptığı vasiyetten ve borçlarının ödenmesinden sonradır. Babalarınız ve oğullarınızdan hangisinin size fayda bakımından daha yakın olduğunu bilemezsiniz. Bu, Allah'ın belirlediği hükümdür. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- *Bu paylaşımın kadın olmakla veya erkek olmakla bir ilgisi yoktur. Paylaşmadaki bu fark, cinsiyet üzerinden değil, toplumsal işlevsellik üzerinden ortaya çıkmaktadır. Yani bu bölüşümde belirleyici olan erkek veya kadın olmak değil, onların toplumsal rolleridir; erkeğin kadından farklı olarak; çalışan, kazanan ve ailenin geçimini sağlayan bir rolü bulunmaktadır. Eğer toplumsal rollerde, kadın ve erkeğin rolleri değiştirilecek olursa o zaman da kadının payı erkeğin payının iki katı olur. Ayetin gerekçesi dikkate alındığında; paylaşım, günün koşullarının dikkate alınması ile rahatlıkla yarı yarıya yapılabilir. Kazanmanın ve harcamanın sorumluluğunun paylaşılması durumunda, mirastaki doğru paylaşım, eşit şekilde bölüşülmesidir. Keza ayette çok önemli olan diğer bir husus da bu paylaşımın vasiyetten sonra olmasıdır.*

12. Eğer, hanımlarınızın çocukları yoksa bıraktıklarının yarısı sizindir. Eğer, bir çocukları varsa, bıraktıklarının dörtte biri sizindir. Bu, yaptığı vasiyetten ve borçlarının ödenmesinden sonradır. Eğer çocuğunuz yoksa bıraktığınızın dörtte biri hanımlarınızındır. Eğer çocuğunuz varsa bıraktığınızın sekizde biri onlarındır. Bu, yaptığınız vasiyetten ve borçlarınızın ödenmesinden sonradır.[1] Kocanın veya hanımın anne, baba ve çocukları bulunmadığı takdirde miras bırakır ve kendisinin bir erkek veya bir kız kardeşi varsa her birine altıda bir düşer. Bundan daha fazla iseler mirasın üçte birine ortaktırlar. Bu paylaşma, kimse zarara uğratılmaksızın yapılacaktır. Bu, vasiyetten ve borçların ödenmesinden sonradır. Bu, Allah'ın bir vasiyetidir. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, Çok Şefkatli'dir.

***1-** Mirasta esas olan, önce borcun ödenmesi, sonra vasiyetin yerine getirilmesi, daha sonra da mirasçılara paylarının verilmesidir.*

13. İşte bunlar, Allah'ın yasalarıdır. Kim Allah'a ve Rasul'üne itaat ederse, onu içinden ırmaklar akan Cennetlere koyacak, orada sürekli olarak kalacaktır. İşte büyük başarı budur.

14. Kim de Allah'a ve Rasul'üne karşı asilik edip O'nun yasalarını çiğnerse, sürekli kalmak üzere ateşe konacaktır. Ve onun için alçaltıcı bir azap vardır.

15. Kadınlarınızdan fahişelik[1] yapanlara gelince; onların fahişelik yaptıklarına dair aranızdan dört kişinin tanıklık yapması halinde; onları, ölüm alıp götürünceye veya Allah onlara bir yol gösterinceye kadar evlerinde gözetim altında tutun.

***1-** Lezbiyenlik. Ayet, zinadan değil, fahişelikten yani aşırılıktan, davranış bozukluğundan söz etmektedir. Kur'an, fahişe sözcüğünü "her türlü aşırılık" anlamında kullanmaktadır. Buradaki fahişelikten kasıt, lezbiyenliktir. Ve bu suçun sabit görülmesi dört kişinin tanıklığına bağlanmıştır.*

16. Sizden onu[1] yapan iki er kişiye de eziyet edin[2]. Eğer tövbe eder, kendilerini düzeltirlerse onları rahat bırakın.[3] Allah, Tövbeleri Kabul Eden'dir ve Rahmeti Kesintisiz Olan'dır.

***1-** Homoseksüellik. **2-** Caydırıcı ceza verin. **3-** Cezada kadın erkek arasındaki farklılık, cinsiyet ayrımcılığından dolayı değil; o günün koşullarında erkek, ailenin geçimini sağlamak için dışarıda çalışmak zorunda olduğundan ev hapsi uygulaması yerine caydırıcı ceza ile cezalandırılmıştır.*

17. Allah katında tövbe;[1] cahillikle[2] bir kötülük yapıp hemen ardından o kötülüğü terk edenlerin tövbesidir. Allah, ancak bu gibilerin tövbelerini kabul eder. Zira Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

***1-** Tövbe, sözle yapılan pişmanlık ifadesi değil, yapılan kötülükten vaz geçmektir. **2-** Ayette geçen cehalet sözcüğü, "bilgisizlik" anlamında değil, davranış bozukluğu, yanlış ve kötü olan bir şeyi yapmak anlamındadır.*

18. Kötülük yapıp da, ölüm gelip çatınca, "Ben şimdi tövbe ettim." diyenlerin ve gerçeği yalanlayıp nankör olarak ölenlerin tövbeleri geçersizdir. İşte onlara can yakıcı bir azap vardır.

19. Ey iman edenler! Kadınlara zorla mirasçı olmanız[1], size helal değildir. Apaçık bir fuhuş işlemedikçe, onlara vermiş olduğunuz şeylerin bir kısmını almak için baskı yapmayın. Onlarla iyi geçinin. Şayet onlardan hoşlanmıyorsanız, bilin ki hoşlanmadığınız bir şeyde Allah birçok hayır kılmış olabilir.

***1-** Cahiliye döneminde kocası ölen kadın "terekeden/miras" sayılarak onunla herhangi bir anlaşma yapılmaksızın evlenilirdi. Veya başkasıyla evlendirilerek mehri alınırdı. Ayet bu cahiliye âdetini yasaklamaktadır.*

20. Eğer eşinizden boşanıp, başka biriyle evlenecek olursanız, boşadığınız eşinize yığınla mal vermiş olsanız bile, verdiğinizden hiçbir şeyi geri almayın. Ona verdiğinizi, iftira ederek ve apaçık günah işleyerek mi geri alacaksınız!

21. Hem onu nasıl geri alacaksınız ki! Birbirinizle kaynaşmış/içli dışlı olmuş ve sizden kesin bir söz almışlardı.

22. Babalarınızın daha önce evlenmiş oldukları kadınlarla evlenmeyin. Ancak geçmişte olanlar istisna. Bu utanç verici, çirkin ve kötü bir yoldur.

23. Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeşlerinizin kızları, kız kardeşlerinizin kızları, sizi emziren sütanneleriniz, süt kız kardeşleriniz, hanımlarınızın anneleri, kendileriyle ilişkiye girdiğiniz hanımlarınızın himayeniz altında bulunan kızları[1], öz oğullarınızın hanımları ve aynı anda iki kız kardeşi birlikte nikâhlamanız size haram kılındı. Evlenip de ilişkide bulunmadığınız hanımlarınızın kızlarını almanızda bir sakınca yoktur. Geçmişte olan geçmişte kalmıştır. Kuşkusuz, Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- *Üvey kızlarınız.*

4. Bölümün Sonu

24. Ve sağ ellerinizin sahip olduğu kimseler[1] hariç, evli kadınlarla da evlenemezsiniz. Bu Allah'ın üzerinize yasasıdır. Bunların dışında kalanlar ise; muhsin olan[2], musafihin[3] olmayanları, mallarınızla almanız size helal kılındı. O halde, onlardan hangisiyle yararlandıysanız[4], ücretlerini üzerinde anlaştığınız şekilde verin. Anlaşma yaptığınız miktar üzerinde, karşılıklı olarak değişiklik yapmanızda bir sakınca yoktur. Allah, Her Şeyi Bilen ve En İyi Hüküm Veren'dir.

1- *"Sağ ellerinizin sahip olduğu" deyimi, "güç yolu ile üzerinde tasarruf etme hakkına sahip olduğunuz" anlamına gelmektedir. Yani antlaşma yoluyla sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmakla yükümlü olunanlar, meşru şekilde sahip olunanlar, üzerlerinde hak sahibi olunanlar gibi anlamlara gelmektedir. Bu deyimle, esas olarak kast edilen şey, bakımları ve sorumlulukları üstlenilerek sahip olunan savaş esirleri ve o günün cahiliye döneminin bakayası/kalıntısı olarak kalan cariyeler ile ancak nikâh yapılarak birlikte olunabileceğidir. Kur'an; kim olursa olsun, nikâh yapılmaksızın ilişkiye girmeyi zina olarak tanımlamaktadır.* ***2-*** *Hür olan, iffet ve namusunu koruyan.* ***3-*** *Evlilik dışı ilişkide bulunan, metres hayatı yaşayan.* ***4-*** *Mut'a yaptıysanız: ayette geçen "istemta'tum" sözcüğü, yararlanma anlamına gelmekte olup, "mut'a" sözcüğünün mastarıdır. Mut'a, "mta" kökünden gelmekte olup, mastar olarak yararlanma, zevk alma anlamına gelmektedir. "Meta"; sözcük olarak mal, eşya, zevk demektir. Terim olarak, bir erkeğin bir bayanla, "belli bir ücret" ve "belli bir süreyle" anlaşarak, nikâhlı bir evlilik yapması demektir. Bu evlilik türünde yaşanan sapkınlıklar, bu evliliğin amacının ve kapsamının dışına çıkmalar, yani uygulamadaki yanlışlıklara bakarak, mut'a evliliğinin meşruiyetini geçersiz saymak doğru değildir. İnsanlar, meşru olan bir şeyi istismar ediyorlar diye, o şey meşruiyetini yitirmez. Mut'a evliliğinde yaşanan sapıklıklara, ahlaksızlıklara ve gayri meşru uygulamalara bakarak bu evliliği sorgulamak ve sapkınlık olarak görmekle; ahlaksız ve sapık kimselerin, ahlaksızlıklarının ve sapıklıklarının önüne geçilebileceği sanılıyorsa, bu yanılmaktan, gerçeği görmezden gelmekten başka bir şey olmaz.*

25. Sizden kim muhsenat[1] mü'min kadınlarla evlenecek güce sahip değilse, sağ ellerinizin sahip olduğu mümin kadınlarla evlensin. Allah, imanınızı en iyi bilendir.[2] Sizler, birbirinizdensiniz. O halde iffetli, edepli, hayâsızlık etmeyen ve gizli dost edinmemiş olanlarla; sorumlularının izni ve ücretlerini meşru bir şekilde vererek nikâhlanın. Evlendikten sonra bir fuhuş yaparlarsa, onlara hür kadınlara verilen cezanın yarısı verilir. Bu içinizden günaha girme korkusu taşıyanlar içindir. Ancak sabretmeniz sizin için daha hayırlıdır. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Hür kadınlarla. **2-** Sosyal konumu tercih etmek yerine imanlı olmayı tercih edin.*

26. Allah, size açıklamak; sizi, sizden öncekilerin yasalarına iletmek ve tövbenizi kabul etmek ister. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

27. Allah, tövbelerinizi kabul etmek ister. Şehvetlerine tabi olanlar ise, sizin derin bir sapkınlığa düşmenizi isterler.

28. Allah, yükümlülüğünüzü hafiflemek ister. Çünkü insan zayıf yaratılmıştır.

29. Ey iman edenler! Birbirinizin mallarını karşılıklı rızaya dayanan ticaret yoluyla da olsa, haksız şekilde yemeyin. Ve kendinizi/birbirinizi öldürmeyin.[1] Kuşkusuz, Allah, size karşı çok merhametlidir.

***1-** Birbirinize kıymayın.*

30. Kim, düşmanlıkla ve haksızlıkla bunları yaparsa, onu yakında ateşe atacağız. Bu, Allah için pek kolaydır.

31. Eğer siz, yasaklananların büyüklerinden sakınırsanız, yaptığınız kötülükleri örteriz.[1] Ve sizi şerefli bir meskene yerleştiririz.

***1-** Görmezden geliriz. Bağışlarız.*

32. Allah'ın; bazınıza, bazınıza göre verdiği fazla şeyleri arzu etmeyin. Erkeklerin, kendi kazançlarından bir pay; kadınların da kendi kazançlarından bir pay vardır. Allah'tan, O'nun lütfunu isteyin. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Bilen'dir.

33. Anne, baba ve akrabaların bıraktıklarına varisler belirledik. Yeminlerinizin bağladığı[1] kimselere paylarını verin. Kuşkusuz, Allah her şeye tanıktır.

1- *Kendileriyle sözleşme, anlaşma yaptıklarınızla.*

34. Bir kısmınızın, bir kısmınızdan yaratılışı itibariyle farklı özelliklere sahip kılınması ve kendi mallarından harcadıkları[1] için erkekler, kadınların işlerini görürler.[2] İyi ahlaklı kadınlar: bağlılık gösteren ve Allah'ın korumasını istediğini, kocalarının bulunmadığı zamanlarda da koruyanlardır. Nuşuzundan[3] endişe ettiğiniz kadınlara önce öğüt verin, sonra yalnız bırakın ve daha sonra bir süreliğine ayrılın.[4] Eğer size uyarlarsa onların aleyhine bir yol aramayın. Kuşkusuz Allah, Çok Yüce'dir ve Çok Büyük'tür.

1- *Ailenin geçimini sağlamaları için.* ***2-*** *Kavvam: Kaim'in mübalağa sigasıdır. Kaim; koruyup gözeten, canlı ve diri tutan demektir. Arapçada "Kame ale'l-mer'e" deyimi kadını gözetti, geçimini üstlendi anlamına gelmektedir.* ***3-*** *Sadakatsizliğinden, hırçınlığından, geçimsizliğinden.* ***4-*** *"Bir süreliğine ayrılın" şeklinde anlam verdiğimiz "darebe" fiili; kısıtlamak, bir yerden ayrılmak, vurmak, dövmek, yapmak, yoksun bırakmak, ayrılmak, göstermek, etmek, eylemek, koymak, kuşatmak, misal getirmek, sefere çıkmak ve daha onlarca anlamı olan bir sözcüktür. Ayette geçen "vadrıbû-hunne" sözcüğüne, dövün anlamını vermek doğru değildir. Böyle bir anlamın verilmesinde; erkeğin, kadına "bakışını" din haline getirmesinin önemli bir payı vardır.*

35. Eğer, her ikisinin arasının bozulmasından endişe ederseniz, erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden bir hakem belirleyin, eğer uzlaşmak isterlerse, Allah onların aralarını bulur. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Bilen'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.

36. Allah'a kulluk edin. Hiçbir şeyi O'na ortak koşmayın. Anne ve babaya, yakın akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşa, yolda kalmışlara[1], sağ ellerinizin sahip olduğu kimselere[2] iyilik edin. Kuşkusuz Allah, kibirli ve kendini övenleri sevmez.

***1-** Yarı yolda kalmış veya yaptığı bir şeyi yarım kalmış olanlara. Bütün varlığıyla kendisini Allah yoluna adamış olanlara. **2-** 4/Nisa, 24, dipnot 1.*

37. Cimrilik ederler, insanları da cimri olmaya teşvik ederler; Allah'ın kendi lütfundan verdiklerini gizlerler. Biz, o nankörler için alçaltıcı bir azap hazırladık.

38. Bunlar, mallarını insanlara gösteriş olsun diye infak[1] eden, Allah'a ve ahiret gününe de inanmayan kimselerdir. Şeytan, kime arkadaşsa, o çok kötü arkadaş edinmiştir.

***1-** Harcayan.*

39. Bunlar, Allah'a ve Ahiret Günü'ne gerçekten inanıp, Allah'ın verdiği rızıktan infak[1] etselerdi ne kaybederlerdi ki! Allah, onları en iyi bilendir.

***1-** Hayırlı işlere ve ihtiyaç sahiplerine karşılıksız yardım etmek.*

40. Allah, zerre kadar haksızlık yapmaz. Yaptığınız iyiliği kat kat arttırır ve kendinden büyük bir ödül verir.

41. Her ümmetten bir tanık getirdiğimiz ve seni de onların üzerine tanık yaptığımız zaman, halleri nice olacak!

42. Nankörlük edip rasule karşı çıkanlar, izin günü yerle bir olmayı isterler ve Allah'tan hiçbir söz gizleyemezler.

43. Ey iman edenler! Sarhoşken ne dediğinizi bilinceye kadar; cünüpken -yolculukta olmanız hariç- yıkanıncaya kadar salâta[1] yaklaşmayın. Eğer hastaysanız veya yolcuysanız; tuvaletten gelmişseniz, kadınlarla ilişkiye girmişseniz ve su da bulamamışsanız o zaman temiz bir toprakla ellerinizi ve yüzünüzü mesh ederek teyemmüm edin. Kuşkusuz Allah, Çok Affedici'dir ve Çok Bağışlayıcı'dır.

***1-** Namaza. Sarhoşken namazdan alıkonulmak, namazın nasıl bir ibadet olduğunun en önemli göstergesidir. Namaz kılarken gözetilmesi gereken en önemli şey, içtenliktir, kime ve niçin yöneldiğinin bilincinde olmaktır. İçtenlik ve bilinç yoksa namaz, namaz değildir.*

44. Kendilerine Kitap'tan bir pay verilenleri görmüyor musun? Kendileri saptıkları gibi sizi de saptırmak istiyorlar!

45. Allah, düşmanlarınızı daha iyi bilendir. Veli[1] ve yardımcı olarak size Allah yeter.

***1-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost", olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

46. Yahudilerin bir kısmı, kelimelerin aslını değiştirerek: "İşittik ve reddettik.", "Kulak vermeden dinleyin.", "Bizi güt."[1] derler; dillerini eğip bükerek dinle alay ederler. Eğer onlar: "İşittik, itaat ettik.", "Bizi gözet."[2] deselerdi bu onlar için daha hayırlı ve daha doğru olurdu. Ancak Allah, gerçeği yalanlayan nankörler olmaları yüzünden onları lanetlemiştir. Artık pek azı hariç iman etmezler.

***1-** Râina. **2-** Unzurna.*

47. Ey kendilerine kitap verilenler! Bazı yüzlerin azalarını silip, arkaları gibi dümdüz yapmadan veya cumartesi yasağını çiğneyenleri lanetlediğimiz gibi sizi de lanetlemeden önce yanınızda bulunanı, doğrulayıcı olarak indirdiğimize iman edin. Zira Allah'ın hükmü mutlaka gerçekleşir.

48. Allah, kendisine ortak koşanları asla affetmez. Bunun dışında uygun gördüğünü[1] bağışlar. Kim Allah'a ortak koşarsa, büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur.

1- *Şâe: "şey edeni"; bağışlanmak için gayret göstereni/bağışlanmayı gerektirecek "şey"ler yapanı.*

49. Kendilerini temize çıkaranları görmüyor musun? Hayır! Allah, uygun gördüğünü[1] temize çıkarır. Hiç kimseye hurma çekirdeğinin lifi kadar haksızlık edilmez.

1- *"Men yeşâu": "Şey edeni", yani temize çıkmaya gayret göstereni.*

50. Bak! Nasıl Allah adına yalan uyduruyorlar.[1] Apaçık bir günah olarak bu yeter.

1- *"5/Maide, 18: Allah'ın oğulları, sevgilileriyiz; 2/Bakara, 80: Cehennem sayılı gün bize dokunacak; 2/Bakara, 111: Yahudi ve Hıristiyanlardan başkası Cennet'e giremeyecek." diyerek.*

51. Kendilerine kitaptan bir pay verilenleri görmüyor musun? Cipte[1] ve Tağuta[2] inanıyorlar ve gerçeği yalanlayan nankörler için: "Bunlar, iman edenlerden daha doğru yoldadırlar." diyorlar.

1- *Put, büyü, büyücüler, şeytan ve hurafeler.* ***2-*** *Allah'a isyan etmek anlamına gelen "tağa" kökünden türemiştir. Azgın, sapkın, kötülük önderi, zorba, şeytan, put, kâhin; Allah'ın buyruklarına itibar etmeyen kişi ve kurum anlamına gelmektedir. Tağut, insanlara kaba kuvvetle hükmeden kişi veya kurumu ifade etmektedir.*

52. Bunlar Allah'ın lanetlediği kimselerdir. Allah'ın lanetine uğramış kimse için hiç bir yardımcı bulamazsın.

53. Yoksa onların mülkten[1] bir payları mı var? Öyle olsa, insanlara hurma çekirdeğinin bir parçasını bile vermezlerdi.

1- *Egemenlikten, yönetim erkinden, sahip olmaktan.*

54. Yoksa onlar, Allah'ın kendi lütfundan insanlara bağışladığı şeyleri mi kıskanıyorlar? İbrahim soyuna da Kitap'ı ve Hikmeti[1] bağışladık ve onlara büyük bir mülk[2] verdik.

***1-** Bu terkipteki kitap sözcüğü, Kur'an'ın Allah tarafından ileri sürülen, kanıtlayıcı, yol gösterici, aydınlatıcı bilgi olmasını ifade etmektedir. Hikmet sözcüğü Kur'an'dan başka bir şey değildir; Kur'an'ın niteliklerinden biridir. Tıpkı Kur'an ve Zikir, Kur'an ve Furkan terkipleri gibi. Bu sözcük, Kur'an'ın önemli bir özelliğini, yönünü vurgulayan bir nitelemedir. Hikmet, Kur'an'ın baskı, zulüm ve fesadı engellemek için konulmuş kanun, kural ve ilkeleri demektir. **2-** Egemenlik, güç, imkân.*

55. Onların bir kısmı O'na inandı, bir kısmı da O'ndan yüz çevirdi. Böylelerine kızgın alevli Cehennem yeter.

56. Ayetlerimizi yalanlayanları, yakında ateşe atacağız. Derileri piştikçe, azabı iyice tatsınlar diye onlara yeni deriler giydireceğiz. Kuşkusuz, Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

57. İman edip sâlihâtı[1] yapanları da altlarından ırmaklar akan Cennetlere koyacağız. Onlar, orada kesintisiz olarak sürekli, kalıcıdırlar. Orada, kendilerine arındırılmış eşler vardır. Ve onları serin bir gölgeye yerleştireceğiz.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

58. Allah, emaneti[1] ehline vermenizi ve insanlar arasında adaletle hükmetmenizi buyurmaktadır. Allah, bununla, size en güzel öğüdü veriyor. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Gören'dir.

***1-** Yetki, görev ve sorumluluğu.*

59. Ey iman edenler! Allah'a itaat edin; Rasul'e ve sizden olan ulu-l emr[1] itaat edin. Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz -eğer Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorsanız- onu, Allah'a ve Rasulü'ne götürün. Bu sizin için daha hayırlı ve sonuç olarak daha iyidir.

***1-** Yetkili kimselere.*

60. Sana ve senden öncekilere indirilenlere inandıklarını ileri sürenleri görmüyor musun? Tağuti[1] yasalarla yargılanmak istiyorlar. Oysa onlara, onu reddetmeleri emredilmişti. Zaten şeytan onları derin bir sapkınlıkla saptırmak istiyor.

***1-** Tağut: "Azgın, sapık, kötülük ve sapıklık önderi, zorba, şeytan, put, puthâne, kâhin, sihirbaz, Allah'ın hükümlerine sırt çeviren kişi ve kuruluş.".*

61. Onlardan, ne zaman Allah'ın indirdiğine ve Rasul'üne gelmeleri istense, o münafıkların, senden tamamen yüz çevirdiklerini görürsün.

62. Kendi elleriyle yaptıklarından dolayı, onlara bir bela isabet edince, sana gelerek: "Biz yalnızca iyilik etmek ve arayı bulmaktan başka bir şey istemedik." diye nasıl da Allah'a yemin ediyorlar.

63. Allah, bu kimselerin kalplerinde olanı biliyor. Onlara aldırma, onlara öğüt ver ve onlara etkileyici söz söyle.

64. Biz, hiçbir rasulü Allah'ın izni ile yalnızca kendisine itaat edilmesinden başka bir amaçla göndermedik. Eğer onlar, kendi kendilerine haksızlık yaptıklarında, sana gelip, Allah'tan bağışlanmalarını dileselerdi ve sen de rasul olarak onların bağışlanmasını dileseydin; Allah'ın tövbeleri kabul edici ve çok bağışlayıcı olduğunu göreceklerdi.

65. Hayır! Rabb'ine ant olsun ki, aralarında anlaşmazlığa düştükleri her konuda, seni hakem tayin edip, sonra da verdiğin hükme tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar.

66. Eğer biz onlara: “Kendinizi öldürün[1] veya yurtlarınızdan[2] çıkın” diye yazsaydık, çok azı hariç bunu yapmazlardı. Eğer kendilerine verilen öğüde uysalardı, elbette bu onlar için hem daha hayırlı hem daha sağlam olurdu.

***1-** Canlarınızı feda etmeyi, ölümü göze almayı. **2-** Cihad için.*

67. O zaman onlara kendi katımızdan büyük bir ödül verirdik.

68. Onları dosdoğru bir yola iletirdik.

69. Kim Allah’a ve Rasul’e itaat ederse, işte onlar, Allah’ın kendilerine nimet verdiği, nebiler, sıddıklar, şehitler ve salihlerle beraberdirler. Onlar ne iyi arkadaştırlar!

70. Bu, Allah’tan bir bağıştır. Her şeyi bilen olarak Allah yeter.

71. Ey iman edenler! Tedbirli olun. Savaşa küçük birlikler halinde veya topyekûn olarak çıkın.

72. İçinizden ağır davranan bazı kimseler, size bir musibet isabet ederse, “Allah bana nimet verdi[1] de onlarla bulunmadım.” der.

***1-** Allah beni korudu.*

73. Eğer size Allah’tan bir lütuf erişse, bu sefer de sanki sizinle onun arasında bir bağlılık/yakınlık[1] yokmuş gibi: “Keşke ben de onlarla beraber olsaydım da büyük bir başarı elde etseydim.” der.

***1-** Birbirini sevme-sayma ve sahiplenme duygusuyla ortak hareket etme sorumluluğuna sahip olmaları gerekirken.*

74. Öyleyse, ahiret hayatını dünya hayatına tercih edenler, Allah yolunda savaşsınlar. Kim, Allah yolunda savaşır da öldürülür veya galip gelirse, Biz, ona ileride büyük bir ödül vereceğiz.

75. Size ne oluyor da Allah yolunda ve: “Ey Rabb’imiz! Bizi halkı zalim olan bu beldeden çıkar, katından bize sahip çıkacak ve yardım edecek kimseler gönder.” diyen mustaz’af[1] erkekler, kadınlar ve çocuklar için savaşmıyorsunuz?

***1-** Çaresiz, zayıf düşürülmüş, kimsesiz.*

76. İman edenler Allah yolunda, gerçeği yalanlayan nankörler de tâğûtun[1] yolunda savaşırlar. O halde şeytanı evliya[2] edinenlerle savaşın. Kuşkusuz, şeytanın hilesi/düzeni zayıftır.

__1-__ Tağut: "Azgın, sapık, kötülük ve sapıklık önderi, zorba, şeytan, put, puthane, kâhin, sihirbaz, Allah'ın hükümlerine sırt çeviren kişi ve kuruluş." __2-__ Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler.

77. Kendilerine, ellerinizi çekin[1], salâtı ikâme edin, zekâtı verin[2] denilen kimseleri görmedin mi? Üzerlerine savaş yazılınca, içlerinden bir kısmı Allah'ın haşyeti gibi, hatta daha fazla insanlara haşyet[3] duyarlar. Ve "Ey Rabb'imiz! Neden üzerimize savaş yazdın, bizi yakın bir zamana kadar erteleseydin ya?" dediler. De ki: "Dünya geçimliği önemsizdir. Ahiret, takva sahibi kimseler için daha hayırlıdır.". Ve hurma çekirdeğinin içindeki lif kadar size haksızlık edilmez.

__1-__ Kimseye dokunmayın. __2-__ Kulluğunuzu, Allah'a yönelmenizi, şirkten arınmış bir bilinçle yapın. Bunu; benliğinizi arındırmış, temizlenmiş ve arı duru hale gelmiş bir şekilde yerine getirin. __3-__ Derin saygı ve içten sevgi besleyerek; onları Allah'tan üstün ve yüce görürler. Bu sözcüğün korku, korkmak anlamına gelen "havf" sözcüğü ile bir ilgisi yoktur.

78. Nerede olursanız olun, sağlam kalelerde de olsanız, ölüm gelir sizi bulur. Onlara, bir iyilik isabet etse, "Bu Allah'tandır." derler. Onlara, bir kötülük isabet etse, bu "sendendir." derler. De ki: "Hepsi Allah'tandır."[1] Bunlara ne oluyor ki söylenen sözü anlamaya yanaşmıyorlar!

__1-__ Allah'ın koyduğu kuralların sonucudur. O'nun uygun görmesindendir.

79. Sana isabet eden iyilik Allah'tandır. Sana isabet eden kötülük kendindendir.[1] Biz, seni, insanlara rasul olarak gönderdik. Tanık olarak Allah yeter.

1- *İyiliği ve kötülüğü yaratan Allah'tır, ancak bunlardan dilediğini tercih eden insandır. Kendisine kötülük isabet eden kimse -yaptığı şey kötü olduğu için- kendisine kötülük isabet etmekte, dolayısıyla kötülük kendisine isnat edilmektedir.*

80. Kim Rasul'e itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur[1]. Kim de yüz çevirirse çevirsin; biz seni onlara bekçi olarak göndermedik.

1- *Rasule itaatten kasıt onun getirdiği vahye uymaktır. Vahye uymakla da insan aslında Allah'a itaat etmiş olmaktadır. Zaten ayetin devamından bu mesaj açıkça görülmektedir.*

81. Sana, "itaat ettiklerini" söylüyorlar. Senin yanından ayrılıp, yalnız kaldıkları zaman, onlardan bir grup, arkandan[1], senin yanında söylediklerinden farklı şeyler tasarlıyorlar. Allah, onların, arkandan gizlice tasarladıkları şeylerin hepsini kaydediyor. Onlara aldırma, yalnız Allah'a dayan, vekil olarak Allah sana yeter.

1- *Kimsenin olmadığı yerlerde, baş başa kaldıklarında.*

82. Onlar, Kur'an üzerinde, gereği gibi düşünmezler mi? Eğer, Allah'tan başkası tarafından gönderilmiş olsaydı, onda birçok çelişki bulurlardı.

83. Onlara, güven veya korkuyla ilgili bir haber geldiği zaman, onu hemen yayarlar. Oysaki onu Rasul'e ve kendilerinden olan yetkili kimselere[1] bildirselerdi; işin iç yüzünü bilenler, ne olup bittiğini, bilirlerdi. Eğer Allah'ın lütfu ve rahmeti üzerinizde olmasaydı, pek azınız hariç hepiniz şeytana uyardınız.

1- *Ulu'l-emr.*

84. O halde, sen, Allah yolunda savaş. Çünkü sen, ancak kendinden sorumlusun. İnananları da teşvik et. Umulur ki Allah gerçeği yalanlayan nankörlerin baskısını kırar. Çünkü Allah'ın baskısı da, cezalandırması da çok daha güçlüdür.

85. Her kim, iyi bir işte şefaat[1] ederse, ona o işten bir pay vardır. Her kim de kötü bir işte şefaat ederse, ondan da ona bir pay vardır. Allah Her Şeyi Gözeten'dir.

1- *Aracılık ederse, yardımda bulunursa.*

86. Size, selam[1] verildiği zaman, ondan daha iyisiyle veya aynısıyla karşılık verin. Kuşkusuz ki Allah, Her Şeyi Hesaplayan'dır.

1- *Tahiyyat, selamlaşma, iyi dileklerde bulunma, esenlik dileme, demektir.*

87. Kendisinden başka ilah olmayan Allah, gerçekleşeceğinden şüphe olmayan Kıyamet Günü'nde, sizi kesin olarak toplayacaktır. Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?

88. Size ne oluyor ki; yaptıklarından dolayı, Allah onları ters yüz ettiği halde, münafıklar hakkında iki gruba ayrıldınız! Allah'ın saptırdığı kimseyi, hidayete erdirmek mi istiyorsunuz? Allah'ın saptırdığı kimse için asla bir çıkış yolu bulamazsın.

89. Onlar, sizin kendileri gibi küfre dönmenizi isterler ki, onlar gibi olasınız. O halde, Allah yolunda hicret edinceye kadar onları evliya edinmeyin. Eğer sizi döndürmeye çalışırlarsa[1] onları bulduğunuz yerde öldürün. Onlardan hiç kimseyi veli de yardımcı da edinmeyin.

1- *"Fein tevellev": Çevirdi, döndürdü, yüz çevirdi, kaçtı, uzaklaştı, ayrıldı demektir. Size engel olmaya çalışırlarsa.*

90. Ancak, aranızda antlaşma olan topluma sığınanlar veya ne sizinle ne de kendi halkıyla savaşmayı içine sindiremeyip size gelenler hariç. Eğer Allah dileseydi, onları başınıza musallat ederdi de sizinle savaşırlardı. Eğer tarafsız kalarak ve sizinle savaşmayıp barış isterlerse, Allah onların aleyhinde size bir yol vermemiştir.

91. Hem sizden, hem de kendi kavimlerinden güvende olmak isteyen başkalarını da bulacaksın. Fitne ortamı bulduklarında, hemen onun içine baş aşağı dalarlar. Eğer bunlar, sizden uzak durmazlar, sizinle barış yapmaya yanaşmazlarsa, sizden ellerini çekmezlerse, onları bulduğunuz yerde öldürün.[1] İşte bu kimseler hakkında size apaçık bir yetki verdik.

1- *Bu, Harem bölgesindeki "öldürme yasağından" dolayı, müminlerin öldürme tereddütünü giderme ile ilgili bir buyruktur.*

92. Hata ile olması dışında, bir mü'min'in bir mü'min'i öldürmesi olacak şey değildir. Kim, hata ile bir mü'min'i öldürürse, mü'min bir köleyi özgürlüğüne kavuştursun, ailesi bağışlamadığı takdirde, ölenin ailesine diyet ödesin. Eğer, öldürülen mü'min; düşmanınız olan bir topluma mensupsa, mü'min bir köleyi özgürlüğüne kavuştursun. Eğer, aranızda anlaşma bulunan bir toplumdansa, ailesine diyet vermek ve mü'min bir köleyi özgürlüğüne kavuşturmak gerekir. Kim bunları bulamazsa, Allah'tan tövbesini kabul etmesi için ardı ardına iki ay oruç tutsun. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

93. Kim, bir mü'mini kasten öldürürse, onun karşılığı, içinde sürekli kalmak üzere Cehennem'dir. Allah ona gazap etmiş, lanetlemiş ve büyük bir azap hazırlamıştır.

94. Ey iman edenler! Allah yolunda sefere çıktığınız zaman[1], iyice araştırın[2]; size selam veren kimseye[3]; dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek: "Sen mü'min değilsin." demeyin. Allah'ın yanında sayısız ganimetler vardır. Daha önce siz de öyleydiniz de Allah size lütufta bulundu. Öyleyse, iyice araştırın. Kuşkusuz, Allah, yaptığınız her şeyden haberdardır.

1- *Savaşa çıktığınız zaman.* ***2-*** *Emin oluncaya kadar.* ***3-*** *Eman, eminlik/güven dileyene. Barış dileyene.*

95. Mü'minlerden, bir özrü olmaksızın, Allah yolunda cihad[1] etmekten geri kalanlarla; mallarıyla ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenler, bir değildir. Allah, malları ve canları ile cihad edenleri, derece bakımından, geri kalanlardan üstün kıldı. Her ne kadar Allah, her ikisine de iyilikle muamele etmeyi söz vermiş ise de cihad edenleri, geri kalanlara karşı çok daha büyük bir ecirle üstün kılmıştır;

1- *Savaşmaktan, mücadele etmekten, gayret göstermekten.*

96. Kendinden derecelerle, bağışlama ve rahmetle. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

97. Doğrusu, kendilerine haksızlık eden kimselere[1], melekler canlarını alırken: "Neden bu durumdaydınız?"[2] derler. Onlar: "Biz yeryüzünde mustaz'af[3] kimselerdik" derler. Melekler: "Allah'ın arzı geniş değil miydi, hicret etseydiniz ya!" derler. İşte bunların yeri Cehennem'dir. Orası ne kötü bir yerdir.

1- *Yapmaları gereken şeyleri yapmayanlar ve yapmamaları gereken şeyleri yapanlar.* ***2-*** *Mevcut durumu neden kabullendiniz, küfre neden rıza gösterdiniz?* ***3-*** *Güçsüz bırakılmışlar, ezilmişler.*

98. Ancak, çaresiz kalan, gücü yetmeyen, bir çıkış yolu bulamayan mustaz'af[1] erkek, kadın ve çocuklar hariç.

1- *Güçsüzler, kimsesizler, çaresizler.*

99. Umulur ki Allah, bunları affeder. Kuşkusuz Allah, Çok Affedici'dir, Çok Bağışlayıcı'dır.

100. Kim, Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde gidecek pek çok yer ve genişlik bulur. Kim, Allah ve Rasul'ü için hicret edip, yurdundan ayrılır da sonra onu ölüm yakalarsa, onun ecri, kesinlikle Allah'a aittir. Kuşkusuz, Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

101. Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman, eğer gerçeği yalanlayan nankörlerin, size kötülük yapmalarından korkarsanız, salâtı[1] kısaltmanızda[2] bir sakınca yoktur. Kuşkusuz, gerçeği yalanlayan nankörler sizin apaçık düşmanlarınızdır.

1- *Namazı.* ***2-*** *Kısaltmanın, namazın "rekât sayısında" veya "kılınış şeklinde" olduğuna dair farklı görüşler var. Kanaatimizce yere ve koşullara göre her iki durum da söz konusu olabilir. Burada bir tehlike anında namazın kısaltılabilineceğinden söz edilmektedir: İster rekât sayısı, ister ima yoluyla, ister rukûsuz ve secdesiz ister okunacak duaları kısaltarak. Namazı kısaltmanın tek koşulu "tehlike olması"dır. Bunun dışında İslam Fıkhında yer alan "seferi"likte (normal yolculukta) namazı kısaltma kuralı kesinlikle doğru değildir. Ayette de ifade edildiği gibi kısaltma yapmak için bir tehlikenin; korkulacak bir durumun söz konusu olması gerekir. Hele hele yolculuk esnasında farz namazları kısaltıp, sünnet namazları kısaltmadan kılmak "akla ziyan" bir durumdur.*

102. Sen de içlerinde bulunup; onlara salâtı ikame[1] ettirdiğin zaman, onların bir kısmı seninle beraber salâta dursun ve silahlarını da yanlarına alsınlar. Bunlar, secde edince, arkanıza geçsinler. Sonra, o diğer kısım gelsin, seninle beraber salâtı ikame etsin. Önlemlerini ve silahlarını da alsınlar. Gerçeği yalanlayan nankörler, silahlarınızdan ve eşyalarınızdan uzak kalmanızı arzu ederler ki, size aniden baskın düzenlesinler.[2] Eğer yağmurdan dolayı bir eziyet görürseniz veya hasta olursanız, önlemlerinizi alarak silahlarınızı bırakmanızda sizin için bir sakınca yoktur. Kuşkusuz, Allah gerçeği yalanlayan nankörler için alçaltıcı bir azap hazırlamıştır.[3]

1- *Namazı kıldığınız.* ***2-*** *Burada fiili bir çarpışma anından değil, bir savaş ortamından, savaş hazırlığı sürecinden söz edilmektedir. Ki bu süreç bazen günler, haftalar, hatta aylar alabiliyordu.* ***3-*** *Ayetin ana mesajı namazın önemidir. Ayetten de anlaşılacağı üzere, savaş koşulları da dâhil, namaz hiçbir koşulda terk edilmeyecek kadar önemli bir ibadettir.*

103. Salâtı ikame ettikten[1] sonra da ayakta, oturarak ve yanlarınız üzere yatıp uzanırken Allah'ı anın.[2] Güvene kavuştuğunuz zaman, salâtı gereği gibi ikame edin. Kuşkusuz salât, belirlenmiş vakitlerde[3] mü'minler üzerine farz kılınmıştır.

***1-** Namazı kıldıktan. **2-** Namazı kıldıktan sonra yapacağınız dua için herhangi bir şekil şart değildir. Her durum ve konumda Allah'ı anabilirsiniz. **3-** Ku'an'dan çıkarabildiğimiz namaz vakitleri üçtür. Sabah, akşam, gece. Bir de cuma günü, cuma namazı. Ancak isteyen, kendisine özgü olarak bu vakitlerin dışında da istediği zamanlarda ve istediği kadar namaz kılabilir.*

104. Düşman toplumunu takip etmekte gevşeklik göstermeyin. Eğer siz acı çekiyorsanız, onlar da sizin acı çektiğiniz gibi acı çekiyorlar. Üstelik siz, Allah'tan onların ummadıkları şeyleri umuyorsunuz. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

105. Biz, insanlar arasında, Allah'ın sana gösterdiği gibi hükmedesin diye, Kitap'ı hakk olarak indirdik. Hainlerin savunucusu olma.

106. Allah'tan bağışlanma dile. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

107. Kendilerine ihanet eden[1] kimselerden yana savunma yapma. Kuşkusuz Allah, ihanette ısrar eden günahkârları sevmez.

***1-** Güveni kötüye kullanarak günah işleyen.*

108. İnsanlardan gizlerler de Allah'tan gizleyemezler. Oysa Allah, razı olmayacağı sözü geceleyin[1] düzüp kurarlarken[2] onlarla beraberdi. Kuşkusuz, Allah, onların yaptığı her şeyi kuşatandır.

***1-** Gizli gizli. **2-** Plan yaparlarken.*

109. Diyelim ki bu dünya hayatında onları savundunuz, peki ya Kıyamet Günü, Allah'a karşı onları kim savunacak veya onlara kim vekil olacak?

110. Kim bir kötülük yapar veya kendisine haksızlık eder[1] de, sonra Allah'tan bağışlanma dilerse; Allah'ı, Çok Bağışlayıcı ve Kesintisiz Rahmet edici bulur.

***1-** Günah işleyerek kendisine haksızlık ederse.*

111. Kim bir günah işlerse, onu ancak kendi aleyhine işlemiş olur. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

112. Kim bir hata yapar veya günah işler, sonra da onu suçsuz birinin üzerine atarsa, iftira etmiş ve apaçık bir günaha girmiş olur.

113. Allah'ın, sana lütfu ve rahmeti olmasaydı, onlardan[1] bazıları seni saptırmaya yeltenmişti. Oysa onlar, kendilerinden başkasını saptıramazlar. Sana hiçbir zarar veremezler. Allah, sana Kitab'ı ve Hikmet'i[2] indirdi ve sana bilmediklerini öğretti. Kuşkusuz, Allah'ın sana lütfu çok büyüktür.

***1-** Günahkâr suçlulardan. **2-** Bu terkipteki kitap sözcüğü, Kur'an'ın Allah tarafından ileri sürülen, kanıtlayıcı, yol gösterici, aydınlatıcı bilgi olmasını ifade etmektedir. Hikmet sözcüğü Kur'an'dan başka bir şey değildir; Kur'an'ın niteliklerinden biridir. Tıpkı Kur'an ve Zikir, Kur'an ve Furkan terkipleri gibi. Bu sözcük, Kur'an'ın önemli bir özelliğini, yönünü vurgulayan bir nitelemedir. Hikmet, Kur'an'ın baskı, zulüm ve fesadı engellemek için konulmuş kanun, kural ve ilkeleri demektir.*

114. Hak gözetmeyi, güzel söz söylemeyi, insanların arasını düzeltmeyi isteyenlerin görüşmeleri hariç, onların gizli görüşmelerinde bir hayır yoktur. Kim bunları yalnızca Allah'ın rızasını kazanmak için yaparsa, ileride ona büyük bir ödül vereceğiz.

115. Kendisine doğru yol belli olduktan sonra, her kim Rasul'e karşı gelir, mü'minlerin yolundan başkasına yönelirse, onu saptığı yolda bırakırız. Onu Cehennem'e atarız. Orası ne kötü bir dönüş yeridir.

116. Allah, kendisine şirk koşanları bağışlamaz. Bunun dışında, dilediğini[1] bağışlar. Kim Allah'a şirk koşarsa, derin bir sapkınlıkla sapmış olur.

1- *Uygun gördüğünü. Yani insanın seçimine göre uygun olan karşılığı vererek. Bağışlanmayı gerektirecek "şey"ler yapanı, bağışlanmayı hak edeni (yeşâu).*

117. Onlar, O'nu bırakıp, bir takım dişilere[1] yalvarıyorlar, oysa onların yalvardıkları azgın şeytandan başkası değildir.

1- *Dişi putlara (Lat, Uzza, Menat gibi.)*

118. Allah onu lanetledi ve o da: "Ant olsun ki senin kullarından belli bir kısmını alacağım."[1] dedi.

1- *İstediğim yöne yönlendireceğim.*

119. Mutlaka onları saptırıp, asılsız kuruntulara daldıracağım; onlara buyuracağım, davarların kulaklarını yaracaklar;[1] onlara buyuracağım, Allah'ın yarattığını bozacaklar[2]. Kim, Allah'ı bırakır da şeytanı veli edinirse, apaçık bir zarara uğramış olur.

1- *Cahiliye Arapları, çeşitli nedenlerle kimi hayvanlardan yararlanmayı kendilerine yasaklamışlardı. Maide Suresi, ayet 103'te bu hayvanlar şu şekilde açıklanmaktadır: Bahira, saibe, vasile, ham. Bahira: Beşinci doğumunda erkek doğuran deve. Saibe: adak vs. nedenlerle salıverilen deve. Vasile: Yedinci doğumlarında çift doğan kuzular. Ham: On kez baba olan deve.* ***2-*** *Fıtratını(yaradılışını) bozacaklar.*

120. Şeytan, onlara vaatlerde bulunup, onları kuruntulara sürükler. Şeytan, ancak aldatmak için vaatte bulunur.

121. Onların varacakları yer Cehennem'dir ve oradan kurtulmak için hiçbir yol bulamayacaklar.

122. İman edip, sâlihâtı yapanları[1], içinde süresiz kalacakları, içinden ırmaklar akan Cennetlere koyacağız. Allah'ın verdiği söz gerçektir. Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?

1- *Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışanları, düzeltici olanları, yapıcı olanları, düzeltmeye teşvik edenleri, iyiye yönlendirenleri.*

123. Ne sizin kuruntularınız ne de Ehli Kitap'ın kuruntularına göre değil; kim bir kötülük yaparsa, onun karşılığını bulur. O, kendisine Allah'tan başka ne bir veli ne de bir yardımcı bulamaz.

124. Erkek ve kadın; her kim mü'min olarak sâlihâtı yaparsa, işte onlar Cennet'e gireceklerdir. Ve onlara zerre kadar haksızlık edilmeyecektir.

125. Kimin dini, kendisini muhsin[1] olarak Allah'a teslim etmiş; hanif[2] olan İbrahim'in milletine[3] tabi olandan daha iyi olabilir? Allah, İbrahim'i "halil"[4] edinmişti.

***1-** İyi ve sağlamca, gereği gibi. **2-** Şirk koşmaksızın Allah'a yönelmiş olan. **3-** İbrahim'in kurduğu uygarlık. Onun halkının yaşam biçimi. **4-** Samimi dost/arkadaş, sevgili.*

126. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'a aittir. Ve Allah, Her Şeyi Kuşatmıştır.

127. Senden, o kadınlar[1] hakkında fetva istiyorlar.[2] De ki: "Onlar hakkında size fetvayı Allah veriyor. Bu, kendilerine verilmesi yazılanı vermediğiniz ve kendileriyle evlenmek istemediğiniz kadınların yetimleri, mustaz'af[3] çocuklar ve yetimler için hakkaniyetli olmanız hakkında, Kitap'ta okunmuş olan ayetlerdir. Hâyır olarak ne yaparsanız, Allah, onu bilir.

***1-** Yetimlerin kadınları. **2-** Mümin erkekler, daha önce olmadığı halde, sonradan miras, mehir ve benzeri konularda kadınlara verilen haklara itiraz ederek, Nebimizden bu hükümlerin kime ait olduğunu soruyorlar. **3-** Kimsesiz, sahipsiz, güçsüz ve mağdur.*

128. Eğer bir kadın, kocasının geçimsizliğinden veya kendisinden yüz çevirmesinden endişe ederse, uzlaşmaya çalışmalarında bir sakınca yoktur. Uzlaşmak, daha hayırlıdır. Zira benlikler bencilliğe[1] eğimlidir. Eğer arayı düzeltmek ister ve takvalı[2] davranırsanız; Allah, Yaptığınız Her Şeyden Haberdar'dır.

***1-** Kıskançlığa. **2-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendinizi korumaya, güvenceye alırsanız.*

129. Ne kadar isteseniz de kadınlarınız arasında[1] tam anlamı ile adaletli olmaya kesinlikle güç yetiremezsiniz. O halde, anlaşmazlığı çözümsüz hale getirip, onları yüzüstü bırakmayın. Eğer, arayı düzelterek, takvalı davranırsanız kuşkusuz ki Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Aranızdaki anlaşmazlık konusunda. (Bir önceki ayette ortaya çıkan nuşuz/geçimsizlik, ihmal konusu.)*

130. Eğer karı-koca ayrılırlarsa, Allah, kudretiyle her ikisini de kendi kendilerine yeterli kılar. Kuşkusuz Allah, Yardımı Çok Kapsamlı Olan'dır, Egemenlik Sahibi'dir.

131. Göklerde ve yerde olan her şey yalnızca Allah'ındır. Ant olsun, sizden önce kitap verilenlere ve size Allah'a karşı takvalı[1] olun diye tavsiyede bulunduk. Eğer gerçeği yalanlayarak nankörlük ederseniz, göklerde ve yerde olan her şey yalnızca Allah'ındır. Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan, Övgüye Değer Yegâne Varlık yalnızca Allah'tır.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.*

132. Göklerde ve yerde olan her şey, yalnızca Allah'ındır. Vekil[1] olarak Allah yeter.

***1-** Her şeyin koruyucusu, yöneticisi, dayanağı ve kefili olan; varlığı ayakta tutan, sürdüren, koruyan kontrol altında tutan, rızkını ve hak ettiğini veren.*

133. Ey insanlar! Eğer Allah dilerse sizi yok edip, yerinize başkalarını getirir. Kuşkusuz, Allah'ın bunu yapmaya gücü yeter.

134. Kim dünya sevabını[1] isterse; bilsin ki dünyanın da ahiretin de sevabı yalnızca Allah katındadır. Allah, Her Şeyi Duyan, Her Şeyi Gören'dir.

***1-** Nimetini.*

135. Ey iman edenler! Kendinizin, anne ve babanızın ve akrabalarınızın aleyhine bile olsa, Allah için adil tanıklar olarak adaleti gerçek anlamıyla yerine getirin. Tanıklık ettiğiniz kimseler; zengin de olsa, fakir de olsa, Allah, onlara sizden daha yakındır. Haddi aşarak, tutkunuza tabi olmayın. Eğer gerçeği çarpıtıp, yüz çevirirseniz, Allah, bütün yaptıklarınızdan haberdardır.

136. Ey iman edenler! Allah'a, Rasul'üne ve Rasul'üne indirdiği Kitap'a ve daha önce indirilmiş kitaplara inanın. Kim, Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, rasullerini ve Ahiret Günü'nü inkâr ederse; o, çok derin bir sapkınlığa düşmüştür.

137. İman edip sonra inkâr eden, sonra iman edip, tekrar inkâr eden; sonra inkârında ileri gidenleri, Allah ne affedecek ne de doğru yola iletecektir.

138. Münafıklara duyur; onlar için can yakıcı bir azap vardır.

139. Çünkü onlar mü'minleri bırakıp gerçeği yalanlayan nankörleri evliya[1] ediniyorlar. İzzeti[2] onların yanında mı arıyorlar! Kuşkusuz, izzet, tamamıyla Allah'ın yanındadır.

1- *Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar.*
2- *Yüksek onur, şeref, büyük itibar, yücelik, saygınlık, üstünlük.*

140. Ve O, size indirdiği Kitap'ta: "Ayetlerini inkâr eden ya da alaya alanlar, başka bir konuya geçinceye kadar onlarla beraber bulunmayın, yoksa onlar gibi olursunuz." diye bildirdi. Kuşkusuz, Allah, bütün münafıkları ve gerçeği yalanlayan nankörleri Cehennem'de toplayacaktır.

141. Onlar, sürekli sizi gözetliyorlar, eğer Allah size bir zafer verirse: "Biz de sizinle beraber değil miydik?" derler. Eğer, gerçeği yalanlayan nankörler üstünlük sağlarlarsa: "Biz sizin üstün gelmenizi sağlamadık mı, mü'minlerden korumadık mı?" derler. Kuşkusuz, Allah, Kıyamet Günü aranızda hükmünü verecektir. Allah, mü'minlere karşı, gerçeği yalanlayan nankörlere asla bir yol vermeyecektir.

142. Münafıklar, Allah'ı aldatmaya çalışırlar. Oysa O, onları aldatandır.[1] Onlar, salâta[2] kalktıkları zaman üşene üşene kalkarlar. İnsanlara gösteriş yaparlar. Allah'ı da pek az zikrederler.[3]

1- Allah'ı aldattıklarını sanmakla esas aldananlar kendileridir. ***2-*** *Namaza.* ***3-*** *Anarlar, öğütlerine uyarlar.*

143. Ne onlara, ne bunlara, arada bocalayıp dururlar. Allah, kimi saptırırsa[1], sen ona asla bir yol bulamazsın.

1- *Allah, sapkınlığı gerektiren şeyleri yaptığından dolayı kimi saptırırsa.*

144. Ey iman edenler! Mü'minleri bırakıp, gerçeği yalanlayan nankörleri evliya[1] edinmeyin. Allah'a, aleyhinize olacak apaçık bir belge vermek mi istiyorsunuz?

1- *Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler.*

145. Münafıklar, ateşin en alt tabakasında olacaklar. Ve onlara asla bir yardımcı bulamazsın.

146. Ancak tövbe edip, kendilerini düzeltenler, Allah'ın buyruklarına sımsıkı sarılanlar, dinlerini yalnızca Allah'a has kılanlar hariç. İşte bunlar, mü'minlerle beraberdirler. Allah, zamanı geldiğinde, mü'minlere büyük bir ödül verecektir.

147. Eğer şükreder[1] ve iman ederseniz, Allah size neden azap etsin? Allah Şakir'dir.[2] Her Şeyi Bilen'dir.

1- *Şükretmek, karşılık vermek demektir. Allah'a şükretmek demek; Allah'ın verdiği nimetlerin karşılığını vermek demektir. Onları, Allah'ın rızasına uygun şekilde kullanmak demektir.* ***2-*** *Şükrün karşılığını verendir.*

5. Bölümün Sonu

148. Allah, kendisine haksızlık yapılan kişinin dışında, kötü sözün açıkça dillendirilmesini sevmez. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

149. Eğer bir iyiliği açıklar veya gizlerseniz veya bir kötülüğü bağışlarsanız bilin ki, Allah da Çok Affedici'dir, Her Şeye Güç Yetiren'dir.

150. Allah'ı ve rasullerini inkâr edenler, Allah ile rasullerinin arasını ayırmak isterler: "Bir kısmına inanır bir kısmına inanmayız." derler. Böylece, arada bir yol tutmak isterler.

151. İşte onlar gerçekten, gerçeği yalanlayan nankörlerdir. Biz de gerçeği yalanlayan nankörlere, alçaltıcı bir azap hazırladık.

152. O kimseler ki Allah'a ve rasullerine iman edip, rasullerin aralarında hiçbir ayırım yapmazlar. İşte onlara, gelecekte ödülleri verilecektir. Kuşkusuz, Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

153. Ehli Kitap, senden, kendilerine gökten bir kitap indirmeni istiyorlar. Daha önce Musa'dan bundan daha büyüğünü istemişlerdi: "Bize Allah'ı açıkça göster." demişlerdi. Bu haksızlıklarından dolayı, onları yıldırım çarpmıştı. Sonra kendilerine apaçık kanıtlar içeren bilgiler geldiği halde yine de buzağıyı ilah edindiler. Biz onları bağışladık ve Musa'ya apaçık bir yetki verdik.

154. Kesin söz vermelerinden dolayı Tur'u üzerlerine yükseltmiştik. Onlara, "Kapıdan secde ederek[1] girin." dedik. Yine onlara, "Cumartesinde haddi aşmayın." dedik. Biz, onlardan kesin söz aldık.

***1-** Saygı göstererek.*

155. Verdikleri sözü bozdukları, Allah'ın ayetlerini inkâr ettikleri, nebileri haksız yere öldürdükleri ve "Bizim kalplerimiz örtülüdür." dedikleri için; evet Allah, gerçeği yalanlayarak nankörlük ettiklerinden dolayı, onların kalplerini mühürlemiştir. Bu nedenle pek azı hariç, iman etmezler.

156. Gerçeği yalanlayarak nankörlük etmeleri ve Meryem'e büyük bir iftira atmaları;

157. Ve yine Allah'ın elçisi Meryem oğlu İsa Mesih'i, "Kesinlikle biz öldürdük." demeleri nedeniyle. Aslında onu öldürmediler ve onu asmadılar da. Fakat kendilerine öyle göründü. Onlar, herhangi bir bilgi sahibi olmadıklarından, ayrılığa düştükleri bu konuda kesin olarak şüphe içindedirler. Onlar, sadece zanna uyuyorlar. Kesin olan şu ki, onu öldürmediler.

158. Aksine Allah, onu kendisine yükseltti.[1] Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

***1-** Ona yüksek dereceler verdi.*

159. Ölmeden önce Kitap Ehl-i'nden ona[1] inanmayacak kimse yoktur.[2] Kıyamet Günü onlar hakkında tanık olur.

***1-** Nebi Muhammed'e **2-** "Ayet, Ehl-i Kitap'ın ölüm gelmeden önce Nebi Muhammed'e inanması gerektiğini haber kipiyle bildirmektedir." Buna göre ayet, "Kitap Ehl-i'nden herkes ölmeden önce Nebi Muhammed'e mutlaka inanmalıdır anlamında olmaktadır."*

160. Böylece, zulümleri ve Allah yolundan çokça alıkoymaları nedeniyle daha önce helal olan temiz birçok şeyi Yahudilere haram kıldık.

161. Yine, yasaklandığı halde riba[1] almaları ve haksız yoldan insanların mallarını yemelerinden dolayı; Biz; onlardan, gerçeği yalanlayarak nankörlük edenler için, çok acı bir azap hazırladık.

***1-** Açıklama için 2/Bakara, 279.*

162. Ancak, onlardan ilimde derinleşmiş[1] olanlar, sana ve senden önce indirilene iman eden mü'minler, salâtı ikame edenler, zekâtı verenler[2], Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman edenler var ya işte onlara gelecekte büyük bir ödül vereceğiz.

***1-** Gerçeği kavramış olanlar. İman düzeyleri yüksek olanlar. "İlim" sözcüğü ile kast edilen şey, bilgi değil, bilinçtir. **2-** Bu terkip, ibadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle; arınmış, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; malî yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir.*

163. Biz, Nuh'a ve ondan sonraki bütün nebilere vahyettiğimiz gibi, sana da vahyettik. Ve biz İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakup'a, torunlarına, İsa'ya, Eyyub'a, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a vahyettik. Ve Davud'a da Zebur'u verdik.

164. Senden önce gönderdiğimiz elçilerden birçoğunu sana anlattık, birçoğunu da anlatmadık. Ve Allah, Musa'yla kelimelerle konuştu.

165. Müjdeleyici ve uyarıcı olarak elçiler gönderdik ki, elçilerden sonra insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın. Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

166. Allah, sana indirdiği şeyi, kendi ilmi ile indirdiğine tanıklık eder. Melekler de tanıklık ederler. Ve tabii ki tanık olarak Allah yeter.

167. İnkâr edip, Allah'ın yolundan alıkoyanlar, gerçekten derin bir sapkınlıktadırlar.

168. Gerçeği yalanlayıp nankörlük edip, zulmedenleri Allah bağışlayacak değildir. Onları bir yola hidayet edecek de değildir;

169. Ancak Cehennem yolundan başka. Orada, sürekli kalıcıdırlar. Bu, Allah için çok kolaydır.

170. Ey insanlar! Rasul size Rabb'inizden gerçeği getirdi. Öyleyse kendi iyiliğiniz için ona iman edin. Eğer inkâr ederseniz, bilin ki gökte ve yerde olan her şey Allah'a aittir. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

171. Ey Kitap Ehli! Dininiz hakkında haddi aşmayın. Allah hakkında, gerçek olandan başka bir şey söylemeyin. Allah'ın rasulü İsa Mesih, Meryem'in oğludur. Ve o, Allah'ın Meryem'e attığı Kelime ve Kendisinden bir ruhtur. O halde Allah'a ve rasulüne iman edin. Ve "Üçtür." demeyin. Buna son verin. Bu, sizin için daha hayırlıdır. Kuşkusuz Allah, tek bir ilahtır. O, çocuk sahibi olmaktan münezzehtir. Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur. Vekil olarak Allah yeter.

172. Ne Mesih ne de mukarrabin[1] melekler Allah'a kul olmaktan kaçınmazlar. Kim büyüklenerek O'na kulluk etmekten kaçınırsa, bilsin ki O, yakında onların tamamını huzuruna toplayacaktır.

***1-** Yakınlaştırılmış.*

173. Ama iman edip, sâlihâtı yapan[1] kimselerin, yaptıklarının karşılığı eksiksiz verilecektir. Ve Kendi fazlından daha da artıracaktır. Ama büyüklük taslayan ve kibirlenen kimselere gelince, onlara can yakıcı bir azap ile azap edecek. Ve onlar, Allah'tan başka ne bir yardımcı ne de bir veli[2] bulabilirler.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek. **2-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.*

174. Ey insanlar! Kesinlikle Rabb'inizden size bir "burhan"[1] geldi. Ve size apaçık bir nur[2] indirdik.

***1-** İlahi rehberlik. Allah'tan kesin doğruları ortaya koyan yol gösterici. **2-** Yolunuzu aydınlatan ışık.*

175. Ama Allah'a inanıp ona sımsıkı tutunanlara gelince, onları, yakında Kendi lütfundan, rahmetinin içine koyacak ve onları kendisine giden dosdoğru yola iletecektir.

176. Sana soruyorlar. De ki: “Allah kelale[1] hakkında size hükmünü veriyor: Ölen herhangi bir kimsenin çocuğu yoksa yalnızca bir kız kardeşi varsa, mirasın yarısı onundur. Kız kardeşi ölür de çocuğu da yoksa erkek kardeşi onun malına varis olur. Kız kardeş, iki taneyse mirasın üçte ikisi onlarındır. Eğer erkek ve kadın çok kardeşlerse, o zaman erkeğe iki dişi payı vardır. Şaşırıp sapıtmamanız için, Allah, size açıklıyor. Ve Allah Her Şeyi En İyi Bilen’dir.”.

1- *Çocuğu ve babası olmayan.*

MAİDE SÛRESİ

[İniş sırası: 112, Medeni, 120 ayet.
Adını, 112. ayette geçen "maide/sofra" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ey iman edenler! Sözlerinizi yerine getirin. Haram kılındığı bildirilenler hariç, avlanma yasağına uymak şartıyla otçul küçük ve büyük baş hayvanlar size helal kılındı. Kuşkusuz, Allah, dilediği hükmü verir.[1]

1- *Allah, kulları için en uygun, en iyi, en doğru hükmü verir.*

2. Ey iman edenler! Allah'ın işaretlerine[1], haram aya, kurbana, gerdanlıklara;[2] Rabb'lerinin lütuf ve rızasını dileyerek Beyt-i Haram'a gelenlere saygısızlık etmeyin. İhramdan çıktığınız zaman avlanabilirsiniz. Sizi, Mescid-i Haram'dan alıkoymalarından dolayı bir topluma olan kızgınlığınız, aşırı gitmenize neden olmasın. Günah ve düşmanlık üzerinde değil, iyilik ve takva üzerinde yardımlaşın. Allah'a karşı takvalı olun. Kuşkusuz Allah'ın azabı çok şiddetlidir.

1- *Allah'ın belirlediği simgeleri.* ***2-*** *Hacda yenmek amacıyla ayrılan hayvanları belirleyen işaretleme.*

3. Ölü, kan, domuz eti, Allah'tan başkasının adı anılarak[1] kesilen ve boğularak ölmüş, vurularak ölmüş, düşerek ölmüş, boynuzlanarak ölmüş; yırtıcı hayvan tarafından yenmiş -canı çıkmadan kesilmiş olanlar hariç- ve putlar adına kesilenler haram kılındı. Fal okları[2] ile kısmet aramanız size haram kılındı. Bunlar fısktır.[3] Artık, kâfirler, dininize bir şey yapmaktan umutlarını kesmişlerdir. Öyleyse, onlara huşu[4] duymayın. Bana huşu duyun. Bugün, sizin için dininizi kemale erdirdim/ ikmal ettim ve sizin üzerinize nimetimi[5] tamamladım. Sizin için din olarak İslam'ı seçtim/ beğendim. Kim açlıktan dolayı mecbur kalırsa, aşırıya giderek günaha girmeksizin bunlardan yiyebilir. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- *Allah'tan başka varlıklara adanan. Başka ilahlar için kesilen. Hayvan kesilirken üzerine Allah'ın adının anılmamış olması onu haram kılmaz. Diğer bir deyimle Allah'tan başka ilahlar adına kesmeye niyetlenmiş olmamak koşulu ile kesilen, ancak üzerinde Allah'ın adı anılmamış olan hayvanların etlerini yemek helaldir.* ***2-*** *Cahiliye döneminde Araplar bir şey yapmaya niyet ettikleri zaman karar vermek için üç ok alırlardı. Üzerlerine, Rabb'im emretti, Rabbim yasakladı yazarak ve birini de boş bırakarak bir torbaya koyar, sonra da içlerinden birini çekerler ve onun üzerinde yazılı olana göre karar verirlerdi.* ***3-*** *Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.* ***4-*** *Derin saygı ve içten sevgi.* ***5-*** *Vahyin gönderilişini.*

4. Sana, kendilerine neyin helal olduğunu soruyorlar. De ki: "Temiz ve iyi olanlar, size helal kılındı. Ve Allah'ın size verdiği bilgi ile eğittiğiniz eğitimli av hayvanlarının yakaladıklarını yiyin.". Ve Allah'ın adını onun[1] üzerine anın. Allah'a karşı takvalı[2] olun. Kuşkusuz, Allah, hesabı çok çabuk görendir.

1- *Eğitimli av hayvanının yakaladığı şeyi keserken veya yerken.* ***2-*** *Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

5. Bugün size, temiz şeyler helâl kılındı. Ve Kitap verilenlerin yiyecekleri size, sizin yiyecekleriniz de onlara helâldir. İman eden muhsenat[1] kadınlar ve sizden önce kendilerine kitap verilmiş olan muhsenat kadınlar, karşılıklarını[2] vermeniz, iffetli olmanız, iffetsiz olmamanız ve gizli dost tutmamanız koşuluyla size helâldir. Kim imanı inkâr ederse yaptığı işler boşa gider ve o, ahirette hüsrana uğrayanlardan olur.

***1-** İffetli, hür. **2-** Mehirlerini.*

6. Ey iman edenler! Salâta[1] kalktığınız zaman, yüzlerinizi ve ellerinizi -dirseklerinizle beraber- yıkayın. Başlarınızı ve –aşık kemiklerinizle beraber- ayaklarınızı mesh edin.[2] Eğer cünüpseniz, tam olarak temizlenin.[3] Eğer hastaysanız veya yolcuysanız veya sizden biriniz tuvaletten geldiyse veya kadınlarınızla ilişkiye girdiyseniz; o anda su bulamadıysanız, teyemmüm edin; temiz kumla[4] ellerinizi ve yüzlerinizi mesh edin. Allah size herhangi bir zorluk dilemiyor. Ancak sizi tertemiz etmek ve üzerinize nimetini tamamlamak istiyor. Şükredesiniz diye.

***1-** Namaza. **2-** Abdest alırken, esas olan şey ayakların mesh edilmesidir. Ayakları yıkamak, abdestin koşullarından değildir. Dikkat edilirse teyemmüm etmede abdest alırken yıkanan azalar sayılmıştır. Teyemmüm edilecek azalar arasında ayakların sayılmaması, abdest alırken ayakların yıkanmasının şart olmadığının göstergesidir. Ancak, isteğe bağlı olarak ayakların yıkanmasının bir sakıncası yoktur. Mesh, doğrudan ayağa yapılmalıdır. Başka bir nesnenin üzerine yapılan mesh geçerli değildir. **3-** Boy abdesti alın. **4-** İnce toprak.*

7. Allah'ın, size olan nimetini ve "İşittik ve itaat ettik." dediğinizde, onunla sizi bağladığı sözünüzü hatırlayın. Allah'a karşı takvalı olun. Kuşkusuz, Allah göğüslerde olanı gerçeğiyle bilendir.

8. Ey iman edenler! Allah için gerçeğe bağlı kalmada kararlı olun! Adil tanıklar olun! Bir kavme olan düşmanlığınız sizi adaletsizliğe yöneltmesin. Adil olun, bu, takvalı olmaya en uygun olandır. Allah'a karşı takvalı olun. Allah, yaptığınız her şeyden haberdardır.

9. Allah, iman edip sâlihâtı[1] yapanlara söz verdi, onlar için bağışlanma ve büyük bir karşılık vardır.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmek, düzelticilik yapmak, yapıcı olmak, düzeltmeye yönlendirmek, teşvik etmek.*

10. İnkâr edip, ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte onlar Cehennem'lik kimselerdir.

11. Ey iman edenler! Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani bir toplum size saldırmayı tasarlamıştı da Allah, onları, size saldırmaktan vazgeçirmişti. Allah'a karşı takvalı olun. Mü'minler, yalnızca Allah'a güvenip yönelsinler.

12. Doğrusu Allah, İsrailoğulları'ndan kesin söz aldı. Onlardan on iki temsilci gönderdik. Ve Allah, "Sizinle beraberim." dedi. Ant olsun eğer salâtı ikame eder, zekâtı verir[1], rasullerime iman eder ve onlara yardımcı olur, böylece Allah'a iyi bir ödünç verirseniz, o zaman elbette kötülüklerinizi örterim, muhakkak içinden ırmaklar akan Cennetlere koyarım. Bundan sonra, sizden kim gerçeği yalanlayarak nankörlük ederse, düz yoldan sapmış olur.

***1-** Bu terkip, ibadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle; arınmış, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; malî yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir.*

13. Anlaşmalarını bozmalarından dolayı onlara lânet ettik ve kalplerini katılaştırdık. Kelimeleri bağlamlarından kopararak çarpıtıyorlar, öğütlendikleri şeyden nasiplenmeyi unuturlar, içlerinden çok azı hariç, daima onların hainlik ettiklerini görürsün. Yine de vazgeç ve yaptıklarına aldırma. Kuşkusuz Allah, iyi davrananları sever.

14. Ve “Biz Nasarayız.”[1] diyenlerden de söz aldık. Öğütlendikleri şeyden nasiplenmeyi unuttular. Biz de kıyamet gününe kadar aralarına düşmanlık ve kin yerleştirdik. Ve Allah, ne iş yaptıklarını yakında haber verecektir.

***1-** Hıristiyan’ız.*

15. Ey kitap Ehli! Doğrusu, Kitap’tan gizlediğiniz birçok şeyi size açıklayan ve bir kısmından da söz etmeyen rasulümüz geldi. Doğrusu size Allah’tan bir nur ve apaçık bir kitap geldi.

16. Allah, onunla[1], rızasına bilerek tâbi olanları esenlik yollarına iletir. Onları, izniyle karanlıklardan aydınlığa çıkartır. Ve onları dosdoğru olan yola iletir.

***1-** Kur’an’la.*

17. Ant olsun ki, Meryem oğlu Mesih için, “O Allah’tır.” diyenler kuşkusuz kâfir oldu. De ki: “Allah, Meryem oğlu Mesih’i, annesini ve yeryüzündekilerin tamamını yok etmek isterse, O’na kim engel olabilir?”. Göklerin, yeryüzünün ve ikisinin arasındakilerin tamamı, Allah’a aittir. Dilediğini yaratır. Ve Allah, Her Şeye Gücü Yeten’dir.

18. Yahudiler ve Hıristiyanlar, “Bizler Allah’ın oğulları ve O’nun sevgilileriyiz.” dediler. De ki: “O halde suçlarınızdan dolayı, sizi niçin azaplandırıyor? Doğrusu, siz de yarattıklarından bir beşersiniz. Dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder.[1] Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin mülkü Allah’a aittir. Son varış, O’nadır.”.

***1-** Uygun gördüğünü bağışlar, uygun gördüğünü cezalandırır. Bağışlanmayı gerektirecek şeyleri yapanı bağışlar, azabı gerektirecek şeyleri yapana da azap eder.*

19. Ey Kitap Ehli! Rasullerin arasının kesildiği bir dönemde, “Bize herhangi bir müjdeleyici ve uyarıcı gelmedi.” demeyesiniz diye, işte size açıklayıcı, müjdeleyici ve uyarıcı olarak Rasul’ümüz geldi. Allah, Her Şeye Gücü Yeten’dir.

20. Hani Musa, kavmine: "Ey kavmim! Allah'ın size verdiği nimetleri hatırlayın. Hani O, içinizden nebiler seçti; sizi melikler[1] yaptı ve âlemlerden hiç kimseye vermediği birçok şeyi size verdi." dedi.

__1-__ Güç sahibi. Özgür olma.

21. Ey kavmim! Allah'ın, sizin için yazdığı, kutsal topraklara girin. Gerisin geri dönmeyin. Yoksa ters yüz olarak hüsrana uğrarsınız.

22. Ey Musa! "Kuşkusuz, orada çok zorlu bir toplum var. Onlar, oradan çıkmadıkça, biz oraya asla girmeyiz. Eğer çıkarlarsa, o zaman hemen gireriz." dediler.

23. Korkanların içinden, Allah'ın kendilerine nimet verdiği iki kişi, şöyle dedi: "Onların üzerine bildik kapıdan girin. Eğer oraya girerseniz, o zaman galip gelirsiniz. Eğer iman edenlerseniz, Allah'a tevekkül[1] edin.".

__1-__ Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

24. Ey Musa! "Onlar, orada oldukları sürece biz oraya asla girmeyiz; haydi sen git, sen ve Rabb'in birlikte savaşın. Kuşkusuz, işte biz buradan öteye gitmeyiz." dediler.

25. Dedi: "Ey Rabb'im! Kendimden ve kardeşimden başkasına söz geçiremiyorum. O halde bizimle fasık[1] toplumun arasını ayır.".

__1-__ Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.

26. "Onlar, oradan kırk yıl[1] yoksun kalacaklar." dedi. Onlar, yeryüzünde şaşkınlık içinde dolaşacaklar. Artık fasık olan toplumun durumuna üzülme.

__1-__ Bu sayı çokluk ifade etmektedir. Yıllarca, uzun zaman anlamındadır. Kırk sayısı Yahudi kültüründe sembolik anlam taşımaktadır.

27. Onlara, iki adem oğlunun[1] gerçek öyküsünü anlat: İkisi de birer kurban[2] sundular. Birisininki kabul olundu, diğerininki ise kabul olunmadı. Dedi ki: "Yemin olsun seni öldüreceğim.". Dedi ki: "Allah, yalnız takva sahiplerinden kabul eder.".

***1-** Bu iki adem oğlu, yaygın ve kabul gören anlayışa göre Nebi Adem'in iki oğlu Habil ve Kabil değildir. İsrailoğulları'ndan iki kimsedir. (5 Maide, 32) Ayetin bağlamı, siyak ve sibakı dikkate alınırsa böyle olduğu görülecektir. **2-** Kurban: Allah'a yaklaşmayı, yakın olmayı sağlayacak her türlü ibadeti de içine almaktadır.*

28. "Yemin olsun ki! Beni öldürmek istesen[1] de ben sana elimi kaldırmayacağım. Ben âlemlerin Rabb'i olan Allah'a karşı gelmekten korkarım.".

***1-** Hasetten dolayı.*

29. "Dilerim ki, benim günahımla[1] birlikte kendi günahını da yüklenerek Ateş'e gidenlerden olursun. Çünkü zalimlerin cezası budur.".

***1-** Beni öldürmenden dolayı kazanacağın günahla.*

30. Nefsi[1] kardeşini isteyerek öldürmesini kolaylaştırdı. O da onu öldürdü. Böylece hüsrana uğrayanlardan oldu.

***1-** Haset duygusu.*

31. Allah, bir karga gönderdi. Kardeşinin cesedini nasıl örteceğini ona göstermek için yeri eşeliyordu.[1] "Eyvah! Bana yazıklar olsun, kardeşimin cesedini örtmekte karga kadar bile olamayacak kadar aciz miyim!" dedi. Pişman olanlardan oldu.

***1-** Karga, öldürdüğü kardeşinin cesedini, ortada bırakan kardeşe, ölüyü nasıl toprağa gömeceğini göstermek için değil; ölüyü açıkta bırakmakla ne denli kötü ve düşüncesizce bir şey yaptığını hatırlatmak için yeri eşelemektedir. Ölünün nasıl toprağa gömüldüğünün bilinmediğini varsaymak doğru bir düşünce değildir.*

32. Bundan dolayı İsrailoğulları'na yazdık: "Kim, bir cana karşılık olmaksızın veya yeryüzünde bozgunculuk yapmamış birini öldürürse, sanki bütün insanları öldürmüş gibidir. Kim de onu yaşatırsa, sanki bütün insanları yaşatmış gibi olur. Rasullerimiz onlara kanıtlayıcı açık bilgilerle geldiği halde onların çoğu bundan sonra da yeryüzünde israf[1] etmektedirler.

***1-** Haddi aşmak, bozgunculuk yapmak, ölçüsüz davranmak, taşkınlık yapmak.*

33. Allah ve Rasul'üyle savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuk[1] yapmaya çalışanların cezası öldürülmeleri veya asılmaları veya ellerinin ve ayaklarının çapraz kesilmesi veya yerlerinden sürgün edilmeleridir.[2] İşte, bu durum, onlar için dünyada bir rezilliktir. Ahirette ise onlar için büyük bir azap vardır.

***1-** İyi olanı bozup, kötülüğü yayanların. **2-** Bu cezalar, işlenen suça göredir. Öldürme yoksa ceza sürgündür.*

34. Ancak onlar üzerinde bir karara[1] varmanızdan önce tövbe edenler hariç. İyi bilin ki Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Onlar üzerinde güç kullanmadan, onları ele geçirmeden önce vazgeçenler hariç.*

35. Ey iman edenler! Allah'a karşı takvâlı[1] olun ve O'na yakınlaşmak için yol arayın. Kurtuluşa ermek için O'nun yolunda gayret gösterin.

***1-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

36. Yeryüzünde olanların tamamı ve bir o kadarı daha, gerçeği yalanlayan nankörlerin olsa ve Kıyamet Günü'nün azabından kurtulmak için bunları fidye olarak verseler, bu onlardan asla kabul edilmeyecektir. Onlar için elem verici bir azap vardır.

37. Ateşten çıkmak isterler. Onlar o ateşten asla çıkamayacaklar. Onlar için sürekli bir azap vardır.

38. Hırsızlık yapan erkeğin ve kadının, her ikisinin de ellerini, Allah'tan caydırıcı bir ceza olarak kesin.[1] Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

***1-** Bu ayette, Allah'ın hükmüne göre hırsızlık yapanın eli kesilmelidir. Ancak bunun "el kesmek olmadığını iddia edenler de bulunmaktadır. Bunlara göre, "el" anlamına gelen "yed(ye-de-ye)" sözcüğünün diğer anlamlarından biri de "güç/kuvvet"tir. sözcüğün bu anlamından hareketle; "fektaû eydiyehuma" sözcükleri "ellerini kesin" anlamında değil "güçlerini yok edin, güçlerini ellerinden alın" anlamındadır.*

Bizce, doğru anlam bizatihi ellerin kesilmesidir. Ellerin nereden kesileceği sorusu anlamsızdır. Zira el, kola birleştiği yer olan bileklere kadar olan kısma denmektedir. Ayette yer alan "ibret verici bir ceza olarak" deyimi de elin bizatihi kesilmesine işarettir. Zira gücün elinden alınması – bu nasıl olacaksa- ibretlik bir ceza olmaz. Keza elin kesilmesi için hırsızlığın illa elle yapılmış olması gerekmez. Hangi yol ve araçla olursa olsun, nasıl yapılırsa yapılsın hırsızlık hırsızlıktır. Diğer bir husus da el kesilmesinin nasıllığıdır; tamamen mi yoksa kısmen mi olacağı konusu tartışmaya açıktır.

Ancak ve ancak, şu gerçek göz ardı edilmemelidir. Allah'ın en temel ve genel hükmü, ki bütün hükümler meşruiyetini bu hükümden almaktadır; o da şudur: zorunluluklar/mecburiyetler bütün haramları mubah, yasakları geçersiz kılar. Dolayısıyla önemli olan, yapılan şey değil, onun neden yapıldığıdır. Örneğin aç kalmış bir kimsenin açlığını gidermesi içi yiyecek çalması hırsızlık değildir ve eli de kesilmez. Zira suçlu o değil, onu aç bırakandır. Örneğin, birsini öldürenin cezası öldürülmek olduğu halde; "eğer nefsi- müdafaa ve ya meşru bir nedenle öldürmüşse, öldürülme cezasının uygulanmaması gibi. Ancak, tıpkı can gibi mal da kutsanmıştır ve her türlü güveni hak etmektedir. Birilerinin emek harcamadan, haksız yoldan ve zorunlu bir ihtiyaç da değilken başkasının malını çalması hırsızlıktır ve eli kesilir. Ancak çok önemli olan diğer bir husus da bir sonraki ayette de ifade edildiği gibi, bir kimse yaptığı hırsızlıktan pişman olup, tövbe ederse; çaldığı malı sahibine iade eder ve kendisini düzeltirse, tövbesi geçerlidir ve eli kesilmez.

39. Kim yaptığı haksızlıktan[1] sonra tövbe eder ve kendisini düzeltirse, kuşkusuz Allah onun tövbesini kabul eder. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.[2]

1- *Hırsızlıktan.* ***1-*** *Yaptığı hırsızlıktan pişman olup hırsızlık yapmaktan vazgeçerse elinin kesilmesinden kurtulur.*

40. Bilmez misin? Kuşkusuz ki göklerin ve yerin mülkü Allah'a aittir. Dilediğine[1] azap eder, dilediğini bağışlar. Allah Her Şeye Güç Yetiren'dir.

1- *Uygun gördüğünü. Yani insanın seçimine göre uygun olan karşılığı vererek. Azabı gerektirecek "şey"ler yapana azap eder; bağışlanmayı gerektirecek "şey"ler yapanı bağışlar. Azabı hak edeni azaplandırır, bağışlanmayı hak edeni bağışlar.*

41. Ey Rasul! Küfre koşuşanlar seni üzmesin. O kimseler ki ağızlarıyla inandık dedikleri halde, kalben inanmadılar. Ve bir de yalan uydurmak amacıyla kasıtlı dinleyen Yahudiler. Sana gelmeyen başka bir toplum adına casusluk yapmak için dinlerler. Sözleri bağlamlarından kopararak değiştiriyorlar: "Eğer bu size verilirse onu alın, eğer bu verilmezse sakının." diyorlar. Allah, kimin fitneye düşmesini isterse, onun için Allah'a karşı elinden hiçbir şey gelmez. İşte onlar, Allah'ın kalplerini arındırmak istemediği kimselerdir.[1] Onlar için dünyada aşağılanma, ahirette de büyük bir azap vardır.

1- *Kalplerinin arındırılmasını hak etmeyen kimselerdir.*

42. Yalan uydurmak için can kulağı ile dinlerler ve sürekli suhtla[1] geçinirler. Eğer hüküm vermen için sana gelirlerse, aralarında hüküm ver veya onlardan yüz çevir. Eğer onlardan yüz çevirirsen sana hiçbir zarar veremezler. Ve eğer hüküm verirsen, aralarında adaletle hüküm ver. Kuşkusuz, Allah, adil olanları sever.

1- *Suht: haram kazanç, meşru olmayan kazançların tamamı, her türlü yolsuzluk.*

43. İçinde, Allah'ın hükmünün[1] bulunduğu Tevrat yanlarında olduğu halde, nasıl olur da sana hüküm verdiriyorlar? Sonra da o hükümden döneklik ediyorlar. Onlar, aslında inanmış değiller.

***1-** Kısas hükmü.*

44. Kuşkusuz, Biz, içinde doğru yola iletici ve aydınlatıcı olan Tevrat'ı indirdik. Nebiler onunla, teslim olan Yahudiler, rabbaniler[1] ve ahbar[2] için hükmediyorlardı. Onlar da Allah'ın kitabından ezberletilmiş olmasından dolayı, ona tanıklık ediyorlardı. Öyleyse siz insanlardan değil Bana karşı gelmekten sakının. Benim ayetlerimi az bir bedele değişmeyin. Ve Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, nankörlerin ta kendileridir.

***1-** Rabb'e adanmış olanlar. **2-** Din bilginleri.*

45. Ve Biz, onda, onların üzerine yazdık: "Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve yaralamalarda kısas[1] vardır.". Artık kim onunla tasadduk[2] ederse o, onun için bir kefarettir.[3] Ve Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, zalimlerin ta kendileridirler.

***1-** Eş değer karşılık. **2-** Kısas hakkını bağışlarsa, kısastan vazgeçerse. **3-** Bağışlanmadır.*

46. Onların ardından, Tevrat'ı tasdik edici olarak, Meryem oğlu İsa'yı gönderdik. Biz ona, içinde hidayet ve nur bulunan, Tevrat'ı tasdik eden, takva[1] sahipleri için hidayet ve öğüt olan İncil'i verdik.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.*

47. İncil ehli, Allah'ın onda indirdiği ile hükmetsinler. Ve kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar fasıklardır.[1]

***1-** Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.*

48. Biz sana, kendinden önceki Kitap'ı tasdik eden, onu düzenleyen[1] bu Kitap'ı hakk[2] olarak indirdik. O halde, aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet. Ve sakın sana gelen hakkı bırakıp onların hevalarına[3] uyma. Ve Biz, sizin her biriniz için, bir şeriat[4] ve yöntem belirledik. Allah dileseydi, sizi tek tip bir topluluk yapardı. Ancak sizlere verdiği ile sizi sınıyor.[5] O halde hayırlarda yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır. Allah, üzerinde ayrılığa düştüğünüz şeyleri bildirecektir.

***1-** "Müheymin/düzenleyen" sözcüğü; çarpıtılmış, tahrif edilmiş hakikatleri ve tevhid inancının gerçeğini ortaya koymak demektir. **2-** Bir işin doğrusu. Gerçeklik. Gerçek olan. Doğru olan. Bir şeyin aslı ve esası. **3-** Kuruntularına, keyiflerine. **4-** İlahi yasalar bütünü. Gerçeğin kaynağına götüren yol. **5-** Ki nasıl kimseler olduğunuz belli olsun.*

49. Ve aralarında, Allah'ın sana indirdiğiyle hükmet. Onların hevalarına uyma. Allah'ın sana indirdiğinin bir kısmından seni şaşırtmalarından ve onlardan sakın. Eğer verdiğin kararlara uymazlarsa, bilesin ki Allah, bazı günahları nedeniyle onlara musibet isabet ettirmeyi istiyor. İnsanların pek çoğu elbette fasıktır.[1]

***1-** Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.*

50. Cahiliye hükmünü mü istiyorlar? Gerçeği kavramış bir toplum için, Allah'tan daha iyi hüküm veren kim olabilir?

51. Ey iman edenler! Yahudileri ve Hıristiyanları evliya[1] edinmeyin. Onlar, birbirlerinin evliyasıdır.[2] Sizden kim onları mütevelli[3] edinirse, kuşkusuz o, onlardandır. Kuşkusuz, Allah, zalim topluma hidayet etmez.

***1-** Mü'minlere karşı faaliyette yer alanları müttefik edinmeyin; onlarla ittifak etmeyin. **2-** Müttefikidir. İşbirlikçisidir. **3-** Yönetici, koruyucu, işbirlikçi.*

52. Kalplerinde hastalık bulunanların, "Başımıza bir bela gelmesinden korkuyoruz." diyerek, onların aralarında koşuştuklarını görürsün. Olur ki, Allah bir fetih veya kendi katından bir emir getirir ve böylece onlar içlerinde gizledikleri şeyden pişman olurlar!

53. İman edenler şöyle derler: "Bütün güçleri ile senin yanında olacaklarına dair yemin edenler bunlar mı? İşte onların yaptığı bütün işler boşa gitti. Ve hüsrana uğrayanlar oldular.

54. Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse[1] bilsin ki Allah, Kendisinin onları sevdiği ve onların da O'nu sevdiği; müminlere karşı alçak gönüllü, gerçeği yalanlayan nankörlere karşı izzetli,[2] Allah yolunda cihad eden, kınayıcının kınamasından korkmayan bir toplum getirir. İşte bu Allah'ın fazlıdır[3] ki o fazlı dilediğine verir. Ve Allah, Yardımı Çok Kapsamlı Olan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

***1-** Mürted olursa. İslam inancında yer alan, "mürted olanın öldürülmesi" görüşü kesinlikle Kur'an'a aykırı bir düşüncedir. Dinde zorlama yoktur. Rabb'imiz, kullarına dilediğini seçme hakkı vermiştir. Dileyen iman eder, dileyen küfreder. Esas küfür, zorla dindar edilmek veya zorla dinden döndürülmektir. **2-** Yüksek onur, şeref, büyük itibar, yücelik, saygınlık, üstünlük, güç. **3-** Üstünlük, lütuf, ihsan, ikram, cömertlik, hayır, iyilik.*

55. Sizin veliniz[1]; ancak Allah, O'nun Rasul'ü ve "salatı ikame edip ruku halinde zekât veren"[2] mü'minlerdir.

***1-** Yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir. **2-** Bu cümleye, literal/lafız olarak diğer çevirilerde, 'namaz kılan, zekât veren ve ruku eden" şeklinde yanlış anlam verilmektedir. Oysaki ayette, sözcük anlamı itibariyle 'salatı ikame edip ruku halinde zekât veren' demek olan bu terkip; Şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelmek, O'na kulluk etmek ve bunu, Allah'a bağlılığı ortaya koyarak, buyruklarına içtenlikle teslim olarak; arınmış, temizlenmiş bir benlikle yapmak demektir.*

56. Ve kim Allah'ı ve O'nun Rasul'ünü ve mü'minleri veli edinirse, Allah'ın taraftarları onlardır. Galip gelecek olanlar da onlardır.

57. Ey iman edenler! Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden ve gerçeği yalanlayan nankörlerden, dininizi alay ve eğlenceye alan kimseleri veliler edinmeyin. Eğer iman etmiş kimselerseniz, Allah'a karşı takvâlı[1] olun.

1- *Allah'ın buyruklarına içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendisine koruyucu yapıp, onlarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya/güvenceye almak.*

58. Salâta[1] çağrıldığınız zaman, onu alay ve eğlence konusu yaparlar. Bu, onların kesinlikle aklını kullanmayan bir toplum olmalarındandır.

1- *Namaza.*

59. De ki: "Ey Kitap Ehli! Allah'a, bize indirilene ve bizden önce indirilene inandığımız için mi bizden nefret ediyorsunuz? Kuşkusuz, çoğunuz fasıklarsınız."[1].

1- *Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.*

60. De ki: Allah'ın katında ceza olarak bunlardan daha kötüsünü size haber vereyim mi? Allah'ın lanet ettiği, gazabına uğrattığı ve onlardan maymunlar, domuzlar yaptığı[1] ve tağuta[2] kulluk eden kimseler, işte bunlar, durumları bakımından en kötü olan ve doğru yoldan sapmış olanlardır.

1- *Maymun ve domuz yapılmak biyolojik olarak değil, kinaye olarak karakteristik bir duruma işarettir.* ***2-*** *Azgın, sapık, kötülük ve sapkınlık önderi, zorba, şeytan, put, put hane, kâhin, sihirbaz, Allah'ın hükümlerini tanımayan kişi, kurum, kuruluşlar.*

61. Onlar, size geldiklerinde, "İman ettik." dediler. Oysaki onlar, yanınıza küfürle geldiler, küfürle döndüler. Allah, gizledikleri şeyi daha iyi bilir.

62. Ve onlardan pek çoğunun, günah işlemede, düşmanlık yapmada ve haram yemede birbirleriyle yarıştıklarını görürsün. Yapmakta oldukları şey ne kadar kötüdür!

63. Rabbanilerin ve ahbarın;[1] günah söz söylemekten ve haram yemekten sakındırmaları gerekmez miydi? Yaltaklanmaları ne kötüdür.

***1-** Rabb'e kul olanların ve bilginlerin. (Ruhbanlar ve Hahamlar/Hristiyan ve Yahudi din adamları; din bilginleri)*

64. O Yahudiler[1], "Allah'ın eli bağlıdır.[2]" dediler. Böyle söylemelerinden dolayı elleri bağlandı ve lanetlendiler. Oysaki O'nun iki eli açıktır.[3] Nasıl dilerse öyle infak[4] eder. Yemin olsun ki sana Rabb'inden indirilen şey onların çoğunun azgınlığını ve küfrünü arttıracaktır. Biz de aralarına Kıyamet Günü'ne kadar düşmanlık ve nefret yerleştirdik. Savaş için ateş yaktıkları her seferinde Allah onu söndürdü. Yeryüzünde bozgunculuk için koşuşuyorlar. Ve Allah bozguncuları sevmez.

***1-** Allah'ın eli bağlıdır diyen Yahudiler. **2-** Cimridir. **3-** Çok cömerttir. **4-** Yardım.*

65. Eğer Kitap Ehli de inanıp takva sahibi olsaydı, kötülüklerini örter, nimet dolu Cennetlere koyardık.

66. Eğer onlar, Tevrat'ı, İncil'i ve Rabb'lerinden kendilerine indirileni gereğince uygulasalardı, hem üstlerinden hem de ayaklarının altından[1] yiyeceklerdi. İçlerinde muktesid[2] bir toplum var. Ve onlardan çoğu da kötü işler yapıyorlar.

***1-** Her yönden. **2-** Orta yol tutan.*

67. Ey Rasul! Rabb'inden sana her indirileni tebliğ et. Eğer yapmazsan, O'nun mesajını tebliğ etmemiş sayılırsın. Allah, seni insanlardan koruyor. Kuşkusuz, Allah, gerçeği yalanlayan nankörleri doğru yola iletmez.

68. De ki: "Ey Kitap ehli! Tevrat'ı ve İncil'i ve Rabb'inizden size indirileni gereğince uygulamadığınız sürece inancınızı sağlam bir temele oturtmuş olmazsınız." Yemin olsun ki, Rabb'inden sana indirilmekte olan şey, onlardan çoğunun azgınlığını ve küfrünü elbette artırır. O halde gerçeği yalanlayan nankörlere üzülme.

69. İman edenler, Yahudiler, Sabiler ve Nasranîler;[1] kim Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman etti ve sâlihâtı yaptı,[2] onlara korku yoktur ve üzülmeyeceklerdir de.

***1-** Yahudiliğin geçerli olduğu dönemde; iman eden ve sâlihâtı yapan Yahudiler, Hıristiyanlığın geçerli olduğu dönemde, iman eden ve sâlihâtı yapan Hıristiyanlar; Sabiîliğin geçerli olduğu dönemde, iman eden ve sâlihâtı yapan Sabiiler ve şu anda da iman eden ve sâlihâtı yapan Mü'minlerin ödüllerini Rabb'leri verecek. Ayette, her dinin geçerli olduğu dönemde, o dinin mensupları içinde iman eden ve sâlihâtı yapan kimseler kastedilmektedir (Benzer ayet, 2/Bakara, 62). **2-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

70. Elbette İsrailoğulları'ndan söz aldık ve onlara rasuller gönderdik. Ne zaman kendi kuruntularına, arzu ve isteklerine uymayan bir rasul geldiyse, bir kısmını yalanlıyor ve bir kısmını da öldürüyorlardı.

71. Bir fitne[1] olmayacağını sandılar da kör ve sağır kesildiler.[2] Sonra Allah, onların üzerine tövbe[3] etti. Ardından onlardan birçoğu kör ve sağır kesildiler. Allah ne yaptıklarını gerçeğiyle görmektedir.

***1-** Bir sınavla, test olmakla karşı karşıya olduklarını düşünmediler. **2-** Gerçeği görmezden ve duymazdan geldiler. **3-** Cezayı hak ettikleri halde, Allah onları cezalandırmadı; onlara kendilerini düzeltmeleri için bir fırsat daha verdi.*

72. Ant olsun Meryem oğlu Mesih'e, "O Allah'tır.". diyenler kâfir oldular. Oysaki Mesih: "Ey İsrailoğulları! Benim de sizin de Rabb'iniz olan Allah'a kulluk edin. Kim Allah'a şirk koşarsa, Allah ona Cenneti haram etmiştir. Ve onun varacağı yer ateştir. Zalimler için hiçbir yardımcı yoktur." dedi.

73. Ant olsun "Allah, üçün üçüncüsüdür." diyenler kâfir oldular. Oysaki bir tek ilahtan başka ilah yoktur. Ve eğer bu söyledik-lerinden vazgeçmezlerse, onlardan kâfir kalanlara elbette elem verici bir azap dokunacaktır.

74. Hâlâ Allah'a tövbe edip mağfiret[1] dilemiyorlar mı? Oysaki Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- *Bağışlanma.*

75. İyi bilin ki, Meryem oğlu Mesih, yalnızca bir rasuldür. Ondan önce çok rasuller gelip geçti. O'nun annesi çok dürüsttür. İkisi de diğer insanlar gibi yer, içerlerdi. Onlar için ayetleri[1] nasıl açıkladığımıza bak ve sonra nasıl döndürüldüklerini[2] gör.

1- *İsa'nın mucizevi yaradılışını.* ***2-*** *Gerçekten yüz çevirdiklerini.*

76. De ki: "Allah'ı bırakıp, size bir yarar sağlamaya da bir zarar vermeye de gücü yetmeyen şeylere mi kulluk yapıyorsunuz? Allah, Her Şeyi Duyan, Her Şeyi Bilen'dir."

77. De ki: "Ey Kitap Ehli! Gerçeğin dışına çıkarak, dininizin sınırlarını ihlal etmeyin. Daha önce sapan ve birçoğunu saptıran ve düzgün yoldan sapmış olan bir toplumun kuruntu ve tutkularına uymayın.

78. İsrailoğulları'ndan gerçeği yalanlayan nankör kimseler, asi olmaları ve haddi aşmaları nedeniyle, Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın diliyle lânetlendiler.

79. Yaptıkları kötü şeylerde, birbirlerini uyarmıyorlardı. Gerçekten yapmakta oldukları şey ne kadar çirkindi.

80. Onlardan çoğunun, gerçeği yalanlayan nankörleri veli[1] edindiklerini görürsün. Nefislerinin kendileri için sunduğu şey ne kötüdür. Allah, onlara gazap etmiştir ve onlar sürekli azapta kalacaklardır.

1- *Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.*

81. Eğer onlar, Allah'a, Nebi'ye ve ona indirilene iman etselerdi, onları evliya[1] edinmezlerdi. Fakat onlardan pek çoğu fasıktır.

1- *Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar.*

82. İman eden kimselere düşmanlık yönünden insanların en çetininin Yahudiler[1] ve müşrikler olduğunu görürsün. Ve yine iman eden kimseler için sevgice daha yakın olanların da, biz Nasarayiz[2] diyenler olduğunu göreceksin. Bunun nedeni, kuşkusuz bunların içinde gerçekten büyüklük taslamayan keşişler[3] ve rahipler olmasıdır.

1- *Sözcüğün başında, "el" takısı, yani belirlilik takısı bulunmaktadır. Dolayısıyla belli bir dönemde, belli bir coğrafyada ve belli bir grup Yahudi'den söz edilmektedir. Yani tarihin her döneminde yaşamış ve yaşayacak olan Yahudi'leri kapsayan bir husus değildir. O gün İslam'a karşı tavır alan Yahudiler söz konusudur. Aksi bir düşünce Kur'an'ın çizdiği anlayışa kesinlikle aykırıdır.* ***2-*** *Hristiyan'ız. Burada söz konusu edilen Hıristiyanlar da tıpkı Yahudiler gibi belli muhataplardır. Bu bütün zamanları kapsayan bir niteleme değildir.* ***3-*** *İbadetle meşgul olanlar*

6. Bölümün Sonu

83. Rasul'e indirileni duydukları zaman, gerçeği anlamalarından dolayı onların gözlerinin yaşla dolup taştığını görürsün. Derler ki: "Ey Rabb'imiz! İman ettik, öyleyse bizi şahitlerle beraber yaz.".

84. Ve bize ne oluyor ki, Allah'a ve bize gelen gerçeğe iman etmeyelim: Rabb'imizin bizi iyi kimseler topluluğuna dâhil etmesi umut ve beklentisi içinde iken.

85. Böyle söylemelerinden dolayı Allah da karşılık olarak içinden ırmaklar akan Cennetlerle ödüllendirdi. Onlar, orada sürekli kalacaklardır. İşte muhsinlere[1] verilen karşılık budur.

***1-** İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlâk sahibi olan.*

86. İnkâr edip ayetlerimizi yalanlayan nankör kimseler, işte onlar Cehennem halkıdırlar.

87. Ey iman edenler! Allah'ın size helal kıldığı tayyibat[1] olan şeyleri haram saymayın. Haddi aşmayın.[2] Allah, haddi aşanları sevmez.

***1-** Sağlıklı, yararlı, bakımlı, temiz, hoş. **2-** Bu helaldir, bu haramdır diyerek kendi kendinize hüküm vermeyin.*

88. Allah'ın sizi rızıklandırdığı şeylerin helal ve tayyib[1] olanlarından yiyin. İman ettiğiniz Allah'a karşı takvâlı[2] olun.

***1-** Sağlıklı, yararlı, bakımlı, temiz, hoş. **2-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

89. Allah, kasıtsız[1] yeminlerinizden dolayı sizi sorumlu tutmaz, ancak bilinçli olarak ettiğiniz yeminlerden dolayı sorumlu tutar. Bunun[2] bedeli ailenize yedirdiğinizin ortalaması üzerinden on yoksulu yedirmek veya onları giydirmek veya bir köleyi özgürlüğüne kavuşturmaktır. Fakat bunlara gücü yetmeyene üç gün oruç vardır. Bozduğunuz yeminlerinizin bedeli budur. Yeminlerinizi bozmayın. Allah, size ayetlerini[3] böyle açıklıyor. Umulur ki şükredersiniz.[4]

***1-** Yalan söyleme amacıyla yapılmayan veya doğru sanılarak yapılan. **2-** Yeminlerinizi bozmanızın bedeli. **3-** Hükümlerini. **4-** Gerekeni yaparsınız.*

90. Ey iman edenler! Hamr[1], kumar, dikili taşlar[2] ve şans oyunları[3] şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan kaçının. Umulur ki kurtuluşa erersiniz.

***1-** Aklı örten, sarhoşluk veren her türden içki ve uyuşturucu. **2-** İnsanlardan yararlanmak amacıyla manevi değer verilmiş, kutsallaştırılmış put ve benzeri nesneler; mezar, türbe vb. şeyler. **3-** Şans oyunları ile gelecek hakkında kehanette bulunmak.*

91. Şeytan, hamr ve kumarla aranıza düşmanlık ve kin sokmak; sizi Allah'ın öğütlerini dinlemekten ve salâttan[1] uzaklaştırmak ister. O halde bunlardan vazgeçmeyecek misiniz?

***1-** Namaz kılmaktan.*

92. Ve Allah'a itaat edin ve Rasul'e itaat edin. Sakının.[1] Eğer bu buyrukları dinlemezseniz, bilin ki rasulümüze düşen açıkça duyurmaktır.

***1-** 91. Ayette ifade edilen şeylerden uzak durun.*

93. İman eden ve sâlihâtı yapan[1] kimselere; takvâlı[2] oldukları, iman edip sâlihâtı yaptıkları sürece, daha önce yiyip içtikleri o şeylerden dolayı bir sorumluluk yoktur. Bundan böyle takvalı olup, iman ettikleri ve yine takvalı olup sâlihâtı yaptıkları ve yine takvalı olup iyilik yaptıkları takdirde, bilin ki Allah, muhsin[3] olanları sever.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmek, düzelticilik yapmak, yapıcı olmak, düzeltmeye yönlendirmek, teşvik etmek. **2-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendisine koruyucu yapıp, onlarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya, güvenceye almak. **3-** İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.*

94. Ey iman edenler! Allah, ellerinizin ve oklarınızın ulaşabildiği bir kısım avla sizi dener. Ki görünmeyen yerde kendisine karşı gelmekten sakınanların kimler olduğunu bilmek için. Bundan sonra kim haddi aşarsa onun için elem verici bir azap vardır.

95. Ey iman edenler! İhramlıyken[1] av hayvanı öldürmeyin. Sizden kim bile bile öldürürse, karşılık olarak yapacağı şey, sizden adil iki kişinin kararıyla, avlanılan şeye denk Kâbe'ye ulaşacak kurbanlık bir hayvan göndermek veya yoksulları doyurmak veya buna denk oruç tutmaktır ki bu yaptığı işin vebalini tatması içindir. Allah geçmiştekini affetti. Kim aynı suçu tekrar ederse, Allah onun hesabını sorar. Ve Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, Hesap Sorucu'dur.

***1-** Hac esnasında yasaklanmışken, haram edilmişken.*

96. Deniz avı ve onu yemek ve ondan geçim temin etmek size ve yolculukta olanlara helal kılındı. Ve ihramlı olduğunuz süre içinde kara avı size haram kılındı. Huzuruna toplanacağınız Allah'a karşı takva sahibi olun.

97. Allah, saygın ev olan Kâbe'yi ve saygın olan ayı ve hediye kurbanlığı[1] ve gerdanlıkları[2] insanlar için kıyam[3] yaptı. Bilesiniz ki Allah, göklerdekini ve yerdekini bilmektedir. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Bilen'dir.

***1-** Hacc yapanlara yemeleri için gönderilecek olan. **2-** Hacc yapanların yemesi için ayrılan hayvanları belirlemek için konulan işaretler. **3-** Belini doğrultma, geçimini sağlama, yiyeceğini karşılama aracı yaptı.*

98. İyi bilin ki; Allah, Cezası Çok Şiddetli Olan'dır ve kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

99. Rasule düşen, yalnızca çağrıda bulunmaktır. Açığa vurduğunuzu da gizlediğinizi de Allah bilir.

100. De ki: Pis olanla temiz olan aynı değildir. Velev ki pis olanın birçoğu/çokluğu[1] hoşuna gitse de. Ey selim akıl[2] sahipleri! Allah'a karşı takvalı olun.

***1-** Az olan temiz şey, çok olan pis şeyden daha hayırlıdır. Az ama helal olan, çok ama haram olandan daha temizdir. Önemli olan niteliktir, nicelik değil. **2-** Sağlıklı düşünen, sağduyulu olan.*

101. Ey iman edenler! Her şeyi sormayın! Açıklandığında sizi zor duruma düşürecek şeyler vardır. Oysaki Kur'an indirildiği anda o şeyleri sorarsanız meydana çıkar. Allah, onlardan vazgeçmiştir[1]. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Çok Hoş Görülü'dür.

***1-** Kimi şeyleri detaylandırmamıştır.*

102. Gerçekten, sizden önce de onları bir toplum sormuştu da sonra onları inkâr edenler olmuşlardı.

103. Allah, ne "Bahîre" ne "Sâibe" ne "Vâsile" ne de "Ham"[1] diye bir şeyi meşru kılmadı. Fakat gerçeği yalanlayan nankörler, yalan söyleyerek Allah'a iftira ediyorlar. Ve onların çoğu akıllarını kullanmıyorlar.

***1-** Bu isimler; Arapların, putlara kurban ettikleri ya da onlar adına değerlendirdikleri hayvanlara verdikleri isimlerdir.*

104. Onlara, Allah'ın indirdiğine ve rasule gelin dendiği zaman, "Atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey bize yeter." dediler. Peki ya ataları bir şey bilmeyen ve doğru yolda olmayan kimseler ise?

105. Ey iman edenler! Siz, kendinizden sorumlusunuz. Eğer siz doğru yol üzerindeyseniz, sapan kimseler size zarar veremez. Dönüşünüz Allah'adır. Yaptığınız şeyleri size haber verecektir.

106. Ey iman edenler! Eğer birinizde ölüm belirtileri ortaya çıkarsa, vasiyet anında içinizden adalet sahibi iki kişi aranızda tanıklık etsin. Veya yeryüzünde yolculuk ederken[1] ölüm musibeti size isabet ederse, sizden olmayan iki kişi tanıklık etsin. Eğer şüpheye düşerseniz o iki kişiyi salâttan[2] sonra alıkoyun. "Yakınımız da olsa tanıklığımızı hiçbir bedele satmadık ve Allah'ın tanıklığını gizlemedik. Yoksa öyle yaparsak, kuşkusuz günahkârlardan oluruz." diye Allah'a yemin etsinler.

***1-** Gurbette olduğunuzda.* ***2-** Cenaze duasından, töreninden.*

107. Eğer o ikisinin günah işledikleri anlaşılırsa, onların yerine mirasa hak sahibi olanlardan iki kişi geçer: "Bizim tanıklığımız o ikisinin tanıklığından daha doğrudur ve biz haddi aşmadık, öyle olsaydı kuşkusuz biz elbette zalimlerden oluruz." diye Allah'a yemin ederler.

108. İşte bu, tanıklığın tam anlamıyla yerine getirilmesi; yoksa yeminden sonra yeminlerinin başkalarının yeminleriyle geri çevrilmesinden korkulması bakımından daha uygundur. Allah için takvâlı[1] olun ve dinleyin. Allah, fasık olan toplumu doğru yola iletmez.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

109. Allah, rasulleri topladığı gün, "Nasıl karşılandınız der?" "Bizim bir bilgimiz yok, doğrusu gayibleri[1] bilen ancak Sen'sin." derler.

***1-** Gizli, görünmeyen, bilinmez olan, algılanamayan, gelecekte olacak şeyler, geleceğe dair bilgiler.*

110. Allah, "Ey Meryem oğlu İsa! Senin ve annenin üzerinde olan nimetimi hatırla." diyecek. Hani seni Kudus'un Rûhu[1] ile güçlendirdik ki insanlarla beşikte[2] ve yetişkinlikte konuşuyordun. Ve hani sana Kitap'ı ve Hikmet'i ve Tevrat'ı ve İncil'i öğrettik. Ve hani Ben'im iznimle çamurdan kuş şeklinde bir şey yaratıyordun ve ona üflüyordun, Ben'im iznimle hemen kuş oluyordu; kör olarak doğanı ve abrası[3] Ben'im iznimle iyileştiriyordun. Hani Ben'im iznimle ölüleri[4] çıkarıyordun. Hani İsrailoğulları'nı senden uzaklaştırdım. Hani onlara apaçık beyyinelerle[5] geldiğinde, onlardan kâfir olanlar, "Bu apaçık bir sihirden başka bir şey değildir." dediler.

1- *Ruh ve Kudus sözcüklerinden oluşan belirtili isim tamlamasıdır. "Kudus'un Ruhu" demektir. "Kutsal Ruh" olarak, sıfat tamlaması şeklinde anlam verilmesi doğru değildir. İsim tamlaması olarak; Allah'ın Ruhu, Allah'ın vahyi, Allah'tan gelen bilgi anlamına gelmektedir. Ruh sözcüğü; "can", "vücuda hayat veren cevher" demektir. Bu anlamından hareketle, isim tamlaması olarak vahiy sözcüğünün yerine kullanılmıştır. Kur'an'da dört yerde geçen Ruhu'l Kudus isim tamlamasındaki Kudus, Allah; ruh sözcüğü ise, "insana ve topluma hayat veren; düzen vererek onları canlı ve diri tutan, sağlıklı kılan ruh/can" anlamındadır. Bu nedenle çevirilerde, Ruhu'l Kudus'a, "Cebrail" anlamı verilmesi doğru değildir. Ayrıca, 16/Nahl, 102. ayette yer alan "nezzele" fiiline "indirdi" anlamı vermek, gramer olarak yanlıştır. Zira "indirdi" olabilmesi için, sözcüğün, nezzele değil "enzele" olması gerekirdi. Ayette yer alan "nezzelehu Ruhu'l Kudus" ifadesinin anlamı, "Ona birçok vahiy/Ruhu'l Kudus indi." demektir. Ruhu'l Kudus'u, yani vahyi, Allah'ın indirdiği 16/Nahl, 101. ayette açıkça belirtilmektedir. Ruhun, vahiy anlamında kullanıldığına örnek ayet: "O, dereceleri yükseltendir, arşın sahibidir. O, buluşma günü hakkında insanları uyarmak için Kendi buyruğundan olan "ruhu/vahyi" kullarından dilediğine ulaştırır." (40/Mü'min, 15). Ruhu'l Kudus ifadelerinin geçtiği ayetler: 2/Bakara, 87, 253; 5/Maide, 110; 16/Nahl, 102.* ***2-*** *Hz. İsa'nın beşikte konuşması gerçektir. Bunu başka türlü açıklamak ayete açıkça muhaleffettir. 19/Meryem, 21. ayette de denildiği gibi bu olay bir mucizedir. Hz. İsa'nın*

beşikte iken konuştuğunu hiçbir yoruma gerek kalmayacak açıklıkta başka ayetler de bildirmektedir: 3/Al-i İmran, 46: "O, beşikte de, yetişkinliğinde de insanlarla konuşacak. O, salihlerden olacaktır." Ve 19/Meryem, 29, 30, 31. ayetler. ***3-*** *Alacalıyı.* ***4-*** *Dirilterek çıkarıyordun.* ***5-*** *Kanıt içeren, açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi.*

111. Havarilere, Bana ve Ben'im rasulüme iman etmelerini vahyettim. "İman ettik." dediler. Ve tanık ol ki kuşkusuz, biz müslümanlarız.[1]

1- *Teslim olanlarız.*

112. Hani havariler dedi: "Ey Meryem oğlu İsa, senin Rabb'inin üzerimize gökten bir sofra indirmeye gücü yeter mi?" "Eğer inanıyorsanız Allah'a karşı takvalı[1] olun" dedi.

1- *Allah'ın buyruklarına uyarak, kendinizi cezalandırılmaktan koruyun. Allah'a asilik yapmayın, O'nun buyruklarına uymazsanız cezalandırılacağınızı bilin.*

113. "Ondan yemeyi ve kalplerimizin iyice yatışmasını; senin bize doğru söylediğini bilmeyi ve buna doğrudan tanık olmayı istiyoruz." dediler.

114. Meryem oğlu İsa: "Ey Allah'ım, Rabb'imiz, gökten üzerimize bir sofra indir. Ki o sofra bizim için; öncemiz ve sonramız için bir bayram olur ve Sen'den de bir ayet.[1] Bizi rızıklandır ve Sen rızıklandıranların en hayırlısısın." dedi.

1- *Kanıt, gösterge.*

115. Allah: "Ben, üzerinize onu indireceğim. Ama ondan sonra sizden kim gerçeği yalanlayarak nankörlük ederse, âlemlerden hiç kimseyi azaplandırmadığım şekilde ona azap ederim." dedi.

116. Allah: "Ey Meryem oğlu İsa! İnsanlara, Allah'tan başka beni ve annemi iki ilah edinin diye sen mi söyledin?" buyurduğunda, "Sen yücesin." dedi. "Gerçek olmayan bir şeyi söylemek haddim değil. Ben onu söyleseydim, Sen onu bilirdin. Nefsimde olanı bilirsin, ben ise Sen'in zatında olanı bilmem. Sen, gaipleri eksiksiz bilensin."

117. "Onlara, bana emrettiklerinden başkasını söylemedim. Benim ve sizin Rabb'iniz olan Allaha kulluk edin dedim. Ben içlerinde olduğum sürece onlara gözetleyiciydim. Fakat beni vefat ettirince[1] onların üzerinde gözetleyici yalnızca Sen oldun. Ve Sen, Her Şeye Tanıksın.".

***1-** Ayetten de anlaşılacağı gibi İsa Nebi'nin de her insan gibi vefat ettiği açıkça görülmektedir.*

118. Eğer onlara azap edersen onlar Sen'in kullarındır. Ve eğer onları bağışlarsan, Mutlak Üstün Olan ve En İyi Hüküm Veren Sen'sin."

119. Allah: "Bugün, doğruluklarının doğrulara fayda sağlayacağı gündür." dedi. Onlar için, içinden nehirlerin aktığı cennetler[1] vardır. Orada süresiz kalacaklar. Allah onlardan, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte büyük başarı budur.

***1-** Bahçeler.*

120. Göklerin, yerin ve bunların içindekilerin mülkü[1] Allah'ındır. Ve O, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

***1-** Egemenliği, sahipliği, yönetimi.*

EN’AM SÛRESİ

[İniş sırası: 93, Mekki, 165 ayet.
Adını 136,138 ve 139. ayetlerde geçen “hayvanlar(geviş getiren)” anlamındaki en’am sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Hamd[1], gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah’a özgüdür. Gerçeği yalanlayan nankörler ilahlarını Rabb’leriyle denk tutuyorlar.

   1- *Yüce, Güçlü ve Övgüye Değer Yegâne Varlık.*

2. O, sizi balçıktan yarattı. Sonra “ecel”i[1] tayin etti. Ve adı belirlenmiş ecel O’nun yanındadır.[2] Sonra da sizler hala kuşkulanıyorsunuz.

   1- *Ecel, bir şeyin belirlenmiş süresidir. Bir sürenin son anı demektir.*

   2- *Belirlenen süre, sürenin son anına ait bilgi yalnızca Allah’ın bilgisindedir. O’dan başkası bunu bilemez.*

3. Göklerde ve yerde Allah O’dur. Gizlinizi de açığınızı da bilir. Ve ne kazandığınızı da bilir.

4. Onlara, ne zaman Rabb’lerinin ayetlerinden bir ayet gelse illaki ondan yüz çevirirler.

5. Fakat kendilerine gelen hakkı yalanladılar. Onlara, yakında kendisi ile alay ettikleri şeyin haberleri gelecek.

6. Kendilerinden önce nice nesilleri helak ettiğimizi idrak[1] etmiyorlar mı? Yeryüzünde size vermediğimiz imkânları onlara vermiştik. Üzerlerine bol bol yağmur göndermiş ve yerlerde ırmaklar akıtmıştık. İşledikleri suçları nedeniyle kendilerini yok ettik. Onlardan sonra başka nesiller meydana getirdik.

***1-** Bir şeyi tam olarak kavrama, anlama.*

7. Biz, sana kağıt üzerine yazılı bir metin indirmiş olsaydık da; onlar da ona elleriyle dokunsalardı yine de gerçeği yalanlayan nankörler, "Bu, ancak apaçık bir sihirdir." derlerdi.[1]

***1-** Bu ve daha birçok ayette açıkça Nebimize mucize verilmediği bildirildiği halde başta hadis külliyatı olamk üzere birçok kaynakta mucize verildiği yer almaktadır.*

8. "Ona bir melek indirilmeli değil miydi?" dediler. Eğer bir melek indirmiş olsaydık iş bitirilmiş olurdu. Sonra onlara göz açtırılmazdı.

9. Ve Biz, bir melek görevlendirseydik, onu da insan şeklinde gönderirdik ve onları düştükleri kuşkuya yine düşürürdük.[1]

***1-** "Bu da senin gibi bir insandır." der, yine inanmazlardı.*

10. Ant olsun, senden önce de rasullerle alay edildi. Onlarla alay edenleri, alaya aldıkları şey çepeçevre kuşatıverdi.

11. De ki: "Yeryüzünü dolaşın da yalanlayanların sonunun nasıl olduğunu görün!"

12. De ki: "Gökte ve yerde olan şeyler kimindir?" De ki: "Rahmeti Kendi üzerine yazan Allah'ındır." O, kendisinden kuşku olmayan Kıyamet Günü'nde sizi mutlaka toplayacaktır. O kimseler ki kendi nefislerine hüsran[1] ettiler, işte onlar iman etmezler.[2]

***1-** Ömrünü boş şeyler uğruna tüketip, ebedi kayba uğramak.*
***2-** Yaradılışa uygun olmayan bir ahlak ve yaşam tarzı, fıtratı bozduğundan; fıtratta bulunan inanma güdüsü yok olmaktadır. Zira Yapısı bozulmamış bir fıtratta, inanç fıtratın gereğidir.*

13. Gece ve gündüzde barınıp yaşayan her şey O'nundur. O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

14. De ki: "Göklerin ve yerin fıtratını[1] belirleyen; herkesi yedirip içiren, fakat kendisinin yeme ve içmeye ihtiyacı olmayan Allah'tan başkasını mı veli[2] edineceğim?" De ki: "Bana, teslim olanların ilki olmam emredildi." Ve sakın müşriklerden olma!

***1-** Yaratılmış olan şeylerin, yaradılış ve işleyiş yasaları. **2-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.*

15. Eğer Rabb'ime isyan edersem; büyük günün azabından korkarım.

16. İzin Günü kim kurtarılırsa, ona rahmet edilmiştir. İşte apaçık kurtuluş da budur.

17. Eğer Allah, sana bir sıkıntı verirse onu Kendisinden başka giderecek yoktur. Ve eğer sana bir iyilik verirse kuşkusuz Her Şeye Kadir Olan O'dur.

18. O, kullarının üzerinde mutlak egemenlik sahibidir. En İyi Hüküm Veren'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.

19. De ki: "Tanıklık yönünden hangi şey daha güvenilirdir?" De ki: "Aramızda tanık Allah'tır. Bu Kur'an; bana, sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahyedildi. Yoksa Allah ile beraber başka ilahlar olduğuna tanıklık mı ediyorsunuz? De ki: "Ben tanıklık etmem." De ki: "O ancak tek ilahtır. Kuşkusuz ben, sizin şirk koştuğunuz şeylerden uzağım."

20. Kendilerine kitap verdiklerimiz, onu çocuklarını tanır gibi tanırlar. O kimseler, kendi nefislerine hüsran[1] ettiler, işte onlar iman etmezler.

***1-** İnsanın, ömrünü boş şeyler uğruna tüketip, ebedi kayba uğraması.*

21. Uydurduğu yalanları Allah'a yakıştırandan veya O'nun ayetlerini yalanlayanlardan daha zalim kim olabilir? Zalimler kurtuluş yüzü görmezler.

22. O gün hepsini toplayacağız. Sonra şirk koşanlara, "Hani nerede boş yere davasını güttüğünüz ortaklar?" diye soracağız.

23. Sonra başvurdukları fitne[1] "Rabb'imiz Allah'a ant olsun ki, biz müşriklerden değildik." demelerinden başka bir şey olmadı.

***1-** Mazaret.*

24. Bak! Kendi aleyhlerine nasıl yalan söylediler. Ve uydurdukları şeyler onlardan ayrılıp yok oldu.

25. Onlardan seni dinleyenler[1] vardır; oysa onların kalplerine perde, kulaklarına ağırlık koyduk.[2] Onlar her türlü ayeti[3] görseler de yine de ona iman etmezler. Gerçeği yalanlayan nankörler sana geldiklerinde, "Bunlar ancak geçmişin masallarıdır." diye seninle tartışırlar.

***1-** Dinliyormuş gibi yapan. **2-** Küfürde kalmaya inat etmeleri ve bunu kararlılıkla sürdürmeleri nedeniyle. **3-** Gösterge, kanıt.*

26. Onlar, başkalarını ondan vazgeçirmeye çalışırlar, kendileri de ondan uzaklaşırlar. Ve onlar, ancak kendilerini mahvederler, ama bunu idrak etmezler.

27. Onların, ateşin karşısında durduruldukларında: "Keşke geri döndürülsek de Rabb'imizin ayetlerini yalanlamasak ve mü'minlerden olsak." dediklerini bir görsen.

28. Hayır! Daha önce gizledikleri şeyler açığa çıktı. Eğer onlar, geri döndürülseler yasaklanan kötülüklere tekrar dönerler. Onlar kesinlikle yalancıdırlar.

29. "Dünya hayatımızdan başka hayat yoktur, öldükten sonra diriltilecek de değiliz." dediler.

30. Rabb'lerinin huzurunda durdurulduklarında, onları bir görsen! Allah, "Bu, gerçek değil miymiş?" dedi. Onlar: "Hayır! Gerçektir ve Sen de Rabb'imizsin." dediler. O, "Yok saymış olmanızdan dolayı azabı tadın." dedi.

31. Allah ile karşılaşmayı yalan sayanlar, gerçekten hüsrana uğramışlardır. Nihayet o saat ansızın gelip çatınca, günahlarını sırtlarına yüklenerek: "Dünyada iyi şeyleri yapmamaktan dolayı yazıklar olsun bize." diyecekler. Dikkat edin yüklendikleri şey ne kötüdür!

32. Dünya hayatı, bir oyun ve oyalanmadan başka bir şey değildir. Ahiret yurdu ise, takva ehli olanlar için daha hayırlıdır. Hala aklınızı kullanmayacak mısınız?

33. Doğrusu, onların söyledikleri sözlerin seni üzdüğünü biliyoruz. Aslında onlar seni yalanlamıyorlar; o zalimler açıkça Allah'ın ayetlerini reddediyorlar.

34. Ant olsun, senden önce de rasuller yalanlanmıştı. Yalanlanmalarına ve eziyet edilmelerine karşı Bizim yardımımız ulaşıncaya kadar sabrettiler. Allah'ın kelimelerini[1] değiştirebilecek bir güç yoktur. Nitekim senden önce gönderilmiş elçilerin bir kısım haberleri sana gelmiştir.

***1-** Takdir edilmiş hüküm.*

35. Eğer yüz çevirmeleri sana ağır geldiyse, yapabilirsen bir tünelle yerden veya bir merdivenle gökten onlara bir ayet[1] getir! Eğer Allah dileseydi, elbette onları doğru yol üzerinde toplardı. O halde sakın cahillerden olma!

***1-** Mucize.*

36. Ancak kulak veren kimseler[1] bu daveti kabul eder. Ölülere[2] gelince onları ancak Allah diriltir. Sonra O'na döndürülürler.

***1-** Samimi olanlar ve gerçeği bilmek isteyenler. **2-** Kulak vermeyenler, gerçeğe kulakları kapalı olanlar.*

37. Ona, "Rabb'inden bir âyet[1] indirilmeli değil miydi" dediler. De ki: "Elbette ki Allah, bir âyet[2] indirmeye kadirdir. Ancak onların çoğu bunu bilmezler.

***1,2-** Mucize.*

38. Yeryüzünde hareket eden hiçbir dâbbeh[1] ve iki kanadıyla uçan hiçbir kuş yoktur ki, sizin gibi ümmetler[2] olmasın. Biz, Kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık.[3] Sonunda hepsi de Rabb'lerinin huzurunda toplanacaklardır.

***1-** Hayvan/Hareket eden canlı. **2-** Topluluk. **3-** Yaratılan her varlık , 'sünettullah'a/Allah'ın koyduğu yasalara uygun yaratılmış olup, o yasalara göre varlıklarını sürdürmektedirler.*

39. Âyetlerimizi yalanlayan kimseler, karanlıklar[1] içinde kalmış, sağırlar ve dilsizlerdir. Allah dileyeni saptırır[2], dileyeni de dosdoğru yola iletir.[3]

***1-** Küfür, şirk, nifak… **2-** Hak edeni, sapkınlıkta kalmak isteyeni. **2-** Hak edeni, doğru yolu bulmak isteyeni.*

40. De ki: "Eğer doğru söyleyen kimselerseniz söyleyin bakalım. Size Allah'ın azabı gelse veya son saat[1] gelse, Allah'tan başkasına mı yalvarırsınız?"

***1-** Kıyamet, hesap günü.*

41. Hayır! Yalnız O'na yalvarırsınız, O da dilerse yalvarmanıza konu olan sıkıntıyı kaldırır ve siz de ortak koştuklarınızı anmazsınız.

42. Ant olsun ki Biz, senden önceki ümmetlere de gönderdik.[1] Belki yalvarırlar diye onları darlık ve sıkıntı ile yakaladık.[2]

***1-** Azap veya elçiler. **2-** Bu ayet, 40, 41,42,43 ve 44. ayetlerle aynı konu bağlamında değerlendirilmelidir. Söz konusu ümmetler(toplumlar) kalpleri katılaşmış, azgınlaşmış ve iyice sapkınlaşmış toplumlardır.*

43. Hiç olmazsa onlara sıkıntılarımız dokunduğu vakit yalvarsalardı! Fakat kalpleri katılaştı ve şeytan da onlara yaptıklarını çekici gösterdi.

44. Onlar, verilen öğüdü unutunca, onlara her şeyin kapılarını açtık; kendilerine verilen şeylerle sevince daldıkları sırada onları ansızın yakalayıverdik. O zaman bütün ümitleri boşa çıktı.

45. Böylece zulmeden halkın kökü kurudu. Âlemlerin Rabb'i olan Allah'a hamdolsun.

46. De ki: "Söyleyin bana! Eğer Allah; işitmenizi, görmenizi ve kalbinizin[1] idrak etmesini yok etse, Allah'tan başka hangi ilah onları size geri verebilir?" Bak, ayetlerimizi nasıl çok yönlü açıklıyoruz. Buna rağmen onlar yine de yüz çeviriyorlar.

***1-** Düşünme ve akletme melekesini/yetisini.*

47. De ki: "Hiç düşündünüz mü? Eğer size Allah'ın azabı ansızın veya göz göre göre gelse, zalimlerden başkası mı yok edilir?"[1]

***1-** 45. ayete vurgu yapılmaktadır.*

48. Biz elçileri ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Kim iman eder kendisini düzeltirse, onlara korku yoktur, onlar üzülmeyecekler de.

49. Ayetlerimizi yalanlayanlara da, yaptıkları fasıklık[1] yüzünden azabımız dokunacaktır.

***1-** Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.*

50. De ki: "Ben size, Allah'ın hazineleri yanımdadır demiyorum. Gaybı da bilmem. Size, ben bir meleğim de demiyorum. Ben, sadece bana vahyolunana uyuyorum." De ki: "Kör ile gören bir olur mu? Niçin düşünmüyorsunuz?"

51. Rabb'lerinin huzurunda şefaatçi ve velileri olmaksızın, hesaba çekilmekten korkanları, sana vahyedilen ile uyar ki takva sahibi olsunlar.

52. Rabb'lerinin vechini[1] dileyerek sabah akşam[2] O'na yönelenleri uzaklaştırma.[3] Onların hesabından sen, senin hesabından da onlar sorumlu değil. Eğer onları kendinden uzaklaştırırsan zalimlerden[4] olursun!

***1-** Hoşnutluğunu, O'nunla birlikte olma arzusunu. **2-** Devamlı, gün boyu. **3-** Statüleri gereği toplumun ileri gelenlerinin beğenisi için, yoksul, yoksun ve güçsüz olanları ikinci planda bırakacak bir davranış içine girme. **4-** Haksızlık yapanlardan.*

53. Biz, böylece onların bir kısmını, bir kısmı ile fitnelendirdik[1] ki: "Allah'ın, aramızdan lütfuna layık gördüğü kimseler bunlar mıdır?" desinler diye. Allah, şükredenleri daha iyi bilen değil midir?

***1-** Zenginlik, fakirlik, sosyal statüler, varlık-yokluk gibi şeylerle sınav etmek.*

54. Âyetlerimize iman etmiş kimseler[1] sana geldiklerinde, "Size selam olsun." de.[2] Rabb'iniz rahmet etmeyi Kendi üzerine yazdı. Sizden kim cehaletle[3] kötü bir şey yapar da ardından tövbe edip kendini düzeltirse, bilsin ki O, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- *Hangi statüde olurlarsa olsunlar, ister zengin ister yoksul, ister ünlü ister gariban…* ***2-*** *İtibar et, değer ver.* ***3-*** *Düşüncesizce hareket eden, nankör, bağnaz.*

55. Mücrimlerin[1] yolu besbelli olsun diye âyetleri ayrıntılı biçimde açıklıyoruz.

1- *"Suçlu" demek olan bu sözcük, "basit suçlu" anlamında değil; "gerçeği yalanlayan nankör, müşrik, sapkın" anlamına gelmektedir.*

56. De ki: "Ben, Allah'ın yanı sıra yalvardıklarınıza kulluk etmekten men olundum." De ki: "Tutkularınıza tabi olmam, yoksa kesinlikle sapmış olurum da o zaman hidayete erenlerden olmamış olurum."

57. De ki: "Ben, Rabb'imden açık bir kanıt üzerindeyim. Siz onu yalanladınız. Acelece istediğiniz şey benim yanımda değil. Hüküm ancak Allah'a aittir. Zira O, hakkı söyler. Ve O, ayırt edenlerin en hayırlısıdır."

58. De ki: "Eğer acelece istediğiniz o şey benim yanımda olsaydı, benimle sizin aranızdaki iş çoktan olup biterdi." Allah, zalimleri en iyi bilendir.

59. Gaybın anahtarı yalnızca O'nun yanındadır. O'ndan başka hiç kimse onları bilemez. Karada ve denizde olan her şeyi bilir. Bir yaprak düşse mutlaka onu bilir. Yerin karanlığında tek bir dâne, canlı ve cansız yoktur ki apaçık bir kitapta olmasın.

60. O'dur geceleyin sizi öldüren[1], gündüz elde ettiğiniz şeyleri bilen. Sonra, bilinen ecelin gerçekleşmesi için diriltendir. Sonunda O'nadır dönüşünüz. Sonra da her ne yaptıysanız onu size haber verecektir.

1- *Ölü gibi uyutan. Uyku ile canlı hatla bağlantınızı kesen.*

61. O'dur kulları üzerinde kâhir[1] olan. Üzerinize gözeticiler gönderir. Sonra da sizden birine ölüm vakti geldiği zaman, rasullerimiz[2] hiç zaman geçirmeden onun canını alırlar.

***1-** Karşı konulmaz güce sahip olan; tek hâkim olan. **2-** Ölüm melekleri.*

62. Sonra onlar, gerçek mevlâları[1] olan Allah'a döndürülürler. Dikkat edin, hüküm yalnız O'nundur ve O, hesabı çabuk görendir.

***1-** Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren. Mevla yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şirktir. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır.*

63. De ki: "Yerin ve denizin karanlıklarından sizi kim kurtarır?" "Eğer bundan bizi kurtarırsa kuşkusuz şükredenlerden oluruz." diye O'na açık ve gizli tedarruân[1]da bulunursunuz.

***1-** Allah'ın yüceliği karşısında küçülerek, acziyetini ifade ederek istekte bulunmak.*

64. De ki: "Sizi ondan ve bütün sıkıntılardan Allah kurtarır da sonra siz yine O'na şirk koşarsınız."

65. De ki: "Sizin üstünüzden ve ayaklarınızın altından azap göndermeye, sizi topluluklar halinde ayırıp kiminizin hıncını kiminize tattırmaya kadir olan O'dur." Bak, iyice anlasınlar diye âyetlerimizi nasıl her yönüyle açıklıyoruz.

66. O hakk olduğu halde halkın onu yalanladı. "Ben üzerinize vekil değilim." de.

67. Her haberin[1] kararlaştırılmış bir zamanı vardır. Yakında bileceksiniz.

***1-** Olayın.*

68. Âyetlerimiz hakkında münasebetsizce konuşanlarla karşılaştığın zaman, onlar başka bir konuya geçinceye kadar, onlardan yüz çevir. Eğer şeytan sana unutturursa, hatırlar hatırlamaz zalim toplumla beraber oturma.

69. Takva sahibi kimselere, onların hesaplarından bir sorumluluk yoktur. Fakat bu bir hatırlatmadır, belki korunurlar.

70. Dinlerini oyun ve eğlence edinen, dünya hayatının aldattığı kimseleri bırak. Hiçbir kimsenin kazandığı şeyle bir felaket yaşamaması için onunla[1] uyar. O kimse için Allah'tan başka ne bir veli ne de bir şefaatçi vardır. O, bütün varlığını fidye olarak verse de ondan kabul edilmez. Onlar, kazandıklarından dolayı mahvolan kimselerdir. Gerçeği yalanlayarak nankörlük etmelerinden dolayı onlar için kaynar sudan bir içecek ve can yakıcı bir azap vardır.

1- *Kur'an.*

71. De ki: "Allah'ı bırakıp da bize faydası da zararı da olmayan şeylere mi yalvaralım? Allah, bizi doğru yola ilettikten sonra, ökçelerimiz üzerinde gerisin geri mi dönelim? Arkadaşlarının "Bize gel" diye doğru yola çağırdıkları; şeytanların ise ayartıp şaşırttığı kimse gibi mi olalım? De ki: "Hidayet ancak Allah'ın hidayetidir. Ve biz Âlemlerin Rabb'ine teslim olmakla emrolunduk."

72. "Bir de salâtı ikame edin[1] ve O'na karşı takvâlı[2] olun." O'dur huzuruna varıp toplanacağınız.

1- *İbadete layık yegâne ilah olarak yalnızca Allah'a ibadet edin; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle yapın.* ***2-*** *Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendinizi korumaya, güvenceye alın.*

73. Gökleri ve yeri hakk ile yaratan O'dur. O gün, "ol" der o da oluverir. O'nun sözü haktır. Sura üfleneceği gün mülk[1] O'nundur. Gaybı da, görüneni de bilendir. O, En İyi Hüküm Veren'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.

1- *Egemenlik, yetki, karar verme O'na aittir.*

74. Hani İbrahim, babası Azer'e: "Sen, putları ilahlar mı ediniyorsun? Doğrusu ben seni ve halkı apaçık bir sapkınlık içinde görüyorum." demişti.

75. Böylece, göklerin ve yerin melekutunu[1] İbrahim'e gösteriyorduk ki kesin inanlardan olsun.

__1-__ Muhteşem düzenini, gerçek yüzünü. Melekût; Mülkiyet, kudret, hükümdarlık, büyüklük anlamlarında gerçek tasarruf gücü demektir.

76. Gece karanlığı basınca, bir yıldız gördü. Rabb'im budur dedi. O, batınca da, "Ben batanları sevmem!" dedi.

77. Sonra Ay'ın ortaya çıkışını görünce, "Rabb'im budur." dedi. Ay kaybolunca, "Eğer Rabb'im bana hidayet[1] etmemiş olsaydı sapkın olan halktan olurdum!" dedi.

__1-__ Doğru yola iletme.

78. Sonra Güneş'i doğarken görünce, "Bu daha büyük, Rabb'im budur." dedi. Ama o batınca, "Ey halkım, ben sizin şirk koştuğunuz şeylerden uzağım!" dedi.[1]

__1-__ 76, 77, 78. ayetlerde Allah'ın nebisi İbrahim'in, aklını kullanarak, muhakeme ve mukayese yaparak Allah'ı idrak ettiği şeklindeki" yorumlar doğru değildir. Bu ayetlerde, İbrahim Nebi'nin kendi kavminin inanç sisteminde çok önemsenen, tapınma nesneleri olarak görülen ve bunlar üzerinden gizemli bir inanç sistemi oluşturulmuş olan yapıyı; yıldızlara, Ay'a ve Güneş'e tapınmayı, ironik bir dille eleştirisi ifade edilmektedir. Yoksa önce yıldızlara, sonra Ay'a ve ardından da Güneş'e; bunlar yok olunca da, bunlardan hareketle Allah'ı bulması söz konusu değildir. Burada ironi olarak, neden aklınızı kullanmıyorsunuz, yok olup gidenlerden Rabb olur mu denmekte; insanlar, doğru düşünmeye yönlendirilmek istenmektedir.

79. "Ben hanif[1] olarak yüzümü göklere ve yere varlık özelliklerini koyana yönelttim; ben müşriklerden değilim."

__1-__ Şirk koşmaksızın Allah'a yönelmiş olan.

80. Halkı onunla tartıştı. "Bana doğru yolu gösteren Allah hakkında benimle niçin tartışıyorsunuz? Ben, O'na eş koştuğunuz şeylerden korkmam. Ancak Rabb'imin dilediği olur. Rabb'imin İlmi Her Şeyi Kuşatmıştır. Hala düşünmeyecek misiniz?"

81. "Siz, Allah'ın size, hakkında hiçbir yetki[1] vermediği şeyleri O'na ortak koşmaktan korkmazken, ben nasıl olur da sizin ortak koştuklarınızdan korkarım?" Bu iki taraftan hangisi emin olmaya daha layıktır? Keşke bilseydiniz!

***1-** Çeviriler, ayetteki 'sultan' sözcüğüne 'delil' anlamı vermektedirler. Bu doğru değildir. Zira sultan yetki belgesi, görev pusulası demektir. Sultan, bir kimsenin yetkili kılındığına; yetkili olduğuna dair verilen yetki belgesi anlamına gelmektedir. Söz ve yetki sahibi demek olan "Sultan" sözcüğü de bu sözcükten türemiştir.*

82. İman etmiş ve imanlarına zulmü[1] bulaştırmamış olanlar var ya işte emniyet içinde olanlar da hidayete ermiş olanlar[2] da onlardır.

***1-** Şirk. **2-** Doğru yolu bulanlar.*

83. İşte bunlar, kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz hüccetlerimizdir.[1] Dilediğimiz kimselerin derecelerini yükseltiriz. Kuşkusuz Rabb'in, En İyi Hüküm Veren'dir, Her Şeyi Bilen'dir.

***1-** Tutanak, belge, mahkemeye sunulan belge.*

84. Biz ona İshak'ı ve Yakup'u bağışladık. Her birine de hidayet[1] verdik. Daha önce Nuh'a da hidayet verdik. O[2]'nun soyundan Davud'a, Süleyman'a, Eyyub'a, Yusuf'a, Musa'ya ve Harun'a da. İşte muhsin[3] olanları böylece ödüllendiririz.

***1-** Doğru yola ileten kılavuz. **2-** İbrahim'in **3-** İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.*

85. Zekeriya'yı, Yahya'yı, İsa'yı ve İlyas'ı da. Hepsi de salihlerdendi.[1]

***1-** Düzelten, düzeltici olan, ıslah eden, faydalı işler yapan, dürüst, seçkin, samimi, erdemli.*

86. İsmail'i, Elyasa'yı, Yunus'u ve Lut'u da. Hepsini âlemlere öncü kıldık.

87. Onların; atalarından, soylarından ve kardeşlerinden bir kısmını da. Onları seçtik ve dosdoğru yola ilettik.

88. İşte bu, Allah'ın hidayetidir.[1] Kullarından dilediğini bununla hidayet eder. Eğer şirk koşsalardı, yaptıkları boşa giderdi.

***1-** Gerçeğe yönelmek, gerçeği kavramak, gerçeği bulmak. Doğru yolu bulmak, gerçeği seçmek demektir. Örneğin Neml, 41. ayet: "Onun tahtının şeklini değiştirin. Bakalım gerçeği bilecek mi, yoksa gerçeği anlamayacak mı?" dedi.*

89. İşte bunlar, kendilerine Kitap, Hüküm ve Nübüvvet[1] verdiğimiz kimselerdir. Eğer onlar, bunları inkâr ederlerse, yerlerine bunları inkâr etmeyecek bir kavmi vekil etmişizdir.

***1-** Nebilik.*

90. İşte bunlar, Allah'ın hidayet ettikleridir. Onların yoluna uy. De ki: "Ben, buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Bu ancak, âlemler için bir öğüttür."

91. Allah'ı gereği gibi takdir etmediler. "Allah, insana hiçbir şey indirmedi." dediler. De ki: "Musa'nın insanlar için bir nur[1] ve hidayet olarak getirdiği; sizin yazılı sayfalar haline getirip bir kısmını açıklayıp ama çoğunu da gizlediğiniz; sizin de atalarınızın da bilmediğiniz şeyler, kendisiyle size öğretilen Kitap'ı kim indirdi?" Sen, "Allah de." Ve sonra bırak onları, daldıkları bataklıkta oynaya dursunlar!

***1-** Aydınlık.*

92. Bu, şehirlerin anası ve çevresindekileri uyarman için sana indirdiğimiz ve kendisinden öncekileri doğrulayan kutlu bir Kitap'tır. Ahirete iman edenler, buna da iman ederler. Ve onlar salâtlarını[1] korurlar.

***1-** Allah'a şirksiz yönelmeyi, Kitap'ın buyruklarına uymayı, Allah'a itaatlerini.*

93. Allah'a karşı yalan uydurandan veya kendisine hiçbir şey vahyedilmemiş iken, "Bana da vahyolundu." diyenden ya da "Ben de Allah'ın indirdiği ayetlerin benzerini indireceğim." diyenden daha haksız kim olabilir? Melekler, canlarını almak için ellerini uzatıp, "Canlarınızı verin; Allah'a karşı gerçek olmayanı söylemenizden ve onun ayetlerine karşı büyüklük taslamanızdan dolayı bugün alçaltıcı azabı tadın." dediklerinde, can çekişirlerken bu zalimleri bir görsen!

94. Ant olsun, sizi ilk yarattığımız gibi yine tek başınıza Bize geldiniz. Sizi hayaline daldırdığımız şeyleri arkanızda bıraktınız. Hani! Ortaklarımız sandığınız şefaatçılarınızı yanınızda görmüyoruz. Ant olsun ki, aranızdaki bağlar artık kopmuştur. Umduklarınızın tamamı sizden kaybolup gitmiştir.

95. Evet; Allah, tohumu ve çekirdeği yarandır: Ölüden diriyi, diriden de ölüyü çıkarandır. İşte budur Allah. O halde nasıl çevriliyorsunuz?

96. O sabahı yarıp çıkarandır. Geceyi bir sükûnet, Güneş'i ve Ay'ı bir hesap ölçüsü kılandır. İşte bunlar, Mutlak Üstün Olan'ın, Her Şeyi Bilen'in takdiridir.

97. Karanın ve denizin karanlıklarında yönünüzü bulasınız diye yıldızları size kılavuz yapan O'dur. Kuşkusuz akleden bir kavim için âyetleri böylece ayrıntılı şekilde açıkladık.

98. Sizi tek bir nefisten inşa eden O'dur. Sizin için bir kalış ve emanet olarak konuluş yeri vardır. Akleden bir toplum için âyetlerimizi böylece ayrıntılı bir şekilde açıkladık.

99. O, gökten su indirendir. Onunla her türlü bitkiyi bitirdik. Ondan her çeşit bitkiyi çıkardık. Onlardan yığın yığın taneler, hurmaların tomurcuklarından sarkan salkımlar, birbirine hem benzeyen hem benzemeyen; üzüm bağları, zeytin ve nar bahçeleri meydana getirdik. Meyve verirken ve meyvesi olgunlaştığında her birine bir bakın! Bunlarda iman eden bir kavim için âyetler[1] vardır.

1- *İşaretler, kanıtlar.*

100. Cinleri[1] Allah'a ortak koştular. Oysa onları da O yaratmıştır. Bir bilgiye dayanmadan O'na oğullar ve kızlar isnat ettiler! O, onların nitelediklerі şeylerden uzaktır ve yücedir.

***1-** Görünmez güçleri ve varlıkları.*

101. Bir örnek olmaksızın gökleri ve yeri yaratandır.[1] Eşi benzeri olmayanın nasıl olur da çocuğu olabilir? O, Her Şeyi Yaratan'dır. Ve Her Şeyi Hakkıyla Bilen'dir.

***1-** Bedîu.*

102. İşte Rabb'iniz Allah budur; O'ndan başka ilah yoktur. O, her şeyi yaratandır. O halde yalnızca O'na kulluk edin. O, Her Şeye Vekil'dir.

103. Gözler O'nu idrak edemez; O, gözleri idrak eder. O, Bütün Ayrıntıları Bilen'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.

104. Rabb'inizden size idrak etme yeteneği[1] verilmiştir. Kim gerçeği görürse[2] kendi yararınadır, kim de gerçeği görmezse[3] kendi aleyhinedir. Ben üzerinize bekçi değilim.

***1-** Basiret, kavrama. **2-** İdrak ederse, kavrarsa. **3-** İdrak etmezse, kavramazsa.*

105. İşte böylece Biz, âyetleri döne döne açıklıyoruz. Varsın "Sen ders almışsın."[1] desinler. Oysa bilen[2] bir kavim için onu[3] ayrıntılı bir şekilde açıklıyoruz.

***1-** İnanmayanlar, varsın "Sen bunları birilerinden öğrenmişsin." desinler. **1-** Gerçeği kavrayan, akleden, kendi aklı ile düşünen. **3-** Ayetlerimizi.*

106. Rabb'inden sana vahyolunana uy, O'ndan başka ilah yoktur. Ortak koşanlara aldırma.

107. Eğer Allah dileseydi[1], onlar müşrik olmazlardı. Seni onların üzerine koruyucu yapmadık. Ve Sen onların vekili de değilsin.

1- *İstediklerini seçme hakkı vermeseydi. Müşrik olmayı tercih edenlere, tercih hakkı vermeyip, onları mü'min olmaya mecbur bıraksaydı onlar müşrik olamazlardı. Âyetteki "ma", "ma'yı nafiye" (olumsuz ma) anlamında değildir. Bu "ma" Allah'ın takdirini değil, gücünü ifade etmektedir.*

108. Allah'tan başka yöneldiklerine hakaret etmeyin ki onlar da hadlerini aşarak cahillikle Allah'a sövmesinler. Her ümmettin yaptıklarını, kendilerine süslü gösterdik. Sonra Rabb'lerine döneceklerdir. O, onlara yaptıklarını haber verecektir.[1]

1- *Ayette de görüldüğü gibi müslümanlar kesinlikle hakaret dili kullanamazlar. Allah, inancı düşüncesi ve kimliği ne olursa olsun hiç kimseye hakaret edilmesini uygun görmemektedir. Hakaret etmek, hakaret edilmeyi uygun görmek demektir.*

109. Eğer kendilerine bir âyet[1] gelirse, ona[2] inanacaklarına dair Allah'a kesin bir dille yemin ettiler. De ki: "Âyetler[3] ancak Allah'ın yanındadır." O mucize gelmiş olsa da onların yine de inanmayacaklarının bilincinde değil misiniz?

1- *Mucize, kanıt, gösterge.* ***2-*** *Kur'an'ın mesajına.* ***3-*** *Mucizeler, kanıtlar, göstergeler.*

110. İlkin ona iman etmedikleri gibi[1], onların gönüllerini ve basiretlerini[2] tersyüz ederiz ve onları azgınlıkları içinde bocalar halde bırakırız.

1- *Mucizeyi görseler yine de inanmazlar.* ***2-*** *Kavrayış, sezgi, görme yeteneği, aydınlanma kaynağı.*

7. Bölümün Sonu

111. Eğer onlara gerçekten melekleri indirmiş olsaydık, ölüler onlarla konuşsaydı, her şeyi karşılarında toplasaydık, Allah dilemedikçe[1], yine de iman etmezlerdi. Fakat onların çoğu cahillik ederler.

1- Zorunlu olarak, imanı tercih etmek zorunda bırakmadıkça.

112. Böylece her nebiye ins[1] ve cinn şeytanları düşman yaptık. Onların kimileri kimilerine aldatıcı yaldızlı sözler vahyederler.[2] Eğer Rabb'in dileseydi bunu yapamazlardı. Onları iftiralarıyla baş başa bırak.

***1-** Yerli- yabancı, tanıdık- tanımadık, bilinen- bilinmeyen kimseler.*
***2-** Fısıldarlar.*

113. Böylece ahirete inanmayanların gönülleri ona[1] yönelsin, ondan hoşlansınlar: işledikleri suçları işlemeye devam etsinler.[2]

***1-** Şeytan. **2-** Şeytan, onları işledikleri günahlara devam ettirsin.*

114. "O, size Kitap'ı ayrıntılı olarak indirmişken, Allah'tan başka bir hakem mi arayayım?" Kendilerine Kitap verdiklerimiz, bilirler ki bu Rabb'inden hakk olarak indirilmiştir. O halde, sakın kuşku duyanlardan olma!

115. Rabb'inin kelimesi[1] doğruluk ve adaletçe tamdır. O'nun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

***1-** Takdir edilmiş hükmü.*

116. Eğer yeryüzündekilerin çoğunluğuna[1] uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar ancak zanna uyarlar, yalnız yalan söyleyip dururlar.

***1-** Müşriklere.*

117. Rabb'in, yolundan sapanları en iyi bilendir. Ve O, doğru yolda olanları da en iyi bilendir.

118. Eğer Allah'ın ayetlerine inanıyorsanız, üzerine Allah'ın adı anılanlardan yiyin.

119. Size ne oluyor ki, üzerine Allah’ın adı anılmış olanlardan yemiyorsunuz? Oysaki O, mecbur kaldıklarınız dışında[1], haram kıldığı şeyleri size ayrıntılı olarak açıklamıştır. Doğrusu birçokları bir bilgiye dayanmaksızın tutku ve kuruntusuna uyarak saptırıyorlar. Kuşkusuz Rabb’in haddi aşanları en iyi bilendir.

***1-** Mecburiyetler haramı, helal kılar.*

120. Günahın açığını da gizlisini de bırakın. Günah işleyenler, işledikleri günahın karşılığını göreceklerdir.

121. Üzerine Allah’ın adı anılmayanlardan yemeyin. Çünkü o fısktır.[1] Şeytanlar kendi evliyalarına[2] sizinle mücadele etmelerini vahyederler[3], eğer onlara uyarsanız kuşkusuz siz de müşriklerden olursunuz.

***1-** Günaha sapmak. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkmak; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalmak. **2-** Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur’an’da yer alan, “veli” ve velinin çoğulu olan “evliya” sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler. **3-** Telkinde bulunurlar. Fısıldarlar.*

122. Ölü iken[1] dirilttiğimiz;[1] ona, insanlar arasında, onunla yürüyeceği bir nur[2] verdiğimiz bir kimse; karanlıklar içinde kalıp bir türlü çıkamayan kimse gibi olur mu? Gerçeği yalanlayan nankörlerin yaptıkları, kendilerine sevimli gösterildi.

***1-** Cahiliye karanlığı içinde, gerçeklerden habersiz ve şirk içindeyken Kur’an nuruyla aydınlattığımız, tevhid inancı ile arındırarak doğru yola ilettiğimiz. **2-** Aydınlık.*

123. Böylece her kentin ileri gelenlerini, aldatmalarından ötürü oranın suçluları yaptık. Onlar kendilerinden başkasını aldatmıyorlar ama bunun bilincinde değiller.

124. Onlara bir âyet geldiği[1] zaman, "Allah'ın rasulüne verilenin benzeri bize de verilmedikçe asla iman etmeyiz." derler. Allah, rasullük görevini kime vereceğini en iyi bilendir. Suç işleyenlere, yaptıkları aldatmalar yüzünden, Allah katında bir aşağılanma ve şiddetli bir azap vardır.

__1-__ Bildirildiği, okunduğu, duyurulduğu zaman.

125. Allah, kime hidayet[1] dilerse[2] onun kalbini İslam'a açar; kime de sapkınlık dilerse[3] göğe çıkmaya çalışıyormuşçasına kalbini daraltır, sıkar. Allah, inanmayanları işte böyle sıkıntı içinde bırakır.

__1-__ Gerçeğe yönelmek, gerçeği kavramak, gerçeği bulmak. Doğru yolu bulmak, gerçeği seçmek demektir. Örneğin Neml, 41. ayet: "Onun tahtının şeklini değiştirin. Bakalım gerçeği bilecek mi, yoksa gerçeği anlamayacak mı?" dedi. __2-__ Kimi uygun görürse: Kim hidayete iletilme koşullarına uygunsa. Kim doğru yola iletilmek istiyorsa onu doğru yola iletir. __3-__ Kimi uygun görürse. Hidayet için çaba harcayanın kalbini İslam'a açar, sapkınlıkta kalmayı tercih edenin kalbini ise İslam'a kapatır.

126. Rabb'inin dosdoğru yolu işte budur. Gerçekten öğüt alan bir toplum için ayetleri ayrıntılı olarak açıkladık.

127. Onlar için Rabb'leri yanında bir selam[1] yurdu vardır. O, yaptıklarından dolayı onların velisidir.[2]

__1-__ Esenlik, güven, huzur. __2-__ Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.

128. Hepsini bir araya topladığı gün: "Ey cinn[1] topluluğu! İnsten[1] çoğaldınız![2] Onların insten evliyaları[3] da, "Ey Rabb'imiz! Biz, birbirimizden yararlandık. Ve bizim için belirlediğin ecele ulaştık." derler. Ateş, varacağınız yerdir. Allah'ın dilemesi hariç orada devamlı kalacaksınız." der. Kuşkusuz Rabb'in En İyi Hüküm Veren'dir, Her Şeyi Bilen'dir.

__1-__ İns ve Cinn: Yerli- yabancı, tanıdık- tanımadık, bilinen- bilinmeyen kimseler. Kur'an, cinn kavramını daha çok bilinmeyen, tanınmayan yani yabancı olan, yabancı yerlerden olan kimseler ve toplumlar için kullanmaktadır. Kur'an'ın; Cahiliye'nin cinn algısı bağlamında, cinn kavramını kullanmış olmasının cinler hakkında ontolojik bilgi

olarak görülmesi önemli bir yanılgıdır. Kur’an, Cahiliye’nin cinn algısını sapkınlık olarak nitelemekte ve Cahiliye’nin cinlere atfettikleri nitelikleri reddetmektedir. Kur’an’a göre; cinlerin, üstün varlıklar ve üstün güçlere sahip olduğu inancı cahili bir inançtır. Müşriklerin; Nebimize kâhin, şair, mecnun lakabı takmaları, onların cinn inançlarının bir sonucudur. Cinn, sözcük olarak, “kapalı, gözükmez varlık ve güç” demektir. ***2-*** *Sayınızı arttırdınız.* ***3-*** *Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar*

129. İşte böylece kazandıklarından dolayı, zalimlerin bir kısmını diğerlerinin peşine takarız.[1]

1- *Saldırtırız, bela ederiz, zorba yaparız.*

130. “Ey cinn ve ins[1] topluluğu! İçinizden, size âyetlerimi aktaran ve bugünle karşılaşacağınıza dair sizi uyaran rasuller gelmedi mi?” “Kendi aleyhimize tanığız” derler. Dünya hayatı onları aldattı, kendilerinin gerçeği yalanlayan nankörler olduklarına tanıklık ettiler.

1- *Yerli- yabancı, tanıdık- tanımadık, bilinen- bilinmeyen kimseler.*

131. Gerçek şu ki: Rabb’in, gerçeklerden habersiz bir beldenin halkını haksız yere asla yok etmez.

132. Herkesin yaptığı işe göre derecesi vardır. Rabb’in onların yaptıklarından habersiz değildir.

133. Rabb’in Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan’dır, Rahmeti Bol Olan’dır. Eğer dilerse sizi yok edip, yerinize dilediğini getirir. Tıpkı sizi başka toplumların soyundan var ettiği gibi.

134. Size söz verilen şeyler kesinlikle yerine gelecektir. Siz bunu önleyemezsiniz.

135. De ki: “Ey halkım! Elinizden geleni yapın. Ben de yapacağım. İleride göreceksiniz! Son yurt kimin olacak? Kuşkusuz zalimler kurtuluşa eremezler.

136. Allah’ın var ettiği ziraat ürünlerinden ve hayvanlardan, O’na bir pay ayırıp, zanlarınca: “Bu Allah’a, bu da ortaklarımızadır.” dediler. Ortakları için ayrılan, Allah’a ulaşmıyor, Allah için ayrılan, ortaklarına ulaşıyor.[1] Ne kötü hüküm veriyorlar.

***1-** Kendi paylarından Allah için hiç harcamazlarken, Allah için harcamak üzere ayırdıklarını, kendi paylarına katıyorlar.*

137. Böylece ortakları[1], müşriklerden çoğuna evlatlarını öldürmeyi[2] hoş gösterdiler.[3] Hem onları mahvetmek hem de dinlerini karmakarışık etmek için. Eğer Allah dileseydi bunu yapamazlardı. Öyleyse onları uydurduklarıyla baş başa bırak.

***1-** Putların bakıcıları, kâhinleri, müşrik din adamları. **2-** Kız çocuklarını putlara kurban olarak adamayı. **3-** Güzel bir dini gelenek.*

138. Kendi zanlarınca: “Bu davarlar ve ekinler dokunulmazdır. Onları dilediklerimizden[1] başkası yiyemez. Şu davarların da sırtları haram edilmiştir.”[2] derler. O’na karşı iftira ederek bir kısım davarların da üzerine Allah’ın adını anmazlar. O, yapmakta oldukları iftiraları yüzünden onları cezalandıracaktır.

***1-** Uygun gördüklerimizden. **2-** Binilmesi günah sayılmıştır.*

139. “Bu davarların karınlarında bulunanlar yalnızca erkeklerimize ait olup, kadınlarımıza haram kılınmıştır. Eğer ölü doğarsa o zaman herkes onda ortaktır.” dediler. Bu nitelendirmelerinin cezasını görecekler. O, En İyi Hüküm Veren’dir, Her Şeyi Bilen’dir.

140. Bir bilgiye dayanmadan, akılsızca çocuklarını öldürenler ve Allah’ın rızık olarak verdiklerini, Allah adına iftira ederek haram sayanlar, gerçekten hüsrana uğramışlardır. Gerçekten onlar sapkınlaşmışlar ve doğru yolu bulamamışlardır.

141. Asmalı ve asmasız bahçeleri, çeşit çeşit hurmaları; zirai ürünleri, birbirine benzeyen ve benzemeyen zeytin ve narları yetiştiren O'dur. Her biri meyve verdiği zaman, meyvesinden yiyin. Hasat zamanı da onun hakkını[1] verin. İsraf[2] etmeyin, kuşkusuz O, israf edenleri sevmez.

***1-** Sadakasını.* ***2-** Haddi aşmak, bozgunculuk yapmak, ölçüsüz davranmak, taşkınlık yapmak.*

142. Ve hayvanlardan yük taşıyanlar ve serilecek olanlar/döşek yapılanlar var. Allah'ın rızık olarak verdiklerinden yiyin. Şeytanın adımlarını izlemeyin. O sizin için apaçık bir düşmandır.

143. Sekiz çift; koyundan iki, keçiden iki. De ki: "O, iki erkeği mi, yoksa iki dişiyi mi veya iki dişinin rahimlerinde olanları mı haram kıldı?" Eğer doğru söyleyenler iseniz bana bir bilgiye dayanarak haber verin.

144. Deveden iki, sığırdan iki. De ki: "İki erkeği mi, yoksa iki dişiyi mi veya iki dişinin rahminde olanı mı haram etti?" Yoksa Allah, size bunları tavsiye ettiği zaman siz orada mıydınız? Bir bilgiye dayanmadan, insanları saptırmak için Allah adına yalan uydurandan daha zalim kim olabilir? Allah, zalim olan bir toplumu hidayete erdirmez.

145. De ki: "Bana vahyolunanda; leş, akıtılmış kan, pislik olan domuz eti veya bir sapkınlık olarak Allah'tan başkası adına kesilmiş olanlar hariç, yiyecek kimse için haram kılınmış bir şey bulamıyorum. Kim mecbur kalırsa haddi aşmadan, zaruri ihtiyacı kadar bunlardan yiyebilir. Kuşkusuz Rabb'in Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

146. Yahudilere bütün tırnaklıları haram ettik. Sırtlarında, bağırsaklarında taşıdıkları ve kemiğe karışan yağlar hariç olmak üzere, sığır ve koyunun iç yağını da haram kıldık. Bu, azgınlıkları nedeniyle onlara verdiğimiz cezadır. Kuşkusuz Biz, doğru olanlarız.

147. Eğer seni yalanlarlarsa, de ki: "Rabb'iniz geniş rahmet sahibidir, ne var ki O'nun azabı suçlu halktan geri çevrilemez."

148. Müşrik olanlar diyecekler ki: "Eğer Allah dileseydi biz de müşrik olmazdık, babalarımız da. Ve hiçbir şeyi de haram kılmazdık." Onlardan öncekiler de aynı şekilde yalanladılar da sonunda azabımızı tattılar. De ki: Yanınızda bir bilgi varsa onu bize gösterin. Siz, zandan başka bir şeye uymuyorsunuz ve ancak yalan yanlış atıp tutuyorsunuz.

149. De ki: "Üstün hüccet[1] Allah'ındır. Eğer Allah dileseydi[2] elbette hepinizi hidayete iletirdi."

1- *Dayanak. Tutanak, belge, mahkemeye sunulan belge.* ***2-*** *Uygun görseydi. Hak etseydiniz.*

150. De ki: "Allah'ın bunu haram ettiğine dair tanıklık edecek tanıklarınızı getirin." Eğer onlar tanıklık ederlerse sen onlarla beraber tanıklık etme. Âyetlerimizi yalanlayanların ve ahirete iman etmeyenlerin tutku ve kuruntularına uyma. Onlar, Rabb'lerine eş tutuyorlar.

151. De ki: "Gelin, Rabb'inizin size haram kıldığı şeyleri bildireyim: O'na şirk koşmayın. Anaya babaya iyilik edin. Yoksulluk endişesi ile çocuklarınızı öldürmeyin. Sizin de onların da rızıklarını Biz veririz. Fuhşiyatın[1] açığına da gizlisine de yaklaşmayın. Haklı bir gerekçe olmadıkça Allah'ın dokunulmaz kıldığı cana kıymayın. İşte O, size bunları öğütledi, umulur ki aklınızı kullanırsınız."

1- *Her türlü kötülük, aşırılık ve hayâsızlık.*

152. Olgunluk çağına erişinceye kadar, iyiliği için olmadıkça yetimin malına dokunmayın. Ölçü ve tartıyı hakkaniyetle yapın. Biz, gücünün yettiğinden fazlasını kişiye teklif etmeyiz. Yakın akrabanız da olsa konuştuğunuz zaman adaleti gözetin. Allah'a verdiğiniz sözü tutun. O, size bunları böylece öğütte bulundu, umulur ki öğüt alırsınız.

153. Gerçekten bu, Ben'im dosdoğru yolumdur. Ona uyun. Başka yollara uymayın. Zira o yollar sizi, O'nun yolundan uzaklaştırır. O, size bunları öğütledi, umulur ki takvalı[1] olursunuz.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.*

154. Sonra Musa'ya, iyi olanlara tamamlayıcı olarak her şeyi açıklayan, rahmet olan ve doğru yolu gösteren Kitap'ı verdik. Umulur ki Rabb'lerine kavuşacaklarına inanırlar.

155. İşte bu, indirdiğimiz kutsal bir Kitap'tır. Ona uyun. Takvalı olun. Umulur ki bağışlanırsınız.

156. "Kitap, bizden önce yalnızca iki gruba[1] indirildi, biz onların edindikleri bilgiden habersizdik." dememeniz için;

***1-** Yahudi ve Hıristiyanlara.*

157. Veya "Eğer bize kitap indirilseydi, biz onlardan daha iyi doğru yolda olurduk." dememeniz için, Rabb'inizden size apaçık bir beyyinat[1], bir hidayet ve bir rahmet geldi. Allah'ın âyetlerini yalanlayıp, ondan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir? Âyetlerimizden yüz çevirenleri, yüz çevirmelerinden dolayı azabın en kötüsü ile cezalandıracağız.

***1-** Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi.*

158. Onlar, kendilerine; meleklerin gelmesini, Rabb'inin gelmesini veya Rabb'inin bazı âyetlerinin[1] gelmesini mi bekliyorlar? Rabb'inin âyetlerinden biri geldiği gün, daha önce iman etmemiş veya imanında bir hayır kazanmamış[2] kimseye, imanı fayda sağlamaz. De ki: "Bekleyin, kuşkusuz biz de beklemekteyiz."

***1-** Yok edici ceza(mucize). **2-** İmanında bir hayır kazanmamış kimse, imanı ile amel etmemiş kimsedir. Ayetten de anlaşıldığına göre, iman ettiği halde "imanın" buyruklarını yerine getirmeyen, onun kurallarını yaşamayan bir kimsenin, iman etmiş olmasının kendisine bir yararı olmayacaktır.*

159. Dinlerini parça parça edip, gurup gurup olanlar var ya, senin onlarla hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi ancak Allah’a kalmıştır. Sonra O, onlara yaptıklarını bildirecektir.

160. Kim bir iyilik ile gelirse ona on katı vardır, kim bir kötülük ile gelirse kötülüğü oranında karşılık bulur. Onların hiçbirine haksızlık yapılmaz.

161. De ki: “Rabb’im, beni dosdoğru bir yola iletti: Dimdik ayakta duran bir dine, Hanif[1] olan İbrahim’in inanç sistemine. O müşriklerden değildi.”

1- *Şirk koşmaksızın Allah’a yönelmiş olan.*

162. De ki: “Benim salâtım[1], ibadetlerim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabb’i olan Allah içindir.

1- *Duam, yönelmem, desteğim.*

163. O’nun hiçbir ortağı yoktur. Bana böyle buyruldu. Ben teslim olanların öncüsüyüm.”

164. De ki: “Allah, her şeyin Rabb’iyken, ben O’ndan başka bir Rabb mı arayayım?” Herkesin kazandığı yalnız kendisine aittir. Hiç kimse bir başkasının yükünü taşımaz. Sonunda dönüşünüz Rabb’inizedir. O, size ayrılığa düştüğünüz şeyleri haber verecektir.

165. Sizi, yeryüzünün halifeleri yapan, size verdiği şeylerle denemek için bazınızı bazınıza derecelerle üstün kılan, O’dur. Kuşkusuz Rabb’in, cezası pek çabuk olandır. Ve gerçekten O, Çok Bağışlayıcı’dır, Rahmeti Kesintisiz’dir.

A'RAF SÛRESİ

[İniş sırası: 39, Mekki, 206 ayet.
Adını 46. ve 48. ayetlerdeki "a'raf/tepe, sur" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif, Lâm, Mim, Sâd.
2. Bu, sana uyarıda bulunman ve mü'minlere öğüt vermen için indirilen bir Kitap'tır. Bundan dolayı göğsünde bir sıkıntı olmasın.
3. Rabb'inizden size indirilene uyun. Ondan başka velilere[1] uymayın. Ne kadar az öğüt tutuyorsunuz!

   1- *Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş; lider, şeyh, mürşid, hoca, hoca efendi, ağabey, üstad, cemaat, mezhep.*
4. Biz, nice kentleri yok ettik. Gece uyurlarken veya gündüz uykusundayken[1] onlara azabımız gelip çattı.

   1- *Öğlen uykusu.*
5. Azabımız onlara geldiğinde tek feryatları, "Biz gerçekten zalimlermişiz." demelerinden başka bir şey olmadı.
6. Kendilerine elçi gönderilenlere de gönderilen elçilere de mutlaka soracağız.

7. Kesin bir bilgi ile onlara yaptıklarını anlatacağız. Zira Biz yaptıkları hiçbir şeyden habersiz değiliz.

8. İzin Günü[1] tartı tam doğrudur. Kimin tartısı ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.

__1-__ Ayrıştırma, hesap sorma günü.

9. Kimin de tartısı hafif gelirse, işte bunlar da âyetlerimize karşı haksızlık etmeleri[1] nedeniyle kendilerini mahvetmiş olanlardır.[2]

__1-__ İstenilen şeyleri yapmamaları. __2-__ Bu ayetler, insan için, yaptıklarından başka hiçbir şeyin yararının olmayacağını göstermektedir. Yaptıkları iyi şeyler, kötü şeylerden fazla olanlar Cennet’e; yaptıkları kötü şeyler iyi şeylerden fazla olanlar da Cehennem’e gidecektir. Tartı ile kastedilen şey, terazi ile ölçmek değil iyilikler ve kötülüklerin birbiri ile kıyaslanmasıdır. Ayetten de anlaşılıyor ki iman etmiş de olsa kötülüğü iyiliğinden fazla olanlar kesinlikle Cehennem’e gideceklerdir. Allah, adaleti tam olandır. Hiç kimseye torpil yapılmayacaktır. Bu ayetler, aynı zamanda “şefaat” inancını yalanlamaktadır.

10. Doğrusu Biz, sizi yeryüzüne yerleştirdik ve orada size geçimlik verdik. Ne kadar da az şükrediyorsunuz.

11. Ant olsun ki sizi Biz yarattık. Sonra size şekil verdik. Sonra meleklere, Âdem’e secde[1] edin dedik. İblis hariç hepsi secde ettiler. O, secde edenlerden olmadı.

__1-__ Saygı gösterip, değerini takdir etme. Saygı sunma. Selama durma. Secde sözcüğü, yer aldığı ayetlerin tamamında bu anlama gelmekte olup, namazda yapılan secde gibi anlı yere koymayla bir ilgisi yoktur.

12. “Sana buyurduğum halde, seni secde[1] etmekten alıkoyan nedir?” dedi. “Ben ondan hayırlıyım, beni ateşten onu çamurdan yarattın.” dedi.

__1-__ Saygı gösterip değerini takdir etme.

13. “Hemen oradan in; orada büyüklük taslamak haddin değil. Hemen oradan çık. Sen aşağılanmışlardansın.” dedi.

14. “Tekrar diriltilecekleri güne kadar bana süre ver.” dedi.

15. "Sen süre verilmişlerdensin." dedi.

16. "Azdırmandan dolayı, onlar için[1] senin dosdoğru yolunun üzerine oturacağım." dedi.

1- Onları doğru yoldan sapıtmak için.

17. Sonra, ant olsun ki onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım ve Sen onların çoğunu şükrediciler olarak bulamayacaksın.

18. "Kovulmuş ve kınanmış olarak oradan çık. Onlardan kim sana uyarsa, Cehennem'i onlarla dolduracağım." dedi.

19. Ey Âdem! "Sen ve eşin cennete yerleşin, dilediğiniz yerden yiyin, fakat şu ağaca[1] yaklaşmayın. Yoksa zalimlerden olursunuz."

***1-** "Ayetteki ağaç (şecer)" sözcüğü, bilinen anlamıyla ağaç değil; bu ayette "yığınlarla mal, mülk" anlamındadır. Zaten Allah, yaşanmış bir olayı değil, "temsili anlatım dili" ile bize mesajını iletmektedir.*

20. Derken şeytan, kötülüklerini[1] kendilerine göstermek için onlara fısıldadı. Rabb'iniz size bu ağacı melek/melik olmayasınız veya ölümsüz olmayasınız diye yasakladı." dedi.

***1-** "Avret yerlerinin açığa çıkması." şeklinde verilen anlamlar İsrailiyat'tan alınmadır. İnsanın yaratılışında, "bizatihi" çirkin olan bir organı yoktur. Bu nedenle cinsel organlar için çirkin nitelemesi yapmak doğru değildir. Ayette geçen "sev'ete" sözcüğü "sue" sözcüğünden türemiştir. "Sue" sözcüğü kötü ve çirkin olan iş, söz ve durumu ifade etmektedir. Dolayısıyla "kötülüklerin gösterilmesi, avret yerlerinin açığa çıkarılması" değil, olsa olsa insanın fıtratında bulunan "hasenenin" (iyiliğin) karşıtı olan "kötülük" egosunun harekete geçmesi, açığa çıkması, mal edinme ve biriktirme hırsı şeklinde anlaşılabilir.*

21. Ve ikisine: "Ben gerçekten ikinizin de iyiliğini istemekteyim." diye yemin etti.

22. Böylece ikisini aldatıp baştan çıkardı. O ağaçtan tadınca, her ikisinin de örtülmüş çirkinlikleri açığa çıktı.[1] Cennet yaprakla-rını[2] üst üste koyup örtünmeye başladılar.[3] Rabb'leri onlara: "Ben sizi o ağaçtan men etmedim mi? Bu şeytan size apaçık bir düşmandır demedim mi?" diye seslendi.

***1-** Şeytani dürtülere aldanıp mal edinme hırsına saplanan Âdem ve eşi, yanlışlarını fark edip ayıplarını kusurlarını anladılar. **2-** Dikkat edilirse, "ağaç yaprakları" değil, "cennet yaprakları" denmektedir. Zaten "varak" sözcüğü burada "yaprak" değil, "mal varlığı" anlamında kullanılmaktadır. "Ağaç (şecer)" sözcüğü de, bildik anlamda ağaç değil, "yığınlarla mal, mülk" anlamında mecazi bir ifadedir. Ayette, Allah, yaşanmış bir olayı değil, "temsili anlatım dili" ile mesajını iletmektedir. **3-** Derhal hatalarını düzeltmeye koyuldular.*

23. "Ey Rabb'imiz! Biz, kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve merhamet etmezsen hüsrana uğrayanlardan oluruz." dediler.

24. "Bir kısmınız bir kısmınıza düşman olarak inin." dedi. Yeryüzünde, size belli bir süreye kadar yerleşme ve yararlanma imkânı vardır." dedi.

25. "Orada yaşayacaksınız, orada öleceksiniz ve oradan çıkarılacaksınız."

26. Ey âdemoğulları! Çirkinliklerinizi örtecek ve sizi süsleyecek libas[1] indirdik.[2] Takva libası[3] ise daha hayırlıdır. İşte bu Allah'ın ayetlerindendir. Umulur ki düşünüp öğüt alırlar.

***1-** Elbise. **2-** Bağışladık. **3-** Takva sahibi, erdemli ve samimi olmak, Kur'an'ı ahlak edinmek.*

27. Ey âdemoğulları![1] Şeytan çirkinliklerini onlara göstermek için, elbiselerini soyarak[2], ana babanızı cennetten[3] çıkardığı gibi sizi de bir fitneye düşürmesin. O ve taraftarları, sizin onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler. Biz, şeytanları iman etmeyenlere evliya[4] kıldık.

***1-** Ey insanlar. **2-** Takva sahibi, erdemli ve samimi olmaktan, Kur'an'ı ahlak edinmekten alı koyarak. **3-** Bağlık- bahçelik, huzur dolu mükemmel yaşam ortamı. **4-** Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar.*

28. Onlar bir fuhuş[1] yaptıkları zaman, "Atalarımızdan böyle gördük ve Allah da böyle emretti." derler. De ki: "Allah fuhşu emretmez. Hakkında bilginiz olmayan şeyleri mi Allah'a yakıştırıyorsunuz?"

__1-__ Utanç verici, edepsizlik, kötü iş ve aşırılık.

29. De ki: "Rabb'im bana haktan yana olmayı emretti." Her mescitte yüzlerinizi[1] O'na doğrultun ve dini yalnızca O'na has kılarak[2] dua edin. Sizi ilk yarattığı gibi yine O'na döneceksiniz.

__1-__ Bütün benliğinizi. __2-__ "Muhlisin olarak:" Arıtılmış kullar. Saf, berrak, arı-duru, samimi, erdemli hale getirilmiş olan kullar olarak. Şeytanların etki edemedikleri kullar olarak.

30. Bir kısmını[1] hidayete[2] iletti. Bir kısmı da, dalâleti hak etti. Zira onlar, Allah'tan başka şeytanları evliya[3] edindiler. Ve kendilerini de hidayette sanıyorlar!

__1-__ Hidayeti hak edenleri. __2-__ Doğru yola. __3-__ Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar.

31. Ey Âdemoğulları! Her secde edilen yerde[1] ziynetlerinizi[2] alın. Yiyin, için fakat israf[3] etmeyin. Zira O, israf edenleri sevmez.

__1-__ Allah'a boyun eğilen, saygı gösterilen yerde; mescitlerde __2-__ Özenli, bakımlı olun. Ahlaklı, erdemli, edepli, temiz ve güzel davranış sahibi olun. __3-__ Haddinizi aşıp, hakka tecavüz etmeyin.

32. De ki: "Allah'ın kulları için çıkardığı ziyneti[1] ve temiz rızıkları kim haram etmiş?" Ki bunlar dünya hayatında iman edenlerindir; Kıyamet Günü ise yalnız onlara aittir. Bilen bir topluma ayetleri böyle detaylı olarak açıklıyoruz.

__1-__ Güzel takı ve giysileri, süs eşyalarını.

33. De ki: "Rabb'im, yalnızca açık ve gizli bütün aşırılıkları/kötülükleri; günahları, haksız yere saldırmayı, hakkında hiçbir belge indirmediği herhangi bir şeyi Allah'a denk saymayı ve Allah'a, bilmediğiniz şeyleri yakıştırmanızı haram kılmıştır.

34. Her ümmetin[1] bir eceli[2] vardır. Ecelleri geldiği zaman ne bir saat ertelenir ne de bir saat öne alınır.

1- Toplumun. 2- Süresi, her ümmete tanınmış süre.

35. Ey âdemoğulları! Size, içinizden âyetlerimi anlatan elçiler geldiğinde, her kim takvalı[1] davranır ve kendisini düzeltirse, onlara kaygı yoktur ve onlar üzülmeyecekler de.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

36. Büyüklük taslayarak, ayetlerimizi yalanlayanlar, işte onlar ateş halkıdırlar. Onlar, orada sürekli kalıcıdırlar.

37. Allah'a iftira eden veya O'nun ayetlerini yalanlayandan daha haksız kim olabilir? Kitaptaki nasipleri onlara erişecektir.[1] Nihayet rasullerimiz[2], canlarını almak için onlara geldiğinde, "Allah'tan başka yakardığınız ilahlar nerede." derler. Onlar da: "Onlar bizden uzaklaşıp gittiler." derler. Ayetlerimizi yalanlayan nankörler olduklarına dair kendi aleyhlerinde tanıklık ederler.

1- Onlar için belirlenen süre tamamlanacaktır. 2- Elçilerimiz.

38. Buyurdu ki: "Sizden önceki cinn[1] ve insten[1] ümmetler[2] arasında siz de ateşe girin. Her ümmet girdikçe, yoldaşlarına lanet etti. Birbiri ardına hepsi orada toplandığı zaman; sonrakiler öncekiler için: "Ey Rabb'imiz! Bunlar bizi saptırdılar, bunlara ateşten bir kat daha azap ver." "Hepsi için bir kat fazla vardır, ama siz bilmezsiniz."[3] dedi.

1- Bilinen bilinmeyen, tanıdık tanımadık, yerli yabancı kim varsa. 2- Topluluklar. 3- Hepiniz, hak ettiğiniz azaba maruz kalacaksınız.

39. Öncekiler de sonrakilere: "Sizin, bizden iyi bir tarafınız yoktu. O halde kazandıklarınıza karşılık azabı tadın." dediler.

40. Ayetlerimizi yalanlayan ve büyüklenenler var ya, onlara gök kapıları açılmayacak ve onlar deve[1] iğnenin deliğinden geçmedikçe, Cennet'e giremeyeceklerdir. Suçluları böyle cezalandırırız.

1- Veya kalın urgan.

41. Onlar için cehennemden döşek ve örtüler vardır. İşte zalimleri böyle cezalandırırız.

42. İman edip sâlihâtı[1] yapanlar- ki hiç kimseye gücünün yettiğinden başkasını yüklemeyiz- Cennet halkıdırlar. Onlar, orada sürekli kalacaklardır.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

43. Göğüslerinde tasadan ne varsa çıkarıp almışız. Yanı başlarında ırmaklar akmaktadır. Derler ki: "Bizi buna ulaştıran Allah'a hamdolsun. Eğer Allah bize hidayet etmeseydi biz kendiliğimizden bu hidayete erişemezdik. Ant olsun ki Rabb'imizin rasulleri gerçeği getirmişlerdir." Onlara: "İşte yaptığınız işlere karşılık, hak ettiğiniz Cennet budur." diye seslenilir.

44. Cennet halkı, Cehennem halkına, "Rabb'imizin bize söz verdiklerinin gerçek olduğunu gördük; siz de Rabb'inizin size söylediklerinin gerçek olduğunu gördünüz mü?" diye seslenirler. "Evet." derler. Aralarından bir çağırıcı, "Allah'ın laneti zalimlerin üzerine olsun." diye bağırır.

45. Onlar, Allah'ın yolundan alıkoyan ve onu eğri göstermek isteyen ve Ahireti de inkâr eden kimselerdi.

46. İki taraf arasında bir hicap[1] vardır. Ve A'raf' üzerinde de hepsini simalarından tanıyan kimseler[2] vardır. Cennet halkına:[3] "Size selam olsun." diye seslendiler. Bunlar Cennet'e girmeyi uman kimselerdir.

***1-** Perde, engel. **2-** Allah'ın rızasını kazanmış, sâlihâtı yapan takva sahibi mü'minler. **3-** Cennet'e gitmeyi umutla bekleyenlere.*

47. Bakışları Cehennem ehli tarafına döndürülünce de, "Ey Rabb'imiz! Bizi zalim toplumla beraber bulundurma." derler.

48. A'raf ehli, yüzlerinden tanıdıkları kimselere de: "Çokluğunuz da, tasladığınız büyüklük de size bir yarar sağlamadı." dediler.

49. Cehennemliklere; "Allah, hiçbir rahmete erdirmeyecek." diye yemin ettiğiniz kimseler bunlar mıydı? Onlara:[1] "Girin Cennet'e, artık size korku yoktur. Üzülecek de değilsiniz." denir.

***1-** Cennetliklere.*

50. Ateş halkı, Cennet halkına, "Suyunuzdan veya Allah'ın rızık olarak verdiği şeylerden biraz da bize verin." diye feryat ederler. Onlar, "Allah, bu ikisini gerçeği yalanlayan nankörlere haram kılmıştır." derler.

51. Onlar ki, dinlerini bir oyun ve eğlence yerine koydular. Dünya hayatı onları aldattı. Onlar, karşılaşacakları bu günü unuttukları ve ayetlerimizi bile bile inkâr ettikleri gibi, biz de onları unuturuz.

52. Gerçekten Biz, onlara, iman etmek isteyen bir kavim için, bilgiye göre açıkladığımız; yol gösterici ve rahmet olan bir Kitap getirdik.

53. Onun verdiği haberin gerçekleşmesini mi bekliyorlar? Onun haberinin gerçekleştiği gün, daha önce onu unutmuş olanlar diyecekler ki: "Gerçekten Rabb'imizin rasulleri gerçeği getirmişler. Acaba bir şefaatçi[1] var mıdır ki bize şefaatte bulunsun veya geri döndürülsek de yaptıklarımızdan başkasını yapsak." Gerçekten onlar kendilerine yazık etmişlerdir. Uydurdukları şeyler kendilerinden uzaklaşıp kaybolmuştur.

***1-** Yardım edecek.*

54. Rabb'iniz; gökleri ve yeri altı günde[1] yaratan, sonra arş üstüne istiva eden;[2] geceyi, durmadan takip eden gündüze katan; Güneş'i, Ay'ı ve yıldızları emrine tabi kılan Allah'tır. Dikkat edin! Yaratmak da emretmek de yalnız O'na özgüdür. Âlemlerin Rabb'i olan Allah, Şanı Çok Yücedir.

***1-** Altı evrede, altı zaman diliminde, altı dönemde. **2-** Evrenin yönetimini ve egemenliğini elinde bulunduran.*

55. Rabb'inize "tedarruan"[1] ve açıkça göstererek ve "hufyeten"[2] dua edin. Kuşkusuz O, haddi aşanları sevmez.

__1-__ Basitliğinizin, güçsüzlüğünüzün, zayıflığınızın, muhtaçlığınızın bilincinde olarak, tevazu üstüne tevazu göstererek. __2-__ "Hufyeten," "açıkça ve gizlice" anlamında iki zıt anlama gelen bir sözcüktür.

56. Ve düzeltildikten sonra, yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. O'na endişe ve ümit ile dua edin. Kuşkusuz Allah'ın rahmeti muhsin[1] olanlara yakındır.

__1-__ İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.

57. Rahmetinin önünde rüzgarları müjdeci olarak gönderen O'dur. Rüzgârlar, ağır bulutları yüklenince, onları ölü bir beldeye sevk ederiz. Böylece onunla indirdiğimiz suyla, orada her türlü ürünü çıkarırız. İşte Biz ölüleri de böyle diriltip çıkarırız. Umulur ki düşünüp öğüt alırsınız.

58. Toprağı iyi olan beldenin bitkisi, Rabb'inin izni ile verimli olur. Toprağı kötü olan beldenin ürünü verimsiz olur. Şükreden bir kavim için ayetleri böyle ayrıntılı olarak açıklıyoruz.

59. Ant olsun ki Biz, Nuh'u toplumuna gönderdik. "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka ilah yoktur; kuşkusuz ben, sizin için o büyük günün azabından korkuyorum." dedi.

60. Halkından ileri gelenler: "Biz, seni kesin bir sapkınlık içinde görüyoruz." dediler.

61. "Ey halkım, bende bir sapkınlık yok. Ben ancak âlemlerin Rabb'inden bir elçiyim."

62. "Rabb'imin gönderdiklerini size tebliğ ediyorum. Ve size öğüt veriyorum. Allah tarafından, sizin bilmediklerinizi biliyorum."

63. Takvalı[1] olmanızı sağlamak ve böylece merhamet olunmanız için; içinizden sizi uyaracak bir adama Rabb'inizden size bir zikir[2] gelmesine mi şaştınız?"

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.*
***2-** Öğüt/Kitap.*

64. Derken, halkı onu yalanladı. Biz de onu ve gemide onunla beraber olanları kurtardık. Âyetlerimizi yalanlayanları da boğduk. Onlar gerçeği görmeyen bir kavimdi.

65. Ad halkına da kardeşleri Hud'u gönderdik. "Ey halkım! Allah'a kulluk edin ve sizin için O'ndan başka ilah yoktur. Yine de takva sahibi olmayacak mısınız?" dedi.

66. Halkının ileri gelen, gerçeği yalanlayan nankörleri dediler ki: "Gerçekten biz seni beyinsizlerden görüyoruz ve gerçekten seni yalancılardan sanıyoruz." dediler.

67. "Ey halkım! Ben beyinsizlerden değilim. Ben ancak âlemlerin Rabb'inden bir elçiyim." dedi.

68. "Ben, size Rabb'imin mesajını duyuruyorum. Ben, sizin için güvenilir bir öğütçüyüm."

69. Sizi uyarması için, içinizden bir kimse aracılığıyla Rabb'inizden size bir zikir[1] gelmesine hayret mi ettiniz? Nuh toplumundan sonra sizi onların yerine geçirdiğini hatırlayın. Ve yaradılışça sizi onlardan güçlü kıldı. O halde Allah'ın nimetlerini hatırlayın. Umulur ki kurtuluşa erersiniz.

***1-** Öğüt.*

70. "Sen, bize, tek olan Allah'a kulluk etmemiz ve atalarımızın kulluk ettiklerini bırakmamız için mi geldin? Eğer doğru sözlülerden isen, haydi bizi tehdit ettiğin şeyi getir!" dediler.

71. "Rabb'inizin azabı ve öfkesi, hakkınızda kesinleşti. Haklarında Allah'ın hiçbir yetki belgesi indirmediği, sizin ve atalarınızın taktığı isimler hakkında benimle tartışıyor musunuz? Bekleyin öyleyse! Kuşkusuz ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim." dedi.

72. Onu ve beraberinde olanları tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Ayetlerimizi yalanlayıp iman etmeyenlerin ise kökünü kestik.

73. Semud'a da kardeşleri Salih'i gönderdik: "Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka ilahınız yoktur. Size Rabb'inizden açık kanıt geldi. İşte şu Allah'ın dişi devesi[1] size bir âyettir.[2] Onu bırakın, Allah'ın arzında yesin, ona bir kötülük etmeyin, yoksa sizi can yakıcı bir azap yakalar." dedi.

***1-** Her hangi bir kimseye ait olmayan, toplumun ortak malı olan. Sahibi toplum olan, deve. **2-** Göstergedir.*

74. Hatırlayın! Ad'dan sonra sizi halifeler yapıp yeryüzüne yerleştirdi. O'nun ovalarında köşkler yapıyor, dağlarını yontup evler yapıyorsunuz. Allah'ın nimetlerini düşünün de, yeryüzünde bozgunculuk yapıp karışıklık çıkarmayın.

75. Halkından ileri gelen müstekbirler[1], içlerinden iman eden mustazaf'lara[2]: "Siz, Salih'in, Rabb'i tarafından gönderilmiş olduğundan emin misiniz?" dediler. Onlar da: "Biz, onunla gönderilen her şeye iman edenlerdeniz." dediler.

***1-** Büyüklük taslayan/kibirlenenler. **2-** Güçsüz olan, zayıf ve hor görülen, küçümsenen.*

76. Büyüklük taslayan kimseler de dediler ki: "Biz de sizin iman ettiğiniz şeyi kesin olarak küfredenlerdeniz[1]."

***1-** İnkâr edenleriz.*

77. Derken dişi deveyi kestiler ve böylece Rabb'inin emrine karşı geldiler ve "Ey Salih! Sen gerçekten gönderilenlerdensen, haydi bizi tehdit ettiğin şeyleri getir." dediler.

78. Bunun üzerine şiddetli bir sarsıntı onları yakaladı ve yurtlarında dizüstü çöke kaldılar.

79. O da onlardan yüz çevirip: "Ey halkım, ben size Rabb'imin mesajını tebliğ ettim ve size öğüt verdim, ancak siz öğüt verenleri sevmiyorsunuz." dedi.

80. Hani Lut da halkına şöyle demişti: "Ey halkım! Sizden önce âlemlerden hiç kimsenin yapmadığı bir fahişeliği[1] mi yapıyorsunuz?"

***1-** Aşırılığı. Sapıklığı. Eşcinselliği.*

81. Kadınları bırakıp şehvetle erkeklere yaklaşıyorsunuz. Hayır! Siz gerçekten müsrif[1] bir kavimsiniz.

***1-** Haddi aşmak, bozgunculuk yapmak, ölçüsüz davranmak, taşkınlık yapmak.*

82. Halkının cevabı yalnızca şu oldu: "Çıkarın onları yurtlarınızdan, zira o insanlar, kendilerini çok temiz görmekteler."

83. Bunun üzerine onu ve yanında yer alanları kurtardık. Karısı hariç; o, geride kalanlardan oldu.

84. Üzerlerine bir yağmur yağdırdık. Bak, suçluların sonu nasıl oldu!

85. Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı. Dedi ki: "Ey halkım! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka ilâh yoktur. Rabb'inizden size bir beyyinat[1] gelmiştir. Ölçüyü ve tartıyı tam yapın. İnsanlara mallarını eksik vermeyin. Düzeltildikten sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın;[2] eğer mü'minler iseniz bu, sizin için daha hayırlıdır."

***1-** Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi. **2-** İyi niyetli ve yapıcı olun, yıkıcı ve kötü niyetli olmayın.*

86. İman edenleri tehdit ederek Allah'ın yolundan çevirmek ve o yolu eğri göstermeye çalışmak için her yolun başına oturmayın.[1] Azken sizi nasıl çoğalttığımızı bir düşünün. Bakın! Bozgunculuk yapanların sonu nasıl oldu!

***1-** Her yola başvurmayın. Tehditle zorbalıkla onları vaz geçirmeye çalışmayın.*

87. Mademki sizin bir kısmınız benimle gönderilene iman etmiş, bir kısmınız da iman etmemişse; o halde Allah aramızda hükmünü verinceye kadar sabredin. O, hüküm verenlerin en hayırlısıdır.

8. Bölümün Sonu

88. Halkından büyüklük taslayan ileri gelenler, dediler ki: "Ey Şu'ayb! Seni ve seninle birlikte iman edenleri ya yurdumuzdan çıkaracağız ya da bizim milletimize[1] döneceksiniz." O da: "Kerih[2] görsek de mi?" dedi.

***1-** Bizim yaşam sistemimize, yaşam tarzımıza, uygarlığımıza. **2-** Yanlış ve kötü.*

89. O, bizi ondan kurtardıktan sonra, eğer tekrar sizin milletinize[1] dönersek, Allah'a karşı yalan yere iftira etmiş oluruz. Rabb'imiz Allah dilemedikçe[2] bizim ona dönmemiz olacak şey değildir. Rabb'imizin bilgisi her şeyi kuşatmıştır. Biz, yalnızca Allah'a tevekkül[3] ettik. Ey Rabb'imiz! Bizimle kavmimizin arasında gerçeği ortaya çıkar. Sen, gerçeği ortaya çıkaranların en hayırlısısın.

***1-** Yaşam tarzınıza, uygarlığınıza, kültürünüze. **2-** Allah, bizi zorla ona döndürmedikçe. **3-** Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

90. Halkından gerçeği yalanlayan nankör ileri gelenler: “Eğer Şu’ayb’e uyarsanız kaybedenlerden olursunuz.” dediler.

91. Derken şiddetli bir sarsıntı onları yakaladı ve yurtlarında dizüstü çöke kaldılar.

92. Şu’ayb’ı yalanlayanlar, sanki orada hiç yaşamamışlar gibi yok oldular. Asıl kaybedenler Şu’ayb’ı yalanlayanlar oldu.

93. Onlardan yüz çevirdi ve “Ey halkım.” dedi: “Ben, size Rabb’imin mesajını tebliğ ettim ve size öğüt verdim. Artık gerçeği yalanlayan nankör bir topluma nasıl olur da üzülebilirim?”

94. Biz, hangi beldeye nebi gönderdiysek mutlaka onun halkını[1] yalvarıp yakarsınlar diye dayanılmaz bir zorluk[2] ve bir sıkıntıya uğratmışızdır.

***1-** O beldenin büyüklük taslayan, mü’minlere eziyet eden; müşrik ve nankörlerini. **2-** Can ve malca.*

95. Sonra kötülüğü iyiliğe çevirdik. Nihayet her şeyi unutarak: “Atalarımızın da sıkıntılı ve bolluk günleri olmuştu.” dediler. Bu yüzden, Biz de onları ansızın yakalayıverdik.

96. Eğer beldelerin halkı iman edip, takva sahibi olsalardı, muhakkak üzerlerine göğün ve yerin bereketini açardık. Ancak onlar yalanladılar, Biz de yaptıklarına karşılık onları kıskıvrak yakaladık.

97. O beldelerin halkı, geceleyin uyurlarken kendilerine azabımızın gelmeyeceğinden emin mi oldular?

98. Ya da o beldelerin halkı, gündüz vakti dünya işleriyle oyalanırlarken azabımızın onlara gelmeyeceğinden emin mi oldular?

99. Allah’ın planından emin mi oldular? Kaybedenlerden başkası Allah’ın planından emin olamaz.

100. Önceki halklardan sonra yeryüzüne mirasçı olanların, doğru yolu bulmaları gerekmez miydi? Eğer biz dileseydik onları da günahlarından dolayı belalara uğratırdık. Kalplerini mühürlerdik de duymaz olurlardı.

101. İşte o beldeler ki sana bazı haberlerini anlatıyoruz. Rasulleri onlara beyyinat[1] getirmişlerdi. Ancak onlar, daha önce yalanlamış oldukları şeye inanmak istemediler. Allah gerçeği yalanlayan nankörlerin kalplerini işte böyle mühürler.[2]

***1-** Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi. **2-** Mühürleme, sebep değil sonuçtur. Helaki gerektirecek kadar azgınlaşmanın, zulmetmenin, büyüklük taslamanın sonucudur.*

102. Onların çoğunda, sözlerine bağlılık bulmadık. Ama onların çoğunu fasık[1] olarak bulduk.

***1-** Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.*

103. Sonra onların ardından Musa'yı âyetlerimizle Firavun'a ve onun ileri gelenlerine gönderdik. Onlar, ona zulmettiler. Bak bozguncuların sonu nasıl oldu!

104. Musa dedi ki: "Ey Firavun! Ben gerçekten âlemlerin Rabb'i tarafından gönderilmiş bir rasulüm.

105. "Allah adına, haktan başkasını söylememek benim üzerime borçtur. Size, Rabb'inizden açık beyyinelerle[1] geldim. Öyleyse İsrailoğulları'nı benimle gönder."

***1-** Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi.*

106. Firavun: "Eğer gerçekten bir âyet[1] getirdiysen ve doğru söyleyenlerdensen onu göster bakalım." dedi.

***1-** Kanıt, mucize.*

107. Bunun üzerine, Musa asasını yere bıraktı, asa sahici bir ejderha oldu.

108. Ve elini çıkardığı zaman, eli bakanlar için bembeyaz parlayıverdi.

109. Firavun halkından ileri gelenler: "Bu gerçekten bilgin bir büyücüdür." dediler.

110. "Sizi yurdunuzdan çıkarmak istiyor. Ne buyuruyorsunuz?"

111. "Onu ve kardeşini alıkoy. Şehirlere de toplayıcılar gönder." dediler.

112. "Bütün bilgin sihirbazları sana getirsinler."

113. Sihirbazlar, Firavun'a geldiler: "Eğer galip gelirsek bize bir ödül var değil mi? " dediler.

114. Evet, "Sizler yakınlaştırılanlardan[1] olacaksınız." dedi.

1- *Yakınımda yer alanlardan, mevki makam sahibi olanlardan.*

115. "Ey Musa! Önce sen mi atacaksın, yoksa atanlar biz mi olalım?" dediler.

116. "Siz atın" dedi. Attıkları zaman, büyük bir büyü yaparak insanların gözlerini büyüleyip, onlara korku verdiler.

117. Biz de Musa'ya: "Asanı at." diye vahyettik. O, onların uydurdukları şeyleri yutuverdi.

118. Böylece, hakk[1] ortaya çıktı ve onların bütün yaptıkları batıl[2] oldu.

1- *Gerçek.* ***2-*** *Gerçek olmayan, boş, saçma, yanlış, geçersiz.*

119. Orada yenik düştüler. Küçük düşüp, iddialarından vazgeçtiler.

120. Ve sihirbazlar secdeye kapandılar.

121. "Âlemlerin Rabb'ine iman ettik." dediler.

122. Musa ve Harun'un Rabbine.

123. Firavun: "Ben size izin vermeden mi ona inandınız?" dedi. "Doğrusu bu, halkı şehirden çıkarmak için kurduğunuz bir tuzaktır." Ama yakında göreceksiniz!"

124. "Mutlaka ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim ve sonra da hepinizi asacağım."

125. "Biz zaten Rabb'imize döneceğiz." dediler.

126. Rabb'imizin bize gelen âyetlerine iman etmemizden dolayı, bizden intikam almak istiyorsun. "Ey Rabbimiz! Bizi sabırlı kıl ve canımızı teslim olanlar olarak al."

127. Firavun halkının ileri gelenleri: "Musa'yı ve yanında yer alanları, yeryüzünde bozgunculuk yapsınlar, seni ve ilahlarını terk etsinler diye mi bırakacaksın?" dediler. O da: "Oğullarını öldürüp, kadınlarını sağ bırakacağız. Kuşkusuz, biz onların üzerinde kahredicileriz." dedi.

128. Musa, yanında yer alanlara: " Allah'tan yardım dileyin ve sabredin. Kuşkusuz yeryüzü Allah'ındır. Dilediği kulunu ona mirasçı kılar. Mutlu son, takva sahibi olanlar içindir." dedi.

129. "Sen bize gelmeden önce de, bize geldikten sonra da bize eziyet edildi." dediler. O da: "Umulur ki Rabb'iniz düşmanlarınızı yok eder ve sizi yeryüzüne halifeler kılar da nasıl davranacağınıza bakar." dedi.

130. Ant olsun ki belki ders alırlar diye, Firavuncuları yıllarca kuraklık ve ürün kıtlığıyla cezalandırdık.

131. Onlara bir iyilik geldiği zaman, "Bu bizdendir." derler. Bir kötülük isabet ettiği zaman da Musa ve onunla birlikte olanları uğursuz sayarlardı. İyi bilin ki onların uğursuzluğu ancak Allah katındadır.[1] Ancak çokları bunu bilmez.

***1-** Firavuncuların yaşadıkları kuraklık ve kıtlık belasının Musa'nın ve onun yanında yer alanlarla bir ilgisi yoktur. Bu belalar, kendi yaptıklarının karşılığı olarak Allah tarafından bir cezalandırılmadır.*

132. "Bizi büyülemek için ne kadar ayet[1] getirirsen getir, biz sana asla inanacak değiliz." dediler.

***1-** Mucize, kanıt.*

133. Bunun üzerine, Biz de ayrı ayrı ayetler[1] olarak onlara tufan, çekirge, haşarat, kurbağa ve kan gönderdik. Yine de büyüklük taslayıp suçlu bir toplum olmaya devam ettiler.

***1-** Mucizeler, kanıtlar, göstergeler.*

134. Başlarına azap gelince: "Ey Musa! Sana verilen söze dayanarak Rabb'ine dua et, eğer bizden bu azabı uzaklaştırırsan sana inanacağız ve İsrailoğulları'nın seninle birlikte gitmesine izin vereceğiz." dediler.

135. Belli bir süreye kadar onlardan azabı kaldırınca da, hemen sözlerinden dönüverdiler.

136. Bu yüzden, Biz de onlara hak ettikleri cezayı verdik, umursamayıp âyetlerimizi yalanladıkları için onları denizde boğduk.

137. Mustaz'af[1] olan kimseleri de bereketlendirdiğimiz arzın, doğusuna ve batısına mirasçı kıldık. Sabretmelerine karşılık Rabb'inin İsrailoğulları'na takdir ettiği hüküm gerçekleşti. Firavun ve halkının yapıp yükselttikleri yapıları harap ettik.

***1-** Zayıf ve güçsüz, hor görülen, küçümsenen, ezilen.*

138. İsrailoğulları'nı denizden geçirdik. Kendilerine özgü putlara tapan bir topluma rastladılar. Ey Musa! "Bize de bunların ilahları gibi bir ilah yap." dediler. "Siz gerçekten cahil bir kavimsiniz." dedi.

139. Bunların içinde bulundukları[1] yok olacaktır ve yaptıkları şey[2] de batıldır.

***1-** Din. **2-** İbadetleri.*

140. "Sizi âlemlere üstün[1] kıldığı halde, size Allah'tan başka bir ilah mı arayayım?" dedi.

***1-** Sizi doğru yola ileterek üstün gelmenizi sağladığı halde.*

141. "Hani Biz, size azapların en kötüsünü yapan; oğullarınızı öldürüp, kızlarınızı sağ bırakan; Firavun toplumundan sizi kurtarmıştık." Bunda, sizin için Rabb'inizden büyük bir sınav vardı.

142. Musa'ya, otuz gece süre verdik, sonra buna on gece daha kattık. Böylece Rabb'inin belirlediği vakit kırk geceye tamamlandı. Musa, kardeşi Harun'a, "Benim halkım içinde halifem ol[1], onları ıslah et ve bozguncuların yoluna uyma!" dedi.

***1-** Benim yerime geç.*

143. Ve Musa, sözleşilen yere gelip de, Rabb'i onunla konuşunca: "Ey Rabb'im! Bana görün de Sana bakayım!"[1] dedi. "Sen Beni göremezsin, fakat şu dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de Beni göreceksin." buyurdu. Rabb'i dağa tecelli edince onu darmadağın etti ve Musa baygın düştü. Kendine gelince: "Seni tenzih ederim. Tövbe ettim Sana. Ben inanların ilkiyim." dedi.

***1-** 6/En'am Suresi, 103: "Gözler O'nu göremez, O ise gözleri görür…"*

144. "Ey Musa! Gönderdiklerimle ve Kelamımla seni insanlar arasında üstün kıldım[1]. Sana verdiğimi al ve şükredenlerden ol!" dedi.

***1-** Seni insanlar üzerine seçtim.*

145. Ona verdiğimiz levhalarda öğüt olmak üzere her şeyi açık bir şekilde yazdık. Onu kuvvetle tut ve halkına da onu en iyi şekilde tutmalarını buyur. Yakında size fasıkların[1] yurdunu göstereceğim.

***1-** Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.*

146. Yeryüzünde, haksız yere büyüklük taslayanları âyetlerimden[1] uzaklaştıracağım. Onlar, bütün âyetleri[2] görseler de yine ona inanmazlar. Rüşd[3] yolunu görseler de onu yol tutmazlar; ama azgınlık[4] yolunu görseler onu kendilerine yol tutarlar. Bu, âyetlerimizi yalanlamalarından ve ondan gafil[5] bulunmalarındandır.

***1-** Gerçeği gösteren kanıtlardan, vahyin gerçeklerinden. **2-** Bütün kanıtları. **3-** 'Rüşd': Doğru ve yanlışı ayır etme bilinci. Zihinsel olgunluk. Reşit olma, irşat etme, mürşit gibi türevleri vardır. Rüştün zıddı azgınlıktır. **4-** Azgınlık: sapkın yolu izleme. **5-** Umursamamak.*

147. Ayetlerimizi ve ahiretteki karşılaşmayı yalanlayan kimselerin amelleri boşa gitmiştir. Onlar, başkasıyla değil, ancak kendi yaptıkları ile cezalandırılacaklardır.

148. Musa'nın halkı, onun arkasından, böğürmesi olan, süs eşyalarından yapılmış bir buzağı benimsediler. Onun kendileriyle konuşamadığını ve hidayet yolunu gösteremediğini görmediler mi ki onu benimsediler? Onu benimsemekle zalimlerden oldular.

149. Sapkınlıklarını anlayıp, yanıldıklarını görünce: "Eğer Rabb'imiz bize acımaz ve bizi bağışlamazsa mutlaka hüsrana uğrayanlardan oluruz." dediler.

150. Musa, halkına döndüğünde, öfke ve üzüntü içinde onlara: "Benim yokluğumda ne kötü işler yapmışsınız! Rabb'inizin emrini[1] çabuklaştırdınız mı?" dedi. Levhaları bırakıp, kardeşinin başını tutup kendine çekti. "Ey annemin oğlu! Gerçekten bu halk beni zayıf buldu, neredeyse beni öldüreceklerdi; sen de düşmanları benimle sevindirme, beni bu zalim kimselerle bir tutma." dedi.

1- *İlahi cezayı çabuklaştırmak mı istiyorsunuz?*

151. "Rabb'im! Beni ve kardeşimi bağışla! Bizi rahmetine dâhil et. Sen merhametlilerinin en merhametlisisin." dedi.

152. Buzağıyı benimseyenlere Rabb'lerinden bir öfke erişecektir ve dünya hayatında da zillete uğrayacaklardır. İşte iftiracıları böyle cezalandırırız.

153. Kötülük yapıp, arkasından tövbe edip, iman edenler için kuşkusuz Rabb'in bundan sonra Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

154. Öfkesi geçince Musa levhaları aldı, onlardaki yazıda Rabb'lerine karşı gelmekten korkanlar için bir hidayet ve bir rahmet vardı.

155. Musa, belirlediğimiz buluşma için adamlarından yetmiş kişi seçti. Kendilerini sarsıntı tutunca: "Ey Rabb'im! Dileseydin bunları da beni de daha önce yok ederdin. İçimizdeki birtakım beyinsizler yüzünden bizi yok mu edeceksin? Bu, ancak senin bir fitnendir.[1] Onunla dileyeni[2] sapkınlıkta bırakırsın dileyene de hidayet[3] edersin. Sen bizim velimizsin.[4] Bizi bağışla. Bize merhamet et. Sen bağışlayanların en hayırlısısın." dedi

1- *Sınav.* ***2-*** *Uygun gördüğünü. Hak edeni, dileyeni; doğru yolu bulma çabasında olanı. Allah, sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir demektir.* ***3-*** *Kılavuzluk.* ***4-*** *Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

156. Bize, bu dünyada da ahirette de iyilik yaz. Biz Sana yöneldik. Allah: "Azabıma dilediğimi[1] uğratırım, rahmetim ise her şeyi kuşatmıştır. Onu, takva sahibi olanlara[2], zekâtı verenlere[3] ve ayetlerimize inanlara yazacağım." buyurdu.

1- *Azabı gerektirecek "şey"ler yapana azap ederim; bağışlanmayı gerektirecek "şey"ler yapanı bağışlarım. Azabı hak edeni azaplandırır, bağışlanmayı hak edeni bağışlarım.* ***2-*** *Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.* ***3-*** *Zekâtın esas anlamı "arınma", "arındırma," "arınmaktır." Ayette geçen "zekatı vermek" sözcüğü, malın zekatı/arınması değil, bir terkip olarak, arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle Allah'ın emirlerine tabi olmak, demektir.*

157. Onlar ki, yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları ummi[1] nebi rasule, tabi olurlar. O ki, onlara ma'ruf[2] olanı buyurur ve onları münker[3] olandan alıkoyar ve temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar, zahmet ve sıkıntı veren şeyleri[4] onlardan kaldırır, onlardan bağları çözer, ona iman eden, ona saygı gösterenler ve ona yardım edenler ve ona indirilen nura[5] tabi olanlar işte kurtuluşa erenler bunlardır.

***1-** Ümmî sözcüğü, "ümm" yani "ana" ile nispet 'ya'sından oluşan bir sözcük olup, "anaya mensup", "analı" demektir. Tıpkı Ankaralı, Medineli vb. gibi. Buradaki "ana" sözcüğü özel isimdir, anne demek olan 'ana' ile bir ilgisi yoktur. Mekke'nin diğer bir ismi de Ümmu'l qurâ' dır. "el-Ümm" ün sonuna nispet "ya"sı geldiği zaman, "Ana kentli" yani "Mekkeli" anlamına gelmektedir. Ayetteki "el- Ümmî" sözcüğü ile kast edilen şey, daha önce kendilerine kitap verilmemiş olan, yani "Ehl-i Kitap" olmayan "Mekkelilerdir." el-Ümmi: Ana kentli, şehirli, yani "bedevi" olmayan demektir." Ümmi"/okuryazar olmayan sözcüğü ile "el-Ümmî"/ ana kentli sözcükleri farklı anlamlara sahiptir. Dolayısıyla Nebi Muhammed için, okuryazar değildi görüşü doğru değildir. **2-** Doğru, iyi ve yararlı kabul edilen toplumsal değer yargılarına ve vahye uygun olan. **3-** Yanlış, kötü ve zararlı kabul edilen, vahye ve toplumsal değer yargılarına uygun olmayan. **4-** Kendi yanlarından dine yaptıkları ilaveleri, ağır kuralları. **5-** Kurtuluşa erdiren, aydınlığa çıkaran rehber.*

158. De ki: "Ey insanlar! Ben, göklerin ve yerin sahibi olan, kendisinden başka ilah olmayan, yaşatan ve öldüren Allah'ın, size, hepinize gönderdiği bir rasulüm. Gelin, Allah'a ve O'nun sözlerine iman eden ümmi nebi rasulüne iman edin ve ona uyun ki böylece hidayete eresiniz."[1]

***1-** Doğru yolu bulasınız.*

159. Musa'nın halkından da hakka ileten ve onunla adaletli davranan bir topluluk vardı.

160. Biz, onları oymaklar halinde on iki topluluğa ayırdık. Halkı ondan su isteyince, Musa'ya, "Asanı taşa vur!" diye vahyettik. Ondan on iki pınar fışkırdı. Her topluluk su alacağı kaynağı bildi. Üzerlerine buluttan gölgelik yaptık, onlara kudret helvası ve bıldırcın bağışladık[1]. Size rızık olarak verdiklerimizin temiz olanlarından yiyin. Onlar, bize zulmetmediler, fakat kendilerine zulmediyorlardı.

1- *"İndirmek" demek olan "enzele" sözcüğünün diğer bir anlamı da "bağışlamaktır." Bu ayette "enzele" sözcüğü, indirmek değil, bağışlamak anlamına gelmektedir.*

161. Onlara, "Şu beldeye yerleşin ve orada dilediğiniz şeylerden yiyin. Af dilediğinizi söyleyin ve teslim olmuş/kabullenmiş olarak kapısından girin" denilmişti. Biz, "Hatalarınızı bağışlayalım ve iyilik edenlere fazlasıyla verelim."

162. Ancak onlardan haksızlık yapanlar, kendilerine söylenen sözü başka bir söze çevirdiler. Biz de haksızlık yapmaları yüzünden, üzerlerine gökten iğrenç bir azap gönderdik.

163. Onlara, deniz kıyısındaki kasabanın durumunu sor. Hani onlar cumartesi günü yasasını çiğneyerek haddi aşıyorlardı. Balıklar cumartesi günü ortaya çıkıyor, diğer günler ise gelmiyorlardı. Fasıklıkları[1] nedeniyle kendilerini bu şekilde imtihan ediyorduk.

1- *Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.*

164. Onlardan bir topluluk: "Allah'ın yok edeceği veya şiddetli bir azap ile cezalandıracağı bir halka ne diye öğüt veriyorsunuz?" dediklerinde, onlar da: "Rabb'imize mazeret[1] beyan etmek için ve bir de belki takva[2] sahibi olurlar." demişlerdi.

1- *Biz sorumluluğumuzu yerine getirdik ama faydası olmadı.* ***2-*** *Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.*

165. Ne zaman ki onlar, yapılan öğüdü umursamadılar, Biz de kötülükten alıkoymaya çalışanları kurtardık, zulmedenleri, fasıklık[1] yapmaları nedeniyle çetin bir azapla cezalandırdık.

***1-** Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.*

166. Yasaklandıkları şeyleri yapmakta ısrar edince, onlara: "Düşkün maymunlar olun." dedik.[1]

***1-** 2/Bakara Suresi, 65: İçinizden sebt'te sınırları aşanları elbette bilirsiniz. İşte budan dolayı onlara "Düşkün maymunlar olun." dedik.*

167. Hani Rabb'in; onları[1], Kıyamet Günü'ne kadar kötü azaba uğratacak olanları, mutlaka göndereceğini bildirmişti. Rabb'in çabuk ceza verendir. Kuşkusuz O, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Yasaklandıkları şeyleri yapmakta ısrar ettikleri, haksızlık yapmaya devam ettikleri sürece.*

168. Onları, yeryüzünde topluluklara ayırdık. Onlardan, salih[1] olanlar da vardı olmayanlar da. Belki dönerler diye onları iyiliklerle ve kötülüklerle sınadık.

***1-** İyi, dürüst, seçkin, samimi, erdemli.*

169. Onların yerine Kitap'a mirasçı olanlar, nasıl olsa bağışlanacağız diyerek dünyanın geçici menfaatlerini tercih ettiler; kendilerine buna benzer şeyler gelse, onu da tercih ederler. Onlardan, Kitap'a bağlı kalacaklarına ve Allah hakkında ancak hakkı söyleyeceklerine dair söz alınmamış mıydı? Oysaki onlar, o Kitap'ta olanı okumuşlardı. Ahiret yurdu takva sahibi olanlar için daha hayırlıdır. Hâlâ akletmeyecek misiniz?

170. Kitap'a sımsıkı sarılıp, salatı ikame edenlere[1] gelince; kuşkusuz Biz salih[2] olanların emeklerini zayi etmeyiz.

***1-** İbadete layık yegâne ilah olarak yalnızca Allah'a ibadet edenler; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle yapanlar. **2-** İyi, dürüst, seçkin, samimi, erdemli.*

171. Hani! Biz, dağı gölgelik gibi üzerlerine kaldırmıştık da onlar da üzerlerine düşecek sanmışlardı. "Size verdiğimize sımsıkı sarılın, içindeki öğüdü tutun ki takva sahibi olabilesiniz."

172. Kıyamet günü, "Biz bundan habersizdik." demeyesiniz diye Rabb'in, âdemoğullarının bellerinden soylarını çıkardı ve onları kendilerine tanık yaptı. Ben sizin Rabb'iniz değil miyim? dedi. "Evet, Rabb'imizsin, tanıklık ediyoruz."[1] dediler.

***1-** Bu ayet, temsili bir anlatımla; Allah'ın, insanı yaratırken onun benliğine, yaratıcıyı idrak etme güdüsünün yerleştirildiğini; insanın yaradılış özünde Allah'ı tanıma ve idrak etme yeteneğinin kodlanmış olduğunu ifade etmektedir.*

173. Veya "Biz, bizden önce şirk koşan atalarımızın ardından gelen bir nesiliz, batılla amel edenlerin yaptıkları yüzünden bizi mi yok edeceksin?" demeyesiniz diye.

174. İşte, doğruyu bulsunlar[1] diye âyetlerimizi böyle ayrıntılı olarak açıklıyoruz.

***1-** Yaradılış özlerine dönsünler.*

175. Onlara, o kimsenin[1] haberini de oku, ki ona âyetlerimizi vermiştik de onlardan sıyrılıp ayrıldı. Şeytan da onu kendine tabi kıldı. Böylece azgınlardan oldu.

***1-** Söz konusu edilen "kimse," bilinen bir kimse/şahıs değil, belli bir kişilik/karakterdir. Kişinin kim olduğunun önemi yok, önemli olan sahip olduğu kişiliktir.*

176. Dileseydik[1] onu bununla[2] yükseltirdik. Fakat o yere saplandı, tutku ve kuruntusuna uydu. Onun durumu, üzerine varsan da dilini sarkıtıp soluyan, varmasan da dilini sarkıtıp soluyan köpeğin durumu gibidir. İşte âyetlerimizi yalanlayan toplumun durumu böyledir. Sen bu kıssayı anlat, belki düşünürler.

***1-** Uygun görseydik. Karar vermeyi ona tanımasaydık. **2-** Ayetlerimizle.*

177. Âyetlerimizi yalanlayan ve böylece kendilerine haksızlık eden halkın durumu ne kötüdür.

178. Allah, kime yol gösterirse, odur yolu bulan. Kimi de saptırırsa, işte onlar hüsrana uğrayanlardır.[1]

***1-** Allah, doğru yola iletilmeyi isteyeni doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmak isteyeni de sapkınlıkta bırakır. Sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir. Hidayet ve dalalet konusu insanın dilemesiyle ilişkilidir. Allah, hiç kimseyi ne zorla hidayete erdirir ne de dalalete düşürür. İman ve inkâr konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir.*

179. Gerçek şu ki, cinnden[1] ve insten[1] yaratılmış[2] olanların birçoğu Cehennem'liktir. Ki onların kalpleri vardır onunla kavramazlar, gözleri vardır onunla görmezler, kulakları vardır onunla işitmezler. İşte bunlar hayvanlar gibidirler, hatta daha da basittiler. İşte gafil olanlar bunlardır.

***1-** Tanıdık-tanımadık, bildik-bilmedik, yerli-yabancı. **2-** Ayette, "zera'na" sözcüğü geçmektedir. Bu sözcüğün anlamı, "yaratma" değil, "çoğaltmadır". Yaratılmış olan bir şeyin, üreyerek çoğalması demektir. 'Ziraat,' yani ekin ekme sözcüğü de buradan türemiştir. Ayette yaratmadan değil, "çoğalmadan" söz edilmektedir. Şayet "yoktan var etme" kast edilseydi, "haleka" sözcüğü kullanılması gerekirdi. Çevirilerde, çoğunlukla bu ayete: "Ben insanların ve cinlerin çoğunu cehennem için yarattım." şeklinde yanlış anlam verilmektedir. Yaratılmış olanların bir çoğunun Cehennemlik olacağının bilgisinin verilmesi ile yaratılmış olanların çoğunun Cehennem için yaratıldığını söylemek aynı şey değildir.*

180. En iyi isimler[1] Allah'ındır. Öyleyse O'nu, onlarla çağırın. Ona yakışmayan isimlerle çağıran kimseleri bırakın. Onlar, yaptıklarının cezasını görecekler.

***1-** İyi ile güzel aynı şey değildir. En güzel isimler şeklinde yapılan çeviriler yanlıştır. "İyi" sözcüğü, niteliği, kaliteyi, üstünlüğü yani özellik ifade ederken, güzel sözcüğü görüntüyü, dış görünüşü ifade etmektedir. Söz konusu "iyi isimler", Allah'ın sahip olduğu nitelikleri ifade etmektedir. Ayette geçen "husna" iyi demektir. Arapçada güzel, "cemil" demektir.*

181. Yarattıklarımız arasında öyle bir topluluk da var ki, hakka iletirler ve onunla adil olurlar.

182. Âyetlerimizi yalanlayanları, hiç bilemeyecekleri bir şekilde adım adım yok olmaya yaklaştırırız.

183. Onlara süre veriyorum, ancak planım çok sağlamdır.

184. Arkadaşlarında, hiçbir delilik olmadığını düşünmüyorlar mı? O, ancak apaçık bir uyarıcıdır.

185. Göklerin ve yerin melekûtuna[1], Allah'ın yaratmış olduğu şeylere, sürelerinin yaklaşmış olabileceği ihtimaline hiç bakmazlar mı? Bundan sonra artık hangi söze inanacaklar?

1- *Egemenliğine, hükümranlığına, nasıl düzenlendiğine.*

186. Allah, kimi saptırırsa[1] ona doğru yolu gösterecek yoktur. Onları, azgınlıkları içinde bocalar durumda bırakır.

1- *Kim saptırılmayı gerektiren şeyler yaparsa Allah onu saptırır. Allah, bir kimseyi hak etmedikçe, zorla ne hidayete iletir ne de saptırır. Doğru yolu veya sapkınlığı tercih etme konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir.*

187. Sana Saat'ten soruyorlar. Ne zaman gerçekleşecek diye. De ki: "Onun bilgisi sadece Rabb'imin yanındadır. Onun vaktini O'ndan başkası açıklayamaz. O göklere de, yere de ağır gelecektir. O size ansızın gelecek." Sanki sen biliyormuşsun gibi onu sana soruyorlar. De ki: "Onun bilgisi sadece Allah'ın yanındadır." Ancak insanların çoğu bu gerçeği bilmez.[1]

1- *Bu ayet, Nebi'nin geleceği/gaybi bildiğine dair söylediği söylenen sözlerin/ hadislerin tamamının uydurma olduğunun; Kıyamet'in kopma zamanını ifade eden sözlerin tamamının uydurma olduğunu apaçık olarak ifade etmektedir. Allah'ın dışında bir başkasının da gaybı bilebileceği inancı Kur'an'a göre şirktir. (72 Cin, 25-26)*

188. De ki: Allah dilemedikçe, kendime bir yarar sağlamak ya da kendimden bir zararı uzaklaştırmak benim elimde değil. Eğer gaybı[1] bilseydim, elbette daha çok yararıma olan şeyi yapardım ve bana bir kötülük de dokunmazdı.[2] Ben, inanan bir kavim için sadece bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim.

__1-__ Gelecekte olacak olanı; görünemez, bilinemez olanı. __2-__ Bu ayet, kendisine bile bir yarar sağlama imkanı elinde olmayan Nebinin, başkalarına şefaat edeceği inancının boş bir kuruntu olduğunu ortaya koymaktadır.

189. O, sizi bir tek nefisten[1] yarattı ve kendisi ile sükûnet bulsun diye ondan[2] eşini var etti. Eşini sarıp örtünce, eşi hafif bir yük yüklendi. Bir müddet böyle geçti. Yükü ağırlaşınca her ikisi de Rabb’leri olan Allah’a: “Eğer bize salih[3] bir evlat verirsen elbette Sana şükredenlerden olacağız.” diye dua ettiler.

__1-__ Bir özden. __2-__ Aynı özden. __3-__ Arı, saf, temiz, erdemli, iyi, dürüst.

190. Fakat onlara, salih bir evlat verince; kendilerine verilen şeyde ona ortaklar koşmaya başladılar. Allah, onların ortak koştukları şeyden yücedir.

191. Hiçbir şey yaratamayan, aksine kendisi de yaratılmış olan şeyleri mi ortak koşuyorlar?

192. Oysa onlar, ne onlara yardım edebilirler ne de kendilerine yardım edebilirler.

193. Onları gerçeği kabul etmeye davet etseniz, size tabi olmazlar. Onları davet etseniz de etmeseniz de size karşı tutumları değişmez.

194. Allah’tan başka dua ettikleriniz, sizin gibi kullardır. Eğer doğru sözlü kimselerseniz, haydi onlara dua edin de size karşılık versinler.

195. Onların, kendileriyle yürüyecek ayakları mı var? Veya tutacak elleri mi var? Veya görecek gözleri mi var? Ya da işitecek kulakları mı var? De ki: “Haydi çağırın ortaklarınızı, sonra hiç beklemeksizin bana tuzak kurun.”

196. Kuşkusuz benim velim[1], Kitap'ı indiren Allah'tır. O, salih[2] olanların velisidir.

__1-__ Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir. __2-__ Arı, saf, temiz, erdemli, dürüst, iyi.

197. O'ndan başka dua ettiklerinizin, ne size yardım etmeye güçleri yeter, ne de kendilerine yardım etmeye.

198. Eğer onları hidayete çağırsanız sizi duymazlar. Onların, sana baktıklarını görürsün, oysa onlar görmezler.

199. Affedici ol, urf[1] ile buyur, cahillerden[2] yüz çevir.

__1-__ Yararlı, güzel, iyi ve hayırlı olan şeylerle. __2-__ Düşüncesizce hareket eden, nankör, bağnaz kimseler.

200. Ne zaman şeytan seni dürtecek olursa[1] hemen Allah'a sığın. Kuşkusuz O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

__1-__ Vesvese verirse.

201. Takva sahipleri, şeytandan bir dürtü olduğu zaman, düşünüp hemen gerçeği kavrarlar.

202. Şeytanlar, kendilerine kardeş olanları azgınlığa sürüklerler, sonra da yakalarını bırakmazlar.

203. Onlara bir âyet getirmediğin zaman, "Derleyip uydursaydın ya." derler. De ki: "Ben ancak Rabb'imden bana vahyedilene uyarım. Bu, inanan bir toplum için Rabb'inizden gelen bir basiret[1], bir hidayet ve bir rahmettir.

__1-__ Kavrayış, gerçeği görme yeteneği.

204. Kur'an okunduğu zaman hemen susup onu dinleyin[1] ki size rahmet edilsin.[2]

***1-** Kur'an'ı dinlemekten kasıt ne dediğini öğrenmektir. Allah'ın buyruklarından haberdar olmaktır. Ne dediğini anlamaksızın onu dinlemek hiç bir yarar sağlamaz. Bu "sürünün kaval dinlemesinden" farklı bir şey değildir. **2-** Fusilet Suresi, ayet 26: Ve inkâr edenler, "Bu Kur'an'ı dinlemeyin, okunurken gürültü yapın, belki başarılı olursunuz." dediler.*

205. Nefsinde[1] tedarruan[2] ve çekinerek, yüksek olmayan bir sesle sabah akşam[3] Rabb'ini an. Umursamazlardan olma!

***1-** Bütün benliğinle, kendinde. **2-** Basitliğinin, güçsüzlüğünün, zayıflığının, muhtaçlığının bilincinde olarak, tevazu üstüne tevazu göstererek. **3-** Daima, her zaman, sürekli.*

206. Rabb'ine yakın olanlar, O'na kulluk etmekten asla kibirlenmezler; O'nu tesbih[1] ederler ve O'na secde[2] ederler.

***1-** Tesbih, Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir. **2-** İçtenlikle boyun eğerler.*

ENFAL SÛRESİ

[İniş sırası: 88, Medeni, 75 ayet.
Adını 1. Ayette geçen “enfal/karşılıksız vermek” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Sana enfâlı[1] soruyorlar. De ki: “Enfâl, Allah ve Rasulü içindir. Eğer mü’min iseniz Allah’a karşı takva[2] sahibi olun, birbirinizin arasını düzeltin, Allah’a ve Rasul’üne itaat edin.

***1-** Enfâl; nfl (nafile) kökünden gelmektedir. Mastar olarak; karşılıksız vermek, bağışta bulunmak anlamına gelmektedir. Nfl; zorunlu yapılması gereken bir şeye, ayrıca gönüllü olarak fazladan ilave yapmaktır. Savaşta elde edilen ganimetler, savaşın değeri/önemi yanında, ancak nafile türünden bir öneme sahiptir. Bu kavramla, vurgu; savaşın, ganimet için değil cihat maksadıyla yapıldığınadır. Sözcük olarak, Türkçede “boş” anlamında kullanılan “nafileyi“, Kur’an yukarıda verilen anlamda kullanmaktadır. **2-** Korunma; Allah’ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.*

2. Mü’minler ancak o kimselerdir ki: Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir, onlara Allah’ın ayetleri okunduğunda bu imanlarını artırır ve yalnızca Rabb’lerine tevekkül[1] ederler.

***1-** Allah’a güvenme, O’na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah’a bırakma.*

3. Onlar, salatı ikâme eden[1] ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden infak[2] edenlerdir.

***1-** Yardımlaşma ve dayanışmayı canlı ve diri tutan ve gereği gibi yerine getiren.* ***2-** İhtiyaç sahiplerine yardım etmek.*

4. İşte onlar gerçek mü'minlerdir. Onlar için Rabb'leri katında dereceler, bağışlanma ve kerim[1] bir rızık vardır.

***1-** Cömertçe.*

5. Keza, Rabb'in hakk uğruna seni evinden çıkardı. Oysa mü'minlerden bir kısmı bundan hoşlanmamıştı.

6. Gerçek açığa çıktıktan sonra bile, sanki göz göre göre ölüme sürükleniyorlarmış gibi, seninle tartışıyorlardı.

7. Allah, iki topluluktan birinin sizin olacağını vaat ediyordu. Siz ise kuvveti bulunmayanı istiyordunuz. Oysa Allah da kelimeleriyle[1] Hakk'ı gerçekleştirmek ve gerçeği yalanlayan nankörlerin kökünün kesilmesini istiyordu.

***1-** Takdir edilmiş hüküm.*

8. Bu, suçluların hoşuna gitmese de Hakk'ın ortaya çıkarılması ve Batıl'ın yok olması içindi.

9. Hani siz, Rabb'inizden yardım istiyordunuz. O da ardı ardına bin melekle yardım edeceğim diye, isteğinize karşılık vermişti.

10. Allah bunu, ancak bir müjde olsun ve onunla kalpleriniz yatışsın[1] diye yaptı. Yardım, ancak Allah'tandır. Kuşkusuz Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

***1-** Kalbinizde korku kalmasın, güven ve cesaret sahibi olun.*

11. Hani O, size Kendi katından bir emniyet olmak üzere bir uyku sardırıyordu. Sizi arındırmak, sizden şeytanın pisliğini[1] gidermek, kalplerinizi yatıştırmak ve ayaklarınızı yere sabit kılmak için gökten üzerinize bir su indiriyordu.

***1-** Vesvesesini.*

12. Hani, Rabb'in meleklere, sizinle beraberim, diye vahyediyordu; "İman edenleri pekiştirin." Gerçeği yalanlayan nankörlerin kalplerine korku salacağım. Haydi! Vurun onların boyunlarına, vurun onların parmaklarına.

13. Çünkü onlar, Allah'a ve Rasul'üne karşı geldiler. Kim Allah'a ve Rasul'üne karşı gelirse, bilsin ki, Allah'ın Azabı Çok Çetindir.

14. Şimdi onu tadın. Gerçeği yalanlayan nankörler için yalnızca ateşin azabı vardır.

15. Ey iman edenler! Gerçeği yalanlayan nankörlerin orduları ile karşılaştığınız zaman, onlara arkanızı dönmeyin.

16. Kim böyle bir günde, savaşmak için bir cepheye çekilmek amacıyla veya başka bir birliğe katılmanın dışında, düşmana arkasını dönerse, Allah'ın gazabına uğramış olur. Onun varacağı yer Cehennem'dir. O, ne kötü bir dönüş yeridir.

17. Onları siz öldürmediniz, fakat Allah öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı.[1] Allah, bunu mü'minleri iyi bir sınava tabi tutmak için yaptı. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- *Sakın elde ettiğiniz başarı sizi şımartmasın. Size gücü veren de, onu kullanacak aklı veren de Allah'tır. Sahip olduğunuz hiçbir şeyin yaratıcısı siz değilsiniz. Onu size vereni sakın göz ardı etmeyin. Unutmayın! Oku atan sizin eliniz olabilir ama ellerinizi de ellerinize atacak gücü de veren Allah'tır.*

18. İşte size böyle yardım etti. Allah, gerçeği yalanlayan nankörlerin planlarını bozandır.

19. Eğer fetih istiyorsanız, işte size fetih geldi. Eğer son verirseniz, o sizin için daha hayırlıdır. Eğer dönerseniz, Biz de döneriz. Topluluğunuz çok olsa da kesinlikle size bir fayda vermez. Kuşkusuz Allah, mü'minlerle beraberdir.

20. Ey iman edenler! Allah'a ve Rasul'üne itaat edin. İşitip dururken ondan yüz çevirmeyin!

21. İşitmedikleri halde[1], işittik diyen[2] kimseler gibi olmayın!

1- Allah'ın emirlerine uymadıkları halde. 2- Allah'ın emirlerine uymadıkları halde, uyuyoruz diyen.

22. Allah katında, yeryüzündeki canlıların en değersizi, aklını kullanmayan sağırlar ve dilsizlerdir.[1]

1- Aklını devre dışı bırakarak, başkasının aklıyla düşünen bir kimsenin imanı geçerli değildir. Zira iman, emin olmayı gerektirir; emin olmak da akıl ile olur. Kendi aklı ile iman etmeyenle kendi aklıyla inkar edenin bir farkı yoktur.

23. Eğer Allah, onlarda bir hayır olduğunu görseydi onlara işittirirdi. Onlara işittirseydi de aldırmayarak yine dönerlerdi.

24. Ey iman edenler! Sizi, size hayat verecek şeylere çağırdığı zaman, Allah'a ve Rasul'üne icabet edin. Bilin ki Allah, kişi ile kalbinin arasına girer[1]. Kuşkusuz hepiniz O'na dönüp toplanacaksınız.

1- Vahiy ile insanın aklına, bilincine ve düşüncesine yön vererek; doğru yola yönelmesine aracı olur. Söz konusu edilen kalp, kan pompalayan organ değil; aklın, düşünmenin ve idrak etmenin merkezidir.

25. Yalnızca aranızdaki haksızlık edenlerin başlarına gelmekle sınırlı kalmayacak fitneye[1] karşı takva sahibi olun. Unutmayın ki Allah'ın azabı çok çetindir.

1- Samimiyet sınavı. Aldatma, aldatılma. Ateşte yakmak anlamındaki fetn kökünden türemiştir. 'Anlamı, "altın, gümüş gibi değerli maddelerin kendileriyle kaynaşmış olan değersiz maddelerinden ayrıştırılması, yani saflaştırılması amacı ile yüksek ateşte eritilmesi" işlemidir.' Fitne sözcüğü, kişinin samimiyetinin iç yüzünün ortaya çıkması için; savaş, baskı, zulüm, zenginlik, yoksulluk, hastalık, ölüm, ün, mevki, mal, mülk gibi konularda tabi tutulduğu samimiyet sınavıdır.

26. Ve hatırlayın; bir zamanlar yeryüzünde sayıca azdınız ve güçsüz kimselerdiniz. İnsanların sizi alıp götürmesinden korkuyordunuz. O, sizi barındırdı ve yardımıyla kuvvetlendirdi. Temiz şeylerden size rızık verdi. O halde şükretmelisiniz.

27. Ey iman edenler! Allah'a ve Rasul'üne ihanet etmeyin. Yoksa bile bile emanetlerinize ihanet etmiş olursunuz.

28. Bilin ki mallarınız ve evlatlarınız ancak birer fitnedir.[1] Kuşkusuz Allah'ın yanında çok büyük ödül vardır.

***1-** Samimiyet sınavı. Aldatma, aldatılma. Ateşte yakmak anlamındaki fetn kökünden türemiştir. 'Anlamı, "altın, gümüş gibi değerli maddelerin kendileriyle kaynaşmış olan değersiz maddelerinden ayrıştırılması, yani saflaştırılması amacı ile yüksek ateşte eritilmesi" işlemidir.' Fitne sözcüğü, kişinin samimiyetinin iç yüzünün ortaya çıkması için; savaş, baskı, zulüm, zenginlik, yoksulluk, hastalık, ölüm, ün, mevki, mal, mülk gibi konularda tabi tutulduğu samimiyet sınavıdır.*

29. Ey iman edenler! Eğer Allah için takvâlı[1] olursanız; O, size bir Furkan[2] verir, kötülüklerinizi örter ve sizi bağışlar. Allah, Büyük Fazl[3] Sahibidir.

***1-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak. **2-** Doğruyu yanlıştan, hakkı batıldan ayırt etme anlayışı. **3-** Hoşgörü, cömertlik ve ikram.*

30. Gerçeği yalanlayan nankörler, seni tutuklamak, öldürmek veya sürgün etmek için plan yapıyorlardı. Onlar plan yaparlarken, Allah da plan yapıyordu. Allah, plan yapanların en hayırlısıdır.

31. Onlara, âyetlerimiz okunduğu zaman, " Evet, biz bunu duyduk, dilersek biz de onun benzerini söyleriz; bu, evvelkilerin masallarından başka bir şey değildir." dediler.

32. Bir de dediler ki: "Allah'ım! Eğer bu Senin tarafından gelen bir gerçekse[1], gökten üzerimize taş yağdır veya bize can yakıcı bir azap ver."

***1-** Mademki Senden geldiği iddia ediliyor.*

33. Sen onların içindeyken, Allah, onlara azap etmez. Onlar, bağışlanma diledikleri sürece de Allah onlara azap edecek değildir.

34. Onlar, Mescid-i Harâm'a girmeye engel oldukları halde ve onun velileri[1] olmadıkları halde Allah neden onlara azap et-

mesin? Oysa oranın gerçek sahipleri, muttakilerdir[2]. Fakat onların çoğu bilmezler.

***1-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir. **2-** Takva sahibi olan.*

35. Onların, Beyt'in[1] yanındaki salâtları[2], ıslık çalmaktan ve el çırpmaktan başka bir şey değildir. Öyleyse küfrünüzden dolayı azabı tadın.

***1-** Mescid-i Harâm/Ka'be. **2-** İbadetleri.*

36. Gerçeği yalanlayan nankörler, Allah yolundan alıkoymak için mallarını harcarlar ve harcayacaklar da. Sonra, bu kendilerine pişmanlık olacak ve sonra mağlup olacaklar. Gerçeği yalanlayan nankörler Cehennem'de toplanacaklardır.

37. Ki Allah, pis olanı temiz olandan ayırsın, pis olanları birbirinin üzerine koyup, hepsini bir araya getirsin, sonra hepsini Cehennem'e doldursun. İşte onlar hüsrana uğrayanlardır.

38. Gerçeği yalanlayan nankörlere de ki: Eğer vazgeçerlerse geçmişte yaptıkları bağışlanır. Eğer tekrar dönerlerse, evvelkilerin başına gelenler ortadadır.

39. Fitne[1] kalmayıp, din[2] tamamıyla Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer vazgeçerlerse kuşkusuz Allah onların ne yaptığını görmektedir.

***1-** Baskı ve zulüm. **2-** Allah'ın yasalarının belirleyici ve egemen güç olması sağlanıncaya kadar. (2/Bakara, 193)*

40. Eğer yüz çevirirlerse, artık bilin ki Allah sizin mevlânızdır.[1] O, ne güzel mevlâ, ne güzel yardımcıdır.

***1-** Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren. Mevla yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şirktir. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır.*

9. Bölümün Sonu

41. Eğer Allah'a, Hakk ile Batıl'ın birbirinden ayrıldığı gün; iki ordunun karşı karşıya geldiği günde, kulumuza indirdiğimize inanıyorsanız, bilin ki: Ganimet olarak ele geçirdiklerinizin beşte biri Allah'ın, Rasul'ünün, yakınların[1], yetimlerin, düşkünlerin, yarı yolda kalanlarındır. Allah, Her Şeye Güç Yetirendir.

***1-** Allah yolundaki mücadelende yanında yer alanların. Yakınlar; Allah Rasul'ünün, Ehl-i Beyt'i ve akrabaları değil, İslam davasına sahip çıkıp yardım ettiği, bunun için yurdundan, evinden olduğu halde, savaşa katılma imkânı bulamayan ihtiyaç sahipleridir. (59/Haşr,7,8)*

42. Sizin, vadinin bir ucunda, onların da öteki ucunda ve kervanın da sizden aşağıda olduğu o gün, eğer bilinen bir yerde buluşmak hususunda sözleşmiş olsaydınız dahi, anlaşmazlığa düşerdiniz. Ama Allah, gerçekleştirilmesi gereken bir işi yaptı; yok olan, apaçık bir kanıtla yok olsun, yaşayan da apaçık bir kanıtla yaşasın diye. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

43. Hani Allah, onları sana uykunda az göstermişti. Eğer O, onları sana çok gösterseydi, tedirgin olup ne yapacağınız hususunda anlaşmazlığa düşerdiniz. Fakat Allah, sizi bu tehlikeden korudu. Zira O, göğüslerde olanları en iyi bilendir.

44. Karşı karşıya geldiğinizde, Allah onları sizin gözünüzde, sizi de onların gözünde sayıca azmış gibi gösteriyordu ki takdir edilen işi yerine getirsin. Bütün işler yalnızca Allah'a döndürülür.

45. Ey iman edenler! Bir toplulukla karşılaştığınız zaman, sebat[1] edin ve Allah'ı çok anın ki kurtuluşa eresiniz.

***1-** Kararlı, dirençli ve istekli olun.*

46. Allah'a ve Rasulü'ne itaat edin. Birbirinizle çekişmeyin. Sonra zaafa düşüp zayıflarsınız. Bir de sabredin. Kuşkusuz Allah, sabredenlerle beraberdir.

47. Çalım satmak, insanlara gösteriş yapmak ve Allah'ın yolundan alıkoymak için yurtlarından çıkanlar gibi olmayın. Allah, onların yaptıklarını çepeçevre kuşatmıştır.

48. Hani, şeytan[1] onlara yaptıkları işi süslü gösterip: "Bugün, sizi hiçbir insan topluluğu yenemez, ben de muhakkak sizin yardımcınızım." dedi. Fakat iki ordu karşılaşınca geri döndü ve "Ben sizden uzağım, ben sizin görmediğinizi görmekteyim, ben Allah'tan korkarım. Zira Allah'ın azabı çok çetindir." dedi.

***1-** Bu şeytan, cinlerden olan şeytan değil, insandan olan şeytandır. (2/Bakara, 14)*

49. Münafıklar, o kalplerinde hastalık bulunanlar: "Bunları, dinleri aldatmış." diyorlardı. Oysa kim Allah'a tevekkül[1] ederse Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

***1-** Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

50. Bir görseydin![1] Melekler, gerçeği yalanlayan nankörlerin canlarını alırken, yüzlerine ve sırtlarına vuruyorlar[2] ve "Kavurucu azabı tadın. " diyorlardı.

***1-** Bir bilebilsen. **2-** Büyük bir eziyet veriyorlar.*

51. İşte bu, kendi ellerinizle yaptıklarınızın karşılığıdır, yoksa Allah kullarına asla haksızlık etmez.

52. Tıpkı Firavuncuların ve onlardan öncekilerin durumu gibi. Allah'ın âyetlerini yalanlamışlardı. Allah da onları, suçları yüzünden yakalamıştı. Allah, Mutlak Güç Sahibi'dir, Cezalandırması Çok Şiddetli Olan'dır.

53. Çünkü bir topluluk kendisini değiştirmedikçe, Allah onlara verdiği nimeti değiştirecek değildir.[1] Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.[2]

***1-** Verdiği her türlü imkânı, gücü, üstünlüğü vb. **2-** 13/Râ'd Suresi, 11.*

54. Firavuncular ve onlardan öncekiler gibi. Rabb'lerinin ayetlerini yalanlamışlardı da Biz de suçlarından dolayı onları mahvetmiş ve Firavuncuları suda boğmuştuk. Hepsi de zalim kimselerdi.

55. Allah katında canlıların en şerlisi[1], gerçeği yalanlayan nankörlerdir. Artık onlar inanmazlar;

1- *Bir sonraki ayette de ifade edildiği gibi yaptıkları antlaşmalara uymayan kimseler kast edilmektedir.*

56. Onlar, kendileriyle antlaşma yaptığın halde, her defasında hiç çekinmeden antlaşmalarını bozan kimselerdir.

57. Eğer savaşta onları yakalarsan, geride kalanlara ders olacak şekilde onları darmadağın et. Belki akıllarını başlarına alırlar.

58. Eğer bir toplumun ihanetinden endişe edersen, onlarla aynı şekilde[1] anlaşmayı boz. Kuşkusuz Allah, hainlik yapanları sevmez.

1- *Antlaşmanın kurallarına karşılıklı uyulması ilkesi gereği.*

59. Gerçeği yalanlayan nankörler, kendilerinden vazgeçildiğini sanmasınlar. Onlar, Bizi aciz bırakamazlar.

60. Siz de onlara karşı gücünüzün yettiği kadar güç ve savaş atları[1] hazırlayın ki, bununla Allah'ın düşmanlarını, sizin düşmanınızı ve sizin bilmeyip, Allah'ın bildiği düşmanları korkutasınız. Allah yolunda her ne harcarsanız, size tam olarak ödenir. Ve hiçbir haksızlığa uğratılmazsınız.

1- *Savaş atları ile kast edilen şey, savaş için gerekli olan araç ve gereçleri bulundurmaktır. Savaş gereçleri, o gün kılıçtı, oktu, attı, deveydi... Günümüzde ise, bombadır, füzedir... Burada verilen mesajı günümüze uyarladığımız zaman, "Savaş için uçak, füze vb. şeyler yapın." olarak anlaşılmalıdır.*

61. Eğer onlar barışa yanaşırlarsa, sen de yanaş ve Allah'a tevekkül[1] et. Kuşkusuz O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

***1-** Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

62. Eğer sana hile yapmak isterlerse, şunu bil ki Allah sana yeter. O, seni yardımı ile ve mü'minlerle destekledi.

63. Ve onların kalplerini uzlaştırdı. Eğer yeryüzündeki her şeyi infak[1] etseydin yine de onların kalplerini kaynaştıramazdın. Fakat Allah, onları kaynaştırdı. Kuşkusuz O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

***1-** Yardım olarak verseydin.*

64. Ey Nebi! Allah, sana ve sana uyan mü'minlere yeter.

65. Ey Nebi! Mü'minleri savaşmaya cesaretlendir. Eğer sizden sabreden yirmi kişi bulunursa, iki yüz kişiye galip gelir. Eğer sizden yüz kişi bulunursa, gerçeği yalanlayan nankörlerden bin kişiye galip gelir. Çünkü onlar gerçekten anlamaz[1] bir topluluktur.

***1-** Yüce değerlerden yoksun, yalnızca dünyaya bağlı.*

66. Şimdi Allah, yükünüzü hafifletti. Çünkü sizde bir zayıflık olduğunu bilmektedir. Yine de, eğer sizden sabırlı yüz kişi bulunursa iki yüz kişiye galip gelir. Eğer sizden bin kişi olursa Allah'ın izni ile iki bin kişiye galip gelir. Allah, sabredenlerle beraberdir.

67. Hiçbir nebiye, yeryüzünde düşmana üstünlük sağlayıncaya kadar, esir almak[1] yaraşmaz. Siz geçici dünya malını istiyorsunuz, oysa Allah ahireti istiyor. Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

***1-** Müslümanların, fidye almak amacıyla esir edinme şeklindeki dünyalık kazanç peşinde olmaları kınanmaktadır.*

68. Eğer Allah tarafından önceden verilmiş bir hüküm olmasaydı, aldığınız şeyden dolayı size mutlaka büyük bir azap dokunurdu.

69. Artık elde ettiğiniz ganimetten, helal ve temiz olarak yiyin ve Allah için takvâlı[1] olun. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

70. Ey Nebi! Elinizdeki esirlere de ki: "Eğer Allah kalplerinizde bir hayır olduğunu bilirse[1], size, sizden alınandan daha hayırlısını verir ve sizi bağışlar." Allah'ın Rahmeti Bol'dur, Kesintisiz'dir.

***1-** Kendinizde, doğru yola yönelme isteği, gerçeği bulma arzusu olursa.*

71. Eğer sana ihanet etmek isterlerse; daha önce Allah'a da ihanet etmişlerdi. Allah, onlara karşı sana imkân verdi. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

72. İman edip, hicret edenler, malları ve canları ile Allah yolunda cihat edenler, barındırıp yardım edenler; işte onlar birbirlerinin evliyalarıdırlar. İman edip de hicret etmeyenlere gelince, hicret edinceye kadar onların velayetinden[1] size bir şey yoktur. Eğer onlar din hususunda sizden yardım isterlerse, onlara yardım etmek üzerinize borçtur. Ancak aranızda anlaşma bulunan bir toplumun aleyhine olursa, o bu hükmün dışındadır. Allah, yaptığınız her şeyi görmektedir.

***1-** Yakın olma, yanında olma, kollayıp gözetme.*

73. Gerçeği yalanlayan nankörler birbirlerinin evliyalarıdırlar.[1] Eğer siz de bunu yapmazsanız[2], yeryüzünde büyük bir baskı, zulüm ve kargaşa olur.

1- *Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler.* ***2-*** *Siz de birbirinizin evliyaları olmazsanız.*

74. İman edip hicret edenler, Allah yolunda cihat edenler; barındıran ve yardım edenler işte onlar gerçek mü'minlerdir. Onlar için bağışlanma ve kerim[1] bir rızık vardır.

1- *Bol ikramlı, cömertçe.*

75. Sonradan iman edip de hicret edenler ve sizinle birlikte cihat edenler sizdendir. Allah'ın Kitap'ına göre rahim sahipleri[1] önceliklidir. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Bilen'dir.

1- *Mü'min akrabalar.*

TÖVBE SÛRESİ

[İniş sırası: 113, Medeni, 129 ayet.
Adını 102 ve 118. Ayetlerde geçen tövbe konusundan almaktadır.]

1. Antlaşma yaptığınız müşriklere, Allah'tan ve Resul'ünden ihtardır.

2. Yeryüzünde dört ay[1] daha dolaşın ve bilin ki Allah'ı aciz bırakamazsınız. Allah, gerçeği yalanlayan nankörleri rezil edecektir.

__1-__ Dört ay, "haram aylardır." Arap örfünde, bu aylarda savaş yapmak yasaktır. Bunlar, Muharrem, Receb, Zilkade ve Zilhicce aylarıdır. İslam da bu yasağı meşru görmüş ve onaylamıştır. Ancak saldırı durumunda, savunma amaçlı bu kuraldan vazgeçilmesi buyrulmaktadır. (2/Bakara, 194 ve 9/Tövbe, 36.)

3. Bu Allah ve Resul'ünden; Hacc-ı Ekber[1] gününde, insanlara bir duyurudur. Allah ve Rasul'ü müşriklerden uzaktır. Ey müşrikler! Eğer tövbe ederseniz, bu sizin için daha hayırlıdır. Eğer yüz çevirirseniz, iyi bilin ki Allah'ı aciz bırakacak değilsiniz. Gerçeği yalanlayan nankörleri can yakıcı bir azapla müjdele(!)

__1-__ En büyük hac günü. (Zilhicce ayının 10. günü.)

4. Ancak, kendileriyle yaptığınız antlaşmanın hükümlerine eksiksiz uyan ve size karşı başkalarıyla iş birliğinde bulunmayan müşrikler müstesna. Onlarla antlaşmanın süresini tamamlayın. Allah, takvâ[1] sahiplerini sever.

__1-__ Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

5. Haram aylar[1] çıktığı zaman, artık "o müşrikleri" nerede bulursanız öldürün[2], onları yakalayıp hapsedin, bütün geçit yerlerinde onları gözetleyin. Eğer tövbe edip[3], salâtı ikame eder[4], zekâtı verirlerse[5] diledikleri yolu seçsinler. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

__1-__ Savaşmanın haram olduğu aylar. __2-__ "Nerede bulunursa öldürülecek olanlar," müşriklerin tamamı değil; "o müşrikler" denilerek, "belli olan, antlaşmayı bozan bir kısım müşrikten" söz edilmektedir. Ki bunlar aynı zamanda Müslümanların aleyhinde başkaları ile iş birliği yapanlardır. Bir önceki ayette, bunların kimler oldukları zikredilmektedir. Bir sonraki ayette de koruma isteyen müşriklere, koruma sağlanması ve güven içinde istedikleri yere ulaştırılmaları istenmektedir. __3-__ Savaşmaktan vaz geçerlerse. __4-__ Samimiyet içinde pişman olurlarsa, kulluklarını şirkten arındırırlarsa. Salat sözcüğünün, namazın yanı sıra; dua, destek, din, yardımlaşma, dayanışma, davet, kulluk, itaat ve yaradılış amacına uygun hareket etmek gibi anlamları bulunmaktadır. Salâtın hangi anlamı ifade ettiği, ancak içinde yer aldığı ayet ve konu bağlamından anlaşılabilir. __5-__ Benliklerini kötülüklerden arındırıp samimi ve dürüst olurlarsa. Buradaki zekat sözcüğü, kesinlikle mali bir şeyi değil, münafıklıktan tamamen arınmış olarak kulluk etmeyi ifade etmektedir.

6. Eğer müşriklerden biri senden korunma isterse, ona bu korumayı sağla ki Allah'ın sözlerini öğrenip anlama imkânı bulabilsin. Sonra da onu güven içinde bulunacağı yere ulaştır. Zira bunlar, gerçeği bilmeyen bir kavimdir.

7. Yaptıkları antlaşmayı bozan müşriklerin, Allah ve Rasul'ünün yanında nasıl itibarları olabilir ki? Kendileriyle Mescid-i Haram yanında sözleşme yaptıklarınızın durumu başkadır. Onlar, size karşı sözlerinde durdukları sürece siz de sözünüzde durun. Allah, takvâlı olanları sever.

8. Nasıl olabilir ki? Onlar, size galip gelmiş olsalar, hakkınızda ne bir antlaşma ne de bir yükümlülük gözetmezler. Kalben istemedikleri halde, dilleriyle sizi hoşnut etmeye çalışırlar. Onların çoğu fasıktırlar.[1]

***1-** Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.*

9. Allah'ın âyetlerini az bir bedel karşılığında satıp, O'nun yolundan alıkoydular. Gerçekten onların yaptıkları çok kötüdür!

10. Onlar, bir mü'min hakkında ne bir antlaşma ne de bir yükümlülük gözetirler. İşte saldırganlar, onlardır.

11. Eğer tövbe eder, salâtı ikame eder ve zekâtı verirlerse[1], onlar artık dinde sizin kardeşlerinizdir. Biz, âyetleri, bilen bir kavim için böyle ayrıntılı bir şekilde açıklıyoruz.

***1-** Bu terkip, ibadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir.*

12. Eğer onlar, antlaşmalarından sonra yeminlerini bozup dininize dil uzatırlarsa[1], küfrün öncüleri ile savaşın. Çünkü onların yeminleri yok hükmündedir. Umulur ki yaptıklarından vazgeçerler.

***1-** Düşmanlığa devam edip, verdikleri söze ihanet ederlerse.*

13. Antlarını bozup, Rasul'ü yurdundan çıkarmaya karar veren ve size karşı saldırıya ilk geçen bir toplumla savaşmaz mısınız? Yoksa onlardan korkuyor musunuz? Eğer gerçekten inananlar iseniz, Allah'ın cezalandırmasından daha çok korkmanız gerektiğini bilmelisiniz.

14. Onlarla savaşın ki Allah sizin ellerinizle onlara azap etsin, onları rezil etsin, onlara karşı size yardım etsin. İnanan halkın göğüslerine şifa versin.[1]

__1-__ Huzura kavuşturSun, rahatlatsın.

15. Ve onların kalplerindeki öfkeyi gidersin. Allah, dilediğine[1] tövbe nasip eder. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

__1-__ Hak edene. Uygun gördüğüne.

16. Yoksa siz, içinizden cihat edip, Allah'tan, Rasul'ünden ve mü'minlerden başkasını sırdaş edinmeyenleri ortaya çıkarmadan, kendi halinize bırakılacağınızı mı sandınız? Allah, yaptığınız her şeyden haberdardır.

17. Gerçeği yalanlayan nankörler olduklarını bildikleri halde, müşriklerin, Allah'ın mescitlerini imar etmeye hakları yoktur. Onların bütün yaptıkları boşa gitmiştir. Onlar, ateşte sürekli kalacaklardır.

18. Allah'ın mescitlerini, ancak Allah 'a ve Ahiret Günü'ne iman edip, salâtı ikame eden, zekâtı veren[1] ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar edebilirler. Onların doğru yolu bulanlardan olmaları umulur.

__1-__ Bu, bir terkip olarak: İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir.

19. Siz, hacılara su dağıtmayı ve Mescid-i Haram'ı imar etmeyi; Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman edip, Allah yolunda cihat edenlerle bir mi tuttunuz? Bunlar, Allah'ın yanında bir değildir. Allah, zalim olan toplumu doğru yola iletmez.

20. İman edip, hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihat edenlerin, Allah katında dereceleri daha büyüktür. İşte onlar kazançlı olanlardır.

21. Rabb'leri, onları, Kendi rahmeti, hoşnutluğu ve içinde tükenmeyen nimetler bulunan Cennetleri ile müjdeliyor.

22. Onlar, orada sürekli kalıcıdırlar. Kuşkusuz büyük ödül Allah katındadır.

23. Ey iman edenler! Eğer küfrü imana tercih ediyorlarsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi evliya[1] edinmeyin. Sizden kim onlara dönerse[2], işte onlar zalimlerin ta kendileridir.

***1-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir. **2-** Onların yanında yer alırsa.*

24. De ki: "Eğer babalarınız, çocuklarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, sülaleniz; kazandığınız mallarınız, kötüye gitmesinden korktuğunuz ticaretiniz, hoşunuza giden evleriniz, size; Allah'tan, O'nun Rasul'ünden ve O'nun yolunda cihad[1] etmekten daha sevimli geliyorsa, o halde Allah'ın hükmünün gerçekleşmesini bekleyin. Allah, fasık olan kimseleri hidayete iletmez.

***1-** Öz veri ile gayret göstermekten, çalışıp çabalamaktan. İmkânlarını seferber etmekten.*

25. Ant olsun ki Allah, size birçok yerde ve Huneyn[1] gününde yardım etmişti. Hani çokluğunuz sizi böbürlendirmişti de size bir faydası olmamıştı. Yeryüzü bütün genişliğine rağmen size dar gelmişti. Sonra da gerisin geri dönüp gitmiştiniz.

***1-** Huneyn Savaşı.*

26. Sonra Allah, Rasulü'nün ve inananların üzerine dinginlik ve güven indirdi. Görmediğiniz ordular indirdi ve gerçeği yalanlayan nankörlere azap verdi. İşte budur gerçeği yalanlayan nankörlerin cezası.

27. Sonra Allah, bunun ardından dilediğinin[1] tövbesini kabul eder. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Uygun gördüğünü, hak edeni.*

28. Ey iman edenler! Müşrikler ancak necistir[1]. Öyleyse bu yıldan sonra Mescid-i Harâm'a yaklaşmasınlar. Eğer yoksulluktan korkarsanız, Allah dilerse sizi kendi lütfu ile yakında zengin yapar. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

***1-** Kirlidir, çirkindir: Söz konusu kirlilik maddi bir kirlilik değildir. Bu daha çok ticari anlamda çıkar kirliliği, davranış kirliliği, sorumsuzluk ve saygısızlık ifade etmektedir. Bu kirlilik, etik bir kirliliktir. Mescid-i Haram'ı şirk uygulamaları ve aldatmalarla kirletmektir. Ayette geçen "necis" sözcüğüne "pislik" şeklinde anlam vermek Kur'an'ın diline yakışmayan bir üsluptur.*

29. Kendilerine Kitap verilenlerden, Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmayan; Allah'ın ve Rasul'ünün haram kıldığını haram saymayan ve Hak Din'i, din edinmeyen kimselerle, üstünlüğünüzü kabul ettirinceye, kendi elleriyle size cizye[1] verinceye kadar savaşın.

***1-** İslam ülkesinde, Müslüman olmayan vatandaşlardan alınan bir tür vergi.*

30. Yahudiler: "Uzeyr Allah'ın oğludur." dediler; Hıristiyanlar da: "Mesih Allah'ın oğludur." dediler. Bu, onların dillerine doladıkları sözlerdir ki daha önce küfredenlerin sözlerine benzetiyorlar. Allah, kahretsin onları! Nasıl da saptırıyorlar.

31. Onlar, Allah'ı bırakıp, hahamlarını[1], rahiplerini[2] ve Meryem oğlu Mesih'i[3] Rabb'ler edindiler. Oysa bunlar, bir tek olan İlâh'a kulluk etmekle emrolunmuşlardı. Ondan başka hiçbir ilâh yoktur. O, bunların ortak koştuklarından münezzehtir.[4]

***1-** Yahudi din adamları. **2-** Hıristiyan din adamları. **3-** İsa'yı. **4-** Tıpkı ehl-i kitap gibi günümüz Müslümanları(!) da mezheplerini, tarikatlarını, cemaatlerini, hocalarını, şeyhlerini, ağabeylerini Rabb'ler edinmiş durumdadırlar.*

32. Allah'ın nurunu[1] ağızlarıyla söndürmek[2] istiyorlar. Ancak, gerçeği yalanlayan nankörler hoşlanmasalar da Allah nurunu tamamlayacaktır.

1- Aydınlığını. İnsanları karanlıklardan aydınlığa çıkaran ışığını.
2- Kur'an hakkında yalan yanlış bilgilerle, onu etkisiz hale getirmek.

33. Dinin tümünü tamamlamak için, Rasul'ünü doğru yol kılavuzu ve Hakk Din ile gönderen O'dur. Müşrikler hoşlanmasalar da.

34. Ey iman edenler! Doğrusu, hahamların[1] ve rahiplerin[1] birçoğu, insanların mallarını batıl yoldan yerler. İnsanları Allah'ın yolundan çevirirler. Altın ve gümüşü biriktirip de onları Allah yolunda harcamayanlar var ya işte onları can yakıcı bir azapla müjdele.

1- Din adamlarının.

35. O gün, biriktirdikleri altın ve gümüş, cehennem ateşinde kızdırılıp; onlarla alınları, yanları ve sırtları dağlanacak, "İşte bunlardır, kendiniz için biriktirdiğiniz şeyler, tadın, biriktirdiğiniz şeylerin azabını." denecek.

36. Gökleri ve yeri yarattığı zaman koyduğu yasasında, Allah'ın yanında ayların sayısı on ikidir. Bunların dördü haram aylardır. İşte doğru din budur. Bu aylarda, kendinize haksızlık yapmayın. Ve müşrikler nasıl sizinle topyekûn savaşıyorlarsa siz de onlarla topyekûn savaşın. Biliniz ki, Allah, muttakilerle[1] beraberdir.

1- Takva sahibi olan. Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya alan.

37. Haram ayların yerlerini değiştirip ertelemek, küfürde ileri gitmektir. Gerçeği yalanlayan nankörler bu yolla saparlar. Onlar, Allah'ın haram kıldığı aylara denk getirmek için bu ertelemeyi bir yıl helal sayarlarken bir yıl sonra haram sayarlar. Böylece Allah'ın haram kıldığını helal saymış oluyorlar. Böylece yaptıkları kötü şeyler, onlara güzel gösterildi. Gerçeği yalanlayarak nankörlük eden halkı Allah doğru yola iletmez.

38. Ey iman edenler! Size ne oluyor ki, Allah yolunda seferber olun denildiği zaman, dünya nimetlerini tercih ederek işi ağırdan aldınız. Yoksa ahiret hayatı yerine dünya hayatını mı tercih ettiniz. Ama ahiret hayatının yanında dünya hayatının değeri pek azdır.

39. Eğer seferber olmazsanız, sizi can yakıcı bir azapla cezalandırır ve yerinize başka bir halkı getirir. Siz O'na hiçbir şeyle zarar veremezsiniz. Allah, Her Şeye Güç Yetiren'dir.

40. Eğer siz ona yardım etmezseniz, iyi bilin ki Allah ona yardım etmişti. Hani gerçeği yalanlayan nankörler onu çıkardıklarında[1] iki kişiden ikincisiydi. İkisi mağaradayken, o, arkadaşına: "Üzülme, kuşkusuz Allah bizimle beraberdir." demişti. Bunun üzerine Allah, üzerlerine dinginlik ve güven indirmişti. Onu, sizin görmediğiniz güçlerle desteklemişti. Ve küfredenlerin sözünü alçaltmıştı. Allah'ın sözü ise en yüce olandır. Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

***1-** Mekke'den.*

41. Ağır ve hafif her türlü savaş araç gereçleriyle seferber olun. Mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad[1] edin. Eğer bilirseniz, bu sizin için daha hayırlıdır.

***1-** Özveri ile gayret göstermek, çalışıp çabalamak. İmkânlarını seferber etmek. Allah yolunda savaşmak.*

42. Eğer kolay bir kazanç ve sıradan bir "sefer" olsaydı, arkandan gelirlerdi. Ancak bu zorlu yolculuk, onlara uzak geldi. "Eğer gücümüz yetseydi, biz de sizinle çıkardık." diye Allah'a yemin edecekler. Kendilerini yok olmaya sürüklüyorlar. Kuşkusuz Allah, onların yalancı olduklarını en iyi bilendir.

43. Allah seni affetsin! Doğru söyleyenler belli olmadan, yalancılar bilinmeden, onlara niçin izin verdin?

44. Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman edenler, mallarıyla ve canlarıyla cihad etmemek için senden izin istemezler. Allah, muttakileri en iyi bilendir.

45. Doğrusu, senden, ancak Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmayanlar ve kalpleri şüpheye düşüp, şüphe içinde bocalayanlar sefere çıkmamak için izin isterler.

46. Eğer çıkmak isteselerdi, elbette bunun için hazırlık yaparlardı. Ancak Allah, onların davranışlarını kötü gördü de kendilerini alıkoydu ve onlara: "Oturanlarla beraber siz de oturun." denildi.

47. Eğer sizinle çıksalardı, bozgunculuktan başka bir şey yapmazlardı; sizi fitneye düşürmek için koşuştururlardı. İçinizde, onlara kulak verecekler de olurdu. Kuşkusuz Allah, zalimleri en iyi bilendir.

48. Daha önce de fitne çıkarmak istemişler ve sana karşı türlü işler çevirmişlerdi. Nihayet, hakk geldi ve onlar istemedikleri halde, Allah'ın emri gerçekleşti.

49. Onlardan kimi de: "Bana izin ver, beni fitneye düşürme.[1]" der. İyi bilmiş ol ki, onlar, fitneye düşmüşlerdir. Cehennem onları kuşatacaktır.

***1-** Sıkıntı ve belayla yüzleştirme.*

50. Eğer sana bir iyilik isabet ederse, bu onları üzer. Fakat sana bir kötülük dokunursa, "Biz daha önceden önlemimizi almıştık." derler ve sevinç içinde arkalarına dönüp giderler.

51. De ki: "Allah'ın bizim için yazdığından başkası bize erişmez. O, bizim mevlamızdır.[1] Öyleyse, mü'minler, yalnız Allah'a tevekkül[2] etsinler.

***1-** Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren. Mevla yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şirktir. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır. **2-** Allah'a güvenmek, O'na dayanmak; her türlü çabayı gösterdikten sonra, sonucu Allah'a bırakmak.*

52. De ki: “Bize iki güzellikten[1] birinin dışında başka bir şeyin gelmesini mi bekliyorsunuz? Oysa biz, Allah’ın kendi katından veya bizim elimizle size bir azap gelmesini bekliyoruz. Öyleyse bekleyin. Doğrusu biz de sizinle beraber bekleyenlerdeniz.”

***1-** Şehadet veya zafer.*

53. De ki: “İster istekli ister isteksiz infak[1] edin; sizden asla kabul edilmeyecektir. Çünkü siz fasık bir toplum oldunuz.”

***1-** Yardım.*

54. İnfaklarının[1] kabul edilmesine engel şey, Onların, Allah’a ve Rasul’üne karşı küfretmeleri[2], salâta[3] üşene üşene gelmeleri[4] ve istemeyerek infak etmeleridir.

***1-** Yardımların. **2-** Nankörlük etmeleri. **3-** Destek olmaya, yardımlaşma ve dayanışmaya. **4-** İsteksizce hareket etmeleri.*

55. Öyleyse, onların malları ve çocukları seni imrendirmesin. Doğrusu, Allah, bunlarla, onlara dünya hayatında azap etmeyi ve canlarının kâfir olarak çıkmasını istiyor.

56. Sizden olduklarına dair Allah’a yemin ederler. Oysa onlar, sizden değiller. Onlar, ayrılık çıkaran bir topluluktur.

57. Eğer sığınılacak bir yer veya bir mağara veya girilecek bir delik bulsalardı, panik içinde oraya koşarlardı.

58. İçlerinden kimileri de, sadakalar hakkında sana dil uzatır. Eğer kendilerine pay verilirse hoşlanırlar, verilmeyince de hemen kızarlar.

59. Ne olurdu! Onlar, Allah’ın ve Rasulü’nün verdiklerine razı olsalar ve: “Allah’ın lütfu bize yeter, Allah bize lütfundan yine verir, Rasul’ü de. Bizim isteğimiz yalnızca Allah’ın rızasıdır.” deselerdi.

60. Sadakalar[1], Allah'tan bir farz olarak; ancak yoksullara, düşkünlere, bununla ilgili görevlilere[2], kalpleri kazanılacak kimselere[3], kölelere[4], borçlulara, Allah yoluna ve yolda kalmışlara[5] aittir. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- *Hak gözetirlik; sahip olunan mal üzerinde başkasının hakkını gözetmek. Yardım etmek. Sadaka, başkalarının, sahip olunan mal üzerindeki haklarıdır. Maldan çıkarılan, verilen şey demektir.* ***2-*** *Sadaka işi ile görevlendirilmişlere.* ***3-*** *Gönülleri İslam'dan yana olduğu halde ekonomik sıkıntılar nedeniyle çıkmazda olanlara.* ***4-*** *Kölenin, özgürlüğüne kavuşmasını sağlamak için, ona yardım etmek.* ***5-*** *Yaptığı işi yarım kalmışlara. Bütün benliği ve varlığı ile kendilerini Allah yoluna adamış olanlara.*

61. Onlardan bir kısmı, "O, bir kulaktır."[1] diyerek, nebileri incitiyorlar. De ki: "O, sizin için hayır kulağıdır." O, Allah'a inanır ve mü'minlerin sözüne inanır. İçinizdeki iman edenler için bir rahmettir. Allah'ın Rasul'ünü incitenler için can yakıcı bir azap vardır.

1- *Başkalarının aklıyla hareket eden, herkesin dediğine inanan kimden ne duyduysa onu yapan, saf bir kimsedir.*

62. Sizi hoşnut etmek için, Allah'a yemin ediyorlar. Oysaki gerçekten inanıyorlarsa, Allah ve Rasul'ü, hoşnut edilmeye daha layıktır.

63. Bilmediler mi ki: Kim Allah'a ve Rasul'üne karşı haddi aşarsa, onun için, içinde sürekli kalacağı Cehennem ateşi vardır. İşte bu, en büyük rezilliktir.[1]

1- *Alçaklık, aşağılık.*

64. Münafıklar, kendileri hakkında kalplerinde olanı haber verecek bir surenin indirilmesinden çekiniyorlar. De ki: "Alay edin bakalım! Kuşkusuz Allah, çekindiğiniz şeyi açığa çıkaracaktır."

65. Eğer onlara soracak olsan, "Biz sadece lafa dalmış şakalaşıyorduk." derler. De ki: "Allah ile mi, O'nun âyetleri ve Rasul'ü ile mi alay ediyordunuz?"

66. Hiç özür dilemeyin! Ant olsun siz inandıktan sonra gerçeği yalanlayarak nankörlük ettiniz. Sizden bir kısmınızı affetsek bile, suç işlemelerinden dolayı bir kısmınıza da azap edeceğiz.

67. Münafık erkekler ve münafık kadınlar birbirlerindendirler; kötülüğü buyururlar, iyilikten alıkoyarlar. Ellerini sıkı tutarlar.[1] Onlar, Allah'ı unuttular, Allah da onları unuttu.[2] Münafıklar, fasıkların[3] ta kendileridir.

1- *Çok cimridirler.* ***2-*** *Onlar, Allah'ın gösterdiği yoldan gitmediler, Allah da girdikleri yanlış yolda, onları kendileri ile baş başa bıraktı.* ***3-*** *Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.*

68. Allah, münafık[1] erkeklere ve münafık kadınlara ve gerçeği yalanlayan nankörlere, cehennem ateşini vadetmiştir. Orada sürekli kalıcıdırlar. Bu, onlara yeter. Allah, onları lanetlemiştir ve onlar için kalıcı bir azap vardır.

1- *İkiyüzlü, içten pazarlıklı, inanmadığı halde inanıyormuş gibi görünen.*

69. Tıpkı sizden öncekiler gibisiniz. Onlar; kuvvetçe sizden daha güçlü, mal ve evlat bakımından sizden daha çoktular. Onlar, payları kadar bundan yararlandılar. Sizden öncekilerin paylarınca yararlandıkları gibi siz de payınızca yararlandınız. Ve onların daldığı[1] gibi siz de daldınız. İşte onların yaptıkları dünyada da ahirette de boşa gitmiştir. Onlar hüsrana uğrayanlardır.

1- *Dünyaya bağlandıkları gibi.*

70. Onlara, kendilerinden öncekilerin; Nuh, Ad ve Semud halklarının, İbrahim halkının ve Medyen sahiplerinin ve mûtefikelerin[1] haberi gelmedi mi? Rasulleri onlara açık kanıtlar getirmişti. Allah, onlara haksızlık etmiş değildi. Fakat onlar kendi kendilerine haksızlık yapıyorlardı.

1- *Lut kavminin helak olduğu yerler.*

71. Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin velileridirler.[1] Ma'rufu[2] buyurur, munkerden[3] sakındırırlar. Salâtı ikâme ederler, zekâtı verirler.[4] Allah'a ve Rasulü'ne itaat ederler. İşte bunlara, Allah rahmet edecektir. Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- *Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.* ***2-*** *İyiliği.* ***3-*** *Kötülükten.* ***4-*** *Çevirilerde ayette ki salat sözcüğüne namaz anlamı verilmektedir. Oysaki burada ki salat namaz değildir: ibadete layık yegane ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir. Salat, sözcük olarak namazın yanısıra Allah'a yönelmek, ibadet, dua, rahmet, destek, dayanışma, yardımlaşma, yakından ilgilenme ve din gibi anlamlara gelmektedir.*

72. Allah, mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara, içinden ırmaklar akan, içinde sürekli kalacakları Cennetler ve Adn Cennetlerinde temiz yerleşim yerleri söz verdi. Allah'ın razı olması ise daha büyüktür.[1] İşte büyük başarı budur.

1- *Daha büyük ödüldür.*

73. Ey nebi! Gerçeği yalanlayan nankörlerle ve münafıklarla cihat et. Onlara karşı kararlılıkla mücadele et. Onların varacakları yer Cehennem'dir. O, ne kötü varış yeridir.

74. Münafıklar söylemediklerine[1] dair Allah'a yemin ediyorlar. Ant olsun küfür sözünü[2] söylediler. İslam olduktan sonra kâfir oldular. Elde edemeyecekleri bir şeye yöneldiler. Öç almaya kalkışmaları da ancak Allah ve Rasulü'nün kendi fazlından onları[3] zengin etmiş olmasındandır. Eğer tövbe ederlerse, haklarında hayırlı olur. Şayet yüz çevirirlerse, Allah onları dünyada ve ahirette can yakıcı azaba uğratır. Ve onlar için yeryüzünde ne bir veli ne bir yardımcı vardır.

1- *Nebi'nin aleyhinde bir şey.* ***2-*** *Kendilerini küfre götüren.* ***3-*** *Mü'minleri.*

75. Onlardan kimi de, “Eğer lütfundan bize verirse, ant olsun sadaka vereceğiz ve ant olsun salihlerden[1] olacağız.” diye Allah’a söz vermişlerdi.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

76. Allah, onlara[1] lütfundan verince, onlar cimrilik edip yüz çevirdiler. Zaten onlar dönektirler.

***1-** Münafıklara.*

77. Allah’a verdikleri sözü tutmamaları ve yalan söylemeleri nedeniyle, Kendisi ile karşılaşacakları güne kadar onların kalplerine nifak[1] soktu.

***1-** Birden çok inanca sahip olmak, inanmadığı halde çıkarı için ve çeşitli nedenlerle inanıyor gibi görünmek, ikircikli davranmak.*

78. Bilmiyorlar mı ki, Allah onların sırlarını da fısıldaşmalarını da bilmektedir. Allah, gaybı bilendir.

79. Sadakalar konusunda gönülden davranan mü’minlere dil uzatanlar ve güçleri oranında verebilenleri alaya alanlar var ya, Allah da onları alaya alacaktır. Onlar için can yakıcı bir azap vardır.

80. Onlar için ister bağışlanma dile, ister dileme. Onlar için yetmiş defa[1] bağışlanma dilesen de yine Allah onları bağışlamayacaktır. Bu, onların Allah’ı ve Rasul’ünü küfretmelerindendir.[2] Allah, fasık[3] olan toplumu doğru yola iletmez.

***1-** Onlar için istediğin kadar af dile. **2-** Bile bile gerçeğin üzerin örtmektedirler; gerçeği görmezden gelmektedirler. **3-** Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.*

81. Allah’ın Rasul’üne muhalefet ederek geride kalanlar, oturup kalmalarına sevindiler. Mallarıyla, canlarıyla cihat etmekten hoşlanmadılar. Bir de, “Bu sıcakta savaşa çıkmayın.” dediler. De ki: “Cehennem ateşi daha sıcaktır.” keşke anlasalardı.

82. Öyleyse yaptıklarına karşılık, az gülüp, çok ağlasınlar.

83. Eğer Allah, seni onlardan bir grupla karşılaştırırsa, onlar da seninle savaşa çıkmak için izin isterlerse; de ki: "Benimle asla çıkamayacaksınız. Artık benimle hiçbir düşmanla savaşamayacaksınız. Çünkü siz daha önce oturup kalmayı tercih ettiniz. Artık, geride kalanlarla oturun!"

84. Onlardan ölen hiçbir kimseye, asla salat[1] etme ve kabirlerinin başında da durma. Çünkü onlar, Allah'a ve Rasul'üne nankörlük ettiler. Ve onlar fasık olarak öldüler.

1- *Dua.*

85. Onların, ne malları ne de çocukları seni imrendirmesin; çünkü Allah, bunlarla onlara dünyada azap etmek ve canlarının kâfir olarak çıkmasını istiyor.

86. "Allah'a iman edin, Rasulü ile birlikte cihat edin." diye bir sure indirildiği zaman, onlardan servet sahibi olanlar, senden izin istediler: "Bırak bizi oturanlarla beraber oturalım." dediler.

87. Onlar, geride kalanlarla beraber olmayı tercih ettiler. Kalpleri mühürlendi, artık onlar anlamazlar.

88. Fakat Rasul ve onunla birlikte iman edenler, mallarıyla, canlarıyla cihat ettiler. İşte onlar, bütün hayırlar onlarındır. İşte kurtuluşa erenler onlardır.

89. Allah, onlar için içinden ırmaklar akan, içinde süresiz kalacakları Cennetler hazırlamıştır. İşte büyük başarı budur.

90. Özür beyan eden Bedevi Araplar, kendilerine izin verilmesi için geldiler. Allah'a ve Rasul'üne yalan söyleyenler ise oturup kaldılar. Onlardan kâfir olanlara yakında can yakıcı bir azap dokunacaktır.

91. Zayıflara, hastalara ve harcayacakları bir şeyi olmayanlara, Allah ve Rasul'üne bağlı kaldıkları sürece bir sorumluluk yoktur. İyilik edenlerin aleyhine de bir yol yoktur. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

92. Bir de; sana, kendilerine binek sağlaman için başvurduklarında, "Sizi bindirecek bir şey bulamıyorum." dediğin zaman, harcayacakları bir şeyleri olmadığı için üzüntüden gözlerinden yaşlar akıtarak geri dönüp gidenlere de bir sorumluluk yoktur.

93. Ancak imkânları olduğu halde senden izin isteyenler kınanmalıdır. Onlar, geride kalanlarla beraber olmayı istediler. Allah da onların kalplerini mühürledi. Bu yüzden artık onlar yaptıkları yanlışı idrak etmezler.

10. Bölümün Sonu

94. Onlara döndüğünüz zaman size mazeret ileri sürecekler. De ki: "Mazeret ileri sürmeyin, size asla inanmayacağız. Allah, durumunuzdan bizi haberdar etti. Allah ve Rasul'ü yapacaklarınızı görecektir. Sonra, görüneni ve görünmeyeni bilene döndürüleceksiniz. O, bütün yaptıklarınızı size bildirecektir."

95. Onlara döndüğünüz zaman, kendilerinden vazgeçmeniz için[1] Allah'a yemin edecekler. Onlardan yüz çevirin. Çünkü onlar murdardır[2]. Yaptıklarının karşılığı olarak varacakları yer Cehennem'dir.

***1-** Onları kendi hallerine bırakasınız diye sizin inandırmak için Allah'a yemin edecekler. **2-** Etik kirlilik. Karakteristik kirlilik; ikiyüzlü, çıkarcı ve yalancı bir kişilik.*

96. Kendilerini hoş göresiniz diye, size yemin ederler. Siz, onlardan razı olsanız da, bilesiniz ki Allah fasık[1] olan toplumdan asla razı olmaz.

***1-** Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzaklaşan.*

97. Bedevi Araplar, küfür[1] ve nifakta[2] daha katıdırlar. Allah'ın Rasul'üne indirdiği sınırları tanımamaya daha yatkındırlar. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- *Nankörlükte, gerçeği görmezden gelmede.* ***2-*** *Birden çok inanca sahip olmak, inanmadığı halde çıkarı için ve çeşitli nedenlerle inanıyor gibi görünmek, ikircikli davranmak, Müslümanlara olan düşmanlığını gizlemek.*

98. Bedevi Araplardan kimisi de yaptığı infakı[1] zarar sayar ve sizin başınıza belalar gelmesini beklerler. Belalar kendi başlarına gelsin. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- *Yardımı.*

99. Bedevi Araplardan kimisi de Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanır. İnfak ettiğini Allah katında yakınlığa ve Rasul'ün salâvatına[1] vesile sayar. Gerçekten o, kendileri için yakınlık vesilesidir. Allah, onları rahmetine alacak. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- *Desteğine, katkısına.*

100. Muhacir[1] ve Ensar'dan[2], ilklerden olan ve önde gelenlerle ve iyilikte onları izleyenlerden Allah razı olmuştur. Onlar da O'ndan razı olmuştur. Onlara, içinde aralıksız ve sürekli kalacakları, içinden ırmaklar akan Cennetler hazırlamıştır. İşte büyük başarı budur.

1- *Mekke'den Medine'ye hicret edenler.* ***2-*** *Hicret edenlere sahip çıkan Medineliler.*

101. Çevrenizdeki bedevi Araplardan münafık olanlar vardır. Ve Medine halkından da nifakta ileri gidenler vardır. Sen onları bilemezsin. Biz onları biliriz. Onlara iki defa[1] azap edeceğiz. Sonra onlar, daha büyük azaba uğratılacaklardır.

1- *Türlü türlü. Azap üstüne azap.*

102. Diğer bir kısmı da suçlarını itiraf ettiler. Onlar, iyi bir ameli kötü bir amelle karıştırmışlardı. Allah, onların tövbesini[1] kabul edecektir. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

__1-__ Sözle yapılan pişmanlık ifadesi değil, yapılan kötülükten vaz geçmektir.

103. Onların mallarından sadaka al; bununla onları temizleyip arındırırsın. Ve onlara salli[1] ol, kuşkusuz senin salatın[2] onlara dinginlik verir. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

__1,2 -__ Destek.

104. Bilmediler mi ki kullarından tövbeyi[1] kabul eden ve sadakaları alan Allah'tır. Kuşkusuz Allah, Tövbeleri Kabul Eden'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

__1-__ Daha önce vermedikleri sadakayı vererek, hatalarını düzeltenlerin, hatalarını düzeltmesini.

105. De ki: "Ne yaparsanız yapın. Yaptıklarınızı Allah, O'nun rasul'ü ve mü'minler görecekler. Sonra, görüneni de görünmeyeni de Bilen'e döndürüleceksiniz. O, size yaptıklarınızı bir bir haber verecektir.

106. Geri kalan bir bölümün işi de Allah'ın yargısına kalmıştır; onlara ya azap eder veya tövbelerini kabul eder. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

107. Zarar vermek, gerçeğin üzerini örtmek, nifak[1] çıkarmak, Allah ve Rasul'üne karşı daha önce savaşanlara gözcülük yapmak[2] üzere bir mescit yapan kimseler: "Biz yalnızca iyilik yapmak istedik." diye yemin ederler. Oysaki Allah, onların yalan söylediklerine tanıktır.

__1-__ Nifak, birden çok inanca sahip olmak, inanmadığı halde çıkarı için ve çeşitli nedenlerle inanıyor gibi görünmek, ikircikli davranmak, Müslümanlara olan düşmanlığını gizlemek demektir. __2-__ Onlara buluşma yeri sağlamak.

108. Orada asla durma[1], ilk yapıldığında takva üzere yapılan mescit, içinde bulunmaya daha layıktır. Orada arınmayı seven insanlar vardır. Allah, arınmak isteyenleri sever.

***1-** Onların mescitlerinde namaz kılma, asla oralarda bulunma.*

109. Binasını takva üzere, Allah rızası için kuran kimse mi, yoksa binasını uçurumun kenarına kurup da onunla birlikte Cehennem ateşinin içine yuvarlanan kimse mi daha hayırlıdır? Allah, zalim halkı hidayete erdirmez.[1]

***1-** Doğru yola iletmez.*

110. Onların kalpleri parçalanmadıkça, kurdukları yapı, kalplerinde bir kuşku olarak sürüp gidecektir. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

111. Allah, kendi yolunda savaşarak ölen ve öldüren mü'minlerin; canlarını ve mallarını Cennet karşılığında satın almıştır. Bu, Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da gerçek olan bir söz vermedir. Allah'tan daha iyi sözünde duran kim olabilir? O halde, O'nunla yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte büyük başarı budur.

112. Tövbe edenler, kulluk edenler, hamd edenler[1], seyahat edenler[2], ruku edenler[3], secde edenler[4], iyi olanı önerip, kötülüğe engel olanlar; Allah'ın hudutlarını koruyanlardır. Mü'minleri müjdele.

***1-** Övgüyü, yalnızca Allah'a özgü kılanlar. **2-** Allah yolunda sefere çıkanlar. **3-** Allah'a bağlılığı ortaya koyanlar, buyruklarına içtenlikle teslim olanlar. **4-** Saygı gösterip, değerini takdir edenler, O'nun emirlerine içtenlikle boyun eğenler.*

113. Nebi ve mü'minlere; Cehennemlik oldukları açıkça belli olduktan sonra, yakınları da olsa, müşriklere bağışlanma dilemeleri yaraşmaz.

114. İbrahim'in babası için bağışlanma dilemesinin sebebi, ona söz vermiş olmasıydı. Ama onun, Allah'a düşman olduğu kendisine açıkça belli olunca, ondan uzaklaştı. Kuşkusuz İbrahim, çok ince ruhlu ve yumuşak huylu biriydi.

115. Allah, bir kavmi doğru yola ilettikten sonra, sakınıp korunacakları şeyleri kendilerine açıklamadıkça onları sapıtmış saymaz.[1] Allah, Her Şeyi En İyi Bilendir.

***1-** Bu ve buna benzer daha birçok ayetten de anlaşılmaktadır ki, vahyin hitabıyla doğrudan muhatap olmamış olanlar, vahiyden habersiz olanlar, ondan sorumlu tutulmayacaklardır. Dolayısı ile günümüzde de kendilerine vahiy ulaşmamış olanlar, ondan sorumlu değildirler.*

116. Göklerin ve yerin mülkü[1] Allah'ındır. Yaşatan ve öldüren O'dur. Sizin, Allah'tan başka bir veli[2] ve bir yardımcınız yoktur.

***1-** Egemenliği, yönetimi, sahipliği. **2-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.*

117. Ant olsun ki, Allah, Nebi'nin ve zor şartlarda ona destek olan muhacir ve ensarın tövbelerini[1] kabul etti. İçlerinden bir kısmının kalpleri kaymak üzereyken yine de onların tövbelerini kabul etti. Çünkü O, onlara karşı Çok Şefkatli'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Yaptıkları yanlıştan vazgeçmelerini kabul ederek, hak ettikleri ödülü verdi.*

118. Ve geri bırakılan üç kişinin tövbesini de kabul etti. Öyle ki, bütün genişliğine rağmen, yeryüzü onlara dar gelmişti. Canları sıkıldıkça sıkılmıştı. Ve Allah'tan başka sığınılacak kimse olmadığını anladılar. Sonra Allah, tövbeye yöneldikleri için[1], tövbelerini kabul etti. Kuşkusuz Allah, Tövbeleri Kabul Eden'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Tövbe, pişmanlığın sözle ifadesi değil, yapılan hatadan pişman olmak ve ondan vazgeçmektir; hatayı düzeltmektir. Allah, yanlışlarını düzeltmek isteyenlere bu hakkı tanımıştır.*

119. Ey iman edenler! Allah'a karşı takva sahibi olun ve sadıklarla[1] birlikte olun.

1- Doğru ve erdemli kimse, dost.

120. Ne Medine halkının ne de etrafındaki Bedevi Araplar'ın, Allah'ın Rasul'ünden geri kalmaları ve onun canından önce kendi canlarının kaygısına düşmeleri olacak şey değildir. Çünkü Allah yolunda katlanacakları susuzluk, yorgunluk, açlık ve kâfirleri kızdıracak bir yeri zapt etmeleri ve düşmana karşı elde ettikleri başarı, kendilerine salih bir amel olarak yazılacaktır. Zira Allah, muhsin[1] olanların kazanımlarını yok etmez.

***1-** İyi kimse; iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.*

121. Büyük veya küçük, yaptıkları her yardım ve güçlük içinde aştıkları her vadi, kendilerine yazılacaktır. Allah, yaptıklarından daha iyisiyle kendilerini ödüllendirecektir.

122. Mü'minlerin toptan sefere çıkmaları uygun değildir. Her gruptan birkaç kişi dinde bilgi sahibi olmaya çalışmalı ve kavimlerine döndüklerinde onları uyarmalıdırlar. Umulur ki onlar sakınırlar.[1]

***1-** Bu ayete: "Dini iyi bilenler(âlimler), savaşa gitmesinler ki, savaşa gidenler, döndüklerinde onlara dini anlatsınlar." şeklinde verilen anlamlar yanlıştır. Ayette, savaştan söz edilmemektedir. Nebiden ve mü'minlerden dini öğrenmek için Mekke'den Medine'ye gidenlere: "Dininizi öğrenmek amacıyla hep birlikte gitmeyin, her gruptan birkaç kişi gitsin." denmektedir. Zira yol boyunca düşmanın saldırı yapması riski vardır.*

123. Ey iman edenler! Size yakın olan[1] gerçeği yalanlayan nankörlerle savaşın. Ve onlar, sizde kararlılık görsünler. Bilin ki Allah, takva sahibi olanlarla beraberdir.

***1-** Size tehdit oluşturan, sizi kuşatmış olanlara karşı.*

124. Ne zaman bir sûre indirilse, onlardan bazıları:[1] "Bu hangini-

zin imanını arttırdı?" der. Bu, iman edenlerin imanını arttırdı. Onlar, müjdelenmelerine sevinirler.

1- *Münafıklar, alayımsı bir şekilde.*

125. Kalplerinde hastalık olanlara gelince, bu onların kötülüklerine kötülük katmıştır. Ve onlar gerçeği yalanlayan nankörler olarak ölürler.

126. Kendilerinin yılda bir iki defa sınandıklarını görmüyorlar mı? Yine de tövbe[1] edip öğüt almıyorlar!

1- *Pişmanlığın sözle ifadesi değil, yapılan hatadan pişman olmak ve ondan vazgeçmektir; hatayı düzeltmektir.*

127. Bir sûre indirildiği zaman: "Sizi gören var mı?" diye birbirlerine bakar, sonra da dönüp giderler. Allah, onların kalplerini çevirmiştir. Çünkü onlar, düşünmeyen bir kavimdir.

128. Ant olsun ki, size kendinizden bir rasul geldi. Sıkıntıya düşmeniz ona ağır gelir; o, size düşkün, mü'minlere şefkatli ve merhametlidir.

129. Eğer yüz çevirirlerse de ki: "Allah bana yeter. O'ndan başka ilah yoktur. Ben O'na tevekkül[1] ettim. O, Büyük Arş'ın Rabb'idir."

1- *Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

YUNUS SÛRESİ

[İniş sırası: 51, Mekki, 109 ayet.
Adını, 98. ayette geçen “Yunus’un kavmi” ifadesinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Elif, Lâm, Râ. İşte bunlar Hakim[1] Kitap’ın ayetleridir.

__1-__ Sağlamca korunmuş, tutarlı/çelişkisiz kitap.

2. İçlerinden birine: “İnsanları uyar ve iman edenlere Rabb’leri katında gerçek üstünlük makamı olduğunu müjdele!” diye vahyetmemiz, şaşılacak bir şey mi ki gerçeği yalanlayan nankörler: “Bu apaçık bir büyücüdür.” dediler.

3. Rabb’iniz, o Allah’tır ki, gökleri ve yeri altı günde[1] yarattı; sonra arşa istvâ[2] etti. Bütün işlere yasalarını koydu. O’nun izni olmadan[3] hiçbir şefaatçi olamaz. İşte bu Rabb’iniz olan Allah’tır. Öyleyse O’na kulluk edin. Hala düşünüp öğüt almaz mısınız?

__1-__ Altı evrede, altı dönemde, altı zaman diliminde. __2-__ Arşa yöneldi, arşa yasalarını koydu, arşı yönetimi altına aldı. __3-__ Şefaatin olması için Allah’ın birilerine şefaat yetkisi/müsaadesi vermesi gerekir. Ayet, müşriklere cevaben, Allah’ın kimseye böyle bir yetki/izin vermediğini ifade etmektedir. Diğer bir anlatımla, Allah, kimseye iznin/yetki vermemiş ki birileri şefaat edebilsin, denmektedir. Ayetten, birilerine şefaat izni verebileceği anlamını çıkarmak, Kur’an’ın birçok ayetine göre kesinlikle şirktir. (2/Bakara 48, 123)

4. Hepinizin dönüşü O'nadır. Allah'ın sözü haktır. O, mahlûkatı[1] önce yaratır, sonra iman edip sâlihâtı yapanlara[2] adaletle karşılık vermek için tekrar yaratır. Gerçeği yalanlayıp nankörlük edenler ise küfürlerinden dolayı, kaynar sudan içecek ve onlara can yakıcı bir azap vardır.

***1-** Yaratılmışları. **2-** Bozuk olan şeyi düzeltmek, düzelticilik yapmak, yapıcı olmak, düzeltmeye yönlendirmek, teşvik etmek.*

5. Güneş'i bir ziya[1], Ay'ı bir nur[2] yapan ve yılların sayısını ve hesabını bilmeniz için menziller[3] belirleyen O'dur. Allah, bunları ancak hakk ile yaratmıştır. O, bilen bir kavim için ayetlerini ayrıntılı olarak açıklamaktadır.

***1-** Işık, ışın. **2-** Aydınlık. **3-** Evreler.*

6. Gece ile gündüzün birbiri ardınca gelmesinde, Allah'ın yarattığı göklerde ve yerde, takva sahibi bir topluluk için nice ayetler[1] vardır.

***1-** Gösterge, kanıt.*

7. Bizimle karşılaşacaklarını ummayanlar ve dünya hayatından hoşnut olup onunla tatmin olanlar ve ayetlerimizi görmezden gelenler…

8. İşte onların, yaptıklarına karşılık olarak, varacakları yer ateştir.

9. İman edip, sâlihâtı yapanlara gelince, imanlarından dolayı Rabb'leri onları doğru yola iletir ve içlerinden ırmaklar akan Na'im Cennetlerine koyar.

10. Onların, oradaki duası: "Ey Allah'ım! Seni tesbih[1] ederiz." Onların temennileri, "Selam"dır.[2] Dualarının sonu ise: "Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun." dur.

***1-** Yüceliğini takdir ederiz. **2-** Esenlik ve güvendir.*

11. İnsanların, hayrı acele istedikleri gibi, Allah da şerri onlara acele verseydi, muhakkak süreleri bitirilirdi. Ama Biz, Bizimle karşılaşmayı ummayanları, kendi hallerine bırakırız. Azgınlıkları içinde bocalar dururlar.

12. İnsana bir sıkıntı dokununca, yatarken, otururken veya ayaktayken bize dua eder; fakat Biz onun sıkıntısını giderince de karşılaştığı sıkıntıdan ötürü sanki Bize hiç dua etmemiş gibi davranmaya devam eder. İşte Müsrüflere[1], yaptıkları şey böyle süslü gösterilmiştir.

***1-** Haddi aşanlara.*

13. Ant olsun Biz, sizden önce nice nesilleri, rasulleri kendilerine kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi getirdiği halde iman etmeyip, haksızlık yaptıkları için yok ettik. İşte suçlu toplumları böyle cezalandırırız.

14. Sonra, onların arkasından, yeryüzünde sizi halifeler yaptık ki bakalım nasıl davranacaksınız.

15. Bizimle karşılaşmayı ummayanlara, ayetlerimiz açıkça okunduğu zaman, onlar: “ Ya bundan başka bir Kur’an getir veya onu değiştir. ” dediler. De ki: “Onu kendiliğimden değiştirmem olacak şey değildir. Ben, ancak bana vahyolunana uyarım. Eğer Rabb’ime karşı gelirsem, büyük günün azabından korkarım.”

16. De ki: “Eğer Allah dileseydi onu size okumazdım. Onu size hiç bildirmezdim. İçinizde bir ömür kaldım. Hala aklınızı kullanmayacak mısınız?

17. Uydurduğu yalanı Allah’a dayandıran veya O’nun ayetlerini yalan sayandan daha zalim kim olabilir? O, suçluları kurtuluşa erdirmez.[1]

***1-** Günümüzde de cemaatler, tarikatlar, dini ekoller ve din üzerinden siyasi, ticari, itibarî rant elde edenler; dini geçim kaynağı haline dönüştürenler, sünnet, hadis adı altında uydurdukları yalanları Allah’a dayandırmaya çalışıyorlar.*

18. Onlar, Allah'ın yanı sıra bir de kendilerine, ne bir zarar ne bir yarar sağlamayan şeylere kulluk ediyorlar ve "Bunlar, Allah'ın katında bizim şefaatçilerimizdir." diyorlar. De ki: "Allah'a, göklerde ve yerde kendisinin bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?" Allah, onların ortak koştuklarından Münezzehtir[1] ve Çok Yücedir.

***1-** Allah'a ait nitelikler hiçbir varlıkta yoktur.*

19. İnsanlar, sadece tek bir ümmetti. Sonra anlaşmazlığa düştüler. Şayet Rabb'inin katında önceden verilmiş bir hüküm olmasaydı, anlaşmazlığa düştükleri konularda hemen karar verilirdi.

20. "Ona Rabb'inden bir ayet[1] indirilmeli değil mi!" diyorlar. De ki: "Gayb yalnızca Allah'a aittir. Artık bekleyin, ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim."

***1-** Mucize, kanıt.*

21. İnsanlara dokunan bir sıkıntıdan sonra, bir rahmet tattırdığımız zaman, ayetlerimize karşı hemen plan yapmaya kalkışırlar. De ki: "Plan yapmada Allah daha seridir." Elçilerimiz, yaptığınız tüm planları kaydetmektedirler.

22. Sizi karada ve denizde yürüten O'dur. Öyle ki siz gemide iken ve güzel bir rüzgarla akıp giderken, yolcuların da bununla sevindikleri bir sırada, birden şiddetli bir kasırga gelip çatar ve her yönden dalgaların onları sarıp kuşattığı anda, dini Allah'a has kılarak: "Ant olsun, eğer bizi kurtarırsan mutlaka şükredenlerden olacağız." diye dua ederler.

23. Ama onları kurtarınca, yeryüzünde haksız yere taşkınlık yaparlar. Ey insanlar! Sizin azgınlığınız ancak kendiniz içindir. Dünya hayatı bir geçimliktir. Sonunda bize döneceksiniz. Yaptıklarınızı size haber veririz.

24. Dünya hayatı, gökten indirdiğimiz yağmurla hayat bulup yeşeren, insanların ve hayvanların yararlandıkları yeryüzü bitkileri gibidir. Öyle ki yeryüzü bütün süslerini ve güzelliğini kuşandığı ve sahipleri de onu elde edecek güce sahip olduklarını sandıkları bir sırada; geceleyin veya güpegündüz ona emrimiz geliverir de bunları sanki dün yerinde hiç yokmuş gibi kökünden yolunmuş bir hale getiririz. İşte düşünen bir kavim için ayetlerimizi böyle detaylı olarak açıklıyoruz.

25. Allah, selam[1] diyarına çağırır. Dileyeni[2] kimseyi dosdoğru yola iletir.

***1-** Esenlik ve güven yurdu. **2-** Hak edeni, dileyeni; doğru yolu bulma çabasında olanı. Allah, sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir.*

26. İyi ve güzel davrananlar için daha güzeli ve fazlası var. Onların, yüzleri ne kararır ne de hor görülmekten kızarır. Onlar, Cennet halkıdır. Orada sürekli kalıcıdırlar.

27. Kötülük yapanların cezaları, yaptıkları kötülük kadardır. Onları her yönden zillet kaplayacaktır. Onları Allah'ın cezasından kurtaracak hiç kimse yoktur. Yüzleri geceden daha kara bir parçayla örtülmüş gibidir. İşte onlar ateş halkıdır. Orada sürekli kalacaklardır.

28. O gün, onların hepsini toplarız. Sonra şirk koşanlara, "Siz ve şirk koştuklarınız, olduğunuz yerde durun." diyeceğiz. Artık onları birbirinden ayıracağız. Şirk koşulanlar, şöyle diyecekler: "Siz, bize kulluk etmiyordunuz."

29. Sizinle bizim aramızda tanık olarak Allah yeter. Doğrusu, sizin bize kulluğunuzdan haberimiz yoktu.

30. İşte orada, herkes ne yapmışsa onu bulur. Gerçek mevlaları[1] olan Allah'a döndürülmüş olarak. Uydurdukları şeyler ise kendilerinden uzaklaşıp kaybolurlar.

***1-** Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren. Mevla yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şirktir. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır.*

31. De ki: "Sizleri gökten ve yerden rızıklandıran kimdir? İşitme ve görme gücünü veren kimdir? Ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkaran kimdir? Bütün işleri düzenleyen kimdir?" Diyecekler ki: "Allah'tır." O halde, "O'na karşı takvalı olmayacak mısınız!" de.

32. İşte O, gerçek Rabb'iniz Allah'tır. Haktan sonra sapkınlıktan başka ne vardır? Öyleyse nasıl çevriliyorsunuz?

33. Böylece, Rabb'inin fasıklar[1] hakkındaki kelimesi gerçekleşmiş oldu. Onlar iman etmezler.

***1-** Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.*

34. De ki: "Ortak koştuklarınızdan ilk kez yaratıp sonra tekrar diriltecek var mıdır?" De ki: "Allah, ilk olarak yaratır, sonra diriltir." Nasıl da çevriliyorsunuz?

35. De ki: "Ortak koştuklarınızdan, hakka[1] iletebilecek kimse var mı?" De ki: "Allah hakka iletir. Hakka ileten mi, yoksa kendisi iletilmedikçe doğru yolu bulamayan mı uyulmaya daha layıktır. Ne oluyor size, nasıl karar veriyorsunuz?"

***1-** Gerçeğe.*

36. Onların çoğu, ancak zanna uyarlar. Kuşkusuz zan hakkın yerini tutamaz. Allah, onların ne yaptıklarını çok iyi bilendir.

37. Bu Kur'an, Allah'tandır; başkası tarafından uydurulmuş değildir. Aynı zamanda kendinden önceki kitapları tasdik eder ve Kitap'ı[1] ayrıntılı olarak açıklar. Âlemlerin Rabb'inden olduğundan hiç kuşku yoktur.

***1-** Allah'ın emir ve yasakları ile ilgili hükümleri.*

38. Yoksa "Onu uydurdu." mu diyorlar? De ki: "Allah'tan başka kim varsa çağırın da ona benzer bir sure[1] meydana getirin; eğer doğru söyleyenlerdenseniz." *(17/İsra, 88; 11/Hud, 13; 52/Tur, 33-34; 2/Bakara, 23.)*

1- *Sure, Kur'an'ın 114 bölümünden birisine dendiği gibi, tek seferde indirilmiş olan veya bir konuyu anlatan bölüme, kısma da denmektedir.*

39. Hayır! Onlar, bilgisini kavrayamadıkları ve kendilerine asıl anlamı açıklanmamış bir şeyi yalanladılar. Onlardan öncekiler de böyle yalanlamışlardı. Zalimlerin sonunun nasıl olduğuna bak!

40. Onlardan kimi ona inanır, kimi de inanmaz. Rabb'in bozgunculuk edenleri en iyi bilendir.

41. Eğer seni yalanlarlarsa de ki: "Benim yaptıklarım bana, sizin yaptıklarınız da sizedir. Siz benim yaptıklarımdan sorumlu değilsiniz ben de sizin yaptıklarınızdan sorumlu değilim."

42. Onlardan seni dinleyenler de var. Ancak sağırlara duyurabilir misin? Üstelik akıllarını da kullanmıyorlarsa!

43. Onlardan sana bakanlar[1] da var. Eğer görmüyorlarsa, körlere[2] sen mi doğru yolu göstereceksin?

1- *Gerçeği görmeyenleri.*

44. Allah, insanlara haksızlık yapmaz. Ancak insanlar kendi kendilerine haksızlık yaparlar.

45. Onları toplayacağımız gün; dünyada, ancak birbirleri ile tanışabilecekleri kadar kısa olan, gündüzün bir saati kadar yaşamış gibi gelecek kendilerine. Allah'a kavuşmayı yalanlayıp, doğru yola yönelmemiş olanlar, gerçekten hüsrana uğramışlardır.[1]

1- *Bu ve buna benzer birçok ayetten de açıkça anlaşıldığı gibi "kabir hayatı" denen bir hayat yoktur. Dolayısıyla kabir azabıyla ilgili söylenen şeylerin tamamı uydurmadır. Kabir azabı olsaydı azap görenler, yeniden diriltildiklerinde hiç bir saat kadar yaşamış olduklarını zannederler miydi. Bir saat işkence görmüş olmak insana bir ömür kadar uzun gelmez mi?*

46. Onlara yaptığımız uyarının[1] bir kısmını sana göstersek de göstermeden ruhunu alsak da, onların dönüşü Biz'edir. Allah, onların ne yaptıklarına tanıktır.

1- *Görecekleri cezanın.*

47. Her ümmetin[1] bir rasulü vardır. Rasulleri geldiği zaman aralarında hakkaniyetle hükmedilir. Asla haksızlığa uğratılmazlar.[2]

1- *Toplumun.* ***2-*** *Bu ayet, Ahiret hayatıyla ilgilidir.*

48. "Eğer doğru söylüyorsanız, yaptığınız bu uyarı ne zaman gerçekleşecek?" diyorlar.

49. De ki: "Ben, kendime dahi Allah'ın dilediğinden başka ne bir yarar sağlama ne de bir zarar verme gücüne sahibim. Her ümmetin bir süresi vardır. Süreleri gelince ne bir saat öne alınırlar ne de geriye bırakılırlar.

50. De ki: "Söyleyin bakalım! O'nun azabı ister gece, ister gündüz gelsin. Suçlular neden bunu acele istiyorlar?"

51. "Gerçekleşmesi için acele isteyip durduğunuz azap, gerçekleşince mi ona inanacaksınız?"

52. Sonra zulmedenlere, "Süresiz azabı tadın." denir. Kazandığınızdan başka bir karşılık mı bekliyordunuz?

53. Sana "Bu gerçek midir?" diye soruyorlar. De ki: "Rabb'ime yemin ederim ki o gerçektir. Ve siz onu engelleyemezsiniz."

54. Zulmedenler, yeryüzündekilerin tamamı kendilerinin olsaydı, kurtulmak için onları fidye olarak verirlerdi. Azabı gördükleri zaman içten bir pişmanlık duyarlar. Ancak aralarında hakkaniyetle[1] hüküm verilir ve haksızlığa uğratılmazlar.

***1-** Tarafsızca.*

55. İyi bilin ki, gökte ve yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. Yine iyi bilin ki, Allah'ın uyarısı gerçektir. Fakat onların çoğu bu gerçeği anlamamaktadırlar.

56. Dirilten de öldüren de O'dur. Ve O'na döndürüleceksiniz.

57. Ey insanlar! Rabb'inizden size bir öğüt; göğüslerde olana bir şifa, müminler için bir hidayet ve rahmet gelmiştir.

58. De ki: "Allah'ın fazlı[1] ve rahmetiyle rahata ersinler. Bu onların toplayıp biriktirdiklerinden daha hayırlıdır."

***1-** Hayır, iyilik, lütuf, kerem.*

59. De ki: "Allah'ın size rızık olarak indirdiklerinin bir kısmını helal, bir kısmını haram yaptığınızı görmüyor musunuz?" De ki: "Allah mı size izin verdi, yoksa Allah'a iftira mı ediyorsunuz?"[1]

***1-** Din adamları sınıfı (alimler, fakihler, müctehitler, imamlar, hocalar) Allah haram etmediği halde dinde o kadar çok haram ürettiler ki İslam dini mayın tarlasına dönüştü. Din; güç yetirilemez, taşınamaz, katlanılamaz ve içinden çıkılamaz bir hal aldı. İnsanları karanlıktan aydınlığa çıkarmak için gönderilen Kur'an adına, sünnet adına uydurulan yalanlarla insanlar karanlıklara gömüldüler. Bunun sonucunda fıtratları/kişilikleri bozulmuş bir toplum ortaya çıktı.*

60. Allah'a karşı yalan uyduranlar, kıyamet gününü ne sanıyorlar? Doğrusu Allah, insanlara karşı bol bağış sahibidir. Ancak onların çoğu yine de şükretmezler.

61. Hangi işle meşgul olursan ol; o işe dair Kur'an'dan ne okursan oku; hangi işle meşgul olursanız olun, unutmayın ki, siz ona daldığınızda biz yaptıklarınıza tanığız. Göklerde ve yerde zerre ağırlığınca hiçbir şey Rabb'inizden gizli kalamaz. Ne bundan daha küçüğü ne de daha büyüğü yoktur ki, hepsi apaçık bir kitapta olmasın.

62. İyi bilin ki, Allah'ın evliyası[1] için bir korku yoktur, onlar asla üzülmeyeceklerdir.

***1-** Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler.*

63. Onlar, iman eden ve takva[1] sahibi olan kimselerdir.

64. Onlar için dünya hayatında da ahirette de müjdeler vardır. Allah'ın kelimelerinde[1] asla bir değişiklik olmaz. İşte en büyük başarı budur.

***1-** Takdir edilmiş hüküm.*

65. Onların sözleri seni üzmesin. İzzet[1] bütünüyle Allah'a aittir. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

***1-** Yüksek onur, şeref, büyük itibar, yücelik, saygınlık, üstünlük, güç.*

66. İyi bilin ki göklerde ve yerde kim varsa Allah'ındır. Oysaki Allah'ı bırakıp koştukları ortaklar, hiç bir şeye sahip değiller. Onlar, ancak zanna tabi olmuş oluyorlar. Ve onlar ancak saçmalıyorlar.

67. Sükunet bulasınız diye geceyi karanlık ve gündüzü de aydınlık yapan O'dur. Bunda dinleyen bir toplum için ayetler[1] vardır.

***1-** Göstergeler, kanıtlar.*

68. "Allah çocuk edindi." dediler. O, bundan münezzehtir. O'nun hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur. Sizin bu konuda hiçbir yetki belgeniz yoktur. Allah hakkında bilmediğiniz şeyi söylüyorsunuz!

69. De ki: "Allah hakkında yalan uyduranlar kurtuluşa eremezler."

70. Dünyada geçici bir yararlanma vardır. Sonra dönüşleri Biz'edir. Sonra da gerçeği yalanlayan nankörler olmalarından dolayı onlara şiddetli azabı tattırırız.

71. Onlara, Nuh'un haberini anlat. Hani o kavmine: "Ey kavmim! Eğer konumum ve Allah'ın ayetlerini hatırlatmam size ağır geliyorsa, bilin ki ben yalnızca Allah'a güveniyorum. Öyleyse yapacağınızı yapmak için şirk koştuklarınızla toplanıp karar verin. Sonra ne yapacaksanız yapın. Sonra bana fırsat vermeden aldığınız kararı hemen uygulayın!" demişti.

72. "Eğer yüz çevirirseniz, siz bilirsiniz. Yaptığım işe karşılık sizden bir ücret istemiş değilim. Benim ücretim ancak Allah'a aittir. Ben, Müslümanlardan[1] olmakla emrolundum."

***1-** Allah'a teslim olanlardan.*

73. Onu yalanladılar. Biz de onu ve onunla beraber gemide bulunanları kurtardık. Ve onları yeryüzünün halifeleri yaptık. Ayetlerimizi yalanlayanları da boğduk. Bak! Uyarılanların sonu nice oldu!

74. Sonra onun arkasından, rasulleri halklarına gönderdik. Onlar, halklarına kanıt içeren açık belgelerle geldiler. Daha önce yalanladıkları şeylere inanmak istemediler. Haddi aşanların kalplerini mühürleriz.

75. Sonra onların arkasından Musa ve Harun'u ayetlerimizle Firavun ve ileri gelenlerine gönderdik. Ancak onlar büyüklendiler, suçlu bir topluluk oldular.

76. Onlara, Tarafımızdan hakk geldiği zaman, " Kuşkusuz bu apaçık bir sihirdir." dediler.

77. Musa: " Siz; Hakk için, o size gelince bu sihir mi diyorsunuz? Oysa sihirbazlar iflah olmazlar." dedi.

78. Dediler ki: "Sen; bizi, atalarımızı üzerinde bulduğumuz yoldan çevirmek ve yeryüzünde gücün ikinizin eline geçmesini sağlamak için mi geldin? Biz, size mü'min[1] olacak değiliz.

***1-** İman etmek, inanmak.*

79. Firavun: "Bütün bilgin sihirbazları bana getirin!" dedi.

80. Sihirbazlar gelince, Musa onlara: "Atacaklarınızı atın." dedi.

81. Onlar, atacaklarını atınca Musa: "Sizin bu yaptığınız sihirdir. Allah onu boşa çıkaracaktır. Allah, bozguncuların işini düzeltmez." dedi.

82. Suçlular hoşlanmasalar da, Allah, kelimeleriyle[1] gerçeği ortaya çıkaracaktır.

***1-** Takdir edilmiş hüküm.*

83. Firavun ve ileri gelenlerinin, kendilerine kötülük yapacaklarından korktukları için, Musa'ya halkından az sayıda gençten başka inanan olmadı. Zira Firavun, o yerde çok büyüklenmişti. O, çok aşırı gidenlerdendi.

84. Musa dedi ki: "Ey halkım! Eğer Allah'a iman etmişseniz ve O'na teslim olmuşsanız, o halde O'na tevekkül[1] edin."

***1-** Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

85. Dediler ki: "Biz, Allah'a tevekkül ettik. Ey Rabbimiz! Bizi zalim halk için bir fitne[1] yapma."

***1-** Zalim halkın zulmüyle sınama.*

86. Rahmetinle bizi gerçeği yalanlayan nankör halktan kurtar.

87. Musa ve kardeşine vahyettik: "Halkınız için Mısır'da evler hazırlayın. Evlerinizi kıble[1] yapın ve salâtı ikame edin.[2] Mü'minleri müjde."

***1-** Bir araya gelme merkezleri, toplanma yerleri, birbirlerine yakın yerler. **2-** Yardımlaşma ve dayanışmayı canlı ve diri tutun.*

88. Musa: "Ey Rabb'imiz! Firavun ve ileri gelenlerine dünya hayatında ziynet[1] ve mallar verdin. Ey Rabb'imiz! Onlar ise bunu Senin yolundan saptırmak için kullanıyorlar. Rabb'imiz! Mallarını yok et, kalplerine sıkıntı ver. Zira onlar can yakıcı azabı görmedikçe iman etmezler." dedi.

***1-** Malla, zenginlikle, makamla, şöhretle, güzellikle bezenerek gösterişli hale gelmek. Gösterişli olmak.*

89. Allah: "İkinizin duası kabul olunmuştur. Siz, doğru yolunuza devam edin. Bilmeyenlerin yoluna uymayın." dedi.

90. İsrailoğulları'nı denizden geçirdik. Firavun ve ordusu, azgınlık ve düşmanlıkla onların peşlerine düştüler. Boğulmak üzereyken: "İsrailoğulları'nın iman ettiğinden başka ilah olmadığına iman ettim ve ben de Müslümanlardanım." dedi.

91. "Şimdi mi? Oysa daha önce isyan etmiş ve bozgunculardan olmuştun."

92. "Kendinden sonrakilere bir ayet[1] olman için, bugün senin cansız bedenini[2] kurtaracağız." İnsanların çoğu ayetlerimizden gafildirler.

***1-** İbret. **2-** "Beden" sözcük olarak "zırh" anlamına da gelmektedir.*

93. Gerçekten Biz, İsrailoğulları'nı güvenli bir yere yerleştirdik. Onları temiz ve hoş nimetlerle rızıklandırdık. Kendilerine ilim[1] gelinceye dek ihtilafa düşmediler. Rabb'in, aralarında ihtilaf ettikleri şeyler hakkında Kıyamet Günü hükmünü verecektir.

***1-** Vahin ortaya koyduğu gerçekler. Vahiy. Vahiy, onların isteklerine uymayan bir takım kurallar koyunca.*

94. Eğer sana indirdiğimizden şüphe ediyorsan, senden önce kitap okuyanlara sor! Ant olsun ki Rabb'inden sana gelen gerçektir. Sakın şüphe edenlerden olma.

95. Allah'ın ayetlerini yalanlayanlardan olma. Yoksa hüsrana uğrayanlardan olursun.

96. Rabb'inin haklarında kelimeleri[1] gerçekleşecek olanlar, iman etmezler.

1- Takdir edilmiş hüküm.

97. Onlara, her türlü ayet[1] gelse bile yine de can yakıcı azabı görmedikçe inanmazlar.

1- Mucize, kanıt, gösterge.

98. Keşke iman edip de imanları kendilerine fayda vermiş; imanda geç kalmamış bir kasaba olsaydı. Yunus'un toplumu dışında. Onlar, iman edince dünya hayatında, onlardan rezillik azabını kaldırdık. Ve onları belli bir süre daha yararlandırdık.

99. Oysa Rabb'in dileseydi, yeryüzündekilerin tamamı iman ederdi! Bunu bildiğin halde, insanları zorla mü'min mi yapacaksın?

100. Allah'ın bilgisi[1] dışında hiç kimsenin iman etmesi mümkün değildir.[2] Ve aklını kullanmayanları rics[3] ile karşı karşıya bırakır.

1- *Uygun görmesi.* ***2-*** *96. ayetten 101. ayete kadar şu husus ifade edilmektedir: Zulmedenlere/Zalimlere Allah hidayet etmeyecek. Zira onlar, zulümlerinin karşılığı olarak Cehenneme gitmeyi hak etmektedirler. Allah, yüzlerce ayette kesinlikle zalimleri bağışlamayacağını söylemektedir. Bundan şu gerçek ortaya çıkmaktadır ki, dünün Firavunları da, bugünün diktatörleri, kralları, prensleri, toplumun azgın ileri gelenleri, kan dökücü zorbaları, haksız yere cana kıyanları, az bir değer karşılığında din satıcıları da kesinlikle imana eremeyeceklerdir. Eremeyeceklerdir ki, yaptıklarına karşılık Cehennem azabını tatsınlar.* ***3-*** *Ahlaki kirlilik. Üzen, sıkıntıya sokan, rahatsız eden, acı veren, çirkin ve ahlaksızlık olan, azaba yol açan her şey "rics"tir.*

101. De ki: "Göklerde ve yerde olanlara ibretle bir bakın!" Ancak o apaçık ayetler[1] ve uyarılar iman etmeyecek bir halka yarar sağlamaz.

1- Göstergeler, işaretler, kanıtlar.

102. Kendilerinden öncekilerin başından geçen felaketlerin bir benzerini mi bekliyorlar? De ki: “Bekleyin, ben de sizinle beraber bekliyorum.”

103. Sonra rasullerimizi ve iman edenleri kurtarırız. İman edenleri kurtarmak üzerimize bir haktır.

104. De ki: “Ey insanlar! Eğer benim dinimden kuşku duyuyorsanız, ben, sizin Allah’tan başka kulluk ettiklerinize kulluk etmem. Ben, ancak sizin canınızı alacak olan Allah’a kulluk ederim. Ve ben inananlardan olmakla emrolundum.”

105. Allah’ı birleyici[1] olarak dine yönel. Sakın müşriklerden olma.

***1-** Allah’a ait nitelikleri, başka hiçbir varlıkta görmeyen.*

106. Allah’ı bırakıp da sana fayda da zarar da veremeyecek olanlara yönelme. Böyle yaparsan zalimlerden olursun.

107. Eğer Allah, sana bir sıkıntı verirse onu Kendisinden başka giderebilecek yoktur. Eğer senin için bir hayır dilerse, O’nun fazlını[1] geri çevirebilecek yoktur. O, onu kullarından dilediğine[2] nasip eder. O, Çok Bağışlayıcı’dır, Rahmeti Kesintisiz’dir.

***1-** Üstünlük, fazilet, lütuf, ihsan, ikram, cömertlik, hayır, iyilik. **2-** Uygun gördüğünü. Hak edeni, dileyeni; elde etme çabasında olanı.*

108. De ki: “Ey insanlar, işte Rabb’inizden size Hakk[1] geldi. Hidayeti kabul eden, kendisi için kabul etmiş olur. Sapkınlık eden de, kendi aleyhine sapmış olur. Ve ben sizin vekiliniz[2] değilim.

***1-** Doğru yolu gösteren kılavuz. **2-** Sizi zorla hidayet erdirecek. Koruyucunuz, dayanağınız ve kefiliniz.*

109. Ve sana vahyolunana uy. Allah, hükmünü verene kadar sabret. Ve O, Hüküm Verenlerin En Hayırlısıdır.

HUD SÛRESİ

[İniş sırası: 52, Mekki, 123 ayet.
Adını surede geçen "Hud Nebiden" almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif, Lâm, Râ. Bu, Yasa Sahibi, Her Şeyden Haberdar Olan tarafından, ayetleri sağlamlaştırılmış ve ayrıntılı olarak açıklanmış bir Kitap'tır.
2. Allah'tan başkasına kulluk yapmayın. Ben, O'nun tarafından gönderilmiş bir uyarıcı ve müjdeciyim.
3. Ve Rabb'inizden bağışlanma dileyin, sonra O'na tövbe edin ki belirli bir süreye kadar sizi iyi nimetlerden yararlandırsın. Fazilet sahibine, faziletinin karşılığını versin. Eğer yüz çevirirseniz, ben sizin için büyük günün azabından korkarım.
4. Dönüşünüz yalnızca Allah'adır. O'nun Gücü Her Şeye Yeter.
5. İyi bilin ki! Onlar, O'ndan düşmanlıklarını gizlemek için iki büklüm olurlar. Yine iyi bilin ki! Onlar, örtülerine büründükleri[1] zaman, neyi gizleyip neyi açığa çıkardıklarını bilir. O, göğüslerde olanı en iyi bilendir.

1- *Gerçek düşüncelerini, asıl niyetlerini saklasalar da.*

11. Bölümün Sonu

6. Yeryüzünde yaşayan hiçbir canlı yoktur ki, rızkı Allah'a ait olmasın. O, onun karar kıldığı yeri ve geçici durduğu yeri bilir.[1] Bunların tamamı apaçık bir Kitap'tadır.[2]

***1-** Varlığının her aşamasını. **2-** Allah'ın ilmi.*

7. Gökleri ve yeri altı günde[1] yaratan O'dur. Daha önce arşı[2] su üzerindeydi. Sizi yaratması, hanginizin iyi şeyler yapacağını sınav yapmak içindir. Eğer gerçeği yalanlayan nankörlere: "Gerçekten siz, öldükten sonra diriltilecekseniz." desen, "Bu ancak apaçık bir büyüdür." diyecekler.

***1-** Altı evrede, altı aşamada. **2-** Egemenliği.*

8. Eğer, bir ümmet[1] için azabı onlardan belli bir süreye kadar erteleyecek olursak, "Bunu engelleyen şey nedir ki?" derler. Bilesiniz ki, onlara azap geldiği gün, artık geri çevrilmez. Alaya aldıkları azap onları kuşattır.

***1-** Topluluk, aynı inanca mensup insanlar topluluğu.*

9. Eğer insana, tarafımızdan bir rahmet tattırsak, sonra da onu geri alsak, ümitsizliğe kapılır ve nankörlük eder.

10. Eğer, kendisine dokunan bir zarardan sonra, ona bir nimet tattırsak, "Kötülüklerden kurtuldum." diye[1] böbürlenir ve şımarmaya başlar.

***1-** Kurtulmayı kendisinden bilerek.*

11. Ancak sabredenler ve sâlihâtı yapanlar hariç. İşte onlar için bağışlanma ve büyük bir ödül vardır.

12. O halde sen, "Ona bir hazine indirilmeli veya onunla bir melek gelmeli değil miydi?" dedikleri için göğsün daralıp; sana vahyolunan kısmını tebliğ etmekten vaz mı geçeceksin? Sen ancak bir uyarıcısın.[1] Allah ise her şeye vekildir.[2]

***1-** Onların inanıp inanmamalarından sorumlu değilsin. **2-** Her şeyin koruyucusu, yöneticisi, dayanağı ve kefili olan; varlığı ayakta tutan, sürdüren, koruyan kontrol altında tutan, rızkını ve hak ettiğini veren.*

13. Yoksa "Onu uydurdu." mu diyorlar? De ki: "Eğer, doğru söylüyorsanız haydi ona benzer on sure getirin. Allah'tan başka çağırabileceklerinizi de çağırın."

14. Eğer, size cevap veremezlerse; iyi bilin ki, bu ancak Allah'ın ilmiyle indirilmiştir. O'ndan başka ilâh yoktur. Hala müslüman[1] olmayacak mısınız?

__1-__ Vahye teslim.

15. Kim sadece dünya hayatını ve onun ziynetini[1] isterse, onlara yaptıklarının karşılığını eksiksiz öderiz. Bu hususta onlara hiçbir haksızlık yapılmaz.

__1-__ Malını, zenginliğini, makamını, şöhretini, gösterişini.

16. İşte bu kimselere, ahirette ateşten başka bir şey yoktur. Burada yaptıkları şeyler boşa gitmiştir. Zaten yaptıkları bütün işleri geçersizdir.

17. Rabb'inden, kanıt içeren bir bilgi üzerinde olan kimse ile yalnız dünya hayatına bağlanan kimse bir olur mu? Bunu Rabb'inden bir tanık ve bir de ondan önce rehber ve rahmet olarak Musa'nın kitabı desteklemektedir. İşte bunlar, ona iman ederler. Hangi grup onu inkâr ederse, varacağı yer ateştir. Ondan kuşkun olmasın. Kuşkusuz o Rabb'inden bir gerçektir. Fakat insanların çoğu iman etmezler.

18. Uydurduğu yalanı Allah'a dayandırandan daha haksız kim olabilir? Onlar, Rabb'lerinin huzuruna çıkarılacaklar ve tanıklar da: "Rabb'lerine karşı yalan uyduranlar işte bunlardır." diyeceklerdir. İyi bilin ki Allah'ın laneti zalimlerin[1] üzerinedir.[2]

__1-__ Uydurdukları yalanı Allah'a dayandıranların. __2-__ Kur'an'ın yanısıra başka kaynakları da din edinenler, bu kaynaklarla (hadis, sünnet, icma, kıyas, içtihat, esbab-ı nüzul, siyer ve fıkıh) din adına uydurdukları yalanları Allah'a dayandırmaktadırlar.

19. O kimseler, Allah'ın yolundan alıkoyarlar. Ve o yolu eğri göstermeye çalışırlar. Ve onlar, ahiret hayatını yok sayarlar.

20. Onlar, yeryüzünde Allah'ı aciz bırakabilecek değillerdir. Kendilerini, Allah'a karşı koruyacak bir yardımcı da bulamayacaklardır. Onların azapları kat kat olacaktır. Onlar, gerçeği duymaya ve görmeye tahammül edemiyorlardı.

21. İşte onlar, kendilerine yazık eden kimselerdir. Uydurdukları şeyler de kendilerini terk edip kaybolmuştur.

22. Onlar ahirette en büyük kayba uğrayanlardır.

23. İman edip, sâlihâtı yapanlar, Rabb'lerine içtenlikle bağlı olanlar; Cennet ehlidirler. Onlar, orada sürekli kalacaklardır.

24. Bu iki grubun durumu; kör ve sağır ile gören ve duyanın durumu gibidir. Bunlar hiç bir olur mu? Niçin düşünüp öğüt almıyorsunuz?

25. Ant olsun ki! Biz, Nuh'u kendi halkına göndermiştik. "Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım;"

26. "Allah'tan başkasına kulluk etmeyin. Ben, sizin için can yakıcı bir günün azabından korkuyorum."

27. Bunun üzerine halkından, gerçeği yalanlayıp nankörlük edenlerin ileri gelenleri: "Biz, seni kendimiz gibi bir insan olarak görüyoruz. Görüyoruz ki, sana tabi olanlar, bizim toplumun en zayıf ve sefil olanlarıdır. Sizin, bize karşı bir üstünlüğünüzü görmüyoruz. Bilakis sizin yalancılardan olduğunuzu düşünüyoruz." dediler.

28. Dedi ki: "Ey halkım! Bakın! Ya ben Rabb'imden açık bir kanıt üzerinde isem ve O'nun katından bana bir rahmet verilmişse ve siz de bunu görmüyorsanız; istemediğiniz halde, onu size zorla kabul ettirebilir miyim? "

29. "Ey halkım! Buna karşı sizden herhangi bir ücret istemiyorum. Benim ücretim, yalnızca Allah'a aittir. Siz, hor görüyorsunuz diye, iman edenleri yanımdan kovacak değilim. Onlar, Rabb'lerine kavuşacaklardır. Fakat ben, sizi cahillik eden bir topluluk olarak görüyorum."

30. "Ey halkım! Eğer onları yanımdan kovacak olursam, Allah'a karşı bana kim yardımcı olacak? Hiç düşünmüyor musunuz?"

31. "Ben size, "Allah'ın hazineleri benim yanımdadır." demiyorum. Ben gaybı[1] da bilmem. Yine "Ben meleğim." de demiyorum. Hor gördüğünüz kimseler için, "Allah, onlara hiçbir hayır vermeyecektir." de demiyorum. İçlerinde olanı Allah daha iyi bilir. Böyle bir şey yaptığım takdirde zalimlerden olurum."

***1-** Gizli, görünmeyen, bilinmez olan, algılanamayan, gelecekte olacak şeyler, geleceğe dair bilgiler. Allah'ın, Nebi'nin gaybı bilmediğini açıkça bildirmesine rağmen hadis kitaplarında Nebi'nin gaybı bildiğine dair yüzlerce hadis yer almaktadır.*

32. Dediler ki: "Ey Nuh! Bizimle mücadele ettin. Üstelik bu mücadelede çok ileri gittin. Eğer doğru söyleyenlerden isen, bizi tehdit ettiğin şeyi getir de görelim!"

33. Dedi ki: "Onu size dilediği takdirde ancak Allah getirir. Ve siz, O'nu asla aciz bırakamazsınız."

34. Eğer Allah sizi azdırmayı dilerse[1], size öğüt versem de öğüdüm yarar sağlamaz. Rabb'iniz O'dur, O'na döndürüleceksiniz.

***1-** Azgınlaşmayı hak etmişseniz. Azgınlık yolunu tercih ettiyseniz.*

35. Yoksa "Onu kendisi uydurdu" mu diyorlar? De ki: "Eğer uydurduysam, suçu bana aittir. Ben de sizin işlediğiniz suçlardan uzağım."

36. Nuh'a vahyedildi: "Şu ana kadar inanmış olanların dışında, senin halkından kesinlikle kimse inanmayacak. Onların yaptıklarından dolayı tasalanma;

37. Bizim gözetimimiz altında ve vahyimizle gemiyi yap. Zalimler hakkında benden bir istekte bulunma. Onlar boğulacaklardır."

38. Gemiyi yapıyordu. Halkının ileri gelenleri, onun yanından ne zaman geçseler, onunla alay ediyorlardı. Dedi ki: "Alay edin bakalım! Görürsünüz, sizin bizimle alay ettiğiniz gibi biz de sizinle alay edeceğiz."

39. Alçaltıcı azabın kime geleceğini ve kalıcı azaba kimin uğrayacağını yakında bileceksiniz."

40. Emrimiz gelip sular fışkırmaya başladığı zaman, Biz dedik ki: "Her cinsten birer çift ve aleyhlerinde hüküm verilmiş olanlar hariç aileni ve iman edenleri ona yükle." Zaten onunla birlikte çok az kimse iman etmişti.

41. "Haydi, binin." dedi. Onun gitmesi de durması da Allah'ın adıyladır. Elbette Rabb'im Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

42. Gemi dağlar gibi dalgalar arasında akıp gidiyordu. Nuh, bir kenarda bekleyen oğluna:" Yavrum bizimle beraber sen de bin; gerçeği yalanlayan nankörlerle beraber kalma." diye seslendi.

43. O: "Dağa sığınırım, beni sudan kurtarır." deyince; "Bugün Allah'ın rahmetine erişenden başkasını, Allah'ın emrinden koruyacak hiçbir şey yoktur." dedi. Aralarına dalga girdi ve o da boğulanlardan oldu.

44. "Ey yer, suyunu çek ve ey gök, suyunu kes." denildi. Su çekildi, iş bitirildi. Gemi Cudi'ye oturdu. "Zalimler topluluğu Allah'ın rahmetinden uzak olsun." denildi.[1]

***1-** Nuh tufanı, bölgesel bir tufandır. Nuh'un davetine muhatap olanları kapsamaktadır. Bütün bir yeryüzünde olduğu düşüncesi Tevrat'tan kaynaklanmaktadır. Ya değilse Rabb'imiz, davetten habersiz bir toplumu ne diye cezalandırsın?*

45. Nuh, Rabb'ine seslendi: "Ey Rabb'im! Oğlum benim ehlimdendir. Senin uyarın elbette gerçektir. Sen, hâkimlerin hâkimisin."[1] dedi.

***1-** En doğru kararı veren Sen'sin.*

46. Dedi ki: "Ey Nuh! O senin ehlinden değildir. Zira onun yaptığı doğru olmayan bir işti. Öyleyse hakkında bilgin olmayan[1] şeyi Benden isteme. Cahillerden[2] olmaktan seni sakındırıyorum."

***1-** Kavrayamadığın. **2-** Gerçeği kavramamış.*

47. "Rabb'im! Bilmediğim bir şeyi Sen'den istemekten Sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz ve merhamet etmezsen hüsrana uğrayanlardan olurum." dedi.

48. Dendi ki: "Ey Nuh! Katımızdan esenlikle in. Sana ve sana tabi olan topluluklara bereketler olsun. Ama öyle toplumlar da olacak ki, onları dünya nimetlerinden bir süre yararlandıracağız, sonra onlara Bizden can yakıcı bir azap dokunacaktır.

49. İşte bunlar, sana vahyettiğimiz gayb[1] haberlerindendir. Bunları ne sen ne de halkın daha önce bilmiyordunuz. O halde sabret. Sonuç, takva sahiplerinindir."

***1-** Gizli, görünmeyen, bilinmez olan, algılanamayan.*

50. Âd halkına kardeşleri Hud'u gönderdik. Dedi ki: "Ey halkım! Yalnızca Allah'a kulluk edin. Sizin ondan başka bir ilahınız yoktur; siz bu tutumunuzla iftira etmekten başka bir şey yapmıyorsunuz.

51. "Ey halkım! Bunun için sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim, yalnızca bana bu benliği verene aittir. Aklınızı kullanmayacak mısınız?"[1]

***1-** Tek amacımın, sizi doğru yola davet etmek olduğunu görmüyor musunuz?*

52. "Ey halkım! Rabb'inizden bağışlanma dileyin. Sonra O'na tövbe edin, gökten üzerinize bol bol rahmet göndersin, gücünüze güç katsın. Suçlular olarak yüz çevirmeyin."

53. Dediler ki: "Ey Hud! Bize kanıt içeren bir bilgi getirmedin; biz, senin sözünle ilahlarımızı terk edecek değiliz. Ve biz sana inanacak da değiliz."

54. "İlahlarımızdan biri seni fena çarpmış, demekten başka bir sözümüz yok." dediler. Hud da: "Ben Allah'ı tanık tutuyorum. Siz de tanık olun ki ben müşriklerden değilim." dedi.

55. "Haydi, hiç zaman kaybetmeden bana istediğiniz tuzağı kurun.".

56. Ben, benim de Rabb'im sizin de Rabb'iniz olan Allah'a tevekkül[1] ettim. Hiçbir canlı yoktur ki O'nun buyruğunda/kontrolünde olmasın. Kuşkusuz Rabb'im dosdoğru bir yol üzerindedir.

1- *Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

57. Eğer yüz çevirirseniz, bilin ki size iletmek üzere gönderildiğim mesajı size ilettim. Rabb'im, yerinize sizden başka bir toplum getirebilir ve siz O'na hiçbir şekilde engel olamazsınız. Rabb'im, her şeyi koruyup gözetendir.

58. Hükmümüz gerçekleşince, Hud'u ve beraberindeki iman edenleri Bizden bir rahmetle kurtardık. Onları şiddeti çok ağır bir azaptan kurtardık.

59. Âd halkı da Rabb'lerinin ayetlerini inkâr ettiler ve rasullerine isyan ettiler. İnatçı zorbanın her buyruğuna uydular.

60. Bu dünyada da, Kıyamet Günü'nde de lanete tabi tutuldular. İyi bilin ki gerçekten Âd kavmi Rabb'lerine nankörlük ettiler. İşte böyle yok olup gitti Hûd'un kavmi Âd.

61. Semud halkına da kardeşleri Salih'i gönderdik. Ey halkım: "Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka ilahınız yoktur." dedi. Sizi yer yüzünde meydana getiren ve sizi orayı imar etmekle görevli kılan O'dur. Öyleyse O'ndan bağışlanma dileyin. Sonra O'na tövbe ile yönelin. Rabb'im, Çok Yakın'dır, İsteklere Cevap Veren'dir.

62. "Ey Salih! Sen, bundan önce aramızda ümit beslenen biriydin. Şimdi atalarımızın kulluk ettiklerine kulluk etmekten bizi vazgeçirmek mi istiyorsun? Ve biz, gerçekten de senin bizi çağırdığın şey hakkında şüphe içindeyiz, kaygılanıyoruz." dediler.

63. “Ey halkım, söyleyin bakalım, ya Rabb’imin Kendinden verdiği bir rahmetle, kanıt içeren açık bir bilgi üzerindeysem! Ona asi olduğum takdirde, Allah’ın vereceği cezaya karşı bana kim yardım edebilir? Bana zarar vermiş olmaktan başka bir şey yapmış olmazsınız.” dedi.

64. “Ey halkım! İşte şu Allah’ın dişi devesi[1], sizin için bir ayettir.[2] Bırakın onu, Allah’ın arzında otlasın. Kötü bir amaçla ona yaklaşmayın. Yoksa sizi yakın bir azap yakalar.”

***1-** “Halka ait, toplumun ortak malı olan beş yaşında, yavrulu dişi deve. **2-** Gösterge, kanıt.*

65. Yine de onu kestiler. “Yurdunuzda üç gün yaşayın.[1] Bu yalan olmayan bir uyarıdır.” dedi.

***1-** Kısacık bir zamanınız kaldı.*

66. Nihayet emrimiz gelince, Salih’i ve beraberinde iman etmiş olanları tarafımızdan bir rahmetle o günün zilletinden kurtardık. Rabb’in, Çok Güçlü’dür, Mutlak Üstün Olan’dır.

67. Zulmedenleri bir çığlık yakaladı. Yurtlarında dizüstü çöküp kaldılar.

68. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. İyi bilin ki Semud kavmi Rabb’lerine nankörlük ettiler. İyi bilin ki Semud kavmi yok olup gitti.

69. Ant olsun elçilerimiz İbrahim’e müjde ile gelip, “Selam!” dediler.[1] O da “Selam!” dedi ve hemen gidip kızarmış buzağı eti getirdi.

***1-** Esenlik dilediler.*

70. Ona ellerini uzatmadıklarını görünce, onlardan kuşkulanıp korkuya kapıldı. “Korkma! biz Lut kavmine gönderildik.” dediler.

71. Ayakta duran hanımı bunun üzerine gülümsedi.[1] Biz de ona İshak’ı müjdeledik ve İshak’ın arkasından da Yakup’u.

***1-** Rahatladı.*

72. “Vay başıma gelene! Ben bir koca karı, kocam da bir ihtiyar olduğumuz halde, doğuracak mıyım? Doğrusu bu çok hayret edilecek bir şey!” dedi.

73. “Allah’ın takdirine hayret mi ediyorsun!” dediler. Allah’ın rahmeti ve bereketleri sizin üzerinizedir ey ev halkı. O, Övgüye Değer Yegâne Varlık’tır, İyiliği Bol Olan’dır.

74. İbrahim’in korkusu geçip, bu müjde kendisine verilince, Lut’un halkı hakkında bizimle[1] tartışmaya başladı.[2]

***1-** Meleklerimizle. **2-** Girişimde bulundu.*

75. Çünkü İbrahim, çok yumuşak huylu, yufka yürekli ve Allah’a gönülden yönelen bir kimseydi.

76. Ey İbrahim! Bundan vazgeç. Çünkü Rabb’inin takdiri kesindir. Onlara gelecek azap engellenemez.

77. Elçilerimiz Lut’a vardıklarında, onların yüzünden fenalaştı. Onlara karşı eli ayağı birbirine dolaştı. “Bu çok zorlu bir gün.” dedi.

78. Halkı koşa koşa ona geldiler. Onlar, önceden de kötü işler yapıyorlardı. “Ey halkım! İşte şunlar kızlarımdır[1], onlar sizin için daha temizdir. Allah için takvalı olun, misafirlerime karşı beni rezil etmeyin, içinizde hiç aklı başında kimse yok mu?” dedi.

***1-** “Kızlarım” sözcüğü ile kast edilen şey, Lût’un kendi öz kızları değil, o beldenin kızlarıdır. ‘Haûlai benati’ açık benzetme türünden bir ifade olup, “kavmimin kızları/kadınları benim kızlarım mesabesindedir.” anlamına gelmektedir.” Dolayısı ile bu ifade “Lût’un öz kızlarına değil, kavminin kızlarına işaret etmektedir.” Erkeklere yönelmiş sapkınlığa karşı, doğru ilişkinin erkeğin kadınla ilişkisi olduğu uyarısı ve öğüdü yapılmıştır. Bu konuda; değil bir nebinin, her hangi bir kimsenin bile kişiliğine, saygınlığına, ahlakına yakışmayacak bir davranışı, sanki Lut Nebî kendi kızlarını başkalarına sunmuş gibi düşünmek akla ziyan bir durumdur. Bak, Hicr suresi, ayet 71: Meşru bir ilişkinin nasıl olması gerektiğinden hareketle, yol gösterme amaçlı söylenen bir sözü ifade etmektedir.*

79. “Senin kızlarında bizim gözümüzün olmadığını biliyorsun. Ant olsun ki ne istediğimizi çok iyi biliyorsun.” dediler.

80. “Keşke size karşı bir gücüm olsaydı veya sağlam bir kaleye sığınabilseydim.” dedi.

81. “Ey Lut! Biz, Rabb’inin elçileriyiz.” dediler. “Onlar, sana dokunamazlar. Ailenle birlikte gecenin bir bölümünde hemen yola çık. Hanımın hariç, hiç kimse arkada kalmasın. Doğrusu onların başına gelecek olan musibet onun da başına gelecektir. Onlara belirlenen vakit sabahtır. Sabah da yakın değil mi?”

82. Takdirimizle yaşadıkları yeri alt üst ettik. Üzerlerine yığınlarca pişmiş çamurdan taş yağdırdık.

83. Bu taşlar, Rabb’inin katında işaretlenmiştir.[1] Bunlar, zalimlerden uzak değildir.

1- *Hangi taşın kime isabet edeceği belirlenmiştir.*

84. Medyen halkına da kardeşleri Şuayb’ı gönderdik. Ey halkım! Allah’a kulluk edin. Sizin için O’ndan başka ilah yoktur. Ölçüyü ve tartıyı eksik yapmayın. Ben, sizi bir hayır[1] içinde görüyorum. Ve sizin için kuşatıcı bir günün azabından korkuyorum.

1- *Bolluk ve refah içinde.*

85. “Ey kavmim! Ölçüyü ve tartıyı hakkaniyetle yapın. Kimsenin malını eksik vermeyin. Bozguncular olarak yeryüzünde fesat çıkarmayın.

86. Eğer mü’minler iseniz, Allah’ın bıraktığı[1] sizin için daha hayırlıdır. Yoksa ben, gözetleyiciniz değilim.”

1- *Helalinden kazanç.*

87. Dediler ki: “Ey Şu’ayb! Atalarımızın kulluk ettiklerini bırakmamızı; mallarımızı, istediğimiz gibi kullanmaktan vazgeçmemizi senin salâtın[1] mı buyuruyor?” Oysa ki sen yumuşak huylu, aklı başında bir adamsın.

1- *Dinin. “Salat” sözcüğü; namaz, destek, dua, ibadet, yardımlaşma, dayanışma, Allaha yönelme ve din gibi anlamları olan bir sözcüktür. Bu ayette, “din” anlamında kullanılmıştır.*

88. “Ey halkım! Bana söyleyin! Ya ben Rabb’imden kanıt içeren apaçık bir bilgiye sahipsem; kendinden bana iyi bir rızık vermişse! Vazgeçmenizi istediğim şeyleri, kendim yapmak istemiyorum. Sadece gücümün yettiği kadarıyla düzeltmek istiyorum. Başarım ancak Allah’tandır. Yalnız O’na tevekkül[1] ettim ve yalnız O’na yöneldim.

***1-** Allah’a güvenme, O’na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah’a bırakma.*

89. Ey halkım! Bana karşı gelmeniz; Nuh halkının, Hud halkının, Salih halkının başına gelen şeyleri sizin başınıza da getirmesin? Üstelik Lut halkı sizden pek uzak da değil.

90. Rabb’inizden bağışlanma dileyin. Sonra ona tövbe[1] edin! Rabb’imin, Rahmeti Kesintisiz’dir, Çok Seven’dir.

***1-** Tövbe, pişmanlığın sözle ifadesi değil, yapılan hatadan pişman olmak ve ondan vazgeçmektir; hatayı düzeltmektir.*

91. “Ey Şu’ayb! Dediklerinin çoğunu anlamıyoruz, biz, seni içimizde güçsüz görüyoruz. Kabilen olmasaydı seni taşlardık. Esasen sen değerli biri de değilsin.”

92. “Ey halkım! Size göre kabilem Allah’tan daha mı değerli ki O’na sırt çevirdiniz. Kuşkusuz Rabb’im yaptıklarınızı kuşatmıştır.”

93. “Ey halkım! Elinizden geleni yapın. Doğrusu ben de yapacağım. Alçaltıcı azabın kime geleceğini ve kimin yalancı olduğunu ileride bileceksiniz. Gözetleyin, doğrusu ben de sizinle birlikte gözetleyip bekliyorum.” dedi.

94. Emrimiz gelince Şu’ayb’ı ve onunla birlikte iman etmiş olanları, Tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Zulmedenleri de dehşete düşürücü bir ses yakaladı ve oldukları yerde çöküp kaldılar.

95. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Tıpkı Semud gibi, Medyen de yok olup gitti.

96. Ant olsun Musa'yı ayetlerimizle ve apaçık bir yetkiyle gönderdik;

97. Firavun'a ve toplumunun önde gelenlerine. Firavun'un buyruklarına uydular. Oysa Firavun'un buyrukları hiç de akıllıca değildi;

98. Kıyamet günü, halkının önüne düşecek ve onları ateşe götürecektir. Varacakları yer, ne kötü bir yerdir.

99. Bu dünyada da Kıyamet Günü'nde de lanete uğratıldılar. Paylarına düşen ne kötü bir paydır.

100. Bunlar, o kentlere ait sana bildirdiğimiz haberlerdir. O kentlerden, yerinde duran da var, biçilmiş ekin gibi olan da.

101. Biz onlara haksızlık yapmadık; onlar kendi kendilerine haksızlık yaptılar. Rabb'inin emri gelince, Allah'ı bırakıp da kulluk ettikleri ilahları kendilerine hiçbir yarar sağlamadı. Yalnızca kayıplarını artırdılar.

102. İşte Rabb'in, zulmeden kentleri cezalandırdığı zaman, böyle cezalandırır. O'nun cezası çok acı verici ve çok şiddetlidir.

103. Ahiret azabından korkanlar için, bunda bir ayet[1] vardır. O gün, bütün insanların toplanacağı gündür. O mutlaka görülecek bir gündür.

1- *İbret.*

104. Onu geciktirmemiz belli bir süreye kadardır.

105. O gün gelince, O'nun izni olmadan hiç kimse konuşamaz. Onlardan kimi mutsuz kimi de mutludur.

106. Mutsuz olanlar ateştedir. Onlar, orada hıçkırırlar, inleyip dururlar.

107. Rabb'in, aksini dilemedikçe[1], gökler ve yer durdukça[2], orada sürekli kalacaklardır. Kuşkusuz Rabb'in, dilediğini yapandır.

1- *Bu Rabb'in takdir ettiği şeydir ve Rabb'in bu kararını değiştirmedikçe böyle devam edecektir. Burada, söz konusu edilen istisna, bir değişikliğin olabileceğinden değil, herhangi bir değişikliğin kesinlikle olmayacağının ifadesidir.* ***2-*** *Bu süreklilik ifade eden bir deyimdir.*

108. Mutlu olanlar ise, Cennet'tedirler. Rabb'in aksini dilemedikçe, gökler ve yer durdukça, orada sürekli kalacaklardır. Bu kesintisiz bir iyiliktir.

109. Onların kulluk ettikleri hakkında[1] hiç tereddüdün olmasın. Daha önce atalarının kulluk ettikleri gibi kulluk ediyorlar. Elbette paylarına düşeni eksiksiz olarak vereceğiz.

***1-** Müşriklerin, ilahlarına kulluk ettikleri hakkında.*

110. Ant olsun! Musa'ya Kitap'ı verdik de onda anlaşmazlığa düştüler. Rabb'in tarafından önceden takdir edilmiş bir karar olmasaydı, aralarında hemen hüküm verilirdi. Onlar[1] kuşku ve güvensizlik içindeydiler.[2]

***1-** Yahudiler, Musa'ya verilen Kitap hakkında. **2-** Müşrikler de tıpkı onlar gibi kuşku ve güvensizlik duymaktadırlar.*

111. Rabb'in onların yaptığı her şeyin karşılığını tam olarak verecektir. O, onların yaptıklarından haberdardır.

112. Sen ve tövbe edip[1] seninle birlikte olanlar, emrolunduğunuz gibi dosdoğru olun. Aşırı gitmeyin.[2] O, yaptığınız her şeyi görmektedir.

***1-** Küfrü bırakıp iman edenler. **2-** Doğruluktan ayrılmayın.*

113. Zulmedenlere eğilim göstermeyin. Sonra size de ateş dokunur. Allah'tan başka evliyanız[1] da yoktur. Sonra yardım da göremezsiniz.

***1-** Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

114. Gündüzün iki tarafında[1] ve gecenin yakınlarında[2] salâtı ikame et[3]. Çünkü iyilikler kötülükleri giderir. Bu, anlayanlara bir öğüttür.

__1-__ Sabah ve akşam. __2-__ Gecenin ilk kısımlarında (yatsı vaktinde). Bu ve salatı/namazı konu edinen diğer ayetlerden çıkarabildiğimiz namaz vakitleri; "sabah", "akşam" ve "gece" olmak üzere günde üç vakittir. Bu ayetten, dil bilgisi kuralları çerçevesinde beş vakit çıkarımında bulunanlar olsa da bunun doğru olmadığı kanaatindeyiz. Günümüzde cemaatle kılınan namazlara bakıldığında da namazların aslında üç vakit ve ikişer rekât olduğu anlaşılmaktadır. Dikkat edilirse namazların farzları olarak sabah namazı iki rekât ve ikisi de sesli; öğlen namazı dört rekât, dördü de sessiz; ikindi namazı dört rekât, dördü de sessiz; akşam namazı üç rekât, ikisi sesli, biri sessiz; yatsı namazı dört rekât, ikisi sessiz ikisi sesli kılınmaktadır. Kılınan namazlarda, sesli olarak kılınanlar sabah iki, akşam iki ve yatsı iki şeklindedir. Yani günde üç vakit ve ikişer rekât sesli kılınmaktadır. Sessiz kılınanlar sonrada yapılan ilavelerdir. Bu ilaveleri çıkarırsak geriye namazın vakitleri ve rekât sayıları kalmaktadır. __3-__ Namazı gereği gibi kıl, canlı ve diri tut.

115. Sabret! Kuşkusuz Allah, iyilerin iyiliklerini asla karşılıksız bırakmaz.

116. Keşke sizden önceki nesiller de, yeryüzünde fesatlığa karşı çıkan faziletli kimseler olmuş olsaydı. Onlardan ancak çok azını kurtuluşa erdirdik. Zulmedenler ise içinde bulundukları refaha dalıp böylece suçlu kimseler oldular.

117. Yoksa senin Rabb'in, o memleketleri, halkı düzelticiler oldukları halde, haksızlıkla yok edecek değildi!

118. Rabb'in dileseydi[1], bütün insanları tek bir ümmet yapardı. İhtilaf edenler[2] olarak sürüp gitmezlerdi.

__1-__ İnsanlara seçme hakkı vermeyerek, herkesi inanmak mecburiyetinde bırakarak. __2-__ İmana karşı küfrü tercih edenler.

119. Ancak Rabb'inin rahmet ettikleri hariç.[1] Bunun için yarattı onları.[2] Kesinlikle Rabb'inin takdir ettiği, "Cehennem'i cinlerden ve insanlardan dolduracağım" hükmü gerçekleşecektir.[3]

1- *Hidayete iletilmeyi hak edenler hariç; onlar imana karşı küfrü tercih etmezler.* ***2-*** *Herkesi, Allah'ın hidayet nimetine nail olacak fıtratta yarattı.* ***3-*** *İmana karşı küfrü tercih edenlerin tamamının Cehennem'e koyacağına dair yaptığı uyarı gerçekleşecektir.*

120. Elçilerin haberlerinden, kalbini kuvvetlendirecek olanları kıssa olarak sana anlatıyoruz. Bu hususta sana Hakk, müminlere de öğüt ve hatırlatma geldi.

121. İnanmayanlara de ki: "Elinizden ne geliyorsa yapın. Biz de yapacağız."

122. "Bekleyin! Biz de bekliyoruz."

123. Göklerin ve yerin gaybı Allah'a aittir. Bütün işler O'na döndürülür. Öyleyse yalnızca O'na kulluk et ve yalnızca O'na tevekkül[1] et. Rabb'in, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

1- *Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

YUSUF SÛRESİ

[İniş sırası: 53, Mekki, 111 ayet.
Adını surede geçen "Yusuf" kıssasından almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif. Lam. Ra. Bunlar açık ve anlaşılır Kitap'ın ayetleridir.

2. Akledip anlamanız için onu Arapça bir kuran[1] olarak gönderdik.
1- *Beyan. Okunan.*

3. Biz, Sana bu kuranı[1] iletmekle, daha önce hakkında bilgi sahibi olmadığın kıssaları en doğru şekilde bildirmiş oluyoruz.
1- *Beyanı. Beyan, bir şeyin kanıtlarıyla ortaya konması, ilan edilmesi demektir.*

4. Hani bir zamanlar Yusuf, babasına: "Ey babacığım! Ben[1] on bir yıldızla, Güneş'in ve Ay'ın bana secde[2] ettiklerini gördüm." demişti.
1- *Rüyamda.* ***2-*** *Saygı gösterdiklerini, uyduklarını.*

5. Dedi ki: "Ey yavrum! Rüyanı kardeşlerine anlatma; sonra sana tuzak kurarlar. Şeytan[1], insanın açık bir düşmandır."
1- *İnsandaki kötülük(kıskançlık) dürtüsü.*

6. Böylece Rabb'in seni seçecek ve sana olayların yorumlanmasının bilgisini verecek. Tıpkı daha önce ataların İbrahim ve İshak'a nimetlerini tamamladığı gibi sana ve Yakup soyuna da tamamlayacaktır. Rabb'in Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

7. Doğrusu, Yusuf ve kardeşlerinin olayında ders almak isteyenler için nice ayetler[1] vardır.

***1-** Göstergeler.*

8. Hani: "Çok sayıda kardeş olduğumuz halde, babamız, Yusuf ve kardeşini[1] bizden daha çok seviyor. Doğrusu babamız apaçık bir yanılgı içindedir." demişlerdi.

***1-** Öz kardeşini.*

9. Yusuf'u öldürün veya onu belirsiz bir yere atın ki babanızın ilgisi yalnızca size yönelsin. Ve bunun ardından iyi bir topluluk olursunuz.

10. İçlerinden, sözü geçerli olanı: "Yusuf'u öldürmeyin, eğer bir şey yapacaksanız onu bir kuyunun dibine bırakın, kervanlardan biri onu alsın."

11. "Ey babamız! Yusuf hakkında neden bize güvenmiyorsun? Oysaki biz onun iyiliğini isteyenleriz." dediler.

12. "Onu, yarın bizimle beraber gönder. Dilediğince gezip eğlensin. Biz ona sahip çıkarız."

13. "Onu götürmeniz beni tasalandırır." dedi. "Sizin ondan habersiz olduğunuz bir sırada kurdun onu yemesinden korkarım."

14. "Ant olsun ki, biz bu kadar kişiyken yine de kurt onu yerse, o takdirde bize yazıklar olsun." dediler.

15. O'nu alıp götürdüler. Hep birlikte onu kuyunun dibine bırakmaya karar verdiler. O sırada Yusuf'a: "Ant olsun onların bu yaptıklarını, bir gün gelecek yüzlerine vuracaksın." diye vahyettik.

16. Ve akşam olunca, ağlayarak babalarına geldiler.

17. "Ey babamız! Yarışmaya gittik. Yusuf'u da eşyamızın yanına bırakmıştık. Kurt onu yemiş. Sen bize inanmayacaksın ama doğru söylüyoruz." dediler.

18. Yalandan kan sürülmüş gömleğini getirdiler. Dedi ki: "Nefisleriniz[1] size bir iş yaptırdı. Anlattığınız şeye karşı yapabileceğim şey güzelce sabredip, Allah'tan yardım istemektir."

***1-** Benliğinizdeki kıskançlık duygusu.*

19. Ve bir kervan geldi. Sucularını gönderdiler. Kovasını sarkıtan, "Müjde! Burada bir çocuk var" dedi. Satmak için onu yanlarına aldılar. Allah, yapmak istedikleri şeyi çok iyi biliyordu.

20. Onu düşük bir fiyata, birkaç dirheme sattılar. Ona önem vermemişlerdi.

21. Onu satın alan Mısırlı, hanımına: "Ona iyi bak, bize faydası olabilir, belki de onu evlat ediniriz." dedi. Böylece Yusuf'u oraya yerleştirdik ve ona kimi olayların yorumunu da öğrettik. Allah, takdir ettiğini yapandır. Ancak insanların çoğu bunu bilmezler.

22. Olgunluk çağına erişince ona hükmetme yeteneği ve bilgi verdik. İşte Biz, iyi davrananları böyle ödüllendiririz.

23. Evinde yaşadığı hanım, ona sahip olmak istedi. Ve kapıları sıkıca kapatıp onu yanına çağırdı. Yusuf: "Allah'a sığınırım. Rabbim[1] bana çok iyi davrandı.[2] Beni çok güzel bir konuma sahip kıldı. Haksızlık yapanlar kurtuluşa ermezler." dedi.

***1-** Efendim. Rab, aynı zamanda efendi demektir. (Ayetteki Rab'dan kasıt Allah değildir. Evinde yaşadığı hanımın kocasıdır.) **2-** Kocan, benim efendimdir, çok iyiliğini gördüm, ona ihanet edemem.*

24. Gerçekten kadın Yusuf'u arzu etmişti. Eğer Rabb'inin burhanını[1] görmeseydi[2], Yusuf ona uyacaktı. Böylece ondan kötülüğü ve fuhşu[3] çevirdik. Kuşkusuz o Bizim muhles[4] kullarımızdandı.

1- *İlahi rehberlik. Allah'tan kesin doğruları ortaya koyan yol gösterici.* ***2-*** *Dikkate almasaydı.* ***3-*** *Her türlü aşırılık.* ***4-*** *Arıtılmış kullar. Saf, berrak, arı-duru, samimi, erdemli hale getirilmiş olan kullar. Şeytanların etki edemedikleri kullar.*

25. İkisi de kapıya koştu. Kadın Yusuf'un gömleğini arka tarafından yırttı. Kapıda kadının kocası ile karşılaştılar. Kadın: "Ailene kötülük yapmak isteyen kimsenin zindana atılması veya acı bir azapla cezalandırılması gerekmez mi?" dedi.

26. Yusuf: "Kendisi bana sahip olmak istedi." dedi. Kadının ailesinden bir tanık durumu açığa çıkarmak için şöyle öneride bulundu: " Eğer gömleği ön taraftan yırtılmışsa, kadın doğru, Yusuf yalan söylemektedir."

27. "Eğer gömlek arkadan yırtılmışsa, kadın yalan, Yusuf doğru söylemektedir."

28. Gömleğin arkadan yırtılmış olduğunu görünce: "Bu sizin oyununuzdur; gerçekten bu çok büyük bir oyundur." dedi.

29. "Yusuf! Bundan kimseye söz etme. Sen de suçundan dolayı bağışlanma dile. Hatalı olan sensin!" dedi.

30. Ve şehirdeki bir takım kadınlar: "Azizin hanımı, genç hizmetlisiyle birlikte olmak istemiş; delikanlının sevgisi yüreğine işlemiş. Onu açıkça sapıtmış görüyoruz." diye dedikodu yaptılar.

31. Kadın dedikoduları işitince, onları davet etti, onlar için güzel bir ortam ve ziyafet hazırlayarak her birine birer bıçak verdi. Sonra Yusuf'a "Kadınların karşılarına çık." dedi. Kadınlar, gördükleri karşısında adeta büyülendiler; şaşkınlıkla ellerini kestiler. "Aman Allah'ım! Bu bir insan değil, bu ancak şerefli bir melektir." dediler.

32. Kadın: "İşte! Bu gördüğünüz, beni, kendisi hakkında kınadığınız kimsedir. Ant olsun ki, onun benim olmasını istedim, ancak o reddetti. Ama ondan istediğim şeyi yapmazsa, zindana atılacak ve kesinlikle burnu yere sürtülenlerden olacaktır." dedi.

33. Yusuf: "Ey Rabbim! Zindan bana, bunların istedikleri şeyi yapmaktan daha sevimlidir. Eğer onların tuzaklarını benden savmazsan, onlara kanıp cahillerden[1] olurum." dedi.

***1-** Vahiy dışı, gerçeklere aykırı davranmış olurum.*

34. Bunun üzerine Rabb'i dileğini kabul etti ve tuzaklarını ondan savdı. O' Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

35. Suçsuzluğuna dair kanıtlara rağmen yine de onu belli bir süre zindana atmaya karar verdiler.

36. Yusuf'la birlikte iki genç daha zindana atıldı. Onlardan biri: "Ben, rüyamda kendimi şarap sıkarken gördüm." dedi. Diğeri: "Ben de başımın üstünde ekmek taşıyordum, kuşların da onu yediklerini gördüm. Bize bunu yorumla. Doğrusu senin iyilik eden kimselerden olduğunu görüyoruz." dedi.

37. Yusuf: "Yiyeceğiniz yemek daha gelmeden, ikinizin de rüyasını yorumlayacağım. Rüya yorumu yapmak Rabb'imin bana öğrettiği şeylerdendir. Doğrusu ben, Allah'a iman etmeyen ve Ahiret Günü'nü yalanlayan bir halkın inanç sistemini terk ettim." dedi.

38. Atalarım İbrahim, İshak ve Yakup'un inanç sistemini seçtim. Allah'a, herhangi bir şeyi ortak koşmak bize yakışmaz. Bu, Allah'ın bize ve insanlara olan lütfudur. Ne var ki, insanların çoğu yine de şükretmiyorlar!

39. "Ey zindan arkadaşlarım! Ayrı ayrı rabbler mi daha hayırlıdır, yoksa her şeye hükmeden tek Allah mı?"

40. Sizin, O'ndan başka kulluk ettiğiniz şeyler, ancak sizin ve atalarınızın uydurup adlandırdığı şeylerdir. Allah, onlara hiçbir güç ve yetki vermedi. Hüküm yalnızca Allah'ındır; kendisinden başkasına kulluk etmemenizi emretmiştir. Dosdoğru din yalnızca budur. Ancak insanların çoğu bu gerçeği bilmezler.

41. "Ey zindan arkadaşlarım! Biriniz rabbine[1] yine şarap içirecek, biriniz ise asılacak ve kuşlar onun başından yiyecek. Bana sorduğunuz rüyanın gerçekleşecek yorumu budur."

1- *Efendisine.*

42. O ikisinden, kurtulacağını umduğu kimseye dedi ki: "Rabbinin[1] yanında beni an."[2] Ne var ki şeytan, ona efendisine Yusuf'tan söz etmeyi unutturdu. O da nice yıllar zindanda kaldı.

1- *Efendinin.* ***2-*** *Efendine rüya yorumladığımdan söz et.*

43. Derken, hükümdar: "Doğrusu ben rüyamda yedi zayıf sığırın besili yedi sığırı yediğini görüyorum. Ve yedi yeşil ve kuru başak. Ey ileri gelenler! Eğer rüya tabir etmeyi biliyorsanız rüyamı yorumlayın."

44. "Bunlar, karışık rüyalardır. Biz böyle rüyaların yorumunu bilenlerden değiliz." dediler.

45. Ancak o zaman o iki kişiden kurtulmuş olanı, aradan geçen bunca zamandan sonra hatırladı. Beni hemen gönderin, rüyanın yorumunu ben size söyleyeceğim.

46. Ey doğru sözlü Yusuf! Yedi besili sığırı yiyen, yedi zayıf sığır ile yedi yeşil başak ve kuru başağın ne anlama geldiğini bize açıkla. Döndüğümde insanlara anlatayım da böylece onlar senin değerini öğrenmiş olurlar.

47. Dedi ki: "Yedi yıl bildik şekilde ekip biçin. Ancak biçtiğinizden, yiyeceğiniz kadarını ayırdıktan sonra kalanı biriktirin."

48. Sonra yedi yıllık bir kıtlık dönemi gelecek, önceden biriktirdiğinizin az bir miktarı hariç tamamı yenip bitirilecek.

49. Bu sıkıntının ardından, bol yağmurlu bir yıl gelecek. Ve insanlar onda sıkıp sağacaklar.

50. Hükümdar: “Onu bana getirin.” dedi. Hükümdarın elçisi ona gelince, efendine dön ve ona, ellerini kesen kadınların durumunu sor.[1] Kuşkusuz Rabb’im onların hilesini bilendir.

1- *Önce bunu bir aydınlatsın bakalım.*

51. Hükümdar: “Yusuf’tan murat almak istediğinizde ondan nasıl bir karşılık aldınız?” dedi. Kadınlar: “Hâşâ! Allah için onun bir kötülüğünü bilmiyoruz.” dediler. Aziz’in hanımı: “Şimdi gerçek ortaya çıktı, ona ben sahip olmaya kalkıştım, o kesinlikle doğru söyleyenlerdendir.” dedi.

52. Bu, gıyabında ona ihanet etmediğimi[1] ve Allah’ın hainlerin planlarını başarılı kılmadığını bilmesi içindir.

1- *Yani, Aziz’in hanımı, gerçek neyse onu söyleyerek, suçu Yusuf’a atmıyor. Böylelikle ona ihanet etmemiş oluyor.*

12. Bölümün Sonu

53. Ben[1] kendimi temize çıkarmam. Rabb’imin rahmet ettiği kimse hariç nefis her zaman kötülüğü ister. Rabb’im Çok Bağışlayıcı’dır, Rahmeti Kesintisiz’dir.

1- *Aziz’in hanımı.*

54. Ve Hükümdar: “Onu bana getirin. Onu, yanımda seçkin bir kimse yapayım.” dedi. Onunla görüştüğünde de: “Sen bundan böyle yanımızda itibarlısın ve güvendesin.” dedi.

55. Yusuf: “Beni ülkenin hazinelerinin başına tayin et. Zira ben onları korumasını iyi bilirim.” dedi.

56. Ve böylece Yusuf'u yetki sahibi yaptık, istediği yerde mekân tutma imkânı verdik. Rahmetimizi istediğimize veririz. İyilik edenlerin yaptıklarını karşılıksız bırakmayız.

57. Ancak iman eden ve takvâ sahibi olan kimseler için ahiretteki ödül daha hayırlıdır.

58. Nihayet Yusuf'un kardeşleri geldi ve onun huzuruna çıktılar. Yusuf onları hemen tanıdı. Ama onlar onu tanıyamadılar.

59. Yüklerini yüklettikten sonra, kendilerine: "Baba bir kardeşinizi de bana getirin. Görüyorsunuz ki ihtiyacınızı fazlasıyla veriyorum ve ben iyi bir misafirperverim." dedi

60. Buna rağmen eğer o kardeşinizi bana getirmezseniz, size hiçbir şey vermem ve kesinlikle yanıma da gelmeyin.

61. "Babasını ikna etmeye çalışacağız. Bunu mutlaka yapacağız." dediler.

62. Yusuf adamlarına: "Verdiklerini, yüklerinin içine koyun. Umulur ki ailelerine döndüklerinde bunu görür ve geri gelirler." dedi.

63. Babalarının yanına vardıklarında: "Ey babamız! Kardeşimizi bizimle birlikte gönder ki tahıl alalım. Yoksa bize tahıl verilmeyecek. Onu mutlaka koruruz." dediler.

64. "Size güvenir miyim hiç? Bundan önce kardeşiniz hakkında da size güvenmiştim! Ama en iyi koruyucu Allah'tır ve O, merhamet edenlerin en merhametlisidir." dedi.

65. Tahıl yüklerini açtıklarında verdikleri bedelin kendilerine geri verilmiş olduğunu gördüler. "Ey babamız! Bak sermayemiz bize geri verilmiş. Daha ne istiyoruz! Onunla da kendimize tahıl getiririz. Kardeşimizi de koruruz. Fazladan bir deve yükü daha alırız. Zaten bu bize yetmez." dediler.

66. "Saldırıya uğrayıp çaresiz kalmadıkça, kesinlikle onu bana getireceğinize dair Allah adına sağlam bir söz vermedikçe, onu sizinle asla göndermem." dedi. Onlar, söz verince: "Allah söylediklerinize vekildir." dedi.

67. Ve "Ey oğullarım! Aynı kapıdan girmeyin, her biriniz ayrı bir kapıdan girin. Allah'ın takdirine karşı size bir faydam olmaz. Hüküm yalnızca Allah'ındır. Ben O'na tevekkül[1] ettim. Tevekkül edecek olanlar O'na tevekkül etsinler." dedi.

1- *Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

68. Babalarının istediği şekilde girdiler. Yakup, eğer Allah, haklarında bir şey takdir etmiş olsaydı, içinden gelen bu dileğin onlara fayda vermeyeceğini bilmekteydi. O, kendisine öğrettiğimiz için ilim sahibiydi. Ancak insanların çoğu bilmezler.

69. Kardeşleri Yusuf'un yanına girince, o, öz kardeşini yanına alarak, "Ben senin kardeşinim, onların yapmış oldukları şeylerden dolayı artık üzülme." dedi.

70. Yüklerini yükletirken su kabını öz kardeşinin yükü içine koydurttu. Sonra bir çağırıcı: "Ey kervancılar! Siz hırsız kimselersiniz." diye seslendi.

71. Döndüler ve çağırıcıya, "Ne arıyorsunuz?" dediler.

72. "Hükümdarın su kabını arıyoruz. Onu bulana bir deve yükü ödül var." dediler. Çağırıcı: "Ben buna garanti veriyorum." dedi.

73. Yusuf'un kardeşleri: "Vallahi buraya bozgunculuk yapmaya gelmedik; hırsız olmadığımızı da kesin olarak biliyorsunuz." dediler.

74. "Peki! Eğer yalan söylüyorsanız bunun cezasının ne olduğunu biliyor musunuz?" dediler.

75. "Su kabı kimin yükünde bulunursa, bunun cezası, yük sahibinin kendisidir.[1] Biz haksızları böyle cezalandırırız." dediler.

1- *Suça karşılık, suçu işleyene el koyarız.*

76. Bunun üzerine, kardeşinin yükünden önce diğerlerinin yükünü aramaya başladı. Sonra su kabını öz kardeşinin yükünden bulup çıkardı. İşte Yusuf için böyle bir tedbir aldık. Allah, böyle dilemeseydi hükümdarın dinine[1] göre kardeşini alıkoyamayacaktı. Dilediğimizi derecelerle yükseltiriz. Her bilenin üstünde bir bilen vardır.

1- *Yasasına.*

77. “Eğer o çalmışsa, zaten daha önce kardeşi de çalmıştı.” dediler. Yusuf, içinden geçeni onlara açmadı. Kendi kendine, “Asıl kötü olan sizlersiniz ve anlattığınız şeyin iç yüzünü Allah biliyor.” dedi.

78. Kardeşleri: “ Ey soylu Aziz! Emin ol ki, bunun çok yaşlı bir babası var. Onun yerine bizden birini alıkoy. Senin iyilik edenlerden olduğunu görüyoruz.” dediler.

79. “Eşyamızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını alıkoymaktan Allah’a sığınırız. Yoksa haksızlık etmiş oluruz.” dedi.

80. Ondan ümitlerini kesince, kendi aralarında konuşmaya başladılar. Büyükleri: “Babanızın Allah adına sizden söz aldığını ve daha önce Yusuf konusunda da sınırı aşmış olduğunuzu bilmez misiniz? Babam izin verinceye veya Allah hakkımda hüküm verinceye kadar buradan ayrılmam. O, hüküm verenlerin en iyisidir.” dedi.

81. “Siz dönün! Babanıza deyin ki: Ey babamız! İnan ki oğlun hırsızlık yaptı. Biz bildiğimizden başka bir şeye tanıklık etmedik; işin iç yüzünü de bilmiyoruz.”

82. “Gittiğimiz kasabanın halkına ve beraberinde olduğumuz kervana da sor. Kuşkusuz biz doğru söylüyoruz.”

83. "Hayır! Nefsiniz bu işte sizi aldatmış.[1] Artık bana düşen güzelce sabretmektir. Umarım ki Allah hepsini birden bana kavuşturur. Gerçek şu ki O, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

***1-** Kıskançlık duygunuza yenik düşmüşsünüz.*

84. Onlardan yüz çevirdi. Ve "Vah! Vah! Yusuf'um!" dedi. Üzüntüden gözleri ağardı. Yutkundukça yutkunuyordu.

85. "Yusuf'u anmaya devam edersen, vallahi sonunda üzüntünden ya hasta olacaksın veya öleceksin." dediler.

86. "Gönlümden geçenleri ve kederimi yalnızca Allah'a arz ediyorum. Ve Allah'tan bilmeyeceğiniz şeyleri bilirim." dedi.

87. Ey oğullarım! Gidin Yusuf'u ve kardeşini araştırın. Allah'ın rahmetinden umut kesmeyin; çünkü gerçeği yalanlayan nankör bir halktan başkası O'nun rahmetinden umudunu kesmez.

88. Sonra onun yanına girdiklerinde: "Ey saygıdeğer Azîz![1] Bize ve ailemize darlık dokundu. Az bir sermaye ile geldik. Bize tam ölçek ver ve bize tasaddukta[2] bulun. Kuşkusuz, Allah tasadduk edenlerin ödülünü verir." dediler.

***1-** Yönetici, vezir. **2-** Karşılıksız yardımda bulun.*

89. Yusuf: "Yusuf'a ve kardeşine cahilce ne yaptığınızı biliyor musunuz?" dedi.

90. "Yoksa sen Yusuf musun?" dediler. "Ben Yusuf'um, bu da kardeşim." dedi. Doğrusu, Allah bizi nimetlendirdi. Çünkü kim takvalı[1] olur ve sabrederse, o zaman Allah, kesinlikle iyilerin yaptığını karşılıksız bırakmaz.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.*

91. Dediler ki: "Allah'a yemin olsun ki, Allah, seni bize üstün kıldı. Ve biz gerçekten hata yapmışız."

92. Yusuf: "Bugün, size bir kınama yoktur. Allah, sizi bağışlayıcılığıyla bağışlasın. O, merhametlilerin en merhametlisidir." dedi.

93. “Şu gömleğimi götürün; babamın yüzüne koyun. Görmeye başlayacaktır. Ailenizin tamamını bana getirin.” dedi.

94. Kafile ayrıldığında babaları: “Eğer bunamış demezseniz, doğrusu ben gerçekten Yusuf’un kokusunu duyuyorum.” dedi.

95. “Allah’a yemin olsun ki, sen hala eski şaşkınlığına devam ediyorsun.” dediler.

96. Müjdeci geldiği zaman, onu yüzüne koyunca gözü hemen görmeye başladı. “Ben size demedim mi, ben Allah’tan sizin bilmediğiniz şeyleri bilirim.” dedi.

97. “Ey babamız! Suçlarımız için bağışlama dile. Gerçekten bizler çok yanlış yaptık.” dediler.

98. Sizin için Rabb’imden bağışlanma dileyeceğim. Kuşkusuz O; Çok Bağışlayıcı’dır, Rahmeti Kesintisiz’dir.

99. Ne zaman ki Yusuf’un yanına girdiler, anne ve babasını kucakladı ve “Allah’ın izni ile güven içinde Mısır’a girin.” dedi.

100. Yusuf, anne ve babasını makamına çıkardı. Hepsi onun makamına saygı ile eğildiler.[1] Yusuf: “Ey babacığım! Bu durum, daha önceki rüyamın gerçekleşmesidir.[2] Rabb’im onu gerçek kıldı. Ve gerçekten bana ihsanda bulundu. Çünkü beni zindandan çıkardı, şeytan benimle kardeşlerimin arasını açtıktan sonra sizi çölden getirdi. Benim Rabb’im dilediğine lütuf sahibidir. Gerçek şu ki: O, Her Şeyi Bilen’dir, En İyi Hüküm Veren’dir.

1- *Secde ederek.* ***2-*** *Yorumudur.*

101. “Rabbim! Bana yöneticilik verdin ve bana olayların yorumunu öğrettin. Ey göklere ve yere yasalarını koyan![1] Sen, dünyada da ahirette de velimsin; canımı müslüman[2] olarak al ve beni sâlihlerin[3] arasına kat.”

1- *Fıtratını belirleyen.* ***2-*** *Teslim olan.* ***3-*** *Arı, saf, temiz, iyi, erdemli, dürüst.*

102. İşte bu sana vahiyle bir bildirdiğimiz; gayb[1] haberlerdendir. Yusuf'un kardeşleri bir araya gelip, tuzak kurmak için plan yaparlarken sen yanlarında değildin.

__1-__ Bilmediğin.

103. Ama ne kadar çok istesen de insanların çoğu inanacak değildir.

104. Ve sen buna karşılık[1] onlardan bir ücret istemiyorsun. O, bütün bir insanlık için ancak bir zikirdir.[2]

__1-__ Vahiyle öğüt verme, anımsatma ve uyarıda bulunmaya karşılık.
__2-__ Öğüt, anımsatma, uyarı.

105. Göklerde ve yerde nice ayetler[1] var, ancak onlar yine de bunları umursamadan görmezden gelirler.

__1-__ Allah'ı birliğini ve gücünü gösteren kanıtlar, işaretler ve belgeler.

106. Onların çoğu, şirk koşmadan[1] Allah'a inanmazlar.

__1-__ Allah'a ait kimi nitelikleri başka varlıklarda da görürler.

107. Yoksa onlar, hiç beklemedikleri bir anda Allah'ın her şeyi kaplayan azabının gelmesinden veya o saatin[1] onlara, farkında olmadan ansızın gelmesinden güvende midirler?

__1-__ Kıyametin.

108. De ki: "Benim yolum, basiret[1] üzere Allah'a davet etme yoludur. Ve bana uyanların yolu da. Allah'ı tenzih[2] ederim. Ve ben, müşriklerden değilim."

__1-__ Körü körüne değil; gerçeği kavrayarak, görerek, bilgi ve kanıta dayalı olarak. __2-__ Eş koşulanların ve yakıştırılan niteliklerin tamamından arındırma.

109. Senden önce gönderdiğimiz[1] ve kendilerine vahyettiğimiz kimseler de, şehirlerde yaşayanlardan[2] başkası değildi. Hem onlar, yeryüzünde gezip dolaşmazlar mı? Baksalar ya! Kendilerinden öncekilerin sonlarının nasıl olduğuna! Takvâ sahipleri için Ahiret Yurdu daha hayırlıdır. Hala akılınızı kullanmayacak mısınız?

__1-__ Rasuller. __2-__ Onlar da tıpkı sizin gibi insan evladıydılar; melek değillerdi.

110. Ne zaman ki rasuller, yalanlanmalarının bitmeyeceği kanaatine varıp ümitlerini iyice yitirince, onlara yardımımız ulaştı. Sonra da dilediklerimiz kurtarıldı. Azabımız, suçlular topluluğundan geri çevrilmez.

111. Ant olsun ki; onların kıssalarında[1] sağlıklı düşünen temiz akıl sahipleri için ibretler, alınacak dersler vardır. Bu[2] uydurulan bir söz değildir. Bilakis, kendinden öncekilerini onaylayan ve her şeyi ayrıntılı olarak açıklayan ve aynı zamanda inanan toplumlar için bir yol gösterici ve bir rahmettir.

1- *Yaşam öykülerinde ve tecrübelerinde.* ***2-*** *Kur'an.*

RA'D SÛRESİ

[İniş sırası: 96, Mekki/Medeni, 43 ayet.
Adını 13. ayetteki "er-ra'd/şimşek, gök gürültüsü" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif, Lam, Mim, Râ. Bunlar Kitap'ın ayetleridir. O, sana Rabb'inden indirilen haktır. Ne var ki insanların çoğu ona inanmazlar.

2. Bir dayanak olmaksızın -görmekte olduğunuz gibi- gökleri yükselten Allah'tır. Sonra, mutlak gücüyle Güneş'i ve Ay'ı koyduğu yasalara bağlı kıldı. Hepsi, adı konmuş bir ecele[1] doğru akıp gitmektedir. İşleri düzenleyip idare eden O'dur. Âyetleri[2] ayrıntılı olarak açıklamaktadır ki, belki Rabb'inize kavuşacağınıza kesin olarak inanırsınız.

   ***1-** Belirlenmiş bir süre. **2-** Varlığını ve gücünün büyüklüğünü gösteren kanıtları.*

3. Ve O ki, yeryüzünü yaydı ve orada sabit dağlar ve nehirler yaptı. Orada meyvelerin hepsinden ikili eşler yaptı[1]. Gündüzü geceyle örttü. Bunda tefekkür[2] eden bir toplum için ayetler[3] vardır.

   ***1-** Her cinsten erkekli-dişili olarak. **2-** Düşünen. **3-** Allah'ın varlığının ve gücünün göstergesi olan işaretler, kanıtlar.*

4. Yeryüzünde aynı su ile sulanan ve birbirine bitişik toprak parçalarında, üzümlerden bahçeler, ekinler, çatallı çatalsız hurma ağaçları vardır. Ve Biz, onları yenmesinde[1] farklı farklı kılıyoruz. Aklını kullanan bir toplum için bunda âyetler[2] vardır.

***1-** Özelliklerinde, tatlarında. **2-** Allah'ın varlığının ve gücünün göstergesi olan işaretler, kanıtlar.*

5. Eğer şaşırıyorsan, asıl şaşılacak şey, onların, "Biz toprak olduğumuz zaman mı, gerçekten biz bir kez daha mı yaratılacağız?" sözleridir. İşte onlar, Rabb'lerini küfreden[1] kimselerdir. İşte onlar, boyunlarında halkalar olanlardır. Ve işte onlar, ateş ehlidir. Onlar, orada sürekli kalacaklardır.

***1-** Rabb'lerinin yeniden yaratmasını yalanlayan.*

6. Ve senden, iyilikten önce kötülüğü çabuklaştırmanı istiyorlar.[1] Oysaki kendilerinden önce nice ibret alınacak cezalar yaşandı. Rabb'in, haksızlıklarına rağmen insanlar için gerçekten bağışlayıcı olandır. Ve elbette ki; Rabb'in, Azabı da Çok Şiddetli Olan'dır.

***1-** Yapılan uyarıyı ciddiye almadıklarını belirtmek için.*

7. Gerçeği yalanlayan nankörler, "Ona Rabb'inden bir ayet[1] indirilmeli değil miydi?" diyorlar. Sen, yalnızca bir uyarıcısın. Bütün toplumlar için hidayete iletici Allah'tır.

***1-** Mucize. Kanıt.*

8. Allah, her dişinin neye gebe olduğunu, rahimlerin neyi azalttığını ve neyi artırdığını bilir. O'nun katında her şey koyduğu düzene göre işlemektedir.

9. Görüneni ve görünemeyeni bilendir. O, Mutlak Büyük'tür ve Her Şeyden Yüce'dir.

10. Sizden, düşüncesini açıklayan da gizleyen de; bir şeyi gece yapan da gündüz yapan da aynıdır.[1]

***1-** Allah için birdir. Allah gizliyi de açığı da bilir.*

11. Allah'ın emriyle, onu her şeyi ile izleyen ve yaptığı her şeyi kaydeden izleyiciler vardır. Kuşkusuz bir toplum kendi durumunu değiştirmedikçe, Allah onların durumunu değiştirmez. Ve Allah, bir topluma ceza vermeyi istediğinde[1] hiçbir güç bunu engelleyemez. Onlar için O'ndan başka bir veli[2] yoktur.

***1-** Bir toplum yaptığı kötülükler nedeniyle, cezalandırılmayı hak ettiğinde. **2-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

12. O, korkutan şimşeği gösteren ve umut olarak yağmur yüklü bulutları meydana getirendir.

13. Gök gürültüsü övgüsüyle, melekler de ürpertisiyle O'nu tesbih[1] ederler. O, yıldırımlar gönderir ve onunla dilediğini çarpar. Onlar ise Allah hakkında tartışıp duruyorlar. Ve O, karşı konulamaz pek çetin bir güç sahibidir.

***1-** Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yüceltmek. Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir.*

14. Gerçek olan dua ancak O'na yapılandır. Onların, O'ndan başka istekte bulundukları varlıklar[1], hiçbir şekilde onlara karşılık veremezler. Onlar, elleri suya ulaşmadığı halde, ağızlarına su kendiliğinden gelsin diye iki avucunu açanlar gibidir. Gerçeği yalanlayan nankörlerin duası sapkıncadır.

***1-** Hangi kişi, mevki, güç, otorite olursa olsun; Allah'tan başka bir varlıktan - bu varlık nebiler de olsa- istekte bulunmak, istekte bulunanı müşrik yapar.*

15. Göklerde ve yerde olanlar ve gölgeleri, isteyerek veya istemeyerek, sabah akşam[1] Allah'a secde[2] ederler.

***1-** Hiç durmadan. Sürekli. Bütün bir gün. **2-** Allah'ın yasasına göre hareket ederler.*

16. De ki: "Göklerin ve yerin Rabb'i kimdir?" De ki: "Allah'tır! O'ndan başka, kendileri için yarar da zarar da sağlamaya güç yetiremeyenleri veliler mi edindiniz?" De ki: "Hiç gören ile kör bir olur mu? Ya da karanlıkla, aydınlık bir midir?" Yoksa Allah'a, O'nun yaratması gibi yaratması olan ortaklar mı buldular da bu yaratma, kendilerince birbirine mi benzeşti. De ki: "Allah her şeyin yaratıcısıdır. O, Eşsiz ve Benzersiz Bir Olan'dır, Varlığın Üzerinde Mutlak Egemen'dir.

17. Gökten su indirdi. Dereler kendi ölçüsünce çağlayıp aktı.[1] Akıntı, üste çıkan köpüğü taşıyıp götürür. Buna benzer bir köpük de değerli maden[2] elde etmek için veya faydalanmak için ateşte eritilen madenlerin üzerinde de oluşur. İşte Allah hakk ve bâtıla böyle örnek verir. Köpük yok olup gider. İnsana fayda veren şey ise kalıcı olur. İşte Allah böyle örnek verir.

***1-** Bu suyla yeryüzünde belirlenen ölçülerde nehirler oluştu. **2-** Altın ve gümüş gibi süs eşyası.*

18. Rabb'lerinin çağrısına uyanlar için, en iyi karşılık vardır. O'na uymayanlar ise, yeryüzünde bulunanların tamamı ve bir o kadarı daha kendilerinin olsa, kurtulmak için hepsini fidye olarak verirlerdi. Hesabın kötüsü onlar içindir. Varacakları yer Cehennem'dir. O ne kötü bir yataktır.

19. Rabb'inden sana indirilenin hakk olduğunu bilen kimse, kör kimse gibi midir? Ancak sağlıklı düşünen akıl sahipleri öğüt alıp gerçeği kavrarlar.

20. Onlar, Allah'la olan ahdi[1] yerine getirirler, misakı[2] bozmazlar.

***1-** Sözü. **2-** Antlaşmayı.*

21. Ve o kimseler, Allah'ın bağlı kalınmasını emrettiği şeye bağlı[1] kalırlar, Rabb'lerini saygı ile yüceltirler, hesabın kötü olmasından korkarlar.

***1-** Sahip çıkarlar, bağlantıyı kesmezler.*

22. Ve o kimseler, sabırla Rabb'lerine yönelirler ve salâtı ikâme ederler[1], kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık infak[2] ederler, kötülüğü iyilikle savarlar; dünya yurdunun sonucu onlar içindir.

***1-** Yardımlaşma ve dayanışmayı canlı ve diri tutarlar ve gereği gibi yerine getirirler. **2-** İhtiyaç sahiplerine verirler.*

23. Adn cennetleri onlarındır. Oraya, anne ve babalarından, eşlerinden ve soylarından salih[1] olanlar gireceklerdir. Melekler de her kapıdan yanlarına girecekler ve şöyle diyecekler:

***1-** Arı, saf, temiz, iyi, erdemli, dürüst.*

24. "Sabretmeniz[1] nedeniyle size selâm olsun. Dünya yurdunun sonu ne güzeldir."

***2-** Allah'ın yolundan gitmek için kararlılık göstermeniz, dayanıp direnmeniz, sıkıntılara göğüs germeniz.*

25. Misaklerinden[1] sonra Allah'ın ahdini[2] bozanlar; Allah'ın bağlı kalınmasını istediği şeyle bağlarını koparanlar ve yeryüzünde bozgunculuk yapanlara lânet vardır ve dünya yurdunun kötü sonu onlarındır.

***1-** Antlaşmalarından. **2-** Bir şeyin yapılması için özgür irade ile verilmiş olan her türlü söz.*

26. Allah, rızkı dilediğine genişletir de ölçülendirir de. Dünya hayatı ile şımardılar. Oysa dünya, ahiret hayatı yanında bir metadan[1] başka bir şey değildir.

***1-** Günü birlik haz. Kısa vadeli geçici lezzet.*

27. Gerçeği yalanlayan nankörler: "Rabb'inden ona bir âyet[1] indirilseydi ya!" diyorlar. De ki: "Allah, dileyen kimseyi dalâlette[2] bırakır, kendisine yönelen kimseyi de doğru yola iletir."

***1-** Mucize. **2-** Uygun gördüğünü, hak edeni. Sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir. Hidayet ve dalalet konusu insanın dilemesiyle ilişkilidir. Allah, hiç kimseyi ne zorla hidayete erdirir ne de dalalete düşürür. İman ve inkâr konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir.*

28. Onlar, iman edenler ve kalpleri[1] Allah'ın zikri[2] ile tatmin olanlardır. Kalpler, ancak Allah'ın zikri ile tatmin olur.

1- *Kalpten kasıt, kan pompalayan organ değildir. Kalp, "düşünmenin ve akletmenin" merkezidir.* ***2-*** *Allah'tan gelen öğüt. "Kalpler, Allah'ı zikretmekle tatmin olur" şeklindeki çeviriler doğru değildir. Doğru çeviri, "kalpler Allah'ın zikri ile tatmin olur" şeklinde olmalıdır. "Allah'ın zikri," Allah'tan gelen öğüt/vahiy demektir.*

29. İman eden ve sâlihâtı[1] yapanlara ne mutlu. Dönüş yerinin iyisi onlarındır.

1- *Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

30. Kendilerinden önce nice toplumların gelip geçtiği bir topluma seni gönderdik ki, sana vahyettiğimizi onlara okuyup duyurasın. Onlar, Rahman'a nankörlük ediyorlar. De ki: "O benim Rabb'imdir; Ondan başka ilah yoktur. Ben O'na tevekkül[1] ettim, tövbe[2] O'nadır.

1- *Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.* ***2-*** *Dönüş.*

31. Kur'an'la dağlar yürütülseydi veya onunla yeryüzü yarılıp parçalansaydı veya onunla ölüler konuşturulsaydı yine de bir şey değişmezdi. Hayır! Bütün işler Allah'a aittir. İman edenler hâlâ anlamadılar mı ki Allah dileyecek[1] olsa bütün insanları hidayete iletir. Allah'ın sözü gerçekleşinceye kadar, küfredenler, yaltaklanmalarından[2] dolayı kendileri veya yurtları büyük bir bela ile karşı karşıya kalıp duracaktır. Kuşkusuz Allah, sözünden dönmez.

1- *İnsanlara dilediğini seçme hakkı veren Allah'tır. Allah, istese bu hakkı vermez ve insanın inanmaktan başka seçeneği olmazdı.* ***2-*** *Yaltanmak olarak çevirdiğimiz ve diğer çevirilerde "yaptıkları işler" olarak çevrilen " Sanaû" sözcüğü bir nevi köçeklik etmek; kıvırtarak oynamak demektir. Ayetteki karşılığı ise kişiliksiz, tutarsız ve ilkesiz olmaktır; deyim yerinde ise güce ve iktidara yaltaklanmaktır.*

32. Ant olsun senden önceki rasullerle de alay edildi. Gerçeği yalanlayan o nankörlere süre tanıdım. Sonra zamanı gelince onları yakalayıverdim. Benim cezam nasıl olurmuş gördüler.

33. Peki, herkesin ne yaptığını gözeten O değil mi? Onlar yine de ilahlarını Allah’a ortaklar koştular. De ki: “Onları[1] istediğiniz isimle isimlendirin bakalım. Yoksa siz, O’na yeryüzünde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz? Yoksa boş sözlere mi aldanıyorsunuz?” Aslında gerçeği yalanlayan nankörlere planları güzel gösterildi de doğru yoldan alıkonuldular. Allah kimi saptırırsa artık ona hidayet edecek kimse olamaz.

***1-** Putlarınızı.*

34. Onlara dünya hayatında bir azap vardır. Ahiret azabı ise daha zordur. Onları Allah’ın azabından koruyabilecek bir koruyucuları da yoktur.

35. Takva sahiplerine söz verilen Cennet’in içinden ırmaklar akmaktadır, meyvesi ve gölgesi süreklidir. İşte bu takva sahiplerinin sonudur. Gerçeği yalanlayan nankörlerin sonu ise ateştir.

36. Kendilerine Kitap verdiğimiz kimseler, sana indirilen ile sevinirler. Kabilelerden onun bir kısmını küfreden[1] gruplar vardır. De ki: “Ben yalnızca Allah’a kulluk etmekle ve O’na şirk koşmamakla emrolundum. Ben yalnızca O’na çağırıyorum ve dönüşüm yalnızca O’nadır.

***1-** Bir kısmının üzerini örten, bir kısım gerçeği görmezden gelen, yok sayan.*

37. İşte böylece Biz onu Arapça bir hüküm[1] olarak indirdik. Eğer sana gelen ilimden[2] sonra onların hevalarına[3] uyarsan, seni Allah’tan koruyacak bir veli[4], bir koruyucu bulamazsın.

***1-** Yargılama, yasa kaynağı. **2-** Vahiy. Vahiyle gelen bilgiden sonra*
***3-** Tutku ve kuruntularına. **4-** Yardımcı.*

38. Ant olsun ki senden önce de rasuller gönderdik. Onlara da eşler ve çocuklar verdik. Bir rasul için Allah'ın izni olmadan bir âyet[1] getirmesi mümkün değildir. Her ecelin[2] bir kitabı[3] vardır.

***1-** Mucize, kanıt. **2-** Belirlenmiş süre, bekleme süresi. **3-** Yazılı bir kaydı.*

39. Allah dilediğini kaldırır, dilediğine de dokunmaz. Ana Kitap O'nun yanındadır.

40. İster onlara yaptığımız uyarının bir kısmını sana gösterelim, ister senin canını alalım; sana düşen sadece tebliğ yapmaktır.[1] Hesap görmek Bize aittir.

***1-** İnsanları gerçeğe çağırmaktır, vahyi onlara duyurmaktır.*

41. Yeryüzüne gelip onu çevresinden nasıl eksilttiğimizi[1] görmüyorlar mı? Karar veren Allah'tır ve O'nun verdiği kararı bozacak hiç kimse yoktur. O, hesabı çabuk görendir.

***1-** Müşrikler, İslam'a çağrının giderek nasıl güçlendiğini, etraflarındaki çemberin her geçen gün biraz daha daraldığını.*

42. Onlardan öncekiler de planlar yapmışlardı. Oysa Allah'ın planı bütün planları geçersiz kılar. Zira O, herkesin ne yaptığını bilir. Gerçeği yalanlayan nankörler, bu yurdun sonunun[1] kimin olduğunu bileceklerdir.

***1-** Hesap günü geldiğinde.*

43. Gerçeği yalanlayan nankörler, "Sen gönderilmiş[1] değilsin." diyorlar. De ki: "Benimle sizin aranızda en iyi tanık olarak Allah ve yanlarında Kitap'ın bilgisi olanlar yeter."

***1-** Elçi, nebi.*

İBRAHİM SÛRESİ

[İniş sırası: 72, Mekki, 52 ayet.
Adını 35-41. Ayetlerde konu edinilen "İbrahim Nebiden" almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif, Lam, Ra. Bu; insanları, Rabb'lerinin izni ile karanlıklardan aydınlığa çıkarman; onları Mutlak Üstün Olan'ın Övgüye Değer Yegâne Varlık Olan'ın yoluna iletmen için sana indirdiğimiz bir Kitap'tır.
2. O Allah ki; göklerde ve yerde olan her şey O'nundur. Görecekleri şiddetli azaptan dolayı, gerçeği yalanlayan nankörlerin vay haline!
3. Onlar, dünya hayatını ahiret hayatına tercih ederler. Allah'ın yolundan alıkoyarlar ve onda eğrilik ararlar. İşte onlar, derin bir sapkınlık içindedirler.
4. Biz, mesajımızı anlaşılır olarak iletebilmesi için hiçbir rasulü kendi halkının dilinden başka bir dille göndermedik. Allah, artık dileyen kimseyi saptırır, dileyen kimseyi de hidayete iletir.[1] O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- *Allah, doğru yola iletilmek isteyeni doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmak isteyeni sapkınlıkta bırakır. Sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir. Hidayet ve dalalet konusu insanın dilemesiyle ilişkilidir. Allah, bir kimseyi ne zorla hidayete erdirir ne de zorla dalalete iletir. İman ve inkâr konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir.*

5. Ant olsun ki; Musa'yı, "Toplumunu karanlıklardan aydınlığa çıkar, onlara Allah'ın günlerini[1] hatırlat." diye ayetlerimizle gönderdik. Kesinlikle bunda sabreden[2] ve şükreden[3] kimseler için nice âyetler[4] vardır.

__1-__ Nimet ve musibet günlerini. __2-__ Yılmadan, kararlılık gösteren. __3-__ Kadir kıymet bilen, nankörlük yapmayan. __4-__ Göstergeler, kanıtlar, alınacak dersler.

6. Hani! Musa halkına demişti ki: "Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani O, sizi; oğullarınızı boğazlayıp, kadınlarınızı sağ bırakarak azabın en kötüsü ile cezalandıran Firavun ve adamlarından kurtarmıştı. Bunda, Rabb'inizden çok büyük bir sınav vardı."

7. Hatırlayın! Rabb'iniz: "Eğer şükrederseniz mutlaka size nimetlerimi artırırım, eğer nankörlük ederseniz bilin ki azabım çok şiddetlidir!" diye bildirmişti.

8. Musa dedi ki: "Eğer siz ve yeryüzünde bulunanların tamamı nankörlük etseniz bile, iyi bilin ki Allah, Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan'dır, Övgüye Değer Yegâne Varlık'tır.

9. Sizden öncekilerin; Nuh toplumunun, Ad, Semud ve onlardan sonra gelenlerin haberleri size gelmedi mi? Allah'tan başkası onları bilmez. Rasulleri onlara beyyinelerle[1] geldiği halde onlar zorla susturmaya çalışarak: "Biz, kendisiyle gönderildiğiniz şeyi küfrediyoruz;[2] bizi çağırdığınız şeyden kesinlikle kuşku içindeyiz." dediler, endişeli bir halde.

__1-__ Kanıt içeren açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi. __2-__ Gerçek olduğunu kabul etmiyoruz.

10. Rasulleri dedi ki: "Göklere ve yere belli bir fıtrat veren[1], sizi, suçlarınızı bağışlamak için çağıran ve belirlenmiş bir ecele[2] kadar sizi erteleyen Allah hakkında mı kuşkudasınız?" Dediler: "Siz de ancak bizim gibi sadece bir insansınız. Atalarımızın kulluk ettiklerinden bizi alıkoymak istiyorsunuz. Öyleyse açık bir sultan[3] getirin!"

__1-__ İşleyiş yasalarını koyan. Ayette geçen "fatira" sözcüğüne "yarattı" anlamını vermek sözcüğün doğru anlamını ifade etmemektedir. Sözcüğün doğru anlamı; yaratılan şeylere, yaradılış ve işleyiş yasalarını koymaktır. __2-__ Belirlenmiş süre. __3-__ Yetki belgesi, görev pusulası.

11. Rasulleri onlara dediler ki: "Biz de ancak sizin gibi insanız. Ancak Allah, kullarından dilediği kimseye ihsanda bulunur.[1] Allah'ın izni olmaksızın bizim size bir sultan[2] getirmemiz olacak şey değildir. Mü'minler yalnızca Allah'a tevekkül[3] etsinler."

__1-__ Kullarından dilediğini rasul yapmakla. __2-__ Rasul olduğumuzu gösteren bir belge. "Sultan" sözcüğüne, mucize veya delil olarak anlam vermek doğru değildir. Sultan; yetkili, yetki verilmiş, yetkilendirilmiş veya yetki verildiğini gösteren belge demektir. Burada rasullerin, rasul olarak görevlendirildiklerine dair bir yetki belgesinden, bir görev pusulasından söz edilmektedir. __3-__ Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

12. Bize ne oluyor ki Allah'a tevekkül etmeyelim? Üstelik bize yollarımızı göstermişken. Elbette biz, bize yaşattığınız sıkıntılara sabredeceğiz. Tevekkül edenler de yalnızca Allah'a tevekkül etsinler.

13. Gerçeği yalanlayan nankörler, rasullerine: "Sizi mutlaka topraklarımızdan süreceğiz veya kesinlikle bizim milletimize[1] dönmek zorundasınız!" dediler. Bunun üzerine Rabb'leri onlara: "Zalimleri mutlaka yok edeceğiz." diye vahyetti.

__1-__ Yaşam biçimimize, yolumuza, inanç sistemimize.

14. “Ve onlardan sonra sizi mutlaka yeryüzünde yerleştireceğiz. Bu, makamımdan ve uyarımdan korkan kimseler içindir.” diye vahyetti.

15. Fetih[1] istediler. Bile bile haktan yüz çeviren zorbaların hepsi kaybetti.

1- *Rasuller, inanmayanlar hakkında hüküm verilmesini istediler. Onlara üstün gelmeyi istediler.*

16. Onun ardından da Cehennem vardır ve irinli sudan içirilecektir.

17. Onu yutmaya çalışacak fakat boğazından geçiremeyecekler. Her yanından kendilerine ölüm geldiği halde yine de ölemeyecekler. Ardından da daha ağır bir azap tadacaklar.

18. Rabb’lerine nankörlük edenlerin yaptıkları, fırtınalı bir günde rüzgârın şiddetle savurduğu bir kül gibidir. Kazandıklarından hiçbir şey ellerinde kalmaz. İşte bu derin bir sapkınlıktır.

19. Allah’ın gökleri ve yeri Hakk ile yarattığını görmüyor musun? Dilerse sizi yok eder, yeni bir nesil yaratır;

20. Bu Allah’a göre asla büyük bir iş değildir.

21. Hepsi, Allah’ın huzuruna çıkacaklar. Güçsüz olan kimseler, büyüklük taslayanlara: “Gerçekten biz size uyan kimselerdik. Şimdi siz, Allah’ın azabından herhangi bir şeyi bizden savabilir misiniz?” diyecekler. Onlar: “Eğer Allah bize bir yol gösterseydi biz de kesinlikle size yol göstericiler olurduk.[1] Sabretsek de sabretmesek de bizim için birdir. Bizim için kaçacak bir yer yoktur.” dediler.

1- *Suçlarını kabul etmeyerek; yanlış yolda olmalarının sorumlusu olarak Allah’ı gösteriyorlar.*

22. Ne zaman ki hüküm gerçekleşti, şeytan onlara: “Şüphesiz ki Allah’ın vaktiyle yaptığı uyarıların hepsi gerçekleşti. Benim verdiğim sözler ise boş çıktı. Zaten benim size karşı zorlayıcı bir gücüm[1] yoktu. Ben size sadece çağrıda bulundum siz de kendiliğinizden çağrıma uydunuz. O halde beni değil, kendinizi kınayın. Ne ben sizi kurtarabilirim ne de siz beni kurtarabilirsiniz. Gerçekten ben, daha önce beni Allah’a ortak koşmanızı da kabul etmemiştim.” dedi. Zalimlerin hakkı acı bir azaptır.

***1-** Yetkim.*

23. İman eden ve sâlihâtı yapanlar[1], Rabb’lerinin izni ile içinde sürekli kalmak üzere içlerinden ırmaklar akan Cennetlere konulurlar. Oradaki yaşamları “selam” dır.[2]

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltenler, düzelticilik yapanlar, yapıcı olanlar, düzeltmeye yönlendirenler, teşvik edenler. **2-** Güven ve esenlik içindedir.*

24. Görmüyor musun Allah nasıl örnek verdi? Hoş bir söz, bakımlı[1] bir ağaç gibidir. Onun kökü sabittir. Ve onun dalları göktedir.

***1-** Ayette geçen “Tayyibetin” sözcüğü; “güzel”, “temiz” veya “hoş” anlamına değil; “hoşa giden/ bakımlı” anlamına gelmektedir. “Tayyib” sözcüğüne “güzel” anlamını vermek doğru değildir.*

25. O, Rabb’inin izni ile her zaman ürün verir. Allah, öğüt almaları için insanlara böyle örnekler verir.

26. Kötü bir söz de, kökü yerden sökülmüş, ayakta duramayan kötü[1] bir ağaç gibidir.

***1-** Bakımsız, cılız.*

27. Allah, iman edenleri dünya hayatında da ahirette de sapasağlam[1] ayakta tutar. Allah, zalim olanları saptırır. Allah dilediğini yapar.

***1-** Tıpkı kökü yerde olan sağlam ağaç gibi.*

28. Allah'ın nimetini[1] küfre çevirenleri[2] ve böylece kendi toplumlarını yok olma yurduna sürükleyenleri görüyorsun değil mi?

__1-__ Vahiy/ hidayet, Allah'ın en büyük nimetidir. __2-__ Vahyin üzeri din adına uydurulan hadis, fıkıh, tasavvuf gibi bilgilerle örtülerek İslam küfre dönüştürüldü. Böylece İslam toplumları yok olma yurduna sürüklendiler. Günümüz İslam dünyasının içinde bulunduğu durumun gerçek nedeni budur.

29. Gidecekleri yer Cehennem'dir; kalacakları yer ne kötüdür!

30. O'nun yolundan saptırmak için Allah'a bir takım eşler koştular. De ki: "Yararlanın bakalım! Gideceğiniz yer ateştir."

31. İman eden kullarıma söyle: "İçinde alışverişin[1] ve dostluğun olmadığı o gün gelmeden önce, salâtı ikame etsinler[2], kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli açık infak[3] etsinler."

__1-__ Hiçbir pazarlığın. __2-__ Kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle yapsınlar; yardımlaşmayı, dayanışmayı ve destek olmayı canlı ve diri tutsunlar. __3-__ İhtiyaç sahiplerine yardım etsinler.

32. O Allah ki, gökleri ve yeri yarattı, gökten su indirdi ve böylece onunla ürünleri size rızık olarak yetiştirdi; koyduğu yasalarla denizlerde yüzüp giden gemileri hizmetinize verdi ve ırmakları yararınıza sundu.

33. Düzenli bir hareket içinde olan Güneş'i ve Ay'ı hizmetinize verdi. Geceyi ve gündüzü de hizmetinize verdi.

34. Ondan istediğiniz her şeyden size verdi. Eğer Allah'ın nimetini sayacak olsanız sayamazsınız. Doğrusu insan, çok zalimdir, çok kâfirdir.[1]

__1-__ Nankördür. Ayette yer alan "zalim ve nankör" nitelemesi, insanların tamamını kapsayan bir niteleme değildir. Belirlilik takısı(el) ile işaret edilen, yani bilinen "zalim ve nankör" insandan kasıt, gerçeği yalanlayan nankörler ve müşriklerdir. 32 ve 33. ayetlerde ifade edilen nimetlere karşı nankörlük edenlerdir. Kafir sözcüğünün öncelikli anlamlarından biri de nankörlüktür.

35. Bir zamanlar İbrahim şöyle demişti: "Rabb'im! Bu şehri güvenli kıl. Beni ve çocuklarımı[1] putlara kulluk yapmaktan uzak tut."

1- Kimi çevirilerde, "Beni ve çocuklarımı" yerine "beni ve oğullarımı" şeklinde yapılan çeviriler doğru değildir.

36. "Doğrusu onlar[1], insanlardan çoğunu saptırdılar. Kim, bana uyarsa, o bendendir. Ve kim bana uymazsa, onun işi Sana kalmıştır. Kuşkusuz Sen, Çok Bağışlayıcı'sın, Rahmeti Kesintisiz Olan'sın.

1- Putlara kulluk yapanlar.

37. "Rabb'imiz! Gerçekten ben, neslimden bir kısmını sahipsiz, ekine elverişli olmayan vadiye; Beyt-i Haram'ının[1] yanına yerleştirdim; Rabb'imiz! Salâtı ikame etsinler[2]. İnsanlardan bir kısmının gönlünü onlara yönelt. Ve onları kimi ürünlerle rızıklandır. Umulur ki onlar şükrederler."

***1-** Kutsal Ev'in, Kabe'nin. **2-** Şirkten arınmış tevhidi bir bilinçle Allah'a yönelsinler; ibadete layık yeğane ilahın Allah olduğuna inansınlar.*

38. "Rabb'imiz! Sen, gizlediğimiz ve açığa vurduğumuz her şeyi bilirsin. Yerde ve gökte hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz."

39. "Hamd, yaşlılığımda bana İsmail'i ve İshak'ı bağışlayan Allah'a aittir. Kuşkusuz, benim Rabb'im duayı işitendir."

40. "Rabbim! Beni ve soyumu salâtı ikame eden[1] kıl. Rabb'imiz duamı kabul et."

1- Şirkten arınmış, tevhidi bir bilince sahip olarak Sana yönelen kimselerden kıl.

41. "Rabb'imiz! Hesabın görüleceği gün, beni, annemi, babamı ve mü'minleri affet."

42. Sakın zalimlerin yaptıkları şeylerden Allah'ı habersiz sanma. Ancak onları gözlerin bakakalacağı bir güne erteliyor.

43. Bakışlarını yukarı dikerek[1], bakışları sabit bir şekilde umutsuzca koşarlar.[2]

***1-** Bir kurtarıcı beklercesine. **2-** Davet edene.*

44. Azabın kendilerine geleceği gün ile insanları uyar. O zaman kendilerine haksızlık[1] yapanlar: "Rabb'imiz! Bize biraz daha süre ver de Senin çağrını kabul edelim ve rasullere uyalım." diyecekler. Allah da: "Daha önce sizin için bir tükenişin, inişe geçişin olmadığına yemin edenler sizler değil miydiniz? diyecek.

***1-** Vahyin çağrısına uymamakla.*

45. Ve siz, kendilerine zulmeden halkların yurtlarında yaşadınız. Onlara neler yaptığımızı örneklerle açıklamıştık.

46. Onlar, her türlü planı yapmışlardı. Dağları yerinden oynatacak derecede güçlü olduğunu sandıkları planlarını Allah boşa çıkarmıştı.

47. Öyleyse sakın Allah'ın rasullerine verdiği sözden cayacağını sanma! Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, Hesap Sorucu'dur.

48. O gün yeryüzü ve gökler başka bir hale dönüştürülür. Ve onlar, bir ve gücüne karşı konulamaz Allah'ın huzuruna çıkarlar.

49. İzin Günü; suçluları, birbirlerine yaklaştırılarak zincirlere vurulmuş görürsün.

50. Onların giysileri katrandandır ve yüzlerini ateş sarmıştır.

51. Allah, herkesin kazandığının karşılığını verecektir. Kuşkusuz Allah, hesabı çabuk görendir.

52. Bu Kur'an, kendisiyle uyarılmaları, Allah'ın bir tek ilah olduğunun bilinmesi ve sağlıklı düşünen akıl sahiplerinin öğüt almaları için insanlara bir mesajdır.

13. Bölümün Sonu

HİCR SÛRESİ

[İniş sırası: 54, Mekki, 99 ayet.
Adını, 80. ayette geçen "Hicr/Tebük-Medine arasında bir yer adı" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif, Lam, Ra. İşte bunlar, Kitap'ın[1] ve Kur'an-ı Mubin'in[2] ayetleridir.

   1- *Allah'ın koyduğu yasaların.* ***2-*** *Gerçekleri açıkça ortaya koyan.*

2. Gün gelecek, gerçeği yalanlayan nankörler: "Keşke Müslüman olsaydık." diye yakınacaklar.

3. Bırak onları; yiyip, içip faydalansınlar; beklentileri onları oyalasın. Fakat yakında gerçeği anlayacaklar.[1]

   1- *Gerçekle karşı karşıya kalacaklar.*

4. Biz, hiçbir kenti, bilinen bir kitabı[1] olmaksızın helak etmedik.

   1- *Yasası, hükmü; Allah'ın koyduğu yasalara dayanmaksızın.*

5. Hiçbir toplum, ecelini öne alamaz ve geciktiremez.

6. “Ey! Kendisine zikir[1] indirildiğini söyleyen, sen gerçekten mecnunsun!”[2] dediler.

1- Vahiy, öğüt. 2- Cinlenmiş, deli.

7. “Eğer doğru söylüyorsan, bize melekleri getir de görelim!”[1]

1- Melekler sana tanıklık etsinler.

8. Biz, melekleri ancak Hakk ile[1] indiririz. O zaman da işleri bitirilmiş olur.

1- Boş yere göndermeyiz.

9. Zikri[1] Biz indirdik ve kesinlikle onun koruyucusu da Biziz.

1- İnsanlığa “Öğüt” olan Kur’an’ı.

10. Ve ant olsun ki senden önceki geçmiş topluluklara da gönderdik[1].

1- İnsanlığa Öğüt olan vahyi ileten rasuller gönderdik.

11. Kendilerine gelen rasullerden alay etmedikleri hiç kimse olmadı.

12. Böylece onu[1] suçluların kalplerine sokarız.

1- Alaycı tutumu, basitleşmeyi.

13. Kendilerinden öncekilerin sünneti[1] geçtiği halde ona inanmazlar.

1- Önceki toplumların izledikleri yoldan dolayı başlarına gelenler.

14. Gökten bir kapı açsak da oradan yükselseler bile.

15. “Herhalde gözlerimize perde çekildi, doğrusu büyülenmiş bir topluluğuz.” diyecekler.

16. Ant olsun, Biz, semada burçlar yaptık ve bakanlar için onu donattık.

17. Onu taşlanmış[1] her şeytandan[2] koruduk.

1- Lanetlenmiş, kovulmuş. 2- Şeytani güçlerden.

18. Ancak, kulak hırsızlığı yapan olursa, onu açıkça görünen bir alev kovalar.[1]

***1-** Ayet, kâhinleri, büyücüleri, cinlerle bağlantı içinde olduklarını iddia edenleri yalanlamaktadır.*

19. Yeryüzünü yaydık ve oraya sabit dağlar yerleştirdik. Ve orada her türlü bitkiyi bir ölçüye göre yetiştirdik.

20. Sizin için de, geçimlerini sizin sağlamadıklarınız için de, orada, geçim kaynakları meydana getirdik.

21. Hazineleri Bizim yanımızda olmayan hiçbir şey yoktur. Ve Biz, bilinen bir kaderi olmaksızın[1] onu indirmeyiz.

***1-** Belli bir yasa ve esasa bağlı olmaksızın.*

22. Biz, rüzgarları yüklü[1] olarak gönderdik; böylece gökten su indirdik ve sizi onunla suya kavuşturduk. Onun hazinelerini[2] oluşturan siz değilsiniz.

***1-** Bulut. **2-** Yer üstü ve yer altı su kaynaklarını.*

23. Sadece Biz diriltir ve Biz öldürürüz. Ve varis[1] olan da Biziz.[2]

***1-** Ölümsüz olan, kalıcı olan. **2-** Birçok ayette; "Biz", "Biziz" zamiri kullanılmaktadır. Biz zamirinin kullanıldığı hiçbir ayette Allah'ın zatı ve Allah'lık niteliği söz konusu edilmemektedir. Allah'ın zatından ve ulûhiyetinden söz eden ayetlerin tamamında "ene", "inni" (ben, beni/bana) zamirleri gibi tekil şahıs zamirleri kullanılmaktadır. Biz zamiri ise, Allah'ın icraatlarına yönelik ayetlerde, gücünün ve kudretinin ifade edildiği ayetlerde yer almaktadır. Dünyanın bütün dillerinde, gücü elinde bulunduran ve mevki üstünlüğüne sahip olan erk, otorite kendi güç ve üstünlüğünden söz ederken, açıklamalarında ve talimatlarında "biz" zamirini kullanmaktadır.*

24. Ant olsun ki, sizden öncekileri biliyoruz. Ve ant olsun ki sizden sonrakileri de biliyoruz.

25. Rabb'in, bizzat onları haşreder.[1] Kuşkusuz O, En İyi Hüküm Veren'dir, Her Şeyi Bilen'dir.

***1-** Hesap için toplar.*

26. Ant olsun ki; Biz, insanı kuru bir çamurdan, dönüşüme uğramış bir balçıktan yarattık.

27. Cinleri daha önce "Semum'un ateşinden"[1] yarattık.

1- Öldürücü sıcak rüzgâr.

28. Hani Rabb'in meleklere: "Ben kuru bir çamurdan, dönüşüme uğramış bir balçıktan, bir beşer[1] yaratacağım." demişti.

***1-** Bir şeyin olanca güzellik ve çalımlılığıyla ortaya çıkıp, görünür hale gelmesi". "Beşera, insanın ilk görünür yeri olan derisi" gibi anlamlara gelen beşer sözcüğüyle insan, değişik bir yönüyle ifade edilmiştir.*

29. "Onu biçimlendirip ve ona ruhumdan üflediğimde[1], hemen ona secde edin!"[2]

***1-** Karşılaştırma: 21/Enbiya, 91; 32/Secde, 9; 38/Sad, 72. **2-** Tereddütsüz ona gerekli saygıyı gösterin, saygı sunun. Ayette yer alan secde sözcüğü, secde ayeti olarak tanımlanmakta ve tıpkı namaz kılarken yapılan secde gibi algılanmaktadır. Oysaki bu sözcük, yer aldığı ayetlerin tamamında saygı gösterme, kabul etme, boyun eğme, selama durma, selamlama gibi anlamlara gelmekte olup, yere kapanmakla bir ilgisi bulunmamaktadır.*

30. Bunun üzerine bütün melekler ona secde ettiler.

31. İblis hariç. O, secde edenlerle birlikte olmaktan kaçındı.

32. Allah: "Ey iblis! Neden secde edenlerle birlikte olmadın?" dedi.

33. İblis: "Ben; kuru bir çamurdan, dönüşüme uğramış bir balçıktan yarattığın bir beşere, secde etmem." dedi.

34. Allah: "Çık oradan! Sen kesinlikle kovulmuş birisin." dedi.

35. "Lanet, Din Günü'ne kadar senin üzerindedir." dedi.

36. İblis: "Rabbim! Öyleyse yeniden diriltilecekleri güne kadar, bana süre tanı." dedi.

37. Allah: "Sen, süre verilenlerdensin;"

38. "Bilinen zamanın gününe kadar." dedi.

39. İblis: "Rabbim! Beni azdırmandan dolayı[1], ben de yeryüzündeki her şeyi cazip göstererek, kesinlikle onların hepsini azdıracağım."[2]

__1-__ Aleyhime hüküm vermenden dolayı. __2-__ Günaha ve kötülüğe yönlendireceğim.

40. "Ancak onlardan muhles[1] kulların hariç."

__1-__ Arıtılmış kullar. Saf, berrak, arı-duru, samimi, erdemli hale getirilmiş olan kullar.

41. Allah: "Bu, Bana varan dosdoğru yoldur.[1]" dedi.

__1-__ Muhles kullarımın tutukları yol.

42. Sana uyan azgınlar hariç, kullarım üzerinde hiçbir yaptırım gücün yoktur.

43. Onların tamamının buluşma yeri Cehennem'dir.

44. Onun yedi[1] kapısı vardır. Her kapıya onlardan bir grup ayrılmıştır.

__1-__ Yedi sayısı; gerçekten de yedi sayısını ifade ediyor olabileceği gibi, Arapçada bir deyim olarak "çokça" anlamına da gelmektedir.

45. Takva[1] sahipleri, Cennetlerde ve pınarların başlarındadırlar.

__1-__ Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

46. Onlara: "Güven ve esenlik içinde oraya girin." denecek.

47. Ve onların göğüslerindeki kötü duyguların tamamını yok ettik. Onlar, kardeşler olarak, tahtlar üzerinde karşı karşıya otururlar.

48. Orada, kendilerine hiçbir yorgunluk dokunmaz ve oradan hiç çıkarılmayacaklardır.

49. Kullarıma haber ver: "Ben, Çok Bağışlayıcıyım, Kesintisiz Rahmet Sahibiyim."

50. Azabım, elem verici bir azaptır.

51. Onlara İbrahim'in misafirlerinden haber ver.

52. İbrahim'in yanına girdiklerinde, "Selam." dediler. İbrahim: "Doğrusu, sizden korkuyoruz." dedi.

53. Onlar: "Korkma! Biz, sana âlim[1] bir oğul müjdeliyoruz." dediler.

1- *Kur'an'da yer alan ilim ve âlim sözcükleri; Allah'ın nasıl bir Allah olduğunu idrak etmek, kesin, doğru ve gerçek bilgi kaynağının vahiy olduğuna inanmak, bilmek ve kavramak demektir. Bu nedenle, Âlim sözcüğüne "bilgin", ilim sözcüğüne de "bilgi" olarak anlam vermek doğru değildir. Kur'an, "ilim" ve "âlim" sözcüklerini, çoğunlukla "bilgi" ve "bilen" anlamında kullanmadığı halde; çeviriler, bu sözcüklere, her yerde ilim ve âlim anlamı vermektedirler.*

54. İbrahim: "Ben yaşlı bir kimse olduğum halde mi, beni müjdeliyorsunuz? Neye dayanarak bu müjdeyi veriyorsunuz?"

55. Onlar: "Seni, hakk[1] ile müjdeliyoruz. Asla ümidini kesenlerden olma." dediler.

1- *Allah'tan aldığımız bilgi ile.*

56. İbrahim: "Rabb'inin rahmetinden, sapkınlardan başka kim ümidini keser?" dedi.

57. İbrahim: "Ey elçiler! Sizin niyetiniz ne?" dedi.

58. Elçiler: "Biz, suç işleyen bir topluma gönderildik." dediler.

59. Ancak Lut ailesinin[1] tamamını kurtaracağız.

1- *Lut'a inanç bağı ile bağlı olanları, ona inanları; onun taraftarlarını.*

60. Onun hanımı hariç. Onun, mutlaka geride kalanlardan olmasını takdir ettik.[1]

1- *Kendi tercihleri nedeniyle. Lut'a karşı çıkanlarla birlikte olduğu için.*

61. Elçiler, Lut'un ailesine geldiklerinde,

62. Lut: "Doğrusu çekinilecek kimselersiniz." dedi.

63. Elçiler: “Hayır! Biz sana hakkında kuşku duyulan azabın haberini getirdik;”

64. “Doğru söyleyenleriz! Biz sana Hakk’ı[1] getirdik.”

***1-** Allah’tan aldığımız bilgiyi.*

65. “Hemen gecenin bir bölümünde, aileni[1] yola çıkar, arkalarından onları takip et. Sağa sola takılıp oyalanmadan, bir an önce emrolunduğunuz[2] yere doğru gidin.”

***1-** Sana inanç bağı ile bağlı olanları, taraftarlarını. **2-** Gitmeniz gereken yere kadar gidin.*

66. Sabaha girerlerken, onların kökünün kesileceği kararımızı, ona bildirdik.

67. Şehir[1] halkı sevinerek geldiler.

***1-** Sodom.*

68. Lut: “Bunlar benim misafirlerim. Sakın beni mahcup etmeyin;

69. Allah’a karşı takva sahibi olun. Beni rezil etmeyin.” dedi.

70. Şehir[1] halkı: “Seni, başkalarının işine karışmaktan men etmedik mi?” dediler.

***1-** Sodom.*

71. Lut. “Eğer bir şey yapacaksanız işte kızlarım.[1]” dedi.

***1-** “Kızlarım” sözcüğünden kasıt, Lut’un öz kızları değil, toplumun bütün kadınlarıdır. Lut, teşbih(benzetme) olarak, meşru ilişkinin karşı cinsle yapılan ilişki olduğu uyarısında bulunmaktadır.*

72. Sana ant olsun ki, onlar sarhoşlukları içinde bocalayıp duruyorlardı.

73. Tan yeri ağarırken korkunç bir ses onları yakaladı.

74. Böylece şehri altüst ettik ve üzerlerine balçıktan pişirilmiş taşlar yağdırdık.

75. Bunda, ibret almak isteyenler için kesinlikle ayetler[1] vardır.

***1-** İşaretler, kanıtlar.*

76. O[1], bir yol üzerinde durmaktadır.
1- Altüst edilen şehir.

77. Bunda, mü'minler için bir ayet[1] vardır.
1- Kanıt.

78. Eykeliler gerçekten zalim kimselerdi.

79. Onlardan intikam aldık. İkisi[1] de kesinlikle açık bir rehberdir.[2]
***1-** Sodom ve Eyke. **2-** Gelecek nesillere ibrettir.*

80. Ant olsun ki Hicr[1] halkı da gönderilen elçileri yalanladı.
1- Hicaz bölgesinde, Medine ile Tebük arasında bulunan bir yerin adı.

81. Onlara ayetlerimizi[1] verdik, fakat ondan yüz çevirdiler.
1- Mucize. İşaret. Kanıt.

82. Güya dağlardan güvenli evler yontuyorlardı.

83. Derken, sabaha karşı korkunç bir ses onları yakaladı.

84. Sahip oldukları şeylerin, kendilerine hiçbir yararı olmadı.

85. Biz; gökleri, yeri ve ikisinin arasındakilerini hakk ile yarattık. Elbette ki o saat[1] mutlaka gelecektir. O halde, sen onlara aldırış etme ve güzelce yüz çevir.
1- Kıyametin kopuşu.

86. Rabb'in Her Şeyi Yaratan'dır ve Her Şeyi Bilen'dir.

87. Ant olsun ki sana seb'an[1] mine'l- mesânî[2] ve yüce Kur'an'ı verdik.
***1-** Yedi. **2-** İkişerliler, ikililer. Seb'an mine'l mesânî, "ikililerden veya ikişerlilerden yedi" demektir. Çevirilerde bu tabire, "Fatiha süresi" veya "yedi büyük/uzun sure" anlamı verilmektedir. Bu doğru değildir. Ayette zaten yüce Kur'an anılmaktadır. Bu tabirle, Nebimize, Kur'an'la birlikte verilmiş, şahsı ile ilgili, kendisini başarıya götüren nimetler kast edilmiş olabilir.*

88. Onlardan bazılarına, kat kat vererek, kendilerini yararlandırdığımız şeylere imrenme. Onlar için üzülme.[1] Sen, mü'minlere kol kanat ger.
1- İnanmıyorlar diye.

89. De ki: "Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım."

90. Muktesimlere[1] indirdiğimiz şey gibi.

***1-** Daha önce kitaplarının bir kısmına inanıp bir kısmına inanmayarak, onu parça parça edenlere.*

91. Onlar şimdi de Kur'an'ı parça parça yaptılar.[1]

***1-** Yalan, sihir, kâhinlik, eskilerin masalları, şiir olarak niteleyerek.*

92. Rabb'ine ant olsun ki kesinlikle onların hepsine soracağız.

93. Yaptıkları şeylerden.

94. Emrolunduğun şeyi açıkça söyle ve müşriklere aldırma.

95. Alay edenlere karşı, Biz, sana yeteriz.

96. Allah'ın yanı sıra başka ilah edinenler, yakında gerçeği anlayacaklar!

97. Ant olsun; Biz, onların söylediklerinden dolayı senin göğsünün daraldığını biliyoruz.

98. Rabb'ini hamd ile tesbih et[1] ve secde[2] edenlerden ol.

***1-** Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yücelt. **2-** Saygı gösterip, değerini takdir et.*

99. Ölüm gelinceye kadar, Rabb'ine kulluk et!

NAHL SÛRESİ

[İniş sırası: 70, Mekki, 128 ayet.
Adını, 68. ayette geçen "nahl / bal arısı" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Allah'ın emri geldi. Artık onda acele etmeyin. O, onların şirk koştukları şeylerden münezzehtir ve yücedir.

2. "Benden başka ilah yoktur, öyleyse Bana karşı takva[1] sahibi olun." uyarısında bulunmaları için melekleri, kullarından dilediğine[2] kendi emrinden ruh[3] ile indirir.

__1-__ Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan. __2-__ Dilediğine elçilik/nebilik vererek. __3-__ Vahiy.

3. Gökleri ve yeryüzünü hakk ile yarattı. O, onların şirk koştuklarından yücedir.

4. İnsanı bir nutfeden[1] yarattı. Böyleyken bir de bakarsın, o apaçık bir düşmandır.[2]

__1-__ " Ntf kökünden gelir. Mastarı; azar azar akmak, damlamak, dökülmek" demektir. Berrak su, saf su, meni(netf, nutûf) bu kökten gelmektedir. Türkçeye geçen sperm sözcüğü de aynı anlamı çağrıştırır." __2-__ Rabb'ine karşı.

5. Hayvanları, sizin için O yarattı. Isınma ve birçok yararları yanında, onlardan yiyecekler de elde edersiniz.

6. Akşamları yayılmaktan gelirlerken de sabahları yayılıma gönderirken de onlarda sizin için bir güzellik vardır.[1]

***1-** Keyiflenirsiniz.*

7. Zorlukla ulaşabileceğiniz yerlere yüklerinizi taşırlar. Kuşkusuz, Rabb'iniz Çok Şefkatli'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

8. Sizin için binek ve süs hayvanı olarak atları, katırları ve eşekleri yarattı. Ve O, bilmediğiniz şeyleri yaratmaktadır.

9. Doğru yolu göstermek Allah'a aittir. Yolun eğrisi de vardır. Eğer O dileseydi[1], hepinizi hidayete erdirirdi.

***1-** Size seçme hakkı tanımayarak, sizi irade sahibi kılmayarak hepinizi zorunlu olarak hidayete iletirdi.*

10. Gökten su indiren O'dur. İçme sularınız O'ndandır. Hayvanlarınızı otlattığınız bitkiler de O'ndandır.

11. O su ile sizin için ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve her türlü meyveden bitiriyor. Kuşkusuz, düşünen bir toplum için elbette bir ayet[1] vardır.

***1-** Gösterge, kanıt.*

12. O, geceyi ve gündüzü, Güneş'i ve Ay'ı yararlanmanıza sundu. Yıldızlar da O'nun buyruğuna boyun eğmektedirler. Bunda aklını kullanan bir toplum için ayetler[1] vardır.

***1-** Göstergeler, kanıtlar.*

13. Yeryüzünde, rengârenk şeyleri, sizin için üretip çoğalttı.[1] Bunda öğüt alan bir toplum için elbette ayet[2] vardır.

***1-** Çevirilerde "Sizin için yarattı." olarak anlam verilen bu sözcüğün doğru anlamı; "üretip çoğaltmaktır". Zira "zerae" yaratma değil; üretme, çoğaltma anlamına gelmektedir. Yaratma sözcüğü "haleka"dır. **2-** Gösterge, kanıt.*

14. Taze et yemeniz ve takındığınız süs eşyası çıkarmanız için denizi yararlanmanıza sunan O'dur. Lütfundan rızık aramanız için, onun içinde suları yararak giden gemiler görürsün. Umulur ki şükredersiniz.

15. O, yeryüzünde sarsılmamanız için dağlar, yolunuzu bulmanız için nehirler ve yollardan izler bıraktı;

16. Ve işaretler. Onlar, yıldızla yol bulurlar.

17. O halde yaratan ile yaratmayan bir midir? Hala tezekkür[1] etmez misiniz?

***1-** Öğüt almaz mısınız?*

18. Eğer Allah'ın nimetlerini sayacak olsanız, onu hesaplayamazsınız. Kuşkusuz, Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

19. Allah, gizlediğiniz şeyleri de açığa vurduğunuz şeyleri de bilir.

20. Onların, Allah'tan başka dua ettikleri bir şey yaratamazlar. Kendileri yaratılmışlardır.

21. Diri değil, ölüdürler. Diriltilecekleri zamandan habersizdirler.

22. Sizin ilâhınız, bir tek ilahtır. Buna rağmen, ahirete inanmayanların kalpleri[1], bunu kabul etmez. Ve onlar büyüklenen kimselerdir.

***1-** Akılları. Kur'an kalp sözcüğünü, kan pompalayan organ olan kalbi değil de, akıl ve düşünme merkezi anlamında kullanmaktadır.*

23. Allah'ın, onların gizlediklerini de, açığa vurduklarını da bildiğinden kuşku yok. Gerçek şu ki O, büyüklük taslayanları sevmez.

24. Onlara, "Rabb'inizin indirdiği şey nedir?" diye sorulduğu zaman, "Öncekilerin masallarını." derler.

25. Kıyamet Günü, kendi yüklerinin tamamını ve saptırdıkları cahillerin yüklerinden bir kısmını, yüklenmiş olurlar. Dikkat edin! Yüklendikleri şey ne kötüdür!

26. Onlardan öncekiler de düzen kurmuşlardı. Allah, onların yapılarını temelden yıktı, çatıları da tepelerine çöktü. Onlara, bu azap, hesaba katmadıkları yerden geldi.[1]

__1-__ Müşriklerin kurdukları hile ve tuzakların alt üst edilişi bina benzetmesiyle ifade edilmektedir.

27. Sonra Kıyamet Günü, onları rezil edecek. Ve "Hani, uğrunda ayrılığa düştüğünüz ortaklarım nerede?" diyecek. Kendilerine ilim[1] verilenler, "Rezillik ve kötülük, bugün gerçeği yalanlayan nankörlerin üzerinedir." diyecek.

__1-__ Vahye tabi olanlar. İlimden kasıt; bilgi veya bilim değil; gerçek ve kesin bilginin vahiy olduğuna inanmaktır. Yani, vahyin gerçekliğini kavramaktır.

28. Melekler, kendilerine haksızlık yapanların[1] canlarını alacakları zaman, onlar, teslimiyet içinde:[2] "Biz, kötü bir iş yapmadık." dediler. Hayır! Kuşkusuz, Allah, yapmış olduğunuz şeyleri çok iyi bilendir.

__1-__ Yaradılış amacına uygun yaşamayarak, hakkın yerine batılı tercih ederek. __2-__ Çaresizce son anda iman etmeye sığınarak.

29. O halde, içinde ebedi kalıcılar olarak Cehennem'in kapılarından girin! Büyüklük taslayanlar için ne kötü bir yerdir orası.

30. Ve takva sahiplerine: "Rabb'inizin indirdiği şey nedir?" denildi. "İyilik." dediler. Bu dünyada, iyilik yapanlar için iyilik vardır. Ve elbette ahiret yurdu daha hayırlıdır. Takva sahiplerinin yurdu ne güzeldir.

31. İçinden ırmaklar akan Adn Cennetlerine girerler. Orada, onlar için diledikleri her şey var. İşte Allah, takva sahiplerini[1] böyle ödüllendirir.

__1-__ Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya alan.

32. Melekler, onların canlarını en iyi şekilde alırlar. "Selam size. Yapmış olduğunuz iyi şeylere karşılık girin Cennete." derler.

33. Kendilerine meleklerin gelmesinden veya Rabb'inin emrinin gelmesinden başka bir şey mi bekliyorlar? Onlardan öncekiler de böyle yapmışlardı. Allah onlara haksızlık yapmadı. Fakat onlar kendilerine haksızlık yapmışlardı.

34. Böylece yaptıklarının kötülükleri onlara isabet etti. Alay ettikleri şey kendilerini kuşattı.

35. Şirk koşanlar, "Eğer Allah dileseydi biz ondan başkasına kul olmazdık. Babalarımız da olmazdı. Ne biz ne de babalarımız O'nun haram kıldığından başka hiçbir şeyi haram kılmazdık."[1] dediler. Onlardan öncekiler de böyle yaptılar. Bu durumda rasullerin üzerine düşen, vahyi apaçık bir şekilde tebliğden başkası değil.

***1-** Demek ki Allah'ın haram kıldığından başkasını haram kılmak şirk sayılan bir fiildir.*

36. Ant olsun ki, Biz, her topluma, Allah'a kulluk etmeleri ve tağuttan[1] uzak durmaları için bir rasul gönderdik. Allah onlardan bir kısmına hidayet etti, bir kısmına da sapkınlık hak oldu. Şimdi yeryüzünde gezin de, yalanlayanların sonunun nasıl olduğuna bakın.

***1-** Tağut, "Allah'a isyan etmek" anlamına gelen tağa kökünden türemiştir. Tağut sözcüğü, "Allah'a isyan eden, azgın, insanlara zorla hükmeden, kâfir, zorba kişi." demektir.*

37. Sen, onların, hidayete ermelerini, ne kadar çok istersen iste; sapkınlıkta kararlı olanlara[1], Allah hidayet etmez. Onlar için bir yardımcı da bulunmaz.

***1-** Allah, bütün uyarı ve çağrılara rağmen, sapkınlığı tercih edenlere, hidayet etmez.*

38. "Allah, ölen bir kimseyi diriltmez." diye olanca güçleriyle Allah'a yemin ettiler. Hayır! Allah'ın ölüleri diriltmesi kesin bir sözdür. Ancak insanların çoğu bu gerçeği kavramazlar.

39. Karşı çıktıkları şeyin[1] onlara açıklanması ve gerçeği yalanlayan nankörlerin, yalancılar olduklarını bilmeleri için diriltileceklerdir.

__1-__ Yeniden diriltilme olayı.

40. Bir şeyin olmasını istediğimiz zaman, sözümüz ona sadece, "Ol." demektir. O da olur.[1]

__1-__ "Ol deyince hemen olur" hükmü ile insanın ölümden sonra tekrar diriltilmesinin Allah için asla güç bir iş olmadığı, bunun olması için sadece Allah'ın ol demesinin yeterli olacağı ifade edilmektedir. Elbette ki Rabb'imizin "ol" demesi ile bütün bir evren olur. Ancak bu ifadenin evrenin yaradılışı ile bir ilgisi yoktur.

41. Zulme uğramalarından sonra, Allah yolunda hicret eden kimseleri, kesinlikle dünyada iyi bir yere yerleştiririz. Ahiret ödülü ise daha büyüktür. Keşke hicretten geri kalanlar bunu bilselerdi!

42. Onlar[1], sabreden kimselerdir. Rablerine, tevekkül[2] edenlerdir.

__1-__ Allah yolunda hicret edenler. __2-__ Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

43. Senden önce de, vahyimizi iletmede elçi olarak insandan[1] başkasını görevlendirmedik. Eğer bilmiyorsanız, zikir ehline[2] sorun.

__1-__ "İnsandan" anlamı verdiğimiz "ricalen" sözcüğü, sözcük olarak erkekler, adamlar demektir. Ayetin bağlamı dikkate alındığında, müşriklerin "neden melek değil de insan bir nebi" itirazlarına cevap verildiği görülmektedir. Dolayısı ile ayette yer alan "adamlar," sözcüğü "insan" anlamındadır. __2-__ Allah'ın öğütlerinden haberdar olan, Kitap Ehli'nin bilginlerine sorun.

44. Onları[1] beyyinelerle[2] kitaplarla gönderdik. Sana da zikri[3] indirdik. İnsanlara, kendilerine indirileni beyan edesin.[4] Ki böylece düşünüp öğüt alırlar.

__1-__ Senden önce elçi olarak gönderilenleri. __2-__ Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgiyle.__3-__ Öğüt. __4-__ Bir şeyin kanıtlarıyla ortaya konması, ilan edilmesi.

45. Sana sinsice kötü tuzaklar kuranlar, Allah'ın, kendilerini yerin dibine geçirmeyeceğinden veya ummadıkları bir yerden azabın gelmeyeceğinden emin midirler?

46. Veya gezinip dururlarken, onları ansızın yakalamasından. Onlar, bunu engelleyemezler de.

47. Veya kendilerini, yavaş yavaş yok etmeyeceğimizden. Buna rağmen, doğrusu Rabb'iniz, Çok Şefkatli'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

48. Onlar, Allah'ın yarattığı şeylerden, herhangi bir şeye bakmazlar mı? Gölgelerinin; boyun eğerek, saygıyla sağa sola dönüp O'nun yasalarına nasıl uyduklarını görmüyorlar mı?

49. Göklerde ve yerde bulunan hareket halindeki varlıkların tamamı ve melekler büyüklenmeden, Allah'a secde ederler.[1]

***1-** Allah'ın koyduğu yasalara boyun eğerler. Bu ayetten de anlaşılıyor ki, "secde" etmek demek, salât anında başın yere kapanması olan "secde" demek değildir. Yoksa hareket halindeki kuşların, hayvanların, böceklerin yere kapanarak secde etmeleri söz konusu değildir.*

50. Kendilerine egemen olan Rabb'lerine karşı gelmekten korkarlar ve emrolundukları şeyleri yaparlar.

51. Allah: "İki ilâh edinmeyin! O, ancak tek bir ilahtır. O halde, yalnızca Bana, Bana rehbet[1] duyun.

***1-** "Korkmak" anlamı da bulunan bu sözcüğün, buradaki anlamı, iki İlâh edinmenin ceza ile karşılanacağının bildirilmesidir.*

52. Göklerde ve yerde ne varsa, yalnız O'nundur. Din de O'nundur.[1] Böyleyken, Allah'tan başkasına mı takvalı oluyorsunuz.[2]

***1-** Kulluğun sahibi, uyulması gereken yasaların sahibi odur.*
***2-** Allah'tan başkasına mı yöneliyor ve saygı gösteriyorsunuz?*

53. Sahip olduğunuz nimetlerin tamamı, Allah'tandır. Sonra bir sıkıntıya uğradığınızda, yalnız O'na yalvarırsınız.

54. Sonra O, sizden sıkıntıyı giderince, bir kısmınız hemen Rabb'lerine şirk koşmaya başlar.

55. Kendilerine verdiklerimize nankörlük ediyorlar. Şimdilik faydalanın bakalım! Yakında göreceksiniz!

56. Onlar, kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden bilinçsizce[1] pay ayırıyorlar. Allah'a yemin olsun ki, uydurduğunuz bu şeylerden kesinlikle hesaba çekileceksiniz.

***1-** Körü körüne, akılsızca, düşüncesizce. Bu pay, "ilah" olarak gördükleri nesnelere ayrılan paydır.*

57. Kız çocuklarını Allah'a yakıştırıyorlar. O, bundan münezzehtir. Hoşlandıklarını[1] da kendilerine ayırıyorlar.

***1-** Erkek çocukları.*

58. Onlardan birisine, kız çocuğu olduğu haberi verildiği zaman, kızgınlığından yüzü kapkara kesilir.

59. Aldığı haberin kötülüğünden, insanların yüzüne bakamaz olur! Bu zillete[1] karşı onu yanında mı tutsun, yoksa toprağa mı gömsün! Dikkat edin, verdikleri hüküm[2] ne kötüdür!

***1-** Küçük düşürücü duruma karşı! **2-** Böyle düşünmeleri.*

60. Kız çocuğunun doğum haberinin kötü görülmesi ahirete inanmayanlara aittir. En yüce benzetme[1] Allah'a aittir. O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

***1-** Allah, bunu "iyi" bir şey olarak görmektedir.*

61. Eğer Allah insanları, haksızlıkları nedeniyle cezalandıracak olsaydı, yeryüzünde hiçbir canlı bırakmazdı. Ancak onları adı konulmuş bir süreye kadar erteler. Süreleri dolduğu zaman, ne bir saat ertelenir ne de öne alınır.

62. Onlar, hoşlanmadıkları şeyleri Allah'a ait kılarlar. Dilleri en iyinin kendilerine ait olduğu yalanını söyler durur. Ateş onlara aittir. Onlar ifratta[1] olanlardır.

***1-** Aşırılık, haddi aşma.*

63. Allah'a ant olsun ki, Biz, kesinlikle senden önceki toplumlara da elçiler gönderdik. Şeytan, onlara yaptıklarını süslü gösterdi. Şeytan, o gün de bu gün de onların velisidir.[1] Onlar için acı veren bir azap vardır.

1- *Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

64. Biz, sana Kitap'ı, hakkında ayrılığa düştükleri şeyleri, kendilerine beyan[1] etmen ve iman eden bir toplum için yol gösterici ve rahmet olmasından başka bir şey için indirmedik.

1- *Bir şeyin kanıtlarıyla ortaya konması, ilan edilmesi.*

65. Allah, gökyüzünden suyu indirerek, ölümünden sonra yeryüzüne hayat verdi. Bunda dinleyen[1] bir toplum için kesinlikle bir âyet[2] vardır.

1- *Gerçeğin sesine kulak veren.* ***2-*** *Gösterge, işaret, kanıt.*

66. Hayvanlarda da sizin için bir ibret vardır. Size, onların karınlarındaki fışkı[1] ile kan arasından süzülüp gelen içimi lezzetli, halis[2] bir süt içiriyoruz.

1- *Sindirilmiş besin.* ***2-*** *Arınmış, saf, arı duru hale gelmiş;*

67. Üzüm ve hurma meyvelerinden içecek[1] ve faydalı besinler elde edersiniz. Aklını kullanan bir toplum için, bunda kesinlikle bir ayet[2] vardır.

1- *Çevirilerde çoğunlukla, ayette geçen "sekran" sözcüğüne "sarhoşluk veren içki" olarak anlam verilmekte ve bu ayetin hükmünün içkiyi haram kılan ayetlerce nesh(geçersiz) edildiği söylenmektedir. Oysaki bu sözcük, meyvelerden doğal yollardan elde edilen meyve suyu, şerbet, sirke ve şıra anlamına gelmektedir. Kaldı ki Kur'an'da nesh edilmiş(iptal edilmiş) ayetler olduğunu söylemek; en yalın anlamı ile Kur'an'a iftira atmaktan başka bir şey değildir.* ***2-*** *Gösterge, işaret.*

68. Rabbin, bal arısına; dağlarda, ağaçlarda ve hazırladıkları şeylerde[1] yuva edinmesini vahyetti.[2]

***1-** Yuva, kovan. **2-** Nasıl yapacağını bildirdi/ilham etti, öğretti.*

69. "Sonra, bitkilerin hepsinden ye. Rabb'inin emre amade kılınmış yollarında dolaş."[1] Onun karnından, çeşitli renklerde sıvı çıkar. Onda, insanlar için şifa vardır. Bunda düşünen bir toplum için kesinlikle bir ayet vardır.

***1-** Rabb'inin sana bildirdiği/öğrettiği güzergâha uyarak çiçekten çiçeğe dolaş.*

70. Sizi, Allah yarattı, sonra da sizi vefat ettirecek. Sizden kiminiz de bilir bir haldeyken[1], hiçbir şey bilmeyen ihtiyar bir bunak oluncaya dek yaşatılır. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

***1-** Hafızası yerinde, aklı başında gücü kuvveti yerindeyken.*

71. Allah, rızık konusunda kiminizi kiminize üstün kıldı. Üstün kılınanlar; rızıklarını, yeminlerinin mülkü[1] olan kimselere aktarıyorlar da, onlar, onda eşit oluyorlar mı? O halde, Allah'ın nimetini mi inkâr ediyorlar?[2]

***1-** Sahip oldukları; köle, cariye, yetim, kimsesiz ve sorumluluklarını üstlendikleri. **2-** Benzer bir ayet olan, Rum Suresi, ayet 28'de de Rabb'imiz, "Kendinizden size bir örnek vermektedir: Size, verdiğimiz mallarda, yeminlerinizin mülkü olanlardan ortaklarınız var mı? Siz ve onlar bu mallarda eşit misiniz? Onları, bir birinizi saydığınız gibi sayar mısınız? Aklını kullanan bir kavim için ayetleri işte böyle açıklıyoruz." demektedir. Bu ayetlerde, Rabb'imiz; rızkı yaratan da, rızkın gerçek sahibi olan da Ben'im diyor. Ve diyor ki: Siz sağ elinizin mülkü olan kimseleri malınıza ortak ediyor musunuz ki, Ben, kullarımı rızıklandırırken, bu rızıklandırmamda, ilahlarınızı(Lat, Uzza, Menat) Kendime ortak edeyim. Ve onlar aracılığıyla veya onlarla birlikte size rızık vereyim. Diğer bir anlatımla Allah, rızık verici olan, yalnızca Benim demektedir. Rızk Benim değil mi? Onu dilediğim gibi dağıtırım.*

72. Allah sizin için, kendinizden eşler takdir etti ve o eşlerden de çocuklar ve torunlar takdir etti. Temiz şeylerle rızıklandırdı. Hala bâtıla mı inanıyorlar? Allah'ın nimetine nankörlük mü ediyorlar?

73. Onlar, Allah'ı bırakıp göklerden ve yerden kendilerine hiçbir rızık veremeyen ve hiçbir şeye güçleri yetmeyen şeylere kulluk ediyorlar.

74. Artık Allah'a benzerler uydurmayın. Kuşkusuz, Allah bilir siz bilmezsiniz.

75. Allah, hiçbir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olmuş bir köle ile tarafımızdan kendisine iyi bir rızık verip de ondan gizli ve açık olarak yardımda bulunan bir kimseyi örnek verir. Bunlar, hiç bir olurlar mı? Hamd, Allah'a mahsustur. Ne var ki onların çoğu bilmezler.[1]

***1-** "Bilmek", "ilim" anlamındaki bilmek değil, gerçeği kavrama, idrak etme anlamındadır.*

76. Allah, iki adamı da örnek verdi: Bunlardan biri dilsiz ve hiçbir şeye gücü yetmez; mevlasına[1] bir yüktür. Onu nereye gönderirse göndersin, bir iş beceremez. Bu adamla, adaleti emreden ve dosdoğru yolda olan eşit olur mu?

***1-** Veli, koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici.*

77. Göklerin ve yerin gaybı, yalnızca Allah'a aittir. Saatin[1] emri de yalnızca göz açıp kapamak veya ondan daha az bir zamanda olacaktır. Kuşkusuz, Allah Her Şeye Kadir'dir.

***1-** Kıyametin kopuşu.*

78. Ve Allah, sizi hiçbir şey bilmez halde, annelerinizin karnından çıkardı. Size işitme yetisi, görme yetisi ve fuadlar[1] verdi. Umulur ki şükredersiniz.

***1-** Gönül, yararlı olmak, bir şeye ilgi duymak ve sorumlu olmak gibi anlamlara gelmektedir.*

79. Gökyüzünün boşluğunda ilahi yasa gereği, uçuşan kuşları görmüyorlar mı? Onları, Allah'tan başkası o boşlukta tutamaz. Bunda inanan bir toplum için ayetler[1] vardır.

***1-** Göstergeler, işaretler, kanıtlar.*

80. Allah, evlerinizden sizin için bir huzur ve dinginlik yeri yaptı. Ve sizin için, hayvanların derilerinden yolculuğunuz sırasında ve konaklamanızda taşınabilir çadırdan evler ve yünlerinden, tüylerinden, kıllarından ev eşyası ve geçim aracı yaptı.

81. Allah, sizin için, yarattığı şeylerden gölgeler yaptı. Sizin için dağlardan sığınaklar, sizi sıcaktan koruyacak giysiler ve şiddetli darbelerden koruyacak giyisiler[1] yaptı. Sizin üzerinizdeki nimetini işte böyle tamamlıyor. Umulur ki; böylece teslim[2] olursunuz.

***1-** Zırh. **2-** Müslüman.*

82. Eğer yüz çevirirlerse, sana düşen sadece açık bir şekilde tebliğ[1] etmektir.

***1-** Davet etmek, bildirmek, duyurmak, anlatmak.*

83. Onlar, bu nimetleri Allah'ın verdiğini biliyorlar. Sonra da onu inkar[1] ediyorlar. Onların çoğu kâfir[2] kimselerdir.

***1-** Görmezden geliyorlar. **2-** Nankör.*

84. Her ümmetten[1] bir tanık getirdiğimiz gün, artık gerçeği yalanlayan nankörlere izin verilmez. Onlardan özür dilemeleri de istenmez.

***1-** Topluluktan.*

85. Zulmeden kimseler, azapla karşı karşıya kaldıklarında, artık onlardan azap hafifletilmez. Ve onlara fırsat da verilmez.

86. Şirk koşanlar, şirk koştuklarını gördüklerinde: "Rabb'imiz! İşte bunlar, Seni bırakıp da istekte bulunduğumuz, yakardığımız ortaklarımız." diyecekler. Şirk koşulanlar da: "Siz, kesinlikle yalan söyleyenlersiniz." diyerek, onları yalanlarlar.

87. İzin Günü[1], Allah'a teslim olurlar. Uydurdukları şeyler, yüzüstü bırakarak onlardan uzaklaşırlar.

***1-** Hesap görme günü.*

88. Küfredip, Allah'ın yolundan alıkoyanlara; yaptıkları bozgunculuk nedeniyle azap üstüne azap katarız.

89. Biz, o gün, her ümmetin kendi içinden birini, onların üzerine tanık getireceğiz. Seni de onların[1] üzerine tanık getiririz. Biz, sana her şeyin açıklayıcısı[2] olan bu Kitap'ı, teslim olanlara[3] bir kılavuz, bir rahmet ve bir müjde olarak indirdik.

***1-** Kendi çağdaşların/ümmetin. **2-** Hak ve batılın bilinmesi için gerekli olan şeylerin tamamını. **3-** Allah'a gönülden boyun eğen, bağlılık gösteren.*

90. Allah, adil olmayı, iyilik yapmayı ve yakınlarınızda olanlara yardım etmeyi emreder. Haddi aşmaktan, kötülük ve zorbalık yapmaktan men eder. Umulur ki bu uyarıdan öğüt alırsınız.

91. Söz verdiğiniz zaman, verdiğiniz sözü Allah için tutun. Allah'ı kendinize kefil kılarak, pekiştirdikten sonra yeminlerinizi bozmayın. Allah ne yaptığınızı bilir.

92. İçinizden bir topluluğun başka bir topluluktan daha güçlü olmasından etkilenerek, yeminlerinizi aldatma amacıyla; ipliğini sağlamca eğirdikten sonra, onu geri çözüp bozan kadın gibi olmayın. Allah, sizi bununla[1] sınıyor. Hakkında anlaşmazlığa düştüğünüz şeyler, kıyamet günü size açıklanacaktır.

***1-** Yeminlerinizle.*

93. Allah, dileseydi sizi tek bir ümmet[1] yapardı. Fakat Allah dileyeni saptırır, dileyeni de hidayete iletir.[2] Siz, yaptığınız her şeyden sorumlu tutulacaksınız.[3]

1- *Aynı inanca mensup, aynı düşünce ve amaca sahip topluluk.* ***2-*** *Hak edeni saptırır, hak edeni hidayete erdirir. Bu terkip; Allah, doğru yola iletilmeyi isteyeni doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmak isteyeni de sapkınlıkta bırakır; sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır, doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir, demektir. Hidayet ve dalalet konusu insanın dilemesiyle ilişkilidir. Allah, hiç kimseyi ne zorla hidayete erdirir ne de dalalete düşürür. İman ve inkâr konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir. Ayetteki "Şâe" sözcüğü, "dilediğini" anlamının yanı sıra, "şey edeni", "gayret göstereni", "bir şey yapmak isteyeni" anlamına da gelmektedir.* ***3-*** *Bu cümleden de anlaşılıyor ki dilediğini seçme sorumluluğu kişinin kendisine aittir.*

94. Yeminlerinizi, aranızda aldatma ve bozgunculuğa araç yapmayın. Yoksa yere sağlam bastıktan sonra[1] ayak kayar. Allah'ın yolundan saptığınız için kötülükle karşı karşıya kalırsınız. Ve ahirette de büyük bir azaba uğrarsınız.

1- *Hakk ve adalet üzerinde yaşarken.*

95. Allah'ın ahdini[1], küçük bir çıkara değiştirmeyin. Şayet bilirseniz, Allah'ın yanındaki ödülünüz daha iyidir.

1- *Allah'a verdiğiniz sözü.*

96. Sizin yanınızda olan şeyler tükenir, Allah'ın yanında olan şeyler ise tükenmez. Sabredenlere, ödüllerini yaptıkları şeylerin karşılığı olarak en iyi şekilde vereceğiz.

97. Erkek ve kadın, mü'min olarak kim sâlihâtı yaparsa[1], ona hoş, temiz bir hayat yaşatırız. Kesinlikle yaptıklarının karşılığını daha iyisiyle veririz.

1- *Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

98. Kur'an okuduğun zaman, recmedilmiş[1] şeytandan[2] hemen Allah'a sığın.[3]

***1-** Taşlanmış, kovulmuş. **2-** Şeytani düşüncelerden. **3-** Şeytandan Allah'a sığınmak, "Euzu billahi mine'ş-şeytani'r-racim" (kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım) demek değildir. Şeytandan Allah'a sığınmak: İns ve cinn güçlerin, kurumların, kişilerin; saptırıcı telkin ve yönlendirmelerini vahye sorarak, vahyi ölçü alarak, bunların sapkınlığa karşı kişinin kendisini korumasıdır. Yanlış düşünce ve davranışlara karşı Allah'ın gönderdiği vahyi ölçü almasıdır. Doğruyu, vahyiden öğrenip, şeytanın saptırmasını önlemektir. Zaten ayette, "Allah'a sığınırım de." denmemekte, "Allah'a sığın." denmektedir. Allah'a sığınmak da onun buyruklarına uymak demektir.*

99. Kuşkusuz, iman etmiş ve Rabb'lerine tevekkül[1] eden kimseler üzerinde, onun bir sultanlığı[2] yoktur.

***1-** Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma. **2-** Yaptırım gücü.*

100. Onun sultanlığı,[1] ancak kendisini veli[2] edinen ve Allah'a ortak koşan kimseler için söz konusudur.

***1-** Yaptırım gücü. **2-** Yardımcı, gözeten, dost, destekleyici. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

101. Biz, bir ayeti, başka bir ayetle değiştirdiğimiz[1] zaman: "Allah ne indirdiğini bilirken[2], sen kesinlikle uyduruyorsun." derler. Hayır, onların çoğu gerçeği bilmiyorlar.

***1-** Tevrat ve İncil'deki hükümlerin yerine yeni bir hüküm getirdiğimiz zaman. Kur'an'da "nesh" edilmiş(geçersiz kılınmış) ayetler olduğunu iddia ederek, Kur'an'a iftira atanlar, referans olarak bu ayeti ileri sürmektedirler. Oysa ayette söz konusu edilen şey, Kur'an'daki herhangi bir hükmün iptal edilmesi değil, daha önceki kitaplarda yer alan kimi hükümlerin değiştirilmesidir. Örneğin kıblenin yönünün değiştirilmesi gibi. **2-** Allah, böyle bir ayet indirmemiştir; Allah, hangi ayeti indireceğini biliyor. Bu ayetler, Allah'ın indirdiği ayetler değil, bunlar senin uydurmandır.*

102. De ki: "İman edenlerin; imanlarını pekiştirmek, Müslümanlara kılavuz ve müjde olmak üzere, Rabb'inden, Hakk ile çokça Rûhu'l-Kudus[1] indi.

***1-** Ruhu'l Kudus, Ruh ve Kudus sözcüklerinden oluşan belirtili isim tamlamasıdır. "Kudus'un Ruhu" demektir. "Kutsal Ruh" olarak, sıfat tamlaması şeklinde anlam verilmesi doğru değildir. İsim tamlaması olarak; Allah'ın Ruhu, Allah'ın vahyi, Allah'tan gelen bilgi anlamına gelmektedir. Ruh sözcüğü; "can", vücuda hayat veren cevher" demektir. Bu anlamından hareketle, isim tamlaması olarak vahiy sözcüğünün yerine kullanılmıştır. Kur'an'da dört yerde geçen Ruhu'l Kudus isim tamlamasındaki Kudus, Allah; ruh sözcüğü ise, "insana ve topluma hayat veren; düzen vererek onları canlı ve diri tutan, sağlıklı kılan ruh/can anlamındadır. Bu nedenle çevirilerde, Ruhu'l Kudus'a, "Cebrail" anlamı verilmesi doğru değildir. Ayrıca, ayette yer alan "nezzele" fiiline "indirdi" anlamı vermek, gramer olarak yanlıştır. Zira "indirdi" olabilmesi için, sözcüğün, nezzele değil "enzele" olması gerekirdi. Ayette yer alan "nezzelehu Ruhu'l Kudus" ifadesinin anlamı, "Ona çokça vahiy/Ruhu'l Kudus indi." demektir." O, dereceleri yükseltendir, arşın sahibidir. O, buluşma günü hakkında insanları uyarmak için Kendi buyruğundan olan "ruhu/vahyi" kullarından dilediğine ulaştırır. (Mü'min, 15) Ruhu'l Kudus ifadelerinin geçtiği ayetler: Bakara, 87, 253; Maide, 110; Haşr, 23.*

103. Ant olsun ki Biz, onların: "Ona ancak bir beşer öğretiyor." dediklerini biliyoruz. Kastettikleri kimsenin dili yabancıdır. Bu ise apaçık bir Arapçadır.

104. Allah, Allah'ın ayetlerine inanmayanları doğru yola iletmez. Ve onlar için çok acı bir azap vardır.

105. Ancak, Allah'ın ayetlerine inanmayanlar yalan uydururlar. Zaten onlar, yalancıların ta kendileridir.

106. Kalbi iman ile yatışmış olduğu halde, -baskı ile zorlanan kimse hariç- kim imanından sonra Allah'ı küfrederse[1] ve kim küfre göğüs açarsa, bilsin ki Allah'ın gazabı onların üzerinedir. Bunlar için büyük bir azap vardır.

***1-** Allah'ı inkâr ederse.*

107. Bunun nedeni, onların dünya hayatını sevip onu ahirete tercih etmeleridir. Allah, nankörlük yapanlara hidayet etmez.

108. İşte onlar, Allah'ın, kalplerini[1], kulaklarını ve gözlerini mühürlediği kimselerdir. Onlar, gafil olanların ta kendileridir.

1- *Akletme yetilerini.*

109. Kuşkusuz onlar, ahirette hüsranda olanlardır.

110. Sonra, Rabb'in, zulme uğrayıp hicret etme zorunda kalan, ardından da cihat edip, sabredenlerin[1] yanındadır. Rabb'in, onlara karşı Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- *Direnen, yılmayan, kararlılıkla yoluna devam eden.*

111. O gün gelir ve herkes kendi canını kurtarmak için çabalar. Herkese, yaptığı şeylerin karşılığı tastamam ödenir. Onlara asla haksızlık edilmez.

112. Allah, güvenli ve her yönden tatmin olmuş bir kenti örnek verdi. Oraya, her yerden bol bol rızık geliyordu. Ne var ki, Allah'ın nimetlerine nankörlük ettiler. Bunun üzerine Allah da onlara kaypaklıkları nedeniyle açlık ve korku elbisesini tattırdı.[1]

1- *Açlık ve korku onları her taraftan kuşattı.*

113. Ant olsun ki, onlara, içlerinden bir rasul geldi. Fakat onu yalanladılar. Bunun üzerine onları azap yakaladı. Onlar zalimlerdir.

114. Eğer Allah'a kulluk ediyorsanız, Allah'ın nimetine şükredin. Allah'ın size verdiği rızıklardan helal ve temiz olarak yiyin.

115. Allah, size sadece ölmüş hayvan etini, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilenleri[1] haram kıldı. Ancak kim mecbur kalırsa[2] haddi aşmadığı ve hakkı çiğnemediği takdirde, bilsin ki doğrusu Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- *Bundan kasıt, tapınma ve ibadet amacıyla; adanma düşüncesiyle başka bir ilah adına kesilenlerdir. Yoksa sanıldığı gibi, kesme işlemi sırasında Allah'ın adını anma mecburiyetinden söz edilmemektedir.*

2- *Açlık nedeniyle bir şeyler yemek zorunda kalmışsa*

116. Kendi yalanlarınızı, Allah'a dayandırarak, dilinize geldiği gibi yalan yanlış, "Şu helâldir, şu haramdır." demeyin. Uydurduğu yalanı Allah'a dayandıranlar, kurtuluşa eremezler.[1]

***1-** Başta hadis adı altında olmak üzere, din adına üretilmiş bilgi kaynaklarından "icma, kıyas, fıkıh" Allah'ın haram etmediği o kadar çok şey haram olarak tanımlanmış ki bu haram ve günahlarla İslam adeta mayınlı bir tarlaya dönüştürülmüş güç yetirilemez bir hal almıştır. Oysaki haram ve helali belirleme hakkı yalnızca Allah'a aittir.*

117. Bu yaptıkları az bir yararlanmadır. Onlara acı bir azap vardır.

118. Sana anlattıklarımızı daha önce Yahudilere de haram kılmıştık. Biz, onlara haksızlık yapmadık. Fakat onlar kendi kendilerine haksızlık ediyorlardı.

119. Sonra, Rabb'in, cahillikle[1] kötülük yapan ve sonra bunun ardından tövbe edip düzelen kimseleri bağışlar. Çünkü Rabb'in Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Bilmeyerek, düşüncesizlikle. İradesine sahip olamayarak.*

120. İbrahim, hanif[1] olarak Allah'a yönelen bir ümmetti.[2] Ve müşriklerden değildi.

***1-** Birleyici, şirk koşmaksızın tevhide yönelen. **2-** Bir önderdi/imamdı.*

121. Allah'ın nimetlerine şükrediciydi. Onu seçti ve dosdoğru yola iletti.

122. Ona dünyada iyilikler verdik ve kuşkusuz o, ahirette de sâlihlerdendir.[1]

***1-** Seçkinlerdendir.*

123. Sonra sana: "Hanif olarak İbrahim'in milletine[1] uy, o müşriklerden değildi." diye vahyettik.

***1-** Millet sözcüğü çevirilerde "din" olarak geçmektedir. Oysa bu sözcük din değil; dine dayalı yaşam biçimi, inanç sistemi, uygarlık gibi anlamlara sahiptir.*

124. Sebt[1] yalnızca ihtilafa düşenler üzerine kılındı.[2] Kuşkusuz, senin Rabb'in ihtilaf edip durdukları şeyler hakkında Kıyamet Günü, aralarında kesinlikle hüküm verecektir.

***1-** Cumartesi günleri balık avlama yasağı. **2-** İlahi buyruklara muhalefet edenlere yasaklandı.*

125. Rabb'inin yoluna, hikmetle[1] ve iyiliği öğütleyerek çağır. Onlarla en iyi şekilde mücadele et. Rabb'in, kendi yolundan sapanları bilir. O doğru yolda olanları da bilir.

***1-** Sağlıklı ve derinlikli düşünme, gerçeği kavrama, doğru hüküm verme yetisi.*

126. Eğer siz, sert karşılık vermek zorunda kalırsanız, o zaman onların size verdiği karşılığa orantılı olarak karşılık verin. Ama sabrederseniz[1], elbette böyle bir davranış sabredenler için daha hayırlıdır.

***1-** Bağışlarsanız.*

127. Sabret! Senin sabrın yalnızca Allah iledir[1]. Onlar için üzülme. Onların kurdukları tuzaklar nedeniyle darlanma.

***1-** Sana dayanma gücünü, direnme azmini Allah verir.*

128. Kuşkusuz, Allah, takvalı[1] olanlarla ve iyi davranan kimselerle beraberdir.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.*

14. Bölümün Sonu

İSRA SÛRESİ

[İniş sırası: 50, Mekki, 111 ayet.
Adını 1. ayetteki "isra/ gece yolculuğu" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Kulunu, ayetlerimizden gösterelim diye, Mescid-i Haram'dan[1] çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya[2] bir gece yürüttü. Ki O sübhandır.[3] Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Gören'dir.

1- *Kâbe.* ***2-*** *Mescid-i Aksa, uzaktaki mescid demektir. Bu mescidin, nerede oluğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır. Haram/dokunulmaz kılınan bölgenin mescidi olan Mescid-i Haram'ın, en uzağında olan mescid olmalıdır. Kudüs'teki Mescid olarak anılması gerçeği yansıtmayan bir rivayettir. Zira bu ayetin inişinden yaklaşık 50 yıl sonra, ismi, Abdülmelik b. Mervan tarafından Mescid-i Aksa olarak değiştirilen ve bugün Mescid-i Aksa olarak anılan mescidin o zamanki adı "Beytü'l-Makdis"ti. Bu rivayet aynı zamanda "miraç" olayına dayanak yapılmaktadır. Bu ayetin, tamamen uydurma olan "miraç" olayı ile bir ilgisi yoktur.* ***3-*** *Bütün noksanlıklardan uzaktır.*

2. Musa'ya, İsrail Oğullarına, Ben'den başka bir vekil[1] edinmeyin diye, doğru yola ileten o Kitap'ı verdik.

__1-__ Her şeyin koruyucusu, yöneticisi, dayanağı ve kefili olan; varlığı ayakta tutan, sürdüren, koruyan kontrol altında tutan, rızkını ve hak ettiğini veren.

3. Ey Nuh ile birlikte taşıdığımız kimselerin soyundan olanlar! Gerçek şu ki, o çok şükreden bir kuldu.

4. İsrailoğulları'na Kitap'ta hükmü bildirdik: "Siz kesinlikle iki kez yeryüzünde fesat çıkaracaksınız ve kibirlenip böbürleneceksiniz."

5. Birincisinin zamanı gelince çok güçlü kullarımızı üzerinize gönderdik. Yurtlarının içlerine kadar girdiler işgal ettiler. Böylece yapılan uyarı gerçekleşmiş oldu.

6. Sonra sizi, onlara karşı tekrar üstün kıldık. Size mallarla ve evlatlarla yardım ettik. Ve sayınızı çokça artırdık.

7. Eğer iyilik yaparsanız, kendinize iyilik yapmış olursunuz. Eğer kötü olursanız, o da kendiniz içindir. Diğer bozgunculuğunuzun cezalandırma zamanı geldiğinde, sizi kötü duruma düşürmek için, ilk kez girdikleri gibi mescide[1] girsinler. Ve yücelttiğiniz şeyleri darmadağın edip mahvetsinler.

__1-__ Kudüs'e. Kudüs'ün M.S. 70 yılında işgal edilmesi.

8. Umulur ki Rabb'iniz size merhamet eder. Eğer siz dönerseniz, Biz de döneriz.[1] Ve Biz Cehennem'i gerçeği yalanlayan nankörler için kuşatıcı kıldık.

__1-__ Yine bozgunculuk yaparsanız, Biz de yine cezalandırırız..

9. Bu Kur'an, en doğru olana iletir. Sâlihâtı yapan[1] müminlere kesinlikle büyük bir ödül olduğunu müjdeler.

__1-__ Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

10. Ahirete inanmayanlara can yakıcı bir azap hazırlandığını haber verir.

11. İnsan hayra dua eder gibi, şerre dua ediyor. İnsan[1] çok acelecidir.

__1-__ Ayette sözü edilen insandan kasıt, insanların tamamı değil, ahirete inanmayan gerçeği yalanlayan nankörlerdir.

12. Biz geceyi ve gündüzü iki âyet[1] yaptık. Sonra geceyi karanlık, gündüzü aydınlık yaptık ki Rabb'inizin bahşettiği nimetleri çalışıp kazanasınız ve yılların sayısını ve hesabını yapma imkânı bulasınız. Biz, her şeyi ayrıntılı olarak açıkladık.

__1-__ Gösterge, işaret.

13. Her insanın kuşunu[1] kendi boynuna doladık.[1] Kıyamet günü, yaptıklarının tamamını gösteren kitabı önüne koyarız.

__1-__ Cahiliye döneminde insanlar kuş uçurarak bir şeyin kendileri için iyi mi kötü mü olacağına karar veriyorlardı. Ayet, bir benzetme ile kişinin başına ne geleceğini bilmesi için kuşunun hangi yöne gittiğine bakmasına gerek olmadığını, zira herkesin kuşunun kendi boynuna asıldığını söylemektedir. Bu kuş insanın amelinden başka bir şey değildir.

14. Kitabını[1] oku. Bugün hesap görücü olarak sen kendine yetersin.

__1-__ İnsanın, yaptığı her şeyinin kayda alındığı kitap.

15. Kim doğru yolda olursa, ancak kendi iyiliği için doğru yolda olur. Kim de saparsa ancak kendi kötülüğü için sapmış olur. Ve hiçbir yük taşıyıcı, başkasının yükünü yüklenmez.[1] Ve Biz, bir rasul göndermedikçe azap edecek değiliz.

__1-__ Her kim zerre miktarı bir hayır işlerse onu görecek, her kim zerre miktarı bir şer işlerse onu görecek. (99/Zilzal, 7-8)

16. Biz bir beldeyi yok etmek istersek, varlık ve güç sahibi ileri gelenlerine uyarımızı yaparız, buna rağmen bozgunculuk yaparlarsa böylece söz[1] hak olur. Ve onu helak ederek yok ederiz.

__1-__ Cezalandırma.

17. Nuh'tan sonra böyle nice nesilleri yok ettik. Kullarının kötülüklerini görmede ve haberdar olmada tek başına Rabb'in yeter.

18. Kim aceleciyi[1] isterse, dilediğimiz kimseye dilediğimiz şeyi çabuklaştırırız. Sonra onun için Cehennem'i mekân yaparız. Kınanmış ve kovulmuş olarak oraya girer.

***1-** Geçici olan, çabuk biten dünyayı.*

19. Kim de ahireti isterse ve mümin olarak onun gerektirdiği şekilde çalışırsa, işte onların çalışmaları şükredilendir.[1]

***1-** Çalışmalarının karşılığı verilendir. Ayetten de anlaşıldığı gibi şükretmek demek, karşılığını vermek demektir. Kim ki Allah'a şükretmek istiyorsa, Allah, kendisine her ne verdiyse onun karşılığını vermelidir. Sözle şükretmenin bir anlamı yoktur. Canın/hayatın şükrü Allah'a kulluk yapmaktır. Malın şükrü infaktır. Aklın şükrü teslim olmaktır vs.*

20. Biz, bu dünyayı isteyene de, ahireti isteyene de veririz. Bu, Rabb'inin atâlarındandır.[1] Rabb'inin atâları kısıtlanmış değildir.

***1-** Nimetlerindendir, ihsanındandır.*

21. Bak! Onların bir kısmını bir kısmından daha fazla imkân sahibi kıldık. Elbette ahiret, dereceler ve imkân bakımından da daha büyüktür.

22. Allah ile birlikte başka bir ilah edinme. Yoksa kınanmış ve hor görülmüş olarak kalırsın.

23. Rabb'in, Kendisinden başkasına kul olmamanızı, anne ve babaya iyi davranmanızı kaza[1] etti. Eğer ikisinden birisi veya her ikisi senin yanında yaşlanırlarsa sakın onlara "öf" deme, onlara kaba davranma. Ve ikisine de kerim[2] şekilde konuş.

***1-** Hükmetti. **2-** Onurlarını zedelemeden, saygılı, candan, tatlı dil ve güzel bir üslupla konuş.*

24. Ve merhametle, alçakgönüllüce onlara kol kanat ger. Ve de ki: "Rabb'im, onların beni büyütürken gösterdikleri merhamet gibi, onlara merhamet et."

25. Rabb'iniz niyetinizi çok iyi bilir.[1] Eğer salihler[2] olursanız, o zaman kuşkusuz O, Kendisine yönelenleri bağışlayıcıdır.

***1-** Anne ve babanıza karşı ne düşündüğünüzü. **2-** Erdemli, samimi, iyi kimseler.*

26. Yakınlık sahibine[1], düşkünlere ve kendisini Allah'ın yoluna adamış olanlara[2] yardım yap! Savurganlık yaparak saçıp savurma.

***1-** Himaye ettiklerine, yanında yer alanlara, yakınlık gösterenlere, akrabaya. **2-** "Ayette yer alan "ibne es sebili/yol oğlu" deyimine, "yolda kalanlara" olarak anlam verilmektedir. Sebil, üzerinde yürünen/gidilen "yol" demek değildir. Sebil, "iki şey arasından birini seçmek anlamında "tercih edilen yol" demektir. Yani, Hakk veya Batıl yoldan "birini tercih etmek" anlamına gelmektedir. Bu nedenle doğru anlamın "yolda kalanlar" değil, bütün zamanını "Allah yolunda" çalışmaya ayırmış olan anlamındadır. Veya yaptıkları şeyi yarım kalmış olanlar.*

27. Savurganlık yapanlar, şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabb'ine karşı çok nankördür.

28. Rabb'inden, ümit ettiğin rahmeti isterken, onlardan yüz çevirirsen[1] bari yumuşak davranarak gönüllerini al.

***1-** İmkânın olmadığı için onlara yardım edemezsen.*

29. Elini bağlayıp boynuna asma. Onu büsbütün de açma.[1] Aksi halde kınanırsın ve yaptığına pişman olur kalırsın.[2]

***1-** Cimri olma, savurganlık da yapma. **2-** Cimrilik edersen kınanırsın, savurganlık yaparsan pişman olursun.*

30. Rabb'in, dilediği kimsenin rızkını genişletir ve kısar. O, kullarından Haberdar Olan'dır, Her Şeyi Gören'dir.

31. Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Onları ve sizi sadece Biz rızıklandırırız. Onların öldürülmesi büyük bir suçtur.

32. Zinaya yaklaşmayın[1]. O, fuhuştur[2] ve kötü bir yoldur.

__1-__ Zinaya neden olacak şeylerden uzak durun. __2-__ Aşırılık, hayâsızlık, çok çirkin ve kötü.

33. Allah'ın haram[1] kıldığı bir canı haksız yere öldürmeyin. Kim haksız yere öldürülürse, Biz onun velisini sultan[2] kıldık. O da öldürmede haddi aşmasın. O yardım olunmuştur.[3]

__1-__ Kutsal. Yasak. __2-__ Hesap sormada yetkili kıldık. __3-__ Hesap sorma hakkı ve yetkisi sağlanarak, kendisine yardım sağlanmıştır.

34. En iyi şekilde olmadıkça, olgunluk çağına erişinceye kadar yetimin malına yaklaşmayın. Ve verdiğiniz sözleri[1] yerine getirin. Verilen söz insanı sorumlu yapar.

__1-__ Haklarını koruyacağınıza dair verdiğiniz sözleri.

35. Ölçtüğünüz zaman tam ölçün ve doğru terazi ile tartın. Bu daha hayırlı ve daha iyidir.

36. Hakkında bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme! Kuşkusuz kulak, göz ve fuad[1] bunların hepsi ondan sorumludur.[2]

__1-__ Gönül. Yararlı olmak, bir şeye ilgi duymak ve sorumlu olmak. __2-__ Nahl suresi, 116. ayet: Kendi yalanlarınızı Allah'a dayandırarak dilinize geldiği gibi yalan yanlış, "Şu helâldir, şu haramdır" demeyin. Yalanını Allah'a dayandıranlar iflah olmazlar.

37. Yeryüzünde büyüklenerek yürüme! Sen asla yeri yaramazsın ve boyca dağlara erişemezsin.

38. Bütün bunlar, Rabb'inin yanında hoş görülmeyen kötü şeylerdir.

39. İşte bunlar, senin Rabb'inin, sana hikmetten[1] vahyettiği şeylerdendir. Allah ile birlikte başka ilah edinme. Yoksa kınanmış ve kovulmuş olarak Cehennem'e atılırsın.

***1-** Toplumu güçlendirme, sağlamlaştırma, düzenleme, baskı, zulüm ve fesadı engellemeye dair kural ve ilkelerin yer aldığı hükümlerden. Bu ayete, "İşte bunlar, Rabb'inin sana vahyettiği hikmetlerdendir." şeklinde anlam vermek, doğru değildir. Zira vahyedilen şey, "hikmet"in kendisi değil; söz konusu hikmet, vahyedilen şeylerin yer aldığı kaynağın adıdır.*

40. Rabb'iniz, oğulları size ayırdı da kendisi meleklerden kızlar mı edindi? Siz gerçekten çok büyük laf ediyorsunuz.[1]

***1-** Söylediklerinizle haddinizi aşıyorsunuz.*

41. Ant olsun ki Biz, bu Kur'an'da öğüt alsınlar diye her türlü açıklamayı yaptık. Oysaki bu onların yalnızca nefretlerini arttırdı.

42. De ki: "Eğer dedikleri gibi, O'nunla beraber başka ilahlar olsaydı, o zaman onlar da mutlaka arşın sahibine bir yol[1] ararlardı."

***1-** O'nunla baş etmek, O'nu yenmek, O'na karşı koymak için bir şeyler yaparlardı.*

43. Allah, onların iddialarından Münezzeh'tir[1] ve Yüceler Yücesidir.

***1-** Her türlü eksiklikten uzaktır.*

44. Yedi gök, yeryüzü ve içindekiler, O'nu tesbih[1] ederler. Onu hamd[2] ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz, onların tesbihlerini kavrayamazsınız. Kuşkusuz O, Çok Hoşgörülü'dür, Çok Bağışlayıcı'dır.

***1-** Evrendeki canlı- cansız varlığın tamamı; Allah'ın varlığına ve gücüne tanıklık etmekte ve onun yüceliğini ifade etmektedir. Allah'ın koyduğu yasaların işleyişindeki kusursuzluk ve düzen, Allah'ın tesbih edilmesidir. **2-** Yüceltme, övgü.*

45. Kur'an okuduğun[1] zaman, seninle ahirete inanmayanlar arasına görünmez bir perde çekeriz.

***1-** İnsanlara vahi anlatırken.*

46. Kur'an'ı anlamalarına engel olsun diye, kalplerine perde, kulaklarına bir ağırlık koyduk. Sen, Kur'an'da Rabb'inin tekliğini andığın zaman, nefretle arkalarını dönüp kaçarlar.

47. Biz onların seni ne amaçla dinlediklerini ve kendi aralarında konuştuklarında da, o zalimlerin: "Siz büyülenmiş bir adamdan başkasına uymuyorsunuz." dediklerini çok iyi biliyoruz.

48. Seni neye benzettiklerine[1] bir bak! Bu yüzden sapkınlaştılar. Artık, bir daha doğru yolu bulamazlar.

***1-** Mecnun, kâhin, sihirbaz, şair vs.*

49. "Biz kemik yığını ve toz toprak olduktan sonra, gerçekten de yeni bir yaratılışla mı diriltileceğiz?" dediler.

50. De ki: "İster taş, ister demir olun;

51. Veya göğüslerinizde büyüyen[1] herhangi bir varlık." Sonra da, "Bizi kim geri çevirecek?[2]" diyecekler. De ki: "Size ilk defa fıtrat[3] belirlemiş olan." Alaylı alaylı başlarını sallayarak: "Ne zamandır o?" diyecekler. De ki: "Belki de pek yakın bir zamanda."

***1-** Yüreğinizde büyüttüğünüz, ölümünü imkânsız gördüğünüz, çok güçlü olarak hayal ettiğiniz bir şey olun. **2-** Yeniden diriltecek. **3-** Yaradılış ve yaşayış yasalarınızı.*

52. "Sizi çağıracağı[1] gün, O'nu överek çağrıya uyacaksınız ve dünyada çok kısa bir süre kaldığınızı sanacaksınız."

***1-** Diriltileceğiniz gün.*

53. Kullarıma de ki: "Sözün en iyi olanını söylesinler!" Şeytan, onların aralarını bozar. Şeytan, insan için apaçık bir düşmandır.

54. Rabb'iniz sizi daha iyi bilir. Dilerse size merhamet eder veya dilerse size azap eder.[1] Seni onlara vekil[2] olarak göndermedik.

***1-** Merhameti gerektiren bir şey yaparsanız size merhamet eder, azabı gerektiren bir şey yaptıysanız size azap eder. Buna hiçbir güç engel olamaz.* ***2-** Koruyucu, dayanak, kefil.*

55. Göklerde ve yeryüzünde kimlerin olduğunu Rabb'in daha iyi bilir. Ant olsun ki Biz nebilerin kimini kiminden, kimi nitelikleriyle üstün kıldık. Davud'a Zebur'u verdik.

56. De ki: O'ndan başka, zanda bulunduklarınızı[1] çağırın. Oysa onlar, sizden bir sıkıntıyı yok etme veya onu değiştirmeye güç yetiremezler.

***1-** İlah sandıklarınızı.*

57. İşte onların, o yöneldikleri de[1] Rabb'lerine daha yakın olmak için vesile arayan, O'nun rahmetini uman ve O'nun azabından korkan kimselerdir. Gerçekten Rabb'inin azabı korkunçtur.

***1-** Yöneldikleri varlıklar, melekler, cinler, ilahlar, vs.*

58. Hiçbir belde[1] yoktur ki, Kıyamet Günü'nden önce biz onu yok etmeyelim veya şiddetli bir azap ile azaplandırmayalım. Bu Kitap'ta[2] kayıtlıdır.

***1-** Halkı müşrik olan, zulmeden.* ***2-** Bu, ilahi yasamız gereğidir.*

59. Bizi âyet[1] göndermekten alıkoyan şey, öncekilerin onu[2] yalanlamış olmalarıdır. Semud halkına gözleri göre göre o dişi deveyi verdik. Onu öldürerek[3] kendilerine haksızlık ettiler. Ve Biz, âyetleri[4] uyarmaktan başka bir şey için göndermeyiz.

***1-** Mucize.* ***2-** Gönderdiğimiz mucizeleri.* ***3-** Hud suresi, 65.* ***4-** Mucizeleri.*

60. Hani bir zaman sana: “Rabb’in insanları kuşatmıştır.” demiştik. Sana gösterdiğimiz o rüyeti[1] ve Kur’an’da lanet edilen ağacı[2], sadece insanlar için fitne[3] kıldık. Biz onları uyarıyoruz. Fakat bu onların aşırı azgınlıklarını daha da artırmaktan başka bir şeye yaramıyor.

***1-** Rüyayı/Açık görüntüyü. Bu görüntünün, bu surenin birinci ayetinde yer alan görüntü olduğu hususunda ittifak derecesinde görüş birliği bulunmaktadır. **2-**“Ağaç (şecer)” sözcüğü, 7/A’raf, 19’da ve daha birçok ayette bilinen anlamı ile ağaç değil, “hiçbir kural tanımaksızın, yığınlarla mal, mülk biriktirmek” anlamında mecaz bir ifadedir. Yoksa Kur’an’ın bilinen anlamıyla herhangi bir ağacı lanetlemiş olması düşünülemez. **3-** Sınav.*

61. Hani Biz meleklere, “Âdem’e secde edin.[1]” dediğimiz zaman, iblis hariç hepsi secde etti. İblis, “Ben, çamurdan yarattığın kimseye mi secde edeceğim?” dedi.

***1-** Saygı gösterip, değerini takdir edin. Onun, şerefli bir varlık olarak yaratıldığını kabul edin.*

62. Dedi ki: “Bu mu benden mükerrem[1] kıldığın varlık? Eğer bana Kıyamet Günü’ne kadar müsaade edersen, pek azı hariç, onun soyunu kesinlikle buyruğum altına alacağım.

***1-** Şerefli, yüce.*

63. Allah, “Git! Onlardan kim sana uyarsa, bilin ki bunun karşılığı tam bir karşılık olarak Cehennem’dir.” dedi.

64. Onlardan, gücünün yettiğini sesinle[1] ayart. Atlıların ve yayalarınla[2] onları yaygara ile yönlendir. Mallarında ve çocuklarında onlara ortak ol[3]. Ve onlara vaatlerde bulun. Şeytanın vadettikleri gururdan[4] başka bir şey değildir.

***1-** Söyleyeceklerinle/vereceğin vesvese ile. **2-** Bütün gücünü kullanarak. **3-** Mallarını ve evlatlarını kullanarak onlara kötülük yaptır, günah işlet. **4-** Aldanmaktan.*

65. “Bana yönelmiş kullarım üzerinde, senin bir sultanın[1] yoktur. Vekil[2] olarak Rabb’in yeter.”

__1-__ Sultan, bir kimsenin yetkili kılındığına; yetkili olduğuna dair verilen yetki belgesi anlamına gelmektedir. Söz ve yetki sahibi demek olan “Sultan” sözcüğü de bu sözcükten türemiştir. __2-__ Her şeyin koruyucusu, yöneticisi, dayanağı ve kefili olan; varlığı ayakta tutan, sürdüren, koruyan kontrol altında tutan, rızkını ve hak ettiğini veren.

66. Rabb’iniz, lütfundan arayasınız[1] diye sizin için denizde gemileri yürütendir. O’nun size olan rahmeti kesintisizdir.

__1-__ Rızık aramak, ticaret yapmak ve seyahat etmek için.

67. Denizde bir sıkıntı size dokunduğu zaman, O’ndan başka yalvardıklarınız kaybolup gider. Fakat sizi karaya çıkarınca, yüz çevirirsiniz. İnsan çok nankördür.[1]

__1-__ Ayette, nankörlükle itham edilen “insan,” insanların tamamı değil; yapılan iyiliğin, yardımın değerini takdir etmeyenlerdir. Keza bu surenin 70. ayetinde insanoğlunun kerem sahibi kılındığının söylenmesi, bunu yeterince açıklamaktadır.

68. Peki, sizi karada yerin dibine geçirmesinden veya üzerinize bir kasırga göndermesinden güvende misiniz? Sonra kendinize bir vekil[1] de bulamazsınız.

__1-__ Koruyucu.

69. Ya da sizi tekrar oraya[1] döndürüp de böylece üzerinize kasırgalar göndermeyeceğinden ve ettiğiniz nankörlük nedeniyle sizi boğmayacağından emin mi oldunuz? Sonra bu yaptığınızdan dolayı Bize karşı size yardım edecek birini bulamazsınız.

__1-__ İhtiyacınızdan dolayı tekrar denize gittiğinizde.

70. Ant olsun ki insanoğlunu kerem[1] sahibi kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Ve onları temiz şeylerden rızıklandırdık. Onları, yarattıklarımızın birçoğuna üstün kıldık.

__1-__ Şeref/onur sahibi kıldık.

71. O gün, bütün insanları imamlarıyla[1] çağırırız. O gün kimin kitabı[2] sağından[3] verilirse, işte onlar kendi kitaplarını okurlar[4] ve kıl kadar haksızlığa uğratılmazlar.

1- *İçinde yer aldıkları, birlikte oldukları, ortak hareket ettikleriyle, taraftarlar birliği ile peşi sıra gittikleri kimse ile kişisel veya toplumsal önderliklerle.* ***2-*** *Yaptıklarının yazılı olduğu kitap, amel defteri.* ***3-*** *Bu bir deyimdir. Araplarda sağ taraf deyimi "uğur, mutluluk, sağlamlık ve kurtuluşu" ifade etmektedir.* ***4-*** *Yalnızca onda yazılı olanlardan sorumlu olurlar.*

72. Bu dünyada kör olan, ahirette de kör olacaktır[1]. Yol bulma bakımından körden daha şaşkın olacaktır.

1- *Bu dünyada gerçeği görmeyen, doğru yolu bulmayan, ahirette de bulamayacaktır.*

73. Onlar, fitneyle[1] neredeyse seni, sana vahyettiğimizden ayırarak, ondan başkasını Bize karşı uyduran bir iftiracı konumuna düşüreceklerdi.[2] O zaman seni halil[3] edinirlerdi.

1- *Baskı ve zorbalıkla.* ***2-*** *Müşrikleri kazanmak adına kimi ilkeleri yumuşatarak, vahyin özü ile bağdaşmayan onları hoşnut edecek, onlara bir takım ayrıcalıklar sağlayacak ödünler verecektin.* ***3-*** *Yoldaş, dost. İz bırakan önder.*

74. Seni dirençli kılmasaydık, ant olsun ki sen, onlara az da olsa eğilim gösterecektin.

75. O durumda sana, hayatın da ölümün de azabını kat kat tattırırdık. Sonra Bize karşı bir yardımcı da bulamazdın.

76. Neredeyse seni bulunduğun yerden çıkman için tedirgin etmeyi başaracaklardı. Eğer öyle olsaydı, onlar da senin ardından ancak az bir süre kalabilirlerdi.

77. Senden önce de gönderdiğimiz rasullerimize uyguladığımız sünnetimiz budur. Bizim sünnetimizde[1] bir değişiklik bulamazsın.

1- *Sünnetullah: Allah'ın yasası.*

78. Güneş'in batmasından[1] gecenin karanlığı bastırıncaya kadar salâtı ikame et.[2] Ve fecrin kur'anı;[3] kuşkusuz fecrin kur'anı[4] tanıklıdır.

1- Ayette geçen ve "Güneşin dönmesi(zeval vakti)" olarak anlam verilen "duluk" sözcüğü, "batmak" demektir. "Dulûku'ş-şems" deyimi ise Güneşin batması demektir. Yani, "Güneşin batma anı" anlamına gelmektedir. Dolayısı ile bu ayet, öğlenden akşama kadar geçen bir zaman dilimini değil, akşam namazının vaktini belirlemektedir. Diğer bir ifade ile akşam salatının/namazının başlangıç ve bitimini belirlemektedir. ***2-*** *Namaz kıl.* ***3-*** *"Kur'âne'l-Fecri," tamlamasındaki kuran sözcüğü fecrin, yani sabah şafağının iyice yoğunlaşıp toplanması anlamındadır. Kur'ân'ın sözcük anlamı toplamak, bir araya getirmek, içinde tutmak vb. dir."* ***4-*** *"Fecrin, yani sabah şafağınını iyice yoğunlaştığı zaman sabah namazının kılınacağını söylemektedir. Şafağın yoğunlaşmasının görülen bir şey olduğu ifade edilmektedir.*

79. Gecenin bir kısmında, sana özgü, nafile[1] olarak, onunla[2] teheccüd[3] et. Böylece Rabb'inin, seni övgüye değer bir makama çıkarması umulur.

1- *İlave, fazladan.* ***2-*** *Kur'an'la.* ***3-*** *Teheccüd, gece uykudan kalkarak kılınan namaz.*

80. De ki: "Rabb'im! Beni doğru bir girişle girdir ve beni doğru bir çıkış ile çıkar. Ve bana katından bir sultan[1] ver.

1- *Yol gösterici, güç.*

81. De ki: " Hakk geldi, Batıl yok oldu. Kuşkusuz ki Batıl yok olmaya mahkûmdur.

82. Kur'an'dan indirdiğimiz şeyler, mü'minler için şifadır, rahmettir. Zalimlerin ise yalnızca hüsranını arttırır.

83. Ve insana nimet verdiğimiz zaman, yüz çevirerek uzaklaşır. Ve ona bir kötülük dokunduğunda umutsuzluğa düşer.

84. De ki: "Herkes kendi karakterine göre davranır. Rabb'in, kimin doğru yolda olduğunu daha iyi bilir.

85. Sana ruhtan[1] soruyorlar. De ki: "Ruh, Rabb'imin işindendir. Ve size bilgiden çok az verilmiştir.

1- *Ruh; insanı yaşatan "can", "vahiy," ve "vahyin kaynağı" anlamlarına sahip bir sözcüktür. Bu ayetteki "ruh" sözcüğü, vahyin kaynağı, diğer bir deyimle "vahiy" demektir. Bir sonraki ayete bakıldığında da ruhun vahiy anlamına geldiği görülmektedir.*

86. Eğer dilersek, sana vahyettiklerimizi ortadan kaldırırız; sonra Bize karşı kendine bir vekil[1] bulamazsın.

1- *Koruyucu, dayanak.*

87. Ancak bu, Rabb'inden bir rahmettir.[1] O'nun, senin üzerindeki lütfu çok büyüktür.

88. De ki: "Eğer ins[1] ve cinn[1] bu Kur'an'ın benzerini getirmek için bir araya gelseler ve birbirlerine yardımcı olsalar da kesinlikle onun benzerini ortaya koyamazlar.

1- *Görünen,-görünmeyen, bilinen- bilinmeyen, tanınan-tanınmayan, yerli-yabancı; her kim varsa, insanların tamamı.*

89. Ant olsun Biz, bu Kur'an'da insanlara her türlü örneği verdik. Buna rağmen insanların çoğu yine de kafirlikte[1] diretti.

1- *Nankörlükte.*

90. "Yerden bizim için bir pınar fışkırtmadıkça sana asla inanmayacağız." dediler.

91. Veya senin hurma ve üzüm bağlarından bir bahçen olmalı ve aralarından nehirler akıtmalısın.

92. Veya iddia ettiğin gibi, göğü paramparça edip üzerimize yıkmalısın. Veya Allah'ı ve melekleri karşımıza çıkarmalısın.

93. Veya altından bir evin olmalı, ya da göğe yükselmelisin. Çıksan dahi, bize oradan okuyacağımız bir kitap indirmedikçe senin yükselişine asla inanmayız. De ki: "Benim Rabb'im noksanlıklardan arıdır. Ben, bir beşer ve rasulden başka bir şey miyim ki?"

94. İnsanlara, doğru yola ileten rehber gelince, onları iman etmekten alıkoyan şey, "Allah, ölümlü bir beşeri mi rasul gönderdi?" diye düşünmeleridir.

95. De ki: "Eğer yeryüzünün sakinleri melekler olsaydı, elbette onlara gökten rasul olarak bir melek gönderirdik."

96. De ki: "Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter." Kuşkusuz O, kulları için Her Şeyden Haberdar Olan'dır, Her Şeyi Gören'dir.

97. Allah, kime hidayet etmişse[1], işte o doğru yolu bulmuştur. Kimi de saptırırsa[1], onun için, O'ndan başka bir sahip bulamazsın. Kıyamet Günü, onları; kör, sağır ve dilsiz olarak yüzüstü sürünür durumda mahşer yerine toplarız. Onların varacakları yer Cehennem'dir. O ne zaman dinse, onlara ateşi artırırız.

***1-** Uygun gördüğünü. Bu terkip; Allah, doğru yola iletilmeyi hak edeni, isteyeni doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmayı hak edeni, isteyeni de sapkınlıkta bırakır; sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir, demektir. Hidayet ve dalalet konusu insanın dilemesiyle ilişkilidir. Allah, hiç kimseyi ne zorla hidayete erdirir ne de dalalete düşürür. İman ve inkâr konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir.*

98. Onların, cezalandırılmalarının nedeni, ayetlerimizi inkâr etmelerinden ve "Biz bir yığın kemik ve ufalanmış toz haline geldikten sonra mı yeni bir yaratılışla diriltilecekmişiz?" diye alay etmeleridir.

99. Gökleri ve yeri yaratan Allah'ın, tıpkı bunlar gibi, yeni yaratmalara da gücünün yeteceğini görmüyorlar mı? Kendileri için bir gün sona ereceği kesin olan bir süre tayin etmiştir. Zalimlerin yaptıkları nankörlükten başka bir şey değildir.

100. De ki: "Eğer siz, Rabb'imin rahmet hazinelerine sahip olsaydınız, tükenir endişesi ile kimseye bir şey vermezdiniz. İnsan çok cimridir.[1]"

1- *İnsanın, cimri olanı olduğu gibi, cömert olanı da vardır; savurgan olanı da. Bu niteleme insanların tamamı için yapılan bir niteleme değil, cimrilik yapanlarla ilgili bir nitelemedir. "De ki" hitabıyla kimler muhatap alınmışsa, cimrilikten kasıt da onlardır. Ki burada muhatap olanlar, önceki ayetlerde ifade edildiği üzere müşriklerdir, sapkınlardır, zalimlerdir.*

101. Ant olsun ki Biz Musa'ya apaçık dokuz âyet[1] verdik. İsrailoğulları'na sor. Onlara geldiğinde, Firavun ona, "Ey Musa! Ben kesinlikle büyülenmiş olduğunu sanıyorum." demişti.

1- *Mucize, kanıt.*

102. Musa: "Bunları uyarıcı, aydınlatıcı olarak göklerin ve yerin Rabb'inden başkasının indirmediğini sen bildin. Ey Firavun! Ben de kesinlikle senin mahvolduğunu sanıyorum". dedi.

103. Bunun üzerine yeryüzünü onlara dar etti.[1] Biz, onu ve beraberinde olanların tamamını suda boğduk.

1- *Ayette geçen "yestefizze" sözcüğü, anlam olarak sürgün etme değil, tedirgin etme demektir. Bu nedenle "onları bulundukları yerden sürmek" şeklindeki çeviriler doğru değildir.*

104. "Arkasından İsrailoğulları'na, güven içinde o yerde yerleşin! Sonra ahiret için verilen süre dolunca hepinizi toplayıp bir araya getireceğiz." dedik.

105. Onu hakk ile indirdik. Ve hakk[1] ile indi. Seni, müjdeci ve uyarıcı olmandan başka bir şey için göndermedik.

1- *Değişmeksizin, gönderdiğimiz şekliyle.*

106. Kur'an'ı; onu, zamana yayarak insanlara duyurman[1] için bölümler halinde birbiri ardınca indirdik.

1- "Takrae" sözcüğünün bu ayetteki anlamı okumak değil, "duyurmak"tır. Kur'an, okunsun diye değil; insanlara duyurulsun, iletilsin diye gönderilen bir hitaptır.

107. De ki: "Ona ister inanın, ister inanmayın; daha önce kendilerine ilim verilenler[1], o, onlara okunduğu zamanlar, secde edenler[2] olarak çeneleri üzerine kapanırlar.

***1-** Vahiy aracılığı ile bilgi sahibi olanlar. Daha önce kendilerine kitap verilenler. Ayetteki ilim sözcüğünden kasıt vahiydir. Kur'an, ilim sözcüğünü daha çok "vahiy" anlamında kullanmaktadır. **2-** Tam bir teslimiyetle.*

108. Ve derler ki: "Rabb'imiz her şeyden yücedir. Rabb'imizin uyarısı kesinlikle gerçekleşecektir.

109. Onlar, ağlayarak çeneleri üzerine kapanırlar. Bu onların huşularını[1] artırır.

***1-** Bilinçlerini, saygılarını, duyarlılıklarını ve içtenliklerini.*

110. De ki: "İster Allah diye çağırın ister Rahman diye çağırın. Hangisiyle çağırırsanız çağırın en iyi isimler O'nundur. Salatında[1] sesini ne fazla yükselt ne de fazla kıs. Bu ikisi arasında bir yol tut.

***1-** Duanda.*

111. Ve de ki: "Hamd[1], çocuk edinmeyen Allah'a özgüdür. O'nun mülkte[2] ortağı yoktur. O'nun hiçbir zaman gücü bitmez. O'nun güç konusunda bir yardımcıya ihtiyacı yoktur. O'nu tam bir yüceltme ile yücelt.

***1-** Bütün övgüler. **2-** Egemenlikte.*

KEHF SÛRESİ

[İniş sırası: 69, Mekki, 110 ayet.
Adını 9. ayetindeki “kehf/büyük mağara” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Hamd[1], kendisinde hiçbir çelişki olmayan Kitap’ı indiren Allah’a aittir.
1- Övgü.

2. Dosdoğru bir gözetici olarak; şiddetli azaba karşı uyarmak, erdemli ve doğru davranışlarda bulunan müminlere, en iyi karşılığın[1] onların olduğunu müjdelemek için katından indirdi.
***1-** Cennetin.*

3. Onlar, orada ebediyen kalıcıdırlar.

4. Ve “Allah, çocuk edindi.” diyenleri uyarmak için.

5. Buna dair kendilerinin de atalarının da hiçbir bilgileri yoktur. Çok büyük söz ediyorlar. Yalandan başka bir şey söylemiyorlar.

6. Onlar, bu söze inanmıyorlar diye, onların durumlarına üzüntünden neredeyse kendini harap edeceksin!

7. Biz, hangisinin daha iyi şeyler yapacağına sınav olsun diye, yeryüzünde olan şeyleri ilgi çekici yaptık.

8. Yeryüzünde olan güzellikleri kupkuru toprak haline getireceğiz.

9. Yoksa sen, Kehf ve Rakim[1] Ashabı’nın Bizim en şaşılacak ayetlerimizden[2] olduklarını mı sandın?
***1-** Mağara ve Yazıt/kitabe/yazılı levha arkadaşlarının. **2-** Mucize, ibret, kanıt.*

10. Gençler, mağaraya sığındıkları zaman şöyle demişlerdi: "Rabb'imiz, bize kendi katından bir rahmet ver. İşimizde doğru olanı yapma bilinci lütfet.

11. Böylece onları yıllar yılı dış dünyadan habersiz yaptık.

12. Sonra iki gruptan hangisinin kaldıkları süreyi daha iyi hesapladığını ortaya çıkarmak için, onları tekrar uyandırdık.

13. Biz, sana onların hikâyesini bütün gerçekliği ile anlatıyoruz. Kuşkusuz onlar, Rabb'lerine iman eden gençlerdi. Biz de onlara hidayeti[1] arttırdık.

***1-** Doğru yola yönelme bilinçlerini arttırdık.*

14. Onların kalplerini pekiştirdik. Kıyam ederek[1]: "Bizim Rabb'imiz, göklerin ve yeryüzünün Rabb'idir" dediler. Ondan başkasını asla ilah diye çağırmayız. Yoksa kesinlikle saçmalamış oluruz.

***1-** Müşrik yönetime başkaldırarak.*

15. İşte bunlar, O'ndan başka ilahlar edinen bizim halkımızdır. Onların ilahlığını gösteren açık bir yetki belgesi getirselerdi ya! Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kim olabilir?

16. Mademki onlardan ve Allah'tan başka kulluk ettikleri şeylerden ayrılmayı tercih ettiniz, o halde mağaraya sığının ki, Rabb'iniz size rahmetini açsın ve size destek olarak işlerinizi kolaylaştırsın.

17. Onlar geniş bir alanda bulunurlarken, Güneş'in doğduğu zaman, mağaranın sağ tarafına yöneldiğini, battığı zaman da onların sol yanlarından geçtiğini görürsün. Bu Allah'ın âyetlerindendir.[1] Allah, kimi doğru yola iletirse[2], işte o doğru yolu bulmuştur. Kimi de dalalette bırakırsa[2], artık sen ona yol gösterecek bir yardımcı ve yol gösterici bulamazsın.

***1-** Mucizelerindendir. **2-** Uygun gördüğünü. Bu terkip; Allah, doğru yola iletilmeyi hak edeni, isteyeni doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmayı hak edeni, isteyeni de sapkınlıkta bırakır; sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir, demektir -Kim delalette kalmayı hak ederse.*

18. Onlar, uykuda oldukları halde sen onları uyanık sanırsın. Ve biz onları sağ yanlarına ve sol yanlarına çeviririz. Köpekleri de avluda ön ayaklarını öne doğru uzatmıştı. Eğer sen onlarla karşılaşsaydın, gerisin geri kaçardın. Ve korkudan ürperirdin.

19. Ve böylece birbirlerine sorsunlar diye onları canlandırdık. Onlardan biri şu soruyu sordu: "Ne kadar kaldınız?" "Bir gün veya günün bir bölümü kadar." dediler. Kimisi de: "Ne kadar kaldığınızı Rabb'iniz daha iyi bilir." dediler. Sizden birisini, gümüş paranızla şehre gönderin. Hangi yiyeceği seviyorsanız ondan yiyecek getirsin. Ve sizi kimseye sezdirmemeye dikkat etsin.

20. Onlar sizi fark ederlerse, sizi taşa tutarlar veya kendi milletlerine[1] döndürürler. O zaman, kesinlikle ebediyen kurtuluşa eremezsiniz.

***1-** Yol, sünnet, inanç sistemi, uygarlık, yaşam biçimi.*

21. Böylece, Allah'ın verdiği sözün gerçek olduğunu, o saat[1] hakkında hiç kuşku olmadığını bilmeleri için onları haberdar ettik. O zaman, onların durumu hakkında aralarında tartışıyorlardı." Onların üzerlerine bir bina yapın; onların Rabb'leri, onları daha iyi bilir." dediler. Düşünceleri kabul edilenler: "Onların üzerlerine bir mescid[2] yapalım." dediler.

***1-** Kıyamet. **2-** Tapınak*

22. Hiçbir bilgiye sahip olmadan, "Onlar üç kişidir, dördüncüsü köpekleridir." diyecekler, "Beş kişidir, altıncısı köpekleridir." diyecekler, "Yedi kişidir, sekizincisi köpekleridir." diyecekler. De ki: "Onların sayılarını Rabb'im daha iyi bilir. Onları pek az kimseden başkası bilmez ." Onlar hakkında, Kur'an'ın verdiği bilgi dışında onlarla tartışma. Onlar hakkında tartışan hiç kimseden de bir açıklama isteme.

23. Hiçbir şey için, "Ben, yarın bunu kesinlikle yapacağım." deme.

24. Ancak, Allah'ın dilemesiyle yapacağım de. Ve unuttuğun zaman Rabb'ini an. Ve "Umulur ki Rabb'im beni en doğru olanı yapmaya yöneltir." de.

25. Onlar, mağaralarında, üç yüz yıl kaldılar ve dokuz yıl ilave ettiler.[1]

__1-__ Bu sayı, tahmin yürütenlere aittir. Zira bir sonraki ayette böyle olduğu anlaşılmaktadır. Böyle tahmin edenlere bir sonraki ayette cevap verilmektedir.

26. De ki: "Onların ne kadar kaldıklarını en iyi Allah bilir." Göklerin ve yerin bilinmezi yalnızca O'na aittir. En iyi gören ve en iyi işiten O'dur! Onlar için O'ndan başka veli[1] yoktur. O, hükümranlığına[2] kimseyi ortak etmez.

__1-__ Sahip çıkacak, yardım edip koruyacak. __2-__ Egemenliğine, gaybı bilme gücüne.

27. Ve sen, Rabb'inin Kitap'ından sana vahyedileni oku! O'nun kelimelerini[1] değiştirecek yoktur. O'ndan başka sığınılacak da bulamazsın.

__1-__ Takdir edilmiş hükmünü. "Allah'ın kelimeleri" deyimi "Allah'ın sözleri" anlamını değil, yarattığı şeyleri ve yaratma gücünü ifade etmektedir. Allah'ın sonsuz ilimi ve gücünü vurgulamaktadır.

28. Sabah akşam[1] O'nun yoluna yönelerek, Rabb'ine çağrıda bulunanlarla beraber olmada sabırlı ol. Dünya hayatının çekiciliğine kanarak gözlerini onlardan ayırma. Kalbini[2] zikrimizden gafil kıldığımız[3], tutkularına uymuş, işi aşırılık olan kimseye boyun eğme.

__1-__ Her zaman, sürekli, gün boyu. __2-__ Kavrama ve düşünme yetisini. __3-__ Öğütlerimizi umursamayanları.

29. De ki: "Hakk[1] Rabb'inizdendir. O halde dileyen iman etsin, dileyen küfretsin." Biz, zalimler için duvar gibi onları çepeçevre kuşatan bir ateş hazırladık. Eğer yağmur yağsın isterlerse, erimiş maden gibi yüzleri kavuran bir su yağdırılır. O ne kötü bir içecektir! Ve ne kötü bir barınma yeridir.

__1-__ Gerçeği kesin olarak bildiren mesaj.

30. Gerçek şu ki; iman edip sâlihâtı[1] yapanlara gelince; Biz, iyi bir iş yapan hiç kimsenin yaptığını karşılıksız bırakmayız.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

31. İşte onlara Adn Cennetleri vardır. Onların içinden nehirler akar. Orada, altından bileziklerle süslenirler. İnce ve kalın ipekten yeşil elbiseler giyerler. Orada tahtlar üzerine yaslanırlar. Ne güzel bir karşılık ve ne iyi bir ağırlanma yeri!

32. Onlara iki adamın durumunu örnek ver. Bunlardan birine her türlü üzümden iki bağ yaptık. Ve bu iki bağın çevresini hurmalıklarla donattık. Aralarında da ekinlikler bitirdik.

33. İki bahçenin ikisi de hiçbir şey eksik bırakmadan meyvelerini verdi. Ve aralarında bir nehir akıttık.

34. Ve onun serveti oldu. Arkadaşı ile konuşurken: “Ben malca senden daha zenginim, insan sayısınca da senden daha güçlüyüm.” dedi.

35. Ve o kendisine yazık ederek bahçesine girdi: “Ben, bunun hiçbir zaman yok olacağını sanmıyorum.” dedi.

36. Kıyametin kopacağını sanmıyorum. Eğer böyle bir şey olur da Rabb’ime döndürülürsem, mutlaka orada bundan daha hayırlısını bulurum.

37. Tartışmaya girdiği arkadaşı ona: “Seni topraktan, sonra bir nutfeden yaratan, sonra da seni insan şekline sokana nankörlük mü ediyorsun?”

38. Oysa benim Rabb’im Allah’tır. Ve ben Rabb’ime kimseyi ortak koşmam.

39. Her ne kadar beni mal-mülk ve evlat bakımından eksik görüyorsan da, bahçene girdiğin zaman: “Allah ne dilerse o olur, Allah’tan başka hiçbir güç yoktur.” deseydin ya!

40. Belki Rabb'im, bana senin bahçenden daha hayırlısını verir. Ve seninkinin üzerine de gökten felaketler gönderir de verimsiz, kupkuru bir toprak olur.

41. Veya onun suyu yerin dibine çekilir de artık onu çıkarmaya asla gücün yetmez.

42. Onun ürünleri kuşatılıp bitirildi. Ve çardakları üzerine yıkılmıştı. Yaptığı harcamalara üzülerek ellerini ovuştururken, "Keşke ben Rabb'ime hiçbir şeyi ortak koşmasaydım." diyordu.

43. Allah'tan başka kendisine yardım edecek kimseler olmadı. Ve kendi kendisini de koruyamadı.

44. İşte bu durumda velilik[1], gerçek olarak yalnızca Allah'a aittir. O, ödüllendirme bakımından da en hayırlı olandır. Sonuç bakımından da en hayırlı olandır.

***1-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

45. Dünya hayatının neye benzediğine dair şu örneği ver: o, gökten indirdiğimiz suyla yeşeren, daha sonra da çer çöp olup rüzgârla sağa sola savrulan bitki gibidir. Allah'ın her şeye gücü yeter.

46. Mal ve çocuklar, dünya hayatının süsüdür. Kalıcı olan iyi işler ise Rabb'inin yanında daha değerlidir. Ümit bağlama yönünden de daha değerlidir.

47. O gün dağları yürüteceğiz. Ve yeryüzünü dümdüz görürsün. Hiç kimseyi bırakmaksızın onların tamamını[1] mahşerde toplarız.

***1-** Tüm ölüleri.*

48. Saf saf Rabb'ine arz olunacaklar. Ant olsun ki siz, ilk yarattığımız gibi Bize geldiniz. Hayır, size yaptığımız uyarıları, gerçekleştirmeyeceğimizi sanıyordunuz.

49. Ve kitap ortaya kondu. O zaman suçluların onda olanlardan ürperdiklerini görürsün. "Eyvah bize! Bu nasıl bir kitap ki, büyük-küçük saymadık hiçbir şey bırakmamış." derler. Yaptıkları her şeyi hazır buldular. Senin Rabb'in, hiç kimseye haksızlık yapmaz.

50. Hani! Biz, meleklere, "Âdem'e secde edin.[1]" demiştik. İblis hariç hepsi secde etmişti. O cinlerdendi. Böylece Rabb'inin sözünden dışarı çıktı. Onlar size düşman iken, Beni bırakıp, onu ve soyunu evliya[2] mı ediniyorsunuz? Zalimler için ne kötü bir tercihtir bu!

***1-** Saygı gösterip, değerini takdir edin. Saygı sunun. **2-** Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler.*

51. Ben onları[1] göklerin ve yeryüzünün yaradılışına ve kendilerinin yaradılışına tanık tutmadım.[2] Ve Ben saptıranları yardımcı edinmedim.

***1-** İblis ve soyu. **2-** İblis ve soyu kendi yaradılışlarına tanık tutulmazlarken; insan ve soyu kendi yaradılışına tanık tutulmuştur. (Araf Suresi, 172) Yani Allah, insanı yaratırken onun benliğine, yaratıcıyı idrak etme güdüsünün yerleştirildiğini; insanın yaradılış özünde Allah'ı tanıma ve idrak etme yeteneğinin kodlanmış olduğunu ifade etmektedir.*

52. O gün Allah, "Benim ortaklarım olarak sandıklarınızı haydi çağırın." der. Sonra onları çağırdılar fakat onlar, kendilerine cevap vermedi. Ve Biz onların aralarına aşılmaz bir engel koyduk.

53. Kötüler, ateşi görünce, ona düşeceklerini anlarlar. Ancak ondan bir kaçış yolu bulamazlar.

54. Ant olsun ki Biz, bu Kur'an'da her türlü örneği farklı farklı açıklamalarla verdik. Ne var ki insan bilir bilmez her şeye karşı çıkmayı çok sevmektedir.

55. Kendilerine hidayet[1] geldiği zaman; insanları, Rabb'lerinin bağışlamasını dilemekten ve inanmaktan alıkoyan şey, kendilerinden öncekilerinin başına gelenlerin, kendi başlarına da gelmesini ya da azapla karşı karşıya gelmeyi beklemeleridir.

***1-** Doğru yola iletme kılavuzu.*

56. Biz, rasulleri ancak müjdeciler ve uyarıcılar olarak göndeririz.[1] Gerçeği yalanlayan nankörler ise Hakk'ı Batıl ile ortadan kaldırmak için mücadele ediyorlar. Ve onlar, ayetlerimizi ve uyarıldıkları şeyleri alaya alıyorlar.

***1-** Tercihleri nedeniyle nasıl bir sonuçla karşılaşacaklarını bildirmek için.*

57. Rabb'inin âyetleriyle öğüt verildiği zaman onu dikkate almayan ve yapıp ettiklerini önemsemeyen kimseden daha haksız kim vardır? Biz, böylelerinin kalplerinin üzerine, gerçeği düşünüp kavramayı engelleyen bir örtü, kulaklarına da ağırlık koyduk. Sen onları doğruya yöneltmeye çalışsan da artık asla doğru yola dönmezler.

58. Bununla beraber, rahmet sahibi Rabb'in çok bağışlayıcıdır. Eğer O, yaptıkları yüzünden onları hemen hesaba çekseydi, kesinlikle onlara azabı hemen verirdi. Aksine onlar için belirlenmiş bir zaman vardır. Onlar, O'ndan başka sığınılacak bir yer asla bulamazlar.

59. İşte zulmettikleri zaman yok ettiğimiz beldeler. Biz onların yok edilmeleri için de bir zaman belirlemiştik.

60. Bir zamanlar Musa, genç arkadaşına: "İki denizin birleştiği yere ulaşıncaya kadar yoluma devam edeceğim veya uzun zaman gitmeye devam edeceğim." demişti.

61. İkisinin arasının[1] birleştiği yere ulaştıklarında hûtlarını[2] unuttular. O da denizin derinliklerine doğru kendi yolunu tuttu.

***1-** İki denizin. **2-** Balıklarını.*

62. Epey bir mesafe aldıktan sonra, genç arkadaşına, “Yolculuğumuz nedeniyle iyice yorulduk, haydi sabah yemeğimizi getir.” dedi.

63. “Tüh! Şu işe bak! O kayanın yanında durduğumuzda ben balığı unuttum; şeytan hatırlamama engel oldu. O da şaşılacak bir şekilde denizde kendisine yol tuttu.”

64. “Hemen oraya dönmeliyiz” dedi. Ve izlerini takip ederek geri döndüler.

65. Derken katımızdan, kendisine bir rahmet verdiğimiz ve tarafımızdan[1] bir ilim öğrettiğimiz[1] Bizim kullarımızdan bir kul[2] buldular.

***1-** “Ledun” sözcüğü, kimi dünya dinlerinde gnosis (gizli, özel bilgi, sır) olarak tanımlanan biçimiyle “tasavvuf dininde” de bilgi türü olarak, “ilm-i ledun” olarak yer almaktadır. İlm-i ledun; “hiçbir çaba olmaksızın, Allah’ın, kimilerinin kalbine doğrudan bilgi yüklemesi” olarak tanımlanmaktadır. Oysaki “ledun” sözcüğü Kur’an’ın onlarca ayetinde(Bu surenin 76. ayetinde de var.) olduğu gibi, bu ayette de “mekân zarfı” olarak; tarafında, yanında, katında anlamlarına gelmektedir. **2-** Çeşitli kaynaklara dayanılarak “Hızır” olarak adlandırılan “bir kul”un kim olduğu bilgisi Kur’an’da yer almamaktadır. Hızır sözcüğü Kur’an’da yer almadığı halde, “kullarımızdan bir kul”u, Kur’an dışı geleneksel anlayış, Kur’an dışı inançların etkisinde kalarak “Hızır” olarak anmaktadır.*

66. Musa ona: “Sana öğretilen doğru yoldan gitme bilgisini bana da öğretmen için, sana tabi olabilir miyim?” dedi.

67. Sen, benimle beraber olmada sabretmeye asla güç yetiremezsin.

68. Haberdar edilerek içyüzünü kavrayamadığın şeye nasıl sabredebilirsin?

69. “İnşaallah beni sabırlı bulacaksın ve senin hiçbir işine karşı çıkmayacağım.” dedi.

70. “O halde, eğer bana uyacaksan, hakkında bir açıklama yapıncaya kadar bana hiçbir şey hakkında soru sorma.” dedi.

71. Böylece ikisi gittiler. Nihayet bir gemiye bindiklerinde onu deldi. Musa:“İçindekileri boğmak için mi onu deldin? Gerçekten sen şaşılacak bir iş yaptın.” dedi.

72. “Gerçek şu ki sen benimle birlikte olmada sabretmeye asla güç yetiremezsin.” dememiş miydim?

73. “Unutmuş olmamdan dolayı beni kınama ve bu işimden dolayı güçlük çıkarma.” dedi.

74. Tekrar yola koyuldular. Nihayet bir delikanlıya[1] rastladılar. Onu öldürdü. “Bir cana karşılık olmaksızın masum bir canı öldürdün mü? Gerçekten dehşet verici bir şey yaptın!”

***1-** Kimi çevirilerde çocuk diye çevrilen “ğulâm” sözcüğü, delikanlı anlamında olup, yaşlı anlamındaki “şeyh” sözcüğünün zıddıdır. Dolayısı ile öldürülen kimse çocuk değil genç yaşta birisidir.*

15. Bölümün Sonu

75. Sana, “Sen, kesinlikle benimle birlikte olmaya sabretmeye asla güç yetiremezsin, demedim mi?” dedi.

76. “Eğer bir daha sana bir şey sorarsam, artık benimle arkadaşlık etmezsin! Arkadaşlıktan vazgeçmekle de haklı sayılırsın.”

77. Nihayet yeniden yola koyuldular. Bir kasabaya varınca, karşılaştıkları halktan yiyecek istediler. Ne var ki onlar, kendilerini misafir etmekten kaçındılar. Derken orada yıkılmak üzere olan bir duvar buldular. Hemen onu düzeltti. Musa: “Eğer isteseydin elbette bunun için bir ücret alırdın.” dedi.

78. “İşte bu yollarımızın ayrılma vaktidir. Sabırlı olmaya güç yetiremediğin şeylerin içyüzünü sana açıklayacağım.” dedi.

79. “ O gemi, geçimini denizden sağlayan yoksul kimselere aitti. Gemiyi hasarlı göstermek istedim, zira onların arkasında bütün gemileri gasp eden bir hükümdar vardı.”

80. “Delikanlıya gelince, anne ve babası inanan kimselerdi. Onları azgınlığa ve küfre sürüklemesinden huşu ediyoruz.”[1]

1- *Zor kullanarak, baskı yaparak onları azgınlığa ve küfre sürüklediğini içtenlikle, yakinen biliyoruz. Haşiye sözcüğüne “korktuk” şeklinde anlam verilmesi yanlıştır. Zira Haşiye, yani huşu; içtenlik, samimiyet demektir. Anlaşılan odur ki; söz konusu alim kul o yörede yaşayan ve yaşadığı toplumda olup bitenlere yakından tanık olan birisidir. Çocuğu ve çocuğun ailesini de çok iyi tanımakta, çocuğun anne babasına nasıl zulmettiğini yakinen bilmektedir. Çocuğun onları azgınlığa ve küfre sürüklediğinden emin birisidir. Ayetteki huşu sözcüğü, alim kulun olup bitenleri çok iyi bildiğinden ve bilgisinden emin olduğu anlamındadır. Gelecekte olacak olan bir şeyden değil olmuş olan; olmakta olan bir durumdan söz edilmektedir. Ayete gelecekte olacak bir şeymiş gibi anlam verilmesi yanlıştır. Yanlışlığın temel nedeni haşiye sözcüğüne korkma anlamının verilmesidir.*

81. “Böylece onların Rabb’lerinin, onu, ondan daha hayırlı, arınmış ve merhamete daha yakın olanla değiştirmesini istedik.”

82. “Duvar ise o şehirde iki yetim delikanlıya aitti. Ve onun altında, onlara ait bir servet vardı. Babaları iyi bir kimseydi. İşte onun için Rabb’in, onların erginlik dönemine erişmesini ve –Rabb’lerinden bir rahmet olarak- serveti çıkarmalarını istedi. Ve ben onu kendiliğimden bir iş olarak yapmadım. İşte senin sabretmeye güç yetiremediğin şeylerin açıklaması budur.”

83. Sana, Zu’l-Karneyn’den[1] soruyorlar. De ki: “Size ondan bir konu anlatacağım.”

1- *Zu’l-Karneyn sözcüğü iki boynuzlu demektir. Zu’l-Karneyn’in kim olduğu konusunda Kur’an bir bilgi vermemektedir.*

84. Doğrusu Biz, onu yeryüzünde güçlendirdik ve ona her şeyden bir sebep[1] verdik.

1- *Sonuca ulaşmayı sağlayacak şey.*

85. Böylece bir sebebe tabi oldu.

86. Nihayet o, Güneş'in battığı yere vardığı zaman, onu koyu bir suda batıyor buldu. Bir de bunun yanında bir halkla karşılaştı. "Ey Zu'l-Karneyn! "Dilersen onları cezalandırırsın, dilersen onlara iyilik edersin.[1]" dedik.

***1-** Ya zulmederek zalim olursun ya da adil davranarak, iyi bir kimse olursun.*

87. Zu'l-Karneyn: "Kim zulmederse ona azap edeceğiz. Sonra Rabb'ine döndürülür. Böylece ona daha şiddetli bir azapla azap edilir." dedi.

88. Kim iman eder ve salihatı yaparsa,[1] en iyi karşılık onundur. Biz, ona her türlü kolaylığı göstereceğiz.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

89. Sonra bir sebebe[1] tabi oldu.

***1-** Amacına ulaştıracak bir yola koyuldu.*

90. Nihayet Güneş'in doğduğu yere vardığı zaman, onu, kendilerini Güneş'e karşı koruyacak bir örtü yapmadığımız bir toplumun üzerine doğarken buldu.

91. İşte böyle! Biz, onun yanında olan şeyleri bilgimizle kuşatmıştık.

92. Sonra bir sebebe tabi oldu.

93. Nihayet iki set arasına ulaştığı zaman, onların dışında, neredeyse hiç söz anlamayan bir toplumla karşılaştı.

94. “Ey Zu’l-Karneyn! Şüphesiz Ye’cuc ve Me’cuc[1] yeryüzünde fesat çıkaranlardır. Onun için, onlarla bizim aramıza ücreti mukabilinde bir set yap, olmaz mı?” dediler.

***1**- “Ye’cuc ve Me’cuc, bir nitelemedir. Toplumsal kokuşmanın, topyekûn bir insanlığın tam bir “hercümerç” olması, ahlaki bozulmanın, sefaletin ve çöküntünün bütün bir toplumu kuşatmasının, bütün bir toplumun işbirliği halinde fesat çıkarmasının, kötülüğün her şeye nüfus etmesinin genel adıdır. Bunu belli bir zamanla, mekânla, toplum veya güçle sınırlamak veya bu konuda gaybi bir beklentiye girmek anlamsızdır. Bu hayal görmekten başka bir şey değildir. Ye’cuc ve Me’cuc, her çağda ve her toplumda ortaya çıkabilecek bir durumdur.”*

95. “Rabb’imin, beni içinde bulundurduğu imkânlar daha hayırlıdır.” dedi. Şimdi bana güç verin de sizinle onların arasına çok sağlam bir engel yapayım.” dedi.

96. “Bana demir parçaları getirin. İki dağın arası eşit seviyeye gelinceye kadar körükleyin.” dedi. Onu bir ateş haline getirince, “Bana erimiş bakır getirin, onun üzerine dökeceğim.” dedi.

97. Artık onu aşmaya ve yarıp geçmeye güç yetiremediler.

98. “Bu Rabb’imden bir rahmettir. Ama Rabb’imin uyarısı[1] gerçekleştiği zaman, onu yerle bir eder. Ve Rabb’imin uyarısı gerçektir.” dedi.

***1-** Sözü edilen/karar verilen an.*

99. O gün onları terk ederiz. Dalga dalga birbirlerine karışırlar. Ve Sur’a üfürülür. Hepsini bir araya toplarız.

100. O gün Cehennem’i gerçeği yalanlayan nankörlere sunarız, tam bir sunuşla.

101. Ki onlar, bizim zikrimize[1] karşı gözleri kapalı ve işitmeye tahammülü olmayanlardır.

***1-** Bizim öğüdümüze.*

102. Yoksa gerçeği yalanlayan nankörler, Beni bırakıp kullarımı evliya[1] edinebileceklerini mi sandılar? Biz, Cehennem'i gerçeği yalanlayan nankörlere bir ikram olarak hazırladık.

__1-__ Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Sahip çıkacak, koruyacak.

103. De ki: "Size, yaptıklarından dolayı en çok kayba uğrayanları haber verelim mi?"

104. "Onlar, dünya hayatında iyi işler yaptıklarını sanırlarken, yaptıkları boşa gitmiş olan kimselerdir."

105. İşte onlar, Rabb'lerinin âyetlerini ve O'na kavuşmayı inkâr edenlerdir. Bu nedenle onların bütün yaptıkları boşa gitmiştir. Artık Kıyamet Günü onlara hiçbir değer vermeyiz.

106. İşte onların cezaları; gerçeği yalanlayarak nankörlük etmeleri, âyetlerimi ve rasullerimi alaya almaları nedeniyle Cehennem'dir.

107. İman edip, salihatı yapanların ikramı Firdevs Cennetleridir.

108. Orada devamlı kalırlar. Asla ayrılmak istemezler.

109. De ki: "Rabb'imin kelimeleri[1] için denizler ve bir o kadar daha deniz mürekkep olsa; Rabb'imin kelimeleri bitmeden denizler biterdi.

__1-__ "Allah'ın kelimeleri"ne "Allah'ın sözleri" anlamını vermek doğru değildir. Bu deyim, "takdir edilmiş hüküm" demektir. Bu ayette, Allah'ın "ol emri" ile yarattığı şeyleri ve yaratma gücünü ifade etmektedir. Allah'ın sonsuz ilmini ve gücünü anlatmaktadır.

110. De ki: "Ben de ancak sizin gibi bir beşerim. Sizden farkım; bana, ilâhınızın ancak tek ilâh olduğu vahyedilmiş olmasıdır. Onun için her kim Rabb'ine kavuşmayı umuyorsa, sâlihâtı[1] yapsın ve Rabb'ine kullukta hiç kimseyi ortak koşmasın.

__1-__ Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

MERYEM SÛRESİ

[İniş sırası: 44, Mekki, 98 ayet.
Adını surede geçen "Meryem" kıssasından almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Kâf, hâ, yâ, ayn, sâd.
2. Rabb'inin, kulu Zekeriya'ya rahmetinin zikridir.[1]
   1- *Öğüdüdür.*
3. O, içten bir sesleniþle Rabb'ine seslenmişti.
4. "Rabb'im! Gerçekten ben iyice güçten kesildim. Saçım başım ağardı. Ve Rabb'im, Sana ettiğim dualarım hiç karşılıksız kalmadı.
5. Gerçekten, benden sonra yerime geçeceklerden çok endişeliyim. Hanımım da kısır oldu. Onun için bana katından bir veli[1] bağışla.
   1- *Yerime geçecek, destekleyici, yardımcı, yandaş birini lütfet.*
6. Bana ve Yakub soyuna mirasçı olsun. Rabb'im, onu hoşnut olunan kıl."

7. Ey Zekeriya! Biz, sana ismi Yahya olan ve daha önce dengi[1] görülmemiş bir delikanlı müjdeliyoruz.

***1-** Ayette geçen "semiyyen" sözcüğü, "adaş" olarak çevirilere konu edilmektedir. Oysaki bu surenin 65. ayetinde de görüldüğü gibi "denk" anlamına gelmektedir.*

8. "Rabbim! Hanımım kısır, ben de ayakta duramayacak kadar yaşlanmışken, benim nasıl bir delikanlı çocuğum olabilir?" dedi.

9. "Doğrusun, ne var ki senin Rabb'in böyle olmasını buyurdu." Ve "Bu Benim için kolaydır. Bundan önce de seni, sen hiçbir şey değilken yarattım." dedi.

10. "Rabbim! Bana bir âyet[1] ver!" dedi. "Senin ayetin[2], aralıksız üç gece[3] insanlarla konuşmamandır."[4] buyurdu.

***1-** Ne yapmam gerektiği konusunda bana bir yol göster. **2-** Yapman gereken şey. **3-** Üç gün, üç gece.(Al-i İmran, 41). **4-** Başka bir şeyle meşgul olmaksızın üç gün boyunca yalnızca Rabb'ini anarak, O'na şükrederek geçir.*

11. Bunun üzerine mihraptan[1] halkın karşısına çıktı. Onlara, sabah akşam[2] tesbih[3] etmelerini vahyetti.[4]

***1-** İbadethaneden. **2-** "Sabah akşam" bir deyimdir ve "bütün bir gün, gün boyunca, devamlı" anlamına gelmektedir. **3-** Allah'ı tesbih etmek; O'nu şirk içeren her türlü düşünce ve inançtan arındırarak, Kendisine özgü nitelikleri ile yüceltmek demektir. **4-** İşaret diliyle.*

12. "Ey Yahya! Kitap'ı kuvvetlice tut."[1] O henüz çocukken ona hikmet[2] verdik.

***1-** Onun buyruklarına samimiyetle uy. **2-** Sağlıklı düşünme, gerçeği kavrama, doğru hüküm verme yetisi. Yargı, yargılama, karar, güçlendirme, sağlamlaştırma.*

13. Tarafımızdan yumuşak kalplilik ve zekât[1] verdik. Ve o, takva[2] sahibi oldu.

***1-** Arınma, temizlik. **2-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

14. Anne ve babasına karşı birr[1] sahibiydi. Karşı çıkan ve asilik eden biri değildi.

1- Hayır, iyilik, bağış, itaat, doğruluk, adalet, gerçeklik, erdem, sevgi.

15. Doğduğu gün, öleceği gün ve canlı olarak yeniden diriltileceği gün onun üzerine selâm olsun.

16. Kitap'ta Meryem'i de an! Hani o, ailesinden ayrılarak, doğu tarafında bir yere çekilmişti.

17. Sonra ailesi ile arasına bir perde çekti.[1] O zaman, ona ruhumuzu gönderdik. Ona normal bir beşer yapısında temessül etti.[2]

***1-** Onlardan ayrı bir yere çekildi. **2-** Göründü. (Sözcüğün birincil anlamı olarak, "örnek verme" anlamına gelen "temessül" sözcüğü bu ayette, sözcüğün diğer bir anlamı olan ve "benzemeyi" ifade eden "göründü" anlamıyla kullanılmıştır.)*

18. "Senden Rahman'a sığınırım. Eğer sen takva[1] sahibi isen benden uzak dur" dedi.

1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.

19. "Ben sadece sana tertemiz bir oğul bağışlamak için senin Rabb'inin elçisiyim." dedi.

20. "Benim nasıl bir çocuğum olabilir? Bana bir beşer dokunmamışken. Ve ben iffetsiz değilim." dedi.

21. Elçi: "İşte böyle." dedi. Rabbin: "O Bana kolaydır. Onu, insanlara bir âyet[1] ve Bizden bir rahmet kılacağız." buyurdu. Bunun böyle olması karara bağlanmıştır.

1- Mucize.

22. Ona hamile kaldı ve gözden uzak bir yere çekildi.

23. Sonra doğum sancısı onu bir hurma ağacının gövdesine sığınmaya mecbur etti. "Keşke bundan önce ölseydim de unutulup gitseydim." dedi.[1]

***1-** Bu sözler, doğum sancısı nedeniyle söylenmiş sözler değil, hamileliğinin izahını nasıl yapacağını bilememenin verdiği sıkıntıyı ve üzüntüyü ifade eden sözlerdir.*

24. Sonra aşağısından, ona "Üzülme." diye bir ses geldi: "Rabb'in, senin alt tarafında[1] olanı şerefli[2] kılmıştır.

***1-** Rahminde. **2-** "Seriyy" sözcüğü; ark, dere, suyolu gibi anlamlara geldiği gibi; soylu, şerefli, değerli, seçkin, cömert, her şeyin iyisi, önder gibi anlamlara da gelmektedir. Bu ayetin çevirisinin, genellikle bu sözcükten hareketle; "Rabb'in alt tarafından bir su arkı akıttı" şeklinde anlam verilmesi doğru değildir. Meryem'in çaresizliğinin ve üzüntüsünün gereksizliğini ifade eden ve onu teselli edecek bir sesleni̇şle: "Üzülme, sen çok şerefli, çok değerli, her şeyin en iyisi olan ve önder bir çocuk doğuruyorsun." denmek istenmektedir.*

25. Hurma ağacını silkele. Üzerine taze hurmalar dökülsün.

26. "Artık ye ve iç. Gözün aydın olsun! Eğer bir kimseyle karşılaşırsan; ben Rahman'a oruç adadım,[1] bu nedenle bugün hiç kimse ile konuşmayacağım de."

***1-** Konuşmama orucu.*

27. Sonra onu kucaklayarak halka getirdi. Dediler ki: "Ey Meryem! Doğrusu sen olmayacak bir şey yaptın."

28. "Ey Harun'un kız kardeşi![1] Doğrusu senin baban kötü bir adam değildi. Annen de iffetsiz bir kadın değildi."

***1-** "Harun'un Kız kardeşi" hitabından kasıt, "Ehli Harun/Harun ailesine" mensubiyetten kinayedir.*

29. Bunun üzerine, Meryem çocuğu işaret etti. Onlar: “Biz beşikteki bir çocukla nasıl konuşuruz?” dediler.[1]

__1-__ Anlam zorlamaları ile bu ayeti, “İnsanlar onu henüz genç bularak, “Biz daha dünkü çocukla nasıl konuşalım?” şeklinde açıklamak doğru değildir. Hz. İsa’nın beşikte konuşması gerçektir. 21. ayette de denildiği gibi bu olay bir mucizedir. Hz İsa’nın beşikte iken konuştuğunu başka ayetler de bildirmektedir.(3/Âl-i İmran, 46; 5/Mâide, 110)

30. Beşikteki çocuk: “Kuşkusuz ki ben Allah’ın kuluyum. Bana Kitap verdi ve beni Nebî yaptı.[1]” dedi.

__1-__ Bu cümle, geçmiş zaman kipiyle “Bana Kitap verdi ve beni Nebî yaptı.” şeklinde ifade edilmişse de; anlam olarak, “ Bana Kitap vermeyi ve beni Nebî yapmayı hükme bağladı/kararlaştırdı.” şeklinde anlaşılmalıdır. Beşikteki bir çocuğa Kitap ve Nebîlik verilmeyeceğinden hareketle, Hz. İsa’nın toplumunun yanına döndüğünde genç yaşta bir delikanlı olduğu, “beşikteki çocuk” deyiminin “daha dünkü çocuk” anlamında onu hafife almak amacıyla söylendiği şeklindeki görüş bizce isabetli değildir.

31. Ve beni bulunduğum her yerde mübarek[1] kıldı. Ve yaşadığım sürece bana salâtı[2] ve zekâtı[3] tavsiye etti.[4]

__1-__ Kutlu. __2-__ Şirkten arınmış bir bilinçle Allah’a yönelmek; ibadete layık yeğane ilahın Allah olduğuna inanmak. __3-__ Benliğini arındırmayı, ruhen, kalben, manen temizlenmeyi, arı duru hale gelmeyi. __4-__ Hükme bağladı.

32. Ve anneme karşı birr[1] olmayı. Ve beni bir zorba, bir isyankâr yapmadı.

__1-__ Hayır, iyilik, bağış, itaat, doğruluk, adalet, gerçeklik, erdem, sevgi.

33. Doğuruldduğum gün, öleceğim gün ve canlı olarak diriltileceğim gün, selâm[1] benim üzerimedir.

__1-__ Esenlik.

34. İşte hakkında tartıştıkları Meryem oğlu İsa hakkında söylenecek gerçek söz budur.

35. Allah'ın bir oğul edinmesi olacak şey değildir. O, her şeyden münezzehtir.[1] Allah bir şeyin olmasına karar verdiği zaman ona "Ol." der, o da olur.

***1-** Allah'a ait nitelikler hiçbir varlıkta yoktur.*

36. Allah, benim de Rabb'im sizin de Rabb'inizdir. O halde, O'na kulluk edin. İşte bu dosdoğru yoldur.

37. Bundan sonra gruplar kendi aralarında çekişmeye başladılar. Büyük günde bütün gerçekler ortaya çıktığı zaman, o gerçeği yalanlayan nankörlerin vay haline.

38. Bize gelecekleri gün, onlara gerçekler işittirilir ve gösterilir. Ne var ki zalimler, bugün apaçık bir şaşkınlık içindeler.

39. Gaflet[1] içinde olup, iman etmeyenleri, emrin yerine getirileceği pişmanlık günüyle uyar.

***1-** Aymazlık.*

40. Yeryüzüne ve onun üzerindeki her şeye Biz varis olacağız. Ve onlar, yalnızca Bize döndürülecekler.

41. Kitap'ta İbrahim'i de an. O, sadık[1] bir nebiydi.

***1-** Her zaman doğruyu söyleyen, özü sözü doğru olan.*

42. Babasına: "Ey babacığım! İşitmeyen, görmeyen ve sana hiçbir yararı olmayan şeylere niçin kulluk ediyorsun?" demişti.

43. "Ey babacığım! Sana gelmeyen bir ilim[1] bana geldi. O halde bana uy. Ki seni dosdoğru olan yola ileteyim."

***1-** Vahiy.*

44. "Ey babacığım! Şeytana kulluk etme. Şeytan Rahman'a[1] isyan eden biridir."

***1-** Rahmeti bol olan Allah'a.*

45. "Ey babacığım! Ben, Rahman'dan sana bir azap dokunur[1] da bu durumda şeytan için bir veli[2] olursun diye korkuyorum."

***1-** Ebedi olarak sapkınlıkta kalmayı hak edersin. **2-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.*

46. “Ey İbrahim! Sen, benim ilahlarıma değer vermiyor musun? Eğer vazgeçmezsen kesinlikle seni taşlarım. Şimdi uzun bir süre gözüme görünme.” dedi.

47. “Sana selam olsun. Seni af etmesi için Rabb’imden bağışlanma dileyeceğim. Kuşkusuz O, bana çok lütufkârdır.”[1]

1- *Hoşnut edicidir.*

48. “Sizden ve Allah’tan başka kulluk ettiğiniz şeylerden uzak durup, yalnızca Rabb’ime dua edeceğim. Umulur ki, Rabb’ime ettiğim dualar sayesinde mahrum olmam.”

49. Onlardan ve onların Allah’tan başka kulluk ettiklerinden ayrılınca, Biz, ona İshak’ı ve torunu Yakup’u bağışladık. Hepsini nebi yaptık.

50. Ve rahmetimizden onlara lutfettik[1]. Onların doğrulukla anılmalarını sağladık.

1- *Hoşnut ettik.*

51. Kitap’ta Musa’yı da an. O, muhles[1] bir rasul, bir nebiydi.

1- *Arıtılmış, saf, berrak, arı-duru, samimi, erdemli hale getirilmiş olan.*

52. Ve Tur’un sağ tarafından ona seslendik. Onu, özel konuşmak için yaklaştırdık.

53. Ona rahmetimizden bir nebi olarak kardeşi Harun’u armağan ettik.

54. Kitap’ta İsmail’i de an. O, sadık[1] bir rasul, bir nebiydi.

1- *Her zaman doğruyu söyleyen, özü sözü doğru olan.*

55. Ve o kendisi ile birlikte olanlara salâtı ve zekâtı buyuruyordu.[1] Ve o Rabb’inin yanında kendisinden hoşnut olunmuşlardandı.

1- *Şirkten arınmış bir bilinçle Allah’a yönelmeyi; ibadete layık yegâne ilahın Allah olduğuna inanmayı; benliğini arındırmayı, ruhen, kalben, manen temizlenmeyi, arı duru hale gelmeyi buyuruyordu.*

56. Kitap’ta İdris’i de an. O, çok sadık bir nebiydi.

57. Onu yüce bir mekâna yükselttik.

58. İşte bunlar, Allah'ın nimetlendirdiği nebilerdendi. Âdem'in neslinden ve Nuh ile birlikte taşıdıklarımızdan ve İbrahim ve İsrail'in soyundan ve hidayete ilettiğimiz ve seçtiklerimizdendir. Onlara Rahman'ın ayetleri okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlardı.[1]

***1-** Yere yıkılacak derecede bir etkilenme ile, tam bir teslimiyet gösterirlerdi.*

59. Bundan sonra arkalarından gelen sonraki nesil, salâtı zayi ettiler[1] ve şehvetlerine[2] uydular. Yakında kötülükleri kendilerine dönecektir.

***1-** "Salâtı zayi etmek", çevirilerde ifade edildiği gibi, "namazı geçirmek, onu ihmal etmek" demek değildir. Zayi sözcüğü, "bir şeyin elden çıkması, yitirilmesi" demektir. Eğer kast edilen şey, namazı geçirmek, terk etmek olsaydı; geçirme sözcüğünün karşılığı olan "fevt" sözcüğü kullanılması gerekirdi. Burada kast edilen şey, salâtın tamamen terk edilmesi demektir. Ve terk edilen salât, bilinen anlamı ile namaz ibadeti değil; din anlamındadır, Allah'a şirksiz yönelme anlamındadır. Yani, dinden çıkmaktan, tevhitten uzaklaşmaktan diğer bir anlatımla "küfür" den söz edilmektedir. Namaz, dua, destek ve rahmet gibi anlamları olan salât sözcüğünün anlamlarından biri de "dindir." Zaten bir sonraki ayette, "tövbe edip, iman etmekten" söz edilmektedir. Salâtı/dini terk edenler iman etmeye davet edilmektedirler. İmana davet ise ancak kâfir olanlar için söz konusu olabilir. **2-** Şiddetli istek ve arzularına.*

60. Ancak tövbe edip, iman eden ve salihatı yapanlar[1] hariç. İşte onlar Cennet'e girecekler ve onlara hiçbir şekilde haksızlık yapılmayacaktır.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

61. Rahman, kullarına gıyaben Adn Cennetleri söz verdi. Kuşkusuz O'nun sözü gerçekleşecektir.

62. Onlar, orada boş söz işitmezler. Ancak "selam"[1] işitirler. Ve orada, onların sabah akşam[2] rızıkları vardır.

***1-** Yalnızca "güven ve esenlik" dilekleri işitirler. **2-** "Sabah akşam" bir deyimdir ve "sürekli, her zaman" anlamına gelmektedir.*

63. İşte bu, kullarımızdan takva[1] sahibi olanlara miras[2] olarak vereceğimiz Cennet'tir.

__1-__ Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak. __2-__ Takvalı olmanın karşılığında bir hak olarak.

64. Biz, Rabb'inin emri olmaksızın inmeyiz. Önümüzdeki, arkamızdaki[1] ve bunların arasında olan her şey O'na aittir. Rabb'in unutkan değildir.

__1-__ Bildiğimiz bilmediğimiz. Geçmiş ve gelecek şeyler.

65. Göklerin, yerin ve ikisinin arasındakilerin Rabb'idir. Öyle ise yalnızca O'na kul ol ve kulluğunda sabırlı ol. İsmi O'nunla anılmaya değer bir başkasını biliyor musun?

66. İnsan: "Öldükten sonra gerçekten yeniden diriltilecek miyim?" diyor.

67. Oysaki daha önce hiçbir şey değilken, kendisini yoktan var ettiğimizi düşünmüyor mu?

68. Rabb'ine ant olsun ki, onları ve şeytanları[1] kesinlikle bir araya toplayacağız. Sonra onları Cehennem'in kenarında diz üstü çökmüş olarak hazır tutacağız.

__1-__ Sözüne uydukları, izinden gittikleri şeytan özellikli kimseleri.

69. Sonra, her topluluktan, Rahman'a karşı kim başkaldırmışsa onları mutlaka ortaya çıkaracağız.

70. Sonra Biz, onu[1] kimlerin hak ettiğini elbette daha iyi biliriz.

__1-__ Cehennemi.

71. Sizden oraya[1] gelmeyecek hiç kimse yoktur. Bu Rabb'inin üzerine aldığı kesinleşmiş bir hükümdür.[2]

__1-__ Hesap görme alanına, mahşer yerine. __2-__ Ayette kast edilen şey açıkça şudur: Herkes mahşer alanına, hesap görmek üzere toplanacak. Hesap görmekten hiç kimse istisna tutulmayacak. Devam eden ayette de dendiği gibi, takva sahipleri kurtulacak ve zalimler de Cehennem için orada diz üstü çökmüş halde bekleyeceklerdir. Ayet, açıkça böyle söylemesine karşın, geleneksel anlayışın İsrailiyat eksenli çeviri ve açıklamalarında; mü'min, kâfir herkes önce Cehennem'e gidecek, günahının cezası kadar Cehennem'de kaldıktan sonra, Cennet'e geçecek denmektedir. Oysaki 66. Ayetten 73. Ayete kadar olan ayetlere bir konu bütünlüğünde bakılmalıdır. Ayette doğrudan Cehennem sözcüğü geçmediği halde "oraya" zamirine Cehennem olarak anlam verilmektedir. Oysaki Cehennem olarak çevrilen "oraya" zamiri Cehennemi değil, mahşer alanını işaret etmektedir. 21/Enbiya 101-102 ayetleri mü'minlerin Cehennemin uğultusunu bile duymayacaklarını söylemektedir. Ayrıca, yüzlerce ayette de açıkça ifade edildiği gibi, Cennet de Cehennem de kalıcıdır. Cehennem'e gidenler Cehennem'den bir daha çıkamayacaklardır. İnancı ne olursa olsun; isterse Müslüman olsun, günahı sevabından fazla olanlar, Cehennem'e gideceklerdir. Ne var ki Cehennem de tıpkı Cennet gibi derece derecedir.

72. Sonra Biz takva sahiplerini[1] kurtuluşa erdireceğiz. Ve zalimleri, orada diz üstü çökmüş halde bırakacağız.

__1-__ Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alanları.

73. Açıklayıcı kanıt içeren ayetlerimiz onlara iletildiği zaman[1], gerçeği yalanlayan nankörler, iman edenlere; "İki gruptan[2] hangisi konumu itibariyle daha iyi, çevresi bakımından daha itibarlıdır?" dediler.

__1-__ Dünyada iken. __2-__ İnanan ve inanmayan.

74. Oysa onlardan önce, mal ve gösterişçe daha iyi olan nice nesilleri yok ettik.

75. De ki: "Kim sapkınlıkta ise, Rahman, ona vaat edilen şeyi; azabı veya saati görecekleri zamana kadar, zamanı uzatarak süre tanır. Böylece kimin yerce daha kötü ve taraftarca daha zayıf olduğunu yakında bilecekler.

76. Allah, hidayete yönelenleri, hidayete iletir. Yapılmış iyi ve yararlı işler Rabb'inin yanında hem karşılık bakımından hem de sonuç bakımından daha hayırlıdır.

77. Ayetlerimizi inkâr edip, yine de "Bana kesinlikle mal ve evlat verilecek." diyen kimseyi[1] görüyor musun?

***1-** Öldükten sonra dirilmeyi ve hesap gününü yok saydığı halde, öte dünyada da kendisine zenginlik ve güç verileceğini söyleyen kimseyi.*

78. O, bilinmeyeni mi biliyor? Yoksa Rahman'dan bir söz mü aldı?

79. Hayır! Onun söylediklerini yazacağız. Ve ona azabı uzattıkça uzatacağız.

80. Ve onun söylediği şeylere Biz mirasçı olacağız.[1] Ve o Bize tek başına gelecek.

***1-** Söylediklerinin tamamı, mal, mülk ve evlat elinden alınacak.*

81. Ve onlar, kendileri için bir izzet[1] olsun diye Allah'tan başka ilahlar edindiler.

***1-** Güç, şan, şeref.*

82. Hayır! İlah edinenler, onların kulluklarını inkâr edecekler ve onlara düşman kesilecekler.

83. Görmüyor musun? Biz, gerçeği yalanlayan nankörlerin üzerine, onları tahrik ederek kışkırtan şeytanları saldık.

84. Öyleyse onlar için acele etme.[1] Onların günlerinin hesabını yapıyoruz.

***1-** Hemen cezalandırılmalarını bekleme.*

85. O gün takva sahiplerini[1] Rahman'ın huzurunda konuk olarak toplayacağız.

***1-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alanları.*

86. Suçluları da susamış olarak[1] Cehenneme süreceğiz.

***1-** Suya götürülen susuz hayvan sürüsü gibi.*

87. Rahman'ın yanında bir "söz" edinmiş olan kimse hariç, bir şefaate sahip olamayacaklar.[1]

1- Rahman'ın hükümlerine tabi olan, onunla bağlantısını koparmamış olan, yaptığı antlaşmaya bağlı kalan kimselerden başkasına bir bağışlanma olmayacaktır. Diğer bir deyimle, bir kimsenin bağışlanması ancak iman edip salihatı yapmış olmasına bağlıdır. Zira Rahman'ın, yüzlerce ayette "iman edip, salihatı yapanlara" Cenneti vereceğine dair sözü vardır. "Şefaate sahip olamazlar." deyimine bakıldığında; ayetteki istisna cümlesinden, buradaki şefaatten kasıt, başkalarının onlar için yapacağı şefaattir. Dolayısı ile buradaki "şefaate sahip olamayacaklar" ifadesi, kimse onlara yardımcı olamayacak demektir.

88. "Rahman bir çocuk edindi." dediler.

89. Ant olsun ki, siz çok kötü bir iddiada bulundunuz.

90. Neredeyse gökler çatlayacak, yer yarılacak ve dağlar gürültü ile devrilecekti.

91. Rahman'a bir çocuk isnat ettiler diye.

92. Oysa Rahman'a çocuk edinmek yaraşmaz.

93. Göklerde ve yerde bulunan kimselerin tamamı Rahman'a yalnızca kul olarak gelecek.

94. Ant olsun ki, onların tamamını kuşatmış ve bir bir tespit etmiştir.

95. Onların hepsi, Kıyamet Günü O'na tek başına gelecektir.

96. İman eden ve salihatı yapanları, Rahman sevilenler kılacaktır.

97. Böylece Biz onu[1], kendisi ile takva sahiplerini müjdelemen ve inat eden bir toplumu uyarabilmen için senin dilinde kolaylaştırdık.

***1-** Kur'an'ı.*

98. Onlardan önce nice nesilleri yok ettik. Onlardan herhangi birilerinin varlığını hissediyor musun? Veya onlardan en küçük bir ses duyabiliyor musun?

TAHA SÛRESİ

[İniş sırası: 45, Mekki, 135 ayet.
Adını 1. ayetteki "Ta Ha" harflerinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ta.Ha.
2. Biz, bu Kur'an'ı sana güçlük çekesin diye indirmedik.
3. Ancak huşu[1] duyan kimselere öğüt olsun diye indirdik.
   1- *Derin saygı ve içten sevgi beslediği; üstün ve yüce görmenin sonucu olarak hayranlık duyduğu yüce varlıktan ayrı düşme, uzak kalma endişesini taşıyan.*
4. Yeryüzü ve yüce gökleri yaratan tarafından indirilmiştir.
5. Rahman[1], Arş üzerine istivâ etmiştir.[2]
   1- *Rahmeti bol Allah.* ***2-*** *Her şeyi egemenliği altına almıştır.*
6. Göklerde ve yerde ne varsa ve bu ikisinin arasında ve nemli toprağın altında ne varsa O'nundur.
7. Sözü açıkça söylesen de söylemesen de bil ki O, gizliyi de, daha gizlisini de bilir.

8. Allah, kendisinden başka hiçbir ilah olmayandır. En “iyi isimler”[1] yalnızca O’nundur.

1- *“Esma’ul Husna”ya “En güzel isimler.” olarak anlam verilmesi doğru değildir. “Husna” sözcük olarak, “güzel” demek değil, “iyi” demektir. “İyi,” nitelik ifade eden bir sözcüktür. Dolayısı ile “en nitelikli özellikler; en üstün ve anlamlı nitelikler yalnızca Allah’a aittir.” denmektedir. Diğer bir ifade ile Allah’ın sahip olduğu; er-Rahman, el-Âlim, el-Hâkim, el-Ğafur, el-Kerim, er-Rabb vb. nitelikleri isim olarak tanımlanamaz. Ve Allah’ın sahip olduğu bu nitelikler, başka varlıklara isnat edilemez.(Bir kimseye, iyi insan dediğimi zaman ahlakını ve karakteristik yönünü güzel insan dediğimiz zaman fiziki yapısını ifade etmiş oluruz.)*

9. Sana Musa’nın haberi ulaştı mı?

10. Hani o bir ateş görmüş ve yanındakilere: “Ben bir ateş gördüm. Bekleyin! Belki ondan size bir kor getiririm veya ateşin üzerinde bir yol gösteren bulurum.” demişti.

11. Oraya varınca, “Ey Musa!” diye seslenildi.

12. Ben senin Rabb’inim. Şimdi “ayakkabılarını çıkar”[1]. Sen temizlenmiş vadide, Tuvada’sın.[2]

1- *“Ayakkabılarını/nalınlarını çıkar” bir deyimdir. Ve bu deyim, sana ayak bağı olan, seni yolundan alı koyan, sana yük olan şeylerden kurtul anlamına gelmektedir. Zira Musa’nın nebilik süreci başlamaktadır. Eşinden boşanmışlar için “nalınlarından kurtuldu” deyimi de ayak bağlarından, yükten kurtuldu anlamına gelmektedir.* ***2-*** *Tertemiz bir yoldasın.*

13. Ben seni seçtim.[1] Öyleyse vahyolunanı dinle.

1- *Nebi olarak görevlendirdim.*

14. “Ben Allah’ım. Benden başka ilah yoktur. Öyleyse yalnızca Bana kulluk et. Ve öğüdüm için salâtı[1] ikame et.”

1- *Öğüdün/vahyin duyulmasına destek ol, gayret göster. Ayetin içeriğinden, salat sözcüğünün namaz değil, bu sözcüğün birçok anlamından biri olan “yardım etmek,” “destek olmak” anlamına geldiği açıkça anlaşılmaktadır.*

15. Zamanını bildirmemiş olsam da, herkesin yaptığının karşılığını görmesi için kuşkusuz ki o Sâ'at[1] gelecektir.

1- Kıyamet saati.

16. Öyleyse ona[1] inanmayan, tutku ve kuruntusuna uyan kimse, seni ondan[2] alıkoymasın. Yoksa helak olursun.

***1-** Kıyamete. **2-** Kıyamet saatine inanmaktan.*

17. Sağ elindeki nedir ey Musa?

18. "O benim asamdır[1], ben ona dayanırım. Ve onunla koyunlarıma yaprak silkelerim. Onda benim için başka yararlar da var." dedi.

***1-** Sopamdır.*

19. "Ey Musa, onu yere at." dedi.

20. Musa onu atınca bir de ne görsün! Hızla hareket eden bir yılan olmuştu.

21. Allah: "Onu tut, korkma! Onu ilk haline döndüreceğiz." dedi.

22. Allah: "Elini koynuna sok. Başka bir âyet[1] olarak, kusursuz bir beyazlıkta çıksın."

***1-** Mucize.*

23. Bununla daha büyük âyetlerimizden[1] bazılarını sana gösterelim.

***1-** Mucizelerimizden.*

24. Firavuna git! Çünkü o azgınlaştı.

25. "Rabbim! Göğsüme genişlik ver." dedi.

26. "Ve işimi kolaylaştır."

27. "Dilimden düğümü çöz."

28. "Ki söyleyeceklerimi anlasınlar."

29. "Bana, yakınlarımdan bir yardımcı ver.

30. "Kardeşim Harun'u."

31. "Onunla gücüme güç kat."

32. “Onu görevime ortak et.”

33. “Ki Seni çok tesbih[1] edelim.”

1- Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yüceltmek.

34. “Seni çokça öğütleyelim.”

35. “Sen, bizim her halimizi görmektesin.”

36. “Ey Musa! İstediğin sana verildi.” dedi.

37. Gerçek şu ki, Biz sana daha önce de lütufta bulunmuştuk.

38. Hani annene vahyedilmesi gerekeni vahyetmiştik.

39. Onu sandığa koy da suya[1] bırak. Su da onu kıyıya bıraksın. Benim ve onun düşmanı, onu alsın. Ve korumam altında yetiştirilmen için seni sevimli biri yaptım.

1- Nil'e.

40. Hani kız kardeşin gidip, “Size, ona bakacak birisini bulmanızda yardımcı olayım mı?” demişti. Böylece gözü aydın olsun ve üzülmesin diye seni annene geri döndürdük. Ve birisini öldürmüştün de seni sıkıntıdan kurtarmıştık. Ve seni çeşitli sınavlarla sınav yaptık. Sonra yıllarca Medyen halkı içinde kaldın. Sonra takdirimiz gereği şimdi buradasın ey Musa!

41. Seni kendim için yetiştirdim.

42. Sen ve kardeşin, ayetlerimle gidin. Öğütlerimi duyurmada gevşeklik göstermeyin.

43. İkiniz de Firavun'a gidin. Kuşkusuz o azgınlaştı.

44. Ona yumuşak söz söyleyin. Umulur ki öğüt alır veya çekinip sakınır.

45. “Rabb'imiz! Onun bize karşı aşırı gitmesinden veya azgınlık yapmasından çekiniyoruz.” dediler.

46. “Çekinmeyin! Kuşkusuz Ben sizinle birlikteyim. İşitir ve görürüm.” dedi.

47. Hemen ona gidin: “Kuşkusuz ki biz Rabb’inin iki rasulüyüz. Artık İsrailoğulları’nı bizimle gönder ve onlara azap etme. Doğrusu biz sana bir âyet[1] ile geldik. Selam[2] doğru yola[3] uyanlaradır.

__1-__ Rabb’inden mesaj getirdik. __2-__ Esenlik. __3-__ Vahye.

48. Bize, yalanlayıp aldırmayanların azaba uğrayacakları vahyolundu.

49. Firavun: “Ey Musa! Rabb’iniz kimdir?” dedi.

50. Musa: “Bizim Rabb’imiz her şeye yaradılışını[1] veren, sonra da yol gösterendir.” dedi.

__1-__ Yarattığı her şeyi kendine özgü özelliklerle yaratan ve bu özelliklere uygun yaşamanın yolunu gösterendir.

51. Firavun: “Öyleyse öncekilerin durumu ne olacak?” dedi.

52. “Onun bilgisi Rabb’imin yanında yazılıdır. Rabb’im yanlış yapmaz ve unutmaz.” dedi.

53. Yeryüzünü sizin için bir beşik yapan, orada sizin için yollar açan ve gökten su indiren O’dur. Onunla her türlü bitkiden çiftler yetiştirdik.

54. Yiyin ve hayvanlarınızı otlatın. Bunda, akıl sahipleri için âyetler[1] vardır.

__1-__ Göstergeler, kanıtlar.

55. Sizi ondan yarattık. Ve sizi ona döndüreceğiz. Ve sizi oradan bir kere daha çıkaracağız.

56. Ant olsun ki; ayetlerimizin[1] hepsini ona gösterdik. Buna rağmen yalanlamada diretti.

__1-__ Belgelerimizin, göstergelerimizin, kanıtlarımızın.

57. “Ey Musa, sen sihrinle bizi yurdumuzdan çıkarmak için mi geldin?” dedi.

58. O halde biz de sana, senin sihrine benzer bir sihirle karşılık vereceğiz. Şimdi üzerinde birlikte anlaşacağımız bir yer ve zaman belirle.

59. “Sizinle buluşma zamanı, ziynet[1] günü insanların toplanma zamanı olan kuşluk vakti olsun.” dedi.

__1-__ Şenlik günü, tören günü.

60. Bunun üzerine Firavun çekip gitti ve yapacağı hileleri hazırlattıktan sonra belirlenen yere geldi.

61. Musa onlara: “Yazıklar olsun size! Yalanlarınızla Allah’a iftira etmeyin. Yoksa sizi azapla yok eder. İftira edenler, gerçekten yok olmuştur.”

62. Firavunun adamları fısıltı ile aralarında ne yapacaklarını tartıştılar.

63. “Bu ikisi kesinlikle sihirbazdır. Sihirleriyle sizi yerinizden çıkarmak, bu güzel düzeninizi bozmak istiyorlar.

64. “Şu halde bütün oyunlarınızı birleştirin, sonra bir düzen içinde ortaya koyun. Bugün üstün gelen kesinlikle başarıyı elde etmiş olur.”

65. Sihirbazlar, “Ey Musa! Önce sen mi atacaksın, yoksa biz mi atalım?” dediler.

66. Musa, “Buyurun, önce siz atın” dedi. Yaptıkları büyüden dolayı attıkları sopa ve ip hızla hareket ediyormuş gibi göründü.

67. Bunun üzerine Musa’nın içine korku düştü.

68. “Korkma! Kuşkusuz ki sen üstün geleceksin.” dedik.

69. “Sağ elinde olanı at, onların yaptığı şeyleri yutacak. Onların yaptıkları sihirbaz hilesinden başka bir şey değil. Ve sihirbazlar ne yaparlarsa yapsınlar kurtuluşa eremezler.

70. Bunun üzerine sihirbazlar, secde edenler[1] olarak atıldılar.[2] Biz: “Harun’un ve Musa’nın Rabb’ine iman ettik.” dediler.

__1-__ Gerçeği içtenlikle kabul edenler, gerçeğe teslim olanlar. __2-__ Yere kapananlar oldular.

71. Firavun, “Ben izin vermeden ona iman mı ettiniz? Kuşkusuz o, size sihir öğreten hocanızdır. Kesinlikle ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim ve sizi hurma ağacının gövdesine asacağım. Ve böylece hangimizin azabının daha şiddetli ve kalıcı olduğunu mutlaka öğreneceksiniz.” dedi.

72. “Bizim açımızdan, ortaya konan bu kanıtlayıcı bilgiden sonra, yaradılışımızın esaslarını belirleyen yaratıcıya karşı seni asla tercih etmeyiz. İstediğin şeyi yap. Senin hükmün ancak bu dünya hayatında geçer.” dediler.

73. “Biz, hatalarımız ve bize sihirle zorla yaptırdığın kötü şeyler için Rabb’imizin bizi bağışlayacağına inanıyoruz. Allah daha hayırlı ve kalıcı olandır.”

74. Kim Rabb’ine suçlu olarak gelirse, onun yeri Cehennem’dir. Orada ne ölür ne de yaşar.

75. Ve kim O’na bir mümin olarak salihatı yapmış şekilde gelirse, işte böyle kimseler için yüksek makamlar vardır.

76. İçinden ırmaklar akan Adn Cennetlerinde sürekli kalacaklar. İşte bu arınmış olanlara[1] verilecek karşılıktır.

***1-** Vahye tabi olup, şirkten ve nankörlükten uzak kalanlara.*

77. Ant olsun ki, Musa’ya: “Kullarımla geceleyin yola çık; onlara denizde kuru bir yol aç. Arkanızdan yetişecekler diye korkma, endişe etme!” diye vahyettik.

78. Firavun hemen ordusu ile onların ardına düştü. Derken sudan üzerlerine kapanan kapandı.

79. Firavun halkını sapkınlıkta bıraktı; onları doğru yola yöneltmedi.

80. Ey İsrailoğulları! Sizi, düşmanınızdan kurtarmış ve dağın sağ yanında sizden söz almıştık. Ve size kudret helvası ve bıldırcın bağışlamıştık.[1]

***1-** Çevirilerde; bu ayetin son cümlesinin çevirisi, "Kudret helvası ve bıldırcın indirdik." şeklindedir. Oysaki "enzele" sözcüğünün, birkaç anlamı var. Sözcüğün, aynı zamanda "bağışlama, ikram etme" anlamları da bulunmaktadır. Bu ayetteki "enzele" sözcüğü "ikram etti, bağışladı." anlamındadır.*

81. Size rızık olarak verdiğimiz temiz şeyleri yiyin. Bu konuda aşırılık yapmayın. Yoksa gazabıma uğrarsınız. Kim gazabıma uğrarsa, kesinlikle o tepetaklak olmuştur.

82. Ben, tövbe eden, iman edip salihatı yapan[1], doğru yolda olan kimseyi kesinlikle bağışlarım.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

83. Ey Musa, seni toplumundan aceleyle ayrılmaya sevk eden şey nedir?

84. Musa: "Onlar, benim yolumdalar. Acele etmemin nedeni, Sen'i hoşnut etmektir." dedi.

85. Allah: "Biz, halkını sınadık. Senden sonra Samiri onları saptırdı."

86. Bunun üzerine Musa, halkına öfkeli ve üzüntülü bir şekilde geri döndü: "Ey halkım, Rabb'iniz size iyi bir söz vermedi mi? Şimdi bu süre size uzun mu geldi? Yoksa Rabb'inizin gazabının üzerinize inmesini mi istediniz de bana verdiğiniz sözden döndünüz?" dedi.

87. "Senin sözünden çıkmadık. Fakat biz halkın ziynetlerinden yüklenmiştik.[1] Sonra onları kaldırıp attık.[2] Bize Samiri böyle öğütledi."[3]

***1-** Mısırdan çıkarken halktan ziynet(altın vb. süs eşyaları) toplamıştık. **2-** Onları ateşte eriterek buzağıya süs yaptık. **3-** Aklımızı çeldi, etkiledi.*

88. Böylece onlara böğürmesi olan bir boğa[1] cesedi[2] çıkardı. Ve onlara: "Bu sizin de ilahınız Musa'nın da. Ancak Musa onu unuttu."[3] dediler.

***1-** Buzağı/Boğa Mısır halkı için tanrısal güç, kudret ve ihtişam ifade eden bir semboldü/ilahtı.* ***2-** Boğa figürü, heykeli.* ***3-** İlahımızı bıraktı da dağların yamacında ilah aramaya çıktı.*

89. Onlar, kendilerine bir cevap veremediğini, yarar veya zarar verecek bir gücünün olmadığını görmüyorlar mı?

90. Ant olsun ki, Harun, daha önce onlara: "Ey halkım! Kuşku yok ki siz bununla sınava çekildiniz. Kuşkusuz sizin Rabb'iniz Rahman'dır. Gelin bana uyun ve buyruklarıma tabi olun." demişti.

91. Halk "Musa bize dönüp gelinceye kadar, kendimizi buzağıya adamaktan asla vazgeçmeyeceğiz." dediler.

92. Musa: "Ey Harun! Bunların sapkınlıklarını gördüğün halde, onları uyarmaktan seni alıkoyan ne oldu?"

93. "Niçin bana uymadın? Yoksa buyruklarıma karşı mı çıktın?"

94. Harun: "Ey annemin oğlu! Sakalımı ve saçımı tutma. Gerçek şu ki: ben senin, "İsrailoğulları arasında ayrılık çıkardın, sözümü dinlemedin, demenden çekindim." dedi.

95. Musa: "Ey Samiri! Sen ne yapmak istiyorsun?"

96. Samiri: "Ben, onların anlamadıkları şeyi anladım[1]. Rasulün izinden bir avuç avuçladım ve sonra da onu attım.[2] Bunu, bana nefsim hoş gösterdi." dedi.

***1-** Halkın göremediğini, yani Hazreti Musa'nın sihir yaptığını anladım.* **2-** *Musa'nın izinden giderek onun gibi olağanüstü bir iş yaparak buzağının ilah olduğunu halka göstermek istedim.*

97. Musa: “Çek git karşımdan! Artık sen, hayatın boyunca toplumdan dışlanacaksın. Ayrıca senin için, asla kurtulamayacağın bir buluşma günü var. Bir de kendini adadığın ilahına bak! Onu kesinlikle yakacağız. Sonra da savurup denize saçacağız.” dedi.

98. Sizin ilahınız yalnızca Allah’tır. O’ndan başka ilah yoktur. Kuşkusuz, O’nun ilmi her şeyi kuşatmıştır.

99. İşte böylece geçmişlerin haberlerinden sana anlatıyoruz. Gerçek şu ki sana katımızdan bir zikir[1] verdik.[2]

***1-** Öğüt. **2-** Ders çıkarman için geçmişin olaylarından örnekler verdik.*

100. Kim ondan[1] yüz çevirirse, o Kıyamet Günü için ağır bir yük yüklenir.

***1-** Zikirden/Öğütten/Kur’an’dan.*

101. Onlar, orada sürekli kalacaklardır. Ve yüklendikleri yük, Kıyamet Günü’nde onlar için ne kötüdür.

102. O gün, sura üfürülür. O gün, suçluları şaşkınlıktan gözleri donuklaşmış olarak toplayacağız.

103. “Dünya hayatınız sadece on gün sürdü değil mi? diye aralarında fısıldaşırlar.

104. Biz, aralarında ne konuştuklarını çok iyi biliriz. Onlardan isabetli olanı, “Olsa olsa bir gün kaldınız.” diyecek.

105. Sana dağlardan soruyorlar. De ki: “Rabb’im onları ufalayıp savuracak.”

106. Onları dümdüz araziye çevirecektir.

107. Orada ne bir çukur ne de bir tümsek göremezsin.

108. O gün, hiçbir tarafa sapmadan, davetçiye uyarlar. Rahman’a karşı sesler kısılmıştır. Fısıltıdan başka bir şey işitemezsin.

109. İzin Günü, şefaat fayda vermez. Rahman'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimse hariç.[1]

__1-__ Yani, Rahman'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimseye şefaat/yardım edilecek. Diğer bir anlatımla; ayette, kimlerin "şefaat edeceğinden" değil, kimlere "şefaat edileceğinden" söz edilmektedir. Şefaat edilecek, yani bağışlanacak olan kimseler, yüzlerce ayette de ifade edildiği gibi "iman eden ve salihatı yapan" kimseler olacaktır. Ayette sözü edilen, "Rahman'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimseler," dünya hayatlarında inanan ve salihatı yapan kimselerden başkası değildir. Diğer bir ifade ile ayette, "torpilin" olacağından değil, olmayacağından söz edilmektedir. Bu ayete, mevcut çevirilerde şu şekilde anlam verildiği görülmektedir: "O gün, Rahman (olan Allah)'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimseden başkasının şefaati bir yarar sağlamaz. Ayete, "birilerinin şefaat edeceği" şeklinde anlam vermek kesinlikle bir ön yargının sonucudur. Lafız olarak da anlam olarak da ayet, kimlerin şefaat edeceğini değil; Allah'ın kimlere şefaat edeceğini, yani işlerini kolaylaştıracağını, yardım edeceğini ifade etmektedir.

110. Onların önlerindekini ve arkalarındakini bilir.[1] Ama onlar, O'nu bilgice kavrayamazlar.[2]

__1-__ Onların geleceğini de geçmişini de bilir. __2-__ Allah'ın bilgisinin sınırsızlığını.

111. Yüzler, Hayy[1] ve Kayyum[2] olanın önünde eğilmiştir. Zulüm taşıyıcılar perişan olmuştur.

__1-__ Mutlak Diri/canlı olan; ezeli ve ebedi hayat sahibi olan. __2-__ Bütün yarattıklarını gözetip kollayan, her şeyi ayakta tutan.

112. İnanan biri olarak salihatı[1] yapan kimse ise haksızlığa uğramaktan da hakkının yeneceğinden de korkmaz.

__1-__ Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

113. Sana onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik. O'nda, uyarıları teker teker bildirdik. Böylece takva[1] sahibi olurlar veya onlar için bir öğüt olur.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

114. Her şeyin gerçek egemeni olan Allah, yüceler yücesidir. Kur'an'ın sana vahyedilmesi tamamlanmadan önce acele etme. "Rabb'im bana bilgiyi arttır." de.[1]

***1-** Ayet önemli bir ilkeyi belirtmektedir; bir konuda açıklama yapabilmek için Kur'an'ın tamamı dikkate alınmalıdır, diğer bir ifade ile Kur'an, bir bütün olarak ele alınmalıdır. Ve ayrıca kesin bilgi sahibi olunmadan bir konuda yargıda bulunulmamalıdır.*

115. Ant olsun ki Biz, bundan önce Âdem'e ahit[1] verdik, ancak o unuttu. Onu azimli bulmadık.

***1-** Uyması gereken kurallar konusunda ondan söz aldık.*

116. Hani! Meleklere: "Âdem'e secde edin."[1] demiştik. Hemen secde etmişlerdi, iblis ise bundan kaçınmıştı.

***1-** Saygı gösterin, değerini takdir edin. Ayette yer alan secde sözcüğü, tıpkı salatta/namazda yapılan secde gibi algılanmaktadır. Oysaki bu sözcük, yer aldığı ayetlerin tamamında saygı gösterme, selama durma, selamlama gibi anlamlara gelmekte olup, yere kapanmakla bir ilgisi bulunmamaktadır.*

117. Bunun üzerine Biz de: "Ey Âdem! Kuşkunuz olmasın ki bu sana ve eşine düşmandır. Sakın sizi Cennet'ten[1] çıkarmasın. Sonra mutsuz olursun." dedik.

***1-** Söz konusu cennet, ahiretteki cennet değildir. Âdem, bu dünyada ve bu dünyanın toprağından yaratılmıştır. Cennet, sözcük anlamı olarak, "yeşilliklerle örtülü toprak parçası" demektir. Çıkılacak cennet de böylesi bir yerdir. Yoksa ahiretteki Cennette iblisin bir rolü yoktur ve orada bir kısıtlama da söz konusu değildir. Orada ne suç vardır ne de ceza.*

118. Senin için orada acıkmak ve açıkta kalmak yoktur.

119. Orada susuz kalmazsın ve sıcaktan zarar görmezsin.

120. Sonra şeytan ona vesvese verdi. Dedi ki: "Ey Âdem! Sana süreklilik ağacı ve bitmeyecek bir mülk[1] için yol göstereyim mi?

1- *Varlık.*

121. Bunun üzerine ikisi de ondan yediler. Hemen çirkinlikleri[1] kendilerine görünüverdi. Cennet yaprağından örtmeye başladılar. Âdem, Rabb'ine asilik edip yanıldı.

1- *Ayette; "sev'atu-huma" sözcüğüne, "avret yerlerinin açığa çıkması" veya "ayıp yerlerinin gözükmesi" şeklinde anlam verilmesi İsrailiyat'tan kaynaklanmaktadır. İnsanın yaradılış itibariyle "bizatihi" çirkin olan bir organı yoktur. Bu nedenle cinsel organlar için çirkin nitelemesi yapmak doğru değildir. Ayette geçen "sev'ete" sözcüğü "sue" sözcüğünden türemiştir. "Sue" sözcüğü; kötü ve çirkin olan iş, söz ve durum demektir. Dolayısıyla; "örtülmüş çirkinliklerin gösterilmesi, avret yerlerinin açığa çıkarılması değil, olsa olsa insanın fitratında bulunan "hasenenin (iyiliğin)" karşıtı olan "kötülük" egosunun harekete geçmesi, açığa çıkması şeklinde anlaşılmalıdır. Dikkat edilirse, "ağaç yaprakları" değil, "cennet yaprakları" denmektedir. "Varak" sözcüğü, burada "yaprak" anlamında değil, "mal varlığı" anlamındadır.*

122. Sonra Rabb'i onu arındırdı ve tövbesini kabul etti. Ve ona doğru yolu gösterdi.

123. Dedi ki: "Hepiniz oradan çıkıp gidin." [1] Bir kısmınız bir kısmınıza düşmansınız. Ben'den size bir yol gösterici geldiği zaman, kim yol göstericime uyarsa; işte o sapkınlığa düşmez ve mutsuz olmaz." dedi.

1- *"İhbita" sözcüğünün "inin" anlamı olmakla birlikte, bu sözcüğün aynı zamanda "ayrılın" anlamı da bulunmaktadır. (Bakara, 61. ayet.) Söz konusu olan "inme", seviye itibariyle yüksek bir yerden, alçak bir yere inmek anlamında değil, konum itibari ile bir inmeyi ifade etmektedir: Zenginken yoksul olmak gibi veya "köyden kente inmek" gibi.*

124. Kim Ben'im zikrimden[1] yüz çevirirse, bilmelidir ki onun için bunalımlı bir yaşam vardır. Kıyamet Günü de onu kör olarak haşrederiz.[2]

1- *Öğüdümden/vahyimden.* ***2-*** *Kör olarak diriltiriz veya yargılama alanına kör olarak getiririz.*

125. "Rabbim, beni neden kör olarak haşrettin? Oysa dünyada iken gören biriydim." der.

126. "Bu böyledir, ayetlerimiz sana geldi ancak onları dikkate almadın; bugün de sen terk edileceksin." dedi.

127. "Haddi aşanları ve Rabb'inin ayetlerine inanmayanları işte böyle cezalandırırız. Ve ahiret azabı daha şiddetli ve daha kalıcıdır.

128. Şimdi yurtlarında gezip dolaştıkları nesilleri yok etmiş olmamız, onlar için yol gösterici olmadı mı? Kuşku yok ki bunda kötülükten alıkoyan bir akıl için nice kanıtlar vardır.

129. Ve eğer Rabb'inden daha önce kararlaştırılmış bir hüküm ve adı konmuş bir süre olmasaydı elbette ceza kaçınılmaz olurdu.[1]

1- *Ayet, suçluların bu dünyada hemen cezalandırılmamasını; onlara hiç ceza verilmeyeceği anlamına gelmediğini, cezanın belirlenmiş bir süreye bırakıldığını ifade etmektedir.*

130. O halde söylenen şeylere sabret! Ve Rabb'ini, Güneş'in doğmasından önce ve batmasından önce ve gecenin bir kısmında ve gündüzün iki tarafında hamd ile tesbih[1] et. Umulur ki böylece O'nun hoşnutluğunu kazanırsın.

1- *Tesbih; Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir. Tesbihi, namazda "tesbih çekmeye" indirgemek doğru değildir. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranması ve Yaratıcının tüm nitelikleri ile tanınması ve tanıtılması etkinliğidir. Allah'ı tesbih etmek; O'nu şirk içeren her türlü düşünce ve inançtan arındırarak, Kendisine özgü nitelikleri ile yüceltmek demektir.*

131. Kendilerini sınamak için, dünya hayatının süsü olarak onlara verdiğimiz şeylere imrenme. Rabb'inin rızkı daha hayırlıdır ve kalıcıdır.

132. Ehline salâtı buyur.[1] Kendin de onun üzerinde sabırlı ol. Senden rızık istemiyoruz. Seni, Biz rızıklandırıyoruz. Sonuç takva[2] içindir.

1- *Seninle birlikte olanlara, çevrende bulunanlara, Allah'a yönelmelerini, Allah'tan istemelerini buyur. Birbirlerine destek olmalarını, yardımlaşma ve dayanışma içinde olmalarını. Salât sözcüğü, namaz kılma, dua etme, din, kulluk, yardım etme, destek olma gibi anlamlara gelmektedir. Bu ayette; salât sözcüğü, ayetin bağlamı dikkate alındığında; "rızkın Allah'tan istenmesi, isteğin Allah'a yönelmesi" ve yardımlaşıp, birbirlerine destek olunması, dayanışma içinde güç birliği yapılmasının buyurulması anlamına gelmektedir. Dünya hayatının gayri meşru yollarla elde edilen zenginliğine, servetine imrenmek yerine, az da olsa helal kazançla, kendi emeğimizle ve hak ederek kazandıklarımızla yetinmenin sonuç olarak daha kazançlı ve hayırlı olduğu uyarısı yapılmaktadır. Bu ayetin söylendiği gibi "Aile bireylerine namaz kılmalarını emretme" ile bir ilgisi yoktur.* ***2-*** *Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

133. "Rabb'inden bize bir âyet[1] getirse ya!" dediler. Onlara, önceki kitaplarda yer alan kanıt içeren açıklayıcı bilgiler ulaşmadı mı?

1- *Mucize.*

134. Ve eğer Biz, ondan önce bir azap ile onları yok etseydik, kuşku yok ki "Ey Rabb'imiz! Bize bir rasul gönderseydin de, hor ve rezil olmadan önce Sen'in ayetlerine uysaydık ya!" diyeceklerdi.

135. De ki: "Herkes beklemektedir. O halde siz de bekleyin. Kuşku yok ki kimin düzgün yolda olduğunu, kimin doğru yolu bulduğunu yakında bileceksiniz."

16. Bölümün Sonu

ENBİYA SÛRESİ

[İniş sırası: 73, Mekki, 112 ayet.
Adını surede geçen "nebiler" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. İnsanlar için hesap vakti[1] yaklaştı. Ne var ki onlar gaflet içinde aldırmıyorlar.

1- *Hesap, ölümle birlikte başlamaktadır. Zira ölen insan için hesap başlamış demektir. Ölü için zaman durmaktadır. Allah'a göre ise zaten zaman diye bir şey yoktur. Ölen kimse için, kendi ölümü ile kıyametin kopması arasında zaman farkı yoktur. Deyim yerinde ise, ölmesi ile dirilmesi bir olmaktadır. Her bir insan için "vaktin yaklaşması" bu şekilde değerlendirilmelidir. Bu açıdan, bu nasıl bir vakit yaklaşmasıdır ki yüz yıllar geçmesine rağmen bir türlü gelmedi düşüncesi yanlıştır. Ölümün yaklaşması ile kıyametin yaklaşması aynı şeydir. (20/Taha, 100-104; 10/Yunus, 45; 30/Rum, 55-56)*

2. Rabb'lerinden, kendilerine gelen her yeni öğüdü, sadece alay ederek dinlerler.

3. O haksızlık yapanlar, akıllarınca önemsemeyerek ve kendi aralarında fısıldayarak: “Bu, sizin gibi bir insandan başka bir şey midir? Yoksa siz, göz göre göre büyüye mi kapılacaksınız?” diyorlar.

4. “Rabb’im, gökte ve yerde olan her sözü bilir. O, Her Şeyi Duyan’dır, Her Şeyi Bilen’dir. ” dedi.

5. “Hayır, bunlar karmakarışık düşlerdir. Hayır, belki onu uydurdu. Hayır, belki de o bir şairdir. Öyleyse öncekilere gönderildiği gibi bize bir âyet[1] getirsin.” dediler.

1- *Kanıt, mucize.*

6. Onlardan önce yok ettiğimiz hiçbir topluluk, iman etmemişti. Şimdi bunlar mı iman edecekler?[1]

1- *Daha önce mucize gösterdiğimiz toplumlar, buna rağmen inanmadılar, bunlara mucize gösterecek olsak bunlar da inanmayacaklar.*

7. Bizim, senden önce gönderdiklerimiz de ölümlü kimselerden başkası değildi. Yalnızca onlara vahyettik. Eğer bilmiyorsanız zikir ehline[1] sorun.

1- *Geçmiş vahyin mensuplarına. Kitap ehline.*

8. Biz, onları yemeye, içmeye ihtiyaç duymayan bir varlık yapmadık. Ve onlar ölümsüz de değillerdi.

9. Sonra onlara verdiğimiz söze bağlı kaldık. Onları ve dilediğimiz kimseleri[1] kurtardık. Aşırı gidenleri ise yok ettik.

1- *Uygun gördüklerimizi. Kurtulmayı hak edenleri.*

10. Ant olsun ki, gerçekten içinde sizin öğüdünüz[1] olan bir kitap indirdik. Hala aklınızı kullanmayacak mısınız?

1- *Sizin için bildirdiğimiz, yapmanız ve sakınmanız gereken bilgiler./ Sizin öğüt kitabınız.*

11. Ve Biz, zalim olan kentlerden nicelerini kırıp geçirdik. Onlardan sonra başka bir toplum getirdik.

12. Öyle ki onlar azabımızı hissettikleri zaman, ondan kaçmaya çalışıyorlardı.

13. Boşuna kaçmayın, refaha kavuşturulduğunuz şeylere ve evlerinize geri dönün; çünkü hesaba çekileceksiniz.
14. “Yazıklar olsun bize! Biz zalimlermişiz.” dediler.
15. Biçilmiş ekin gibi pörsüyüp, cansız kalıncaya kadar bu çağrıları son bulmadı.
16. Biz; yeri, göğü ve ikisinin arasındakileri eğlence olsun diye yaratmadık.
17. Eğer eğlence edinmek isteseydik, elbette onu kendi şanımıza uygun yapardık. Eğer yapacak olsak böyle yapardık.
18. Aksine, Biz; Hakk’ı, Batıl’a karşı ortaya koyarız da onu mahveder. Böylece Batıl yok olur. Nitelediğiniz şeylerden dolayı size yazıklar olsun.
19. Göklerde ve yerde ne varsa O’nundur. O’nun yanında bulunanlar O’na kulluk etmekten büyüklenmez ve usanmazlar;
20. Gece-gündüz ara vermeksizin tesbih[1] ederler.

***1-** Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yüceltmek. Allah’ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah’ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir.*

21. Yoksa yeryüzünde birtakım ilahlar edindiler de, ölüleri onlar mı diriltecek?
22. Eğer ikisinde[1] de Allah’tan başka ilahlar olsaydı, ikisi de kesinlikle fesada uğrardı. Arşın Rabb’i olan Allah, onların niteledikleri şeylerden münezzehtir.[2]

***1-** Göklerde ve yerde. **2-** Allah’a ait nitelikler hiçbir varlıkta yoktur.*

23. O, yaptıklarından dolayı sorgulanamaz. Ama onlar yaptıklarının hesabını vereceklerdir.

24. Yoksa O’ndan başka ilahlar mı edindiler? De ki: “Burhanınızı getirin.[1] Bu benimle beraber olanların ve benden öncekilerin öğüdüdür.” Fakat onların çoğu gerçeği bilmezler ve onlar, ondan yüz çevirenlerdir.

1- *İlahi rehberlik. Allah’tan kesin doğruları ortaya koyan yol gösterici.*

25. Senden önce hiçbir rasul yoktur ki, kendisine, “Benden başka ilah yoktur. Onun için Bana kulluk edin.” diye vahyetmiş olmayalım.

26. Ve onlar: “Rahman çocuk edindi.” dediler. O, bundan münezzehtir.[1] Onlar[2], ikram olunmuş[3] kullardır.

1- *Allah’a ait nitelikler hiçbir varlıkta yoktur.* ***2-*** *Melekler.* ***3-*** *Şerefli kılınmış.*

27. Onlar[1], O’nun sözüne aykırı hareket edemezler. Onlar, yalnızca O’nun buyruğuna uyarlar.

1- *Melekler.*

28. Allah, onların bütün yapıp ettiklerini bilir. Ve onlar, rızasına ermiş olanlardan başkasına şefaat[1] edemezler. Onlar, O’na duydukları derin saygıdan titrerler.

1- *Yardım.*

29. Onlardan[1] kim, “O’nun yanı sıra ben de ilahım.” derse, işte o zaman onu Cehennem’le cezalandırırız. Biz, zalimleri böyle cezalandırırız.

1- *Meleklerden.*

30. Gerçeği yalanlayan nankörler; bitişik olan gökleri ve yeri ayırdığımızı, suyu hayat kaynağı kıldığımızı görmüyorlar mı? Buna rağmen hala inanmıyorlar mı?[1]

1- *Çevirilerde, bu ayete; "Gökler ve yer daha önce bitişikti de biz onları ayırdık, her canlıyı da sudan yarattık." şeklinde anlam verilmektedir. Bunun nedeni; ayette, "bitişik" anlamına gelen "ratkan" sözcüğü ile yine "ayırma" anlamına gelen "tanka" sözcüğünün birincil anlamları olan "bitişik" ve "ayırma" sözcüklerinin gerek bağlamları, gerek cümle içinde taşıdıkları anlamları dikkate alınmamış olmasıdır. Böyle olunca da yanılgıya düşmüşlerdir. Öyle ki bu çevirilere göre ayet, muhatap aldığı kimselere yerin ve göğün daha önce bitişik olduğunu neden görmediklerini sormaktadır. Böyle bir soru, soru olarak doğru değildir. Bu sorunun cevabını, sorulanlar nasıl bilebilsinler ki?" Öyle ya, "Dünya'nın önce bitişik olduğunu ve daha sonra ayrıldığını" o insanlar nasıl görüp bilebildinler ki? Bu da yetmiyormuş gibi tefsir kitaplarımız bu ayetin, evrenin nasıl yaratıldığını anlattığını iddia etmekte ve bunun "big-bang teorisi"ni ifade ettiğini söylemektedirler. Oysaki Rabb'imiz, bizzat tanıklık edilen bir durumdan söz etmektedir. Denilmektedir ki, "Bir çatlağı ve yarığı olmadığı halde gökten yağmurun yağdığını ve kurumuş olan yerin de bu su ile yarılıp canlı varlıklar bitirdiğini anlatmaktadır.*

31. Ve Biz, onlar sarsılmasınlar diye yeryüzüne dağlar yerleştirdik. Orada yollarını bulsunlar diye bolca yollar[1] yaptık.

1- *Geçitler, vadiler, yollar.*

32. Gökyüzünü korunmuş bir tavan yaptık. Onlar hala âyetlerinden[1] yüz çeviriyorlar.

1- *Gökyüzünün varlığından ibret almıyorlar, yaradılıştaki muhteşem yapıdan ki o yapı, gerçeği görenler için bir göstergedir, işarettir, kanıttır.*

33. Geceyi ve gündüzü, Güneş'i ve Ay'ı yaratan O'dur. Onların her biri kendi yörüngelerinde hareket etmektedirler.

34. Biz, senden önce de hiçbir beşeri ölümsüz kılmadık. Sen öleceksin de onlar süresiz mi yaşayacaklar?

35. Her nefs[1] ölümü tadıcıdır. Sizi sınav olarak, iyilik ve kötülükle sınarız. Ve siz, yalnız Bize döndürüleceksiniz.

***1-** Canlı.*

36. Ve gerçeği yalanlayan nankörler seni gördükleri zaman: "İlahlarınızı zikreden[1] bu mu?" diye alaya alıyorlar. Onlar, Rahman'ın zikrini[2] küfredenlerdir.[3]

***1-** İlahlarınız hakkında ileri geri konuşan. **2-** Rahman'ın öğüdünü. **3-** Görmezden gelenlerdir. Rahman'ın buyruklarının üzerini örtenlerdir.*

37. İnsan aceleden yaratılmıştır.[1] Size, günü gelince âyetlerimi[2] göstereceğim. Acele etmemi istemeyin.

***1-** Yaradılışında acelecilik vardır. Tez canlıdır. Sabırsızdır. **2-** Nasıl bir sonuçla karşılaşacağınızı, azabımı.*

38. "Eğer doğru söyleyenlerdenseniz bu uyarı ne zaman gerçekleşecek?" diyorlar.

39. Gerçeği yalanlayan nankörler, kendilerini her yönden saracak ateşi savamayacakları ve tamamen yardımsız kalacakları zamanı ah bir bilselerdi!

40. Aslında, onlara ansızın gelecek ve onları şaşkına çevirecek. Artık onu geri çevirmeye güçleri yetmeyecek ve onlara süre de verilmeyecek.

41. Gerçek şu ki senden önce de birçok rasulle alay edildi. Sonra alay ettikleri şey, alay edenleri kuşattı.

42. De ki: "Gece ya da gündüz Rahman'dan gelecek azaba karşı sizi kim koruyabilir?" Doğrusu onlar, Rabb'lerinin öğüdünden yüz çevirenlerdir.

43. Yoksa onların, onları Bize karşı koruyacak ilahları mı var? Onlar, kendilerine dahi yardıma güç yettiremezler. Ve onlara Bizim tarafımızdan sahip çıkılmaz.

44. Oysaki onlara uzun gelen bir ömür boyunca, onları ve atalarını geçindirdik. Yeryüzüne müdahale edip onun her tarafında birçok şeyi nasıl yok ettiğimizi[1] görmüyorlar mı? O halde galip olanlar onlar mı?

***1-** Tabiatta ve canlılar âleminde meydana gelen ölümleri, değişiklikleri; her şeyin nasıl ölümlü ve sonlu olduğunu…*

45. De ki: "Ben sizi ancak vahiy ile uyarıyorum." Ne var ki sağırlar uyarılsalar da çağrıyı duymazlar.

46. Eğer onlara, Rabb'inin azabından bir nebze dokunsa, "Eyvah bize! Biz kendilerine haksızlık edenleriz." diyecekler.

47. Kıyamet Günü hak edileni eksiksiz belirleyen tartıları kurarız. Hiç kimse, hiçbir biçimde haksızlığa uğratılmaz. Hardal tanesi kadar da olsa her şeyi hesaba katarız. Hesap gören olarak Biz yeteriz.

48. Ant olsun ki, Musa ve Harun'a takva sahipleri için bir ışık olan, bir öğüt olan Furkan'ı[1] verdik.

***1-** Hakk ile Batıl'ı, iman ile küfrü, güzel ile çirkini, iyi ile kötüyü birbirinden ayırma ölçüsü.*

49. Onlar, Rabb'lerini görmedikleri halde, O'na içten derin bir saygı duyarlar. Ve onlar, Kıyamet Günü'nün hesabından endişe ederler.

50. Bu, indirdiğimiz çok değerli bir öğüttür. Böyleyken, siz onu inkâr mı edeceksiniz?

51. Ant olsun İbrahim'e rüşdünü[1] vermiştik. Biz, onu tanıyorduk.

***1-** Doğru düşünme yetisi, isabetli davranma olgunluğu.*

52. Hani o, babasına ve halkına: "Kendinizi ibadetlerine adadığınız bu heykeller nedir? dedi.

53. "Biz, atalarımızı bunlara ibadet edenler olarak bulduk." dediler.

54. "Gerçek şu ki siz de atalarınız da açık bir sapkınlık içindesiniz." dedi.

55. “Gerçeği mi getirdin, yoksa bizimle oyun mu oynuyorsun?” dediler.

56. “Hayır! Sizin Rabb’iniz göklerin ve yerin Rabb’idir. Ki onlara işleyiş yasalarını O koymuştur. Bunun böyle olduğundan kesinlikle eminim.

57. “Allah’a yemin ederim ki, siz buradan ayrıldıktan sonra, putlarınız hakkında tasarladığımı gerçekleştireceğim.”

58. Sonra da kendisine sorsunlar diye, büyük olanını hariç diğerlerini parçaladı.

59. “Bizim ilahlarımıza bunu kim yaptı? Kuşku yok ki o, gerçekten zalimlerdendir.” dediler.

60. “İbrahim adında bir gencin onlardan söz ettiğini duyduk.” dediler.

61. “O halde onu insanların huzuruna getirin. Belki tanıklık eden çıkar” dediler.

62. “Ey İbrahim! İlahlarımıza bunu sen mi yaptın?” dediler.

63. “Hayır, onu şu büyükleri yapmıştır. Eğer konuşabilirlerse haydi onlara sorun!” dedi.

64. Bunun üzerine birbirlerine dönüp, “Haksızlık ediyoruz.” dediler.

65. Sonra çok geçmeden yine eski inançlarına döndürüldüler: “Gerçek şu ki sen bunların konuşmadıklarını biliyorsun!” dediler.

66. İbrahim: “Allah’ı bırakıp da size bir faydası da bir zararı da olmayan şeylere mi kulluk ediyorsunuz?” dedi.

67. “Yazıklar olsun size ve Allah’tan başka kulluk ettiğiniz şeylere. Siz hala akıllanmayacak mısınız?” dedi.

68. Halk: “Eğer yapabilirseniz, onu yakın! İlahlarınızın intikamını alın!” dediler.

69. “Ey ateş! İbrahim’e serin ve esenlik ol.” dedik.

70. Ona tuzak kurmak istediler. Fakat onları hüsrana uğrattık.

71. Onu ve Lut’u, âlemler için bereketli kıldığımız yurda ulaştırdık.

72. Ona İshak'ı ve ayrıca Yakup'u armağan ettik. Ve hepsini iyi kimseler yaptık.

73. Onları, buyruklarımızla doğru yolu gösteren önderler kıldık. Onlara hayırlar yapmayı, salâtı[1] ikame etmeyi, zekâtı[1] vermeyi vahyettik. Ve onlar yalnızca bize kulluk eden kimselerdi.

1- *"Salatı ikame etmek, zekâtı vermek" bir terkip olarak; ibadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir.*

74. Biz, Lut'a bir hüküm, bir ilim[1] verdik. Onu çirkin işler yapan kentten kurtardık. Onlar fasık[2] olan kötü bir toplumdular.

1- *Vahiy.* ***2-*** *Doğru yoldan çıkmış.*

75. Onu rahmetimize dâhil ettik. O salihlerdendir[1].

1- *Arı, saf, temiz, iyi, erdemli, dürüst.*

76. Ve Nuh'u da, hani o daha önce çağrıda bulunmuştu. Biz de çağrısına karşılık verdik. Onu ve ehlini[1] büyük bir felaketten kurtardık.

1- *Ailesini, yakınlarını, yanında yer alanları.*

77. Ayetlerimizi yalanlayan bir halka karşı ona yardım ettik. Onlar kötü bir toplumdu. Bundan dolayı Biz de hepsini suda boğduk.

78. Hani Davud ve Süleyman, halkın koyunlarının, içinde yayıldıkları ekin hakkında hüküm veriyorlardı. Biz, onların hükümlerine tanıktık.

79. Biz, bunu Süleyman'a iyice kavrattık. Her ikisine de hüküm[1] ve ilim[2] verdik. Davud'la beraber tesbih[3] etsinler diye dağları ve kuşları buyruk altına aldık. Ve Biz, yapanlarız.

1- *Egemenlik.* ***2-*** *Vahiy.* ***3-*** *Dağların ve kuşların tesbih etmeleri, yaradılış özelliklerine göre hareket etmeleridir.*

80. Ona; sizi, sizin şiddetinizden koruyacak elbise[1] yapma sanatını öğrettik. Öyleyse şükredenler misiniz?

***1-** Zırh.*

81. Ve şiddetli esen rüzgâr Süleyman içindi. Onun isteğine uygun şekilde bereketli yerlere doğru eser giderdi. Biz, her şeyi bilenleriz.

82. Ve şeytanlardan[1] kendisi için dalgıçlık eden ve bundan başka iş yapanlar vardı. Onlar için koruyucular Biz'dik.

***1-** Söz konusu şeytanlar; şeytanlar sözcüğünün Kur'an'daki tanımı dışında algılanmış ve bunun üzerinde, Süleyman Nebi hakkında birçok efsane uydurulmuştur. Bu ayetteki şeytanlar, hayali yaratıklar olmayıp, şeytanın sözcük anlamı da olan ve Kur'an'da da kullanılan biçimiyle "Hakk'tan uzak olan" kimselerdir. Burada sözü edilen şeytanlar da Süleyman Nebi'nin mahiyetinde çalışan ve "Hakk'tan uzak bir karakteristik yapıya sahip olan" kimselerdir. Zira şeytan; Hakk'a aykırı hareket eden her türlü güç, kurum ve kişinin ortak karakteristik adıdır. Anlaşılan bu kimseler de Süleyman Nebi'ye karşı, onun aleyhinde sürekli planlar yapan, ona karşı kötülük tezgâhlayan, iftira ve yalanlar uyduran kimselerdir.*

83. Eyyub'u da an! Hani o: "Bana bir dert dokundu. Ve Sen, merhamet edenlerin en merhametlisisin." diye Rabb'ine seslenmişti.

84. Biz de onun çağrısına karşılık verdik. Ve ondaki derdi yok ettik. Ve katımızdan bir rahmet ve kulluk edenlere bir öğüt olmak üzere, kendisine ehlini[1] ve onlarla birlikte bir mislini daha verdik.

***1-** Ailesini, yakınlarını.*

85. İsmail'i, İdris'i ve Zu'l –Kifl'i de an. Hepsi sabredenlerdendi.

86. Onları rahmetimizle kuşattık. Onlar salih[1] kimselerdi.

***1-** Arı, saf, temiz, iyi, erdemli, dürüst.*

87. Ve Zennun'u[1] da an! Hani öfkelenerek gitmişti de kendisini sıkıntıda bırakmayacağımızı sanmıştı. Sonra karanlıklar içinde, "Senden başka ilah yoktur! Sen yüceler yücesisin. Ben haksızlık yaptım!" diye seslenmişti.

***1-** Balık olayı ile ilgili olarak Yunus Nebiyi.*

88. Bunun üzerine çağrısına karşılık verdik ve onu sıkıntıdan kurtardık. İşte inananları böyle kurtarırız.

89. Ve Zekeriyya'yı da an! Rabb'ine: "Rabb'im! Beni tek başıma bırakma, Sen varislerin[1] en hayırlısısın." diye seslenmişti.

***1-** Sonunda her şeyin kendisinin olacak olan, her şeyin gerçek sahibi.*

90. Bunun üzerine çağrısına karşılık verdik. Ve kendisine Yahya'yı armağan ettik. Ve onun için eşini ıslah[1] ettik. Onlar hayırlarda yarışıyor, umarak ve endişe ederek Bize yalvarıyorlardı. Ve Bize karşı içtenlikle saygı duyuyorlardı.

***1-** Doğum yapmaya engel olan durumunu iyileştirdik.*

91. Ve o[1], namusunu korudu. Ona ruhumuzdan üfledik.[2] Ve kendisini ve oğlunu âlemler için bir âyet[3] kıldık.

***1-** Meryem. **2-** Karnında bir çocuğa hayat verdik. İlgili ayetler: 15/Hicr, 29; 32/Secde, 9; 38/Sad, 72. **3-** Mucize. İbret.*

92. Bu sizin ümmetiniz tek bir ümmettir[1]. Çünkü hepinizin Rabb'i Ben'im. O halde yalnızca Bana kulluk edin!

***1-** Ana yolunuz, yönünüz, amaç ve inanç birliğiniz, ortak değer yargılarınız ve uygarlığınız.*

93. Emirlerini[1] aralarında bölük pörçük ettiler. Oysa hepsi yalnızca Bize dönecekler.

***1-** Dinin buyruklarını.*

94. Fakat kim inanmış olarak salihat[1] yaparsa, onun çabası için kafirlik[2] yapılmaz. Biz, bütün çabalarını yazmaktayız.

1- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek. 2- Nankörlük. "Kâfirlik" (kufrane) sözcüğü, inkâr etmenin yanı sıra esas olarak, "nankörlük etme", "gerçeğin üzerini örtme", "gerçeği görmezden gelme" anlamlarına gelmektedir.

95. Yok ettiğimiz bir kent halkının geri dönmesi haramdır.[1]

1- Geri dönmeleri mümkün değildir. Bu ihlal edilemez bir yasadır.

96. Hatta Ye'cuc ve Me'cuc[1] yaygınlaşıp her tarafı kuşatma altına alıncaya kadar.

1- Ye'cuc ve Me'cuc, bir nitelemedir. Toplumsal kokuşmanın, topyekûn bir insanlığın tam bir "hercümerç" olması, ahlaki bozulmanın, sefaletin ve çöküntünün bütün bir toplumu kuşatmasının, bütün bir toplumun işbirliği halinde fesat çıkarmasının, kötülüğün her şeye nüfus etmesinin genel adıdır. Bunu belli bir zamanla, mekânla, toplum veya güçle sınırlamak veya bu konuda gaybi bir beklentiye girmek anlamsızdır. Bu hayal görmekten başka bir şey değildir. Ye'cuc ve Me'cuc, her çağda ve her toplumda ortaya çıkabilecek bir durumdur. 18/Kehf, 94: "Ey Zu'l-Karneyn! Şüphesiz Ye'cuc ve Me'cuc yeryüzünde fesat çıkaranlardır. Onun için, onlarla bizim aramıza ücreti mukabilinde bir set yap, olmaz mı?" dediler.

97. Uyarıldıkları gerçekle yüz yüze geldiklerinde, gerçeği yalanlayan nankörlerin gözleri korku ile büyür. "Eyvah bizlere! Gerçekten biz aldanış içindeymişiz. Aslında biz, kendimize haksızlık etmişiz."

98. Siz ve Allah'ın yanı sıra kulluk ettikleriniz, Cehennem'in odunusunuz. Siz oraya gireceksiniz.

99. Eğer onlar gerçekten ilah olsalardı, Cehennem'e girmezlerdi. Oysa hepsi orada sürekli kalacaklardır.

100. Onlar için orada bir inleme vardır ve onlar orada kendi inlemelerinden başka bir şey işitmezler.

101. Biz'den kendilerine iyilik ulaşanlar, işte onlar, ondan[1] uzaklaştırılanlardır.

1- Cehennem'den.

102. Onlar, Cehennem'in uğultusunu bile duymazlar. Ve onlar canlarının istediği şeylerin içinde sürekli kalacaklardır.[1]

***1-** Bu ve buna benzer onlarca ayet iman ve salih amel sahibi kimselerin doğrudan Cennet'e gideceğini, Cehennem'in uğultusunu bile duymayacaklarını söylemesine rağmen geleneksel inanışta herkesin muhakkak Cehennem'e gideceğini, günahları karşılığı kadar orada kaldıktan sonra Cennet'e geçeceğine inanılmaktadır. Oysaki yüzlerce ayette Cennet'in de Cehennem'in de sürekli olduğu bildirilmektedir. Cennet'e giden Cennet'te, Cehennem'e gidenin de Cehennem de sürekli kalacağı bildirilmektedir.*

103. O en büyük dehşet, onları kaygılandırmayacak. Ve melekler, "İşte bu, size söz verilen gününüzdür." diye onları karşılayacaklar.

104. O gün, kitap sayfalarını dürer gibi göğü düreriz. Onu ilk yarattığımız gibi yeniden yaratacağız.[1] Bu Bizim katımızdan verilmiş bir sözdür. Kuşkusuz sözümüzü yerine getiririz.

***1-** Varlıkları yeniden yaratacağız.*

105. Ve ant olsun ki Biz, Zikir'den[1] sonra Zebur'da[2], arza[3] salih[4] kullarımızın varis olacağını yazdık.

***1-** Her türlü hatırlatma ve öğütten sonra. **2-** Mesajımızı içeren bütün kitaplarda. **3-** Cennet yurduna. Ayetin cümle yapısından ve siyakından ve konu bütünlüğünden söz konusu "arzın" yeryüzü değil, Cennet yurdu olduğu anlaşılmaktadır. **4-** Arı, saf, temiz, iyi, erdemli, dürüst.*

106. Bunda kulluk eden bir toplum için açık bir duyuru vardır.

107. Biz, seni bütün insanlık için sadece bir rahmet olarak gönderdik.

108. De ki: "Bana, sizin ilahınızın ancak tek bir ilah olduğu vahyolundu. Artık O'na teslim olacak mısınız?"

109. Buna rağmen yüz çevirirlerse, o zaman de ki: "Herkese eşit olarak duyurdum. Söz verilen şey yakın mı uzak mı orasını bilmiyorum!"

110. O, açıkça söylenen sözleri de bilir, gizlediklerinizi de bilir.

111. Bilemem, belki o[1] bir sınav ve sizin için belli bir zamana kadar yararlanmadır.

***1-** Erteleme.*

112. Dedi ki: "Rabb'im! Aramızda Hakk ile hükmet. Ve Rabb'imiz, yakıştırmalarınıza karşı yardım istenecek Rahman'dır."[1]

***1-** Rahmeti bol olandır.*

HAC SÛRESİ

[İniş sırası: 103, Mekki mi Medeni mi olduğu tartışmalıdır, 78 ayet.
Adını 27. ayetteki "el-hacc" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ey insanlar! Rabb'inize karşı takva sahibi olun. Kuşkusuz, o Sa'atin[1] şiddetli sarsıntısı çok büyük bir şeydir.

__1-__ Kıyamet'in.

2. Onu gördüğünüz gün, her emzikli kadın emzirdiğini unutur. Her hamile kadın, bebeğini düşürür. Ve insanları sarhoş olmadıkları halde, sarhoş gibi görürsün. Zira Allah'ın azabı çok şiddetlidir.

3. Ve insanlardan öyle kimseler vardır ki; hiçbir bilgisi olmadığı halde, Allah hakkında ileri geri konuşurlar ve bütün azgın şeytanların[1] peşinden giderler.

__1-__ Toplumların ileri gelen saptırıcılarının.

4. Onun[1] hakkında yazıldı: ona uyan kesinlikle bilmelidir ki, şeytan onu saptırır. Ve onu saîr'in[2] azabına iletir.

__1-__ Şeytanın. Şeytan, Hakk'tan uzak olan, Hakk'a aykırı hareket eden her türlü varlık, kişi ve kurumun ortak "karakteristik" adıdır. __2-__ Cehennem.

5. Ey insanlar! Eğer öldükten sonra yeniden dirilmekten kuşkunuz varsa; bilin ki Biz, sizi topraktan, sonra nutfeden[1], sonra bir alakadan[2], sonra yapısı belli belirsiz mudğadan[3] yarattık. Ne olduğunuzu bilin diye size açıklıyoruz. Ve Biz, dilediğimizi belli bir süreye kadar rahimlerde tutarız. Sonra sizi bir bebek olarak çıkarırız. Sonra kiminiz ergenlik çağına ulaşır. Ve sizden bir kısmınız vefat ettirilir. Kiminiz de ne dediğini bilmez yaşlı bir bunak oluncaya kadar yaşar. Kurumuş yeryüzü gibi; yeryüzünü kurumuş ölmüş görürsün, ama üzerine su indirdiğimiz zaman yeniden hareketlenir, kabarır ve her bitkiden göz alıcı çiftler bitirir.

1- *Bir damla sıvıdan.* ***2-*** *İlişip yapışan, rahim duvarında asılı durandan.* ***3-*** *Belli belirsiz bir çiğnem et parçasından.*

6. İşte Hakk olan Allah budur. O, ölüleri diriltir. Ve O, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

7. Kuşkusuz kıyamet gelecektir. Onda şüphe yoktur. Ve Allah, kabirlerde olanları diriltecektir.

8. İnsanlardan bazıları, bir bilgiye dayanmadan, bir yol göstericileri olmadan, aydınlatıcı bir kitapları olmadan Allah hakkında tartışırlar.

9. Allah'ın yolundan saptırmak için kıvırıp durur. Onun için dünyada rezillik vardır. Ve ona Kıyamet Günü yakıcı ateşin azabını tattıracağız.

10. İşte bu kendi tercihinle yaptığın şeylerden dolayıdır. Kuşkusuz Allah, kullarına haksızlık edici değildir.

11. İnsanlardan bazıları da iş olsun diye Allah'a kulluk eder. Onun yararına bir şey olursa onunla mutlu olur, eğer bir fitneyle[1] karşı karşıya kalırsa hemen yönünü değiştirir. O dünyada da ahirette de kaybedendir. İşte o apaçık bir kayıptır.

1- *Baskıyla, zorlukla, zorbalıkla ve bir sıkıntıyla.*

12. Allah'ı bırakıp, kendilerine zarar da fayda da veremeyecek olan şeylere dua ediyorlar. İşte bu derin bir sapkınlıktır.

13. Gerçekten de zararı yararından daha yakın olana dua ediyorlar. O ne kötü mevla[1], ne kötü yoldaştır!

__1-__ Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren.

14. Allah, iman eden ve sâlihâtı yapanları[1] altından ırmaklar akan Cennetlere koyar. Kuşkusuz Allah, Dilediği Şeyi Yapar.

__1-__ Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

15. Kim Allah'ın, ona dünyada ve ahirette kesinlikle yardım etmeyeceğini zannediyorsa, o zaman semaya[1] bir araç uzatsın da sonra onu[2] kessin. Sonra da baksın bakalım bu planı kendisini kızdıran şeyi giderecek mi?

__1-__ İzafeten; yüce rahmet ve yardım kapısına. __2-__ Yardım ve desteği.

16. Onu[1] apaçık ayetler olarak indirdik. Allah, dileyen kimseye[2] doğru yolu gösterir.

__1-__ Kur'an'ı. __2-__ Uygun gördüğünü. Doğru yola iletilmeyi hak edeni, doğru yola iletilmeyi isteyeni.

17. Allah; İnananlar, Yahudiler, Sâbiîler, Hıristiyanlar, Mecusiler ve Müşrik olanların Kıyamet Günü aralarını ayıracaktır.[1] Allah, her şeye tanıktır.

__1-__ Herkes hak ettiği karşılığı alacaktır.

18. Göklerde ve yerde ne varsa; Güneş'in, Ay'ın ve yıldızların, dağların, ağaçların, hayvanların ve insanların birçoğunun Allah'a secde[1] ettiklerini görmüyor musun? Birçoğunun da[2] üzerine azap hak oldu. Ve Allah, kimi küçük düşürürse artık onun için bir yüceltici yoktur. Kuşkusuz Allah, Dilediğini Yapar.

__1-__ Yüceliğini kabul edip, O'na teslim olduklarını, emirlerine tabi olduklarını; yasalarına içtenlikle boyun eğdiklerini. __2-__ İnsanların.

19. Bu iki karşıt taraf[1], Rabb'leri hakkında mücadele eden, birbirlerine iki düşmandır. Bunlardan gerçeği yalanlayan nankörler için ateşten biçilmiş elbiseler vardır. Onların başlarının üstünden kaynar sular dökülecek.

__1-__ İnananlar ve Küfredenler.

20. Bununla iç organları ve derileri eritilecek.

21. Ve onlar için demirden topuzlar vardır.

22. Azaptan kurtulmak için ne zaman oradan çıkmak isteyecek olurlarsa, yakıcı azabı tatmaları için oraya geri döndürülürler.

23. Allah, iman eden ve salihatı yapanları, içinden ırmaklar akan Cennetlere koyacak. Onlar, orada altından bilezikler ve inciler ile süslenirler. Elbiseleri ipektendir.

24. Sözün temiz-hoş olanına yönlendirildiler. Övülen yola yönlendirildiler.

25. Allah'ın yolundan ve Mescid-i Haram'dan engelleyenler, gerçeği yalanlayan nankörlerdir. Ki onu[1], orada yerleşik olanların ve dışarıdan gelenlerin eşitçe yararlanmaları için yaptık. Kim orada zulümle sapkınlık yaparsa, ona acı azaptan tattıracağız.

__1-__ Mescid-i Haram'ı.

26. Bir zamanlar İbrahim'e evin[1] yerini göstererek; "Bana hiçbir şeyi ortak koşma. Evimi tavaf edenler, kaim olanlar[2], ruku[3] edenler, secde edenler[4] için arındır."[5] demiştik.

__1-__ Kâbe'nin. __2-__ Salat için ayakta durarak, __3-__ Eğilerek. __4-__ Yere kapanarak kulluklarını yalnızca bana has kılanlar için. __5-__ Evimi her türlü şirkten, çıkarcılıktan, kötülükten ve yanlış şeylerden arındır. "Tahhir" sözcüğüne "temizle, temiz tut" anlamının verilmesi doğru değildir. Tahir; fiziki değil, değersel/manevi bir temizliği ifade eder. Tıpkı bir kimseye, "Temiz insan dendiğinde; bedensel bir temizlikten değil, ahlaksal bir temizlikten söz etmiş olmak gibi." Bir kimseye; temiz insan dendiğinde, dürüst insan, güvenilir insan vs. denmek istenmektedir. Evin/Beytin temiz tutulması da bu anlamdadır. Silinip süpürülmesi anlamında değildir.

27. İnsanları Hacca çağır. Gerek yaya gerek her türlü binek üzerinde, uzak yakın her yerden sana gelsinler.

28. Bunun kendilerine sağlayacağı yararlara tanık olsunlar. Ve kendilerine rızık olarak verilen hayvanlar üzerine belli günlerde[1] Allah'ın adını[2] ansınlar. Böylece onlardan yiyin, muhtaç ve yoksul olanları doyurun.

__1-__ Hacc esnasında zamanı belli olan günlerde. __2-__ Kurbanları keserlerken.

29. Sonra kirlerini gidersinler.[1] Adaklarını yerine getirsinler. Ve Beyt-i Atik'i[2] tavaf etsinler.

__1-__ Ahlaken arınsınlar. __2-__ Bütün göstergelerle işret edilen anlam ve değerlerin birleştiği, anlam ve önemlerini kazandıkları son nokta Kâbe.

30. İşte böyle. Kim Rabb'inin yasaklarına uymada gerekli özeni gösterirse, bu onun için daha hayırlıdır. Yasaklandığı bildirilen hayvanlar[1] hariç, diğer hayvanlar size helal kılındı. Artık putların pisliğinden[2] kaçının. Yalan sözden kaçının.

__1-__ Bu hayvanların hangileri olduğu 6/ En'am, 145 ve 16/Nahl, 115. ayetlerde belirtilmektedir. __2-__ İnanç kirliliğinden.

31. Hanifler[1], onunla[2] Allah'a şirk koşmayanlardır. Allah'a şirk koşan kimse, sanki gökten düşen ve kuşun kaptığı[3] veya rüzgârın uzak yerlere sürüklediği kimse gibidir.

__1-__ Şirk koşmaksızın Allah'a yönelmiş olanlar. __2-__ Pislik olan putlar ve putlar adına kesilen hayvanlarla. __3-__ Yükseklerden düştüğü için param parça olan ve kuşlara yem olan kimse.

32. İşte böyle! Kim Allah'ın şiarlarına[1] saygı gösterirse, kuşkusuz bu saygı kalplerin takvasındandır.

__1-__ Allah'ın, belirlediği dini simgelere, işaretlere, sembollere. Allah'ı tanımaya, bilmeye yarayan, göstergelere.

33. Sizin için onlarda[1] belli bir süreye kadar faydalar vardır. Sonra bunların mahalli[2] Beyt-i Atik'edir.[3]

__1-__ Allah'ın şiârlarında; Kâbe, Safa, Merve, Müzdelife gibi Haccın anlam ve öneminin göstergeleri, hacc mesajının anlamını ifade eden göstergeler. __2-__ Mahill, hâl kökünden gelir. Mastarı "çözmek, açmak, indirmek" demektir. Mahill sözcüğüne, kurban kesme yeri anlamı vermek doğru değildir. Mahill, açıklama, açıklığa kavuşturma yeri anlamına gelmektedir. __3-__ Bütün göstergelerle işaret edilen anlam ve değerlerin birleştiği, anlam ve önemlerini kazandıkları son nokta Kâbe.

34. Rızık olarak verilen hayvanların üzerine Allah'ın adını anmaları için bütün ümmetlere bir mensek[1] tayin ettik. Sizin ilahınız bir tek ilahtır. Artık yalnızca ona teslim olun. Samimi insanları müjdele.

__1-__ İbadet kuralları.

35. Onlar ki Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir, başlarına gelene sabrederler[1], salâtı ikame ederler[2], kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden infak[3] ederler.

__1-__ Yılgınlığa düşmez, umutlarını kaybetmez, dayanır ve direnirler. __2-__ Yardımlaşmayı, dayanışmayı, destek olmayı canlı ve diri tutarlar. __3-__ İhtiyacı olanlara karşılıksız verirler.

36. Büyükbaş hayvanları da[1] sizin için Allah'ın şiarlarından[2] kıldık. Sizin için onlarda hayır vardır. Ayakları bağlı halde keserlerken üzerlerine Allah'ın adını anın. Yanları üzerine düşünce onları yiyin. İsteyene de istemeyene de yedirin. Böylece onları yararlanmanıza sunduk. Umulur ki şükredersiniz.

__1-__ Kurban olarak kesilmelerini. __2-__ Allah'ın, belirlediği dini simgelerden, işaretlerden, sembollerden. Allah'ı tanımaya, bilmeye yarayan, göstergelerden.

37. Onların[1] ne etleri ne kanları asla Allah'a ulaşmaz. Ona ulaşacak olan sizin takvanızdır. Sizi doğru yola ilettiğinden dolayı Allah'ı yüceltmeniz için onları sizin yararınıza sundu. İyi olan kimseleri müjdele.

***1-** Kurbanların.*

38. Allah, inananları savunur. Allah, hain nankörleri sevmez.

39. Kendileriyle savaşılan kimselerin, zulme uğramaları nedeniyle, savaşmalarına izin verildi. Kuşkusuz Allah, onlara yardım etmeye kadirdir.

40. Onlar, sadece "Rabb'imiz Allah'tır." dedikleri için haksız yere yurtlarından çıkarıldılar. Eğer Allah, insanların bazılarını bazılarıyla savmasaydı, içinde Allah'ın isminin çokça anıldığı manastırlar, kiliseler, havralar, mescitler mutlaka yıkılırdı. Allah, kendisine yardım edene[1] mutlaka yardım eder. Kuşkusuz Allah, Mutlak Güç Sahibi'dir, Mutlak Üstün Olan'dır.

***1-** Vahye içtenlikle uymayı esas alarak, Kendisine yönelene. Gösterdiği yoldan gidene.*

41. Eğer yeryüzünde onları egemen kılarsak, salâtı ikame ederler, zekâtı verirler[1], iyiliği buyururlar, kötülükten sakındırırlar. Bütün işlerin sonucu Allah'a dönecektir.

***1-** İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir. 39, 40 ve 41. ayetler, Müslümanlara savaş için izin verilme nedenini, savaşın gerekçesini ve amacını bildirmektedir.*

42. Eğer seni yalanlıyorlarsa, bil ki onlardan önce; Nuh, Âd ve Semud halkları da nebilerini yalanlamışlardı.

43. İbrahim ve Lut halkları da yalanlamışlardı.

44. Ve Medyen halkı da. Musa da yalanlandı. Fakat gerçeği yalanlayan nankörlere süre tanıdım. Sonra da onları yakaladım. Benim inkarım[1] nasılmış gördüler.

__1-__ Onları inkâr etmem, yok saymam.

45. Böylece zulüm yapmalarından dolayı nice kentleri yok ettik. Çatıları çökmüş, duvarları yıkılmış; sahipsiz kalmış kuyular ve saraylar vardır.

46. Onlar, yeryüzünde dolaşmıyorlar mı ki kendilerinin, kendisi ile akıl edecekleri kalpleri[1] veya kendisi ile işitecek kulakları olsun. Gerçek şu ki, kör olan gözler değildir, kör olan göğüslerde olan kalplerdir.

__1-__ Kur'an, kalp sözcüğünü, kan pompalayan organ olan kalp anlamında değil; akıl anlamında, düşünme, akletme merkezi anlamında kullanmaktadır.

47. Ve senden azabı çabuklaştırmanı istiyorlar. Oysa Allah, sözünden asla dönmez. Kuşkusuz Rabb'ine göre bir gün, sizin saydıklarınızdan bin yıl gibidir.

48. Zulmedip duran nice kentler vardı ki onlara süre vermiştim. Sonra onları yakaladım. Ve dönüş Bana'dır.

49. De ki:"Ey insanlar! Ben sizin için yalnızca apaçık bir uyarıcıyım."

50. İman edip salihatı[1] yapanlar için bağışlanma ve bol rızık vardır.

__1-__ Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

51. Ayetlerimizi geçersiz bırakma yarışında olanlar, işte onlar Cehennem ehlidir.

52. Senden önce gönderdiğimiz her rasul ve nebi, bir şey dilediği[1] zaman, şeytan[2] onun bu dileğine bir şeyler katmak istedi.[3] Fakat Allah, şeytanın kattığı şeyleri yok eder. Sonra Allah, kendi ayetlerini sağlamlaştırır. Ve Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

__1-__ Mesajı topluma iletmek istedikleri zaman. __2-__ Hakk'tan uzak olan. Hakk'a aykırı hareket eden her türlü varlık, kişi ve kurumun ortak "karakteristik adıdır." __3-__ Rasul ve nebilerin insanların kurtuluşuna yönelik yaptıkları çağrıya bozguncular (insan şeytanlar) çağrıyı etkisiz kılmak için kendi yanlarından bir şeyler katarlardı.

53. Kalplerinde hastalık olan ve kalpleri kararıp katılaşmış olanlara, şeytanın kattığı şeyi[1], sınav vesilesi kıldık. Zalimler derin bir yanılgı içindedirler.

__1-__ Şeytanın/şeytan karakterli kimselerin çağrıyı boşa çıkarmak için gösterdikleri çabayı, gerçeği çarpıtma isteğini.

54. İlim[1] verilen kimselerin[2], onun[3] Rabb'inden gelen bir gerçek olduğunu bilmeleri, ona iman etmeleri ve kalplerinin tatmin olması içindir. Allah, inananlara dosdoğru yolu gösterendir.

__1-__ Allah'tan gelen bilgi, vahiyle gelen bilgi, vahiy bilgisi. __2-__ Vahiy bilgisinin insanlara ulaşması sayesinde. __3-__ Vahyin.

55. Gerçeği yalanlayan nankörler de, Sâ'at[1] ansızın gelinceye veya ardından başka bir gün olmayan günün azabı gelinceye kadar ondan[2] kuşku duymaya devam edeceklerdir.

__1-__ Kıyametin kopma anı. __2-__ İlimden/Allah'tan gelen bilgiden, vahiyden.

56. Egemenlik, İzin Günü[1] tamamen Allah'a aittir, insanlar arasında yalnızca O hüküm verir. Artık iman eden ve salihatı yapanlar,[2] nimet cennetlerindedirler.

__1-__ Hesap görme/sorma günü. __2-__ Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

57. Kâfir olan[1] ve ayetlerimizi yalanlayan kimseler için alçaltıcı bir azap vardır.

__1-__ Gerçeği görmezden gelen; gerçeğin üzerini örten.

58. Allah yolunda hicret edip de sonra öldürülmüş ve ölmüş olanları, Allah kesinlikle iyi bir rızıkla rızıklandıracaktır. Kuşkusuz Allah, rızık verenlerin en hayırlısıdır.

59. Onları kesinlikle hoşnut olacakları bir yere yerleştirecektir. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, Çok Şefkatli'dir.

60. Bu böyledir! Kim kendisine yapılan haksız bir saldırıya aynı oranda karşılık verirse, sonra yine saldırıya uğrarsa Allah ona yardım eder. Allah, Çok Affedici'dir, Çok Bağışlayıcı'dır.

61. Bu böyledir! Allah, geceyi gündüze, gündüzü de geceye döndürür. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Gören'dir.

62. İşte böyledir! Allah Hakk'ın ta kendisidir. O'ndan başka yöneldikleriniz ise Batıl'dır. Allah, Çok Yüce'dir, Çok Büyük'tür.

63. Allah'ın gökten indirdiği su ile yeryüzünü nasıl yeşerttiğini görmüyor musun? Allah, Bütün Ayrıntıları Bilen'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.

64. Göklerde ve yeryüzünde olan her şey O'nundur. Kuşkusuz Allah, Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan'dır, Övgüye Değer Yegâne Varlık'tır.

65. Allah'ın, yeryüzünde olanları emrinize amade kıldığını görmedin mi? Ve gemiler denizde O'nun emri ile akıp gider. Yeryüzüne düşmesin diye göğü iradesiyle[1] O tutuyor. Kuşkusuz Allah, insanlara Çok Şefkatli'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Koyduğu yasalarla.*

66. Ve size hayat veren, sonra sizi öldürecek olan, sonra da sizi diriltecek olan O'dur. İnsan[1] gerçekten çok nankördür.

***1-** Müşrik ve kâfir olan.*

67. Her ümmet için bir ibadet tarzı[1] belirledik. Herkes kendi tarzını sürdürür. O halde bu işte seninle çekişmesinler. Sen, Rabb'ine çağır. Kuşkusuz ki sen dosdoğru bir yol üzerindesin.

***1-** Hacc da kurban kesme usulü. Ayette yer alan "menseken" sözcüğü, "kurban kesme yeri" anlamı ile birlikte, "hacc ibadeti" anlamına da gelmektedir.*

68. Eğer seninle tartışırlarsa, o zaman: "Allah yapmakta olduğunuz şeyleri en iyi bilendir." de.

69. Allah, Kıyamet Günü üzerinde görüş ayrılığına düştüğünüz konularda aranızda hüküm verecektir.

70. Allah'ın gökte ve yerde olan şeyleri kesinlikle bildiğini bilmez misin? Bu bir Kitap'tadır[1]. Bu Allah'a kolaydır.

***1-** Her şey kayıt altına alınmıştır. Her şey Allah'ın bilgisindedir.*

71. Onlar; Allah'ı bırakıp, O'nun kendileri hakkında bir sultan[1] indirmediği ve hakkında bilgi sahibi olmadıkları şeylere kulluk ediyorlar. Zalimler için hiçbir yardım edici yoktur.

***1-** Yetki, yetki belgesi, görev pusulası. (14/İbrahim, 10-22)*

72. Onlara apaçık ayetlerimiz okunduğu zaman, o gerçeği yalanlayan nankörlerin yüzlerindeki hoşnutsuzluğu görürsün. Nerede ise kendilerine ayetlerimizi okuyanlara saldıracaklar. De ki: "Size bundan daha kötüsünü haber vereyim mi? Ateş! Allah'ın gerçeği yalanlayan nankörlere sözüdür. O, ne kötü bir varış yeridir."

73. Ey insanlar! Verilen örneği dikkatle dinleyin: Allah'tan başka kulluk ettikleriniz bir araya gelseler, kesinlikle bir sineği bile yaratamazlar. Değil yaratmak, sinek onlardan bir şey kapsa, onu bile kurtaramazlar. İsteyen de kendisinden istenen de ne kadar acizdir.

74. Allah'ı gereği gibi takdir edemediler[1]. Kuşkusuz Allah, Mutlak Güç Sahibi'dir, Mutlak Üstün Olan'dır.

***1-** O'nun yüceliğini ve gücünü kavrayamadılar. O'na şirk koştular. O'na nankörlük ettiler…*

75. Allah; meleklerden de rasuller süzer[1], insanlardan da. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyden Haberdar Olan'dır, Her Şeyi Gören'dir.

***1-** "Safâ" kökünden gelmektedir. Mastarı berrak olmak, temiz olmak, bulanıklıktan kurtulmak demektir. "Istıfa" kavram olarak süzülmek ve seçilmek demektir. "Mustafa" süzülmüş demektir.*

76. Onların geçmişte yaptıklarını da gelecekte yapacaklarını da bilir. Ve işler yalnızca Allah'a döndürülür.

77. Ey iman edenler! Rukû[1] edin, secde[2] edin, Rabb'inize kulluk edin, iyilik yapın ki kurtuluşa erebilesiniz.

***1-** Allah'a boyun eğip, itaat etmek; içtenlikle teslim olmak. **2-** Saygı gösterip, değerini takdir etmek.*

78. Allah yolunda gerektiği gibi cihad[1] edin. O sizi seçti. Dinde size bir zorluk yüklemedi. Bu atanız İbrahim'in milleti[2]. O, daha önce de şimdi de sizi Müslümanlar olarak isimlendirdi. Rasul, size tanık olsun, siz de diğer insanlara. Öyleyse salâtı ikame[3] edin, zekâtı verin ve Allah'a sımsıkı bağlanın. O, sizin mevlanızdır[4]. Ne güzel Mevla, ne güzel yardımcıdır.

***1-** Gayret gösterin, çaba harcayın; bütün gücünüzle çalışın. **2-** Yolu, sünneti, inanç sistemi, yaşam biçimi. **3-** "Salatı ikame etmek, zekâtı vermek" demek, ibadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir. **4-** Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren. Mevla yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şirktir. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır.*

17. Bölümün Sonu

MU'MİNUN SÛRESİ

[İniş sırası: 74, Mekki, 118 ayet.
Adını 1. Ayetteki "Mu'minler" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Mü'minler gerçekten kurtuluşa ermişlerdir.

2. Onlar, salatlarında[1] huşu[2] içinde olan kimselerdir.

1- *Namazlarında. Allah'a yönelmelerinde.* ***2-*** *Allah'a karşı içten saygı duyan, içtenlikli, canı gönülden Allah'a yönelen, alçak gönüllü, bilinçli ve duyarlılık içinde olan.*

3. Onlar boş şeylerden yüz çevirirler.

4. Ve onlar, zekât için[1] çalışanlardır.

1- *Benliğin her türlü kötülükten arınması, temizlenmesi, arı duru hale gelmesi.*

5. Ve onlar, ırzlarını[1] korurlar.

1- *İffet, namus, şeref.*

6. Eşleri veya sağ ellerinin sahip oldukları hariç kimse ile ilişkiye girmezler.[1] Bundan dolayı da kınanmazlar.[2]

__1-__ "Ma meleket eymanuhum," "sağ ellerinizin sahip oldukları" anlamında bir deyimdir. Bu deyim; antlaşma yoluyla sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmakla yükümlü olunanlar, meşru şekilde sahip olunanlar, üzerlerinde hak sahibi olunanlar ve savaşta esir alınanlar anlamlarına gelmektedir. Bu deyimle, esas olarak kast edilen şey, bakımları ve sorumlulukları üstlenilerek, sahip olunan savaş esirleri ile ancak nikâh yapılarak (evlenilerek) ilişkiye girilebilineceğidir. Kur'an; kim olursa olsun, nikâh yapmaksızın ilişkiye girmeyi zina olarak tanımlamaktadır. Diğer bir deyimle "nikâhsız her birliktelik" zinadır. "Sağ elin sahip olduğu" veya "antlaşma yoluyla sahip olunan" deyimi ile ifade edilen şey, elinde nikâh sözleşmesini bulundurmak, nikâh sözleşmesine sahip olmak demektir. Bu deyimle vurgusu yapılan husus, ilişkide nikâhın şart görülmesidir.

__2-__ Onlarla olan ilişkiden dolayı kınanmazlar. Dikkat edilirse ayette "ve" değil "veya" bağlacı kullanılmış. Bu şu anlama gelmektedir; ya eşleri ile veya sağ ellerinin sahip oldukları ile birlikte olabilirler. Hem eşi, hem de sağ elinin sahip olduğu ile aynı anda değil.

7. Kim bunun ötesinde[1] bir şey isterse, işte onlar haddi aşanlardır.

__1-__ Nikâhlı evliliğin dışında.

8. Onlar, kendilerine verilen emanetler için sözlerine bağlı kalan kimselerdir.

9. Onlar, salatlarını[1] koruyan kimselerdir.

__1-__ Allah'a yönelmeyi, O'na tabi olmayı, ibadet ve kulluklarını.

10. İşte onlar varis[1] olanlardır.

__1-__ Cennet nimetlerine sahip.

11. Onlar, Firdevse[1] varis olacaklar ve orada sürekli kalacaklardır.

__1-__ Muhteşem, harika cennet.

12. Ant olsun ki, insanı çamurun özünden yarattık.[1]

__1-__ Ant olsun insanı hülasadan/özden/süzülmüş/seçilmiş çamurdan yarattık.

13. Sonra onu güvenli ve sağlam bir mekanda[1] bir nutfe[2] kıldık.
1- Rahimde. ***2-*** *Sperm/Hayat kaynağı.*

14. Sonra nutfeyi[1] bir alaka[2] olarak yarattık. Alakayı da mudğa[3] olarak yarattık. Mudğadan da kemikleri yarattık. Kemiklere de et giydirdik. Sonra onu başka bir yaratılışla şekillendirdik. Yaratıcıların en iyisi olan Allah ne yücedir.
1- *Spermi.* ***2-*** *Rahim duvarına asılı.* ***3-*** *Cenin*

15. Sonra kuşku yok ki bunun ardından öleceksiniz.

16. Sonra kuşkusuz siz Kıyamet Günü diriltileceksiniz.

17. Ant olsun ki üzerinizde yolların yedisini yarattık. Ve Biz yarattıklarımızdan habersiz[1] değiliz.
1- *Her şey kontrolümüz altındadır.*

18. Gökten kararınca su indirdik. Ve onu yeryüzünde yerleştirdik.[1] Kuşkusuz Biz, onu gidermeye de gücü yetenleriz.
1- *Denizler, göller, nehirler...*

19. Böylece onunla, sizin için hurma ve üzüm cennetleri[1] meydana getirdik. Keza, oralarda yemekte olduğunuz pek çok meyve çeşitleri vardır.
1- *Bağlar ve bahçeler.*

20. Tûr-i Sinâ'da[1], yağ elde edilen ve aynı zamanda katık olarak yenen ağaç[2] yetiştirdik.
1- *Mübarek dağ. Bereket dağı. Aynı zamanda mübarek yani nimeti bereketli kılan, çoğaltan, bol bol nimet veren bereketli dağ, diğer bir deyimle bereketli topraklar anlamına da gelen bu sözcüğe "Sina Dağı" anlamı vermek doğru değildir.* ***2-*** *Zeytin ağacı.*

21. Hayvanlardan da sizin için alınacak dersler vardır. Onların karınlarındaki şeyden size içiriyoruz. Ve onlarda sizin için pek çok yararlar vardır. Ve onlardan yersiniz.

22. Onları ve gemileri taşıma aracı olarak kullanırsınız.

23. Ant olsun ki Biz, Nuh'u toplumuna gönderdik. "Ey halkım! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. Hala takva[1] sahibi olmayacak mısınız?" dedi.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

24. Bunun üzerine halkından gerçeği yalanlayan nankörlerin meleleri:[1] "Bu, sizin gibi bir beşerden başka bir şey değildir. Size karşı üstünlük kurmak istiyor. Eğer Allah elçi göndermek isteseydi mutlaka melekler indirirdi. Geçmiş atalarımızdan da böyle bir şey duymadık." dediler.

***1-** İleri gelenleri; güç ve imtiyaz sahibi seçkinleri.*

25. "O ancak cinlenmiş bir adamdır. O halde kesinlikle bir süre[1] bekleyin."

***1-** Cinnetti geçinceye kadar.*

26. Nuh: "Rabb'im! Yalanlamalarına karşı bana yardım et!" dedi.

27. Bunun üzerine Biz, ona: "Gözetimimiz altında vahyimiz ile bildirdiğimiz gibi gemi yap." diye vahyettik. Böylece emrimiz gereği Tennur kaynadığı[1] zaman hemen ona[2] her cinsten eşler olarak iki adet ve ehlini[3] bindir. Onlardan, haklarında önceden hüküm verilenler hariç. Ve zulmedenler hakkında benden bir dilekte bulunma. Onlar boğulacak olanlardır.

***1-** Bu bir deyimdir; "sular yerden fışkırmaya başladığı" zaman anlamına gelmektedir. **2-** Gemiye. **3-** Sana inanları. Seninle birlikte olanları.*

28. Sen ve seninle birlikte olanlar gemiye bindiğiniz zaman: "Zalim kavimden bizi kurtaran Allah'a hamd olsun." de.

29. Ve de ki: "Rabbim! Beni kutlu, bereketli bir yere indir. Ve Sen doğru yere yerleştireceklerin en hayırlısısın."

30. Bunda kesinlikle âyetler[1] vardır. Ve Biz kesinlikle sınayanlarız.

***1-** Kanıtlar, ibretler, göstergeler.*

31. Sonra onların ardından başka bir nesil ortaya çıkardık.

32. Onlara, kendi içlerinden, "Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka ilahınız yoktur, hala takva sahibi olmayacak mısınız?" diyen bir rasul gönderdik.

33. Dünya hayatında refaha kavuşturduğumuz, gerçeği yalanlayarak nankörlük eden ve ahirete kavuşmayı yalanlayan meleleri[1]: "Bu da sizin gibi bir insandır. Sizin yediğinizden yiyor, sizin içtiğinizden içiyor." dediler.

***1-** Toplumun ileri gelenleri. Güç ve imtiyaz sahibi seçkinleri.*

34. "Eğer siz, sizden hiçbir farkı olmayan böyle bir beşere uyacak olursanız, kesinlikle hüsrana uğrarsınız.

35. Sizi; ölüp, toprak ve kemik haline geldikten sonra, yeniden diriltileceğinizle mi uyarıyor?

36. Yazık, yazık! Uyarıldığınız şey, hiç olacak şey mi?

37. Hayat, yalnızca bu dünyadan ibarettir. Yaşarız ve ölürüz. Yeniden diriltilecek değiliz.

38. O, uydurduğu yalanı Allah'a dayandıran bir kimsedir. Ona inanacak değiliz."

39. "Rabbim! Yalanlamaları nedeniyle bana yardım et." dedi.

40. Allah: "Pek yakında kesinlikle pişman olacaklar." dedi.

41. Derken, kaçınılmaz bir gerçek olarak sayha[1] onları yakalayıverdi. Böylece onları çerçöp yaptık. Zalim halk yok oldu.

***1-** Korkunç çığlık, korkunç felaket.*

42. Sonra, onların ardından başka nesiller getirdik.

43. Hiçbir ümmet[1] ecelini[2] öne alamaz ve erteleyemez.

***1-** Toplum. **2-** Süresini.*

44. Sonra ardı ardına elçilerimizi gönderdik. Her ümmet, kendilerine gelen rasulleri yalanladı. Biz de onları ardı sıra devirdik. Ve onları halkın dilinde öykü konusu yaptık. İnanmayanlar yok olsun.

45. Sonra da Musa ve kardeşi Harun'u ayetlerimizle ve apaçık bir görevle gönderdik;

46. Firavun ve melelerine[1]. Ancak onlar kibirlendiler. Büyüklük taslayan bir toplum oldular.

1- *Toplumun ileri gelenleri. Güç ve imtiyaz sahibi seçkinleri.*

47. Sonra da: "Bizden farkı olmayan, üstelik halkı da bize kulluk eden bu iki insana mı inanacağız?" dediler.

48. Onları yalanladılar. Ve helak edilenlerden oldular.

49. Ve ant olsun, onlar doğru yolu bulsunlar diye Kitap'ı[1] verdik.

1- *Tevrat'ı.*

50. Meryem'in oğlunu ve annesini bir âyet[1] kıldık. Ve ikisini, suyu olan yerleşime uygun bir tepeye yerleştirdik.

1- *Kanıt, mucize.*

51. Ey rasuller! Helal ve temiz şeylerden yiyin. Ve salihatı yapın[1]. Kuşkusuz yaptığınız şeyleri bilirim.

1- *Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

52. Bu sizin ümmetiniz[1], tek bir ümmettir[2]. Ben de sizin Rabb'inizim. O halde bana karşı takva sahibi olun.

1- *Topluluğunuz, toplumunuz.* ***2-*** *Gideceğiniz ana yolunuz, yönünüz ve amacınız aynıdır.*

53. Sonra emirlerini[1] aralarında parça parça ettiler. Her bir grup kendine olanla yetinmektedir.

1- *Bu sözcük, işlerinde ve konumlarında Kur'an'a bağlı kalmayıp, ayrılığa düşmeyi ifade etmektedir.*

54. Artık onları belli bir süreye kadar aymazlıkları ile baş başa bırak!

55. Mal ve oğullarla onlara iyilik yaptığımızı mı sanıyorlar?

56. Hayır, gerçeği kavrayacak bilinçte değiller.

57. Rabb'lerine karşı derin saygı duyan kimseler, O'nu incitmekten çekinirler.

58. Onlar, Rabb'lerinin ayetlerine inanırlar.

59. Onlar, Rabb'lerine şirk koşmazlar.

60. Rabb'lerine döneceklerinin bilinciyle, derin bir saygı içinde vermeleri gerekenleri[1] verirler.

***1-** Mallarından, imkânından ihtiyaç sahiplerine yardım ederlerken en iyisini yapmaya özen gösterirler.*

61. İşte onlar, hayırlarda yarışırlar ve onda öncülük ederler.

62. Hiç kimseyi gücünün yettiğinden fazlasıyla sorumlu tutmayız. Nezdimizde gerçeği söyleyen bir kitap vardır[1]. Onlar haksızlığa uğratılmazlar.

***1-** Kim ne yaptıysa, onu eksiksiz bir şekilde kayda alıp ortaya koyan.*

63. Fakat onların kalpleri[1] bundan gaflet[2] içindedir. Onlar, başka işlerle[3] uğraşıp durmaktadırlar.

***1-** Akılları. **2-** Bu gerçekliğe karşı aymazlık içindedir. **3-** Bir kalıcılığı olmayan, önemsiz.*

64. Nihayet varlıklılarını azapla yakaladığımızda, hemen feryat etmeye başlarlar.

65. Bugün boşuna feryat etmeyin. Kesinlikle Bizden kurtulamazsınız.

66. Vaktinde ayetlerimiz size okunduğunda siz onları hiçe sayıyordunuz.

67. Büyüklük taslayarak, geceleri toplanıp ayetlerime karşı saçma sapan değerlendirmeler yapıyordunuz.

68. Onlar, hala sözün[1] üzerinde düşünmüyorlar mı? Yoksa onlara, atalarına gelmemiş bir şey mi geldi?

***1-** Kur'an'ın.*

69. Yoksa rasullerinin nasıl birisi olduğunu bilmiyorlar da onun için mi onu reddediyorlar?

70. Yoksa onda bir delilik olduğunu mu söylüyorlar? Hayır, onlara, Hakk[1] ile geldi. Ne var ki onların çoğu haktan hoşlanmıyorlar.

***1-** Gerçeği kesin olarak bildiren mesaj, hakikat.*

71. Eğer Hakk[1] onların hevalarına[2] göre belirlenseydi gökler, yer ve onların içindekiler bozguna uğrardı. Hayır, faydalarına olacak öğütlerde bulunduk. Ne var ki onlar faydalarına olan öğütten yüz çevirenlerdir.

***1-** Gerçeği kesin olarak bildiren mesaj, hakikat. **2-** Tutkularına, beklentilerine, arzularına.*

72. Yoksa onlardan bir karşılık mı bekliyorsun? Rabb'inin vereceği karşılık daha hayırlıdır. O rızıklandıranların en hayırlısıdır.

73. Kuşkusuz sen onları dosdoğru bir yola çağırıyorsun.

74. Kuşkusuz ahirete inanmayanlar, bu doğru yoldan sapanlardır.

75. Onlara, rahmet edip sıkıntılarını gidersek, yine de azgınlıklarına devam ederler.

76. Ant olsun, onları azap ile yakaladık[1]. Ancak Rabb'leri için uslanmadılar ve boyun eğip yakarmadılar.

***1-** Daha önce verdiğimiz sıkıntılarla.*

77. Ne var ki üzerlerine şiddetli bir azap kapısı açtığımız zaman, bütün ümitleri boşa çıkacaktır.

78. Size; işitme, görme ve düşünme özelliği veren O'dur. Ne kadar az şükrediyorsunuz?[1]

***1-** Şükür, karşılık vermek demektir. Allah'a şükretmek demek; Allah'ın verdiği nimetlerin karşılığını, Allah'ın rızasına uygun şekilde kullanmak demektir. Örneğin bir hayvanın şükretmesi, yediği otu süte ve ete dönüştürmesidir; bir ağacın verdiği meyve onun şükrüdür.*

79. Sizi yeryüzünde çoğaltan O'dur. Ve O'nun huzurunda toplanacaksınız.

80. Hayat veren de ve öldüren de O'dur. Gece ve gündüzün oluşması O'nun yasalarına göredir. Niçin aklınızı kullanmıyorsunuz?

81. Ancak onlar öncekilerin dediklerinin aynısını dediler.

82. Dediler ki: "Ölüp de toprak ve kemik yığını olduktan sonra mı diriltileceğiz?"

83. Ant olsun ki bize yapılan bu uyarı, daha önce atalarımıza da yapılmıştı. Bu eskilerin masallarından başka bir şey değildir.

84. De ki: "Söyleyin bakalım, yeryüzü ve onda bulunanlar kime aittir?"

85. "Allah'a aittir." diyecekler. De ki: " Hala öğüt almayacak mısınız?"

86. De ki: "Yedi göğün ve muazzam arşın[1] Rabb'i kimdir?"

***1-** Evrenin yöneticisi, düzenleyicisi, koruyucusu ve egemeni.*

87. "Allah'tır." diyecekler. De ki: "O halde takva sahibi olmayacak mısınız?

88. Sor bakalım: "Evrenin egemenliğine sahip olan, koruyup gözeten ve kendisine karşı kimsenin korunamayacağı kimdir? Biliyorsanız söyleyin."

89. "Her şey Allah'a aittir." diyecekler. De ki: "Öyleyse nasıl oluyor da aldanıyorsunuz?"

90. Oysa onlara Hakkı sunuyoruz. Onlar ise kesinlikle yalanlamaktadırlar.

91. Allah, çocuk edinmemiştir. Ve O'nun yanı sıra bir ilah daha yoktur. Eğer olsaydı her ilah kendi yarattığı ile birlikte hareket eder ve kimisi kimisine üstün olurdu. Allah, onların niteledikleri şeylerden münezzehtir.

92. O, gizliyi de açığı da bilir. Onların şirk koştuklarından çok yücedir.

93. De ki: "Rabb'im! Eğer onlara "uyarısı yapılan azabı bana göstereceksen;"

94. "Rabbim! Beni, o zalim toplumun içinde bırakma."

95. Kuşkusuz onları uyardığımız şeylere seni tanık yapmaya gücümüz yeter.

96. Kötülüğü en iyi şekilde sav. Biz, yakıştırmakta oldukları şeyleri çok iyi biliyoruz.

97. De ki: "Rabb'im! Şeytanların etkilemelerinden Sana sığınırım."

98. "Rabb'im! Benimle yakınlık kurmalarından Sana sığınırım."

99. Onlardan birine ölüm geldiği zaman, "Rabb'im beni hayata geri döndür." diye yalvarır.

100. Böylece ihmal ettiğim salih[1] işleri yaparım. Hayır! Kuşkusuz onun söylediği kesinlikle boş bir sözden ibarettir. Onların tekrar diriltilecekleri güne kadar arkalarında[2] bir berzah[3] vardır.

***1-** Samimi ve erdemli olmak, iyi ve yararlı işleri yapmak. **2-** Dünyaya dönüşlerini imkânsız kılan. **3-** Engel, perde.*

101. Sura üfürüldüğü gün, artık ailenin, akrabanın bir yararı yoktur. Birbirlerinden yardım da göremezler!

102. Kimlerin tartısı ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.

103. Ve kimlerin tartıları hafif gelirse, işte onlar kendilerine yazık edenlerdir; Cehennem'de sürekli kalıcıdırlar.

104. Ateş yüzlerini yalar ve onlar, orada acıyla somurtup kalırlar.

105. Ayetlerim size okunduğunda; onları yalanlayanlar siz değil miydiniz?

106. Dediler ki: "Rabb'imiz! Azgınlığımıza yenilen sapkın bir topluluktuk."

107. "Rabb'imiz! Bizi buradan çıkar. Eğer bir daha aynısını yaparsak zalim olduğumuz kesinleşmiş olur."

108. Dedi ki: "Sinin orada. Ben'den boşuna bir şey istemeyin."

109. Gerçek şu ki, kimi kullarım: "Rabb'imiz! Biz iman ettik; bizi bağışla, bize merhamet et, merhametlilerin en iyisi sensin." diyorlardı.

110. Siz ise onları alaya aldınız; öyle ki benim öğütlerimi kulak ardı ettiniz. Onların haline gülüyordunuz.

111. Gerçek şu ki, bugün onlara size sabretmelerinin karşılığını verdim. Onlar kazançlı çıkanlardır.

112. Allah: "Yeryüzünde kaç yıl kaldınız?" dedi.

113. "Bir gün veya günün bir kısmı kadar kaldık. Hesabını tutanlara sor!" dediler.

114. "Çok az bir süre kaldınız. Keşke o zaman bunu kavramış olsaydınız." dedi.

115. "Yoksa sizi boş yere yarattığımızı ve Bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?"

116. Şunu bilin ki, gerçek egemenlik sahibi olan Allah, çok yücedir. O'ndan başka ilah yoktur. O şerefli arşın[1] Rabb'idir.

1- *Evrenin yöneticisi, düzenleyicisi, koruyucusu ve egemeni.*

117. Her kim, hakkında hiçbir burhan[1] olmadığı halde, Allah'ın yanı sıra başka bir ilahtan istekte bulunursa, bilsin ki onun hesabı yalnızca Rabb'ine aittir. Kuşku yok ki gerçeği yalanlayan nankörler kurtuluşa eremezler.

1- *İlahi rehberlik. Allah'tan kesin doğruları ortaya koyan yol gösterici.*

118. Ve de ki: "Rabb'im! Bağışla ve merhamet et. Sen merhametlilerin en hayırlısısın."

NUR SÛRESİ

[İniş sırası: 102, Medeni, 64 ayet.
Adını 35. ayetteki "nur/aydınlık, ışık" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Bu indirip, yasa yaptığımız bir suredir. Onda beyinat[1] ayetler ortaya koyduk. Umulur ki öğüt alırsınız.

   1- *Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi.*

2. Zina yapan kadın ve zina yapan erkeğin her birine yüzer sopa vurun. Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorsanız, onlara karşı duyduğunuz acıma duygusu sizi Allah'ın bu yasasını uygulamaktan alıkoymasın. Mü'minlerden bir grup da buna tanık olsun.[1]

   1- *Görüldüğü gibi, zina yapmanın cezası recmetmek değil yüz değnek vurmaktır. Recmetmek(taşlayarak öldürmek) kesinlikle Allah'ın dininde yoktur. Recmetme cezası İsrailiyat'a ait bir uygulamadır. Kur'an'da olmayan bir hükmü dinin hükmü olarak görmek, Kur'an'ın ifadesiyle, "kendi yanından uydurduğu şeyi din edinmektir."*

3. Zina yapan erkek, zina yapan veya müşrik olan bir kadından başkası ile evlenmiyor. Zina eden bir kadınla da zina eden veya müşrik olan bir erkekten başkası evlenmiyor. Böyle bir uygulama mü'minlere haram kılındı.[1]

1- *Bu ayete, ayetteki "nikâhlanıyor/evleniyor" ifadesine "nikâhlanamaz/evlenemez" şeklinde yanlış anlam verilerek önemli bir hataya düşülmektedir. Çevirilerde; bu ayete, genellikle "Zina eden bir erkek veya kadın, zina eden veya müşrik olan bir erkek ve kadından başkası ile nikâhlanamaz, evlenemez." şeklinde anlam verilmektedir. Oysaki bu bir haber ayetidir. O günkü toplumun bir uygulamasından haber vermektedir. Emir veya yasaklama söz konusu değildir. Bakara 221' de, müşrik olan kadın ve erkekle evlenmek açıkça yasaklandığı halde burada müşrik kadın veya erkekle evlenilmeyi öngörenler, en hafif deyimi ile Kur'an'a açıkça çelişki yakıştırmış olmuyorlar mı? Bu ayette, toplumda mevcut olan; zina yapan bir erkeğin zina yapan veya müşrik olan bir kadınla, keza zina yapan bir kadınla da ancak zina eden veya müşrik olan bir erkeğin evlenmesi şeklindeki uygulamadan haber verilerek, bunun doğru olmadığı ve bu uygulamanın mü'minlere haram kılındığı ifade edilmektedir.*

4. Ve muhsan[1] kadınlara iftira edip de sonra dört tanık getiremeyen kimselere seksen sopa vurun. Ve onların tanıklığını ebediyen kabul etmeyin. Onlar fasıktırlar[2].

1- *Evli, hür, iffetli, namuslu.* ***2-*** *Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.*

5. Fakat bundan sonra tövbe eden ve kendilerini düzelten kimseler hariç. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

6. Eşlerine iftira atanlar, kendilerinden başka tanıkları yoksa o zaman onların her birinin tanıklığı, kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah'ı tanık tutmasıdır.

7. Beşincide de, eğer yalan söyleyenlerden ise, Allah'ın lanetinin kendisi üzerine olmasını dilemesidir.

8. Kadının, dört kez “Billahi o kesinlikle yalancıdır.” şeklinde Allah’a tanıklık etmesi ondan cezayı kaldırır.

9. Ve beşinci kez eğer o doğru söyleyenlerden ise Allah’ın gazabının kendisinin üzerine olmasını diler.

10. Ya üzerinizde, Allah’ın lütuf ve rahmeti olmasaydı! Allah, Tövbeleri Kabul Eden’dir, En İyi Hüküm Verendir.

11. Bu ifk’i[1] atanlar içinizden birileridir. Sizin için bunun bir şer olduğunu sanmayın. Aksine bu sizin için bir hayırdır. Onlardan her birine günahtan bir pay vardır. İçlerinden önderlik yapıp bunu organize eden kimse için de çok büyük bir azap vardır.

***1-** İftira.*

12. Mü’min erkeklerin ve mü’min kadınların onu işittikleri zaman, iyi niyetli kimseler olarak, “Bu apaçık iftiradır.” demeleri gerekmez miydi?

13. İddialarına dört tanık getirmeleri gerekmez miydi? Tanık getiremediklerine göre onlar Allah’ın yanında yalancıdırlar.

14. Eğer dünyada ve ahirette Allah’ın lütuf ve rahmeti sizin üzerinize olmasaydı, içine düştüğünüz şeyden dolayı size kesinlikle büyük bir azap dokunurdu.

15. Hani siz onu dillerinize dolayıp, kendisi hakkında bilgi sahibi olmadığınız şeyi aranızda yayıyordunuz. Ve bunun önemsiz olduğunu sanıyordunuz. Oysaki bunun Allah’ın yanında önemi çok büyüktür.

16. Ve onu duyduğunuz zaman: “Bunu konuşmamız bize yakışmaz. Seni tenzih ederiz! Bu büyük bir iftiradır.” demeniz gerekmez miydi?

17. Eğer iman etmiş kimselerseniz, bilin ki Allah size böyle bir şeyi bir daha yapmayı ebediyen yasaklıyor.

18. Allah, size ayetlerini beyan[1] ediyor. Allah, Her Şeyi Bilen’dir, En İyi Hüküm Veren’dir.

***1-** Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi.*

19. İnananlar arasında, fahişenin[1] yayılmasından hoşlananlara dünya ve ahirette acı bir azap vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

1- *Aşırılığın, hayâsızlığın, iftiranın, kötülüğün.*

20. Eğer Allah'ın lütuf ve rahmeti üzerinizde olmasaydı! Allah, Çok Şefkatli'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

21. Ey iman edenler! Şeytanın[1] yolundan gitmeyin. Kim şeytanın yolundan giderse şunu bilsin ki şeytan, her türlü aşırılığı ve her türlü çirkinliği telkin eder. Ve eğer Allah'ın üzerinizdeki lütuf ve rahmeti olmasaydı sizden hiç kimse arınmayı asla başaramazdı. Fakat Allah dileyeni arındırır. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- *Şeytan, Hakk'tan uzak olan. Hakk'a aykırı hareket eden her türlü varlık, kişi ve kurumun ortak "karakteristik adı" dır.*

22. Sizden erdem ve varlık sahibi olanlar, yakınlarına, miskinlere, Allah yolunda hicret edenlere yardım etmede kusur etmesinler. Ve artık bağışlayıp hoş görsünler. Allah'ın sizi bağışlamasını sevmez misiniz? Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

23. Hiçbir şeyden haberi olmadığı halde muhsan[1] mü'min kadınlara iftira atan kimseler dünya ve ahirette lanetlenmişlerdir. Ve onlar için büyük bir azap vardır.

1- *İffetli.*

24. O gün dilleri, elleri ve ayakları yaptıklarına tanıklık edecektir.

25. O gün Allah, onların hesaplarını hakkıyla görecektir. Onlar da Allah'ın gerçeğin ta kendisi olduğunu apaçık bileceklerdir.

26. Kötü kadınlar kötü erkeklere, kötü erkekler kötü kadınlara yakışır. Temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlara yakışır. Bunlar, söylenenlerden uzak olanlardır. Onlar için bağışlanma ve cömertçe rızık vardır.

27. Ey iman edenler! Kendi evinizden başka evlere, sahiplerinin sizi istekle karşılayacaklarından[1] emin olmadan ve selam vermeden[2] girmeyin. Bu sizin için daha hayırlıdır. Umulur ki öğüt alırsınız.

***1-** “Ayette “iste’zene” (izin istemek) fiili yerine; sevgi, yakınlık, ünsiyet anlamlarına gelen “üns” kökünden türeyen “iste’nese” fiili kullanılmıştır.” **2-** Esenlik dilemeden.*

28. Eğer orada kimseyi bulamazsanız, size izin verilinceye kadar oraya girmeyin. Eğer geri dönmeniz istenirse hemen geri dönün. Bu sizin için daha nezihtir.[1] Allah yaptığınız şeyi hangi amaçla yaptığınızdan haberdardır.

***1-** Temiz olma, arı ve lekesiz olma, saygıdeğer olma.*

29. Oturulmayan ama yararlanmak için kullanılan yerlere girmenizde bir sakınca yoktur. Allah, sizin açığa vurduğunuz şeyleri de gizlediğiniz şeyleri de bilir.

30. Mü’min erkeklere söyle, bakışlarından bir kısmını[1] sakınsınlar ve ırzlarını[2] korusunlar. Bu onlar için daha nezihtir. Allah, davranışlarından haberdardır.

***1-** Kötü niyetle bakmasınlar. **2-** “Furuc”lerini; yani, mahrem yerlerini, namuslarını, ırzlarını korusunlar. Ferc; sözcük olarak erkek veya kadının cinsel organı anlamına gelmektedir.*

31. Ve de mü’min kadınlara söyle, bakışlarından bir kısmını sakınsınlar[1], ırzlarını[2] korusunlar. Doğal olarak görünmesi gerekli olanlar dışında, ziynetlerini[3] açığa vurmasınlar.[4] Örtüleri ile göğüslerini örtsünler.[5] Ziynetlerini; kocaları, babaları, kocalarının babaları, oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kadınların tamamı, sağ ellerinin sahip oldukları[6], kadına ihtiyaç duymayan erkek hizmetliler, kadınların avret yerlerinin[7] henüz farkında olamayan çocuklar hariç, açığa vurmasınlar. Gizledikleri ziynetleri bilinsin diye, ayaklarını vurmasınlar.[8] Ey mü’minler! Hepiniz topluca Allah’a tövbe edin. Umulur ki kurtuluşa erersiniz.

***1-** Kötü niyetle bakmasınlar. **2-** "Furuc"lerini korusunlar, yani; mahrem yerlerini, namuslarını, ırzlarını korusunlar. **3-** "Yaradılışı itibarıyla sahip olunan, "biyolojik" olarak cinselliği çağrıştıran uzuvlarını. Ayette kast edilen ziynet, bilezik, kolye, gerdanlık vs. gibi takılar değildir. Zira ziynet; anlam olarak, yalnızca mücevherata değil, aynı zamanda ilgi uyandıran, dikkat çeken, cezbeden, değerli olan şeyler de demektir. Kadının, cinselliğini ön plana çıkaran ve onu cazip kılan uzuvları onun ziynetidir. Ayette sözü edilen, "kadının ziyneti"; onun cazip yerleri, diğer bir ifade ile erkekler için ilgi unsuru olan; erkeğin ilgisini çekecek organlarıdır. Ayrıca ziynetin diğer bir anlamı da malla, zenginlikle, makamla, şöhretle, güzellikle bezenerek gösterişli hale gelmek, gösterişli olmak demektir. Ziynet; dünyada ve ahirette insanın onurunu yükselten şey anlamına da gelmektedir; "bu şey; mal-mülk, para-pul, süs eşyası, güzellik, yakışıklılık, sağlık, makam-mevki gibi basit dünya süsü cinsinden şeyler olabileceği gibi, iman, güzel amel, güzel huy, ahlâk, edep, vakar gibi şeyler de olabilir." **4-** Ayette, kadınlardan; doğal ve zorunlu olarak görünenler hariç ziynetlerini örtmeleri değil, açığa vurmamaları, belli etmemeleri istenmektedir. Yani kastedilen şey, bedenin nasıl olursa olsun örtülmesi değil, bu örtünmenin, kadının ziyneti sayılan uzuvlarının belli olacak tarzda olmamasıdır. Özetle, burada kadınlardan istenen şey, iffetin korunmasıdır, cinsiyetin değil, kişiliğin öne çıkarılmasıdır. **5-** Kadının başını örtmesi hükmü bu ayete dayandırılmaktadır. Oysaki ayette, bir "hüküm olarak" başı örtmekten söz edilmemektedir. Yani başörtüsü takın, başınızı örtün denmemektedir. Dolayısıyla burada yalın olarak başı örtmeye yönelik bir hükümden söz etmek mümkün değildir. Ancak, Cahiliye Araplarında, hür kadını cariyeden ayırmanın bir simgesi olarak var olan -zira Cahiliye Araplarında erkek köle ve kadın cariyelerin başlarını örtmeleri yasaktı- örfe ve geleneğe dayanan ve zaten var olan başörtüsü ile göğüslerin örtülmesinin istendiğinden söz edilebilir. Ayetin "illeti" yani gerekçesi, başın değil, göğüslerin örtülmesidir. Kaldı ki bunun illa baştaki örtü ile yapılması şart değildir. Zaten ayette "baş" sözcüğü de geçmemektedir. "bi humurihinne" yani yalın olarak sadece "örtüleri ile" sözcüğü yer almaktadır. Bu sözcüğü "başörtüsü" şeklinde isim tamlamasına dönüştürmek, ondan başın örtülmesi hükmünü çıkarabilme anlamına gelmez. Humur, hımarın çoğul formudur. Hımar, salt anlam*

olarak; "başörtüsü" değil, "örtü" demektir. İsim tamlaması olarak örtüldüğü yere göre anlam kazanır. "Örtü"; masaya örtüldüğü zaman "masa örtüsü" olur, yatağa örtüldüğü zaman "yatak örtüsü", yere konulduğu zaman "yer örtüsü", başa konulduğu zaman "başörtüsü" olur. Sözcükler üzerinden konuyu tartışmanın bir anlamı yoktur. Gerekçesi "baş örtmek" olmayan bir ayetten "başı örtme" hükmü çıkarılamaz. Bu hüküm; Kur'an'ın hükmü yerine, kendi anlayışını Kur'an'a söyletmeye çalışan zihniyetin kadına bakış açısının sonucudur. Erkeğin kadına bakış açısının dinleştirilmesidir. Nuzul ortamında, iklim koşullarının bir gereği de olarak, başlarını örten cahiliye kadınlarının, başları açık olsaydı ve ayet onlara başınızı örtün deseydi bu konu tartışma konusu olmazdı. Ve elbette ki yine de göğüslerin örtülmesi istenecekti. Sonuç olarak şunu söylemek mümkündür: Çok yalın ve açık olarak istenen şey, "göğüs yırtmacının örtülmesi" olduğu halde, bunu başörtüsü olarak algılamak "atalar dinini", öngörüsünü ve Cahiliye Araplarının örfünü, dinin yerine geçirmekten başka bir şey değildir. Kaldı ki sözcük, "başörtüsü" olarak tanımlansa bile, ayette istenen şey "başı örtmek" değil, başörtüsü ile göğüs dekoltesini kapatmaktır. Bu baştaki örtü ile yapılabileceği gibi herhangi bir örtü ile veya elbisenin kendisi ile de yapılabilir. Ayrıca Kur'an'da baş örtme ile ilgili başka bir hüküm de yoktur. ***6-*** *"Sağ ellerinizin sahip olduğu" deyimi, "güç yolu ile üzerinde tasarruf etme hakkına sahip olduğunuz" anlamına gelmektedir. Diğer bir anlatımla; antlaşma yoluyla sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmakla yükümlü olunanlar, meşru şekilde sahip olunanlar, üzerlerinde hak sahibi olunanlar gibi anlamlara gelmektedir. Bu deyimle, esas olarak kast edilen şey, bakımları ve sorumlulukları üstlenilerek sahip olunan savaş esirleri ve o günün cahiliye döneminin bakayası/kalıntısı olarak kalan cariyelerdir.* ***7-*** *Cinselliğin ayırdına henüz varmamış olan.* ***8-*** *Cinselliklerini öne çıkarmak amacıyla kimi yerlerinin belli olması için kırıtarak yürümesinler.*

32. Aranızdaki bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden salih[1] olanları nikahlayın[2]. Eğer bunların durumları iyi değilse, Allah onlara lütufta bulunur. Allah, Yardımı Çok Kapsamlı Olan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- *Ahlakı düzgün, iyi kimseleri.* ***2-*** *Evlendirin.*

33. Nikâha[1] imkân bulamayanlar, Allah lütfedip kendilerine bir imkân verinceye kadar, iffetlerini korusunlar. Sağ ellerinizin sahip olduklarından antlaşma yapmak isteyenlere[2], eğer iyi niyetli olduklarını biliyorsanız[3] onlarla hemen antlaşma yapın. Ve Allah'ın size verdiği mallardan onlara verin. Basit dünya hayatının geçici çıkarı için iffetli kalmak isteyen gençleri fuhşa zorlamayın. Kim onları buna zorlarsa, bilsin ki Allah, onların zorlanmalarından dolayı onlara karşı Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.[4]

1- *Evlenmeye.* ***2-*** *Hür kalmak için.* ***3-*** *Anlaşmalarına bağlı kalacaklarına.* ***4-*** *Zorla yaptırılan bu fuhuştan dolayı Allah onları sorumlu tutmayacak, onları bağışlayacaktır.*

34. Ve ant olsun ki size gerçeği apaçık gösteren ayetler, sizden önce yaşamış olan kuşaklardan örnekler ve takva sahipleri için öğütler indirdik.

35. Allah, göklerin ve yeryüzünün aydınlığıdır[1]. O'nun aydınlığı, içinde ışık bulunan kandil yuvası gibidir. O kandil, bir fanus içindedir. O fanus, inciden bir yıldız gibidir. Doğuya da batıya da ait olmayan mübarek bir ağacın yağından yakılır. Onun yağı neredeyse kendisine ateş dokunmasa bile ışık verir. Aydınlık üstüne aydınlıktır. Allah, dileyen kimseyi aydınlığına iletir. Allah, insanlara örnekler verir. Allah, her şeyi bütün ayrıntılarıyla bilendir.

1- *Gökleri ve yeri aydınlatandır. İnsanları karanlıktan aydınlığa çıkaran vahiydir.*

36. Allah'ın isminin yüceltilmesine ve öğütlerinin dinlenmesine izin verdiği evler[1] vardır. Orada sabah akşam[2] O'nu tesbih[3] ederler.

1- *İçinde Allah'ın nuru olan.* ***2-*** *Gün boyu, sürekli, her zaman.* ***3-*** *Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, bütün mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir.*

37. Öyle kimseler vardır ki ne mal ne de alışveriş onları Allah'ın buyruklarına uymaktan, salatı ikame etmekten[1] ve zekâtı vermekten[1] alıkoyar. Onlar, kalplerin ve gözlerin altüst olacağı günden korkarlar.

1- *Salatı ikame etmek, zekâtı vermek: İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir.*

38. Yaptıklarına karşılık Allah onlara en iyi karşılığı verecek ve lütfundan daha fazlasını da verecektir. Ve Allah dileyeni[1] hesapsız rızıklandırır.

1- *Uygun gördüğünü. Hak edeni.*

39. Gerçeği yalanlayan nankörlerin yaptıkları, çöldeki serap gibidir. Susayan onu su zanneder. Ancak yanına vardığında hiçbir şey bulamaz. Orada Allah'ı bulur[1] ve O da yaptıklarının hesabını eksiksiz görür. Allah hesabı çabuk görendir.

1- *Gittiği yolun bir serap gibi gerçek dışı olduğunu anlar ve gerçekle baş başa kalır. Allah'ın vahyinin gerçek olduğunu görür.*

40. Veya derin denizlerdeki karanlığa benzer. Onu, üzerinde bulutlar olan üst üste dalgalar kuşatmıştır. Elini göremeyecek kadar, karanlık üstüne karanlık. Allah'ın aydınlığıyla aydınlanmamış bir kimse için başka aydınlık yoktur.

41. Göklerde ve yeryüzünde bulunanların, sürü sürü uçanların, Allah'ı nasıl tesbih[1] ettiklerini görmüyor musun? Kuşkusuz hepsi salatını[2] ve tesbihini[3] bilmektedir. Ve Allah, onların yaptıklarını en iyi bilendir.

1- *Allah'ı yücelttiklerini, O'na boyun eğdiklerini.* ***2-*** *O'na yönelmekte, O'na tabi olmakta, fıtratlarına uygun olanı yapmaktadırlar.* ***3-*** *Ve O'na hak ettiği saygınlığı göstermektedirler.*

42. Göklerin ve yeryüzünün egemenliği yalnızca Allah'a aittir. Sonuçta dönüş Allah'adır.

43. Allah'ın, bulutları sürüklediğini, sonra aralarını birleştirdiğini, sonra da onları küme haline getirdiğini görmüyor musun? Böylece aralarından yağmur çıkardığını görürsün. Ve gökten içinde dolu bulunan dağ gibi kümeleri getiriyor. Neredeyse parıltısı gözlerinizi alan şimşeği dilediğine isabet ettiriyor, dilediğinden de onu uzak tutuyor.

44. Allah, geceyi ve gündüzü sürekli değiştirir. Kuşku yok ki, elbette bunda basiret[1] sahipleri için ibretler vardır.

1- *Kavrayış, gerçeği görme yeteneği; gerçeği kavrayarak, gerçeği görerek, bilgi ve kanıta dayalı olarak düşünme.*

45. Allah, hareket eden her canlıyı sudan yarattı. Onların kimisi karnı, kimisi iki ayağı, kimisi de dört ayağı üzerinde yürür. Allah, dilediğini yaratır. Kuşkusuz, Allah'ın Her Şeye Gücü Yeter.

46. Ant olsun ki apaçık ayetler indirdik. Allah, dileyen kimseyi dosdoğru yola iletir.

47. "Allah'a ve Rasul'e iman ettik ve tabi olduk." diyorlar. Sonra da onların bir kısmı yan çiziyor. Bunlar, iman etmiş değillerdir.

48. Aralarında hüküm vermesi için Allah'a ve Rasul'üne çağrıldıkları zaman, onların bir kısmı bundan kaçınır.

49. Ama verilen hüküm lehlerine olursa seve seve kabul ederler.

50. Onların kalplerinde bir hastalık mı var? Yoksa şüphe mi ediyorlar? Yoksa Allah ve Rasul'ünün kendilerine haksızlık edeceğinden mi korkuyorlar? Hayır! Onlar, zalimlerin ta kendileridir!

51. Aralarında hüküm vermesi için Allah'a ve Rasul'üne çağrıldıkları zaman inananların sözü ancak, "İşittik ve itaat ettik." demeleri oldu. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.

52. Kim Allah'a ve Rasul'üne itaat eder, Allah'a huşu[1] duyar ve O'na takvalı[2] olursa işte onlar kazançlı çıkacak olanlardır.

1- *Derin saygı ve içten sevgi beslediği; üstün ve yüce görmenin sonucu olarak hayranlık duyduğu yüce varlıktan ayrı düşme, uzak kalma endişesini taşıyan.* ***2-*** *Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

53. Münafıklar, kendilerinden istediğin takdirde kesinlikle savaşa çıkacaklarına dair en kuvvetli yeminleri ile Allah'a yemin ettiler. De ki: "Yemin etmeyin. Bağlılık ma'ruftur[1]". Kuşkusuz Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.

***1-** Yemine bağlılık, ancak iyi insanlara, erdemli kimselere ait bir davranıştır.*

54. De ki: "Allah'a itaat edin. Rasul'e de itaat edin." Eğer itaat etmezseniz, ona düşen yalnızca görevini yapmaktır. Size düşen ise sorumlu tutulduğunuz şeye uymaktır. Eğer ona itaat ederseniz, doğru yolu bulursunuz. Rasul'ün üzerinde, mesajı açıkça iletmekten başka bir sorumluluk yoktur.

55. Allah, sizden iman eden ve salihatı yapanlara[1], tıpkı kendilerinden öncekileri halife kıldığı gibi, kendilerini de yeryüzünde halife kılacağını, onlar için beğenip seçtiği dini mutlaka sağlamlaştıracağını ve endişelerinden sonra onları mutlaka güvene kavuşturacağını vaat etti. Onlar, Bana kulluk ederler ve hiçbir şeyi ortak koşmazlar. Bundan sonra da kim küfrederse, işte onlar yoldan çıkanların ta kendileridir.[2]

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

***2-** Allah'ın verdiği söz ortada. Bu söze rağmen, eğer bugün İslam Dünyası (!) denilen dünya bu durumdaysa; "bu durum", bu dünyanın aslında gerçek imana sahip olmadığını, şirk içinde olduğunu, Allah'ın dini yerine kendi yanından uydurduğu dine tabi olduğunu ve yapılması gerekeni yapmadığını açıkça ortaya koymaktadır.*

56. Salâtı ikame[1] edin, zekâtı verin[1]. Ve Rasul'e itaat edin. Umulur ki merhamet edilirsiniz.

***1-** "Salatı ikame etmek, zekâtı vermek" bir terkip olarak; şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelmek, O'na kulluk etmek ve bunu arınmış, temizlenmiş bir benlikle yapmak demektir. Salat sözcüğünün; namazın yanı sıra dua, destek, din, yardımlaşma, dayanışma, kulluk gibi anlamları bulunmaktadır.*

57. Sakın gerçeği yalanlayan nankörleri, yeryüzünde aciz bırakıcı zannetme. Onların varacağı yer ateştir. Ne kötü bir varış yeridir.

58. Ey iman etmiş kimseler! Sağ ellerinizin sahip olduğu[1] kimseler, sizden erginlik yaşına gelmemiş olanlar; şu üç vakitte, yanınıza girmek için sizden izin istesinler; sabah salatından[2] önce, gün ortasında elbiselerinizi çıkardığınızda, gece salatından[3] sonra. Bu üç vakit "avret"[4] vaktidir. Bunlar dışında birbirinizin yanına girip çıkmanızda sizin ve onlar için bir sakınca yoktur. İşte Allah, size ayetleri böyle açıklıyor. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

__1-__ "Sağ ellerinizin sahip olduğu" deyimi, "güç yolu ile üzerinde tasarruf etme hakkına sahip olduğunuz" anlamına gelmektedir. Diğer bir anlatımla; antlaşma yoluyla sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmakla yükümlü olunanlar, meşru şekilde sahip olunanlar, üzerlerinde hak sahibi olunanlar gibi anlamlara gelmektedir. Bu deyimle, esas olarak kast edilen şey, bakımları ve sorumlulukları üstlenilerek sahip olunan savaş esirleri ve o günün cahiliye döneminin bakayası/kalıntısı olarak kalan cariyeler ve kölelerdir. __2-__ Sabah namazı. __3-__ Gece namazı. __4-__ Mahremiyet vakti. Özel zaman. Araplar genellikle gün ortasında öğle uykusuna yatarlardı.

59. Ve sizden olan çocuklar, ergenlik çağına geldiği zaman, onlardan öncekilerin izin istedikleri gibi izin istesinler. İşte böylece Allah size ayetlerini açıklıyor. Ve Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

60. Evlenme ümidi kalmamış yaşlı kadınların, cinsiyetlerini teşhir etme amacı gütmeden dış giysilerini çıkarmalarında bir sakınca yoktur. İffetli olmaları daha hayırlıdır. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

61. Köre bir sınırlama yoktur. Sakat olana, hasta olana bir sınırlama yoktur.[1] Ve size de, evlerinizde veya babalarınızın evlerinde veya annelerinizin evlerinde veya erkek kardeşlerinizin evlerinde veya kız kardeşlerinizin evlerinde veya amcalarınızın evlerinde veya halalarınızın evlerinde veya dayılarınızın evlerinde veya teyzelerinizin evlerinde veya anahtarlarına sahip olduğunuz yerlerde veya arkadaşlarınızın evlerinde yemek yemenizde bir sakınca yoktur. Toplu olarak veya ayrı ayrı olarak yemenizde de bir sakınca yoktur. Evlere girdiğiniz zaman Allah tarafından kutlu ve temiz bir selam[2] ile selam verin. İşte Allah, size ayetlerini böylece açıklıyor. Umulur ki böylece aklınızı kullanırsınız.

***1-** Bu kimseler diledikleri gibi hareket edebilirler. Size sıkıntı verecekler diye ayırımcılık yapmayın. 2- Esenlik ve sağlık dileğiyle, esenlik ve sağlık dileyin.*

62. Ancak Allah'a ve Rasul'üne içtenlikle iman etmiş mü'minler, toplumu ilgilendiren bir iş için onunla bir araya geldikleri zaman, ondan izin almadıkça gitmezler. Senden izin isteyen kimseler, işte onlar Allah'a ve O'nun Rasul'üne iman edenlerdir. Öyle ise, bazı işleri için senden izin istedikleri zaman onlardan dilediğin kimseye izin ver; onlar için Allah'tan bağışlanma dile. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

63. Rasul'ün çağrısını, birbirinize yaptığınız çağrıyla denk tutmayın. İçinizden birbirinin arkasına saklanarak sıvışmak isteyenleri Allah biliyor. Bu sebeple onun buyurmalarına karşı gelenler, kendilerine bir fitnenin veya çok acıklı bir azabın isabet etmesinden sakınsınlar.

64. Unutmayın! Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır. O sizin ne üzerinde olduğunuzu kesinlikle bilir. O'na döndürüldükleri gün, onlara yaptıklarını haber verecektir. Allah, Her Şeyi En İyi Bilen'dir.

FURKAN SÛRESİ

[İniş sırası: 42, Mekki, 77 ayet.
Adını 1. ayetteki "Furkan/Doğruyu yanlıştan ayıran" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Âlemlere uyarıcı olması için, kuluna Furkan'ı[1] indiren ne mübarektir![2]

__1-__ Doğruyu yanlıştan ayıran. İyi ve kötünün kendisine göre belirlendiği yasa. __2-__ Cömert, nimeti bereketli kılan, çoğaltan, bol bol nimet veren.

2. O ki, göklerin ve yerin egemenliği yalnızca O'na aittir. Ve O, hiçbir çocuk edinmemiştir. Egemenlikte O'nun ortağı yoktur. Her şeyi yaratan, işleyiş ve varoluş yasalarını belirleyen O'dur.

3. O'nu bırakıp, hiçbir şeyi yaratamayan, kendileri yaratılmış olan, kendilerine yarar sağlama ve kendilerinden zararı savma güçleri olmayan; ölüme, hayata ve ölümden sonra diriltmeye güçleri yetmeyenleri ilahlar edindiler.

4. Gerçeği yalanlayan nankörler: "Bu sadece onun uydurduğu bir yalandır. Ona bu konuda diğer toplumlar da yardım etti." dediler. Böylece haksızca iftira ettiler.

5. Ve "O, onun yazdırdığı ve sabah akşam[1] ona okunan evvelkilerin masallarıdır." dediler.

__1-__ Devamlı, her zaman, gün boyu.

6. De ki: “Onu, göklerin ve yerin sırrını bilen indirdi. Kuşkusuz O, Çok Bağışlayıcı’dır, Rahmeti Kesintisiz’dir.

7. Dediler ki: “Bu nasıl bir rasul ki, yiyor-içiyor, çarşı-pazar dolaşıyor. Ona bir melek indirilseydi de onunla birlikte uyarıcı olsaydı ya!”

8. “Veya ona bir hazine verilseydi veya kendisinden yiyeceği bir bahçesi olsaydı ya!” Bu zalimler: “Siz yalnızca büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz.” dediler.

9. Senin için nasıl örnekler verdiklerine bir bak. Böylece saptılar, artık bir çıkış yolu bulamazlar.

10. O, öyle cömerttir ki, dilerse sana bundan daha hayırlı olan, içinden ırmaklar akan bahçeler verir. Köşkler de verir.

11. Hayır! Onlar Sa’ati[1] yalanladılar. Ve Biz, o Sa’at’i yalanlayanlara alevli ateş hazırladık.

***1-** Hesap zamanını, Kıyamet Günü’nü.*

12. Cehennem onları[1] uzak bir yerden gördüğü zaman, onun öfkelenmesini ve uğultusunu işittiler.[2]

***1-** Hesap gününü yalanlayanları. **2-** İşitecekler.*

13. Çaresizlik içinde orada, dar bir yere atıldıkları zaman orada yok olmayı istediler.

14. Bugün bir kez değil, defalarca yok olmayı isteyin.

15. De ki: “ Bu mu daha hayırlıdır, yoksa takva sahipleri için bir ödül olan, dönüş yeri olarak söz verilen süresiz Cennet mi?”

16. Onlar için orada diledikleri her şey süresiz olarak vardır. Bu Rabb’inin yerine getirmeyi üstlendiği bir sözdür.

17. Ve o gün, onları ve Allah’tan başka kulluk ettikleri şeyleri toplar, sonra da onlara: “Kullarımı siz mi saptırdınız yoksa kendileri mi yoldan çıktılar?” der.

18. Dediler ki: " Seni tenzih ederiz, Senden başka veliler[1] edinmek bize yakışmaz. Ancak Sen, onları ve atalarını öylesine mal mülk sahibi yaptın ki, öğüdüne uymayı boş verdiler. Ve helak olmayı hak eden bir toplum oldular.

***1-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.*

19. İşte onlar[1] söylediklerinizden dolayı sizi yalanladılar. Artık uzaklaştırmaya[2] ve yardım almaya güç yetiremezsiniz. Ve sizden kim haksızlık etmişse ona büyük azabı tattıracağız.

***1-** Allah'tan başka kulluk ettikleriniz. **2-** Azabı uzaklaştırmaya.*

20. Kesinlikle Biz, senden önce de yemek yiyen ve çarşılarda dolaşan rasullerden farklı rasul göndermedik. Ve sizin bir kısmınızı[1] bir kısmınız[2] için sınav kıldık. Bakalım sabrediyor musunuz? Rabb'in Her Şeyi Gören'dir.

***1-** Müşrikleri. **2-** Sizin için.*

18. Bölümün Sonu

21. Bizimle karşılaşacaklarına ihtimal vermeyenler: "Bize meleklerin indirilmesi veya Rabb'imizi görmemiz gerekmez miydi?" dediler. Ant olsun ki onlar kendi kendilerine büyüklendiler ve büyük bir taşkınlıkla hadlerini aştılar.

22. Suçları kendilerini kuşatmış olanlar, melekleri görecekleri gün, onlar için hiç de sevindirici olmayacak, melekler onlara: "Boşuna beklemeyin size sevindirici haber imkânsız." diyecekler.

23. Ve onların yaptıklarının tamamını savrulmuş toz zerresi gibi boşa çıkaracağız.[1]

***1-** Yaptıkları, toz gibi savrulup gidecek ve onları kurtaramayacak.*

24. O gün, Cennet ehli en yararlı yerde eğlenecek ve en iyi yerde dinlenecek.

25. O gün, gök beyaz bulutlar şeklinde parçalanacak ve melekler ardı sıra indirilecek.

26. İzin Günü egemenlik yalnızca Rahman'a aittir. O gün, gerçeği yalanlayan nankörler için zor bir gündür.

27. O gün, zalim kimse, ellerini ısırarak: "Eyvah, keşke Rasul'ün tuttuğu yolu tutmuş olsaydım." diyecek.

28. "Eyvah! Keşke falancayı veli edinmeseydim!"

29. "Ant olsun ki bana öğüt geldiği halde, beni o sapıttı." Şeytan, insanı yalnız ve yardımsız bırakır!

30. Rasul: "Ey Rabb'im, halkım bu Kur'an'ı mehcur[1] edindi." dedi.

***1-** Kur'an'la bağlarını kopardılar. Ona karşı duyarsız hale geldiler.*

31. Bu hep böyle olmuştur. Biz her nebiye, günahı kendisini kuşatanlardan bir düşman kıldık. Yol gösterici ve yardım edici olarak Rabb'in sana yeter.

32. Gerçeği yalanlayan nankörler: "Kur'an ona bir defada ve topluca indirilmeli değil miydi?" dediler. Oysaki bu, onu kalbine iyice yerleştirelim diyedir. Onu düzenli bir şekilde pekiştire pekiştire okuduk.

33. Onların sana verecekleri her örneğe karşılık, biz sana hakkı en iyi şekilde açıklarız.

34. Yüzüstü Cehennem'e toplanacak olanlar; işte onlar, yerce çok kötü ve yolca çok sapkınlardır.

35. Ant olsun ki Musa'ya kitabı verdik. Ve kardeşi Harun'u da ona yardımcı yaptık.

36. Sonra da "Ayetlerimizi yalanlayan o topluma gidin." dedik. Sonunda da onları helak ederek yok ettik.

37. Nuh'un kavmini, rasulleri yalanladıklarında suda boğduk ve onları insanlar için bir âyet[1] yaptık. Ve zalimler için acı veren bir azap hazırladık.

***1-** İbret.*

38. Ad'ı, Semud'u, Ress halkını ve bunlar arasında yaşayan daha birçok nesilleri de yok ettik.

39. Ve onların hepsini örneklerle uyardık ve hepsini mahvederek helak ettik.

40. Ve ant olsun ki onlar, felaket yağmuru yağdırılmış olan beldeye vardılar. Peki, onu da mı görmediler? Aksine onlar, öldükten sonra dirilmeyi beklemiyorlar.

41. Seni gördükleri zaman: "Allah'ın rasul olarak gönderdiği bu mu?" diye alay konusu ediniyorlar.

42. "Şayet ilahlarımıza bağlılıkta kararlı olmasaydık, neredeyse bizi saptırıyordu." diyorlar. Azabı gördükleri zaman kimin sapkın olduğunu görecekler.

43. Hevasını[1] ilah edinen kimseyi görüyorsun! Onun sorumluluğunu sen üstlenebilir misin?

***1-** Kuruntu ve tutkusunu. Cemaatinin, tarikatının, ruhban sınıfının, önderinin, liderinin istek ve düşüncelerini.*

44. Yoksa onların çoğunun gerçeğe kulak verdiğini veya akıllarını kullandıklarını mı sanıyorsun? Onlar tıpkı hayvanlar gibidir. Hatta doğru yolu seçmede hayvanlardan daha yetersizlerdir.

45. Rabb'inin gölgeyi nasıl uzattığını görmez misin? Dileseydi onu sabit kılardı. Sonra da Güneş'i ona yol gösterici yaptık.

46. Sonra da onu kolayca kendimize çektik.

47. Sizin için geceyi örtü, uykuyu dinlenme ve gündüzü çalışma zamanı kıldık.

48. Rahmetinin önünde rüzgarı müjdeci olarak gönderen O'dur. Biz, gökten tertemiz bir su indirdik.

49. Ki o yağmurla ölü bir beldeyi canlandırmak, yaratmış olduğumuz hayvanları ve insanları suya kavuşturmak içindir.

50. Ant olsun ki Biz, öğüt almaları için onu, onların aralarında paylaştırdık. Ancak insanların çoğu nankörlük etmekte direttiler.

51. Eğer dileseydik, elbette her beldeden bir uyarıcı çıkarırdık.

52. Öyleyse gerçeği yalanlayan nankörlere boyun eğme. Onunla[1] onlara karşı var gücünle büyük bir mücadeleye giriş.

***1-** Furkan'la.*

53. Ve iki denizi serbest bırakan O'dur; biri lezzetli ve tatlı, diğeri tuzlu ve acı. Aralarına bir perde koydu. Birbirlerine karışmalarını engelledi.

54. O, beşeri[1] sudan yarattı. Sonra onu, soy sop ve akraba sahibi kıldı. Senin Rabb'in her şeye güç yetirendir.

***1-** İnsanı.*

55. Allah'ı bırakıp, kendilerine bir yararı da zararı da olmayan şeylere kulluk ediyorlar. Gerçeği yalanlayan nankör, Rabb'ine karşı olanın destekçisidir.

56. Biz, seni müjdeleyici ve uyarıcı olmanın dışında başka bir şey için göndermedik.

57. De ki: "Yaptığım çağrı için; sizden, Rabb'inizin yolunu seçmenizi istemekten başka bir ücret istemiyorum."[1]

***1-** Hiçbir nebi, dini geçim kaynağı yapmadı. Nebi'nin yolunu izlediklerini iddia edenler, bu iddialarında samimi iseler; din üzerinden para kazanmaktan vazgeçsinler. Özellikler, Kur'an'ı ticarete konu edinenler, bu uyarıyı dikkate almalıdırlar.*

58. Ve sen, ölümsüz olana[1] güvenip dayan. Ve O'nu övgü ile yücelt. O'nun kullarının günahlarından haberdar olması sana yeter.

***1-** Allah.*

59. O; gökleri, yeryüzünü ve ikisinin arasındakileri altı günde[1] yarattı. Sonra arş üzerine istiva etti.[2] O, Rahman'dır. Öyleyse ne dileyeceksen her şeyi bilenden dile.

***1-** Altı devrede, altı bölümde, altı aşamada, altı günde. **2-** Evrenin egemenliğini ve yönetimini eline aldı.*

60. Ve onlara, "Rahman'a tabi olun." dendiği zaman, "Rahman da neymiş? Senin bize buyurduğun her şeye tabi mi olacağız?" dediler. Bu çağrın onların nefretlerini arttırdı.

61. Gökte burçlar yapan ve orada bir Çerağ[1] ve aydınlatan Ay'ı yapan ne cömerttir.

***1-** Işık saçan, ışık kaynağı, Güneş.*

62. Ve O, öğüt almak veya şükretmek isteyenler için gece ile gündüzü art arda izletendir.

63. Rahman'ın kulları yeryüzünde alçak gönüllülükle yürürler. Cahiller, onlara laf attıkları zaman, "Selam."[1] derler.

***1-** Esen kalın, bizden size zarar gelmez.*

64. Onlar, Rabb'lerinin buyruklarına tabi olmada ve yerine getirmede önlem alırlar ve özenli davranırlar.[1]

***1-** Bu ayete, "Onlar, gecelerini Rabb'lerine secde ve kıyam ederek geçirirler." şeklinde anlam verilmektedir. Kanaatimizce, bu doğru değildir. "Gecelenirler veya gecelerler şeklinde "yebitune" sözcüğüne doğrudan "gece" anlamı vermek doğru değildir. Bu sözcüğün gece ile anlamsal bağı var, ancak bu bağ; önlem almada, plan yapmada, gizlilik esas olduğu için ve gizlilik içeren şeyler de mecaz olarak gece ile yani karanlık ile ilişkilendirilerek kurulmuş bir bağdır. Bir önceki ayette, cahillerle karşılaşmada gösterilecek davranışın nasıl olması gerektiğinden söz edilmişti. O ayetin devamı olarak bu ayette de, özenli ve dikkatli davranmaya dikkat çekilmiştir. Kök anlamı b-y-t olan bu sözcük, türevleri ile birlikte geçtiği birçok ayette mecaz anlamıyla dikkatli olmayı, önlem almayı, plan ve program yapmayı ifade etmektedir. Gecenin doğrudan sözcük karşılığı L-y-l ' olduğu dikkate alındığında "byt" sözcüğünün mecaz olarak geceyi ifade ettiği, hatta uyumak anlamına geldiği söylenebilir.*

65. Onlar: "Rabb'imiz Cehennem azabını bizden uzaklaştır. Kuşkusuz onun azabı sürekli bir yok oluştur." derler.

66. Kuşkusuz o, kötü bir konaklama yeri ve konaktır.

67. Onlar, harcadıkları zaman israf da cimrilik de etmezler. Bu ikisi arasında bir denge kurarlar.

68. Onlar, Allah'la birlikte başka bir ilaha dua etmezler. Allah'ın haram kıldığı canı geçerli bir neden olmadıkça öldürmezler. Zina yapmazlar. Kim bunları yaparsa günaha bulaşmış olur.

69. Kıyamet Günü onun azabı katlanır ve orada sürekli horlanmış olarak kalır.

70. Ancak tövbe eden, iman edip salihatı yapanlar[1] hariç. Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

71. Kim tövbe eder ve salihatı yaparsa, kuşkusuz o, bağışlanmış olarak Allah'a döner.

72. Onlar, yalan yere tanıklık etmezler. Boş ve anlamsız bir şeyle karşılaştıkları zaman, onurlu ve erdemlice oradan uzaklaşırlar.

73. Onlara, Rabb'lerinin ayetleri hatırlatıldığı zaman, onlara karşı kör ve sağırmış gibi görmezden gelmezler.

74. Ve onlar, "Rabb'imiz! Eşlerimizden ve soyumuzdan bize göz aydınlığı bağışla. Ve bizi takva sahiplerine[1] önder yap!" derler.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

75. İşte onlar, sabretmelerine karşılık yüksek makamlarla ödüllendirilecekler. Orada saygınlık ve esenlik dilekleriyle karşılanacaklardır.

76. Sürekli orada kalacaklardır. Orası ne güzel bir konaklama yeri ve konaktır.

77. De ki: "Başkasına yalvarmanız olmazsa Rabb'im sizi ne yapsın?"[1] Oysaki siz yalanladınız. Bunun karşılığını yakında göreceksiniz.

***1-** "Başkasına yönelmez, onlardan yardım istemezseniz Allah sizi ne diye cezalandırsın!"*

ŞU'ARA SÛRESİ

[İniş sırası: 47, Mekki, 227 ayet.
Adını 224. ayetteki "şu'ara/şairler" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ta, Sin, Mim.
2. Bunlar[1] gerçeği apaçık ortaya koyan Kitap'ın ayetleridir.[2]
   ***1-** Ta. Sin. Mim.* ***2-** Göstergeleridir.*
3. İman etmiyorlar diye, adeta kendini helak edeceksin.
4. Eğer dileseydik gökten öyle bir ayet[1] indirirdik ki hepsi ona boyun eğmek[2] zorunda kalırdı.
   ***1-** İradelerini ellerinden alırdık.* ***2-** İman etmek.*
5. Rahman'dan kendilerine gelen her yeni öğütten yüz çevirdiler.
6. Sonra da kesin olarak yalanladılar. Fakat alay ettikleri şeyin haberleri yakında onlara gelecek.
7. Onlar, yeryüzünü görmüyorlar mı? Her tür bitkiden çiftler olarak bol bol yetiştirdik.
8. Bunda kesinlikle bir ayet[1] vardır. Ancak onların çoğu iman etmedi.
   ***1-** Kanıt, gösterge.*
9. Rabb'in, Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.
10. Bir zamanlar Rabb'in, zalim toplumuna gitmesi için Musa'ya seslenmişti.
11. Firavun kavmi takva sahibi olmayacak mı?

12. Musa, "Rabb'im! Beni yalanlamalarından korkuyorum." dedi.

13. "Göğsüm daralır, dilim dönmez;[1] onun için Harun'u gönder."

1- Musa daha önce karışmış olduğu cinayet olayından dolayı tedirginlik göstermektedir.

14. "Onlara göre ben suçluyum. Bu yüzden beni öldürmelerinden korkuyorum."

15. "Hayır, haydi ikiniz ayetlerimizle gidin! Kuşkusuz Biz, sizinle beraber işitenleriz.[1]" dedi.

1- Size söylenecek şeyleri anında işitip sizi koruruz.

16. Haydi! Firavun'a gidin ve ona: "Biz, âlemlerin Rabb'inin rasulleriyiz." deyin.

17. "İsrailoğulları'nı bizimle beraber gönder!"

18. Firavun: "Çocukken, seni içimizde himaye edip büyütmedik mi? Yıllarca yanımızda kalmadın mı?"

19. "Sen ise yapacağını yaptın. Sen kâfirlerdensin.[1]"

1- Nankörlük edenlerdensin.

20. Musa: "Ben o işi şaşkınlıkla yaptım." dedi.

21. Sizden korktuğum için de hemen kaçtım. Sonra Rabb'im bana hikmet[1] bağışladı ve beni rasullerden kıldı.

1- Baskı, zulüm, fitne ve fesadı engellemek için konulan yasa, kural ve ilkeler. Sağlıklı düşünme, gerçeği kavrama, doğru hüküm verme yetisi. Yargı, yargılama, karar, güçlendirme, sağlamlaştırma.

22. "İsrailoğulları'nı kendine köle edinmiş olmayı bir nimetmiş gibi başa kakıyorsun." dedi.

23. Firavun: "Âlemlerin Rabb'i de nedir? dedi.

24. Musa: " Eğer bütün gerçekliği ile doğruyu bilmek istiyorsanız, bilesiniz ki O, göklerin, yerin ve bu ikisi arasında bulunanların Rabb'idir." dedi.

25. Firavun, etrafındakilere: "Duymuyor musunuz?" dedi.

26. Musa: "Sizin de Rabb'iniz, sizden önceki atalarınızın da Rabb'idir" dedi.

27. Firavun: "Size gönderilmiş olan rasulünüz, gerçekten mecnundur[1]." dedi.

1- Delinin biridir.

28. Musa: "Eğer aklınızı kullanırsanız anlayacaksınız ki O, doğunun, batının ve ikisinin arasındakilerin Rabb'idir." dedi.

29. Firavun: "Benden başka bir ilah edinirsen, kesinlikle seni zindana atarım." dedi.

30. Musa: "Sana apaçık bir şey getirsem de mi?" dedi.

31. Firavun: "Öyleyse haydi getir onu. Eğer doğru söyleyenlerdensen." dedi.

32. Bunun üzerine Musa, asasını bırakıverdi; bir de ne görsünler, apaçık bir ejderha.

33. Ve elini çıkardı. Bakanlar ne görsün; beyaz bir el.

34. Firavun, çevresindeki ileri gelenlere: "Bu gerçekten çok bilgili bir sihirbazdır." dedi.

35. "Sizi sihri ile yurdunuzdan çıkarmak istiyor. Ne yapmamı istiyorsunuz?" dedi.

36. "Onu ve kardeşini alıkoy. Şehirlere sihirbazları toplamaya birilerini gönder." dediler.

37. "Bütün bilgili sihirbazları sana getirsinler."

38. Böylece sihirbazlar, belirlenen bir günde tayin edilen vakitte bir araya getirildiler.

39. İnsanlara: "Siz de toplananlar olun." denildi.

40. "Umarız sihirbazlar galip gelir; o zaman biz de onlara tabi oluruz."

41. Sihirbazlar Firavun'a geldiklerinde: "Eğer galip gelirsek bize bir ödül var mı?" dediler.

42. "Evet; o zaman sizi kesinlikle himayeme alırım." dedi.

43. Musa onlara: "Atacağınız şeyi atın." dedi.

44. Bunun üzerine iplerini ve asalarını attılar. "Firavunun onuru adına elbette galip gelecekler bizler olacağız." dediler.

45. Sonra Musa asasını attı. Birde ne görsünler! Uydurdukları şeyleri yutuyor.

46. Sihirbazlar hemen teslimiyetlerini ilan ettiler.

47. "Âlemlerin Rabb'ine inandık." dediler.

48. "Musa ve Harun'un Rabbine."

49. "Benden izinsiz ona iman ettiniz. Kesinlikle o size sihir öğreten büyüğünüzdür! Şunu kesin olarak bilin ki yakında ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama kestireceğim ve kesinlikle hepinizi astıracağım!" dedi.

50. "Önemli değil. Nasıl olsa Rabb'imize döneceğiz." dediler.

51. "İlk inananlar olduğumuz için, Rabb'imizin bizi bağışlayacağını ümit ediyoruz." dediler.

52. Musa'ya: "Kullarım ile gece yola çık. Kesinlikle siz takip edileceksiniz." diye vahyettik.

53. Derken Firavun, şehirlere toplayıcılar gönderdi.

54. "Bunlar önemsiz bir topluluktur."

55. "Ve bize karşı kin ve nefret duyuyorlar."

56. "Biz ise hazırlıklı bir topluluğuz."

57. Derken onları cennetlerden[1] ve çeşmelerden çıkardık.

1- *Bahçelerden.*

58. Ve hazinelerden ve kerim[1] makamlardan.

1- *Saygın, ikram edilmiş, şerefli, bolluklu.*

59. İşte böylece onlara İsrailoğulları'nı varis kıldık.

60. Gün doğarken onların ardına düştüler.

61. İki topluluk birbirini görünce, Musa'nın taraftarları, "İşte şimdi yakalandık." dediler.

62. Musa: "Hayır, endişelenmeyin! Kuşkusuz Rabb'im benimledir. Bana yol gösterecektir." dedi.

63. Musa'ya, "Asanı denize vur." diye vahyettik. Deniz hemen yarıldı. Her bir parçası büyük yüksek bir dağ gibiydi.

64. Sonra Firavun ve adamlarını da oraya yaklaştırdık.

65. Musa ve beraberinde olanların hepsini kurtardık.

66. Sonra da diğerlerini boğduk.

67. Kuşkusuz bunda bir ayet[1] vardır. Buna rağmen onların çokları inanmamaktadır.

***1-** İbret, mucize.*

68. Kuşkusuz Rabb'in, Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

69. Onlara İbrahim'in haberini anlat.

70. Babasına ve halkına; "Siz neye kulluk ediyorsunuz?" demişti.

71. "Putlara kulluk ediyoruz. Onlara ibadetten ayrılmayacağız." dediler.

72. İbrahim: "Onlara dua ettiğiniz zaman sizi işitiyorlar mı?" dedi.

73. "Veya size bir yararları ya da zararları oluyor mu?"

74. Onlar: "Ama atalarımızı böyle yaparlarken bulduk." dediler.

75. İbrahim: "Peki neye kulluk ettiğinizi hiç düşünüyor musunuz?" dedi.

76. "Siz ve geçmiş atalarınız."

77. "Benim için Rabb, yalnızca Âlemlerin Rabbi'dir. O'nun dışındakilerin hepsi benim düşmanımdır."

78. "Beni yaratan ve yol gösteren O'dur."

79. "O'dur beni yediren ve içiren."

80. "Hastalandığım zaman, O'dur bana şifa veren."

81. "Beni öldürecek ve tekrar diriltecek olan O'dur."

82. "Ve din günü[1] hatamı bağışlayacağını umduğum O'dur."

***1-** Hesap günü.*

83. "Rabb'im bana karşılıksız hüküm ver[1] ve beni salihlerin[2] arasına dâhil et."

***1-** Diğer çevirilerde "heb" ve "hüküm" sözcükleri "bana hikmet ver" şeklinde anlamlandırılmaktadır. Oysaki ayette yer alan "heb" sözcüğünün anlamı "hibe etmek" yani karşılıksız vermek demektir. Dolayısı ile ayetin doğru anlamı; karşılıksız yani bir şey yapmamış olsam da Sen yine de yapmış say ve hükmünü ona göre ver.* ***2-** İyilerin. Dürüst, samimi ve erdemli olanların, iyi ve yararlı işleri yapanların.*

84. "Ve sonrakiler arasında güzel bir ün ile anılmamı nasip et."

85. "Ve beni nimeti bol Cennet'in mirasçılarından kıl."

86. "Babamı bağışla, o sapkınlardandır."

87. "Yeniden dirilme gününde beni utandırma."

88. "Evladın ve malın yarar sağlamadığı gün."

89. "Allah'a selim[1] bir kalple gelenler hariç."

***1-** Hastalıksız, tatmin olmuş, emin.*

90. Ve Cennet, takva[1] sahipleri için yaklaştırılır.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

91. Ve Cehennem azgınların karşısına çıkarılır.

92. Ve onlara: "Kulluk ettikleriniz nerede?" denilir.

93. "Allah'tan başka size yardım edebilecek var mı? Veya kendilerine bir yararları olabilir mi?

94. Arkasından onlar ve azgınlar[1] onun içine tepetaklak atılacaklar.

***1-** Kendilerine kulluk edilenler.*

95. Ve iblisin bütün askerleri.

96. Onlar, orada birbirleriyle çekişerek diyecekler ki:

97. "Allah'a yemin olsun ki, biz apaçık bir sapkınlık içindeymişiz."

98. "Çünkü sizi âlemlerin Rabb'i ile bir tutuyorduk."

99. "Ve bizi hep o suçlular[1] saptırdı."

***1-** Önderlerimiz.*

100. "Artık şefaat[1] edecek kimsemiz de yok."

1- Yardımcı olacak.

101. "Gerçek bir dostumuz da."

102. "Keşke bizim için geri dönüş olsaydı da biz de inananlardan olsaydık."

103. Bunda[1] bir ayet[2] vardır. Buna rağmen onların çoğu inanmamaktadırlar.

1- İbrahim'in kıssasında. 2- Bir ders, ibret.

104. Kuşkusuz senin Rabb'in Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

105. Nuh toplumu gönderilmişleri[1] yalanladı.

1- Rasulleri, mesajları.

106. Kardeşleri Nuh onlara: "Takva sahibi olmayacak mısınız?" demişti.

107. "Sizin için güvenilir bir rasulüm."

108. "Öyleyse Allah için takva sahibi olun ve bana itaat edin."

109. "Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabb'ine aittir."

110. "Öyleyse Allah için takva sahibi olun ve bana itaat edin."

111. "Toplumun en yoksun kesimi sana uymaktayken, biz kendimizi onlarla bir tutup sana inanır mıyız? dediler.

112. "Onların tercihlerini belirleyici ben değilim.[1]" dedi.

1- Tercihte bulunmada, insanların konumu bir ayrıcalık nedeni olamaz.

113. "Onların hesabı ancak Rabb'ime aittir. Eğer düşünürseniz gerçeği anlarsınız."

114. "İnananları kovacak değilim."

115. "Ben, yalnızca apaçık bir uyarıcıyım."

116. "Ey Nuh! Eğer kesin olarak vazgeçmezsen, iyi bil ki, kesinlikle taşlananlardan olursun!" dediler.

117. "Rabb'im! Halkım beni yalanladı." dedi.

118. "Artık benim onlarla işimi tamamen bitir. Beni ve benimle beraber iman edenleri kurtar." dedi.

119. Bunun üzerine onu ve onunla birlikte olanları dolan gemide kurtardık.

120. Sonra geride kalanları boğduk.

121. Bunda kesinlikle bir ayet[1] vardır. Yine de onların çoğu iman edenlerden olmadı.

1- *İbret.*

122. Rabb'in, elbette Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

123. Ad halkı gönderilmişleri[1] yalanladı.

1- *Rasulleri, mesajları.*

124. Kardeşleri Hud onlara: "Takva sahibi olmayacak mısınız?" demişti.

125. "Sizin için güvenilir bir rasulüm."

126. "Öyleyse Allah için takva sahibi olun ve bana itaat edin."

127. "Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabb'ine aittir."

128. "Her yüksek tepeye ayet[1] bina ederek mi oyalanıyorsunuz?"

1- *Alamet, işaret, belirti.*

129. "Hiç ölmeyeceğinizi sanarak sağlam yapılar ediniyorsunuz."

130. "Elinize imkân geçtiği zaman, onu zorbaca kullanıyorsunuz."

131. "Gelin Allah'a karşı takva sahibi olun. Ve bana itaat edin."

132. "Bildiğiniz şeylerle[1] size yardım edene karşı takva sahibi olun."

1- *Verdiği nimetlerle.*

133. "Size davarlarla, evlatlarla yardım etti."

134. "Ve bahçelerle ve pınarlarla."

135. "Ben sizin için büyük bir günün azabından korkuyorum."

136. "Bize öğüt versen de veya öğüt verenlerden olmasan da bizim için birdir." dediler.

137. "Bu öncekilerin geleneğinden başka bir şey değildir."

138. "Biz, azaba uğratılacak da değiliz."

139. Onu[1] yalanladılar. Bunun üzerine onları helak ettik. Bunda bir ayet[2] vardır. Buna rağmen insanların pek çoğu inanmamaktadırlar.

***1-** Hud'u. **2-** İbret, işaret, belirti.*

140. Rabb'in; Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

141. Semud halkı gönderilmişleri[1] yalanladı.

***1-** Rasulleri, mesajları.*

142. Hani! Kardeşleri Salih onlara: "Takva sahibi olmayacak mısınız?" demişti.

143. "Sizin için güvenilir bir rasulüm."

144. "Allah için takva sahibi olun ve bana itaat edin."

145. "Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabb'ine aittir."

146. "Siz burada; bulunduğunuz yerde hep güven içinde bırakılacak mısınız?"

147. "Cennetlerde[1] ve çeşme başlarında."

***1-** Bahçelerde.*

148. "Ekinliklerde ve salkımlı hurmalıklarda."

149. "Ve dağlardan ustalıkla yonttuğunuz evlerde."

150. "Allah için takvalı olun ve bana itaat edin."

151. "Ve müsriflerin[1] buyruklarına uymayın."

***1-** Haddi aşanların, bozgunculuk yapanların, ölçüsüz davrananların, taşkınlık yapanların.*

152. "Onlar, yeryüzünde haddi aşarlar ve yıkıcılık yaparlar."

153. "Sen kesinlikle büyülenmişlerdensin." dediler.

154. "Sen de ancak bizim gibi bir insansın. Eğer doğru söyleyenlerden isen bize bir ayet[1] getir."

1- Mucize, kanıt, belge, gösterge.

155. "İşte bu dişi deve.[1] Su içme hakkı; belirli bir gün onun ve belirli bir gün sizindir." dedi.

1- Her hangi bir kimseye ait olmayan, toplumun ortak malı olan. Sahibi toplum olan, deve.

156. "Sakın ona zarar vermeyin. Yoksa büyük günün azabı sizi yakalar."

157. "Derken onu kestiler. Sonra da pişman oldular."

158. Fakat azap onları yakaladı. Kuşkusuz bunda[1] bir ayet[2] vardır. Yine de insanların çoğu inanmadılar.

1- Salih'in kıssasında. 2- İbret.

159. Rabb'in, Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

160. Lut halkı da gönderilmişleri[1] yalanladı.

1- Rasulleri, mesajları.

161. Kardeşleri Lut onlara: "Takva[1] sahibi olmayacak mısınız?" demişti.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.

162. "Sizin için güvenilir bir rasulüm."

163. "Öyleyse Allah için takva sahibi olun ve bana itaat edin."

164. "Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabb'ine aittir."

165. "İnsanlardan erkeklerle mi ilişkiye giriyorsunuz?"

166. "Rabb'inizin sizin için yarattığı eşlerinizi bırakıyorsunuz. Hayır! Siz azgın bir toplumsunuz."

167. "Ey Lut! Eğer kesin olarak vazgeçmezsen, kesinlikle sürülenlerden[1] olacaksın." dediler.

1- Yurdundan çıkarılanlardan.

168. Lut: "Sizi yaptıklarınızdan dolayı kınıyorum." dedi.

169. "Rabb'im beni ve ehlimi[1] bunların yaptıklarından kurtar."

***1-** Ailemi. Bana inananları.*

170. Bunun üzerine onu ve ehlinin[1] tamamını kurtardık.

***1-** Ona inananların. Ailesinin.*

171. Geride kalanlardan bir aciz[1] kadın hariç.

***1-** Yaşlı, kocakarı.*

172. Sonra diğerlerini dumura[1] uğrattık.

***1-** Kırıp geçirdik, yerle bir ettik, mahvettik, çökertt*ik.

173. Ve üzerlerine taştan[1] yağmur yağdırdık. Uyarılanların yağmuru ne kötüdür!

***1-** 11/Hud, 82.*

174. Kuşkusuz bunda[1] bir ayet[2] vardır. Ama onların çoğu iman edenlerden olmadı.

***1-** Lut'un kıssasında. **2-** Gösterge, belge, ibret.*

175. Senin Rabb'in, Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

176. Eyke halkı da gönderilmişleri[1] yalanladı.

***1-** Rasulleri, mesajları.*

177. Hani! Şuayb onlara: "Takva sahibi olmayacak mısınız?" demişti.

178. "Sizin için güvenilir bir rasulüm."

179. "Allah için takva sahibi olun ve bana itaat edin."

180. "Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabb'ine aittir."

181. "Ölçüde tam olun. Hak yiyenlerden olmayın."

182. "Doğru terazi ile tartın."

183. "İnsanların mallarını değerinden düşürmeyin. Bozgunculuk yaparak yeryüzünde karışıklık çıkarmayın."

184. "Sizi ve sizden önceki nesilleri yaratana karşı takva sahibi olun."

185. "Sen iyice büyülenmişlerdensin." dediler.

186. "Sen de bizim gibi bir beşerden başka bir şey değilsin. Kesinlikle yalancı olduğunu düşünüyoruz."

187. "Eğer doğru söylüyorsan, haydi gökten üzerimize parçalar düşür."

188. Şuayb: "Rabb'im yaptıklarınızı daha iyi bilir."[1] dedi.

1- *Sizi nasıl cezalandıracağını O bilir.*

189. Ne var ki onu yalanladılar. Bunun üzerine gölge gününün azabı onları yakaladı. Kuşkusuz o, büyük günün azabıydı.

190. Kuşkusuz bunda[1] bir ayet[2] vardır. Ama onların çoğu iman edenlerden olmadı.

1- *Şuayb'ın kıssasında.* ***2-*** *İbret. Gösterge, kanıt.*

191. Rabb'in, Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

192. O[1], kesinlikle âlemlerin Rabb'inin indirmesidir.

1- *Kur'an.*

193. Onunla er-ruh'ul emin[1] indi.

1- *Güvenilir, sağlam, kesin doğru bilgi. Vahiy. Ruh, esas itibarıyla "can" demektir. "Can", vücuda hayat veren cevher" demektir. Kur'an, ruh sözcüğünü vahiy anlamında kullanmaktadır. Zira vahiy, insana ve topluma hayat vermekte, insana ve topluma düzen vererek onları canlı ve diri tutmakta; onlara en iyi yaşantıyı sağlamanın yolunu göstermektedir. Ruh'ul Emin'e Cebrail denmesi doğru değildir.*

194. Senin kalbine. Uyarıcılardan olman için.

195. Apaçık Arapça bir lisan ile.

196. Kuşkusuz o kesinlikle öncekilerin Zebur'larında[1] da vardır.

1- *Kitaplarında.*

197. Ve İsrailoğulları bilginlerinin onu bilmesi[1], onlar için bir ayet[2] değil mi?

1- Kur'an'ın vahiy eseri olduğunu. 2- Kanıt, gösterge, belge.

198. Eğer onu yabancılardan[1] birisine indirseydik;

1- Arapça bilmeyen birisine.

199. O da bunu onlara okusaydı, onlar yine de inanmayacaklardı.

200. Böylece onu[1] mücrimlerin[2] kalplerine soktuk.

1- Kur'an'ı yalanlamayı. 2- Suçluların. Sapkınlığı seçmeleri nedeniyle.

201. Acıklı azabı görmedikçe ona inanmazlar.

202. İşte bu[1] onlara, onlar farkında olmadan, ansızın gelecektir.

1- Azap.

203. O zaman; "Bize birazcık olsun süre verilir mi acaba?" diyecekler.

204. Yoksa azabımızı çabuklaştırmak mı istiyorlar?

205. Gördün mü? Onlara yıllarca yararlanmalarına fırsat versek,

206. Sonra da onlara yapılan uyarı[1] gerçekleşse,

1- Azap.

207. Yararlandıkları şeyler onlara hiçbir yarar sağlamaz.

208. Uyarıcıları olmayan[1] hiçbir kenti yok etmedik.

1- Uyarıcı bir nebi göndermeden.

209. Bu öğüttür[1]. Biz, haksızlık yapanlardan olmadık.[2]

1- Doğru yolu gösteren bir uyarıdır. 2- Uyarmadan hiçbir toplumu cezalandırmadık.

210. Onu, şeytanlar[1] indirmedi.

1- Şeytan, Hakk'tan uzak olan. Hakk'a aykırı hareket eden her türlü varlık, kişi ve kurumun ortak "karakteristik adı" dır.

211. Bu onların harcı değil, hem buna güçleri de yetmez.

212. Çünkü onlar, işitmekten[1] kesin olarak uzak tutulmuş olanlardır.

1- Vahyi duymaktan, vahiyden haberdar olmaktan.

213. O halde Allah ile beraber başka bir ilaha yönelme. Yoksa azap edilenlerden olursun.

214. Önce yakın akrabalarını uyar.

215. Ve sana uyan inananlara sahip çık.

216. Eğer sana karşı çıkarlarsa, "Ben sizin yaptıklarınızdan uzağım." de.

217. Mutlak Üstün Olan'a, Rahmeti Kesintisiz Olan'a tevekkül[1] et.

***1-** Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

218. Kıyam[1] ettiğin zaman O seni görür.

***1-** Hep beraber ayağa kalkma, kalkışma. Harekete geçme.*

219. Secde[1] edenler içindeki hareketini de.

***1-** Boyun eğenler, kabul ve itaat edenler.*

220. O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

221. Şeytanların kimlere indiğini size haber vereyim mi?

222. Bütün iftiracı günahkârlara inerler.

223. Onlar, kulak verirler[1] ve onların çoğu yalancıdırlar.

***1-** Yalana kulak verirler.*

224. Ve şu şairler; onlara azgınlar tabi olur.[1]

***1-** Ayette; kınanan, bizatihi şairlik ve şairler değildir O günün toplumunu etkileyerek, kamuoyu oluşturma görevini üstlenmiş olan, "bildik, bilinen" kimselerdir. Yani şiiri, amaçlarına alet edenlerdir. Sözcüğün başında belirlilik ifade eden "el" takısının bulunması, şairlerin bilinen/görevli kimseler olduğunu göstermektedir.*

225. Onların her vadide nasıl şaşkın şaşkın dolaştıklarını görmüyor musun?

226. Onlar yapmayacakları şeyleri söylerler.

227. Ancak inananlar, salihatı yapanlar, her zaman Allah'ın öğüdünü dinleyenler ve haksızlığa uğratıldıklarında kendilerini savunanlar[1] hariç. Zulmedenler, nasıl bir alt üst oluşla, alt üst[2] olacaklarını yakında bileceklerdir.

***1-** Şairler. **2-** Nasıl bir devrimle devrileceklerini.*

NEML SÛRESİ

[İniş sırası: 48, Mekki, 93 ayet.
Adını 18. ayetteki "neml/karınca" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ta, Sin. İşte bunlar[1] Kur'an'ın, gerçeği apaçık ortaya koyan Kitap'ın ayetleridir.[2]

1- *Ta, Sin.* ***2-*** *İşaretleridir, göstergeleridir.*

2. İnananlar için doğru yola iletici ve müjdeleyicidir.

3. Onlar, salâtı ikame ederler, zekâtı verirler.[1] Onlar, ahirete kesin olarak inanırlar.

1- *"Salatı ikame etmek, zekâtı vermek" terkip olarak, ibadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir.*

4. Hesap Günü'ne inanmayanlara, yaptıklarını sevimli gösterdik. Bu yüzden şaşkınlık içinde bocalayıp dururlar.

5. Onlar için azabın kötüsü vardır. Onlar, hesap gününde en çok ziyana uğrayacak kimselerdir.

6. Bu Kur'an, sana En İyi Hüküm Veren ve Her Şeyi Bilen tarafından indirilmektedir.

7. Hani Musa, yakınlarına: "Bir ateş fark ettim. Size ondan bir haber veya ısınmanız için kor halinde bir parça ateş getireceğim." demişti.

8. Oraya gittiği zaman ona seslenildi: "Ateşin içinde ve etrafında olanlar kutlu kılındı. Ve âlemlerin Rabb'ı olan Allah, Subhan'dır.[1]"

__1-__ Yüceler yücesidir, eksikliklerden münezzehtir.

9. "Ey Musa! Ben, Mutlak Üstün Olan ve En İyi Hüküm Veren Allah'ım."

10. "Asanı bırak!" Musa, asasını bırakmasıyla birlikte onun yılan gibi hareket ettiğini görünce, geri dönüp arkasına bakmadan kaçtı. "Ey Musa! Korkma, gerçekten Ben'im. Benim huzurumda rasuller korkmaz."

11. "Kim haksızlık yapar, sonra da yaptığı kötülüğü iyiliğe çevirirse, bilsin ki Ben, Çok Bağışlayıcıyım ve Rahmeti Kesintisiz Olan'ım."

12. "Ve elini koynuna sok. Onu bembeyaz olarak çıkar. Firavun ve kavmine dokuz ayet[1] ile git. Çünkü onlar fasık[2] bir toplum oldular."

__1-__ Uyarı, kanıt, belge. __2-__ Doğru yoldan sapmış.

13. Onlara, gerçeği ortaya koyan ayetlerimiz[1] gelince, "Bu apaçık sihirdir." dediler.

__1-__ Kanıt, işaret.

14. Doğruluğundan emin oldukları halde, haksızca ve büyüklenerek bile bile yalanladılar. Ama bozguncuların sonlarının nasıl olduğuna bir bak!

15. Ant olsun ki Davud'a ve Süleyman'a bir ilim[1] verdik. İkisi de: "Tüm övgüler, bizi, inanan kullarının birçoğuna üstün kılan Allah'adır." dediler.

__1-__ Vahiy.

16. Süleyman, Davud'a mirasçı oldu[1]. Süleyman: "Ey insanlar! Bize kuşdili öğretildi[2]. Bize her şeyden verildi. Bu apaçık ilahi bir armağandır." dedi.

__1-__ Davut'tan sonra onun yerine geçti. __2-__ Ses ve hareketlerinden ne demek istedikleri öğretildi.

17. Süleyman için, cinlerden[1], insanlardan[1] ve kuşlardan ordular toplandı. Sonra da sevk edildiler.

1- Görünen, görünmeyen; bilinen bilinmeyen, yabancı yerli kim varsa.

18. Nihayet Neml[1] vadisine geldikleri zaman, bir Neml'li: "Ey Neml'liler! Evlerinize girin, Süleyman ve orduları istemeyerek sizi kırıp geçirmesin." dedi.

1- Karınca.

19. Bunun üzerine Süleyman onun sözüne gülümsedi. Ve "Ey Rabb'im! Bana, anne ve babama bağışladığın nimetlerin karşılığında, şükretmede ve hoşnut olacağın işler yapmada beni başarılı kıl. Ve rahmetinle beni salih[1] kullarının arasına kat." dedi.

1- Arı, saf, temiz, iyi, erdemli, dürüst.

20. Süleyman kuş topluluğunu yokladı. Sonra: "Hudhud'u niçin göremiyorum? Yoksa kayıplara mı karıştı?" dedi.

21. "Kesinlikle ona bir ceza vereceğim. Ya da onu boğazlayacağım. Ya da bana mazereti ile ilgili bir belge getirecek."

22. Çok geçmeden Hudhud geldi. Ve: "Senin henüz bilmediğin bir şeyi öğrendim. Sana Sebe'den kesin doğru olan bir haber getirdim." dedi.

23. "Onlara yöneticilik yapan bir hanım buldum. Ona her şeyden verilmiş. Çok görkemli bir tahtı var."

24. "Kendisini de toplumunu da, Allah'ın yerine Güneş'e teslimiyet içinde buldum. Şeytan onlara yaptıklarını güzel göstererek onları doğru yoldan alıkoymuş, bundan dolayı da doğru yolu bulamıyorlar."

25. "Nasıl olur da göklerde ve yerde saklı olanı çıkaran, sizin sakladığınızı da açıkladığınızı da bilen Allah'a teslimiyet göstermezler?"

26. "Allah ki, büyük arşın[1] sahibidir. O'ndan başka ilah yoktur."

1- Mutlak egemenliğin.

27. Süleyman, Hudhud'a: "Bakacağız! Doğru mu söyledin yoksa yalan mı!" dedi.

28. "Bu mektubumu götür, onlara ilet. Sonra bir kenara çekilip ne tepki vereceklerini gözle."

29. Sebe melikesi: "Ey ileri gelenler! Bana çok şerefli bir mektup bırakıldı." dedi.

30. "O, Süleyman'ın mektubudur. Rahmeti Bol ve Kesintisiz Allah'ın adıyla başlıyor."

31. "Sakın bana karşı büyüklük taslamayın. Teslimiyet içinde bana gelin!" diyor.

32. "Ey ileri gelenler! Bu istekle ilgili bana görüşlerinizi bildirin. Siz, görüşünüzü bildirmedikçe ben kesin bir karar verecek değilim." dedi.

33. "Biz güçlüyüz ve çok büyük savaş gücüne sahibiz. Buyruk senindir. Nasıl istiyorsan öyle olsun." dediler.

34. Sebe melikesi: "Hükümdarlar bir ülkeye girdikleri zaman, orayı bozguna uğratırlar. Oranın halkından izzet sahibi olanları zillete düşürürler. Onlar da böyle yapacaklar." dedi.

35. "Onlara hediyeler göndereyim. Bakalım elçiler nasıl bir cevapla dönecekler?"

36. Elçi Süleyman'a geldiğinde, Süleyman: "Bana mal ile yardım mı etmek istiyorsunuz? Oysa Allah'ın bana verdiği, size verdiğinden daha hayırlıdır. Böyle hediyelere ancak sizin gibiler sevinir." dedi.

37. "Onlara geri dön. Karşı koyamayacakları bir ordu ile gelir, onları yurtlarından hor ve aşağılanmış olarak çıkarırım."

38. Süleyman: "Ey ileri gelenler! Onlar teslimiyet içinde bana gelmeden önce hanginiz onun tahtını bana getirebilir? dedi.

39. Cinlerden bir ifrit[1]: "Sen makamından kalkmadan önce onu sana getiririm. Bunu gerçekleştirebileceğimden eminim." dedi.

***1-** İfrit isim değil, becerikli ve güçlü anlamında niteliktir.*

40. Kitaptan yanında bir bilgi bulunan kimse: “Göz açıp kapayıncaya kadar onu sana getiririm.” dedi. Süleyman, onun yanı başında durduğunu görünce: “Bu Rabb’imin lütfundandır; şükür mü edeceğim yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınamak içindir.” dedi. Ve kim şükrederse kendisi için şükretmiş olur, kim de nankörlük ederse, bilsin ki Rabb’im Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan’dır, Cömerttir.

41. Süleyman: “Onun tahtının şeklini değiştirin. Bakalım tahtını tanıyacak mı yoksa tanımayacak mı?” dedi.

42. Melike geldiğinde ona: “Senin tahtın böyle miydi?” denildi. “Tıpkı o.” dedi. Ve “Bize daha önce bilgi verildi ve biz teslimiyet gösterdik!”

43. Allah’tan başka kulluk ettiği şeyler, onu alıkoymuştu. Çünkü o gerçeği yalanlayan nankör bir toplumdandı.

44. Ona, “Köşke gir!” denildi. Billur zemini görünce, onu derin su sanarak elbisesini topladı. Süleyman, “Bu billurdan yapılmış şeffaf bir zemindir.” dedi. Melike, “Rabb’im, ben kendime haksızlık ettim. Süleyman ile birlikte âlemlerin Rabbi olan Allah’a teslim oldum.” dedi.

45. Ant olsun ki Semud halkına da, “Allah’a kulluk edin.” diye kardeşleri Salih’i gönderdik. Ne var ki birbirleri ile çekişen iki grup oldular.

46. Salih: “Ey kavmim! Neden iyilik dururken, kötülüğün bir an önce olmasını istiyorsunuz? Allah’tan bağışlanma dileseniz olmaz mı? Belki bağışlanırsınız!” dedi.

47. “Sen ve seninle beraber olanlar bize uğursuzluk getirdiniz.” dediler. Salih: “Sizin uğursuzluğunuz Allah’ın takdirindedir. Belki sınav olunmakta olan bir toplumsunuz!” dedi.

48. Kentte bozguncu olan, bozgunculuk yapan dokuz kişilik çete vardı.

49. Allah'a yemin ederek dediler ki: "Gece ona ve ailesine baskın yapalım. Sonra da onun yandaşlarına Bizim, o ailenin yok edilmesiyle bir ilgimiz yok. Biz kesinlikle doğru söyleyenleriz diyelim." dediler.

50. Plan yaptılar. Biz de planlarını boşa çıkardık. Fakat farkına varamadılar.

51. Onların planlarının sonucunun nasıl olduğuna bak; onları ve toplumlarını yerle bir ettik.

52. İşte, haksızlıkları nedeniyle harabe olan evleri! Bilen bir toplum için bunda kesinlikle bir ayet[1] vardır.

***1-** Gösterge. Belirti. Kanıt.*

53. İman edip takva sahibi olanları ise kurtardık.

54. Lut, kavmine şöyle demişti: "Göz göre göre fahişelik[1] mi yapıyorsunuz?"

***1-** Sapıklık, aşırılık, iğrençlik, kötülük.*

55. "Kadınları bırakıp şehvetle erkeklere mi yanaşıyorsunuz? Hayır! Siz gerçekten cahil[1] bir toplumsunuz."

***1-** Yapılması gerekeni yapmayan, gerçeğe aykırı hareket eden.*

19. Bölümün Sonu

56. Fakat halkının cevabı: "Lut ailesini kasabamızdan çıkarın; çünkü onlar temiz kalmak isteyen kimselermiş!" olmaktan başka bir şey olmadı.

57. Bunun üzerine hanımı hariç onu ailesini ve taraftarlarını kurtardık. Hanımının geride kalanlardan olmasını uygun gördük.

58. Ve onların üzerlerine taştan[1] yağmur yağdırdık. Uyarılanların yağmuru; çok kötü oldu.

***1-** 26/Şuara, 172.*

59. De ki: "Allah'a hamd olsun." Selam onun seçtiği kullarının üzerinedir. Allah mı daha hayırlıdır yoksa ona şirk koştukları mı?

60. Veya gökleri ve yeri yaratan ve sizin için gökten su indiren mi? Biz onunla, bir ağacını dahi yetiştiremeyeceğiniz güzel bahçeler yetiştirdik. Allah ile birlikte başka bir ilah mı var? Hayır, onlar sapkınlık ediyorlar.

61. Yoksa yeryüzünü yerleşme yeri yapan ve orda nehirler akıtan, orada büyük dağlar yükselten ve iki deniz arasına engel koyan mı? Allah ile beraber bir ilah mı? Hayır, onların çoğu bilmiyorlar.

62. Yoksa darda kalanın çağrısına karşılık veren, kötülüğü gideren ve sizi yeryüzünün halifeleri yapan mı? Allah ile birlikte başka bir ilah mı? Ne kadar az öğüt alıyorsunuz?

63. Yoksa karanın ve denizin karanlıklarında size yol gösteren mi? Rahmetinin önünde müjdeci olarak rüzgârları gönderen mi? Allah ile birlikte bir ilah mı var? Allah, onların şirk koştuklarından çok yücedir.

64. Yoksa ilk kez yaratan, sonra da yaratmayı tekrarlayacak olan, sizi gökten ve yerden rızıklandıran mı? Allah ile birlikte başka bir ilah mı var? De ki: "Eğer doğru söyleyenlerdenseniz burhanınızı[1] getirin."

***1-** İlahi rehberlik. Allah'tan kesin doğruları ortaya koyan yol gösterici.*

65. De ki: "Göklerde ve yerde gaybı Allah'tan başka kimse bilemez. Onlar ne zaman diriltileceklerinin bilincinde olamazlar."

66. Aslında onlar ahiret hakkında yeterince bilgilendirildiler. Fakat hala şüphe içindeler. Doğrusu bundan yana kördürler.

67. Gerçeği yalanlayan nankörler: "Biz ve atalarımız toprak olduktan sonra, gerçekten de diriltilip çıkartılacak mıyız?" dediler.

68. "Ant olsun, bu bize söylenen daha önce atalarımıza da söylenmişti. Ancak bunlar evvelkilerin masallarından başka bir şey değildir." dediler.

69. De ki: "Yeryüzünde gezip dolaşın, suçluların sonları nasıl olmuş bir görün?"

70. Onlar için üzülme! Yaptıkları planlardan dolayı canını sıkma.

71. "Eğer doğru söyleyenlerdenseniz, bu uyarı ne zaman gerçekleşecek?" diyorlar.

72. De ki: "Çarçabuk istediğiniz azabın bir kısmı belki de size yaklaşmıştır."

73. Senin Rabb'in insanlara karşı lütuf[1] sahibidir. Ne var ki onların çoğu şükretmiyorlar.[2]

1- *Dostça davranan, iyilik yapan.* ***2-*** *Kendilerine yapılan lütfun ve sunulan nimetlerin karşılığını vermiyor, gereğini yapmıyorlar.*

74. Rabb'in, onların kalplerinde gizlediklerini de açıkladıklarını da kesin olarak bilmektedir.

75. Gökte ve yerde gayb[1] olan hiçbir şey yoktur ki apaçık bir kitapta[2] olmasın.

1- *Gizli, görünmeyen, bilinemeyen, algılanamayan, gelecekte olacak şeyler, geleceğe dair bilgiler.* ***2-*** *Levh-i mahfuz; Allah'ın bilgisi. İçi yazılı olan şey. Yasa, hüküm, kader, yazmak. Bir şeyin kayıt altına alınması, korunması. Allah'ın yarattığı âleme koyduğu yasalar.(Sunnetullah)*

76. Bu Kur'an; İsrailoğulları'na, hakkında ayrılığa düştükleri pek çok şeyi açıklıyor.

77. O, inananlar için kesinlikle yol gösterici ve rahmettir.

78. Rabb'in, onların arasında hükmünü verecek. O, Mutlak Üstün Olan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

79. Öyleyse Allah'a tevekkül[1] et. Kuşkusuz sen, apaçık gerçek üzerindesin.

1- *Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

80. Sen, ölülere duyuramazsın. Mesajı aldırmayan sağırlara da duyuramazsın.

81. Sen körleri, sapkınlıktan çevirip doğru yola iletemezsin; sen ancak ayetlerimize iman edip teslim olanlara gerçeği duyurabilirsin.

82. Üzerlerine söz[1] gerçekleştiği zaman, onlara yerden bir dabbe[2] çıkarırız. Kuşkusuz o, onlara, insanların[3] ayetlerimize inanmadıklarını söyler.[4]

1- *Mahşerde toplayıp hesap sorma, hesaba çekme.* ***2-*** *Dabbe, Hareket eden, canlı demektir. Genellikle sürüngenler için kullanılır. Kur'an'da tüm canlılar için de kullanılmıştır.(8/Enfal, 22; 35/Fatır, 45) Ancak "Dabbetü'l-arz", bir tamlama olarak "yer canlısı" demektir. Bu sözcük, tefsirlerde daha çok eski inançların hurafelerine dayalı olarak ele alınmakta, kıyametin alameti de olmak üzere, gerçeği yansıtmayan pek çok farklı rivayetlere yer verilmektedir. Bu rivayetlerin hiç birsinin Kur'an'i bir dayanağı yoktur. Bu tamlamanın, Kıyamet'in yaklaşması anıyla bir ilgisi olmayıp, Kıyamet'in kopuşundan sonraki durum olan "hesaba çekilme" anından söz etmektedir. Ayetin bağlamı dikkate alındığında müşriklerin gerçeğe kapalı, hiçbir sözden anlamaz oldukları eleştiri konusu edildiği görülmektedir. Dabbe, bu bağlamda müşriklerin bütün yapıp ettiklerinin ortaya çıkarılması, gerçeklerin ortaya dökülmesinin ifadesi olarak mecaz bir anlatımdır. Yerden yapılmış konuşan bir varlığın/cismin/aletin, onların yapıp ettiklerini tek tek söyleyeceği mecazen anlatılmaktadır. Tıpkı insanın uzuvlarının, insanın yapıp ettiklerine tanıklık edecekleri hususundaki ayetler gibi. (24/Nur, 24).* ***3-*** *Müşriklerin. Kâfirlerin.* ***4-*** *Onlar adına konuşacak.*

83. O gün bütün toplumlardan, ayetlerimizi yalanlayanları gruplar halinde toplayacağız. Artık onlar sımsıkı tutuklanıp sevk edilirler.

84. Ve geldikleri zaman: "Onu bilgi ile kavramadınız[1] da mı ayetlerimi yalanladınız? Yoksa başka bir neden mi var?" dedi.

1- *Bir ironi olarak: "Bilginiz ve aklınız yetersiz mi kaldı." Söylenenleri gerçek dışı buldunuz da onun için mi yalanladınız? denmektedir.*

85. Ve haksızlıkları[1] nedeniyle üzerlerine söz[2] gerçekleşmiş oldu. Artık onlar konuşamazlar.

***1-** Gerçeğe karşı kör ve sağır olarak kendilerine yaptıkları yanlışlıktan, haksızlıktan dolayı. **2-** Azap, ceza, karar.*

86. Dinginlik için geceyi nasıl karanlık, iş görmeleri için gündüzü de nasıl aydınlık yaptığımızı görmüyorlar mı? Kuşkusuz bunda inanan toplum için ayetler[1] vardır.

***1-** Göstergeler, kanıtlar.*

87. Sur'a üflendiği gün, Allah'ın dilediği kimseler[1] hariç, göklerde ve yerde olanlar dehşete kapılacak ve hepsi aşağılanmış olarak geleceklerdir.

***1-** Uygun gördüğü kimseler.*

88. Dağı görürsün, onu hareketsiz sanırsın. Oysaki o bulut gibi hareket eder. Her şeyi mükemmel yapan Allah'ın işidir bu. Kuşkusuz O, yaptığınız her şeyden haberdardır.

89. Kim iyi şeylerle geldiyse, onun için getirdiğinden daha iyisi vardır. Onlar, İzin Günü dehşetten güvende olanlardır.

90. Ve kim kötü şeylerle gelirse, onlar da yüzüstü ateşe atılır. Yaptıklarınızın karşılığından başka bir şeyle mi cezalandırılıyorsunuz?

91. Ben, sadece bu beldeye saygınlık veren Rabb'e kul olmakla emrolundum! Her şey O'nundur. Ve ben teslim olanlardan olmakla emrolundum!

92. Ve Kur'an okumakla[1]. Her kim doğru yola yönelirse, kendisi için yönelmiş olur. Ve sapkın yolu seçenlere: "Ben yalnızca bir uyarıcıyım." de.

***1-** Kur'an'ı anlatmakla, duyurmakla.*

93. Ve de ki: "Hamd Allah'adır. Size ayetlerini[1] gösterecek, siz de onları tanıyacaksınız." Senin Rabb'in, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

***1-** Vaadettiklerini.*

KASSAS SÛRESİ

[İniş sırası: 49, Mekki, 88 ayet.
Adını 25. ayetteki “kassas/hikaye anlatma” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Ta. Sin. Mim.

2. İşte bunlar[1] gerçeği apaçık ortaya koyan Kitap’ın ayetleridir.[2]
__1-__ Ta. Sin. Mim. __2-__ Göstergeleridir.

3. Biz, sana inanan bir toplum için ders alsınlar diye Musa ve Firavun’un haberinden bir kısım gerçeği açıklayacağız.

4. Gerçek şu ki: Firavun, büyüklenerek halkı sınıflara ayırdı. Onlardan bir sınıfı güçsüz düşürerek ezmek istiyor; erkek çocuklarını boğazlatıyor ve kadınlarını sağ bırakıyordu. Kuşkusuz o, bozgunculardandı.

5. Biz ise, yeryüzünde ezilenleri nimetlendirmek[1] ve onları önderler kılmak ve varisler[2] yapmak istiyoruz.
__1-__ Varlıklı ve güçlü kılmak, söz sahibi yapmak. __2-__ Güç sahibi.

6. Ve onları yeryüzünde iktidar yapalım, Firavun’a, Haman’a ve ikisinin ordusuna, onlardan çekindikleri şeyleri gösterelim.

7. Musa’nın annesine vahyettik: “Onu emzir! Eğer onun için korkarsan, onu nehre bırak. Ve korkma, üzülme. Biz, onu sana döndüreceğiz. Ve onu rasul yapacağız.”

8. Derken Firavun ailesi, kendileri için bir düşman ve başlarına dert olacak olan onu, buluntu olarak aldı. Firavun, Haman ve askerleri yanılgıya düştüler.

9. Ve Firavun'un hanımı: "Bana ve sana göz aydınlığı olsun. Onu öldürmeyin, belki bize yararı olur. Veya onu evlat ediniriz." dedi. Onlar, olacakların ayırdında değillerdi.

10. Musa'nın annesi gönlü boş olarak sabahladı. Eğer Biz sözümüze güvenenlerden olması için gönlünü pekiştirmeseydik az kalsın durumu açığa vuracaktı.

11. Kız kardeşine:[1] "Onu izlemeye al." dedi. O da onlar farkında olmadan onu uzaktan izledi.

***1-** Musa'nın annesi, Musa'nın ablasına.*

12. Biz, onun, sütannelerinin sütünü emmemesini sağladık. Bunun üzerine:[1] "Size, onun bakımını üstlenecek ve onu iyi yetiştirecek bir aile göstereyim mi?" dedi.

***1-** Musa'nın ablası, Firavun'un ailesine.*

13. Derken onu; gözü aydın olsun, üzülmesin ve Allah'ın sözünün gerçek olduğunu bilsin diye annesine geri verdik. Ne var ki onların çoğu bunu bilmezler.

14. Ve ergenlik çağına erişip olgunlaşınca[1], ona hikmet ve bilgi verdik. İyileri işte böyle ödüllendiririz.

***1-** Bedensel ve zihinsel olgunluğa erişince.*

15. Musa, şehir halkının habersiz olduğu bir sırada şehre girdi. Orada biri kendi tarafından, diğeri de düşman olan taraftan kavga eden iki kişi buldu. Kendi tarafından olan, diğerine karşı ondan yardım istedi. Bunun üzerine Musa onu yumrukladı ve ölümüne neden oldu. Musa: "Bu şeytanın işindendir. Kuşkusuz o, saptırıcı apaçık bir düşmandır." dedi.

16. "Rabb'im! Doğrusu ben kendime haksızlık yaptım. Artık beni bağışla." dedi. Böylece onu bağışladı. Gerçekten O; Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

17. Rabb'im! Bana verdiğin nimet sayesinde, bundan böyle asla suçlulara arka çıkmayacağım." dedi.

18. Korku içinde etrafı kollayarak şehirde sabahladı. Bir de baktı ki dün yardım isteyen kişi yine yardım istiyor. Musa: "Sen apaçık bir azgınsın!" dedi.

19. İkisinin de düşmanı olan adamı yakalamak istediğinde: "Ey Musa! Dün öldürdüğün kimse gibi beni de mi öldürmek istiyorsun? Sen yalnızca yeryüzünde bir zorba olmak istiyorsun, arayı düzelticilerden olmak istemiyorsun." dedi.

20. Şehrin diğer tarafından bir adam koşarak geldi. "Ey Musa! İleri gelenler senin öldürülmen konusunda görüşme yapıyorlar. Derhal kaybol. Seni iyiliğin için uyarıyorum." dedi.

21. Bunun üzerine korku içinde etrafı kollayarak oradan ayrıldı: "Rabb'im! Beni bu zalim halktan kurtar." dedi.

22. Medyen tarafına yöneldiğinde: "Umarım Rabb'im bana bir çıkış yolu gösterir." dedi.

23. Medyen suyuna vardığında, orada hayvanlarını sulamakta olan birçok insan gördü. Bir de sürülerini sulamayı gözetleyen iki kadın vardı. Onlara: "Neden böyle duruyorsunuz?" dedi. "Çobanlar sulayıp çekilmeden biz sulayamayız. Babamız çok ihtiyardır." dediler.

24. Bunun üzerine ikisi için hayvanları suladı. Sonra gölgeye çekildi. "Rabb'im! Ben, bana hayır olarak indirdiğin her şeye muhtacım." dedi.

25. Derken, iki kızdan biri utana utana Musa'ya geldi: " Babam, bizim yerimize sulamanın karşılığını vermek için seni çağırıyor." dedi. Musa, yanına vararak başından geçenleri anlattı. "Korkma! Zalimlerden kurtuldun." dedi.

26. İki kızından biri: "Ey babacığım! Onu ücretle tut. Gerçekten o, ücretle tutacaklarının en iyisi, güçlüsü ve güvenilirdir." dedi.

27. Bu iki kızımdan birini, bana sekiz yıl çalışmana karşılık seninle evlendirmek istiyorum. Eğer on yılı tamamlarsan sen bilirsin. Seni zorlamak istemem. İnşaallah beni salihlerden[1] bulacaksın." dedi.

***1-** Arı, saf, temiz, iyi, erdemli, dürüst.*

28. "Bu ikimizin arasındadır. Bu iki süreden hangisini tamamlarsam tamamlıyayım bana kırgınlık olmasın. Konuştuklarımıza Allah tanıktır." dedi.

29. Musa, süresini tamamlayınca, ailesi ile yola çıktı. Tur tarafında bir ateş fark etti. Ailesine: "Bekleyin. Ben bir ateş gördüm. Belki size ondan bir haber veya ısınmanız için alevli bir ateş getiririm." dedi.

30. Oraya vardığında, kutlu yerdeki vadinin sağ yanındaki bir ağaç tarafından seslenildi: "Ey Musa! Ben, âlemlerin Rabb'i Allah'ım."

31. Asanı yere bırak! Onun yılan gibi hareket ettiğini görünce, dönüp arkasına bakmadan kaçtı. "Ey Musa, dön! Korkma, güvende olanlardansın."

32. Elini koynuna sok, kusursuz beyaz olarak çıkar. Telaşlanma, kollarını kendine çek. Bu ikisi, senin Rabb'inden, Firavun ve onun halkının ileri gelenlerine iki burhandır.[1] Kuşkusuz ki onlar, yoldan çıkmış bir kavimdir.

***1-** İlahi rehberlik. Allah'tan kesin doğruları ortaya koyan yol gösterici.*

33. "Rabb'im! Onlardan birisini öldürdüm. Onların da beni öldürmelerinden korkuyorum." dedi.

34. "Kardeşim Harun'un konuşması benden daha düzgündür. Onu da beni doğrulayan bir yardımcı olarak, benimle birlikte gönder. Doğrusu beni yalanlamalarından korkuyorum."

35. “Senin gücünü kardeşinle arttıracağız. İkinizi de sultan[1] kılacağız. Onlar, ayetlerimizden[2] dolayı size karşı koyamayacaklar. Siz ikiniz ve sizi izleyenler kazanacaksınız.” dedi.

***1-** Yetkili, yetki sahibi, güç sahibi. **2-** Göstergelerimizden, kanıtlarımızdan.*

36. Musa onlara apaçık ayetlerimizi[1] iletince: “Bu, uydurulmuş bir sihirden başka bir şey değildir. Biz önceki atalarımızdan böyle bir şey duymadık.” dediler.

***1-** Mucizelerimizi, kanıtlarımızı, göstergelerimizi.*

37. Musa: “Rabb’im, kimin kendi katından doğru yolu göstermek için geldiğini ve hayırlı sonucun kimin olacağını en iyi bilendir. Kuşkusuz zalimler kurtuluşa eremezler.” dedi.

38. Firavun: “Ey halkımın ileri gelenleri! Ben, sizin için benden başka ilah bilmiyorum.[1] Ey Haman, benim için çamur üzerine hemen bir ateş yak[2]; bana yüksek bir kule yap. Belki Musa’nın ilahı ile karşılaşırım. Onun yalancılardan olduğunu zannediyorum.[3]” dedi.

***1-** İfade sözcük anlamı ile böyle olmakla birlikte Mısır firavunlarının ahirete inanan kimseler oldukları dikkate alındığında; buradaki “ilahlık”, anlam olarak Firavun’un kendisini Mısır halkının ilahlarının temsilcisi olarak gördüğü anlamına gelmektedir. **2-** Tuğla yap. **3-** Kesinlikle biliyorum. Zan, sözcük olarak tahmin, sanı anlamında değil; cahiliye toplumunda kesinlik ifade eden; tecrübe ve gözlemle elde edilmiş bilgi anlamında kullanılan bir sözcüktü.*

39. O ve ordusu yeryüzünde haksız yere büyüklendiler ve gerçekten de Bize döndürülmeyeceklerine inandılar.

40. Sonra onu ve askerlerini yakalayıp suya gömdük. Bak bakalım, zalimlerin sonunun nasıl olduğuna!

41. Onları, ateşe çağıran önderler yaptık. Ve Kıyamet Günü onlara yardım edilmez.

42. Bu dünyada arkalarına bir lanet taktık.[1] Kıyamet Günü ise onlar çirkinleştirilmiş olanlardır.

1- Lanetle yaftaladık. Dünyada yaşadıkları sürece hep peşlerinde olacak.

43. Ant olsun ki önceki nesilleri yok ettikten sonra; Musa'ya, öğüt alırlar diye, basiretler[1], doğru yolu gösteren ve rahmet olarak Kitap'ı verdik.

***1-** Kavrayış, sezgi, görme yeteneği, aydınlanma kaynağı.*

44. Sen, Musa'ya o emri yerine getirdiğimizde batı tarafında[1] değildin. Ve sen, tanık olanlardan da değildin.

***1-** Tur'un batı yakasında.*

45. Üstelik uzun ömürlü nice nesiller inşa ettik. Medyen Halkı arasında ayetlerimizi okuyan da sen değildin. Fakat bu bilgileri sana veren Biziz.

46. Ve seslendiğimiz zaman, Tur'un yanında da değildin. Fakat senden önce, kendilerine bir uyarıcı gelmemiş olan halkı uyarman için, seni Rabb'inden bir rahmet olarak gönderdik. Umulur ki öğüt alırlar.

47. Eğer elleriyle sundukları nedeniyle[1] onlara bir bela isabet ederse: "Rabbimiz! Keşke bize bir rasul gönderseydin böylece biz, Senin ayetlerine tabi olur ve inanlardan olurduk." diyemesinler diye.[2]

***1-** Hesap gününde. **2-** Böyle bir mazeretleri olmasın diye seni rasul olarak gönderdik.*

48. Ne var ki onlara hakk gelince: "Musa'ya verilen gibi ona da verilseydi olmaz mıydı?" dediler. Oysaki Musa'ya verilenleri de, daha önce inkâr etmediler mi? "Bunlar, birbirine destek olan iki sihir." dediler. Biz hepsini inkâr edenleriz." dediler.

49. De ki: "Eğer doğru söyleyenlerdenseniz, Allah'ın katından, o ikisinden[1] daha doğru yola ileten bir kitap getirin de ben de ona uyayım."

***1-** Tevrat ve Kur'an'dan.*

50. Buna rağmen eğer sana uymazlarsa, bil ki onlar tutku ve kuruntularına uymaktadırlar. Allah'tan bir yol gösterici olmaksızın kendi tutkusuna uyandan daha sapkın kim olabilir? Kuşkusuz Allah, zalim bir toplumu doğru yola iletmez.

51. Ant olsun! Öğüt alırlar diye, onlara Söz'ü[1] ardı ardına yolladık.

***1-** Vahyi.*

52. Ondan[1] önce kendilerine kitap verdiklerimiz, O'na[2] inanırlar.

***1-** Sözden, vahiyden. **2-** Söze, vahye.*

53. Onlara okunduğu[1] zaman: "Ona inandık. Kuşkusuz o, Rabb'imizden gelen Hak'tır. Biz ondan önce de teslim[2] olanlardık." dediler.

***1-** Söz, vahiy. **2-** Müslüman.*

54. İşte onlara sabrettiklerinden dolayı, ödülleri iki kat verilecektir. Onlar, kötülüğü iyilik ile savarlar. Kendilerine verdiğimiz rızıktan infak[1] ederler.

***1-** Hayırlı işlerde ve ihtiyaç sahiplerine verirler.*

55. Onlar, kötü ve çirkin bir söz duydukları zaman, ondan yüz çevirirler. Ve: "Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız da size aittir. Selam üzerinize olsun. Bizim cahillerle işimiz olmaz." derler.

56. Sen, sevdiğin kimseyi doğru yola iletemezsin; ama Allah dilediğini[1] doğru yola iletir. O, doğru yolu seçenleri daha iyi bilir.

***1-** Uygun gördüğünü. Hak edeni, dileyeni; doğru yolu bulma çabasında olanı. Allah, sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir. Ayetteki "Şâe" sözcüğü, "dilediğini" anlamının yanı sıra, "şey edeni", "gayret göstereni", "bir şey elde etmek çabasında olanı" anlamına da gelmektedir. Zaten ayetin son cümlesinde "dilediğinden" ile kast edilen şeyin, insanın kedi seçimi olduğu görülmektedir.*

57. “Eğer seninle beraber doğru yoldan gidersek, yerimizden kovuluruz.” dediler. Katımızdan bir rızık olarak her türlü ürünün kendilerine getirildiği, saygı duyulan kutlu yere[1] güven içinde yerleştirmedik mi? Ne var ki onların çoğu bilmiyorlar.[2]

***1-** Mekke. **2-** Gerçeği kavramıyorlar.*

58. Şımararak, geçindikleri şeylere şükretmeyen nice kenti yıkıma uğrattık. İşte bunlar, onların yerleşim yerleri! Kendilerinden sonra pek az kullanılan evleri. Şimdi onların hepsi bize kaldı.

59. Rabb’in, kendilerine ayetlerimizi okuyan bir rasulü anakentlerine göndermedikçe, yıkıma uğratıcı olmadı. Biz, halkı zulmetmedikçe, kentleri yıkıma uğratıcı değiliz.

60. Size verilen her şey, aslında dünya hayatının geçimliğidir ve süsüdür. Allah’ın katında olanlar ise daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Hala aklınızı kullanmayacak mısınız?

61. Öyleyse, kendisine iyi bir söz verdiğimiz ve mutlaka ona kavuşacak olan kimse, dünya hayatının geçimliği ile geçimlerini sağladığımız, sonra Kıyamet Günü hazır bulundurulacak[1] olan kimse gibi midir?

***1-** Hesaba çekilmek üzere.*

62. O gün, onlara seslenilir: “Benim ortaklarım olduğunu ileri sürdükleriniz hani nerede?”

63. Haklarında sözün gerçekleştiği[1] kimseler: “Rabb’imiz! İşte bunlar azdırdığımız kimselerdir. Kendimiz azdığımız gibi, onları da azdırdık.[2] Uzak olduğumuzu[3] Sana arz ederiz. Zaten onlar, bize kulluk etmiyorlardı.” dediler.

***1-** Mahşerde toplayıp hesap sorma, hesaba çekme. **2-** Biz azdık, onlar da bize uydular. **3-** Onların yaptıklarından uzak olduğumuzu, bu konuda suçsuz olduğumuzu.*

64. Ve onlara: “Ortaklarınızı çağırın.” denildi. Onlar da çağırdılar. Ancak cevap alamadılar ve azapla karşı karşıya kaldılar. Keşke zamanında doğru yolu seçselerdi.

65. Ve o gün Allah, onlara seslenecek: "Gönderilen rasullere ne cevap verdiniz?"

66. İzin Günü, bütün özür yolları onlara kapanır. Artık onlar sorulmazlar.

67. Fakat tövbe eden[1], iman eden ve salihatı yapan[2] kimse, kurtuluşa erenlerden olacağını umabilir.

***1-** Tövbe, sözle yapılan pişmanlık ifadesi değil, kötülük yapmaktan vaz geçmektir. **2-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

68. Ve Rabb'in, dilediği şeyi yaratır ve onlar için hayırlı olanı seçer.[1] Seçim onların değildir. Allah, onların ortak koştuklarından münezzehtir ve yüceler yücesidir.

***1-** Uygun gördüğünü rasullükle görevlendirir.*

69. Ve Rabb'in, onların sinelerinde gizledikleri şeyleri de açığa vurdukları şeyleri de bilir.

70. O, Kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır. Her işin başında da sonunda da tüm övgüler onun içindir. Ve karar O'na aittir. Ve O'na döndürüleceksiniz.

71. Baksanıza! Eğer Allah, üzerinize geceyi, Kıyamet Günü'ne kadar aralıksız devam ettirse, Allah'tan başka size aydınlığı verecek olan ilah kimdir? Hala gerçeğe kulak vermeyecek misiniz?

72. Baksanıza! Eğer Allah, üzerinize gündüzü kıyamet gününe kadar aralıksız devam ettirse, Allah'tan başka size içinde dinlendiğiniz geceyi getirecek ilah kimdir? Hala gerçeği görmeyecek misiniz?

73. Gece ve gündüzün olması O'nun rahmetindendir; dinlenmeniz için ve lütfundan rızkınızı temin etmeniz için geceyi ve gündüzü düzenledi. Umulur ki şükredersiniz.[1]

***1-** Size verdiği nimetlerin gereğini yaparsınız.*

74. O gün onlara seslenecek: “Ortaklarım olduğunu iddia ettikleriniz hani nerede?” diye soracak.

75. Her ümmetten bir tanık seçtik. Sonra da: “Burhanlarınızı[1] getirin.” dedik. Böylece hakikatin Allah’a ait olduğunu anladılar. Uydurdukları şeyler, onlardan ayrılıp kayboldular.

1- *İlahi rehberlik. Allah’tan kesin doğruları ortaya koyan yol gösterici.*

76. Karun, Musa’nın halkından birisiydi. Halkına karşı azgınlaştı. Ona öyle hazineler vermiştik ki, onların anahtarlarını güçlü bir topluluk zor taşıyordu. Halkı ona: “ Şımarma! Allah şımaranları sevmez.” demişti.

77. Allah’ın sana verdikleri ile ahiret yurdunu elde etmeye çalış. Ve dünyadan da nasibini unutma. Allah’ın sana iyilikte bulunduğu gibi, sen de insanlara iyilikte bulun. Ve yeryüzünde bozgunculuk yapma. Allah, bozguncuları sevmez.

78. Karun: “Bu serveti bilgili olmam sayesinde elde ettim.” dedi. Allah’ın daha önce ondan daha güçlü olan ve ondan daha çok taraftarı ve birikimi olan kimseleri yıkıma uğratmış olduğunu bilmiyor mu? Suçlulara suçlarından sorulmaz.[1]

1- *Bu denli büyük suçu olanlara azap etmek için başka bir şeye gerek kalmaz.*

79. Karun, görkemli bir şekilde halkının karşısına çıktı. Dünya hayatına düşkünlüğü olanlar: “Keşke bizim de Karun gibi varlığımız olsaydı! Gerçekten o, çok kısmetli biri.” diye iç geçirdiler.

80. İlim verilenler[1]: “Size yazıklar olsun! İnanan ve salihatı[2] yapan kimselere Allah’ın vereceği ödül daha hayırlıdır. Buna sabredenlerden[3] başkası kavuşamaz.” dediler.

1- *Vahin bilgisi ile bilgilenenler. Vahyin mutlak doğru olduğuna iman edenler.* ***2-*** *Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.* ***3-*** *İnanan ve salihatı yapma yolunda kararlılık gösterenler.*

81. Sonra, onu ve yurdunu yerin dibine geçirdik. Allah'a karşı kendisine yardım edecek bir taraftar da olmadı. Yardım edilenlerden de olmadı.

82. Dün, onun yerinde olmayı isteyenler; bugün, "Demek ki, kullarından dilediğine rızkı genişleten ve ölçülendiren Allah'mış. Eğer Allah bize lutfetmiş[1] olmasaydı, bizi de yerin dibine geçirirdi. Vay be! Demek ki gerçeği yalanlayan nankörler kurtuluşa eremezler." dediler.

***1-** Hoşnut edici, dostça davranış, incelik, iyilik.*

83. İşte ahiret yurdu! Onu, yeryüzünde büyüklük taslamayan ve bozgunculuk yapmayan kimseler için ayırdık. Gelecek takva[1] sahiplerinindir.

***1-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uymak, erdemli ve sorumluluk sahibi olmak. Yaptığı iyi işlerle kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya almak.*

84. Kim bir iyilik ile gelirse; ona, ondan daha hayırlısı vardır. Kim de bir kötülük ile gelirse; yaptığı kötülük kadar cezalandırılır.

85. Sana Kur'an'a uymayı zorunlu kılan, elbette seni dönülecek yere döndürecektir. De ki: "Kimin doğru yolda olduğunu ve kimin sapkın olduğunu Rabb'im daha iyi bilir."

86. Sen, Kitap'ın sana iletileceğini beklemiyordun. O, ancak Rabb'inden bir rahmet olarak verildi. Öyleyse sakın gerçeği yalanlayan nankörlere destek[1] olma.

***1-** Onlara ödün vererek, gevşeklik göstererek yardımcı olma.*

87. Sana indirilen, Allah'ın ayetleridir. Sakın seni ondan alıkoymasınlar[1]. Sen, insanları Rabb'ine çağır. Sakın müşriklerden olma.[2]

***1-** Engel olmalarına aldırma. **2-** İnsanları, Allah'ın yanı sıra başka bir ilaha çağırma.*

88. Allah'ın yanı sıra başka bir ilaha kulluk etme. O'ndan başka ilah yoktur. O'ndan başka her şey yok olucudur. Hüküm O'nundur. Ve O'na döndürüleceksiniz.

ANKEBUT SÛRESİ

[İniş sırası: 85, Mekki, 69 ayet.
Adını 41. ayetteki "ankebut/örümcek" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif. Lam. Mim.

2. İnsanlar, inandık demekle fitnelendirilmeden[1] bırakılacaklarını mı sanıyorlar.

__1-__ Samimiyet sınavından geçmeden, güçlerini, mallarını ve imkânlarını nasıl kullanacakları belli olmadan.

3. Ant olsun ki onlardan öncekilerini de fitnelendirmiştik. Böylece Allah, kimin samimi kimin de yalancı olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

4. Yoksa kötülük yapanlar, Biz'den kurtulacaklarını mı sanıyorlar? Ne kötü bir yargıda bulunuyorlar!

5. Allah'a kavuşacaklarını[1] umanlar bilsinler ki, Allah'ın belirlediği zaman mutlaka gelecektir. O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

__1-__ Allah tarafından iyi bir şekilde karşılanacaklarını.

6. Kim cihad[1] ederse, ancak kendisi için cihad etmiş olur. Allah, kesinlikle hiç kimseye, hiçbir şeye muhtaç değildir.[2]

__1-__ Allah yolunda içtenlikle çalışıp çabalarsa. Mücadele ederse. __2-__ Allah'ın kullarından yapmalarını ve uymalarını istediği her şey sadece kullarının yararı içindir.

7. İnanan ve salihatı yapanların kötülüklerini mutlaka örteceğiz ve kesinlikle onlara yaptıklarından daha iyisi ile karşılık vereceğiz.

8. Biz, insana anne ve babasına iyi davranmasını tavsiye ettik. Eğer onlar, hakkında bilgin[1] olmayan bir şey ile Bana şirk koşman için seninle cihad[2] ederlerse, onları dinleme. Dönüşünüz ancak Bana'dır. O zaman yapmış olduklarınızı size haber vereceğim.

***1-** Doğruluğu, kesinliği, gerçekliği konusunda vahiy ile bilgilendirilmediğin; gerçeğe dayanmayan, gaybi, gizemli şeyler. **2-** Çaba harcarlarsa, gayret ederlerse.*

9. İnanan ve salihatı yapanları da; kesinlikle salihlerin arasına katacağız.

10. Allah'a iman ettiğini söyleyen kimi insanlar vardır ki, Allah yolunda bir eziyet gördükleri zaman, insanların fitnesini[1] Allah'ın azabı ile bir tutarlar. Eğer Rabb'lerinden bir yardım gelecek olsa[2], kesinlikle, "Kuşku yok ki biz sizinle beraberdik." diyeceklerdir. Oysaki Allah, herkesin göğsünde olanı en iyi bilen değil midir?

***1-** Baskı ve zulümlerini. **2-** Bir zafer elde edilecek olunursa, ganimetten pay almak için.*

11. Allah, elbette inananları bilir ve elbette kimlerin de münafık[1] olduğunu da bilir.

***1-** Nüzul sırasına göre, münafık sözcüğü ilk kez bu ayette geçmektedir. Münafık: "nfk" (nefeka), mastar olarak, tükenmek, bitmek, kalmamak demektir. Münafık, içten "bitmiş," " tükenmiş" ve imanı "kalmamış," omurgasız, onursuz ve ikiyüzlü kimse demektir. "Münafık sözcüğü, tarla faresi ve Arap tavşanın durumu için kullanılan bir sözcüktür. Arap tavşanının ve tarla faresinin yer altında birçok yuvası bulunur. Bir tehlike söz konusu olduğu zaman, bu tehlikeye göre yuva değiştirirler. Birinde tehlike olunca diğerine geçerler. Münafık, İman konusunda dürüst ve samimi olmayan, tıpkı tarla faresinin yuva değiştirdiği gibi, yer değiştiren: işlerine gelince mümin, işlerine gelince kâfir olan kimsedir."*

12. Gerçeği yalanlayan nankörler: inananlara: “Bizim yolumuza uyun, sizin hatalarınızı biz üstlenelim.” dediler. Oysa onlar, başkalarının hatalarından hiçbir şey üstlenemezler. Kesinlikle onlar yalancıdırlar.

13. Onlar, elbette kendi yükleri ile birlikte onların yüklerini de mutlaka yüklenecekler. Kıyamet Günü, kesinlikle uydurdukları şeylerden hesaba çekileceklerdir.

14. Ant olsun ki Biz, Nuh’u kavmine gönderdik. Onların içinde bin yıldan[1] elli yıl eksik kaldı. Sonunda haksızlık edenleri tufan aldı.

***1-** Bin yıl ifadesi, sayısal değer olarak “bin yıl” anlamına değil, deyim olarak “çok uzun zaman” anlamına gelmektedir. Uzun ömrünün elli yılı hariç, onların arasında kaldı anlamını ifade etmektedir.*

15. Böylece Biz, onu ve gemi arkadaşlarını kurtardık. Onu[1] cümle âleme bir ayet[2] yaptık.

***1-** Gemiyi veya olayı. **2-** İbret, belge.*

16. İbrahim, halka: “Allah’a kul olun ve O’na karşı takva sahibi olun. Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır.” demişti.

17. “Siz ise, Allah’tan başka, birtakım putlara kulluk ediyorsunuz ve yarattığınız putlarla[1] iftira ediyorsunuz. Şunu iyi bilin ki, Allah’tan başka kulluk ettikleriniz, size bir rızık vermeye güç yetiremezler. Öyleyse, rızkı Allah’tan isteyin. Ve yalnızca O’na kulluk edin. O’na şükredin. Eninde sonunda O’na döndürüleceksiniz.”

***1-** Taşlardan ve birtakım nesnelerden putlar yaparak; kendi ilahınızı kendiniz yaratıyorsunuz. Sonra da bu ilahları Allah’ın konumuna yükselterek, O’na iftira ediyorsunuz.*

18. Eğer yalanlarsanız, şunu bilin ki, sizden öncekiler de yalanlamışlardı. Rasullere düşen de açıkça çağrı yapmaktan başka bir şey değildir.

19. Onlar, Allah’ın yaratmayı nasıl başlattığını hiç düşünmüyorlar mı? Sonra onu tekrarlayacak. Kuşkusuz bu, Allah’a çok kolaydır.

20. De ki: “Yeryüzünde gezip dolaşın da ilk[1] yaratışın nasıl olduğuna bakın. Sonra Allah, son yaratılışı da aynı şekilde yapacaktır. Allah, Her Şeye Güç Yetiren’dir.”

__1-__ Mevcut.

21. O, dilediği kimseye azap eder, dilediği kimseye de rahmet eder.[1] Ve O’na döndürüleceksiniz.

__1-__ Azabı hak edeni azaplandırır, bağışlanmayı hak edeni de bağışlar.

22. Siz, yerde ve gökte aciz bırakacak değilsiniz[1]. Sizin Allah’tan başka veliniz[2] ve yardımcınız yoktur.

__1-__ Ne gökyüzünde ne de yeryüzünde Allah’ın hükmünden kurtulamazsınız. __2-__ Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur’an’da yer alan, “veli” sözcüğü; “dost,” olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.

23. Allah’ın ayetlerini ve O’nunla buluşmayı inkâr edenler; işte onlar, Ben’im rahmetimden ümitlerini kesmişlerdir. Onlar için acıklı bir azap vardır.

24. Sonra onun halkının cevabı: “Onu öldürün veya yakın!” demeleri oldu. Bunun üzerine Allah, onu ateşten kurtardı. Bunda iman edecek bir toplum için kesinlikle ayetler[1] vardır.

__1-__ Kanıtlar, işaretler, ibretler.

25. İbrahim: “Siz, dünya hayatında Allah’ı bırakarak, putları aranızda dostluk vesilesi edindiniz. Sonra Kıyamet Günü, bir kısmınız bir kısmınızı yalanlayacak ve bir kısmınız bir kısmınızı lanetleyeceksiniz. Varacağınız yer ateştir. Ve sizin için bir yardımcı yoktur.” dedi.

26. Bunun üzerine Lut, O’na[1] inandı. Ve dedi ki: “Ben, Rabb’im için hicret ediyorum. O, Mutlak Üstün Olan’dır, En İyi Hüküm Veren’dir.”

__1-__ İbrahim’e.

27. Biz O'na İshak'ı ve Yakup'u hibe ettik. Onun soyundan gelenlere nebilik ve kitap verdik. Böylece O'na dünyada ödülünü verdik. O, ahirette de elbette salihlerden[1] olacaktır.

***1-** Arı, saf, temiz, iyi, erdemli, dürüst.*

28. Hani Lut kavmine: "Siz, bu âlemde sizden önce yaşamış olanların hiçbirinin yapmadığı bir fahişeliğe[1] yöneliyorsunuz." demişti.

***1-** Her türlü aşırılık. Homoseksüellik.*

29. "Gerçekten siz; erkeklere yönelecek, yanlış yolu seçecek ve bir araya gelerek çirkinlik yapacak mısınız?" Kavminin yanıtı: "Eğer doğru söyleyenlerden isen Allah'ın azabını bize getir." demeleri oldu.

30. Lut: "Rabb'im! Bozgunculuk yapan kavme karşı bana yardım et." dedi.

31. Rasullerimiz[1] İbrahim'e müjdeyi getirdiklerinde:[2] "Biz bu beldenin halkını helak edeceğiz." dediler. Zira bu beldenin halkı zalim oldular.

***1-** Elçilerimiz. **2-** Müjde vermek için geldiklerinde.*

32. İbrahim: "Fakat orada Lut var!" dedi. "Biz, orada kimin olduğunu daha iyi biliriz. Geride kalanlarla beraber olacak olan karısı hariç, onu ve ailesini[1] mutlaka kurtaracağız." dediler.

***1-** Ona inananları.*

33. Elçilerimiz Lut'a vardıkları zaman, onların gelmelerinden dolayı telaşlandı, sarkıntılık yapacaklarını düşünerek içi daraldı. Elçiler: "Korkma ve üzülme; Biz -geride kalanlarla beraber olacak olan karın hariç- seni ve aileni mutlaka kurtaracağız." dediler.

34. Biz, bu belde halkının üzerine, yoldan çıkmaları nedeniyle gökten bir azap indireceğiz.

35. Ant olsun ki Biz, aklını kullanan bir toplum için ondan[1] apaçık bir ayet[2] bıraktık.

***1-** Gökten indirdiğimiz azaptan. **2-** İbret, işaret, kanıt.*

36. Medyen halkına da kardeşleri Şuayb'ı gönderdik. Şuayb: "Ey halkım! Allah'a kulluk edin. Ahiret Günü'nü umut edin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın!" dedi.

37. Fakat onu yalanladılar. Bu nedenle onları şiddetli bir sarsıntı yakaladı; yurtlarında yerle bir oldular.

38. Ad ve Semud'un sonları da yurtlarının durumundan size belli olmaktadır. Şeytan yaptıklarını güzel göstererek onların yanlış yolu seçmelerine sebep oldu. Oysaki doğruyu görebilirlerdi.

39. Karun, Firavun ve Haman'a; Musa kanıt içeren, açıklayıcı bilgiyle geldi. Ne var ki onlar yeryüzünde büyüklük tasladılar. Onlar kurtulanlardan olmadılar.[1]

***1-** Azabımızdan kurtulamadılar.*

40. Bunun üzerine suçları nedeniyle hepsini cezalandırdık. Bir kısmının üzerine taşlar savuran rüzgârlar gönderdik. Kimisini de korkunç bir ses yakaladı. Kimisini de yerin dibine geçirdik. Kimisini de boğduk. Böyle yapmakla, Allah onlara haksızlık yapmadı. Fakat onlar kendi kendilerine haksızlık yaptılar.

41. Allah'tan başka evliya[1] edinenlerin[2] durumu, kendisine ev edinen dişi örümceğin durumu gibidir. Kuşkusuz evlerin en dayanıksızı dişi örümceğin[3] evidir. Keşke bunu kavrayabilselerdi.

***1-** Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler. **2-** Mürşid, efendi, âlim, mezhep, tarikat, ekol vb. şeyleri veli edinerek müşrik olanlar. **3-** "Örümcek" değil de "dişi örümcek" denmesinin nedeni; "dişi örümceğin yaptığı evde, çiftleştikten sonra erkek örümceği öldürmesindendir. Bu açıdan bakıldığında, dişi örümcek yuvası en yakın dostu için bile bir felaket, yok oluş yuvasıdır. Allah'tan başka veli edinenler de, tıpkı bu örnekte olduğu gibi, kendilerine örümcek yuvasına benzer bir yuva edinmiş olmaktadırlar.*

42. Kuşkusuz Allah, onların Kendisinden başka yöneldikleri şeylerin ne olduğunu[1] bilir. O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- *Hiçbir şeye yaramayan, boş şeyler olduğunu.*

43. Bu örnekleri insanlara veriyoruz. Onu bilenlerden[1] başkası kavrayamaz.

1- *Gerçeği idrak etmiş olanlar. Gerçeğin vahiy olduğuna inananlar. Kur'an'da yer alan ilim ve âlim sözcükleri; Allah'ın, nasıl bir Allah olduğunu idrak etmek; kesin, doğru ve gerçek bilgi kaynağının vahiy olduğuna inanmak, tevhidi bilince sahip olmak; gerçeği görmenin, bilmenin ve kavramanın ayırdında ve bilincinde olmak demektir. Bu nedenle, Kur'an'da yer alan her âlim sözcüğüne "bilgin", her ilim sözcüğüne de "bilgi" anlamı vermek kesinlikle doğru değildir.*

44. Allah, gökleri ve yeri hakk ile yarattı. Bunda inanlar için kesinlikle bir ayet[1] vardır.

1- *Gösterge, kanıt.*

45. Kitap'tan sana vahyolunan şeyi oku. Salatı ikame et.[1] Salat[2], fahşadan[3] ve münkerden[4] alıkoyar. Kesinlikle Allah'ın zikri[5] daha büyüktür. Allah, yaptığınız[6] şeyleri bilir.

1- *Allah'ın yasalarına bağlılıkta kararlı ol. Allah'a yönelmede destek, yardımlaşma ve dayanışma içinde ol.* ***2-*** *Allah'ın yasaları - dini.* ***3-*** *Her türlü aşırılıktan,* ***4-*** *Her türlü kötülükten.* ***5-*** *Allah'ın öğütleri daha önemlidir; O, yaptığınız her şeyin karşılığını verecektir.* ***6-*** *Uğraştığınız şeyleri, çalışmalarınızı.*

20. Bölümün Sonu

46. Haksızlık edenleri hariç, Kitap Ehli ile ancak en iyi şekilde mücadele edin. Ve deyin ki: "Biz, bize indirilene de size indirilene de inandık. Bizim ve sizin ilahınız birdir. Biz de O'na teslim olanlarız."

47. İşte böylece sana Kitap'ı indirdik. Kendilerine Kitap ulaştırdıklarımız[1], ona inanırlar. Şu kimselerden[2] de O'na inanacaklar vardır. Gerçeği yalanlayan nankörlerden başkası ayetlerimizi inkâr etmez.

1- *Daha önce Kitap verdiklerimiz.* ***2-*** *Araplardan.*

48. Sen, daha önce[1] herhangi bir kitaptan okuyor ve onu yazıyor değildin. Öyle olsaydı, mesajını geçersiz yapmak isteyenler kuşkulanırlardı.[2]

1- *Kur'an sana vahyedilmeden önce.* ***2-*** *Seni, bu mesajları başka kitaplardan almakla suçlarlardı.*

49. Hayır! O, kendilerine ilim verilenlerin[1] gönüllerinde yer eden apaçık ayetlerdir. Bizim ayetlerimizi zalimlerden[2] başkası yalanlamaz.

1- *Gerçeği idrak etmiş olanlar. Gerçeğin vahiy olduğuna inananlar. Kur'an'da yer alan ilim ve âlim sözcükleri; Allah'ın, nasıl bir Allah olduğunu idrak etmek; kesin, doğru ve gerçek bilgi kaynağının vahiy olduğuna inanmak, tevhidi bilince sahip olmak; gerçeği görmenin, bilmenin ve kavramanın ayırdında ve bilincinde olmak demektir. Bu nedenle, Kur'an'da yer alan her âlim sözcüğüne "bilgin", her ilim sözcüğüne de "bilgi" anlamı vermek kesinlikle doğru değildir.* ***2-*** *Şirke saplanmış olanlar.*

50. "Ona Rabb'inden ayetler[1] indirilmeli değil miydi?" dediler. De ki: "Ayetler ancak Allah'ın yanındadır. Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım."[2]

1- *Mucizeler.* ***2-*** *Kur'an, bu ve birçok ayette nebiye mucize verilmediğini açıkça belirtmesine rağmen, başta hadis kitapları olmak üzere birçok kaynakta nebiye yüzlerce mucize verildiği yer almaktadır. Bu açık bir iftiradır.*

51. Kendilerine okunan Kitap'ı sana indirmemiz onlara yetmedi mi? Kuşkusuz bunda[1] inanan bir toplum için bir rahmet[2] ve zikir[3] vardır.

1- *Kur'an'da.* ***2-*** *İnsanlığa kurtuluşun yollarını gösteren, onları karanlıklardan aydınlığa çıkaracak olan.* ***3-*** *Öğüt.*

52. De ki: "Benimle sizin aranızda tanık olarak Allah yeter. O, göklerde ve yerde olanları bilir." Batıla inananlar ve Allah'ı yalanlayan kimseler, işte onlar hüsranda olanlardır.

53. Senden azabı hemen getirmeni istiyorlar. Eğer belirlenmiş bir zaman olmasaydı, azap onlara elbette gelmişti. Ve o, hiç farkında olmadıkları bir sırada ansızın gelecek.

54. Senden azabı hemen getirmeni istiyorlar. Oysaki Cehennem kesinlikle gerçeği yalanlayan nankörleri çepeçevre kuşatacaktır.

55. O gün, azap üstlerinden ve ayaklarının altından onları kuşatacak. Ve "Yapmış olduğunuz şeylerin cezasın tadın!" diyecek.

56. Ey inanan kullarım! Yeryüzüm geniştir.[1] Öyleyse yalnız Bana kulluk edin.

***1-** Eğer, Bana kulluk etmekten engelleniyor, baskı ve zulme dayanamıyorsanız başka yerlere gidin.*

57. Her nefs[1] ölümü tadıcıdır. Sonra Bize döndürüleceksiniz.

***1-** Can.*

58. İnananları ve salihatı yapanları, içinde sürekli kalacakları Cennet'te; altından ırmaklar akan köşklere yerleştireceğiz. İyi işler yapanların ödülü ne güzeldir!

59. Onlar, sabreden[1] ve Rabb'lerine tevekkül[2] edenlerdir.

***1-** Zorluklara göğüs geren. **2-** Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

60. Rızıklarını temin edemeyen[1] nice dabbe[2] vardır. Onlara da, size de Allah rızık verir. O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

***1-** Kendi başına yiyeceğini elde edemeyen, yiyecek biriktiremeyen.*
***2-** Dabbe, hareket eden, canlı demektir. Genellikle sürüngenler için kullanılır. Kur'an'da tüm canlılar için de kullanılmaktadır.*

61. Gerçek şu ki, onlara: "Gökleri ve yeri kim yarattı, Güneş'i ve Ay'ı yararınıza sunan kimdir?" diye sorsan, kesinlikle "Allah." diyecekler. O halde nasıl başka varlıklara yöneliyorlar!

62. Allah, kullarından dilediğine rızkı genişletir ve onun için takdir eder. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi En İyi Bilen'dir.

63. Eğer onlara: "Gökten su indirip de onunla yeryüzünü ölümünden sonra dirilten kimdir?" diye sorsan, kesinlikle "Allah" diyecekler. De ki: "Hamd[1] Allah'a özgüdür." Fakat onların çoğu akıllarını kullanmıyorlar.

***1-** Yüceltme. Övgü.*

64. Bu dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Ahiret yurdu, gerçek hayattır. Keşke, bunun farkında olsalardı!

65. Gemiye bindikleri zaman[1], dini yalnız Allah'a özgü kılarak O'na dua ederler. Fakat onları karaya çıkarıp kurtardığımız zaman, hemen şirk koşarlar.

***1-** Tehlike ile yüz yüze geldiklerinde.*

66. Onlar, kendilerine verdiğimiz nimetlere nankörlük etsinler ve gönüllerince yaşasınlar! Yakında neyin ne olduğunu görecekler!

67. Çevresindeki insanlar can güvenliği içinde değilken, orayı[1] güvenli harem[2] ve emin bir yer kıldığımızı görmediler mi? Hala batıla mı inanıyorlar ve Allah'ın nimetine nankörlük mü ediyorlar?

***1-** Mekke'yi. **2-** Saygı duyulan, dokunulmaz, kutsal.*

68. Uydurduğu yalanı Allah'a isnat eden iftiracıdan veya kendisine gelen hakikati yalanlayandan daha zalim kim vardır? Gerçeği yalanlayan nankörler için Cehennem'de yer mi yok?

69. Biz, Bizim yolumuzda cihad edenleri[1] elbette yollarımıza iletiriz. Kuşkusuz Allah, muhsinlerle[2] beraberdir.

***1-** Öz veri ile gayret gösterenleri, çalışıp çabalayanları, imkânlarını seferber edenleri, kararlılıkla mücadele edenleri. **2-** İyi kimseler, iyi işler yapanlar, iyi davranmayı ilke edinenler, güzel ahlak sahibi olanlar.*

RUM SÛRESİ

[İniş sırası: 85, Mekki, 60 ayet.
Adını 2. ayetteki “er-Rum/Romalılar” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Elif. Lam. Mim.
2. Rumlar yenildiler.
3. En yakın bir yerde. Bu yenilgilerinden sonra pek yakında galip geleceklerdir.
4. Birkaç yıl içinde[1]. Önce de sonra da her buyruk Allah’ındır. Ve İzin Günü inananlar sevineceklerdir.

   1- *Ayet; yakın bir gelecekte, Bizanslılar ve İranlılar arasında savaş çıkacağını; Bizanslıların galip geleceğini bildirmektedir. Bu haber aynen gerçekleşmiştir.*
5. Dilediği kimseye[1] yardım eden Allah’ın yardımıyla. O, Mutlak Üstün Olan’dır, Rahmeti Kesintisiz’dir.

   1- *Uygun gördüğüne, hak edene.*
6. Bu, Allah’ın sözüdür. Allah verdiği sözden dönmez. Fakat insanların çoğu bunun bilincinde değildirler.
7. Onlar, dünya hayatının görünen yüzünü bilirler. Onlar, ahiret hayatının bilincinde değildirler.
8. Onlar, muhasebe yapıp hiç düşünmüyorlar mı? Allah; gökleri, yeri ve bu ikisinin arasındaki şeyleri ancak hakk ile ve belli bir süre için yarattı. İnsanların çoğu Rabb’lerinin huzuruna çıkacaklarını yalanlamaktadırlar.

9. Onlar, yeryüzünde gezip dolaşarak, kendilerinden öncekilerinin sonlarının nasıl olduğuna bakmadılar mı? Onlar, kendilerinden daha güçlüydüler; yeryüzünü alt üst etmişlerdi; onu, kendilerinin imar ettiklerinden daha çok imar etmişlerdi. Rasulleri, onlara nice açık belgelerle gelmişti. Allah onlara haksızlık yapmamış, onlar kendi kendilerine haksızlık yapmışlardı.

10. Sonra, Allah'ın ayetlerini yalanlayıp, alaya alarak kötülük yapanların sonları çok kötü oldu.

11. Allah, önce yaratmaya başlar, sonra onu iade[1] eder. Sonra da O'na döndürülürsünüz.

***1-** Öldükten sonra tekrar diriltir.*

12. Saatin gerçekleştiği gün[1], suçlular umutlarını kaybederler.

***1-** Kıyametin koptuğu gün.*

13. Ortak koştukları da onlara şefaatçi[1] olmayacaktır. Ortaklarını da inkâr edeceklerdir.

***1-** Yardımcı.*

14. Saat'in gerçekleştiği gün[1]; İzin Günü, onlar[2] birbirinden ayrılırlar.

***1-** Kıyametin koptuğu gün. **2-** Müşriklerle, ilah edindikleri.*

15. Fakat inananlar ve salihatı yapanlar[1], onlar güzel bir bahçede mutluluk içinde yaşayacaklardır.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

16. Gerçeği yalanlayarak nankörlük eden, ayetlerimizi ve ahiret kavuşmasını yalanlayan kimselere gelince; onlar, azap içinde hazır bulundurulurlar.

17. O halde akşama girdiğiniz ve sabaha erdiğiniz zaman, tesbih[1] Allah'ındır.[2]

***1-** Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yüceltmek. Allah'ın, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir. Tesbihi, namaza indirgemek doğru değildir. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranması ve Yaratıcının tüm nitelikleri ile tanınması ve tanıtılması etkinliğidir. **2-** Gece, gündüz sürekli duyarlı olun ve başka varlıkları ortak koşmaksızın tevhide bağlı kalın. Yalnızca Allah'a kulluk edin.*

18. Günün sonunda ve öğleye erdiğiniz zaman, Göklerde ve yerde hamd[1], O'a aittir.

__1-__ Övgü, yüceltme.

19. O, ölüden diriyi, diriden de ölüyü çıkarır. Ve ölmüş yeryüzüne hayat verir. İşte, tıpkı bunun gibi siz de diriltileceksiniz.

20. Sizi topraktan yaratması, O'nun ayetlerindendir.[1] Ardından da yeryüzüne dağılan bir beşer[2] oldunuz.

__1-__ Kanıt, gösterge. __2-__ İnsan.

21. O'nun ayetlerinden[1] biri de, sizin için kendi cinsinizden eşler yaratmasıdır. Siz, onunla dinginleşir huzur bulursunuz. Birbirinize karşı, aranızda sevgi ve rahmet oluşturdu. Düşünen bir toplum için bunda nice ayetler[1] vardır.

__1-__ Kanıt, gösterge, ibret, işaret.

22. Göklerin ve yerin yaratılışı, dillerinizin ve renklerinizin farklı oluşu O'nun ayetlerindendir[1]. Bunda bilenler[2] için ayetler[3] vardır.

__1-__ Yasalarındandır. __2-__ Gerçeği idrak etmiş olanlar. Vahyin bildirdiği bilgilerin gerçek olduğuna inananlar. __3-__ Kanıt, gösterge, belge.

23. Yine gece uyumanız, gündüz O'nun fazlından[1] rızık aramanız O'nun ayetlerindendir[2]. Bunda, anlayan bir toplum için ayetler vardır.

__1-__ Lütuf, ihsan, ikram, cömertlik, hayır, iyilik. __2-__ Kanıt, gösterge, belge.

24. Size, bir yandan korku veren bir yandan da yağmurun belirtisi olarak umut veren şimşeği göstermesi ve gökten su indirerek, ölmüş yeryüzüne hayat vermesi O'nun ayetlerindendir.[1] Bunda aklını kullanan bir kavim için kesinlikle ayetler vardır.

__1-__ Kanıt, gösterge, belge.

25. Göğün ve yerin, buyruğu ile durması[1], O'nun ayetlerindendir.[2] Sonra bir tek çağırışla çağırdığı zaman yerden derhal çıkacaksınız.[3]

__1-__ Dengede durması, varlığını sürdürmesi, bir düzene sahip olması. __2-__ Kanıt, gösterge, işaret. __3-__ Yeniden diriltileceksiniz.

26. Göklerde ve yerde olanların tamamı O'nundur. Hepsi O'nun yasalarına bağlıdır.

27. Yaratmayı ilk kez başlatan, sonra onu tekrar eden[1] O'dur. Bu, O'nun için çok kolaydır. Göklerde ve yerde en yüce nitelikler O'nundur. O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

***1-** Ölümünden sonra yeniden dirilten.*

28. Kendinizden, size bir örnek vermektedir: Size verdiğimiz mallarda, sağ ellerinizin sahip olduğu[1] kimselerden ortaklarınız var mı? Siz ve onlar bu mallarda eşit misiniz? Onları, birbirinizi saydığınız gibi sayar mısınız? Aklını kullanan bir kavim için ayetleri işte böyle açıklıyoruz."[2]

***1-** "Sağ ellerinizin sahip olduğu" deyimi, "güç yolu ile üzerinde tasarruf etme hakkına sahip olduğunuz" anlamına gelmektedir. Diğer bir anlatımla; antlaşma yoluyla sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmakla yükümlü olunanlar, meşru şekilde sahip olunanlar, üzerlerinde hak sahibi olunanlar gibi anlamlara gelmektedir. **2-** Bu ayette Rabb'imiz; rızkı yaratan da, rızkın gerçek sahibi olan da Ben'im diyor. Ve diyor ki: Siz yeminlerinizin mülkü olan kimseleri malınıza ortak ediyor musunuz ki Ben kullarımı rızıklandırırken bu rızıklandırmamda ilahlarınızı(Lat, Uzza, Menat vb.) Kendime ortak edeyim? Ve onlar aracılığıyla veya onlarla birlikte size rızık vereyim. Diğer bir anlatımla, rızık verici olan yalnızca Benim demektedir. Aktüel bir tanımlama ile hiçbir fabrika sahibi, fabrikasında çalışan bir işçiyi mal ve yönetimde kendisiyle eşit görmez. Aynı içerikte bir diğer ayet de şudur: Allah, rızık konusunda kiminizi kiminize üstün kıldı. Üstün kılınanlar, rızıklarını yeminlerinin mülkü olan kimselere aktarıyorlar da onlar onda eşit oluyorlar mı? O halde Allah'ın nimetini mi inkâr ediyorlar? (16/Nahıl, 71)*

29. Hayır, zalimler körü körüne hevalarına[1] uydular. Bundan sonra[2] Allah'ın şaşırttığını kim doğru yola iletebilir? Ve onların yardımcıları da yoktur.

***1-** Tutku ve kuruntularına. **2-** Tutku ve kuruntularına uyarak kendisine haksızlık eden ve böyle yaptığı için Allah'ın şaşırttığı kimsenin bu sapkınlığı, kendi tercihinin sonucudur.*

30. O halde hanif[1] olarak dine yüzünü[2] ikame et[3]. İnsanları, üzerinde yaratmış olduğu Allah'ın fıtratına.[4] Allah'ın yaratmasında değişme olmaz. Kayyum[5] olan din budur. Fakat insanların çoğu bilmiyorlar.

__1-__ Şirk koşmaksızın, birleyerek. __2-__ Bütün varlığınla. __3-__ Doğrult. (Şirk koşmaksızın, bütün varlığınla dine sımsıkı sarıl). __4-__ Ki Allah, insanları bu benlik üzerinde yaratmıştır. __5-__ Dosdoğru, gözetici, emniyete alıcı.

31. O'na yönelin. O'na karşı takva[1] sahibi olun. Salatı ikame edin[2]. Müşriklerden olmayın.

__1-__ Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak. __2-__ İbadete layık yegane ilah olarak yalnızca Allah'a ibadet edin.

32. Dinlerini parçalara bölen[1], gruplara ayrılan ve her grubun kendi yanındakiyle böbürlendiği kimselerden olmayın.

__1-__ Dinin tamamını almak yerine, işine gelen kısmını alarak, dinin bütünlüğünü bozan; dini mezhebe, tarikata, cemaate dönüştüren.

33. İnsanların başlarına bir sıkıntı gelince, Rabb'lerine yönelerek O'na dua ederler. Sonra, onlara kendinden bir rahmet tattırınca[1], onlardan bir kısmı Rabb'lerine şirk koşarlar.

__1-__ Sıkıntıları giderilince.

34. Kendilerine verdiğimiz şeylere nankörlük ederler. İstediğiniz gibi yaşayın bakalım! İleride gerçeği göreceksiniz.

35. Yoksa onlara bir yetkili[1] gönderdik de o, onlara şirk koşmalarını mı söylüyor?

__1-__ Çevirilerde "sultan" sözcüğüne "delil" anlamı verilmektedir. Oysaki "sultan" yetki belgesi, görev pusulası demektir. "Sultan" bir kimsenin yetkili kılındığına; yetkili olduğuna dair verilen "yetki belgesi" anlamına gelmektedir. Söz ve yetki sahibi demek olan "sultan/kral" sözcüğü de bu sözcükten türemiştir.

36. İnsanlara bir rahmet tattırdığımız zaman, onunla şımarırlar. Kendi yaptıklarından dolayı başlarına bir kötülük gelirse, o zaman hemen umutsuzluğa kapılırlar.

37. Allah'ın dilediği[1] kimse için rızkı genişlettiğini ve ölçülendirdiğini görmüyorlar mı? Bunda inanan bir toplum için ayetler[2] vardır.

__1-__ Uygun Gördüğü. __2-__ Göstergeler, belgeler, kanıtlar.

38. Öyleyse; yakınlara, miskine[1] ve "sebilin oğluna"[2] hakkını ver. Bu, Allah'ın yüzünü[3] dileyenler için daha hayırlıdır. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.

__1-__ Yoksul, düşkün. __2-__ Sebil, "yol" demek değildir. Sebil: "İki şey arasından birini seçmek suretiyle tercih edilen şey/yol." demektir. Yani Hakk veya Batıl yoldan "birini tercih etmek" anlamına gelmektedir. Çeviriler bu sözcüğe, "yolda kalanlar" olarak anlam vermektedirler. Oysaki bu deyimle kast edilen şey, kendilerini Allah yolunda mücadeleye adamış olanlardır. __3-__ Allah'ın yönü. Diğer bir deyimle, " bütün varlığı ile Allah'a yönelme.

39. İnsanların mallarında artsın diye ribadan[1] verdiğiniz, Allah'ın katında artmaz[1]. Allah'ın yüzünü[2] dileyerek zekattan[3] verenler, işte bunu yapanlar kat kat arttıranlardır.

__1-__ Ayette yer alan riba sözcüğüne, faiz anlamı vermek doğru değildir. Zira ayette anlatılmak istenen şey şudur: Yardım ederken, Allah'ın rızasını gözetmek yerine; menfaat elde etmek, bir verip iki almak; "Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez." anlayışı ile yardımda bulunmak kınanmaktadır. Ayette; riba, yalın sözcük anlamı olan "büyümek, artmak, çoğalmak, gelişmek" anlamında kullanılmıştır. Ayrıca ayette, riba sözcüğü iki kez yer almaktadır. Çevirisini "artsın diye" yaptığımız sözcük, ayette riba(yerbuve) olarak yer almaktadır. (Daha geniş açıklama için Bakara Suresi, 279. ayetin dipnotuna bakınız.) __2-__ Allah'ın yüzü, Allah'ın yönü demektir. Diğer bir deyimle "tamamıyla Allah'a yönelme" anlamına gelmektedir. __3-__ Hiçbir karşılık beklemeden, yalnızca Allah'ın rızasını kazanmak amacıyla yardımda bulunanlar.

40. O Allah ki, sizi yaratan, sonra sizi yaşatan, sonra sizi öldüren, sonra sizi diriltendir. Ortak koştuklarınızdan bunları yapacak olan var mı? Allah, onların şirk koştuklarından münezzehtir, yüceler yücesidir.

41. İnsanların kendi yaptıklarından dolayı karada ve denizde fesat ortaya çıktı. Belki akıllarını başlarına alırlar diye yaptıklarının bir kısmı onlara tattırıldı.

42. De ki: “Yeryüzünde gezin de daha öncekilerin sonlarının nasıl olduğuna bakın. Onların çoğu müşriklerdendi.

43. Öyleyse Allah tarafından geri döndürülmesi olmayan gün gelmeden önce, yönünü, koruyup güvene alan dine çevir, ona sıkı sıkıya bağlan. İzin Günü onlar bölük bölük ayrılırlar.[1]

***1-** Herkes hak ettiği yere göre bir birinden ayrılacak.*

44. Kim küfrederse, küfrü kendi aleyhinedir. Kim salihatı[1] yaparsa, onlar kendileri için iyi bir gelecek hazırlamış olurlar.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

45. İnanan ve salihatı yapanlara lütfundan karşılık verir. O, gerçeği yalanlayan nankörleri sevmez.

46. Rüzgârları müjdeci olarak göndererek, rahmetinden size tattırması, buyruğu ile gemilerin akıp gitmesi ve lütfundan rızık istemeniz, O’nun ayetlerindendir. Umulur ki şükredenlerden olursunuz.

47. Ant olsun ki, senden önce, birçok rasulü kavimlerine gönderdik. Onlara beyyineler[1] getirdiler. Ardından suçlulardan intikam aldık. İnanan kimselere yardım etmek Bize hak oldu.

***1-** Kanıt içeren, açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi.*

48. Allah, rüzgârı göndererek bulutları hareket ettirir. Sonra onu gökyüzünde dilediği gibi yayıp kütleler haline getirir. Sonra onun arasından yağmurun çıktığını görürsün. Böylece kullarından dilediğine onu isabet ettirdiği zaman onlar sevinirler.

49. Oysa onlar, yağmurun onlara indirilmesinden önce gerçekten ümitlerini kesenlerdi.

50. Allah’ın rahmetinin eserlerine bir bak! Ölümünden sonra yeryüzünü nasıl diriltiyor. Ölüleri de kesinlikle diriltecek O’dur. O, Her Şeye Güç Yetiren’dir.

51. Eğer rüzgâr göndersek, ekini ve bitkileri sararmış görseler, nankörlük etmeye başlarlar.

52. Şu bir gerçek ki, sen ölülere[1] duyuramazsın. Arkasını dönüp giden sağırlara[2] da çağrıyı duyuramazsın.[3]

***1-** Aklını kullanmayanlara, aklını devre dışı bırakanlara. **2-** Vurdumduymaz, sorumsuz ve neme lazımcılara. **3-** Söz dinletemezsin.*

53. Sen, körleri[1] sapkınlıklarından kurtarıp doğru yola iletemezsin. Sen, ayetlerimizi ancak iman edeceklere duyurabilirsin; zira onlar teslim[2] olmuş kimselerdir.

***1-** Gerçekleri görmeyenleri. **2-** Gerçekleri yürekten arzulayan kimseler.*

54. Sizi önce zayıf[1] yaratıp, ardından size güç veren sonra bu gücün ardından sizi zayıf ve yaşlı kılan Allah'tır. O, dilediği şeyi yaratır. Ve O, Her Şeyi Bilen'dir, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

***1-** Hiçbir şeye güç yetiremeyen bir bebek olarak.*

55. Kıyametin koptuğu gün, suçlular dünyada bir saatten fazla kalmadıklarına yemin ederler. Onlar işte böyle döndürülüyorlardı.[1]

***1-** Dünyada iken de böyle aldanıyorlardı; gerçekleri çarpıtıyorlardı.*

56. Kendilerine bilgi ve iman verilenler: "Ant olsun ki, siz Allah'ın yasasındaki diriliş gününe kadar kaldınız. İşte bu ölümden sonra dirilme günüdür. Ne var ki siz bu gerçeği algılayamadınız.

57. Artık o gün zalimlere mazeretleri yarar sağlamaz. Onlardan mazeret de istenmeyecek.

58. Ant olsun ki, insanlar için bu Kur'an'da her türlü örneği vererek gerçekleri anlattık. Sen onlara bir ayet[1] de getirsen, gerçeği yalanlayan nankörler kesinlikle: "Siz, sadece, asılsız iddialarda bulunan kimselersiniz." derler.

***1-** Mucize, kanıt.*

59. İşte Allah, bilmeyen[1] kimselerin kalpleri üzerini böyle mühürler.

***1-** Gerçeği idrak etmeyen, algılamayan.*

60. Öyleyse sabret, kuşkusuz Allah'ın verdiği söz kesindir. Sakın ha! İnanmayanlar seni gevşetmesinler.

LOKMAN SÛRESİ

[İniş sırası: 57, Mekki, 34 ayet.
Adını 12. ve 13. ayetlerdeki "Lokman" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif. Lam. Mim.

2. İşte bunlar[1], hâkim olan Kitap'ın ayetleridir.[2]
1- *Elif. Lam. Mim.* ***2-*** *Göstergeleridir.*

3. İyiler için yol gösterici ve rahmettir.

4. Onlar, salâtı ikame ederler ve zekâtı verirler[1]. Onlar ahirete kesin olarak inanırlar.
1- *İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir.*

5. İşte onlar, Rabb'leri tarafından doğru yol üzerindedirler. Onlar kurtuluşa erenlerdir.

6. İnsanlardan, bilgisi olmadığı halde; Allah yolundan saptırmak ve onu alay konusu edinmek için gerçeği boş sözlerle değiştirenler vardır. İşte onlar için aşağılayıcı bir azap vardır.

7. Ona ayetlerimiz okunduğu zaman sanki onları duymamış, sanki kulakları sağırmış gibi, küstahça umursamazlıktan gelir. Öyleyse onu, çok acı veren bir azaptan haberdar et.

8. İman eden ve salihatı[1] yapanlar için, Naim Cennet'ler vardır.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

9. Orada sürekli kalırlar. Allah'ın vaadi gerçektir. O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

10. Gördüğünüz gibi gökleri direksiz yarattı. Yeryüzüne de sizi sarsmaması için dağlar yerleştirdi. Orada her türlü canlıyı yaydı. Gökten su indirip, orada her kerim[1] çiftten bitki bitirdi.

***1-** Cömert.*

11. Bu Allah'ın yaratmasıdır. Haydi, bana O'ndan başkasının ne yarattığını gösterin. Hayır! Zalimler apaçık bir sapkınlık içindedirler.

12. Ant olsun ki, "Allah'a şükret." diye, Lokman'a hikmet[1] verdik. Kim şükrederse[2] kendisi için şükreder. Kim de nankörlük ederse bilsin ki Allah kimsenin şükrüne muhtaç değildir. Bütün övgüler, O'nadır.

***1-** Baskı, zulüm, fitne ve fesadı engellemek için konulan yasa, kural ve ilkeler. Sağlıklı düşünme, gerçeği kavrama, doğru hüküm verme yetisi. Yargı, yargılama, karar, güçlendirme, sağlamlaştırma.*
***2-** Şükretmek: Allah'ın verdiği nimet ve imkânları Allah'ın rızasına uygun şekilde kullanmak demektir. Sahip olunan şeylerin hakkının verilmesidir. Örneğin, hayvanların yedikleri yeme karşı et, süt veresi, ağaçlaarın meyve vermesi onların şükretmesidir.*

13. Vaktiyle Lokman oğluna öğüt vererek: "Ey yavrucuğum! Allah'a şirk koşma, kuşkusuz şirk koşmak çok büyük bir zulümdür." demişti.

14. İnsana, anne ve babasını vasiyet ettik. Onu, annesi zorluk üzerine zorluk içinde taşıdı. İki yıl boyunca ona süt verdi. Bana, anne ve babana şükret![1] Dönüş Bana'dır.

1- *Allah'ın verdiği nimetlerin, anne ve babanın sağladığı imkânların karşılığında, minnettar ol, sorumlu davran, ne gerekiyorsa onu yap.*

15. Eğer o ikisi, hakkında bilgin olmayan bir şeyi Bana ortak koşman için seninle mücadele ederlerse, o zaman onlara itaat etme. Dünyada onlarla güzel geçin. Bana yönelen kimselerin yoluna uy. Sonra dönüşünüz Bana'dır. O zaman yaptığınız şeyleri size haber vereceğim.

16. "Ey oğulcuğum! Yaptıkların bir hardal tanesi kadar olup da bir kayanın içinde veya gökyüzünde veya yer altında bile olsa, Allah onu meydana çıkarır. Kuşkusuz Allah, Bütün Ayrıntıları Bilen'dir, Her Şeyden Haberdar'dır."

17. "Ey oğulcuğum! Salatı ikame et[1], iyiliği öner, kötülükten sakındır.[2] Karşılaştığın zorluklara dayan. Bunlar kararlılık göstermen gereken şeylerdir."

1- *Gereği gibi namaz kıl. Veya destek ol. Ayetteki salat sözcüğüne, "yardımlaşmayı ve dayanışmayı sürdürmek, destek olmak" anlamı da, "namaz kılmak" anlamı da verilebilir.* ***2-*** *"Emr-i b'il-maruf nehy-i ani'l münker" yani iyiliği emret, kötülükten sakındır" deyimi, iyi olan şeyleri yapmayı kendine iş edin, ahlak edin; kötü olan şeylerden uzak dur, kötülükten sakın demektir. Bu deyim, "başkalarına iyilikleri buyurmak, kötülükleri yasaklamak" şeklinde değil; kişinin bizzat kendisini kötülüklerden uzak tutmayı ve iyi olan şeyleri yapmayı ilke edinmesi demektir.*

18. "İnsanları küçümseyerek yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Kuşkusuz Allah, kendisini beğenen ve övünüp duranları sevmez."

19. "Yürüyüşünde ölçülü ol; sesini alçalt. Seslerin en çirkini, eşeklerin sesidir."

20. Allah'ın, göklerde ve yerde olan her şeyi sizin hizmetinize sunduğunu, görünen görünmeyen[1] nimetleri sizin için bollaştırdığını görmüyor musunuz? Ne var ki kimi insanlar; bir bilgiye, bir yol göstericiye ve aydınlatıcı bir kitaba dayanmaksızın Allah hakkında tartışıyorlar.

***1-** Maddi ve manevi.*

21. Onlara, "Allah'ın indirdiği şeye uyun." dendiği zaman: "Hayır! Biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye uyarız." dediler.[1] Peki! Ya şeytan onları alevli ateşin azabına çağırmış olsa da mı?

***1-** Kur'an, Allah'ın; onun dışında olanların tamamı atalarındır. Kur'an'ın dışında her neye tabi oluyorsak, o "atalarımızı üzerinde bulunduğumuz şey"dir. Müşriklerin ataları, kendi dinlerini tahrif etmişlerdi, bizim atalarımız da bizim dinimizi tahrif ettiler.*

22. Kim muhsin[1] olarak, tüm varlığı ile Allah'a yönelirse, işte o, gerçekten en sağlam tutamağa tutunmuştur. İşlerin sonucu yalnızca Allah'a aittir.

***1-** İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.*

23. Kim de gerçeği yalanlayarak nankörlük ederse, artık onun nankörlüğü seni üzmesin. Onların dönüşü yalnızca Biz'edir. Yaptıkları şeyleri haber vereceğiz. Kuşkusuz Allah, sinelerde olanı en iyi bilendir.

24. Onları biraz yararlandırırız.[1] Sonra ağır bir azaba maruz bırakırız.

***1-** Dünya nimetlerinden az çok yararlandırırız.*

25. Eğer onlara: "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, kesinlikle "Allah." diyecekler. De ki: "Bütün övgüler Allah'a layıktır." Hayır, çokları bunu idrak etmezler.

26. Göklerde ve yerde olanlar, Allah'ındır. Allah, Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan'dır, Övgüye Değer Yegâne Varlık'tır.

27. Eğer yeryüzünde bulunan ağaçlar kalem olsaydı; deniz ve yedi deniz[1] daha ilave edilseydi, Allah'ın kelimeleri[2] tükenmezdi. Kuşkusuz Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir

__1-__ Yedi sayısı çokluk bildirmektedir. Yani "çokça deniz" anlamına gelmektedir. __2-__ "Allah'ın kelimeleri" deyimi "Allah'ın takdir edilmiş hükümleri" demektir. Allah'ın "ol emri" ile yarattığı şeyleri ve yaratma gücünü ifade etmektedir. Allah'ın sonsuz ilmi ve gücü vurgulanmaktadır. Buna "Allah'ın sözleri" anlamı verilmesi doğru değildir.

28. Sizin yaratılmanız ve ölümden sonra diriltilmeniz Allah için bir kişiyi yaratmak ve diriltmek kadar kolaydır. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Duyan, Her Şeyi Gören'dir.

29. Allah'ın; geceyi gündüze, gündüzü de geceye çevirdiğini görmüyor musun? Güneş'i ve Ay'ı buyruk altına aldı. Her biri belirlenmiş bir süreye kadar hareketini sürdürüyor. Kuşkusuz Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.

30. Çünkü Allah gerçeğin ta kendisidir. Ve onların, O'dan başka yakardıkları ise kesinlikle gerçek dışıdır. Kuşkusuz Allah, Çok Yüce'dir, Çok Büyük'tür.

31. Allah'ın nimeti[1] ile denizde yüzen gemileri görmüyor musunuz? Allah, bununla size ayetlerinden[2] göstermektedir. Kuşkusuz bunda sabreden[3] ve şükredenler[4] için dersler vardır.

__1-__ Allah'ın koyduğu yasalar sayesinde. __2-__ Yaratıcının varlığının ve gücünün göstergesi olan işaretleri. __3-__ Güçlüklere göğüs germesini bilen. __4-__ Allah'ın verdiği nimetleri, veriliş amacına uygun olarak değerlendirenler, onun karşılığını vermeye çalışanlar. Şükür, karşılık vermek demektir. Allah'a şükretmek demek; Allah'ın verdiği nimetlerin karşılığını vermek demektir. Onları Allah'ın rızasına uygun şekilde harcamak demektir.

32. Ve karanlık gölgeler gibi dalgalar onları sardığı zaman, dini O'na has kılarak Allah'a yalvarırlar. Ama onları karaya çıkarıp kurtardığı zaman, onlardan bir kısmı gerçek doğru yolu tutar. Ve Bizim ayetlerimizi ancak, tam hain ve tam nankör olanlardan başkası bile bile yalanlamaz.

33. Ey insanlar! Rabb'inize takvalı olun. Ve babanın çocuğuna hiçbir yarar sağlayamadığı, çocuğun da babasına hiçbir şey ile yarar sağlayamadığı günden sakının. Kuşkusuz Allah'ın uyarısı gerçektir. O halde dünya hayatı sizi aldatmasın. Ve sakın aldatıcı[1] sizi Allah ile aldatmasın.[2]

***1-** Şeytan, şeytani güçler, her türden aldatıcı. **2-** Allah'ın bağışlayıcılığına, merhametine güvendirerek kötülük yaptırmasın.*

34. Saatin[1] bilgisi, Allah'ın yanındadır. Ve O, yağmuru yağdırır, rahimde olanı bilir. Kimse yarın ne kazanacağını bilemez. Kimse nerede öleceğini de bilemez. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Bilen'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.

***1-** Kıyametin ne zaman kopacağı bilgisi.*

SECDE SÛRESİ

[İniş sırası: 75, Mekki, 30 ayet.
Adını 15. ayetteki "sücceden/secde edenler" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif. Lam. Mim.
2. Kendisinde şüphe olmayan bu Kitap'ın indirilişi, âlemlerin Rabb'indendir.
3. Yoksa, "Onu kendisi uydurdu" mu diyorlar? Bilakis! O, Rabb'inden bir gerçektir. Senden önce kendilerine bir uyarıcı gelmemiş olan halkı uyarman içindir. Umulur ki böylece onlar, doğru yolu seçerler.
4. O Allah ki; gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri altı günde[1] yarattı. Sonra arşa istiva etti.[2] Sizin O'ndan başka veliniz[3] ve şefaatçiniz yoktur. Hala öğüt almaz mısınız?

   1- *"Altı evrede, altı dönemde."* ***2-*** *Sonra yarattıklarını egemenliği altına aldı; düzenleyip, işleyiş yasalarını koydu. Sözcük olarak; arş, kral koltuğu, taht; istiva ise tahta kurulmak, oturmak demektir.* ***3-*** *Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

5. Gökten yere kadar işleri düzenler. Sonra miktarı sizin hesabınıza göre bin yıl süren bir gün[1] içinde işler O'na yükselir.[2]

1- *"Bin yıl" ve "bir gün" sözcükleri, "asırlarca süren" ve "bir an" anlamında zaman dilimini ifade etmektedir.* ***2-*** *Yeryüzünün işleyişini düzenleyen yasalar iptal olur.*

6. İşte O, görünmeyeni ve görüneni bilen Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

7. O ki yarattığı her şeyi en iyi şekilde yaratmıştır. İnsanı yaratmaya çamurdan başladı.

8. Sonra onun soyunu[1] bir özden, basit bir sudan[2], devam ettirdi.

1- *Üreyip çoğalmasını.* ***2-*** *Sperm.*

9. Sonra onu düzenledi ve ona ruhundan üfledi[1]. Size duyma yetisi, görme yetisi ve fuad[2] verdi. Ne kadar az şükrediyorsunuz!

1- *Ruh, esas itibarıyla "can" demektir. Ruh sözcüğü; "can", vücuda hayat veren cevher" demektir. Ne var ki Kur'an, ruh sözcüğünü vahiy anlamında kullanmaktadır. Zira vahiy, insana ve topluma hayat vermekte, insana ve topluma düzen vererek onları canlı ve diri tutmakta; onlara en iyi yaşantıyı sağlamanın yolunu göstermektedir. Ruh üfürme," bilgi ile bilgilendirmek demektir. Ruh üflenmesi, mecazi(değişmeceli) bir anlatımdır. Allah'ın gönderdiği vahiyle insana yol göstermesi, verdiği bilgi ile adeta ona hayat vermesi, onu en doğru şekilde yaşamaya yönlendirmesi anlamına gelmektedir. Ruh; diriltici, hayat verici, yol gösterici bilgiyi; üflemek te o bilginin aktarılması demektir.* ***2-*** *"Fuad" sözcüğüne gönül veya kalp olarak anlam verilmektedir. Oysaki bu ve daha pek çok ayette yer alan ve "kalp" veya "gönül" olarak çeviriye konu olan "fuad" sözcüğü; kavramanın, idrak etmenin, düşünmenin, akletmenin organı, merkezi anlamındadır. Ayrıca gönül, yararlı olmak, bir şeye ilgi duymak ve sorumlu olmak gibi anlamları da bulunmaktadır.*

10. Onlar: "Toprakta yok olup kaybolduktan sonra yeniden mi yaratılacağız?" dediler. Hayır; onlar, Rabb'lerine kavuşmayı yalanlıyorlar.

11. De ki: " Size vekil kılınan[1] ölüm meleği, sizi vefat ettirecek. Sonra Rabb'inize döndürüleceksiniz.[2]

1- *Sizden sorumlu olan.* ***2-*** *Ölüm, Kur'an'da Allah'a dönüş, Allah'a kavuşma olarak nitelendirilmektedir.*

12. Suçluları, Rabb'lerinin huzurunda başları öne eğilmiş olarak: "Rabb'imiz! Gördük ve dinledik, şimdi bizi dünyaya geri gönder de salihatı[1] yapalım. Biz, artık kesin bir şekilde inandık." derlerken bir görsen!

1- *Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

13. Eğer dileseydik, herkese elbette hidayetini verirdik.[1] Fakat Ben'den söz[2] hak oldu: "Cehennemi tamamen cin ve insanlardan dolduracağım."[3]

1- *Herkesi doğru yolu seçme mecburiyetinde bırakırdık. Ancak herkesi dilediği şeyi seçme konusunda serbest bıraktık. İnsanların, seçimlerinde özgür irade sahibi kılındıklarına dair Kur'an'da onlarca ayet var. Örneğin, 18/Kehf Suresi, 29. Ayet: De ki: "Hakk Rabb'inizdendir. O halde dileyen iman etsin, dileyen küfretsin…"*
2- *Herkesin yaptığının karşılığını göreceğine ve insanları yoldan saptıracağına dair ant içen şeytana (38/Sad Suresi, 71-78) verdiğim cevapta da belirttiğim gibi, "şeytana uyanların Cehennem'e gireceği ile ilgili" yaptığım uyarı gerçekleşti.* ***3-*** *Cehennem'in tamamını; şeytana uyan, doğru yoldan sapan, bilinen bilinmeyen ne kadar gerçeği yalanlayan nankör varsa, onlarla dolduracağım. Bir sonraki ayete bakılırsa, bu ayetle kast edilen şey açıklamaktadır.*

14. Öyleyse bu gününüzle karşılaşmayı unuttuğunuz[1] için tadın azabı. Kuşkusuz Biz de sizi unuttuk.[2] Yapmış olduklarınıza karşılık, sürekli olan azabı tadın.

1- *Hesap günü ile ilgili yaptığımız uyarıları dikkate almadığınız için.*
2- *Pişmanlığınızı, yalvarıp yakarmanızı dikkate almayacağız.*

15. Bizim ayetlerimize inananlar; kendilerine öğüt verildiği zaman saygı gösterirler[1] ve Rabb'lerini övgü ile yüceltirler. Onlar asla büyüklük taslamazlar.

1- *Kimi çevirilerde, bu cümleye; cümlede yer alan "harra" sözcüğüne "yere kapanma" anlamı verilerek; "Yere kapanarak secde ederler." şeklinde anlam verilmektedir. Oysaki "harra", sözcük olarak, çöktü, yıkıldı, yüksekten düştü anlamına gelmektedir. Dolayısı ile burada kast edilen şey tevazu göstermek, yanı saygı duymaktır.*

16. Onlar, yataklarından kalkarak korku ve ümit içinde dua ederler. Kendilerine verdiğimiz rızıklardan infak[1] ederler.

1- *İhtiyaç sahiplerine yardım ederler.*

17. Hiç kimse, yaptıkları iyi şeylerin karşılığı olarak, kendisini ne tür bir mutluluğun beklediğini bilmez.

18. Öyleyse, mü'min kimse "fasık"[1] olan kimse gibi midir? Elbette bunlar bir olmazlar.

1- *Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan. Hakk yoldan sapan.*

19. İnanan ve salihatı yapanlar[1], işte onlar için, yapmış olduklarından dolayı konaklama yeri olarak Cennetlerde ağırlanırlar.

1- *Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

20. Fasıklara gelince, onların barınağı ateştir. Her çıkmak istediklerinde, oraya yeniden iade edilirler. Ve onlara: "Yalanladığınız ateşin azabını tadın!" denir.

21. Onlara, büyük azaptan[1] önce, daha yakın[2] olan azaptan tattıracağız. Belki dönerler.[3]

1- *Ahiret.* ***2-*** *Dünya.* ***3-*** *Belki akıllarını başlarına alırlar, gerçeği kavrarlar.*

22. Rabb'inin ayetleri ile öğütlendiği halde, ondan yüz çeviren kimseden daha zalim kim vardır? Kuşkusuz Biz, suçlulara hak ettikleri cezayı vereceğiz.

23. Ant olsun ki Musa'ya Kitap verdik. Sakın ona kavuşmaktan[1] kuşku içinde olma. Onu[2] İsrailoğulları için yol gösterici yaptık.

1- *Musa'nın muhatap olduğu ilahi vahye muhatap olduğundan, aynı yolun yolcusu olduğundan.* ***2-*** *Tevrat'ı.*

24. Sabrettikleri[1] ve ayetlerimize tam bir bağlılık gösterdikleri için, onlardan buyruğumuzla doğru yola ileten önderler çıkardık.

1- *Direnip dayandıkları.*

25. Senin Rabb'in; Kıyamet Günü, anlaşmazlığa düştükleri şeylerde onların arasını ayırır.[1]

1- *Kimin haklı, kimin haksız olduğu konusunda kesin hükmünü verecek.*

26. Yaşadıkları yerlerde, daha önce gezip dolaşmış olan nice nesilleri yok etmiş olmamız, onları doğru yola iletmeye yetmedi mi? Kuşkusuz bunda nice ayetler[1] vardır. Hala söz dinlemeyecekler mi?

1- *Dersler, göstergeler, kanıtlar.*

27. Çorak araziye suyu sevk edip, onunla hayvanlarının ve kendilerinin yedikleri bitkileri çıkardığımızı görmüyorlar mı? Bundan ibret almaları gerekmez mi?

28. Eğer doğru kimselerseniz, "Bu fetih[1] ne zaman?" diyorlar.

1- *Karar, yargı zamanı; haklı ve haksızın belli olacağı Kıyamet Günü.*

29. De ki: "Gerçeği yalanlayan nankörlerin, fetih günü[1] inanmaları kendilerine bir yarar sağlamaz. Ve onlara süre de tanınmaz."

1- *Karar zamanı, hüküm günü, kıyamet günü.*

30. Artık onları kendi hallerine bırak ve olacakları bekle. Doğrusu onlar da bekleyenlerdir.

AHZAP SÛRESİ

[İniş sırası: 90, Medeni, 73 ayet.
Adını 20. ayetteki “el ahzap/kabileler” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Ey nebi! Allah’a takvalı ol.[1] Gerçeği yalanlayan nankörlere ve münafıklara uyma.[2] Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Bilen’dir, En İyi Hüküm Veren’dir.

1- *Allah’ın buyruklarını uygulamada azami özeni göster.* ***2-*** *Kâfirlerin ve münafıkların baskılarına boyun eğme, onlara ödün verme.*

2. Rabb’inden sana vahyedilen neyse yalnızca ona uy. Kuşkusuz Allah, yaptığınız şeylerden haberdardır.

3. Allah’a tevekkül[1] et. Vekil[2] olarak Allah yeter.

1- *Allah’a güven, O’na dayan; her türlü hazırlığı yaptıktan sonra sonucu Allah’a bırak.* ***2-*** *Her şeyin koruyucusu, yöneticisi, dayanağı ve kefili olan; varlığı ayakta tutan, sürdüren, koruyan kontrol altında tutan, rızkını ve hak ettiğini veren.*

4. Allah, hiç kimsenin bedenine iki kalp yerleştirmedi. Bedenlerini, annenizin bedeni gibi saydığınız[1] eşlerinizi, size anne yapmadı. Ve evlatlıklarınızı, sizin öz evladınız gibi saymadı. Bunlar, sizin söylediğiniz boş sözlerdir. Allah gerçeği söyler. Ve doğru yola O iletir.

1- *Zihar yapmak: Cahiliye döneminde bir kimsenin, hanımının sırtını annesinin sırtına benzeterek yemin etmesi ve böylece eşiyle ilişkiye girmeyi kendisine haram yapmasıdır.*

5. Onları[1] babalarına nispet edin.[2] Bu Allah'ın yanında daha adilcedir. Eğer babalarını bilmiyorsanız, artık onlar dinde kardeşleriniz ve sorumluluklarını üstlendiğiniz kimselerdir. Bilinçli olarak yaptığınız şeyler dışında, yanlışlıkla yaptıklarınızda sizin için bir günah yoktur. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- *Evlatlıklarınızı.* ***2-*** *Babalarının kim olduğunu onlara açıklayın ve çağırdığınız zaman babalarının adıyla çağırın.*

6. Nebi, inananlar için kendi canlarından daha yakındır. O'nun eşleri onların anneleridir. Aralarında aile bağı olanlar; Allah'ın Kitap'ına göre -evliyaya[1] yapılacak iyilik hariç- birbirlerine, diğer mü'minlerden[2] ve muhacirlerden[3] daha yakındırlar[4]. İşte bunlar Kitap'ta[5] kayıtlıdır.

1- *Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler.* ***2-*** *Medineli mü'minlerden.* ***3-*** *Hicret ederek Medine'ye gelmiş olanlardan.* ***4-*** *Önceliklidirler.* ***5-*** *Yasa gereğidir.*

7. Hani Biz, nebilerden kesin söz almıştık. Ve senden, Nuh'tan, İbrahim'den, Musa'dan ve Meryem oğlu İsa'dan, hepsinden sağlam söz aldık.

8. Ki, doğru kimselere, doğruluklarını sorsun.[1] Ve gerçeği yalanlayan nankörlere de acı verecek bir azap hazırladı.

1- *Sözüne bağlı kimselerin, sözlerine bağlılıklarını ortaya koysun.*

9. Ey iman edenler! Allah'ın size olan nimetlerini hatırlayın! Hani, üzerinize ordular gelmişti de Biz, onların üzerine rüzgar[1] ve göremediğiniz ordular göndermiştik. Allah, yaptıklarınızı görendir.[2]

1- *Fırtına.* ***2-*** *Ne kadar zor durumda olduğunuzu görmekteydi.*

10. Hani onlar, alttan ve üsten, her yönden size saldırmışlardı. Gözler kaymış, yürekler ağızlara gelmişti. Ve siz, Allah hakkında zan üzerine zanda bulunuyordunuz.[1]

***1-** Allah'ın ne yapacağına, yardım edip etmeyeceğine dair aklınızdan birçok düşünce geçiriyordunuz.*

11. Orada, inananlar sınava tabi oldular. Şiddetli bir sarsıntı ile sarsıldılar.

12. O zaman münafıklar ve kalplerinde hastalık olanlar, "Allah ve Rasulü bize boş vaatte[1] bulunmuş." diyorlardı.

***1-** Allah ve Rasul'ünün zafer sözü bir aldatmacaymış.*

13. Onlardan bir topluluk: "Ey Yesrib[1] halkı, sizin için burada duracak bir yer yok, hemen dönün. Yine onlardan bir grup da: "Evlerimiz gerçekten korumasızdır." diyerek Nebiden izin istiyorlardı. Oysaki evleri korumasız değildi. Onlar, savaştan kaçmak için bahane arıyorlardı.

***1-** Medine.*

14. Fakat onların üzerlerine, her bir taraftan girilip kuşatılsalardı ve sonra da fitne[1] çıkarmaları istenseydi, tereddüt etmeksizin bunu hemen yerine getirirlerdi.

***1-** Baskı ve işkence yapmaları. Düşmanla işbirliği yapmaları, müminlerle savaşmaları, yağma yapma ve kargaşa çıkarmaları istenseydi.*

15. Oysaki onlar, daha önce arkalarını dönüp kaçmayacaklarına dair Allah'a söz vermişlerdi. Allah'a verilen söz sorumluluktur.

16. De ki: "Eğer ölümden veya öldürülmekten kaçıyorsanız, kaçmak asla size yarar sağlamaz. Öyle olsa bile çok az faydalanırsınız."

17. De ki: Eğer Allah başınıza bir felaket getirmeyi dilese sizi kim koruyabilir? Veya size bir rahmet dilese…[1] Onlar, kendileri için Allah'tan başka bir veli[2] de bir yardımcı da bulamazlar.

***1-** Buna kim engel olabilir? **2-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir Yakın kişi, himaye eden, gözeten, dost.*

18. Allah, sizden engel[1] olmaya çalışanları ve kardeşlerine:[2] "Bize gelin."[3] diyenleri kesinlikle biliyor. Onların pek azı hariç savaşa gelmezler.

***1-** Savaşmaya gitmeye. **2-** Yandaşlarına. **3-** Bizimle birlikte hareket edin.*

19. Size karşı çok isteksizdirler. Fakat korku gelince, ölümden dolayı baygınlık çökmüş kimse gibi gözleri dönmüş olarak sana baktıklarını görürsün. Sonra korkuyu savınca, hayra[1] karşı kıskançlıkla sivri dilleriyle sizi incitirler. İşte onlar mü'min değiller. Allah yaptıklarını boşa çıkardı. Bu Allah'a kolaydır.

***1-** Mal ve ganimet.*

20. Onlar, düşman birliklerinin gitmediğini sanıyorlardı. Eğer birlikler gelseler[1], bedevi Araplar arasına karışıp, ne halde bulunduğunuzu sormak isterler[2]. Eğer sizin aranızda olsalardı, pek azı hariç, savaşmazlardı.

***1-** Düşman birlikleri tekrar saldıracak olsalar. **2-** Yenilgi haberlerinizi beklerler.*

21. Ant olsun ki, sizden Allah'a ve Ahiret Günü'ne kavuşmayı uman ve Allah'ı çokça ananlar için, Allah'ın Rasul'ünde iyi bir örnek vardır.

22. İnananlar, düşman birliklerini gördükleri zaman: "İşte bu, Allah'ın ve Rasul'ünün bize söz verdiği şeydir. Allah ve O'nun Rasul'ü doğru söyledi." Bu, onların yalnızca iman ve teslimiyetlerini arttırdı.

23. İnananlardan öyle erler[1] var ki; Allah'a, üzerine söz verdikleri şeylere bağlılık gösterdiler. Böylece onlardan bir kısmı verdiği sözü yerine getirdi, bir kısmı da beklemektedir.[2] Verdikleri sözden asla dönmediler.

***1-** Yiğitler. **2-** Bir kısmı savaşarak can verdi, bir kısmı da sırasını beklemektedir.*

24. Allah, doğru kimseleri, doğruluklarından dolayı ödüllendirecek, münafıkları, dilerse cezalandıracak veya tövbelerini kabul edecektir. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

25. Allah, gerçeği yalanlayan nankörleri hiçbir yarar elde etmeden kinleriyle geri çevirdi. Ve Allah, inananlara savaşta yeterli geldi. Allah, Mutlak Güç Sahibi'dir, Mutlak Üstün Olan'dır.

26. Allah, Kitap Ehli'inden düşmanlara yardım edenleri kalelerinden indirdi. Ve yüreklerine korku saldı. Bir kısmını öldürüyor, bir kısmını esir alıyordunuz.

27. Sizi, onların yerlerine, yurtlarına, mallarına ve hiç ayak basmadığınız yerlere mirasçı yaptı. Allah, Her Şeye Güç Yetiren'dir.[1]

***1-** Bu ayetlerin, Hicretin 5. Yılında gerçekleşen Hendek savaşını konu edindiği söylenmektedir.*

28. Ey Nebi! Eşlerine de ki: "Eğer dünya hayatını ve onun güzelliklerini istiyorsanız, gelin sizi yararlandırayım.[1] Ve sizi güzellikle boşayayım."

***1-** Nafakanızı, geçimliğinizi.*

29. "Eğer Allah'ı, Rasul'ünü ve Ahiret Yurdu'nu istiyorsanız, kuşkusuz Allah, sizden Muhsin[1] olan kadınlar için büyük bir ecir[2] hazırlamıştır."

***1-** İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan. **2-** Ödül, karşılık.*

30. Ey Nebi'nin hanımları! Sizden kim açık bir fuhuş[1] yaparsa, onun azabı iki kat arttırılır. Ve bu Allah'a göre pek kolaydır.

1- *İsyankârlık, aşırılık. Fuhuş, sözcük olarak aşırılık demektir. Hangi konu ve alanda olursa olsun, yapılan her aşırılığı kapsamaktadır. (Fuhuş sözcüğü, "el" takısı(belirlilik takısı) almamışsa "isyankârlık"; "el" takısı(belirlilik takısı) almışsa, "hayâsızlık" anlamında kullanılmaktadır.)*

21. Bölümün Sonu

31. Ve sizden kim Allah'a ve Rasul'üne içtenlikle uyar ve salih[1] olanı yaparsa ona da iki kat ödül veririz. Ayrıca ona cömertçe bir rızık hazırlamışızdır.

1- *Arı, saf, temiz, iyi, erdemli, dürüst.*

32. Ey Nebi'nin hanımları! Siz sıradan bir kadın değilsiniz. Eğer takvalıysanız,[1] yabancı erkeklerle edalı[2] bir üslupla konuşmayın. Zira kalbinde kötülük olan bir kimse buna yanlış anlam yükleyebilir. Sözün maruf[3] olanını söyleyin.

1- *Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.* ***2-*** *Yumuşak sesle.* ***3-*** *Doğru, iyi ve yararlı kabul edilen toplumsal değer yargılarına ve vahye uygun olan.*

33. Evlerinizde vakarlı olun.[1] Cahiliye dönemindeki gösteriş gibi gösteriş yapmayın. Salâtı[2] ikame edin, zekatı[2] verin. Allah'a ve Rasul'üne itaat edin. Ey Nebi'nin ailesi! Allah sizden her türlü kirliliği giderip sizi tertemiz kılmak istiyor.

1- *Yaşam biçiminize özen gösterin. Çevirilerde, "Vakarlı olma (vekarna)" buyruğuna, çoğunlukla "evinizde oturun" diye anlam verilmektedir. Oysaki ayette oturmaktan söz eden herhangi bir ibare bulunmamaktadır. Ayet, evde oturmaktan değil, vakarlı olmaktan söz etmektedir.* ***2-*** *"Salatı ikame etmek, zekâtı vermek" bir terkip olarak; şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelmek, O'na kulluk etmek ve bunu arınmış, temizlenmiş bir benlikle yapmak demektir.*

34. Evlerinizde okunmakta olan Allah'ın ayetlerini ve hikmetini[1] aklınızdan çıkarmayın. Kuşkusuz Allah, Bütün Ayrıntıları Bilen'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.

1- Yasa, yargı, karar, emir, ilke ve kurallarını.

35. Müslüman erkekler ve Müslüman kadınlar, mü'min erkekler ve mü'min kadınlar, adanmış erkekler ve adanmış kadınlar,[1] sadık erkekler ve sadık kadınlar, sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, huşulu[2] erkekler ve huşulu kadınlar, sadaka veren erkekler ve sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, ırzlarını koruyan erkekler ve ırzlarını koruyan kadınlar ve Allah'ı çok zikreden erkekler ve Allah'ı çok zikreden kadınlar[3]; Allah, onlar için bağışlanma ve büyük bir ödül hazırlamıştır.

***1-** Kendilerini Allah'a adamış.* ***2-** Allah'a içtenlikle, samimiyetle yönelen.* ***3-** Allah'ın buyruklarını dikkate alan, Allah'ı akıllarından çıkarmayan.*

36. Allah ve Rasul'ü bir konuda karar verdiği zaman, hiçbir inanan erkek ve inanan kadın için, o konuda tercih hakkı yoktur. Kim Allah'a ve Rasul'üne asilik ederse o, açık bir sapkınlıkla sapmış olur.

37. Hani sen, Allah'ın kendisine bağışta bulunduğu ve senin de kollayıp gözettiğin kimseye, "Eşini yanında tut ve Allah'a takvalı davran." diyordun. İnsanlardan çekindiğin için, Allah'ın açığa vuracağı şeyi içinde saklıyordun. Oysaki esas çekinilmesi gereken Allah'tır. Sonra Zeyd, ondan ayrılınca, senin onunla evlenmeni istedik ki, evlatlıkların, kendilerinden boşandıkları kadınların evlenmelerinde, inananların üzerinde bir güçlük olmasın diye. İşte Allah'ın emri böylece yerine gelmiş oldu.

38. Nebi, Allah'ın emri gereği bir şeyi yapmasından dolayı suçlanamaz. Bu, daha önceki toplumlarda da geçerli olan Allah'ın yasasıdır. Allah'ın emri, kesinleşmiş bir yazgıdır.

39. Onlar, Allah'ın mesajını iletirler ve O'na huşu[1] duyarlar ve Allah'tan başka hiç kimseye huşu duymazlar. Allah, hesap görücü olarak yeter.[2]

1- *Allah'a karşı içten saygı duyan, içtenlikli olan, canı gönülden Allah'a yönelen, alçak gönüllü, bilinçli ve duyarlı olan.* ***2-*** *Hesap verilecek tek merci Allah'tır.*

40. Muhammed içinizden hiç birinizin babası değildir; fakat Allah'ın rasul'ü[1] ve nebilerin[1] sonuncusudur. Allah, her şeyi en iyi bilendir.

1- *Nebi sözcüğü, nebe/haber sözcüğünden türemiştir. "Muhbir/haberci" demektir. Kur'an, nebi sözcüğünü, yalnızca önemli haberler hakkında kullanmıştır. Nebi, "önemli haberleri veren" kişi demektir. Bu sözcük, yalnızca nebileri ifade etmek için kullanılmıştır. Zira nebiler, sıradan haberleri değil, hiçbir şeyin kendisi kadar önemli olamayacağı Allah'ın vahyini haber vermektedirler. Rasul, gönderilen/elçi demektir. Belli bir amaç için, başkalarına bilgi ve haber götürmek için görevlendirilen kişi demektir. Kur'an bu sözcüğü; Allah'ın, kullarına, haberlerini ulaştırması için seçtiği kişi" anlamında kullanmıştır. Dolayısı ile "işlevsellik" bakımından rasul ve nebi arasında bir fark yoktur.*

Rasul ile Nebi arasındaki fark: Bir kimse rasul/elçi olarak atanmışsa, onda nebilik görevi de vardır. Zira elçilik görevi olmadan, haber iletme işi olamaz. Rasul, " görev", nebi de "görevli", "haberi getiren" demektir. Rasul/elçi sözcüğü, nebilik dışında da birçok konuda Kur'an'da yer almaktadır. Örneğin can alıcı melekler için de rasul/elçi sözcüğü kullanılmıştır. Haber bittiğine(artık vahiy inzal olamayacağına) göre rasullük/elçilik de bitmiştir. Kimilerinin, nebiliğin bittiğini ancak elçiliğin sürdüğünü ileri sürmeleri tam bir sapkınlıktır. Zira vahiy olmadan elçilik olmaz; haber olmadan, haberci olmaz.

41. Ey iman edenler! Çok anışla Allah'ı anın.

42. O'nu sabah akşam[1] tesbih[2] edin.

1- Sürekli. Bütün bir gün. Sabahtan akşama. 2- Tesbih, Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, bütün mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranması ve Yaratıcının tüm nitelikleri ile tanınması ve tanıtılması etkinliğidir. Allah'ı tesbih etmek; O'nu şirk içeren her türlü düşünce ve inançtan arındırarak, Kendisine özgü nitelikleri ile yüceltmek demektir. (20/ Taha, 130). Tesbihi, namazda tesbih çekmeye indirgemek bidat ve hurafedir.

43. Allah ve melekleri, sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için size salat[1] etmektedir. O, inananlara karşı çok merhametlidir.

1- Destek olmaktadır, yardım etmektedir.

44. O'na kavuşacakları gün, "selam[1]" ile karşılanırlar. Onlar için cömertçe ödül hazırlanmıştır.

1- Esenlik ve güven.

45. Ey Nebi! Biz seni tanık, müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik.

46. O'nun izni[1] ile Allah'a çağıran ve aydınlatan bir kandil[2] olarak.

1- Allah'ın bilgisine göre, Allah'ın bilgisi gereği. Allah'ın bilgisi dâhilinde. 2- Aydınlatıcı.

47. İnananları müjdele! Onlar için Allah'tan büyük bir lütuf vardır.

48. Gerçeği yalanlayan nankörlere ve münafıklara boyun eğme, onların baskılarına aldırma. Allah'a tevekkül[1] et. Vekil[2] olarak Allah yeter.

1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma. 2- Her şeyin koruyucusu, yöneticisi, dayanağı ve kefili olan; varlığı ayakta tutan, sürdüren, koruyan kontrol altında tutan, rızkını ve hak ettiğini veren.

49. Ey iman edenler! Mü'min kadınları nikâh edip, sonra onlara dokunmadan boşarsanız, onların iddet süresince beklemelerini isteme hakkınız yoktur. Böyle bir durumda onları hemen yararlandırın[1] ve güzellikle ayrılın.

1- Tazminatlarını verin, bağışta bulunun.

50. Ey Nebi! Biz, ecirlerini[1] verdiğin eşlerini ve savaşlarda Allah'ın ganimet olarak sana verdiği sağ elinin sahip olduklarını[2], sana helal kıldık. Seninle birlikte hicret eden amcanın kızları, halanın kızları, dayının kızları, teyzenin kızları ve kendisini Nebiye hibe[3] edip de nebinin de nikâhlamayı uygun gördüğü mü'min kadınları -ki bu yalnızca sana özgüdür- sana helal kıldık. Onlara[4] zevceleri ve ellerinin sahip oldukları[2] konusunda neyi farz kıldığımızı biliriz. Bu durum senin için bir güçlük olmasın diyedir. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- *Mehirlerini.* ***2-*** *"Sağ ellerinizin sahip olduğu" deyimi, "güç yolu ile üzerinde tasarruf etme hakkına sahip olduğunuz" anlamına gelmektedir. Diğer bir anlatımla; antlaşma yoluyla sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmakla yükümlü olunanlar, meşru şekilde sahip olunanlar, üzerlerinde hak sahibi olunanlar gibi anlamlara gelmektedir. Bu deyimle, esas olarak kast edilen şey, bakımları ve sorumlulukları üstlenilerek sahip olunan savaş esirleri ve o günün cahiliye döneminin bakayası/kalıntısı olarak kalan cariyeler ile ancak nikâh yapılarak birlikte olunabileceğidir. Kur'an; kim olursa olsun, nikâh yapılmaksızın ilişkiye girmeyi zina olarak tanımlamaktadır.* ***3-*** *Kendisini Nebi'nin yoluna adayan, onun için her şeyinden vaz geçen. Kendisini Nebi'ye bağışlayan. Mehir talebinde bulunmayan.* ***4-*** *Senin dışındaki mü'minlere.*

51. Onlardan dilediğini ertelersin, dilediğini yanına alırsın.[1] Bıraktıklarından[2], istediğini yanına almanda senin için bir sakınca yoktur. Bu, onların gözlerinin aydın olması[3] ve hüzünlenmemeleri ve kendilerine verdiğinle hoşnut olmaları için en uygun olanıdır. Allah, kalplerinizde olanı bilmektedir. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, Çok Şefkatli'dir.

1- *Birlikte olma sıralarını değiştirebilirsin.* ***2-*** *Bir süre uzak kaldıklarından.* ***3-*** *Sevinmeleri.*

52. Bundan sonra kadınlar ve zevcelerinden birini -iyi birisi olması hoşuna gitse bile- değiştirmen sana helal olmaz.[1] Ancak sağ ellerinin sahip olduğu hariç. Allah, her şeyi gözetleyip denetleyendir.

***1-** Artık başka biriyle evlenemezsin.*

53. Ey iman edenler! Nebinin evlerine, yemeğe müsaade edilmiş olmasının dışında vakitli vakitsiz izinsiz girmeyin. Ama çağrılmışsanız o başka. Yemeği yiyince de söze dalıp oyalanmayın, hemen dağılın. Doğrusu bu haliniz Nebi'yi rahatsız ediyor, o sizden çekindiği için bir şey demiyor. Allah ise gerçeği açıklamaktan çekinmez. Onlardan bir şey isteyeceğiniz zaman da hicap[1] arkasından isteyin. Bu sizin kalpleriniz için de onların kalpleri için de daha uygundur. Allah'ın Rasulü'ne rahatsızlık vermeniz ve kendisinden sonra da eşleriyle evlenmeniz asla olacak bir şey değildir. Bu buyruklara uymamanız Allah'ın yanında büyük günahtır.

***1-** Perde. (Kapı yerine kullanılan perde. O günün koşullarında iç odalarda kapı olmadığı için, kapı olarak perde kullanılmaktaydı.) Hicap, iki şey arasına girerek, birini diğerinden koruyan, saklayan nesneyi ifade etmektedir. Bu kullanıldığı yere göre somut bir şey olabileceği gibi, edep, hayâ gibi soyut bir şey de olabilir. Burada kast edilen şey; aile ortamının ve kişinin özel hayatının mahremiyetinin korunmasıdır. Müsaade istenmeden, haberdar etmeden özel alanlara girilmemesidir. Ev ortamında, başkalarının gördüklerinde uygun olmayacak bir kıyafet ve durumla karşılaşmaya karşı bu bir uyarıdır. Hicap aynı zamanda edepli olmayı da ifade etmektedir. Bunun cinsiyetler arası insanî görüşmeleri kısıtlayan bir uyarı olarak algılanması doğru değildir.*

54. Bir şeyi açığa vursanız da gizleseniz de şunu bilin ki; kuşkusuz Allah, Her Şeyi En İyi Bilen'dir.

55. Nebi eşlerine; babaları, oğulları, kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, hemcinsleri ve sağ ellerinin sahip oldukları[1] ile serbestçe görüşmelerinde bir sakınca yoktur. Allah'a karşı takva[2] sahibi olun. Kuşkusuz Allah, Her Şeye Tanık'tır.

1- *"Sağ ellerinizin sahip olduğu" deyimi, "güç yolu ile üzerinde tasarruf etme hakkına sahip olduğunuz" anlamına gelmektedir. Diğer bir anlatımla; antlaşma yoluyla sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmakla yükümlü olunanlar, meşru şekilde sahip olunanlar, üzerlerinde hak sahibi olunanlar gibi anlamlara gelmektedir. Bu deyimle, bakımları ve sorumlulukları üstlenilerek sahip olunan savaş esirleri ve o günün cahiliye döneminin bakayası/kalıntısı olarak kalan cariyeler ile ancak nikâh yapılarak birlikte olunabileceğidir. Kur'an; kim olursa olsun, nikâh yapılmaksızın ilişkiye girmeyi zina olarak tanımlamaktadır.* ***2-*** *Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya/güvenceye almak.*

56. Kuşkusuz Allah ve melekleri, Nebi'ye salat[1] ederler. Ey iman edenler! Siz de O'na salat[1] edin. Tam bir bağlılıkla salat[1] edin.

1- *Destek olun, yardım edin. Allah ve melekleri, nebiye destek oluyorlar, siz de ona destek olun.*

57. Allah ve Rasul'üne eziyet edenlere, Allah, dünya ve ahirette lanet etti. Ve onlar için alçaltıcı bir azap hazırladı.

58. Mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara yapmadıkları bir şey nedeniyle eziyet eden kimseler, bu durumda iftira ve apaçık günah yüklenmiş oldular.

59. Ey Nebi! Eşlerine, kızlarına ve inananların kadınlarına söyle, üzerlerine[1] cilbablarını (celabib)[2] örtünsünler. Bu, onların bilinmeleri[3] ve eziyet edilmemeleri[4] için daha uygundur. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- *Dışarı çıkarlarken.* ***2-*** *Cilbab, söylendiği gibi, kadını tepeden tırnağa örten bir giysi türü değil, o günün toplumunda İffetli, hür Arap kadınlarını, cariyelerden ayırt eden bir kıyafet çeşididir. Hür kadınların dışarı çıktıklarında giydiği bir çeşit "üstlük" demektir.* ***3-*** *İffetli, hür kadın olduklarının anlaşılması.* ***4-*** *Sarkıntılık yapılarak incitilmemeleri.*

60. Eğer, münafıklar, kalplerinde hastalık bulunanlar, şehirde yalan ve kötü haber yayanlar bu davranışlarına son vermezlerse, ant olsun ki, seni onlara musallat ederiz de seninle bir arada daha fazla kalamazlar.

61. Lanetlenmiş kimseler olarak, nerede rastlansalar yakalanıp, öldürülürler.[1]

***1-** Müslümanların morallerini bozup, onları panikleterek bozguna uğramalarını sağlamak için Nebi'nin savaşta öldüğü türden ve benzeri yalan haberlerle bozgunculuk yapanlardan söz edilmektedir.*

62. Gelmiş geçmiş olanların tamamı[1] hakkında Allah'ın sünneti[2] budur. Ve Allah'ın sünnetinde asla bir değişiklik bulamazsın.

***1-** Gelmiş geçmiş bütün bozguncular için. **2-** Allah'ın yasası.*

63. İnsanlar sana Sa'at'ten[1] soruyorlar. De ki: "Onun bilgisi yalnızca Allah'ın yanındadır. Ne bilirsin belki de o Sa'at yaklaşmıştır.

***1-** Kıyametin kopuş anı.*

64. Allah, gerçeği yalanlayan nankörlere lanet etmiştir.[1] Onlar için alevli ateşi hazırlamıştır.

***1-** Rahmetinden uzaklaştırmıştır.*

65. Orada sürekli kalıcıdırlar. Orada bir koruyucu ve yardımcı bulamazlar.

66. Yüzlerinin ateşin içinde bir taraftan bir tarafa çevrileceği gün: "Keşke biz, Allah'a ve Rasul'e itaat etseydik." derler.

67. "Ey Rabb'imiz! Biz büyüklerimize ve beylerimize[1] uyduk, onlar da bizi yanlış yola saptırdılar."

***1-** Dinde ileri gidenlerimize, önderlerimize.*

68. "Rabb'imiz! Onlara iki kat azap ver ve onları büyük bir lanete uğrat.[1]"

***1-** Rahmetinden tamamen uzaklaştır.*

69. Ey iman edenler! Musa'ya eziyet eden kimseler gibi olmayın! Allah; O'nu, onların söylediklerinden[1] temize çıkardı. O, Allah'ın yanında yüzü ak olan biriydi.

***1-** Suçladıkları şeylerden.*

70. Ey iman edenler! Allah'a takvalı[1] davranın ve daima doğruyu söyleyin;

__1-__ Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya/güvenceye alın.

71. Ki yaptıklarınızı sizin için düzeltsin[1], suçlarınızı bağışlasın. Her kim Allah'a ve Rasul'üne itaat ederse en büyük kurtuluşla kurtuluşa ermiş olur.

__1-__ Yanlışlarınızı düzeltsin, eksiklerinizi tamamlasın.

72. Biz, emaneti[1] göklere, yere ve dağlara sunduk. Onu taşımaya yanaşmadılar[2]. Ondan korktular.[3] Onu insan taşıdı. O, çok zalim ve çok cahildir.[4]

__1-__ İrade sahibi olmayı, iradesiyle hareket etmeyi, dilediğini yapabilme özgürlüğünü. __2-__ İrade sahibi olmaktan çekindiler. __3-__ Emanetin, göklere, yerlere ve dağlara sunulması mecazi bir ifadedir. Bununla emaneti yüklenmenin, yani irade sahibi olmanın ne denli önemli bir sorumluluk olduğu anlatılmak istenmektedir. __4-__ Bu niteleme, insanların tamamını kapsayan bir niteleme değildir; yüklendiği sorumluluğun gereğini yerine getirmeyen insanlar içindir. Zira yüklendiği sorumluluğun gereğini yerine getirmeyen insan, büyük bir cehaletle hem kendisine hem de dışındaki âleme büyük bir haksızlık yapmaktadır.

73. Bu, Allah'ın münafık erkekleri ve kadınları, müşrik erkekleri ve kadınları cezalandırması ve mü'min erkeklerin ve kadınların tövbelerini kabul etmesi içindir.[1] Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

__1-__ Allah, iradelerini kötüye kullanan, sorumluluklarının gereğini yerine getirmeyen, münafık ve müşrik olanları cezalandıracaktır. Buna karşılık iradesini iyiden yana kullanan, sorumluluklarının gereğini yerine getirerek mü'min olanların bu sorumluluklarını yerine getirirken işlemiş oldukları hatalardan dolayı yaptıkları tövbeleri kabul edecek, günahlarını bağışlayacaktır. Bu ayet, bir önceki ayetin devamı niteliğinde olup, aynı zamanda "emanetten" kast edilen şeyin, insana verilen "irade" olduğunu da açıklamaktadır. Emanetin; göklere, yere ve dağlara teklif edilmesi temsili bir anlatım olup, ne denli bir sorumluluk gerektirdiğinin önemini vurgulamaktadır.

SEBE SÛRESİ

[İniş sırası: 58, Mekki, 54 ayet.
Adını 15. ayetteki "sebe/Yemen'de bir bölge" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Hamd[1], göklerde ve yerde olan şeyler kendisine ait olan Allah içindir. Hamd, ahirette de O'na aittir. O, En İyi Hüküm Veren'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.
__1-__ Övgünün tamamı.

2. O, yere gireni ve ondan çıkanı, gökten ineni ve ona yükseleni bilir. O, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

3. Gerçeği yalanlayan nankörler: "Bize o Sa'at[1] gelmeyecek." dediler. De ki: "Bilakis! Gaybı bilen Rabb'ime ant olsun ki, o kesinlikle size gelecektir. Göklerde olsun, yerde olsun zerre kadar da olsa hiçbir şey O'ndan gizli kalmaz. En küçüğünden en büyüğüne kadar her şey Kitab-ı Mubin'dedir.[2]
__1-__ Kıyametin kopması. __2-__ Apaçık kitap. Allah'ın ezeli ilmi.

4. O gün; iman edip, salihatı yapanları ödüllendirecektir. Onlar için bağışlanma ve cömertçe rızık vardır.

5. Ayetlerimizi etkisiz bırakmak için çalışanlar; işte onlar, onlar için elem verici kötü bir azap vardır.

6. Kendilerine ilim[1] verilmiş olanlar[2], Rabb'inden sana indirilenin yegâne gerçek olduğunu ve onun; Aziz'in, Hamid'in[3] yoluna ilettiğini görüyorlar.

***1-** Vahiyle bilgilendirilmiş olan. **2-** Ehl-i Kitap. (10/Yunus, 94: Eğer sana indirdiğimizden şüphe ediyorsan, senden önce kitap okuyanlara sor! Ant olsun ki Rabb'inden sana gelen haktır. Sakın şüphe edenlerden olma.) **3-** Yüce, Güçlü ve Övgüye Değer Yegâne Varlık.*

7. Gerçeği yalanlayan nankörler, alayımsı bir şekilde : "Çürüyüp, lime lime parçalandığınız zaman, sizin yeniden dirileceğinizi haber veren bir adamı size gösterelim mi?" dediler.

8. Bu adam, ya uydurduklarını Allah'a dayandırıyor ya da cinnet geçiriyor! Hayır, aslında ahirete inanmayanlar, çaresizlik ve derin bir sapkınlık içindedirler.

9. Onlar, göklerde ve yerde, önlerinde ve arkalarında olanları görmediler mi? Dilersek onları yere geçiririz. Veya gökten üzerlerine parçalar düşürürüz. Bunlarda[1] yönelen[2] her kul için ayet[3] vardır.

***1-** Göklerde ve yerde olanlar. **2-** Bütün benliği ile Allah'a yönelen. **3-** Kanıt.*

10. Ant olsun ki, katımızdan Davud'a bir fazilet[1] verdik. Ey dağlar ve kuşlar! Onunla beraber övgüyü tekrarlayın. Ve onun için demiri yumuşattık.[2]

***1-** Üstünlük, ayrıcalık. **2-** Demiri eritmeyi ve işlemeyi; kendisini korumayı ve savunmayı öğrettik.*

11. Bedeni örten zırhlar yap. Bağlantılarını güzel şekilde tasarla. Salihatı[1] yapın. Ben, yaptıklarınızı bütün gerçeğiyle görenim.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

12. Sabahleyin bir aylık yol gitmeyi, akşamleyin bir aylık yoldan geri dönmeyi sağlayan rüzgâr[1], Süleyman içindi. Ve erimiş bakır madenini ona sel gibi akıttık. Ve cinlerden[2], Rabb'inin izni ile onun elinin altında çalışanlar vardı. Onlardan kim emrimizden çıkacak olsa, ona alevli ateşin azabından tattırdık.

***1-** Yürümeyle bir ay sürecek mesafeyi rüzgârın sayesinde gemilerle bir günde almayı sağladık. **2-** Süleyman'ın yönetiminde çalışan, yetenekli, bilgili ve ileri düzeyde usta olan yabancı uyruklu kimseler.*

13. Onlar, ona dilediği gibi mabetler[1], model örnekler, havuz büyüklüğünde çanaklar[2] ve sabit[3] kazanlar yapıyorlardı. Ey Davud ailesi! Şükür için çalışın. Ama kullarım içinde şükreden çok azdır.

***1-** Mescitler, saraylar, binalar. **2-** Büyük yelkenliler, tekneler. **3-** Taşınamayacak büyüklükte.*

14. Onun ölümünü gerçekleştirdiğimiz zaman; ölümünü, değneğini yiyen "debbetulard"dan[1] başka bir şey ortaya çıkarmadı. Yere kapandığında ortaya çıktı ki; cinler[2] o gaybı[3] bilselerdi, o alçaltıcı azap[4] içinde kalmazlardı.

***1-** Yer kurdu. **2-** Süleyman'ın yönetiminde çalışan, yetenekli, bilgili ve ileri düzeyde usta olan yabancı uyruklu kimseler. **3-** Süleyman'ın ölmüş olduğunun bilgisini. **4-** Ağır işçilik koşullarında çalışma zorunluluğu.*

15. Ant olsun ki, Sebe'lilerin yaşadıkları yerde bir ayet[1] vardı: Sağda ve Solda iki cennet![2] Rabb'inizin rızkından yiyin ve O'na şükredin.[3] Temiz bir belde ve çok bağışlayıcı bir Rabb!

***1-** Kanıt, belge. **2-** Bahçe. **3-** O'nun size verdiği nimet ve imkânların karşılığını; O'nun istediği şekilde harcayarak verin. O rızıktan ihtiyaç sahiplerine verin. İhtiyacı olanlara yardım edin.*

16. Onlarsa yüz çevirdiler[1]. Biz de üzerlerine su seddinin suyunu salıverdik. Ve iki cennetlerini[2], acı meyveli ağaçlara, meyvesiz ağaçlara ve az miktarda sedir ağacı bulunan iki cennete[2] çevirdik.

***1-** Karşılığını vermediler. **2-** İki bahçelerini.*

17. Bu, gerçeği yalanlayarak nankörlük etmeleri nedeniyle, onları cezalandırmamızdır. Biz, yalnızca nankörleri cezalandırırız.

18. Sebe'lilerle bereketli kıldığımız şehirler arasına birbirlerine yakın kasabalar yaptık. "Buralarda geceleri ve gündüzleri güvenli olarak yolculuk yapmaları için onlara ulaşım yolları düzenledik.

19. Fakat onlar: "Rabb'imiz! Yolculuk mesafelerimizi uzat.[1]" dediler ve kendilerine zulmettiler. Biz de onları dillerde dolaşan sözler[2] yaptık. Ve onları tamamen parça parça dağıttık. Kuşkusuz bunda çok sabredenlerin ve çok şükredenlerin tamamı için kesinlikle ayetler[3] vardır.

1- *Verilen nimetlerle yetinmeyerek daha çok kazanmak için, ihtiyaç sahiplerini daha çok soymak için, çok konaklama yerleri ve uzun yolculuklar istediler.* ***2-*** *Nesilden nesile aktarılan efsane.* ***3-*** *İşaretler, göstergeler.*

20. Ant olsun ki, iblis onlar hakkındaki beklentisini gerçekleştirdi. İnananlardan oluşan bir topluluk hariç, hepsi ona uydular.

21. Aslında iblisin onlar üzerinde bir sultanlığı[1] yoktu. Fakat Biz, ahirete iman edenle ondan kuşku duyanı ayırt edeceğiz. Senin Rabb'in Her Şeyi Gözetip Koruyan'dır.

1- *Yetkilendirilmiş değildi, zorlayıcı gücü yoktu.*

22. De ki: "Allah'ın yanı sıra değer verdiklerinize yakarın! Onlar, göklerde ve yerde zerre kadar bir şeye sahip değildirler. Onların, Göklerin ve yerin yaratılmalarında bir payları yoktur. Ve Allah'ın, onların yardımına ihtiyacı da yoktur.

23. O'nun yanında şefaat, yalnızca izin verdiği kimseye fayda verir.[1] Kalplerindeki korku giderilince: "Rabb'imiz ne buyurdu?" derler. "Gerçeği." derler. Ve O, Çok Yüce'dir, Çok Büyük'tür.

1- *Bu ayet, genellikle yanlış çeviriye konu edinilen bir ayettir. Ayet; "şefaat edecekten" değil, "şefaat edilecekten" söz ettiği halde; ayete, genellikle birilerine şefaat etme hakkı verilecekmiş gibi anlam verilmektedir. Oysaki ayette, kimlerin şefaat edeceği değil, kimlere şefaat edileceği bildirilmektedir. Ne var ki; gerçeği saptırmak için veya bilmeyerek bu ayete, "Kendisine izin verdiği kimseden başkasının şefaati fayda vermez." şeklinde anlam verilerek, İslam inancında "şefaat" varmış gibi gösterilmek istenmektedir. Oysaki "şefaat inancı" Kur'an'a göre kesinlikle şirktir.*

24. De ki: "Göklerden ve yerden sizi rızıklandıran kimdir?" De ki: "Allah." Ya siz ya da biz doğru yoldayız veya ya biz ya da siz açıkça bir sapkınlık içindeyiz.

25. De ki: "Bizim yaptığımız suçlardan siz sorumlu tutulmazsınız. Ve biz de sizin yaptıklarınızdan sorumlu tutulmayız."

26. De ki: "Rabb'imiz hepimizi bir araya toplayacak sonra da aramızda adaletle yargıda bulunacaktır. O; En Adil Yargıç'tır, Her Şeyi Bilen'dir."

27. De ki: "O'na ortak kabul ettiklerinizi bana gösterin! Asla böyle bir şey olamaz. O, Allah ki; Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

28. Biz, seni bütün insanlığa yalnızca müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Ne var ki insanların çoğu bu gerçeği anlamıyorlar.

29. "Eğer doğru söylüyorsanız, bizi tehdit ettiğiniz uyarı ne zaman?" diyorlar.

30. De ki: "Size yapılan uyarının bir zamanı vardır. Ondan, bir saat bile geri de kalmazsınız ileri de geçemezsiniz."

31. Gerçeği yalanlayan nankörler, "Biz ne bu Kur'an'a, ne de ondan önce gelene asla inanmayacağız." dediler. Sen bu zalimleri, Rabb'leri huzuruna çıkarıldıklarında nasıl birbirlerine sataştıklarını bir görsen! Güçsüzler, büyüklük taslayan kimselere, "Eğer siz olmasaydınız, biz kesinlikle inananlar olurduk." derler.

32. Büyüklük taslayanlar, güçsüz bırakılmışlara: "Size doğru yol gösterildiğinde, sizi o yoldan biz mi alıkoyduk? Hayır! Siz zaten suçlu kimselerdiniz."[1] dediler.

1- *Asıl suçlu siz kendinizsiniz.*

33. Güçsüz bırakılanlar, büyüklük taslayanlara: “Hayır! Gece gündüz[1] kurduğunuz tuzaklarla bize, Allah’ı yalanlamamızı, O’na bir takım eşler koşmamızı öneriyordunuz.” dediler. Azabı gördükleri zaman, için için pişman olacaklar. Gerçeği yalanlayan nankörlerin boyunlarına demir halkalar geçirmişizdir. Onlar, yalnızca yapmış oldukları şeylerin karşılığını görecekler.

***1-** Hiç durmadan, sürekli.*

34. Biz, hangi beldeye bir uyarıcı gönderdiysek, oranın varlıklı olmalarıyla şımarmış ileri gelenleri[1]: “Biz, sizin getirdiğiniz şeylere inanmıyoruz.” dediler.

***1-** Kodamanları, güç ve imtiyaz sahibi olanları.*

35. “Biz, varlık ve evlat olarak çok daha fazlayız. Ve biz, azap görecek de değiliz.” dediler.

36. De ki: “Benim Rabb’im, dilediği kimseye rızkı genişletir ve takdir eder. Fakat insanların çoğu idrak etmezler.”

37. Sizi, Bize yaklaştıracak olan, mallarınız ve evlatlarınız değildir. İnananlar ve salihatı[1] yapanlar, işte onlara yaptıklarına karşılık kat kat ödül vardır. Ve onlar, yüksek makamlarda güven içindedirler.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

38. Ayetlerimizi etkisiz kılmak için uğraşanlar, işte onlar azapla karşı karşıya kalacak olanlardır.

39. De ki: “Benim Rabb’im, kullarından dilediği kimse için rızkı genişletir ve takdir eder. Bir şey infak[1] ettiğiniz zaman; O, onun karşılığını verir. Ve O, rızık verenlerin en hayırlısıdır.

***1-** İhtiyaç sahiplerine yardım etmek.*

40. Ve o gün O, onların hepsini bir araya toplayacak. Sonra meleklere[1]: “Şunlar, size mi kulluk ediyorlardı?” diye soracak.

***1-** Güçlere: bereket, yağmur, güç tanrısı vb. isimlerle isimlendirilen putlara.*

41. Onlar: "Seni tenzih[1] ederiz. Bizim velimiz[2] onlar değil, Sen'sin. Bilakis, onlar, cinlere[3] kulluk ediyorlardı. Çoğu onlara inanıyorlardı." dediler.

***1-** Eş koşulanların ve eş yakıştırılan niteliklerin tamamından arındırma. **2-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. **2-** Duyuları ile kavrayamadıkları uydurulmuş, gizemli varlıklara.*

42. Artık bugün birbirinize ne yarar ne de zarar vermeye gücünüz yeter. Zulmedenlere[1]: "Yalanlamış olduğunuz ateşin azabını tadın." diyeceğiz.

***1-** Müşriklere.*

43. Onlara apaçık ayetlerimiz okunduğu zaman: "Bu, ancak, atalarınızın tapmakta olduğu şeylerden sizi vazgeçirmek isteyen bir adamdan başkası değildir." dediler. Ve dediler ki: "Bu, uydurulmuş bir iftiradan başka bir şey değildir." Gerçeği yalanlayan nankörler, kendilerine gerçek gelince: "Bu, ancak apaçık bir büyüdür." dediler.

44. Biz, onlara bilgilenecekleri kitaplardan[1] vermedik. Ve senden önce onlara bir uyarıcı da göndermedik.

***1-** Bunların söyledikleri, ne bir kitaba ne de bir nebiye dayanmaktadır.*

45. Kendilerinden öncekiler de yalanlamışlardı. Ve onlara verdiğimiz nimetlerin onda birine bile sahip değillerdi. Buna rağmen rasullerimizi yalanladılar. Fakat Beni yok sayma neymiş gördüler!

46. De ki: "Size yalnızca bir tek şey öğütlüyorum. Allah için ikişer ikişer ve teker teker bir araya gelin[1]. Sonra iyice düşünün." Sizin arkadaşınızda bir delilik yoktur. O, şiddetli bir azabın öncesinde bir uyarıcıdır.

***1-** İkişer ikişer sayısal bir değer değil, çokluk ifade eden bir deyimdir. İster kendi kendinize ister birçoğunuz birlikte bir araya gelip kafa kafaya verip düşünüp gerçeği görmeye çalışın."*

47. De ki: “Sizden, sizin doğru yolu bulmanızdan başka bir karşılık beklemiyorum. Benim ücretim, yalnızca Allah’a aittir. Ve O, Her Şeye Tanık’tır.”

48. De ki “Benim Rabb’im gerçeği ortaya koyar. O, bütün gaybı[1] en iyi bilendir.”

***1-** Gizlilikleri, görünmeyenleri, bilinemeyenleri, algılanamayanları, gizli gerçekleri.*

49. De ki: “Hakk[1] geldi. Artık, Batıl[2] ortaya bir şey koyamaz da geri getiremez de.”

***1-** Kur’an, Allah’ın dini, gerçek. **2-** Cahiliye, cahiliye dini.*

50. De ki: “Eğer yanlış yola sapmışsam sadece kendi zararıma sapmış olurum. Eğer doğru yoldaysam, bilesiniz ki Rabb’imin bana verdiği vahiy sayesindedir. O, Her Şeyi Duyan’dır, En Yakın Olan’dır.

51. Onları, korkuya kapıldıkları zaman bir görsen. Artık kurtuluş yoktur. Yakın bir yerden[1] yakalandılar.

***1-** Kıskıvrak, sıkı sıkıya.*

52. “O’na iman ettik.” dediler. Bunu uzak bir yerden[1] nasıl elde edebilirler?

***1-** Asıl iman etme yeri dünyaydı. O, şimdi çok uzak. Dünyadayken iman etmemiş olanlar için ahirette iman etmenin bir yararı olmaz.*

53. Oysaki daha önce onu[1] kesin olarak yalanlamışlardı. Uzak bir yerden[2] gayb[3] hakkında atıp tutuyorlardı.

***1-** Vahyi, hesap gününü. **2-** Dünyadayken. **3-** Ahiret hayatının varlığı hakkında.*

54. Tıpkı bundan önce benzerlerine yapıldığı gibi; artık canlarının arzu ettiğini yapamayacaklar. Onlar derin bir kuşku içindeydiler.[1]

***1-** Kıyamet Günü’yle karşılaşacaklarına dair.*

FATIR SÛRESİ

[İniş sırası: 43, Mekki, 45 ayet.
Adını 1. ayetteki "fatır/fıtrat, yaradılış" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Hamd[1], göklere ve yere yaradılış yasalarını koyan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı rasuller[2] yapan Allah'a özgüdür. O, yaratmada dilediğini arttırır. Allah, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

   1- *Yüceltme, övgünün tamamı.* ***2-*** *Elçiler.*

2. Allah, insanlar için rahmetinden neyi açarsa artık onu tutacak biri olamaz. Her neyi tutarsa da artık O'ndan sonra onu gönderecek de yoktur. Ve O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

3. Ey insanlar! Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Allah'tan başka gökten ve yerden size rızık veren bir yaratıcı var mı? O'ndan başka ilah yoktur. O halde ne diye döndürülüyorsunuz?[1]

   1- *Başka varlıklara yöneliyorsunuz.*

4. Eğer seni yalanlıyorlarsa, bil ki senden önceki rasuller de yalanlanmışlardı. Bütün işler Allah'a döndürülür.

5. Ey insanlar! Allah'ın sözü gerçektir. Öyleyse, dünya hayatı sizi aldatmasın! Sakın aldatıcı sizi Allah ile aldatmasın.[1]

1- *Allah'ın bağışlayıcılığına, merhametine güvendirerek.*

6. Kuşkusuz şeytan sizin düşmanınızdır. Öyleyse siz de onu düşman edinin. O kendisine uyanları alevli ateşin halkından olmaya çağırır.

7. Gerçeği yalanlayan nankörler için şiddetli bir azap vardır. İnananlar ve salihatı[1] yapanlar için bağışlanma ve büyük bir ödül vardır.

1- *Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

8. Yaptığı kötü işleri kendisine yakıştıran ve onu güzel gören kimseye ne demeli? Allah, dileyeni[1] saptırır, dileyeni de doğru yola iletir.[1] Dolayısıyla onlar için üzülüp kendini harap etme. Allah, onların yapmakta olduklarını en iyi bilendir.

1- *Uygun gördüğünü. Yani, neye uygunsa; neyi hak ediyorsa. Bu terkip; Allah, doğru yola iletilmeyi hak edeni, isteyeni doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmayı hak edeni, isteyeni de sapkınlıkta bırakır; sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir, demektir. Hidayet ve dalalet konusu insanın dilemesiyle ilişkilidir. Allah, hiç kimseyi ne zorla hidayete erdirir ne de dalalete düşürür. İman ve inkâr konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir. Ayetteki "Şâe" sözcüğü, "dilediğini" anlamının yanı sıra, "şey edeni", "gayret göstereni", "bir şey elde etme çabasında olanı" anlamlarına da gelmektedir. "Ne diyor" değil de "ne demek istiyor" dikkate alındığında, "dilediğini" sözcüğü, aslında "dileyeni" anlamına gelmektedir.*

9. Allah, rüzgârları göndererek bulutları harekete geçirendir. Sonra onu ölü bir beldeye yönelterek, onunla, ölü yeryüzüne hayat veririz. İşte yeniden diriliş de böyledir.

10. Kim izzet[1] istiyorsa, bilsin ki izzet tamamen Allah'a aittir. Temiz sözler[2] O'na yükselir. Düzgün iş[3] onu[4] yükseltir. Kötülük planı yapanlar için, şiddetli bir azap vardır. Kurdukları düzenler boşa gidecektir.

1- Yüksek onur, şeref, büyük itibar, yücelik, saygınlık, üstünlük, güç. 2- Şirkten arınmış, tevhit inancı, İslami tutum ve tavır. 3- Tevhide uygun eylemler, inancın pratiğe dönüşmesi. 4- Onur, şeref, saygınlık, üstünlük.

11. Allah; sizi topraktan, sonra nutfeden[1] yarattı. Sonra sizi çiftler kıldı. Hiçbir dişi, O'nun bilgisi olmadan ne hamile kalabilir ne de doğurabilir. Bir kimseye ömür verilmesi; ömrünün uzaması veya kısalması, hepsi bir Kitap'tadır.[2] Kuşkusuz bu Allah'a kolaydır.

1- Bir damla sıvı. 2- Her şey Allah'ın koyduğu yasalara göre gerçekleşmektedir.

12. İki deniz bir değildir. Biri lezzetlidir, tatlıdır. Susuzluğu gideren içimi rahat olandır. Diğeri tuzlu ve acıdır. Her ikisinden de taze et[1] yersiniz. Ve her ikisinden de kullandığınız süs eşyası çıkarırsınız. O'nun lütfundan rızık aramanız için, onu yararak giden gemileri görürsün. Umulur ki şükredersiniz.

1- Balık ve su ürünleri.

13. O, geceyi gündüze, gündüzü de geceye çevirir. Güneş'i ve Ay'ı yararınıza sunmuştur. Hepsi de belirlenmiş bir zamana kadar yörüngesinde akar gider. İşte bu, Allah'tır, Rabb'inizdir. Egemenlik O'nundur. O'nu bırakıp çağırdığınız kimseler, bir çekirdeğin zarına bile sahip değiller.

14. Eğer onları çağırırsanız, çağrınızı işitmezler. İşitmiş olsalar bile size cevap veremezler. Kıyamet Günü, kendilerine yakıştırdığınız şirki reddederler. Sana, Her Şeyden Haberdar Olan'ın, haber verdiği gibi hiç kimse haber veremez.

15. Ey insanlar! Allah'a muhtaç olanlar sizlersiniz. Allah ise hiçbir şeye muhtaç değildir. Övgüye layık olandır.

16. Eğer dilerse sizi yok eder ve yeni bir halk getirir.

17. Bu, Allah için asla güç bir şey değildir.

18. Yük taşıyan birisi, bir başkasının yükünü yüklenemez.[1] Yükü ağır olan kimse, bir başkasını yardıma çağırsa, çağırdığı kimse yakını da olsa, onun yükü başkası tarafından taşınmaz. Sen, ancak görmedikleri halde Rabb'ine içtenlikle saygı duyan ve salatı[2] ikame edenleri uyarırsın. Her kim arınırsa[3] kendisi için arınmış olur. Dönüş Allah'adır.

1- *Sorumluluk kişiseldir, hiç kimse yakını da olsa başkasının yaptığından sorumlu değildir. Ve hiç kimsenin bir başkasına yardım etmesi; hiç kimsenin başkasının günahını yüklenmesi de mümkün değildir.* ***2-*** *Şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelmek; ibadete layık yeğene ilahın Allah olduğuna inanmak. Salat sözcüğünün, namazın yanı sıra; dua, destek, din, yardımlaşma, dayanışma, davet, kulluk, itaat ve yaradılış amacına uygun hareket etmek gibi anlamları bulunmaktadır.* ***3-*** *Arınma/Tezkiye; kişinin, kendisini şirk, günah, pislik, cehalet, kötü duygu ve düşüncelerden temizlemesidir.*

19. Körle gören bir değildir.[1]

1- *Gerçeği görenle, görmeyen bir değildir.*

20. Karanlık ve aydınlık bir değildir.

21. Serinlik ve sıcaklık bir değildir.

22. Dirilerle ölüler bir değildir. Kuşkusuz ki Allah, dileyene[1] duyurur. Sen mezarlarda olanlara asla duyuramazsın.

1- *Uygun gördüğüne. Duyma çaba ve isteğinde olana. "Ne diyor" değil de "ne demek istiyor" dikkate alınırsa, "dilediğini" sözcüğü, aslında "dileyeni" anlamına gelmektedir.*

23. Sen yalnızca bir uyarıcısın.[1]

1- *Senin sorumluluğun ve görevin yalnızca gerçeklerden haberdar etmektir.*

24. Kuşkusuz Biz seni, gerçek ile bir müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik. Her ümmet[1] içinde bir uyarıcı geçmiştir.

1- *Topluluk.*

25. Eğer seni yalanlıyorlarsa, bil ki onlardan öncekiler de yalanlamışlardı. Onların rasulleri, onlara kanıt içeren bilgiyle, sahifelerle ve aydınlatıcı kitaplarla gelmişlerdi.

26. Sonra gerçeği yalanlayan nankörleri yakaladım. Benim inkârım nasıl oldu?[1]

***1-** İnkâr etmek neymiş gördüler.*

27. Allah'ın gökten su indirdiğini görmüyor musun? Onunla rengârenk ürünler çıkardık. Ve dağlarda da beyazlı, kırmızılı ve çeşitli renklerde, siyah ve simsiyah katmanlar oluşturduk.

28. İnsanlardan, hayvanlardan ve diğer canlılardan da çeşitli renkte olanları vardır. Allah'ın kullarından yalnız ilim sahibi[1] olanlar haşyet[2] ederler. Kuşkusuz ki Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, Çok Bağışlayıcı'dır.

***1-** Gerçeği idrak etmiş olanlar. Gerçeğin vahiy olduğuna inananlar. Kur'an'da yer alan ilim ve âlim sözcükleri; Allah'ın, nasıl bir Allah olduğunu idrak etmek; kesin, doğru ve gerçek bilgi kaynağının vahiy olduğuna inanmak, tevhidi bilince sahip olmak; gerçeği görmenin, bilmenin ve kavramanın ayırdında ve bilincinde olmak demektir. Bu nedenle, Kur'an'da yer alan her âlim sözcüğüne "bilgin", her ilim sözcüğüne de "bilgi" anlamı vermek kesinlikle doğru değildir. **2-** Derin saygı, içten sevgi, üstün ve yüce görmenin sonucu olarak, hayranlık duyulan varlıktan ayrı düşme, uzak ve hasret kalma kaygısıdır. Bu sözcüğün; korku, korkmak anlamına gelen 'havf' sözcüğü ile bir benzerliği yoktur. 13/Ra'd Suresi'nin 21. ayetinde her iki sözcük bir arada ve farklı anlamlarda kullanılmaktadır.*

29. Kuşkusuz Allah'ın Kitap'ını okuyanlar, salatı[1] ikame edenler ve rızıklandırdığımız şeylerden gizli ve açık olarak ihtiyaç sahiplerine verenler, asla kesilmeyecek bir kazanç umabilirler.

***1-** Şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelip, O'na kulluk edenler. Yardım ve desteği canlı ve diri tutanlar.*

30. Onlara, yaptıklarının karşılığını lütfundan arttırarak fazlasıyla verir. Kuşkusuz ki O, Çok Bağışlayıcı'dır, Yapılan Şeyin Karşılığını Veren'dir.

31. Sana Kitap'tan vahyettiğimiz, kendisinden öncekileri tasdik edici olarak gerçektir. Allah, Her Şeyden Haberdar Olan'dır, Her Şeyi Gören'dir.

32. Sonra kullarımızdan seçtiğimiz kimselere Kitap'ı miras bıraktık. Onlardan bir kısmı kendilerine zulmederler, onlardan bir kısmı ortalama bir yol tutarlar, onlardan bir kısmı da Allah'ın izniyle hayırlarda önde giderler.[1] İşte büyük fazilet budur.

1- *Bazıları Kitap'ın buyruklarına, yaradılış amaçlarına uygun davranmamakla aslında kendi kendilerine haksızlık ederler, bazıları Kitap'ın buyruklarına uymada yeterli ve gerekli özeni göstermemekte, bazıları ise tam bir uygunluk ve uyum içinde Kitap'ın buyruklarını yerine getirmektedirler.*

33. Onların girecekleri yer Adn Cennetleridir. Orada, altından bilezik ve incilerle süslenecekler. Giysileri ise ipektendir.

34. Bizden hüznü gideren Allah'a hamdolsun. Rabb'imiz gerçekten Çok Bağışlayıcı'dır, Yapılan Şeyin Karşılığını Veren'dir.

35. O ki, bizi lütfundan kalınacak bir yurda yerleştirdi. Orada bize bir yorgunluk dokunmayacak ve orada bize bir usanç gelmeyecek.

36. Gerçeği yalanlayan nankörler; onlar için Cehennem ateşi vardır. Ölmelerine karar verilmez ki ölüp kurtulsunlar. Onların azaplarından da hafifletilmez. İşte gerçeği yalanlayan her nankörü böyle cezalandırırız.

37. Onlar, orada yardım için bağırıp çağırırlar: "Rabb'imiz! Bizi çıkar, daha önce yaptığımızdan başka, düzgün amel yapalım." Size dünyada öğüt dinleyecek kimsenin, öğüt dinlemesine yetecek kadar bir ömür vermedik mi? Size uyarıcı gelmedi mi? O halde tadın! Artık zalimler için bir yardımcı yoktur.

38. Kuşkusuz Allah, göklerin ve yerin gaybını[1] bilendir. Kuşkusuz O, göğüslerde olanı en iyi bilendir.[2]

__1-__ Gizli, görünmeyen, bilinmez olan, algılanamayan, gelecekte olacak şeyler, geleceğe dair bilgiler. __2-__ Dünya hayatına döndürülseler bile daha önce yaptıklarının benzerini yapacaklarını, yalan söylediklerini bilmektedir.

39. Sizi yeryüzünde halifeler[1] yapan O' dur. Kim gerçeği yalanlayarak nankörlük ederse, gerçeği yalanlayarak nankörlük etmesi kendi zararınadır. Nankörlere; nankörlükleri, kendileri için Rabb'lerinin yanında azabı artırmaktan başka bir şeye yaramaz. Nankörlerin, nankörlükleri sadece kendilerinin zararını artırır.

__1-__ Yeryüzüne egemen yapan, yeryüzünün düzenleyicisi yapan. Sizden öncekilerin yerine geçiren.

40. De ki: "Allah'ın yanı sıra kulluk ettiğiniz, ortak koştuklarınıza hiç baktınız mı? Gösterin bana, yeryüzünde neyi yaratmışlar? Ya da onlar için göklerde bir ortaklık mı var? Ya da onlara bir kitap verdik de onlar, ondan bir beyyine[1] üzerinde midirler? Hayır, hayır! Zalimlerin birbirlerine verdikleri sözler[2], aldatmacadan başka bir şey değildir.

__1-__ Açık kanıt içeren belge, bilgi. __2-__ Şefaat olunacaklarına dair.

41. Gökleri ve yeri koyduğu yasalarla yok olmaktan koruyan Allah'tır. Ant olsun ki eğer onlar yok olurlarsa, o ikisini O'ndan başka tutacak yoktur. Kuşkusuz O, Çok Şefkatli'dir, Çok Bağışlayıcı'dır.

42. Eğer kendilerine bir uyarıcı gelirse, diğer toplumlardan kesinlikle daha doğru yolda olacaklarına dair var güçleriyle Allah'a yeminler etmişlerdi. Fakat onlara uyarıcı geldiğinde bu onların yalnızca nefretlerini artırdı.

43. Yeryüzünde büyüklendiler ve kötü planlar yaptılar. Oysa kötü planlar, sahibinden başkasını kuşatmaz. Öyleyse onlar, öncekilerin sünnetinden[1] başkasını mı gözlüyorlar? Hâlbuki Allah'ın sünnetinde[2] asla bir değişiklik bulamazsın. Allah'ın sünnetinde asla bir sapma bulamazsın.

***1-** Öncekilerin başına gelenler. **2-** Allah'ın yasasında.*

44. Yeryüzünde dolaşıp, kendilerinden öncekilerinin sonları nasıl olmuş, bir bakmadılar mı? Oysaki onlar, güç olarak kendilerinden daha güçlüydüler. Göklerde ve yerde Allah'ı aciz bırakacak hiçbir şey yoktur. O, Her Şeyi Bilen'dir, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

45. Eğer Allah, insanların yaptıklarının hesabını hemen görecek olsaydı, yeryüzünde hiçbir canlı bırakmazdı. Fakat O, onlara belli bir zamana kadar süre vermektedir. Belirlenen süre dolduğu zaman da kuşkusuz Allah kendi kullarını en iyi görendir.[1]

***1-** Kim neyi hak etmişse karşılığını alacaktır.*

YASİN SÛRESİ

[İniş sırası: 41, Mekki, 83 ayet.
Adını 1. ayetteki "Ya-Sin" harflerinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Yâ-Sîn.
2. Hakîm[1] Kur'an'a ant olsun.

   1- *"Çok yasa koyan," "yasalaştırılmış, çok yasa içeren." Bu anlam, 'muhkem/pekiştirilmiş' sözcüğünün tam karşılığıdır.*
3. Kuşkusuz sen, gönderilmiş elçilerdensin.
4. Dosdoğru bir yoldasın;
5. Bu Kur'an, Mutlak Üstün ve Rahmeti Kesintisiz olan tarafından,
6. Ataları uyarılmamış ve bu nedenle habersiz bir halkı uyarman için indirilmiştir.
7. Ant olsun ki, onların çoğu üzerine söz[1] hakk oldu. Artık onlar inanmazlar.

   1- *Karar, ilke. Azap. Gerçeği yalanlayarak nankörlük edenlerin, büyüklenerek yeryüzünde haksızlık yapanların, ortak koşanların, yapılan bütün uyarılara aldırmamaları ve bu tutumlarını baskı ve zulme dönüştürmeleri durumunda, yani zulmetmeleri onların cezalandırılmalarını zorunlu kıldığından, Allah, onlara hiçbir zaman iman nasip etmeyecektir. Ki zulümleri karşılıksız kalmasın. Bu zalimlerin Cehennem'e gideceklerine dair alınan bir karardır, gerçekleşecek bir sözdür. Allah, zalimlere, yaptıklarının karşılığını görmeleri, hak ettikleri cezayı bulmaları için onlara hidayet nasip etmeyecektir. Bu husus yüzlerce ayette açıkça ifade edilmektedir.*

8. Biz, onların boyunlarına, çenelerine kadar dayanan demir halkalar geçirdik. Bu nedenle başları sürekli yukarıda kalkık olanlardır.[1]

1- Bu durum, uyarılara karşılık inatla direnen 'inatçı ve büyüklenen kimselerin bir tiplemesidir.' Onlar büyüklenirlerken de başlarını hep kalkık tutarlardı.

9. Önlerine ve arkalarına birer set çektik[1]. Böylece onları perdeledik. Artık gerçeği görmezler.[2]

1- Zulmeden ve işledikleri günahları kendilerini kuşatanlar, büyüklenip yeryüzünde baskı ve zulüm yapanlar cezalandırılmayı kesin olarak hak ettiklerinden artık isteseler de iman edemezler. Artık gerçeği kavrayamazlar. 2- Bu, 7. ayette yer alan 'artık inanmazlar' ifadesinin pekiştirilmesidir.

10. Uyarsan da uyarmasan da onlar için birdir. Onlar inanmazlar.

11. Sen ancak Zikir'e[1] uyan ve görmediği halde Rahman'a haşyet[2] duyan kimseyi uyarabilirsin.[3] İşte böylesini bağışlanma ve çok şerefli bir ödül ile müjdele.

1- Allah'ın öğüdüne. 2- Derin saygı ve içten sevgi beslediği; üstün ve yüce görmenin sonucu olarak hayranlık duyduğu yüce varlıktan ayrı düşme, uzak kalma endişesini taşıyan. 3- Uyarın ancak bu kimselere yarar sağlar.

12. Kuşkusuz ölüleri Biz diriltiriz Biz. Önceden yapıp gönderdiklerini ve geride bıraktıklarını yazarız. Biz her şeyi bir 'imam-ı mübin'de[1] kayıt altına almışızdır.

1- Her şeyin ayrıntılı olarak kayıt altına alındığı ana sicilde. Ezeli ilmimizde.

13. Onlara, o kentin halkını örnek ver. Hani, onlara rasuller gelmişti.

14. Onlara iki rasul göndermiştik. Fakat ikisini de yalanladılar. Bunun üzerine üçüncü ile destekledik. Dediler ki: "Biz, size gönderilmiş rasulleriz."

15. Onlar: “Siz de bizim gibi birer insansınız. Rahman herhangi bir şey indirmedi. Siz sadece yalan söylüyorsunuz.” dediler.

16. “Rabb’imiz biliyor ki, biz gerçekten size gönderilmiş rasulleriz.” dediler.

17. “Bize düşen yalnızca açıkça duyurmaktır.”

18. “Siz bize kesinlikle uğursuzluk getirdiniz. Eğer vazgeçmezseniz, kesinlikle sizi taşlarız. Ve bizden size çok acıklı bir azap dokunur.” dediler.

19. “Uğursuzluğunuz kendinizdendir. Size öğüt verildi diye mi?[1] Hayır! Siz haddi aşan bir kavimsiniz.” dediler.

***1-** Size gerçekleri iletmemizi mi uğursuzluk sayıyorsunuz?*

20. Şehrin en uzak yerinden bir adam koşarak geldi: “Ey halkım, gönderilmiş olan rasullere uyun!” dedi.

21. “Sizden herhangi bir karşılık beklemeyen bu kimselere uyun. Onlar doğru yolda olanlardır.”

22. Ben, niçin benim fıtratımı[1] belirleyene kulluk etmeyeyim? Siz de O’na döndürüleceksiniz.

***1-** Benliğimi, yaradılış özelliğimi, kişiliğimi.*

23. “Ben, O’ndan başka ilahlar edinir miyim? Eğer Rahman, bana bir zarar dilerse, onların şefaatinin[1] bana hiçbir yararı olmaz. Onlar beni kurtaramazlar.”

***1-** Yardımlarının.*

24. “Öyle olsaydı[1] ben, kesinlikle apaçık bir sapkınlık içinde olurdum.”

***1-** Eğer başka ilahlar edinseydim.*

25. “Ben, sizin de Rabb’iniz olana inandım. Beni dinleyin!”

26. Ona, “Cennete gir!” denildi. “Keşke halkım bilseydi.”

27. “Rabb’imin beni bağışladığını ve ikram edilenlerden yaptığını.”

22. Bölümün Sonu

28. Ondan sonra, halkının üzerine gökten hiçbir ordu indirmedik, indirecek de değildik!

29. Sadece bir sayha![1] O zaman onlar sönenler oldular!

__1-__ Orduya gerek de yok. Onların hakkından gelmek için 'şiddetli bir ses, korkunç bir gürültü' yetti.

30. Yazıklar olsun o kullara! Kendilerine gelen her rasulle alay ettiler.

31. Kendilerinden önce nice nesilleri yok ettiğimizi ve bir daha geri dönemediklerini düşünmezler mi?

32. Onların hepsi de toplanıp kesinlikle karşımızda hazır bulundurulacaklardır.

33. Ölü toprak, onlara bir ayettir.[1] Onu canlandırdık ve ondan ürünler çıkardık. Böylece ondan yerler.

__1-__ Kanıt, gösterge.

34. Orada hurma ve üzüm bahçeleri yaptık. Ve orada pınarlar akıttık.

35. Onun ürünlerinden ve elleriyle yaptıklarından yesinler diye. Hala şükretmeyecekler mi?

36. Yerin bitirdiklerinden, kendilerinden ve bilemeyecekleri şeylerden çiftler[1] yaratan, O, Sübhan'dır.[2]

__1-__ Bütün varlıklar çift yaratılmıştır. __2-__ Her türlü noksanlıktan arınıktır, her şeyden yücedir.

37. Gece de onlar için bir ayettir[1]. Ondan gündüzü çekip alırız da onlar karanlıkta kalırlar.

__1-__ Göstergedir, kanıttır.

38. Güneş, kendisi için karar kılınan yörüngesinde akar gider. İşte bu Mutlak Üstün Olan'ın, Her Şeyi Bilen'in yasasıdır.

39. Ay'a da menziller takdir ettik. Sonunda kuru bir hurma dalı gibi olur.

40. Ne Güneş Ay'a erişebilir ve ne de gecenin gündüzü geçmesi mümkün olabilir. Hepsi de bir yörüngede hareket ederler.

41. Onların soyunu dolu gemilerde taşımamız onlar için bir ayettir.[1]

1- Kanıttır, göstergedir.

42. Onlar için, onun gibi binecekleri şeyler yarattık.

43. Dilersek onları batırırız. Ne onlara yardım eden bulunur ne de onlar kurtulabilir.

44. Bizden bir merhamet ve belli bir zamana kadar yararlandırmamız hariçtir.

45. Onlara: "Sahip olduğunuz ve olacağınız şeylerde takva[1] sahibi olun. Umulur ki böylece merhamet olunursunuz." denildiği zaman;

***1-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya/güvenceye almak.*

46. Onlar, Rabb'lerinin ayetlerinden hangi ayet gelirse gelsin ondan yüz çevirenler oldular.

47. Onlara: "Allah'ın sizi rızıklandırdığı şeylerden infak[1] edin." dendiği zaman, gerçeği yalanlayan nankörler, iman edenlere: "Allah'ın dileseydi doyuracağı kimseyi biz mi doyuracağız? Siz ancak apaçık bir sapkınlık içindesiniz." dediler.

***1-** İhtiyaç sahiplerine yardım.*

48. "Madem doğru söyleyenlerseniz, bu söz[1] ne zaman?"[2] derler.

***1-** Tehdit edildiğimiz şey; cezalandırma. **2-** Alayımsı bir şekilde.*

49. Onlar birbirleri ile çekişirlerken, onları yakalayacak tek bir çığlıktan başkasını gözlemiyorlar.

50. Artık vasiyette bulunmaya da ailelerine dönmeye de güçleri yetmez.

51. Sur'a[1] üflenmiştir! İşte o zaman onlar, kabirlerinden Rabb'lerine koşarlar.

***1-** Sur'a üflenme; toplanmayı veya tehlikeyi, bir şeyin başlamasını veya bitmesini haber vermek için bir borunun, düdüğün veya sirenin çalınmasına benzer bir şeyi çağrıştırmaktadır.*

52. “Eyvah bize! Yattığımız yerden bizi kim kaldırdı? Bu Rahman’ın uyardığı şeydir. Rasuller doğru söylemişler.” dediler.

53. Sadece tek bir sayha![1] İşte o zaman onların tamamı huzurumuza getirilirler.

***1-** Şiddetli bir ses, korkunç bir gürültü.*

54. Artık bugün kişi, hiçbir haksızlık görmeyecek. Sadece yaptıklarınızın karşılığını göreceksiniz.

55. Kuşkusuz Cennet ehli bugün keyifli bir uğraş içindedir.

56. Onlar ve eşleri gölgeliklerde tahtlar üzerine kurulmuşlardır.

57. Orada onlar için meyve ve gönüllerinin çektiği her şey vardır.

58. Rahmeti kesintisiz Rabb’den söz selamdır.[1]

***1-** Esenlik ve huzur dileğidir.*

59. Ey suçlular! Bugün ayrılın!

60. Ey âdemoğulları! Ben, size “Şeytana kulluk etmeyin, o sizin için apaçık düşmandır, diye uyarıda bulunmadım mı?”

61. Bana kulluk edin. Dosdoğru yol budur.

62. Ant olsun ki sizden birçoklarını saptırdı. Sizde bunu anlayacak akıl yok muydu?

63. İşte, uyarılmış olduğunuz Cehennem budur.

64. Gerçeği yalanlayan nankörler olduğunuz için bugün oraya girin!

65. Bugün onların ağızlarını kapatırız. Bize elleri konuşur, ayakları da kazandıkları şeylere tanıklık eder.

66. Eğer dileseydik, elbette gözlerini kör ederdik de yol bulmak için koşuşturup dururlardı. Yollarını nasıl bulacaklardı ki?

67. Eğer dileseydik, oldukları yerde sabit bir şekle dönüştürürdük,[1] ileri gitmeye de geri dönmeye de güç yetiremezlerdi.

***1-** İradesi elinden alınmış, hareket edemez bir nesne yapardık.*

68. Kimin ömrünü uzatırsak, zamanla yaratılış olarak onu tersine çeviririz.[1] Buna rağmen hâlâ akıllarını kullanmayacaklar mı?

1- Yaşlandıkça sahip olduğu güç azalmaya başlar.

69. Biz ona şiir öğretmedik. Ve bu, ona yakışmaz da. O, yalnızca bir Öğüt ve apaçık Kur'an'dır.

70. O, diri olanları uyarmak[1] ve gerçeği yalanlayan nankörlerin üzerine Söz'ün[2] hak olması[3] içindir.

***1-** Kur'an'ın diriler için olduğunu bildiren Yasin Suresi'nin bu ayetine rağmen, bu surenin ölülere okunması apaçık hurafeden başka bir şey değildir. Bu, Kur'an'ın deyimi ile, Allah'ın ayetlerinin az bir değer karşılığında satılmasıdır. **2-** Azap uyarısı. **3-** Bu ayet, birçok ayetin yanı sıra Kur'an'ın öğütleri kendisine ulaşmamış kimsenin, ondan sorumlu olmadığını ifade etmektedir.*

71. Ellerimizin[1] yaptıklarından, onlara sahip oldukları hayvanlar yarattığımızı görmüyorlar mı?

1- Kudretimizle, gücümüzle yaptığımız.

72. Bu hayvanları yararlanmalarına sunduk. Kimine biniyor, kimini de yiyorlar.

73. Bu hayvanlarda onlar için yararlar[1] ve içecek[1] şeyler vardır. Hala şükretmeyecekler mi?

1- Derisinden, yününden ve sütünden.

74. Onlar, Allah'ın yanı sıra, kendilerinden yardım umdukları ilahlar edindiler.[1]

***1-** Günümüz Müslümanları(!) tıpkı müşrikler gibi şefaat inancı çerçevesinde ve Allah'ın seçkin kulları olduğuna inanılan kimseler bağlamında Allah'ın yanısıra yardım umdukları bir çok ilah edinmiş bulunmaktadırlar; Mürşit, evliya, şeyh, efendi, üstat, alim vb. unvanlı kimseler, Allah'ın yanısıra yardım umulan ilahlardır.*

75. Oysa bu ilahlar onlara yardım etmeye güç yetiremezler. Ne var ki kendileri[1] onlar için[2] hazır askerlerdir.

***1-** Müşrikler. **2-** Uydurdukları ilahlar için.*

76. Artık onların[1] sözleri seni üzmesin. Biz, onların gizlediklerini de açığa vurduklarını da biliyoruz.

***1-** Müşriklerin.*

77. İnsan, onu bir nutfeden[1] yarattığımızı düşünmüyor mu? Şimdi de Bize apaçık düşman oldu.

***1-** Bir damla sıvı.*

78. Nasıl yaratıldığını dikkate almayarak, bir de Bize örnek veriyor: "Kemiklerimiz çürüyüp gitmişken, kim onlara can verecek?" diyor.

79. De ki: "Onu ilk defa inşa[1] eden, ona hayat verecek. Ve O, yaratmayı çok iyi bilendir."

***1-** Yapmak, düzenlemek, tasarlamak. Yapı yapmak, yapı kurmak.*

80. Size yemyeşil ağaçtan ateş çıkaran O'dur. Siz, ondan yakıp duruyorsunuz.

81. Gökleri ve yeri yaratanın, onların benzerlerini de yaratmaya gücü yetmez mi? Evet O, Yegâne Yaratıcı'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

82. O, bir şey yaratmak istediğinde, ona: "Ol." der. O da hemen oluverir.

83. O, çok yüce ve çok üstündür. Her şeyin mülkü ve egemenliği O'nun elindedir. Ve O'na döndürüleceksiniz.

SAFFAT SÛRESİ

[İniş sırası: 56, Mekki, 182 ayet.
Adını 1. ayetteki "saffat/sıra sıra duranlar" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Saf bağlayarak, saflar halinde dizilenlere ant olsun.

2. Haykırıp sürenlere,

3. Öğüt okuyanlara,

4. Kuşkusuz ilahınız elbette Bir Tek'tir.

5. Göklerin, yerin ve ikisinin arasında olanların Rabb'idir. Ve doğuların[1] Rabb'idir.

1- *Güneş'in doğduğu yerin.*

6. Biz, dünya semasını yıldızlarla süsledik.

7. Marid[1] şeytanlardan koruduk.

1- *Azgın, isyankâr, haddi aşan.*

8. Mele-i A'lâ'ya[1] kulak verip dinleyemezler; her taraftan kovulurlar.

1- *Her şeyi açıklayan, bilgi ile dopdolu olan yüce vahye.*

9. Kovulmuş olarak, onlar için kesintisiz azap vardır.

10. Ancak oradan bir söz kapan olursa, kayıp giden parlak bir alev ona yetişir ve onu yakar.

11. Şimdi onlara sor: "Onları yaratmak mı daha zor, yoksa diğer yarattıklarımızı mı?[1] Oysa kendilerini yapışkan bir çamurdan yarattık.

***1-** "Elbette göklerin ve yerin yaratılması, insanların yaratılmasından daha büyük bir iştir. Ama insanların çoğu bilmiyorlar." (40/ Mü'min, 57)*

12. Evet, sen hayran kaldın, onlar ise alay ediyorlar.

13. Kendilerine öğüt verildiği zaman, öğüdü dikkate almıyorlar.

14. Ve bir ayet[1] gördükleri zaman eğlenceye alıyorlar.

***1-** Belirti, gösterge, kanıt.*

15. "Bu apaçık bir büyüden başka bir şey değildir." diyorlar.

16. "Öldüğümüz; toprak ve kemik olduğumuz zaman, yeniden diriltileceğiz öyle mi?"

17. "Yok olup gitmiş atalarımız da mı?"

18. De ki: "Evet, aşağılanmış olarak."

19. Artık o tek bir haykırıştır.[1] O zaman neyin ne olduğunu görecekler.

***1-** Uyulması zorunlu bir sesleniş.*

20. "Eyvah bizlere! İşte bu Din Günü'dür"[1] derler.

***1-** Karşılık günü; yargılanma, hesap verme günü.*

21. "Bu, yalanladığınız Fasıl Günü'dür.[1]

***1-** Haklıyı haksızdan, iyiyi kötüden ayırma günü.*

22. Toplayın o zulmedenleri, eşlerini[1] ve onların kulluk ettikleri şeyleri;

***1-** Onlara eşlik edenleri.*

23. Allah'ın yanı sıra kulluk ettikleri. Artık onlara Cehennem yolunu gösterin.

24. Onları durdurun! Kuşkusuz onlar sorguya çekilecekler.

25. Size ne oldu da dünyadaki gibi yardımlaşmıyorsunuz?

26. Hayır! Onlar o gün teslim olmuşlardır.[1]

***1-** Çaresizdirler. Karşı koyacak güce sahip değiller.*

27. Karşılıklı olarak birbirlerini suçluyorlar.

28. “Gerçek şu ki siz bize, hep sağ taraftan[1] geliyordunuz.” derler.

***1-** Sağ taraf, deyim olarak; gücü, güç kullanmayı ifade etmektedir. Siz bizi gücünüzle etki altına alarak ve iyi niyetli görünerek yönlendiriyordunuz, denmektedir.*

29. “Hayır, siz zaten inanan kimseler değildiniz.” derler.

30. Bizim sizin üzerinizde yetkimiz yoktu. Bilakis, siz azmış bir toplumdunuz.

31. Artık Rabb’imizin Söz’ü[1] üzerimize hak oldu. Kuşkusuz biz, azabı tadacak olanlarız.

***1-** Azap sözü.*

32. “Biz, sizi azdırdık, çünkü biz azgındık.”

33. Onlar, izin günü azapta ortaktırlar.

34. Suçluları böyle cezalandırırız.

35. Onlar, kendilerine: “Allah’tan başka ilah yoktur.” denildiği zaman büyüklük taslayanlardı.

36. “Mecnun[1] bir şair için ilahlarımızı terk edenler mi olacağız?” derlerdi.

***1-** Deli, cinlenmiş..*

37. Bilakis, o, Hakkı getirdi ve gönderilmiş rasulleri doğruladı.

38. Siz, kesinlikle elim azabı tadacak olanlarsınız.

39. Yapmış olduğunuz şeyden başkasıyla cezalandırılmayacaksınız.

40. Allah’ın muhles kulları hariç.

41. Onlar için bilinen bir rızık vardır.

42. Onlara meyveler ikram edilecek.

43. Naim cennetlerinde.

44. Karşılıklı tahtlar üzerinde.

45. Etraflarında kaynaklardan doldurulmuş kâseler dolaştırılır.

46. Berrak, içenlere lezzet veren.

47. İçinde kötü etkisi olan bir şey yoktur. Ve onlar, ondan sarhoş olmazlar.

48. Yanlarında da bakışlarını yalnızca kendilerine çevirmiş[1] iri gözlüler[2] vardır.

***1-** Sadık, iffetli, sevgi dolu. **2-** Güzel gözlü eş.*

49. Onlar, iyi korunmuş yumurta[1] gibidir.

***1-** O dönemde yumurta bayatlamasın, bozulmasın diye Güneş'ten çok sıkı bir şekilde korunurdu. Burada benzetme yapılmıştır.*

50. Birbirleriyle karşılıklı sohbet ediyorlar.

51. İçlerinden biri dedi ki: "Benim yakın bir arkadaşım vardı."

52. Diyordu ki: "Sen gerçekten ahireti doğrulayanlardan mısın?"

53. Öldüğümüz, toprak ve kemik olduğumuz zaman, gerçekten cezalandırılacak mıyız?

54. "Siz yakından bilenler misiniz?" derdi.

55. Derken yakından tanık oldu. Onu Cehennem'in ortasında gördü.

56. "Vallahi az kalsın beni de mahvedecektin." dedi.

57. Eğer Rabb'imin nimeti[1] olmasaydı, ben de Cehenneme atılanlardan olurdum.

***1-** Doğru gösteren vahyi. Lütfu.*

58. "Biz artık bir daha ölmeyeceğiz, öyle değil mi?"

59. "İlk ölümümüzden başka ölüm görmeyecek, azaba uğratılacaklar da olmayacağız."

60. Bu gerçekten en büyük başarıdır.

61. Çalışanlar, bunun gibi şeyler için çalışsın.

62. İkram olarak bu mu daha iyi, yoksa zakkum ağacı mı?

63. Biz, onu zalimler için bir fitne yaptık.

64. O, Cehennem'in dibinde çıkan bir ağaçtır.

65. Tomurcukları şeytanların başları[1] gibidir.

__1-__ Bu bir benzetmedir. Bu tarz benzetmeler, hayali benzetmelerdir. Genellikle iyi ve güzel şeyler meleklere benzetilirken, kötü şeyler de şeytan ve canavar gibi şeylere benzetilerek anlatılır.

66. Onlar, ondan yiyecekler ve karınlarını onunla dolduracaklardır.

67. Sonra da onun üstüne kaynar su karıştırılmış bir içecek vardır.

68. Sonra dönecekleri yer, kesinlikle Cehennem'dir.

69. Onlar, atalarını sapkın bir halde buldular.

70. Kendileri de onların izleri üzerinde koşturdular.

71. Ant olsun ki onlardan öncekilerin çoğu sapkındı.

72. Ant olsun ki onlara da uyarıcılar gönderdik.

73. Uyarılanların sonlarının nasıl olduğuna bir bak!

74. Ancak Allah'ın muhles[1] kulları hariç.

__1-__ Arıtılmış kullar(muhlis). Fitne işlemine tabi tutularak arıtılmış, saf, berrak, arı-duru, samimi, erdemli hale getirilmiş olan kullar. Şeytanların etki edemedikleri kullar. (Fitne; kıymetli madenlerin, ateşte eritilerek, içlerinde bulunan değersiz madenlerden ayrıştırılarak saf hale getirilmesi işlemidir. Allah da açlık, yokluk, savaş, mal, mülk, evlat, ün, vb. konularda Müslümanları fitnelendirerek samimiyet durumlarını ortaya koymaktadır.)

75. Ant olsun ki Nuh, Bize dua etmişti. Biz, ne güzel karşılık vermiştik!

76. Onu ve ehlini[1] büyük sıkıntıdan kurtardık.

__1-__ Ailesini, yanında yer alanları, taraftarlarını.

77. Onun soyunu kalıcı kıldık.

78. Sonradan gelenler içinde onu destekleyiciler bıraktık.

79. Âlemler içinde, Nuh'a selam olsun.

80. İyilere, işte böyle karşılık veririz.

81. O, Bizim inanan kullarımızdandı.

82. Sonra diğerlerini boğduk.

83. İbrahim, onun yolunu izleyenlerdendi.

84. O, Rabb'ine selim[1] bir kalp[2] ile gelmişti.

1- Sağlam, sağlıklı. 2- Arınmış bir akılla, düşünceyle.

85. Babasına ve halka: "Nelere kulluk ediyorsunuz?" demişti.

86. "Allah'ı bırakarak uydurma ilahlar mı istiyorsunuz?"

87. "Âlemlerin Rabb'i hakkında nasıl bir anlayışa sahipsiniz?"

88. Yıldızlara bir göz attı.[1]

1- Zihinsel bir muhakeme yaptı.

89. "Ben gerçekten hastayım." dedi.

90. Bunun üzerine ondan yüz çevirerek, arkalarını dönüp gittiler.

91. Onların ilahlarına yanaşarak: "Yemez misiniz?" dedi.

92. Neyiniz var? Neden konuşmuyorsunuz?

93. Üzerlerine yürüyüp sağıyla[1] vurdu.

1- Bütün gücüyle.

94. Bunun üzerine koşarak ona yöneldiler.

95. "Siz yonttuğunuz şeylere mi kulluk ediyorsunuz?"

96. "Sizi de yaptığınız şeyleri de Allah yarattı."

97. "Onun için bir yer hazırlayın, sonra da onu ateşe atın." dediler.

98. Ona tuzak kurmak istediler. Tuzaklarını boşa çıkarıp onları aşağılık bir duruma düşürdük.

99. İbrahim: "Ben, Rabb'ime gidiyorum[1], O, bana yol gösterecek." dedi.

1- Rabb'imin emrettiği şeyleri yapmaya devam edeceğim.

100. "Rabb'im! Bana salihlerden[1] bağışla."

1- İyilerden.

101. Bunun üzerine onu yumuşak huylu bir oğulla müjdeledik.

102. Çocuk babasıyla birlikte iş tutacak çağa eriştiği zaman, babası: “Ey oğulcuğum! Ben, uykumda seni boğazladığımı görüyorum. Bir düşün bakalım, sen ne dersin?” dedi. Çocuk: “Ey babacığım! Sana buyurulanı yap. İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın.” dedi.

103. Sonra, ikisi de teslim olup, onu alnı üzere yatırınca,

104. “Ey İbrahim!” diye ona seslendik.

105. Sen kesinlikle o rüyayı doğruladın. Biz, Muhsinleri[1] işte böyle ödüllendiririz.

***1-** İyi kimseler, iyi işler yapan, güzel ahlak sahibi.*

106. Bu, kesin olarak apaçık bir beladır.[1]

***1-** Deneme, sınav.*

107. Ona fidye[1] olarak büyük bir kurbanlık verdik.[2]

***1-** Bedel. **2-** 100-107 ayetleri üzerinden Allah’ın İbrahim Nebî’ye oğlunu kurban etmesini emrettiği söylenmektedir. İbrahim’in rüyası “Allah’ın emretmesi gibi” yanlış algılanıyor. Allah’ın, İbrahim’in oğlunu kurban etmesi gibi bir emri yoktur. Allah’ın, bir babadan, oğlunu kesmesini istemesi söz konusu olamaz. Bu, İbrahim’in rüyası bağlamında yaşanmış bir olay olup Allah’ın fidye olarak bir kurbanlık vererek rüyaya müdahalesi söz konusudur.*

108. Gelecek nesiller arasında ona iyi bir ün bıraktık.

109. İbrahim’e selam olsun.

110. İşte Biz, iyileri böyle ödüllendiririz.

111. O, Bizim inanan kullarımızdandı.

112. Biz, onu salihlerden[1] bir nebi olan İshak ile müjdeledik.

***1-** Dürüst, seçkin, samimi, erdemli, iyilerden.*

113. Ona ve İshak’a bereket verdik. Her ikisinin soyundan muhsin[1] olan da kendisine açıkça zulmeden[2] de vardır.

***1-** İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan. **2-** Muhsin olmamakla kendisine haksızlık eden.*

114. Ant olsun ki Musa ve Harun'a nimetler verdik.

115. O ikisini ve onlarla birlikte hareket eden halkı büyük sıkıntıdan kurtardık.

116. Onlara yardım ettik. Galip gelenler onlar oldular.

117. Onlara gerçekleri açıklayan kitap verdik.

118. Onları dosdoğru yola ilettik.

119. Gelecek nesiller arasında ona iyi bir ün bıraktık.

120. Musa ve Harun'a selam olsun.

121. Biz, muhsinleri[1] böyle ödüllendiririz.

1- *İyi kimseleri, iyi işler yapanları, iyi davranmayı ilke edinenleri, güzel ahlak sahibi olanları.*

122. İkisi de Bizim inanan kullarımızdandı.

123. İlyas da kesinlikle gönderilenlerdendir.

124. Hani o, halkına: "Siz, takva sahibi olmayacak mısınız?" demişti.

125. Yaratanların en iyisini bırakıp da Ba'le[1] mi yöneliyorsunuz?

1- *İlah edinilen bir putun adı. Efendi, sahip, rabb demektir.*

126. Allah, sizin ve atalarınızın Rabb'idir.

127. Ancak onu yalanladılar. Kuşkusuz onlar hazır bulundurulacak olanlardır.[1]

1- *Yaptıklarından dolayı hesaba çekileceklerdir.*

128. Allah'ın muhles[1] kulları hariç.

1- *Arıtılmış kullar. Saf, berrak, arı-duru, samimi, erdemli hale getirilmiş olan kullar. Şeytanların etki edemedikleri kullar.*

129. Gelecek nesiller arasında ona iyi bir ün bıraktık.

130. İlyas'a selam olsun.

131. İşte Biz, iyileri böyle ödüllendiririz.

132. O, Bizim inanan kullarımızdandı.

133. Lut da kesinlikle gönderilenlerdendir.

134. Hani onu ve yanında yer alanların tamamını kurtarmıştık.

135. Ancak geride kalan acuze[1] bir kadın hariç.

1- Yaşlı ve düşkün kadın, koca karı.

136. Sonra diğerlerini dumura uğrattık.

137. Siz, gündüz onların yanlarından geçip gidiyorsunuz.

138. Ve geceleyin de. Hala aklınızı kullanmayacak mısınız?

139. Yunus da kesinlikle gönderilenlerdendir.

140. Hani o, dolu gemiye kaçmıştı.

141. Sonra kura çekti ve kaybedenlerden oldu.

142. O kendisini suçlayıp dururken, hut[1] onu yuttu.

1- Balık.

143. Eğer o gerçekten tesbih[1] edenlerden olmasaydı;

1- Allah'ı her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yüceltmek. Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak.

144. Diriltilecekleri güne kadar[1] balığın karnında kalırdı.

1- Ölüp gidecekti. Balığın karnı ona mezar olacaktı.

145. Sonunda, onu bitkin bir halde ıssız bir yere attık.

146. Onun üzerine geniş yapraklılardan bir ağaç bitirdik.

147. Onu, nüfusu yüz binden fazla bir halka Rasul olarak gönderdik.

148. Bu sefer Yunus'a inandılar. Biz de onları belli bir süre yararlandırdık.

149. Haydi, onlara sor: "Kız çocuklar Rabb'inin de oğlan çocuklar onların mı?"

150. Yoksa Biz melekleri dişi olarak yarattık da onlar buna tanık mı oldular?

151. Dikkat edin! Doğrusu uydurdukları iftiralarından dolayı;

152. "Allah doğurdu." diyorlar. Onlar, kesinlikle yalancıdırlar.

153. Allah; kızları, oğullara tercih etmiş öyle mi?

154. Size ne oluyor? Nasıl böyle bir hüküm veriyorsunuz?

155. Hiç mi öğüt almıyorsunuz?

156. Yoksa elinizde açık bir belgeniz mi var?

157. Eğer doğru söyleyenlerdenseniz, o halde kitabınızı[1] getirin.

1- *Sizi doğrulayan yazılı belgenizi.*

158. Allah ile cinler[1] arasında soy bağı uydurdular. Ant olsun ki cinler de kesinlikle onların hazır bulundurulacaklarını[2] bilmektedirler.

1- *Melekler.* ***2-*** *Hesap günü, hesaba çekileceklerini.*

159. Allah, onların niteledikleri şeyden münezzehtir.[1]

1- *Allah'a ait nitelikler hiçbir varlıkta yoktur.*

160. Allah'ın muhles[1] kulları hariç.[2]

1- *Arıtılmış kullar. Arıtılmış, saf, berrak, arı-duru, samimi, erdemli hale getirilmiş olan kullar. Şeytanların etki edemedikleri kullar.* ***2-*** *Onlar, bir azapla karşılaşmayacaklar.*

161. Artık siz ve kulluk yaptıklarınız,

162. O'na karşı fitneye düşüremezsiniz.

163. Cehennem'e girecekler hariç.

164. Bizden her birimizin belli bir makamı vardır.

165. Biziz biz, saf saf duranlar.

166. Biziz biz, tesbih[1] edenler.

1- *Allah'ı her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yüceltmek. Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak.*

167. Müşrikler, diyorlardı ki:

168. Eğer yanımızda öncekilere verilen öğüt[1] gibi bir öğüt olsaydı.

1- *Kitap, vahiy.*

169. Biz de Allah'ın muhles[1] kullarından olurduk.

1- Arıtılmış kullar. Saf, berrak, arı-duru, samimi, erdemli hale getirilmiş olan kullar. Şeytanların etki edemedikleri kullar.

170. Fakat onu[1] yalanladılar. Artık yakında bilecekler.

1- Kendilerine gelen Kitap'ı.

171. Ant olsun ki gönderilen kullarımıza[1] şu sözü verdik:

1- Nebiler.

172. Onlar, kesinlikle yardım edilecek olanlardır.

173. Bizim ordumuz onlara mutlaka galip gelecektir.

174. Artık bir süre onlardan yüz çevir.

175. Onları gözle! Yakında onlar da görecekler.

176. Yoksa azabımızı acele mi istiyorlar?

177. Fakat onların bulundukları yere indiği zaman, uyarılanların sabahı ne kötüdür!

178. Artık bir süre onlardan yüz çevir.

179. Onları gözle! Yakında onlar da görecekler.

180. İzzetin[1] Rabb'i olan Rabb'in, onların nitelediği şeylerden münezzehtir.

1- Yüksek onur, şeref, büyük itibar, yücelik, saygınlık, üstünlük, güç.

181. Gönderilenlere[1] selam olsun.

1- Gönderilen nebilere.

182. Hamd, âlemlerin Rabb'i Allah'adır.

SAD SÛRESİ

[İniş sırası: 38, Mekki, 88 ayet.
Adını 1. ayetteki “sad” harfinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Sad. Zikir[1] sahibi Kur’an’a ant olsun.

***1-** Öğüt.*

2. Doğrusu gerçeği yalanlayan nankörler, kibirlerine yediremediklerinden muhalefet ediyorlar.
3. Onlardan önce nice kuşakları yok ettik. O zaman feryat ettiler, ama artık kurtuluş vakti geçmişti.
4. İçlerinden, kendilerine bir uyarıcı gelmesine şaşırdılar. Gerçeği yalanlayan nankörler: “Bu, yalancı bir büyücüdür.” dediler.
5. O, bunca ilahı, bir tek ilah mı kılıyor? Kuşkusuz bu şaşılacak bir şeydir.
6. Onlardan, söz sahibi olanlar harekete geçerek: “Bildiğiniz yoldan gitmeye devam edin, ilahlarınızı bırakmayın. Kesinlikle sizden beklenen budur.” dediler.

7. Biz, bunu[1] son inanç sistemlerinde de duymadık. Bu yalnızca bir uydurmadır.

1- İlah'ın tek bir ilah olduğunu.

8. Zikir[1], aramızda ona mı indirildi? Oysaki onlar Benim zikrimden kuşku içindedirler. Hayır, onlar azabımı henüz tatmadılar.

1- Öğüt, vahiy.

9. Yoksa çok yüce ve çok bağışta bulunan Rabb'inin rahmet hazineleri onların yanında mı?

10. Ya da göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin mülkü onlara mı ait? O halde sebepler bulsunlar da yükselsinler!

11. Onlar, burada bozguna uğramış gruplardan meydana gelmiş bir ordudur.

12. Onlardan önce Nuh toplumu, Ad, kazıklar sahibi Firavun da yalanlamıştı.

13. Ve Semud, Lut'un toplumu ve Eyke halkı; işte onlar da işbirlikçi gruplardır.

14. Onların hepsi de rasulleri yalanladı. Bu nedenle azabımı hak ettiler.

15. Bunlar geri dönüşü olmayan bir çığlıktan başkasını beklemiyorlar.

16. Ve: "Rabb'imiz, Hesap Günü'nden önce[1] azaptan payımıza düşeni hemen ver." dediler.

1- Hesap Günü'ne inanmadıklarını ifade edercesine, alayımsı bir tutumla; beklemeye gerek yok, eğer doğruysa azabımızı hemen ver.

17. Onların dediklerine sabret, güçlerin sahibi kulumuz Davud'u düşün. O, her durumda Allah'a yönelirdi.

18. Dağları emrine amade kıldık. Akşamdan gündoğumuna[1] onunla birlikte tesbih[2] ederlerdi.

__1-__ Her zaman, sürekli, bütün bir gün boyu. 2- Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranması ve Yaratıcı'nın tüm nitelikleriyle tanınması ve dillendirilmesi, tanıtılması demektir. Dağların, Allah'ı tesbih etmeleri demek; Allah'ın yaradılışlarına koyduğu yasalara bağlılık içinde, varlık amaçlarına uygun bir hal içinde bulunmaları demektir. Bu bağlamda, evrende olan tüm canlı ve cansız varlıklar Allah'ı tesbih etmektedirler. Hal diliyle ortaya konan bu gerçeklik, aslında Allah'ın tüm nitelikleri ile tanınması, tanıtılmasını ifade etmektedir.

19. Kuşların tamamı toplu olarak ona yönelmişlerdi.

20. Onun gücünü pekiştirdik. Ona hikmeti[1] ve fasl-ı hitabı[2] verdik.

__1-__ Baskı, zulüm, fitne ve fesadı engellemek için konulan yasa, kural ve ilkeler. Sağlıklı düşünme, gerçeği kavrama, doğru hüküm verme yetisi. Yargı, yargılama, karar, güçlendirme, sağlamlaştırma. __2-__ Hakk'ı Batıl'dan ayıran sözü söyleme yeteneği.

21. Birbirleriyle davalıların haberi sana geldi mi? Duvarı aşarak mihraba gelmişlerdi!

22. Davud'un yanına girdiklerinde o, onlardan korktu. "Korkma! İki davacıyız. Birimiz ötekine haksızlık etti. Şimdi sen, hakkımızda hakk ile karar ver. Haksızlık etme. Bize makul olan yolu göster." dediler.

23. Bu benim kardeşim[1] Onun doksan dokuz koyunu var ve benim bir tek koyunum var. Buna rağmen onu da kendisine vermemi istedi ve tartışmamızda bana üstünlük sağladı.[2]

__1-__ Ortağım. Bir sonraki ayette de kardeşten kastın ortak olduğu anlaşılmaktadır. __2-__ Verilen örnekle ifade edilmek istenen konu şudur: Kardeşim (arkadaşım, ortağım, tanıdığım) çok varlıklı, zengin ve güçlü bir kimse, ben ise güçsüz ve yoksul bir kimseyim. Bundan dolayı da ona karşı çıkma gücü ve cesaretini kendimde bulamıyorum. Vereceğin kararla beni ve benim gibi güçsüz olanları koru, bize haksızlık yapılmasını engelle.

24. "Ant olsun ki, senin koyununu kendi koyunlarına katmayı istemekle doğrusu sana haksızlık etmiştir. Ortakların çoğu, birbirlerine haksızlık ediyorlar. Ancak iman edenler ve salihatı[1] yapanlar haksızlık etmezler. Ancak onlar da ne kadar azdır!" dedi. Davud, kendisini fitnelendirdiğimizi[2] iyice anladı. Hemen Rabb'inden bağışlanma[3] diledi, rüku[4] ederek, tam bir teslimiyetle Rabb'ine yöneldi.[5]

***1-** Salihatı yapmak; bozuk olan şeyi düzeltmek, düzelticilik yapmak, yapıcı olmak, düzeltmeye yönlendirmek, teşvik etmek demektir.* ***2-** Onu, arı duru hale getirdiğimizi anladı. Fitne: Ateşte yakmak anlamındaki fetn kökünden türemiştir. 'Anlamı, "altın, gümüş gibi değerli madenlerin kendileriyle kaynaşmış olan değersiz madenlerden ayrıştırılması, yani saflaştırılması amacı ile yüksek ateşte eritilmesi" işlemidir.' Fitne sözcüğü, kişinin samimiyetinin, iç yüzünün ortaya çıkması için; savaş, baskı, zulüm, zenginlik, yoksulluk, hastalık, ölüm, ün, mevki, mal, mülk gibi konularda tabi tutulduğu samimiyet sınavıdır.* ***3-** Haksızlık yapan kişi için.* ***4-** Boyun eğip, itaat etmek. Tam teslim olmak.* ***5-** Nebi Davud ile ilgili tefsir kitaplarında yer alan hikâyelerin tamamı yalan ve iftiradır. Tamamı İsrailiyat kaynaklıdır. Bu kaynaklarda, zani(zina eden erkek) olarak gösterilen Nebi Davud'u, Kur'an şu şekilde tanımlamaktadır: "Çok sabırlı kulumuz," "Evvab (sürekli Allah'a yönelen)," "Salihatı yapan, kendisine hikmet verilen, Allah'ın koruması altında bulunan, Allah katında güzel bir yere sahip olan." Nebi Davud, bu özellikleri ile Nebi Muhammed'e örnek gösterilen bir şahsiyettir. "Söz konusu 23. ve 24. ayetlerde Davut Nebi'nin iki tarafı dinlemeden karar vermesi eleştirilmektedir."*

25. Böylece onu bundan dolayı bağışladık. Onun yanımızda yüksek konumu ve iyi bir sığınağı vardır.

26. Ey Davud! Biz seni yeryüzünde bir halife yaptık. İnsanlar arasında Hakk ile hükmet. Hevaya[1] uyma. Aksi halde hevan seni Allah'ın yolundan saptırır. Allah'ın yolundan sapanlar, hesap gününü göz ardı etmiş olduklarından, kendileri için çok şiddetli bir azap vardır.

***1-** Kuruntu ve tutkularına. Keyfi arzularına.*

27. Biz, gökyüzünü, yeryüzünü ve ikisi arasında olanları boşuna yaratmadık. Bu, gerçeği yalanlayan nankörlerin görüşüdür. Kendilerini ateşe atan, gerçeği yalanlayan nankörlerin vay haline.

28. İman eden ve salihatı yapanları, yeryüzünde bozgunculuk yapanlarla bir tutar mıyız? Ya da takva sahiplerini suçlularla bir tutar mıyız?

29. Bu; akıl sahiplerinin, ayetlerini düşünüp öğüt almaları için, sana indirdiğimiz kutlu bir Kitap'tır.

30. Davud'a Süleyman'ı armağan ettik. Ne güzel bir kuldu. O, her zaman Allah'a yönelendi.

31. Bir zaman kendisine, akşamüstü iyi cins safkan atlar sunulmuştu.

32. "Doğrusu ben Rabb'imin öğüdünden dolayı hayra muhabbeti sevdim."[1] dedi. Derken gözden kayboldular.[2]

***1-** Hayırlı olan şeyler, bana Rabb'imi hatırlattığı için sevdim. **2-** Atlar.*

33. "Onları bana geri getirin." Ardından bacaklarını ve boyunlarını sevgiyle okşamaya başladı.[1]

***1-** Bu ayete, kimi çevirilerde: "Bacaklarını ve boyunlarını kesti" şeklinde anlam verilerek önemli bir hataya düşülmektedir. Böylesi kötü bir davranışı, bir nebiye yakıştırmak, "kör" bir anlayıştan başka bir şey değildir.*

34. Ant olsun ki Süleyman'ı fitnelendirdik.[1] Kürsüsünün[2] üzerine bir ceset bıraktık.[3] Sonra o Bize yöneldi.[4]

***1-** Çeşitli olaylarla arı duru hale getirdik, olgunlaştırdık, saflaştırdık. **2-** İktidarının, yönetiminin. **3-** İktidarını çökerttik. Gücünü yok edip, ikktidarını yaşayan bir ölüye çevirdik. **4-** Bize sığındı, Bizden bağışlanma diledi. (Bkz. Bir sonraki ayet)*

35. "Ey Rabb'im! Beni bağışla. Bana, benden sonra hiç kimsenin sahip olamayacağı bir mülk[1] bağışla. Kuşkusuz ki Sen, bol bol bağışlayıcısın." dedi.

1- *Güç, imkân.*

36. Bunun üzerine rüzgârı onun emrine verdik. Onun emri ile dilediği yere yumuşak bir esinti ile akıp gidiyordu.

37. Ve şeytanları.[1] Her türlü yapı ustasını ve dalgıçları onun emrine verdik.

1- *Haktan uzak olan kimseleri, halkı saptıran, bozgunculuk yapanları. İsyankâr tutsakları. Şeytan: Hakk'a aykırı hareket eden, her türlü güç, kurum ve kişinin ortak karakteristik adıdır.*

38. Ve zincirlerle bağlanmış olan[1] diğerlerini de.

1- *Kontrol altına alınmış olan.*

39. Bu Bizim verdiklerimizdir. Artık dilediğine ver veya verme.

40. Onun yanımızda iyi bir makamı ve iyi bir geleceği vardır.

41. Kulumuz Eyyub'u da hatırla. Bir zamanlar Rabb'ine seslenmişti: "Şeytan[1] bana dert ve azap dokundurdu."[2]

1- *Şeytan, Hakk'tan uzak olan. Hakk'a aykırı hareket eden her türlü varlık, kişi ve kurumun ortak "karakteristik adı" dır.* ***2-*** *Şeytan, çektiğim sıkıntıya gösterdiğim tahammülde, beni kuşkuya düşürmeye çalışıyor; bana vesvese veriyor.*

42. Ey Eyyûb! "Ayağın ile topukla![1] İşte yıkanılacak yer ve soğuk içecek!"

1- *Hemen yola koyul. Durma yürü.*

43. Katımızdan bir rahmet ve akıl sahipleri için bir ibret olarak, ona ailesini ve onlarla birlikte bir o kadarını daha bahşettik.

44. Ve eline bir deste al, onunla yola çık[1] ve hanis[2] olma. Biz, onu sabredici bulduk. O ne iyi kuldu! O, her zaman Allah'a yöneldi.[3]

1- *Ayette yer alan "darabe" sözcüğüne, çevirilerde "vur, döv" anlamının verilmesi, bu sözcüğün onlarca anlamının bulunduğunun dikkate alınmamasından kaynaklanmaktadır. Ayette; Eyyûb Nebi'ye, "Elinde avucunda ne kaldıysa onları da alarak rızkını aramak için daha verimli; imkânı daha iyi olan yerleri bulmak için yola koyul, bulunduğun yerden ayrıl, sefere çık." denmektedir.* ***2-*** *Kararsız olma, haktan ayrılma.* ***3-*** *Bu ayetin tefsirinde yer alan bilgiler, İsrailiyat kaynaklı olup, tamamıyla uydurmadır. Kur'an'i bir dayanağı yoktur. Bu yalanlara göre, Eyyûb Nebi'nin, hanımına yüz sopa vuracağına dair yemin ettiğini, daha sonra pişman olduğunu; Allah'ın da yeminini yerine getirmek için ona yüz adet saptan bir demet yaparak, o demetle hanımına bir kez vurmasını ve böylece sözünü yerine getirmiş olacağına dair bir yol göstermektedir. Bunun, Allah'a hile yapmayı yakıştırmak olduğunu akletmeyen sapkın anlayış, İsrailiyat'ta yer alan bilgileri doğrulamak adına, yalan uydurma yarışına girmiştir. Eyyûb Nebi'nin hastalığına dair çeviri ve tefsirlerde yer alan bilgilerin tamamı Kur'an dışı kaynaklardan alınmıştır.*

45. Güç ve basiret sahibi olan kullarımız İbrahim'i, İshak'ı ve Yakup'u da an.

46. Biz, onları sürekli ahiret yurdu düşüncesiyle arınmış, samimiyet sahibi kimseler yaptık.

47. Onlar, yanımızda seçkin ve hayırlı kimselerdendir.

48. İsmail'i, Elyesa'yı ve Zulkifl'i de an. Hepsi de hayırlı kimselerdendir.

49. Bu bir öğüttür. Kuşkusuz takva[1] sahipleri için iyi bir gelecek vardır.

1- *Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

50. Adn Cennetlerinin kapıları onlara açıktır.

51. Orada keyiflerince oturmuş olarak onlara pek çok meyve ve içecek sunulur.

52. Ve yanlarında, bakışlarını eşlerine dikmiş yaşıtlar.
53. İşte bu, hesap günü için size söz verilenlerdir.
54. Bu, bitmez tükenmez rızkımızdır.
55. İyilerin durumu budur. Azgınlar için ise kötü bir gelecek vardır.
56. Varacakları yer Cehennem'dir. Orası ne kötü bir yataktır.
57. İşte kaynar ve kokuşmuş su; tatsınlar bakalım!
58. Ve aynı türden çeşit çeşit azaplar.
59. İşte bunlar da sizinle birlikte azaba katlanacak olan bir gruptur. Onlara rahatlık yoktur. Onlar, ateşe girecek olanlardır.
60. Diğerleri ise: "Hayır! Asıl size rahatlık yok. Ona uğramamızın sebebi sizsiniz. O ne kötü bir konaklama yeridir!" dediler.
61. "Rabb'imiz! Buna kim sebep olduysa onun ateşteki azabını kat kat arttır!" dediler.
62. "Biz, neden kötülerden olarak gördüğümüz adamları[1] görmüyoruz?" derler.

1- *Dünyada iken kendilerini kötü olarak gördüğümüz insanları. İman edenleri.*

63. Hani kendilerini alaya almıştık! Yoksa buradalar da biz mi görmüyoruz?
64. Ateş halkının birbirleriyle bu çekişmeleri kesinlikle gerçektir.
65. De ki: "Ben yalnızca bir uyarıcıyım. Tek ve kahredici olan Allah'tan başka ilah yoktur."
66. Göklerin, yerin ve ikisinin arasında olan şeylerin Rabb'i, Mutlak Üstün Olan'dır, Çok Bağışlayıcı'dır.
67. De ki: "O, çok büyük bir haberdir."
68. Siz, ondan yüz çeviriyorsunuz.
69. Onlar tartışırlarken, benim mele-i a'la'ya[1] dair bir bilgim yoktu.

1- *Her şeyi açıklayan, bilgi ile dopdolu olan yüce vahiy hakkında.*

70. Bana, yalnızca apaçık bir uyarıcı olduğum için vahyediliyor.

71. Hani Rabb'in meleklere: "Ben çamurdan bir beşer yaratacağım." demişti.

72. Onu biçimlendirip, ruhumdan üflediğim[1] zaman derhal ona secdeye kapanın![2]

1- *Ruh, esas itibarıyla "can" demektir. Ruh sözcüğü; "can", vücuda hayat veren cevher" demektir. Ne var ki Kur'an, ruh sözcüğünü vahiy anlamında kullanmaktadır. Zira vahiy, insana ve topluma hayat vermekte, insana ve topluma düzen vererek onları canlı ve diri tutmakta; onlara en iyi yaşantıyı sağlamanın yolunu göstermektedir. "Ruh üfleme," mecazi bir anlatım olup, bilgi ile bilgilendirmek demektir. Allah'ın gönderdiği vahiyle insana yol göstermesi, verdiği bilgi ile adeta ona hayat vermesi, onu en doğru şekilde yaşamaya yönlendirmesi anlamına gelmektedir. "Ruh"; diriltici, hayat verici, yol gösterici bilgiyi; "üflemek" de o bilgiden çok az bir miktarı ifade etmektedir.* ***2-*** *Onun saygınlığını kabullenin. Ona saygınızı sunun.*

73. Bunun üzerine meleklerin tamamı, hep birlikte secde ettiler.[1]

1- *Saygılarını sundular.*

74. İblis secde etmedi. O büyüklük tasladı ve nankörlerden oldu.

75. "Ey iblis! İki elimle[1] yarattığım şeye secde etmekten seni alıkoyan nedir? Büyüklük mü taslıyorsun, yoksa kendini çok mu üstün görüyorsun?" dedi.

1- *Kudretimle. Gücümle.*

76. "Ben ondan hayırlıyım.[1] Beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın." dedi.

1- *Değerliyim. İyiyim.*

77. "Oradan çık! Sen kesinlikle racimsin.[1]" dedi.

1- *Kovulmuşlardansın.*

78. Lanetim, Din Günü'ne[1] kadar senin üzerindedir.

1- *Karşılık gününe, hesap görme gününe.*

79. İblis: "Rabb'im! O halde yeniden dirilme gününe kadar bana süre ver." dedi.

80. Allah, "Peki süre verilenlerdensin." dedi.

81. Zamanı bilinen güne[1] kadar.

__1-__ Kıyamet Günü.

82. İblis: “Öyleyse, izzetine[1] ant olsun ki onların hepsini azdıracağım.” dedi.

__1-__ Yüksek onur, şeref, büyük itibar, yücelik, saygınlık, üstünlük, güç.

83. “Ancak içlerinden muhles[1] kulların hariç.”

__1-__ Arıtılmış kullar. Saf, berrak, arı-duru, samimi, erdemli hale getirilmiş olan kullar.

84. “Gerçek budur. Ben, gerçeği söylerim.” dedi.

85. Allah: “Ant olsun ki Cehennem’i senden ve sana uyanlardan dolduracağım.” dedi.

86. De ki: “Sizden yaptığım bu işe karşı bir ücret istemiyorum. Ve ben kendiliğimden bir sorumluluk getirenlerden değilim.”

87. O, ancak bütün insanlık için bir zikirdir.[1]

__1-__ Öğüttür.

88. Onun haberini bir zaman sonra kesinlikle bileceksiniz.[1]

__1-__ Onun verdiği haberin, mutlaka doğru olduğunu, zamanı gelince görüp anlayacaksınız.

ZUMER SÛRESİ

[İniş sırası: 59, Mekki, 75 ayet.
Adını 71. ve 73. ayetteki "zumeran/topluluklar" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Kitap'ın indirilmesi, Mutlak Üstün Olan, En İyi Hüküm Veren Allah tarafındandır.

2. Biz, bu Kitap'ı sana hakk ile indirdik. Öyleyse dini yalnızca O'na halis kılarak[1] Allah'a kulluk et.

1- *Şirkiz, hurafesiz, katıksız, küfürden arınmış; saf, arı-duru ve erdemli bir benlikle. Yalnızca Allah'ın buyruklarına uymak.*

3. Dikkat edin! Halis[1] din yalnızca Allah'a aittir. O'ndan başka veliler edinenler: "Onlara, bizi Allah'a daha fazla yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz." diyorlar. Allah, hakkında tartıştıkları şey için hükmünü verecektir. Allah, yalancı olan ve gerçeği yalanlayan azılı nankörleri doğru yola iletmez.

1- *Doğru. Şirkiz, hurafesiz, katıksız, küfürden arınmış; saf, arı-duru ve erdemli.*

4. Eğer Allah bir çocuk edinmek isteseydi, yaratacağından dilediğini seçerdi. O, bundan münezzehtir.[1] O Allah, Eşsiz ve Benzersiz Tek Olan'dır, Varlığın Üzerinde Mutlak Egemen'dir.

1- *Allah'a ait nitelikler hiçbir varlıkta yoktur.*

5. Gökleri ve yeri hakk ile yarattı. Geceyi gündüze, gündüzü geceye çevirir. Güneş'i ve Ay'ı buyruk altına almıştır. Hepsi belirlenmiş bir zamana akıp gitmektedir. İyi bilin ki O, Mutlak Üstün Olan'dır, Çok Bağışlayıcı'dır.

6. Sizi tek bir nefisten[1] yarattı. Sonra ondan[2] eşini meydana getirdi. Sizin için hayvanlardan sekiz eş bağışladı. Sizi annelerinizin karnında üç karanlık içinde, yaratılıştan sonra bir yaratılış ile yaratıyor. İşte bu sizin Rabb'iniz Allah'tır. Mülk, O'nundur. O'ndan başka ilah yoktur. Öyleyse nasıl oluyor da başka şeylere yöneliyorsunuz?

***1-** Aynı cevherden, aynı özden, aynı varlıktan. Eşeysiz olarak. (Havva'nın, Âdem'in kaburga kemiğinden yaratıldığına dair "hadis" olduğu söylenen sözler de dâhil, kaynaklarımızda yer alan bilgilerin tamamı İsrailiyat'tır ve uydurmadır. Gerçekle bir ilgisi yoktur. Ayrıca bu ayetin bilimsel olarak biyolojiye konu edinilmesi, Kur'an'ın mesajı ile de amacı ile de bir bağı yoktur. Kur'an'ın konusu bilim olmadığı halde onu bilime konu edinmek, Kur'an dışı bir anlayıştır.)*
***2-** O cevherden, o özden, o varlıktan da.*

7. Eğer gerçeği yalanlayıp nankörlük ederseniz; bilin ki Allah'ın size hiçbir ihtiyacı yoktur. O, kullarının gerçeği yalanlayarak nankörlük etmelerinden hoşnut olmaz. Eğer şükrederseniz[1] ondan hoşnut olur. Hiç kimse bir başkasının yükünü yüklenmez.[2] Nihayetinde dönüşünüz Rabb'inizedir. Böylece yapmış olduklarınızı size haber verecektir. Kuşkusuz O, sinelerde olanı en iyi bilendir.

***1-** Şükretmek demek, verilen nimetin karşılığını vermek demektir. Kim ki Allah'a şükretmek istiyorsa; Allah, kendisine her ne verdiyse onun karşılığını vermelidir. Sözle şükretmenin bir anlamı yoktur. Canın/hayatın şükrü kul olmaktır. Malın şükrü infaktır. Aklın şükrü teslim olmaktır. Vs. **2-** Suç ve sorumluluk kişiseldir.*

8. İnsana bir sıkıntı dokunduğu zaman, Rabb'ine yönelerek bütün benliğiyle O'na dua eder. Sonra kendisine bir nimet lütfettiği zaman, daha önce O'na yöneldiği halini unutur. O'nun yolundan saptırmak için Allah'a ortaklar koşar. De ki: "Nankörlüğünle biraz daha yararlan. Kuşkusuz ki sen ateşin halkındansın.

9. Gece saatlerinde secde ederek, kıyam durarak itaatkâr olan, ahireti hesaba katan ve Rabb'inin rahmetini uman kimse, bu nankörlerle bir tutulur mu hiç? De ki: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?[1]" Kesinlikle yalnızca temiz akıl sahipleri öğüt alırlar.

***1-** Gerçeği idrak etmiş olanlar. Gerçeğin vahiy olduğuna inananlar. Bu ve benzeri daha birçok ayette yer alan "ilim" ve "âlim" sözcükleri; Allah'ın, nasıl bir Allah olduğunu idrak etmek; kesin, doğru ve gerçek bilgi kaynağının vahiy olduğuna inanmak, tevhidi bilince sahip olmak; gerçeği görmenin, bilmenin ve kavramanın ayırdında ve bilincinde olmak demektir. Bu nedenle, Kur'an'da yer alan her âlim sözcüğüne "bilgin", her ilim sözcüğüne de "bilgi" anlamı vermek kesinlikle doğru değildir. "Bilenler" sözcüğünden kasıt, "âlim" olmayı sağlayan hadis, fıkıh, kelam, siyer vb. ilimlere sahip olmak demek değildir. Zaten ayetin girişinde de bu çok açık ve anlaşılır olarak ifade edilmektedir: bir yandan nankörlük edenler, diğer yandan şükredenler; bu iki zümre birbirleri ile kıyaslanarak; hiç nankörlük edenlerle şükredenler bir olur mu denmektedir.*

10. De ki: "Ey inanan kullar! Rabb'inize karşı takvalı olun. Bu dünyada, iyi olanlar için iyilik vardır. Allah'ın arzı geniştir. Ancak sabredenlere[1] ödülleri hesapsız ödenir.

***1-** Dayanıp, direnenlere; sıkıntılara göğüs gerenlere.*

11. De ki: "Ben, dini yalnızca Kendisine özgü kılarak, Allah'a kulluk etmekle emrolundum.

12. "Ve bana teslim olanların ilki[1] olmam buyruldu."

***1-** Öncüsü.*

13. De ki: “Eğer Rabb’ime karşı gelirsem, büyük günün azabından korkarım.”

14. De ki: “Ben, dinimi Allah’a özgü kılarak O’na kulluk ederim.”

15. Siz de O’ndan başka istediğinize kulluk edin. De ki: “Asıl kaybedenler, Kıyamet Günü’nde kendilerini ve yakınlarını kayba uğratacak olanlardır.” Dikkat edin! İşte apaçık kayıp budur.

16. Onların üstlerinden ve altlarından ateşten gölgeler vardır. İşte Allah’ın, kullarını uyarıp sakınmalarını istediği şey budur. Ey kullarım, Bana karşı takvalı[1] olun!

***1-** Allah’ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya/güvenceye almak.*

17. Tağuta[1] kulluk etmekten kaçınan ve Allah’a yönelenlere müjdeler olsun. O halde bu kullarımı müjdele.

***1-** Azgın, sapık, kötülük ve sapkınlık önderi, zorba, şeytan, put, puthâne, kâhin, sihirbaz, Allah’ın yasalarına sırt çeviren kişi, kurum ve yönetimler.*

18. Sözü dinleyip, en iyisine uyarlar. İşte onlar, Allah’ın doğru yola ilettiği kimselerdir. İşte onlar sağlıklı düşünen akıl sahipleridir.

19. Hakkında azap kararı gerçekleşmiş olana gelince; ateşte olanı sen mi kurtaracaksın?

20. Fakat Rabb’lerine takvalı[1] olanlar için kat kat bina edilmiş, önlerinde nehirler akan köşkler vardır. Bu Allah’ın verdiği sözdür. Allah verdiği sözden dönmez.

***1-** Allah’ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya/güvenceye almak.*

21. Allah’ın, gökten su indirdiğini ve onu su kaynakları şeklinde yeryüzünde akıttığını, sonra onunla rengârenk ekinler çıkardığını, daha sonra onların kuruduklarını; sararıp kuru bir çöpe döndüğünü görmedin mi? Kuşkusuz bunda sağlıklı düşünen akıl sahipleri için bir öğüt vardır.

22. Allah'ın, gönlünü İslam'a açtığı kimse, Rabb'inden bir ışık üzerinde olmaz mı? Öyleyse Allah'ın öğütlerine karşı kalpleri katılaşmış olanlara yazıklar olsun! İşte onlar, apaçık bir sapkınlık içindedirler.

23. Allah, sözün en iyisini; muteşâbih[1], ikişerli bir Kitap halinde indirdi. Ondan, Rabb'lerine karşı içtenlikli saygısı olanların tüyleri ürperir. Ardından da benlikleri ve kalpleri Allah'ın öğüdü ile huzura kavuşur. İşte bu, Allah'ın doğru yolu gösteren kılavuzudur. Onunla dileyeni doğru yola iletir; Allah, kimi sapkınlıkta bırakırsa, artık onu doğru yola iletici bulunamaz.[2]

***1-** Benzeşen, benzer, eş anlamlı, birden çok anlamlı, yoruma açık anlamlı, benzetmelerle anlamları açık ve anlaşılır olan, birbirinden güzel anlamlar içeren.* ***2-** Tercihlerinden ve yaptıklarından dolayı. Uygun gördüğünü. Yaptığı seçime göre uygun olan karşılığı vererek. Bu terkip; Allah, doğru yola iletilmeyi hak edeni, isteyeni doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmayı hak edeni, isteyeni de sapkınlıkta bırakır; sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir, demektir. Hidayet ve dalalet konusu insanın dilemesiyle ilişkilidir. Allah, hiç kimseyi ne zorla hidayete iletir ne de dalalete düşürür. İman ve inkâr konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir.*

24. O halde Kıyamet Günü, kendisini kötü azaptan kim koruyabilir? Zalimlere: "Kazandığınızın karşılığını tadın!" denir.

25. Onlardan öncekiler de yalanlamışlardı da kendilerine hiç beklemedikleri yerden azap geldi.

26. Allah, onlara dünya hayatında zilleti tattırdı. Ahiret azabı elbette daha büyüktür. Keşke bilmiş olsalardı.

27. Ant olsun ki Kur'an'da insanlar için her konudan örnekler verdik. Umulur ki böylece öğüt alırlar.

28. Kusursuz, Arapça bir Kur'an'dır. Umulur ki takva[1] sahibi olurlar.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

29. Allah, aralarında anlaşamayan birkaç ortağa bağlı bir kimse ile tek bir kişiye bağlı bir kimseyi örnek verdi: Bu iki kimsenin durumu hiç bir olur mu? Övgü yalnızca Allah'a özgüdür. Ama çokları bilmiyorlar.

30. Kuşkusuz sen ölümlüsün, kuşkusuz onlar da ölümlüdürler.

31. Sonra Kıyamet Günü hepiniz Rabb'inizin huzurunda birbirinizden davalı ve davacı olacaksınız.

23. Bölümün Sonu

32. Öyleyse, Allah adına yalan uyduran ve kendisine gelen doğruyu yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Gerçeği yalanlayan nankörlerin yeri Cehennem'de değil mi?

33. Doğruyu getirenler[1] ve onu doğrulayanlar, işte onlar takva[2] sahibidirler.

***1-** Nebiler. **2-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya/güvenceye alanlardır.*

34. Onlar için Rabb'leri yanında diledikleri her şey vardır. İşte budur muhsin[1] olanların karşılığı.

***1-** İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.*

35. Allah, onların[1] yaptıklarının en kötülerini örtecek; yaptıklarının karşılığında, en iyisiyle karşılık verecek.

***1-** Muhsin olanlardan.*

36. Allah, kuluna yeterli değil mi? Onlar seni O'ndan başkası ile korkutmaya çalışıyorlar. Allah, kimi sapkınlıkta bırakırsa, onu doğruya iletecek yoktur.[1]

__1-__ Uygun gördüğünü. Yani, kişinin seçimine göre uygun olan karşılığı vererek. Bu terkip; Allah, doğru yola iletilmeyi hak edeni, isteyeni doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmayı hak edeni, isteyeni de sapkınlıkta bırakır; sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir, demektir.

37. Allah, kimi doğru yola iletirse, onu saptırabilecek yoktur. Allah, Mutlak Üstün Olan; suçluya hak ettiği cezayı verecek olan değil midir?

38. Onlara: "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, "Elbette Allah." Diyecekler. De ki: "O halde Allah'ın yanı sıra yöneldiğiniz ilahlar, eğer Allah bana bir sıkıntı vermek istese, o sıkıntıya engel olabilirler mi? Veya Allah bana bir rahmet dilese, buna engel olabilirler mi? De ki: "Allah bana yeter!" De ki: "Sığınıp güvenmek isteyenler, yalnızca O'na sığınıp güvensinler."

39. De ki: "Ey halkım! Elinizden geleni yapın! Ben de bana düşeni yapacağım. Yakında anlayacaksınız!"[1]

__1-__ Haklı-haksız, doğru-yanlış belli olacak. Azabı ve ödülü hak edeni.

40. "Alçaltıcı ve kalıcı azabın kime geleceğini."

41. Biz, sana bu Kitap'ı insanlar için "hakk"[1] ile indirdik. Artık kim doğru yolu[2] seçerse bu kendi yararınadır. Kim de sapkınlığı seçerse kendi zararına sapmış olur. Sen onların üzerine vekil değilsin[3].

__1-__ Gerçeği, doğru yolu göstermek için. __2-__ Bu Kitap'ın gösterdiği yoldan gitmeyi. __3-__ Onların tercihlerinin sorumlusu değilsin.

42. Allah, ölümü anında nefisleri vefat ettirir; ölmeyenleri de uykularında. Ölümüne hükmettiğini yanında tutar, diğerlerini belirlenmiş bir süreye kadar salıverir. Bunda düşünen bir toplum için alınacak pek çok ders vardır.

43. Yoksa Allah'tan başka şefaatçiler mi edindiler? De ki: "Onlar hiçbir şeye sahip olmasalar ve akıl etmeseler de mi?

44. De ki: "Şefaat etme tamamıyla Allah'ın elindedir.[1] Göklerin ve yerin egemenliği yalnızca O'na aittir. Sonra O'na döndürüleceksiniz.

***1-** Kur'an, "şefaat" anlayışını ve inancını kesin olarak reddetmektedir. Nebiler de dâhil hiç kimsenin şefaat etme hakkı yoktur. Şefaatin varlığına inanan bir kimse müşrik olur.*

45. Allah, "tek başına"[1] anıldığı zaman, ahirete inanmayanların kalpleri burkulur. O'ndan başkası[2] anıldığı zaman sevinip mutluluk duyarlar.

***1-** Kendi ilahları ile birlikte olmaksızın. **2-** Kendi ilahları.*

46. De ki: "Göklere ve yere işleyiş yasalarını koyan, gaybı[1] ve görüneni bilen Allah'ım! Kullarının aralarında çekiştikleri şeyler hakkında hüküm verecek olan Sen'sin."

***1-** Görünemez ve bilinemez olanı.*

47. Eğer yeryüzünde olanların tamamı ve bir o kadarı daha, o zulmedenlerin olsaydı, Kıyamet Günü azabın kötülüğünden kurtulmak için kesinlikle onu fidye olarak verirlerdi. Hiç hesaba katmadıkları şeyler, Allah tarafından karşılarına çıkarılacaktır.

48. Ve kazandıkları kötülükler meydana çıktı. Kendisi ile alay ettikleri şey[1] onları kuşattı.

***1-** Hesap Günü'nün azabı.*

49. İnsanın başı derde girdiği zaman Bize yönelir. Sonra ona tarafımızdan bir yardım bahşettiğimizde: "Bu bana bilgimden/ yeteneğimden dolayı verilmiştir." der. Hayır! O bir fitnedir[1]. Ne var ki onların çoğu bilmezler.

***1-** Kişinin samimiyetinin iç yüzünün ortaya çıkması için; savaş, baskı, zulüm, zenginlik, yoksulluk, hastalık, ölüm, ün, mevki, mal, mülk gibi konularda tabi tutulduğu samimiyet sınavı.*

50. Gerçekten, onlardan öncekiler de böyle söylemişti. Fakat kazanmış oldukları şeyler onlara bir yarar sağlamadı.

51. Kazandıkları şeylerin kötülükleri kendilerine isabet etti. Bunlardan zulmeden kimselerin de kazandıkları şeylerin kötülükleri onlara yakında isabet edecektir. Ve onlar azabı önleyecek güce sahip değiller.

52. Allah'ın dilediğine rızkı genişlettiğini ve ölçülendirdiğini bilmediler mi? Bunda iman edecek bir toplum için ayetler[1] vardır.

***1-** Göstergeler, işaretler.*

53. De ki: "Ey kendilerine karşı haddi aşmış kullar! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Allah, suçların hepsini bağışlar. O, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

54. Rabb'inize yönelin! Ve size azap gelmeden önce O'na teslim olun. Sonra yardım olunmazsınız.

55. Hiç beklemediğiniz bir anda, size ansızın azap gelmeden önce, Rabb'inizden size indirilen en iyi olana[1] uyun.

***1-** Kur'an'a.*

56. Sonunda: "Allah'a karşı aşırı gittiğimden dolayı yazıklar olsun bana! Doğrusu ben alay edenlerdendim." denmemesi için,

57. Veya "Allah bana doğru yolu gösterseydi, takva sahibi olurdum." denmemesi için.

58. Veya azabı gördüğü zaman, "Keşke bir kez daha dünyaya dönme imkânım olsaydı, o zaman muhsinlerden[1] olurdum." denmemesi için.

***1-** İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.*

59. Hayır[1], sana ayetlerim gelmişti de onları yalanlamıştın, büyüklük taslamış ve gerçeği yalanlayan nankörlerden olmuştun.

***1-** Hayır! İş işten geçti artık.*

60. Kıyamet Günü, Allah hakkında yalan söyleyenlerin yüzlerini kararmış görürsün. Büyüklük taslayanların yeri Cehennem'de değil mi?

61. Allah, takva sahiplerini, hak ettikleri kurtuluşa erdirecektir. Onlara kötülük dokunmaz. Onlar üzülmezler de.

62. Allah, her şeyin yaratıcısıdır. O, Her Şeye Vekil'dir.[1]

***1-** Her şeyin koruyucusu, yöneticisi, dayanağı ve kefili olan; varlığı ayakta tutan, sürdüren, koruyan kontrol altında tutan, rızkını ve hak ettiğini veren.*

63. Göklerin ve yerin kilidi[1] O'na aittir. Allah'ın ayetlerini yalanlayanlar; işte onlar, hüsrana uğrayanlardır.

***1-** Kontrolü.*

64. De ki: "Ey cahiller! Buna rağmen, Allah'tan başkasına kulluk etmemi mi istiyorsunuz?"

65. Ant olsun ki, sana ve senden öncekilere şöyle vahyolundu: "Eğer Allah'a şirk koşarsan[1] şunu iyi bil ki bütün yaptıkların boşa gider ve hüsrana uğrayanlardan olursun."

***1-** Allah'ın yanı sıra başka ilahlar edinirsen.*

66. "O halde yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol!"

67. Allah'ı hakkıyla takdir etmediler. Yeryüzü, Kıyamet Günü tamamıyla O'nun avucundadır. Gökler de O'nun sağ eliyle[1] dürülmüş olacaktır. O, onların ortak koştuklarından münezzehtir ve çok yücedir.

***1-** Gücüyle.*

68. Sura üflenmiş, Allah'ın dilediği hariç göklerde ve yerde olanlar çarpılıp yıkılıvermiştir. Sonra ona bir kez daha üfürüldüğü zaman onlar kalkarak bakınırlar.

69. Yer[1] Rabb'inin aydınlığı ile aydınlanır, kitap[2] ortaya konur, Nebiler ve tanıklar getirilir; aralarında hakk ile karar verilir. Ve onlar asla haksızlığa uğramazlar.

***1-** Mahşer yeri. **2-** Herkesin amel defteri.*

70. Herkese yaptığının karşılığı tam olarak verilir. O, onların yaptıklarını en iyi bilendir.

71. Gerçeği yalanlayan nankörler bölük bölük Cehennem'e sürülürler. Oraya vardıklarında, kapıları açılır. Cehennem'in bekçileri onlara: "İçinizden size Rabb'inizin ayetlerini okuyan, sizi bu gününüzle karşılaşacağınıza dair uyaran rasuller gelmedi mi?" derler. Onlar: "Evet geldi." derler. Fakat azap sözü, gerçeği yalanlayanların üzerine gerçekleşti.

72. "İçinde sürekli kalmak üzere Cehennem'in kapılarından girin!" denir. Büyüklük taslayanların kalacakları yer ne kötüdür.

73. Rabb'lerine karşı takva sahibi olanlar grup grup Cennet'e sevk edilirler. Oraya vardıklarında, onun kapıları açılır. Onun görevlileri, onlara: "Selam sizlere, siz aklandınız! Sürekli kalmak üzere ona girin." derler.

74. Onlar da: "Hamd, bize verdiği sözü yerine getiren Allah'a özgüdür. Bizi bu yere varis kıldı. Cennet'te istediğimiz yerde kalabiliyoruz. Çalışanların[1] ödülü ne güzel." derler.

***1-** Allah'ın buyruklarını yerine getirenlerin.*

75. Melekleri, arşın[1] çevresini kuşatmış olarak, Rabb'lerini övgü ile yücelttiklerini görürsün. Artık onların[2] aralarında hakk ile hüküm verilmiştir. "Âlemlerin Rabb'ine hamdolsun." denir.

***1-** Egemenlik makamı. **2-** Cennettekilerin.*

MÜ'MİN SÛRESİ

[İniş sırası: 60, Mekki, 85 ayet.
Adını 28. ve 45. ayetteki "mü'min/inanan, iman eden" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ha, Mim.

2. Bu Kitap'ın indirilmesi, Mutlak Üstün Olan, Her Şeyi Bilen Allah tarafındandır.

3. O, suçu bağışlayan, tövbeyi kabul eden, cezası şiddetli, sınırsız güç[1] sahibi olandır. O'ndan başka ilah yoktur. Dönüş, yalnızca O'nadır.

__1-__ "zi't-tavl" ifadesi, çevirilerde "ihsan", "lütuf", "kerem", "ni'met" şeklinde yer almaktadır. Bu sözcüğün, "kudret/güç sahibi" demek olan anlamının tercih edilmesi daha uygundur. Zira eğer kast edilen şey; "ihsan, nimet, lütuf ve ikram" demek olunsaydı,"tavl" sözcüğü yerine -birçok ayette olduğu gibi- doğrudan bu sözcüklerin kendisi kullanılırdı.

4. Gerçeği yalanlayan nankörlerden başkası Allah'ın ayetleri hakkında tartışmaz. Onların beldelerde[1] diledikleri gibi gezip tozmaları seni aldatmasın.

***1-** Bu dünyada.*

5. Onlardan önce Nuh kavmi ve onlardan sonraki topluluklar da yalanladılar. Her ümmet, kendi rasullerini yalanlamaya yöneldi. Hakk'ı, Batıl'la yok etmek için mücadele ettiler. Ben de onları yakalayıverdim. Akabinde cezalandırmam nasılmış gördüler!

6. İşte böylece gerçeği yalanlayan nankörler üzerine, Rabb'inin, "Kuşkusuz ki onlar Cehennem halkıdır." Kelimesi[1] hak oldu.

***1-** Takdir edilmiş hükmü.*

7. Arş'ı[1] yüklenenler ve çevresinde bulunanlar, Rabb'lerini övgü ile yüceltirler. Ve O'na inanırlar. İnananlar için bağışlanma dilerler: " Rabb'imiz! Sen, rahmet ve bilgice her şeyi kuşattın. Tövbe edenleri ve senin dosdoğru yoluna uyan kimseleri bağışla. Onları Cehennem azabından koru."

***1-** Mutlak yönetim gücü.*

8. "Rabb'imiz! Onları; onların atalarından, eşlerinden ve soylarından salih[1] kimseleri, kendilerine söz verdiğin Adn Cennetlerine girdir. Sen, Mutlak Üstün Olan'sın, En İyi Hüküm Veren'sin."

***1-** Arı, saf, temiz, iyi, erdemli, dürüst.*

9. "Onları kötülüklerden koru. Ve Sen izin günü kimi kötülüklerden korursan, ona rahmet etmiş olursun. İşte bu, büyük kurtuluştur."

10. Gerçeği yalanlayan nankörlere seslenilir: "Elbette ki Allah'ın kızgınlığı, kendinize duymuş olduğunuz kızgınlıktan daha büyüktür. Zira siz inanmaya çağrıldığınız zaman, gerçeği yalanlayarak nankörlük ediyordunuz."

11. Dediler ki: “Rabb’imiz! Bizi iki kez öldürdün, iki kez diriltti̇n[1]. Artık suçlarımızı itiraf ettik. Şimdi bu durumdan kurtulmanın bir yolu var mı?”

1- *Çoğunluğun kabulüne göre, iki kez ölüp diriltilme şu şekildedir: Birinci ölüm ve diriltme, yaratılmadan önceki toprak haldeki durum, ölü olmayı; topraktan yaratılmak da diriltilme; ikinci ölüm ve diriltilme de dünyadaki ölüm ve ahiretteki diriltilme şeklindedir. (2/ Bakara, 28: Yokken sizi var eden Allah’ı nasıl inkâr edersiniz! Sonra sizi öldürecek, sonra tekrar dirilterek kendisine döndürecektir.)*

12. Bu, sizin bir tek Allah’a çağrıldığınız zaman inkâr etmeniz nedeniyledir. O’na şirk koşulunca inanıyordunuz. Artık karar yüce ve büyük olan Allah’ındır.

13. O, size ayetlerini[1] gösteren, sizin için gökten rızık indirendir. Ancak, gönülden yönelenler öğüt alırlar.

1- *Göstergelerini, kanıtlarını.*

14. Öyleyse, gerçeği yalanlayan nankörler hoşlanmasa da, dini yalnızca kendisine özgü kılarak Allah’a dua edin.

15. O, dereceleri yükseltendir, Arş’ın[1] sahibidir. O, “Buluşma Günü” hakkında insanları uyarmak için Kendi buyruğundan olan ruhu[2] kullarından dilediğine ulaştırır.

1- *Mutlak yönetim gücü.* ***2-*** *Vahiy.*

16. O gün, onlar ortaya çıkarlar. Onların hiçbir şeyi Allah’a gizli kalmaz. O gün, mülk[1] kimindir? Tek ve Kahhar[2] Olan Allah’ındır.

1- *Mutlak egemenlik.* ***2-*** *Varlığın Üzerinde Mutlak Egemen’dir.*

17. Bugün her kişi kazandıklarıyla[1] hesaba çekilecektir. Bugün, haksızlık yoktur. Kuşkusuz Allah hesabı çabuk görendir.

1- *Hayattayken yaptıklarıyla.*

18. Yaklaşan gün hakkında onları uyar. O gün korkudan yürekler ağızlara gelir. Zalimler için ne samimi bir dost ne de sözü dinlenir bir şefaatçi vardır.

19. O, bakışlardaki art niyeti ve göğüslerin gizlediğini bilir.

20. Allah, hakkı gerçekleştirir. Allah'ın yanı sıra yöneldikleri kimseler ise hiçbir şeyi gerçekleştiremezler. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Duyan, Her Şeyi Gören'dir.

21. Onlar, yeryüzünde gezinip, kendilerinden önce gelip geçmiş olanların sonlarının nasıl olduğuna bakmazlar mı? Onlar, yeryüzünde güç olarak ve bıraktıkları eserler bakımından daha üstündüler. Yine de Allah onları, suçları[1] nedeniyle cezalandırdı. Kendilerini Allah'tan koruyan kimse olmadı.

1- *Ayette, "zenb" sözcüğü yer almaktadır. Bu sözcüğü "günah" olarak çevirmek doğru değildir. Zenb, suç işlemek demektir. Günahın karşılığı "ism" dir. Zenb, kavram olarak sonucu kötü olan her şeyi kapsamaktadır. Zenb, (çoğulu "Zunub") : sözcük olarak bir şeyin kuyruğunu almak demektir. Dikkatsizlik veya yeteneksizlik nedeniyle ortaya çıkan kusurları, yanlışları ve sonucu iyi olmayan bütün eksiklikleri içerir.*

22. Bu, rasuller kendilerine kanıt içeren belgelerle geldikleri halde onu yalanlamaları nedeniyledir. Bunun üzerine Allah onları cezalandırdı. O, Mutlak Güç Sahibi'dir, Cezalandırması Çok Şiddetli Olan'dır.

23. Ant olsun ki, Musa'yı ayetlerimizle ve apaçık bir yetkiyle gönderdik:

24. Firavun'a, Haman'a ve Karun'a. Fakat onlar: "Bu yalancı bir sihirbazdır." dediler.

25. Böylece katımızdan hakk ile geldiği zaman onlar: "Onunla birlikte iman eden kimselerin oğullarını öldürün; kadınlarını ise sağ bırakın." dediler. Gerçeği yalanlayan nankörlerin düzeni, sapkınlığa düşmekten başka bir şey değildir.

26. Firavun: "Bırakın beni, Musa'yı öldüreyim. O istediği kadar Rabb'ini yardıma çağırsın. Ben, onun sizin dininizi[1] değiştirmesinden veya yeryüzünde fesat çıkarmasından korkuyorum." dedi.

1- *Din kavram olarak Kur'an'da inanç sistemi, yaşam biçimi, toplumsal düzen, yasa, hesap, karşılık/ceza vb. anlamlarda kullanılmıştır. Din, öncelikli anlamı itibariyle, yaşamı düzenleyen ilke ve kuralların referans alındığı değerler demektir. Kur'an'a göre yaşamı düzenlemede vahyi referans almayan her düşünce ve inanç küfürdür. Keza insanlar; yaşamlarını, düzenlerini, sistemlerini hangi değerleri referans alarak düzenliyorlarsa, o değerler onların dinidir. Örneğin 3/Al-i İmran 73; 6/En'am 70; 7/Araf 51; 12/Yusuf 76; 40/Mü'min 26. Kur'an, nasıl ki Mekkeli müşriklerin cahiliye değerlerini referans alan düzenlerini, sistemlerini din olarak tanımlıyorsa; günümüzün Kur'an'nı referans almayan bütün düzen ve sistemleri de birer cahiliye dinidir. Ancak şu gerçek göz ardı edilmemelidir: Allah, Kur'an'ı değerleri referans almak koşulu ile yaşadığımız hayatı düzenlemeyi kullarına bırakmıştır. Nasıl bir yönetim biçimi, nasıl bir ekonomik sistem, nasıl bir yaşam biçimi vb. olması gerektiği konusunda yetki de, görev de, sorumluluk da bize aittir. Kur'an'ı referans almak koşulu ile günün koşullarına ve ihtiyaçlarına göre istediğimiz düzeni/sistemi kurmak bize bırakılmış bir husustur.*

27. Musa: "Kuşkusuz ben, hesap gününe inanmayan bütün kibirlilerden, benim de Rabb'im, sizin de Rabb'iniz olan Allah'a sığınırım." dedi.

28. Firavun taraftarlarından imanını gizleyen bir kimse, şöyle dedi: "Rabb'im Allah'tır dediği için mi bir adamı öldürecek-siniz? Oysaki o, size Rabb'inizden açık kanıtlarla geldi. Eğer yalancı biriyse yalanı kendi aleyhinedir. Eğer doğru söylüyorsa uyardığı şeylerin bir kısmı size isabet edecektir. Allah, aşırı giden yalancı bir kimseyi doğru yola iletmez.

29. Ey halkım! Bugün yeryüzünde gücü elinizde bulunduranlar olarak mülk[1] sizindir. Şayet gelecek olursa Allah'ın azabından bizi kim kurtarabilir? Firavun: "Ben size, gördüğüm şeyden başkasını göstermiyorum. Ve ben, sizi reşadın[2] yolundan başkasına iletemem." dedi.

***1-** Egemenlik, hükümranlık. **2-** Doğru yol.*

30. İman etmiş olan kimse: "Ey insanlar! Ben daha önce birçok toplumun başına gelenin sizin başınıza da gelmesinden korkuyorum."

31. "Nuh, Ad, Semud ve onlardan sonraki toplumların durumu gibi. Allah, kullarına haksızlık edici değildir."

32. "Ey halkım! Ben sizin için o feryat[1] gününden korkuyorum."

***1-** Kıyamet Günü'nden.*

33. Arkanıza bakmadan kaçacağınız gün, sizi Allah'ın azabından koruyabilecek kimse yoktur. Allah, kimi sapkınlıkta bırakırsa[1] ona doğru yolu gösterecek yoktur.

***1-** Uygun gördüğünü. Yani, kişinin seçimine göre uygun olan karşılığı vererek. Bu terkip; Allah, doğru yola iletilmeyi hak edeni, isteyeni doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmayı hak edeni, isteyeni de sapkınlıkta bırakır; sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir, demektir. Hidayet ve dalalet konusu insanın dilemesiyle ilişkilidir.*

34. Ant olsun ki daha önce Yusuf size açık kanıt içeren belgelerle gelmişti. Ancak o zaman onun size getirdiği şeyler hakkında şüphe edip durmuştunuz. Yusuf ölünce de: " Bundan sonra Allah asla Rasul göndermez." dediniz. Allah, haddi aşan kuşkucu kimseyi işte böyle saptırır.

35. O kimseler, kendilerine görevli kılınmış, yetki verilmiş bir kimse gelmediği halde, Allah'ın ayetleri hakkında tartışırlar. Bu da Allah'ın yanında da insanların yanında da büyük bir kızgınlığa neden olur. İşte böyle! Allah, her büyüklük taslayanın kalbini mühürler.

36. Firavun: "Ey Haman! Benim için yüksek bir kule yap. Belki böylece o sebeplere[1] ulaşırım;"

__1-__ Musa'nın ilahına gidecek yolu bulurum. Hedefe ulaşırım.

37. "Göklerin sebeplerine. Böylece Musa'nın ilahını görürüm. Çünkü ben onun yalancı olduğunu sanıyorum." dedi. Ve işte böylece Firavun'a, yaptığı kötü iş iyi gösterildi ve doğru yoldan çıkarıldı. Firavunun planı, hüsrandan başka bir şeye yaramadı.

38. İman etmiş olan kimse: "Ey halkım! Bana uyun ki sizi reşadın[1] yoluna ileteyim."

__1-__ Doğru yolda olan, olgun, akıllı olan.

39. "Ey halkım! Bu dünya hayatı geçici bir yararlanmadır. Ahiret hayatı ise kesinlikle devamlı kalınacak yerdir."

40. Kim bir kötülük yaparsa, ona yaptığının karşılığından fazlasıyla karşılık verilmez. Erkek veya kadın, her kim mü'min olarak salihi[1] yaparsa, işte onlar hesapsız şekilde rızıklanmak üzere Cennet'e girerler.

__1-__ Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

41. Ey halkım! "Ne gariptir ki siz beni ateşe, ben ise sizi kurtuluşa çağırıyorum!"

42. "Siz beni Allah'ı yalanlamaya ve hakkında bilgim olmayan şeyleri O'na ortak koşmaya çağırıyorsunuz. Ben ise sizi Mutlak Üstün ve Çok Bağışlayıcı Olan'a çağırıyorum."

43. "Şu bir gerçek ki, sizin beni kendisine çağırdığınız şey, dünyada da ahirette de kendisine çağıranlara cevap verme gücü olmayan şeydir. Kuşkusuz dönüşümüz Allah'adır. Haddi aşanlar Cehennemliktirler."

44. "Sizin için söylediklerimin doğruluğunu yakında anlayacaksınız. Ben işimi Allah'a havale ediyorum. Allah, kullarının yaptığı her şeyi görmektedir."

45. Sonra Allah onu[1], onların yaptıkları planların kötülüklerinden korudu. Firavuncuları ise azabın kötüsü kuşattı.

1- *İnanan kimseyi.*

46. Ateş! Sabah akşam ona[1] arz olunurlar. O saatin gerçekleşeceği gün: "Firavuncuları azabın şiddetlisine sokun!"

1- *Sabah akşam: "sabahtan akşama," diğer bir ifade ile "devamlı" anlamına gelen; süreklilik ifade eden bir deyimdir. Buna; günün iki ucu, yani sabah ve akşam vakitleri olarak anlam vermek yanlıştır. Bu ayet, sapkın bir inanç olan "kabir azabına" delil olarak gösterilmektedir. Böyle bir inanç, Kur'an'ın onlarca ayetiyle çelişmektedir. Zira Kur'an, yalnızca ve çok açık bir şekilde "ölümden" ve ölümden sonra da "Kıyamet Günü diriltilmekten" söz etmektedir. Kur'an'a göre, bu ikisinin arasında ayrıca bir diriltilme kesinlikle söz konusu değildir. Kabir azabı ve kabir azabına dair söylenenlerin tamamı gerçek dışıdır; Kur'an'ı yalanlamadır. Örneğin: "Kıyametin koptuğu gün, suçlular bir saatten fazla kalmadıklarına yemin ederler. Onlar işte böyle döndürülüyorlardı."(30/Rum, 55) Kur'an'a göre: Kıyamet Günü herkes hesaba çekilecek ve ondan sonra kimin nereye gideceği belirlenecektir. Yani hesaba çekilmeden, yargılanmadan ceza veya ödül söz konusu değildir.*

47. Ateşin içinde birbirlerini suçlarlar; güçsüz olanlar, büyüklük taslayanlara: "Biz size uyduk, şimdi siz ateşin bir kısmını bizden savabilir misiniz?" derler.

48. Büyüklük taslayanlar: "Hepimiz onun içindeyiz. Artık Allah, kulları arasında hükmünü verdi." derler.

49. Ateşte olanlar, Cehennem görevlilerine: "Rabb'inize dua edin de bir gün de olsa azabı bizden hafifletsin." derler.

50. Görevliler: "Rasulleriniz, size kanıt içeren bilgilerle gelmediler mi?" derler. Onlar: "Evet, geldiler." derler. Görevliler: "O halde kendiniz yalvarıp yakarın; gerçeği yalanlayan nankörlerin duası ancak sapkıncadır." derler.

51. Biz, rasullerimize ve inanan kimselere dünya hayatında ve tanıkların, tanıklık edecekleri günde[1] kesinlikle yardım ederiz.

__1-__ Kıyamette.

52. O gün zalimlere, mazeretleri yarar sağlamaz. Onlara lanet[1] okunacak ve yurtların en kötüsü onlar içindir.

__1-__ Lanet: Dışlamak, uzaklaştırmak; iyilik, lütuf ve merhametten yoksun bırakmak; beddua ve hakarette bulunmak.

53. Ant olsun ki Musa'ya hidayet[1] verdik. İsrailoğulları'na Kitap'ı miras kıldık;

__1-__ Doğru yolu göstericiyi verdik.

54. Temiz akıl sahipleri için doğru yolu gösterici ve öğüt olarak.

55. O halde sabret. Kuşkusuz Allah'ın verdiği söz gerçektir. Kusurların için bağışlanma dile. Akşam sabah[1] Rabb'ini hamd ile tesbih et.[2]

__1-__ Sürekli, gün boyu. __2-__ Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yücelt. Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir. Tesbihi, namaza indirgemek doğru değildir. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranması ve Yaratıcının tüm nitelikleri ile tanınması ve tanıtılması etkinliğidir. Allah'ı tesbih etmek; O'nu şirk içeren her türlü düşünce ve inançtan arındırarak, Kendisine özgü nitelikleri ile yüceltmek demektir.

56. Yetkili kılınmadıkları[1] halde Allah'ın ayetleri hakkında ileri geri konuşanların kalplerinde, hiçbir zaman tatmin edemeyecekleri bir büyüklenme tutkusu vardır. Sen, Allah'a sığın. O, Her Şeyi Duyan, Her Şeyi Gören'dir.

__1-__ Allah tarafından, kendilerinde mesajını insanlara iletme görevi (elçilik) verilmediği halde. Ayette "sultan" sözcüğü yer almaktadır. Bu sözcüğü "delil" olarak çevirmek doğru değildir. Sultan, bir kimsenin yetkili kılındığına; yetkili olduğuna dair verilen yetki belgesi anlamına gelmektedir. Söz ve yetki sahibi demek olan "Sultan" sözcüğü de bu sözcükten türemiştir.

57. Elbette ki göklerin ve yerin yaratılması, insanların yaratılmasından daha büyük bir şeydir. Ama insanların çoğu bu gerçeği kavramıyorlar.

58. Kör ile gören bir değildir[1]. İman edip salihatı[2] yapanlar ile kötülük yapanlar[3] da bir değildir. Ne kadar az düşünüyorsunuz?

1- *Gerçeği görenle, görmeyen.* ***2-*** *Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.* ***3-*** *Bozguncu olanlar, yıkıcı olanlar, kötüye yönlendirenler.*

59. Kuşkusuz ki o Sa'at[1] kesinlikle gelecektir. Onda hiç kuşku yoktur. Fakat insanların çoğu buna inanmazlar.

1- *Kıyametin kopuş anı.*

60. Rabb'iniz: "Bana dua edin ki size karşılık vereyim. Bana kulluk etmeğe büyüklenenler, horlanmış olarak Cehennem'e gireceklerdir." dedi.

61. Allah, dinginlik bulmanız için geceyi karanlık, gündüzü de işlerinizi görmeniz için aydınlık yapandır. Allah, insanlara karşı lütuf sahibidir. Ancak insanların çoğu şükretmezler.

62. İşte Rabb'iniz olan Allah budur. O, her şeyin yaratıcısıdır. O'ndan başka ilah yoktur. O halde nasıl oluyor da başka şeylere yöneliyorsunuz?

63. Allah'ın ayetlerini bile bile reddedenler, işte böyle haktan uzaklaşmışlardı.

64. Sizin için yeryüzünü yerleşim alanı, gökyüzünü de üzerinize bir tavan gibi yapan Allah'tır. O, size en iyi şekille şekil veren ve sizi temiz şeylerden rızıklandırandır. İşte Rabb'iniz olan Allah odur. Âlemlerin Rabb'i olan Allah, ne mübarektir.[1]

1- *Kutlu, yüce. Nimeti bereketli kılan, çoğaltan, bol bol nimet veren.*

65. O, diridir. Ondan başka ilah yoktur. O halde dini yalnızca O'na has kılarak O'na dua edin. Hamd yalnızca âlemlerin Rabb'i olan Allah'a özgüdür.

66. De ki: "Bana, Rabb'imden gelen açık kanıtlar içeren bilgilerle; sizin, Allah'tan başka yöneldiklerinize kulluk etmekten kesinlikle men edildim ve ben âlemlerin Rabb'ine teslim olmakla emrolundum."

67. O, sizi topraktan yaratandır. Sonra bir nutfeden[1], sonra bir alakadan.[2] Sonra sizi bir bebek olarak dünyaya getiriyor. Nihayet olgunluk çağına ulaşır, derken yaşlanırsınız. Kiminiz bu süreci tamamlamadan vefat ettirilir. Kiminiz de belirlenen süreye kadar yaşarsınız. Umulur ki aklınızı kullanırsınız.

1- *Bir damla sıvı; sperm.* ***2-*** *Rahim duvarına asılı olan yumurtadan.*

68. Hayat veren de öldüren de O'dur. O, bir işin olmasını istediği zaman ona sadece "Ol." der, o da olur.

69. Allah'ın ayetleri hakkında tartışanları görmedin mi? Nasıl da saptırılıyorlar!

70. Bu Kitap'ı ve onunla rasullerimize gönderdiklerimizi yalanlayanlar elbette yakında gerçeği anlayacaklar.

71. O vakit boyunlarında halkalar ve zincirler olduğu halde sürüklenecekler.

72. Kaynar suda ve ateşte yakılacaklar.

73. Sonra onlara: "Şirk koştuklarınız nerede?" denir;

74. Allah'tan başka. Derler ki: "Onlar bizi ortada bırakıp kayboldular. Demek ki daha önce yakardıklarımız bir hiçmiş." derler. İşte Allah, gerçeği yalanlayan nankörleri böyle sapkınlıkta bırakır.

75. İşte bu, yeryüzünde hak hukuk tanımaksızın şımarıp azmanız nedeniyledir.

76. Orada sürekli kalmak üzere Cehennem'in kapılarından girin. İşte, büyüklenenlerin yeri ne kötüdür!

77. O halde sabret. Kuşkusuz Allah'ın yaptığı uyarı gerçektir. Onlara yaptığımız uyarılardan bir kısmını sana göstersek de, göstermeden seni vefat ettirsek de, sonunda onlar yalnızca Bize döndürüleceklerdir.

78. Ant olsun ki, senden önce de birçok rasul gönderdik. Onlardan bir kısmını sana anlattık, bir kısmını ise anlatmadık. Hiçbir rasul, Allah'ın izni olmaksızın bir âyet[1] getiremez. Allah'ın buyruğu geldiği zaman adalet yerini bulur. Batıldan yana olanlar hüsrana uğrarlar.

***1-** Mucize, kanıt.*

79. Binmeniz ve yemeniz için hayvanları yararlanmanıza sunan Allah'tır.

80. Ve sizin için onlarda daha nice yararlar var. Onlarla arzu ettiğiniz yere ulaşırsınız. Onların ve gemilerin üzerinde taşınırsınız.

81. Allah size âyetlerini[1] gösteriyor. O halde Allah'ın ayetlerinden hangisini inkâr ediyorsunuz?

***1-** Varlığına, yaratıcılığına ve gücüne işaret eden gösterge ve kanıt olan eserlerini, evreni ve evrende yer alan varlıkları.*

82. Yeryüzünde gezip kendilerinden öncekilerin sonlarının nasıl olduğuna bakmazlar m? Onlar, güç ve yeryüzündeki eserleri bakımından daha üstündüler. Öyle olduğu halde sahip oldukları şeyler kendilerine yarar sağlamadı.

83. Rasulleri kendilerine kanıt içeren açıklayıcı bilgilerle geldiği zaman, sahip oldukları bilgiye güvenerek şımardılar ve kendisi ile alay ettikleri şey onları kuşattı.

84. Bizim cezamızı gördükleri zaman: "Allah'ın tekliğine iman ettik ve O'na şirk koştuklarımızı inkâr ettik." dediler.

85. Cezamızı görünce iman etmeleri onlara bir fayda vermedi. Allah'ın kulları hakkındaki geçmişten bugüne uyguladığı yasası budur. Gerçeği yalanlayan nankörler orada zarara uğradılar.

FUSSİLET SÛRESİ

[İniş sırası: 61, Mekki, 54 ayet.
Adını 3. ayetteki "Fussilet/detaylandırılmış" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ha, Mim.
2. Rahmeti bol ve kesintisiz olan tarafından indirilmiştir.
3. Bilen[1] bir toplum için, ayetleri detaylandırılmış, Arapça kur'an[2] bir Kitap'tır.

   ***1-** Gerçeği kavrayan. **2-** Okunan. Ayette yer alan kur'an sözcüğü, bilinen anlamda Kerim Kuran değil, sözcüğün öncelikli anlamı olan "okumak, okunan, okunmak" anlamındadır. Dolayısı ile ayete Arapça bir Kur'an şeklinde anlam verilmesi doğru değildir.*
4. Müjdeleyici ve uyarıcı olarak. Fakat insanların çoğu ondan yüz çevirmekte ve onu dinlememektedirler.
5. "Bizi kendisine çağırdığın şeye karşı, kalplerimiz örtülü, kulaklarımızda bir ağırlık ve bizimle senin aranda bir perde vardır. Artık sen, bildiğini yap, biz de bildiğimizi yapacağız." dediler.
6. De ki: "Ben de sizin gibi bir insanım. Bana vahyolunuyor ki, sizin ilahınız, bir tek ilahtır. Öyleyse doğrudan O'na yönelin ve yalnızca O'ndan bağışlanma dileyin. Müşriklerin vay haline!"

7. Onlar zekât[1] vermezler. Ahireti inkâr ederler.

__1-__ Zekât sözcüğü, burada "mali yükümlülük" anlamında değil, sözcüğün diğer anlamları olan "arınma, eş koşmaksızın Allah'a yönelme, benliğin her türlü kötülükten arınması, temizlenmesi, arı duru hale gelmesi." anlamına gelmektedir. Zira bu ayet indiğinde mali yardım anlamında zekât henüz farz kılınmamıştı. Onlardan kasıt da müşriklerdir zaten.

8. İnanan ve salihatı[1] yapanlar, onlar için kesintisiz ödül vardır.

__1-__ Bozuk olan şeyi düzeltmek, düzelticilik yapmak, yapıcı olmak, düzeltmeye yönlendirmek, teşvik etmek.

9. De ki: "Gerçekten de yeri iki günde yaratana mı nankörlük ediyorsunuz? O'na denk olanlar mı görüyorsunuz? O, âlemlerin Rabb'idir."

10. Orada; onun üzerinde sabit dağlar oluşturdu. Ve orayı bereketli kıldı. Orada rızkını temin etmek isteyenler için, rızıkları, fark gözetmeden dört gün içinde takdir etti.

11. Sonra duman halinde bulunan göğe yöneldi. Ona ve yeryüzüne: "İsteyerek veya istemeyerek gelin!" dedi. İkisi de: "İsteyerek geldik." dediler.[1]

__1-__ Bu, Allah'ın evrene koyduğu yasaların mecazi anlatımıdır.

12. Böylece onları iki günde yedi gök olarak tamamladı. Ve her göğe işini vahyetti.[1] Ve dünya göğünü kandillerle süsleyip koruduk. İşte bu, Mutlak Üstün Olan ve Her Şeyi Bilen'in takdiridir.

__1-__ Yasalarını koydu.

13. Eğer hala yüz çevirirlerse, onlara de ki: "Adn ve Semud'un yıldırımı gibi bir yıldırıma karşı sizi uyardım."

14. Hani! Onlara, onlardan önceki ve sonrakilere, "Allah'tan başkasına kulluk etmeyin." diye rasuller gelmişti. Onlar, "Eğer Rabb'imiz isteseydi kesinlikle melekler indirirdi. O halde biz kendisiyle gönderilmiş olduğunuz şeyleri inkâr ediyoruz." demişlerdi.

15. Ad'a gelince, onlar yeryüzünde haksız yere büyüklük tasladılar: "Bizden daha güçlü kim olabilir?" dediler. Kendilerini yaratan Allah'ın, kendilerinden daha güçlü olduğunu görmediler mi? Ayetlerimizi bile bile reddediyorlardı.

16. Bunun üzerine, dünya hayatında zillet azabını onlara tattırmamız için, o bahtsız günlerde dondurucu bir rüzgâr gönderdik. Ahiret azabı ise elbette daha rezil edicidir. Ve onlara yardım da olunmaz.

17. Semud kavmine gelince, onlara doğru yolu göstermiştik. Fakat onlar körlüğü doğru yola tercih ettiler. Bunun üzerine, yaptıkları şeyler nedeniyle, alçaltıcı azabın yıldırımı onları yakaladı.

18. Biz, inanan ve takvalı davranan kimseleri kurtardık.

19. O gün, Allah'ın düşmanları bir araya getirilip topluca ateşe sürülecekler.

20. Nihayet oraya geldikleri zaman, yapmış oldukları şeylere; işitme, görme duyuları ve bedenleri kendi aleyhlerine tanıklık ederler.

21. Bedenlerine, "Niçin aleyhimize tanıklık ettiniz? dediler. Bedenleri de: "Bizi, her şeyi konuşturan Allah konuşturdu. Sizi ilk defa O yarattı ve O'na döndürülüyorsunuz."

22. İşitme ve görme duyunuz ve bedeniniz aleyhinize tanıklık eder diye sakınmıyordunuz. Yapmakta olduğunuz birçok şeyi Allah'ın bilmediğini zannediyordunuz.

23. İşte Rabb'iniz hakkındaki bu zannınız, sizi helake sürükledi. Böylece hüsrana uğrayanlardan oldunuz.

24. Artık dayanabilirlerse[1], onlar için konaklama yeri ateştir. Eğer özür beyan edip[2] af isteseler de onlar affedilecek olanlardan değillerdir.

***1-** İster dayanabilsinler, ister dayanamasınlar. **2-** Pişman olduklarını ve kendilerine bir şans daha verilmesini istemek.*

25. Biz, onlara bir takım yandaşlar musallat ettik. Yaptıklarını ve yapacaklarını onlara süslü gösterdiler. Cinn ve insten[1], kendilerinden önce gelip geçmiş topluluklarda yürürlükte olan "söz"[2] üzerlerine gerçekleşti. Onlar hüsrana uğrayan kimselerdir.

1- *Bildik bilinmedik kim varsa. Tanınan tanınmayan. Herkes.* ***2-*** *Azap sözü.*

26. Gerçeği yalanlayan nankörler: "Bu Kur'an'ı dinlemeyin, onun etkisini kırmak için boş şeyler söyleyin, belki üstün gelirsiniz." dediler.

27. Böylesi gerçeği yalanlayan nankörlere, şiddetli bir azap tattıracağız. Ve onları yaptıklarının en kötüsü ile kesinlikle cezalandıracağız.

28. İşte böyle! Allah'ın düşmanlarının cezası ateştir. Ayetlerimizi bilerek reddetmeleri nedeniyle ceza olarak, onlar için orada ebedilik yurdu vardır.

29. Gerçeği yalanlayan nankörler: "Rabb'imiz! Cinn ve insten[1] bizi saptıranları bize göster. Aşağılanmışlardan olmaları için onları ayaklarımızın altına alalım." dediler.

1- *Cinn ve ins ifadesiyle; bilinen- bilinmeyen, tanınan-tanınmayan kim varsa onların tamamı kastedilmektedir.*

30. "Rabb'imiz Allah'tır." deyip, dosdoğru olanlara gelince, onlara melekler gelerek: "Korkmayın ve üzülmeyin. Söz verildiğiniz Cennet'le sevinin!" derler.

31. "Biz, dünya hayatında ve ahirette sizin evliyanızız.[1] Orada canlarınızın istediği her şey vardır ve istediğiniz her şey emrinizdedir."

1- *Koruyucularınızız, yardımcılarınızız, destekleyicilerinizis..*

32. "Çok Bağışlayıcı ve Rahmeti Kesintisiz olan tarafından bir ikram olarak."

33. Allah'a çağıran, salihatı yapan[1] ve "Ben teslim olanlardanım." diyen kimseden daha iyi sözlü kim vardır?

1- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

34. İyilikle kötülük bir değildir. Kötülüğü iyilikle sav.[1] Bir de bakmışsın ki seninle arasında düşmanlık olan kişi, velin[2] oluvermiş.

***1-** Kötülüğe, iyilikle karşılık ver. (Söz konusu kötülüğün tanımı ve sınırları iyi belirlenmelidir. Kast edilen şey, zulme sessiz kalmak değildir. Yoksa zulmedenin zulmünü iyilikle savmak demek, zulme ortak olmak demektir. Burada kast edilen kötülük: davetçinin muhatabı tarafından görebileceği kabalık ve kötü davranıştır. Bunlara, öfke, nefret, intikam duygusu ile karşılık verilmemesi istenmektedir. Keza, kişisel ilişkilerde ortaya çıkan ve daha çok davranış bozukluğu olarak tanımlanabilecek türden kötülüklerdir. Diğer bir ifade ile "Cahille cahil olma." denmektedir.) **2-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.*

35. Buna[1] ancak sabredenler ve büyük haz[2] sahipleri kavuşturulur.

***1-** Kötülüğü iyilikle savma olgunluğuna. **2-** Yüksek ahlak ve erdem.*

36. Eğer şeytan, bir dürtüş[1] ile seni dürtecek olursa hemen Allah'a sığın[2]. O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

***1-** Vesvese. **2-** Şeytandan Allah'a sığınmak, "Euzu billahi mine'ş-şeytani'r-racim" (kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım) demek değildir. Şeytandan Allah'a sığınmak: İns ve cinn güçlerin, kurumların, kişilerin; saptırıcı telkin ve yönlendirmelerini vahye sorarak, vahyi ölçü alarak, bunların saptırıcılıklarına karşı kişinin kendisini korumasıdır. Yanlış düşünce ve davranışlara karşı Allah'ın gönderdiği vahyi ölçü almasıdır. Doğruyu, vahiyden öğrenip, şeytanın saptırmasını önlemektir. Zaten ayette, "Allah'a sığınırım de." denmemekte, "Allah'a sığın." denmektedir. Allah'a sığınmak da onun buyruklarına uymak demektir.*

37. Gece ve gündüz; Güneş ve Ay O'nun âyetlerindendir.[1] Güneş'e ve Ay'a secde[2] etmeyin. Eğer yalnızca O'na kulluk ediyorsanız, onları yaratmış olana secde edin.

***1-** Gücünün, büyüklüğünün, yaratıcılığının göstergelerindendir. **2-** Saygınlığınızı ve önemsemenizi Güneş'e ve Ay'a değil, onları yaratmış olan Allah'a gösterin; saygınlığınız nimete değil, nimeti verene olsun.*

38. Eğer büyüklük taslarlarsa, bilsinler ki, Rabb'inin katında bulunanlar, gece gündüz[1], O'nu tesbih[2] ederler ve onlar hiç usanmazlar.

***1-** Sürekli. **2-** Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, bütün mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir.*

39. Kupkuru olarak gördüğün yeryüzünün, sonradan üzerine su indirdiğimiz zaman harekete geçmesi ve nemalanıp kabarması da O'nun âyetlerindendir.[1] Ona hayat veren, elbette ki ölüleri de diriltir. O, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

***1-** Kanıt, gösterge, işaret.*

40. Ayetlerimizde saptırma yapanlar, Bize gizli kalmazlar. O halde Kıyamet Günü ateşe atılan kimse mi yoksa Bize güven içinde gelenler mi hayırlıdır? Dilediğinizi yapın. Kuşkusuz O, yaptığınız şeyleri en iyi görendir.

41. Onlar, kendilerine zikir[1] geldiği zaman onu yalanladılar. Kuşkusuz O, yüce bir Kitap'tır.

***1-** Öğüt olan Kur'an.*

42. Ona önünden ve arkasından batıl yaklaşamaz. En İyi Hüküm Veren, Övgüye Değer Yegâne Varlık tarafından indirilmiştir.

43. Sana, senden önceki rasullere söylenmiş olandan başka bir şey söylenmiyor.[1] Senin Rabb'in, kesinlikle bağışlamanın ve acı veren azabın sahibidir.

***1-** Senden önceki rasullere de ayni şekilde sataşmışlardı, itham etmişlerdi.*

44. Biz, onu yabancı bir dille “kur’an”[1] yapsaydık, mutlaka: “O’nun ayetleri açıklanmalı değil miydi?” derlerdi. Yabancı dilde bir kur’ana[2] Arap muhatap, hiç olur mu? De ki: “Kur’an, inananlar için bir yol gösterici ve bir şifadır.” Ve inanmayanlara gelince, onların kulaklarında bir ağırlık vardır. Ve Kur’an, onlara kapalıdır. Onlara sanki uzak bir yerden seslenilmektedir.[3]

1- *Okunan.* ***2-*** *Arapça olmayan bir kitaba.* ***3-*** *Sanki hiçbir şey duymuyorlar.*

45. Ant olsun ki Biz, Musa’ya Kitap’ı vermiştik de onda görüş ayrılığına düştüler. Eğer Rabb’inin önceden verilmiş bir kararı olmasaydı[1], aralarında hemen hüküm verilir, işleri bitirilirdi. Onlar, Kur’an hakkında derin bir kuşku içindeler.

1- *Hesap görmeyi Ahirete bırakmış olmasaydı.*

46. Kim salihatı[1] yaparsa kendisi için yapmış olur. Kim de bir kötülük yaparsa, kötülüğü kendi aleyhinedir. Senin Rabb’in kullarına asla haksızlık yapmaz.

1- *Bozuk olan şeyi düzeltmek, düzelticilik yapmak, yapıcı olmak, düzeltmeye yönlendirmek, teşvik etmek.*

24. Bölümün Sonu

47. O Sa’at’ın[1] bilgisi yalnızca O’na havale olunur. O’nun bilgisi[2] dışında hiçbir ürün kabuğundan çıkmaz. Hiçbir dişi hamile kalmaz ve doğum yapmaz. Onlara: “Bana ortak koştuklarınız nerede?” diye seslenileceği gün, onlar: “Bizden bir tanık olmadığını[3] Sana bildiririz.” derler.

1- *Kıyamet’in.* ***2-*** *Her şey O’nun koyduğu yasalara göre gerçekleşir.* ***3-*** *O şeylerin Sana ortak olduklarını artık kabul etmiyoruz.*

48. Ve daha önce tapındıkları şeyler, onlardan uzaklaşıp gittiler. Onlar, kendileri için kaçıp kurtulacak yer olmadığını anladılar.

49. İnsan iyilik[1] istemekten bıkıp usanmaz. Eğer kendisine bir kötülük dokunursa, hemen karamsarlığa kapılır ve ümitsiz olur.

__1-__ Mal-mülk.

50. Fakat kendisine dokunan sıkıntıdan sonra, ona Tarafımızdan bir rahmet[1] tattırsak: "Bu benim hakkımdır. Ve Saat'ın[2] geleceğini de sanmıyorum. Gelse bile, Rabb'imin huzuruna çıkarılacak olursam, O'nun yanında kesinlikle benim için en iyisi vardır." der. O zaman, gerçeği yalanlayan nankörlere, yaptıklarını kesinlikle bildireceğiz ve onlara kesinlikle ağır bir cezadan tattıracağız.

__1-__ Mal, mülk ve rahatlık verirsek. __2-__ Kıyametin kopacağını.

51. İnsana nimet verdiğimiz zaman, yüz çevirip yan çizer.[1] Kendisine bir kötülük dokunduğu zaman da bol bol dua ederek yardım ister.

__1-__ Mal, imkân ve güç verince Bizi unutur; başına bir bela geldiği, sıkıntıya düştüğü zaman da yeniden Bizi hatırlamaya başlar.

52. De ki: "Gördünüz mü?[1] Eğer Kur'an Allah katından olduğu halde, siz onu inkâr ediyor ve tanımıyorsanız; bu durumda, haktan uzak kalandan daha sapkın kim olabilir?"

__1-__ Hiç düşündünüz mü?

53. Âyetlerimizi[1] afakta[2] ve enfüste[3] onlara göstereceğiz. Onun[4] gerçek olduğu açıkça belli olsun diye. Rabb'inin her şeye tanık olması yeterli değil mi?

__1-__ Gücümüzü, büyüklüğümüzü, yüceliğimizi gösteren işaretleri, göstergeleri, kanıtları. __2-__ Dış dünyada, doğada. __3-__ İç dünyada, kendi içinde. __4-__ Kur'an'ın.

54. İyi bilin ki onlar, Rabb'lerine kavuşacaklarından kuşku duyuyorlar. İyi bilin ki O, Her Şeyi Kuşatan'dır.

ŞURA SÛRESİ

[İniş sırası: 62, Mekki, 53 ayet.
Adını 38. ayetteki "şura/danışma" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ha, Mim.
2. Ayn, Sin, Kaf.
3. Mutlak Üstün Olan, En İyi Hüküm Veren Allah, sana ve senden öncekilere işte böyle vahyeder.
4. Göklerde ve yerde olan her şey O'nundur. O, Çok Yüce'dir, Çok Ulu'dur.
5. Gökler neredeyse üstlerinden çatlayacak. Melekler ise Rabb'lerini övgü ile yüceltiyor, yeryüzünde bulunanlar için bağışlanma diliyorlar. İyi bilin ki Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.
6. Onlar, O'ndan başka veliler[1] edindiler. Allah, onları görüp gözetlemektedir. Sen onlara vekil[2] değilsin.

   ***1-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir. **2-** Her şeyin koruyucusu, yöneticisi, dayanağı ve kefili olan; varlığı ayakta tutan, sürdüren, koruyan kontrol altında tutan, rızkını ve hak ettiğini veren.*
7. Kentlerin anası[1] ve civarındakileri, hakkında kuşku olmayan toplanma günü ile uyarman için sana Arapça bir Kur'an vahyettik. Onların bir kısmı Cennet'tedir, bir kısmı da alevli ateştedir.

   ***1-** Mekke.*

8. Eğer Allah dileseydi[1] kesinlikle onları bir tek ümmet[2] yapardı. Ne var ki O dilediği[3] kimseyi rahmetinin içine koyar. Zalimlere gelince, onların velisi ve yardımcısı yoktur.

1- *Kimseye seçme hakkı tanımayarak, irade sahibi yapmayarak. İnsanları, seçimlerinde özgür bırakmayarak.* ***2-*** *Topluluk, toplum. Sözcüğün birincil anlamı "yol" demektir. Bu yol, amaçlanmış, hedef olarak belirlenmiş yoldur. Amaç ve inanç birliği, ortak değer yargıları ve aynı uygarlığa sahip olan insan topluluğu demek olan ümmet kavramının; aynı zamanda ana, din, yol, cemaat, familya, nesil, boy, zaman gibi anlamları da bulunmaktadır.* ***3-*** *Uygun gördüğünü. Dileyeni, hak edeni; hak etmek için gayret göstereni.*

9. Yoksa O'ndan başka veliler mi edindiler? Oysa ki veli[1] yalnızca O'dur. O, ölüleri diriltir ve O, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

1- *Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

10. Bir şey hakkında anlaşmazlığa düşerseniz, artık onun hükmü Allah'a aittir. İşte o Allah, benim Rabb'imdir. O'na tevekkül[1] ettim ve O'na yöneldim.

1- *Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

11. Göklerin ve yerin fıtratını[1] belirleyendir. Size, kendinizden çiftler, hayvanlardan çiftler yapandır. Orada sizi bir düzen içinde üretiyor. O'na benzer hiçbir şey yoktur. O, Her Şeyi Duyan, Her Şeyi Gören'dir.

1- *Onlara işleyiş yasalarını koyandır. Çevirilerde, ayette yer alan "fâtiru" sözcüğüne, "yaratma" anlamı verilmektedir. Bu doğru değildir. Zira "fatira" yaratmak değil, bir şeyin "fıtratı" yani sahip olduğu özellikler demektir.*

12. Göklerin ve yeryüzünün kilitleri[1] yalnızca O'nundur. O, dilediği kimse için rızkı genişletir ve takdir eder. O, Her Şeyi En İyi Bilen'dir.

1- *Hazineleri, egemenliği, yönetimi.*

13. O, dinden Nuh'a tavsiye ettiği şeyi, sana vahyettiğimiz şeyi; İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya, "Dini ayakta tutun[1] ve onda ayrılığa düşmeyin." diye tavsiye buyurduğumuz şeyleri size de yasa kıldı. Senin kendilerini davet ettiğin şey, müşriklere ağır geldi. Allah, dilediğini[2] kendisine seçer ve kendisine yönelen kimseye doğru yolu gösterir.

***1-** Dini tam anlamıyla yaşayın. **2-** Uygun gördüğünü, Dileyeni. Hak etmek için gayret göstereni.*

14. Onların, kendilerine ilim[1] geldikten sonra anlaşmazlığa düşmelerinin nedeni kıskançlık ve ihtiraslarıdır. Eğer Rabb'inden, "belirlenmiş bir süreye kadar" sözü verilmemiş olunsaydı, aralarında hemen hüküm gerçekleştirilirdi. Onların ardından Kitap'a mirasçı olanlar[2], derin bir kuşku içindedirler.

***1-** Vahiy. **2-** Ehl-i Kitap.*

15. İşte bunun için, artık sen onlara çağrıda bulun. Buyrulduğun gibi dosdoğru ol. Onların hevalarına[1] uyma. Onlara de ki: "Allah'ın Kitap'tan indirdiği şeye inandım. Ve ben aranızda adaleti gerçekleştirmekle buyruldum. Allah, bizim de Rabb'imizdir, sizin de Rabb'inizdir. Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız da sizedir. Öyleyse aramızda çekişmeye gerek yoktur. Nasıl olsa Allah aramızı bulacak.[2] Dönüş yalnızca O'nadır.

***1-** Tutku ve kuruntularına. **2-** Hükmünü verecek.*

16. Allah'a olan çağrıya olumlu yanıt verdikten sonra, O'nun hakkında tartışanların ileri sürdükleri kanıtlar, Rabb'lerinin yanında geçersizdir. Onların üzerinde gazap vardır, şiddetli bir azap da onlar içindir.

17. Allah, Kitap'ı ve mizanı[1] hakk ile indirendir. Nereden bileceksin ki belki de o Sa'at[2] çok yakındır!

***1-** Ölçüyü: Adalet ölçüsünü. Doğru ile yanlışı, iyi ile kötüyü, yararlı olanla zararlı olanı ayırt etme ölçüsünü. Hak, adalet ve yaşamın dengesini sağlayacak ölçüyü. **2-** Kıyamet.*

18. İnanmayanlar, alayımsı bir şekilde, onun hemen gerçekleşmesini istiyorlar. İnananlar ise tedbirlidirler. Onun gerçek olduğunu bilirler. Sa'at[1] hakkında tartışanlar, derin bir sapkınlık içindedirler.

***1-** Kıyamet.*

19. Allah, kullarına karşı çok hoşnut edicidir. Dilediğini rızıklandırır. O, Mutlak Güç Sahibi'dir, Mutlak Üstün Olan'dır.

20. Kim ahiret kazancını isterse, Biz onun kazancını artırırız. Kim dünya kazancını isterse, ona da ondan artırırız. Ve onun için ahirette hiçbir nasip yoktur.

21. Yoksa onların, Allah'ın dinde izin vermediği bir şeyi, kendilerine meşru kılan ortakları mı var? Eğer "ayırma kelimesi"[1] olmasaydı kesinlikle aralarında hemen hüküm verilirdi. Kuşkusuz ki zalimler için acı bir azap vardır.

***1-** Hesap sorma gününde her kesin yaptıklarına göre ayrıştırılacağına dair takdir edilmiş hüküm.*

22. Kazandıkları şeylerle karşı karşıya geldiklerinde, zalimlerin endişeye kapıldıklarını görürsün. İman edip salihatı[1] yapanlar da Cennetlerin bahçelerindedirler. Onlar için Rabb'lerinin yanında istedikleri her şey vardır. İşte bu büyük ikramdır.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmek, düzelticilik yapmak, yapıcı olmak, düzeltmeye yönlendirmek, teşvik etmek.*

23. İşte bu, Allah'ın, iman edip salihatı yapan kullarına müjdelediği şeydir. De ki: "Ben bu çağrıya karşılık "yakınlıkta sevgiden"[1] başka sizden bir ücret istemiyorum. Her kim bir iyilik yaparsa, onun için iyilikleri artırırız. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Çok Şükreden'dir.[2]

***1-** Allah'a giden yolda yakınlık kurmanızdan, birbirinizi sevmenizden. **2-** Yapılan Şeyin Karşılığını Veren'dir.*

24. Onlar, senin için “Allah’a karşı yalan uydurdu.” diyorlar. Oysaki Allah dilerse[1] senin kalbini de mühürler. Batılı yok eder. Ve kelimeleriyle[2] hakkı gerçekleştirir. O, göğüslerde olanı çok iyi bilendir.

__1-__ Böyle bir şey yaptığın takdirde. __2-__ Takdir edilmiş hükmüyle.

25. Ve O, kullarının tövbesini kabul eder ve kötülüklerini bağışlar. Ve yaptığınız şeyleri bilir.

26. İman edip salihatı yapanların isteklerini kabul eder ve onlara lütfundan daha fazlasını verir. Gerçeği yalanlayan nankörlere ise şiddetli bir azap vardır.

27. Eğer Allah, kullarına rızkı genişletseydi, kesinlikle yeryüzünde azarlardı. Fakat O, dilediği kadarını indirir. Kuşkusuz O, kullarının Her Şeyinden Haberdar Olan’dır, Her Şeyi Gören’dir.

28. O, insanlar ümitsizliğe düştükten sonra yağmuru yağdıran ve rahmetini yayandır. Ve O, Gerçek Gözetici’dir, Övgüye Değer Yegâne Varlık’tır.

29. Göklerin ve yeryüzünün yaratılması ve o ikisinde[1] her canlıdan çoğaltıp yayması, O’nun âyetlerindendir.[2] O, dilediği zaman onları toplamaya gücü yetendir.

__1-__ Göklerde ve yerde. __2-__ Varlığının, gücünün, üstünlüğünün göstergelerindendir.

30. Size isabet eden her musibet, kendi yaptığınız şeyler yüzündendir. O, çoğuna da engel oluyor.

31. Siz, yeryüzünde aciz bırakabilecek olanlar değilsiniz. Sizin, Allah’tan başka bir veliniz[1] ve yardımcınız yoktur.

__1-__ Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.

32. Denizdeki dağ gibi akıp giden gemiler O’nun ayetlerindendir.[1]

__1-__ Gücünün göstergelerindendir.

33. Dilerse rüzgârı durdurur da denizin yüzünde kalakalırlar. Kuşkusuz bunda çok sabreden ve çok şükredenler için âyetler[1] vardır.

__1-__ Kanıtlar.

34. Veya yaptıkları şeylerden dolayı onları yok eder veya birçoğunu bağışlar.

35. Ayetlerimiz hakkında mücadele edenler, kendileri için sığınacak bir yer olmadığını bilsinler.

36. Size verilen her şey, geçici dünya hayatının geçimliğidir. İman edip, Rabb'lerine tevekkül[1] edenlere Allah katından verilecek nimetler daha hayırlıdır ve daha kalıcıdır.

1- *Allah'a güvenmek, O'na dayanmak; her türlü hazırlığı yaptıktan sonra sonucu Allah'a bırakmak.*

37. Onlar, günahların büyüğünden ve hayâsızlıktan kaçınan ve öfkelendikleri zaman bağışlayan kimselerdir.

38. Rabb'lerinin çağrısına uyarlar ve salatı ikâme[1] ederler. Onlar, işlerini birbirlerine danışarak[2] yaparlar. Kendilerine verdiğimiz rızıktan infak[3] ederler.

1- *Şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelip, O'na kulluk etmek. Yardım ve desteği canlı ve diri tutmak. İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle yapmak.* ***2-*** *Ortak/kolektif akılla.* ***3-*** *Harcarlar; hayırlı işlere ve ihtiyaç sahiplerine yardım ederler.*

39. Bir haksızlığa, zulme uğradıkları zaman, yardımlaşırlar.

40. Bir kötülüğün karşılığı onun aynısı bir kötülüktür. Ama kim bağışlar ve düzeltici olursa artık onun karşılığı Allah'a aittir. Kuşkusuz O, haksızlık yapanları sevmez.

41. Kim de haksızlığa uğradıktan sonra hakkını alırsa, onun aleyhine bir yol tercih edilmez.

42. Fakat insanlara haksızlık yapanların ve yeryüzünde haksız yere zorbalık yapanların aleyhlerine bir yol tercih edilir. İşte onlar, kendileri için acı bir azap olanlardır.

43. Ancak haksızlığa uğrayan kimse, sabreder ve bağışlarsa, büyüklük yapmış olur.

44. Allah, kimi sapkınlıkta bırakırsa[1], artık bunun ardından onun için bir veli[2] bulunmaz. Haksızlık yapanların, azabı gördüklerinde: "Acaba geri dönmenin bir yolu var mı?" dediklerini göreceksin.

***1-** Yaptıkları nedeniyle. Doğru yoldan sapan aslında insanın kendisidir. Allah da onun sapmasına müsaade etmektedir. Bu, ona tanıdığı seçme özgürlüğünün doğal bir sonucudur. **2-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.*

45. Onları, aşağılanmalarından dolayı başları öne eğilmiş, göz ucuyla çevrelerine bakarlarken ona[1] sunulduklarını göreceksin. İman edenler: "Zarara uğrayanlar, kendilerini ve taraftarlarını Kıyamet Günü zarara uğratmış olan kimselerdir." dediler. İyi bilin ki zalimler kalıcı bir azabın içindedirler.

***1-** Ateşe.*

46. Onların, kendilerine yardım edecek Allah'tan başka velileri yoktur. Ve Allah kimi sapkınlıkta bırakırsa[1] artık onun için bir kurtuluş yolu yoktur.

***1-** Uygun gördüğünü. Yani, kişinin seçimine göre uygun olan karşılığı vererek. Bu terkip; Allah, doğru yola iletilmeyi hak edeni, isteyeni doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmayı hak edeni, isteyeni de sapkınlıkta bırakır; sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir, demektir.*

47. Allah tarafından geri döndürülmeyecek olan günün gelmesinden önce, Rabb'inizin çağrısına olumlu yanıt verin. İzin Günü[1], sizin için bir sığınak yoktur. Sizin için kabul etmemek de yoktur.[2]

***1-** Hesap görme günü. **2-** Yaptıklarınızı inkâr edemezsiniz.*

48. Buna rağmen eğer yüz çevirirlerse, Biz, seni onların üzerine bekçi olarak göndermedik. Senin üzerine düşen yalnızca çağrıda bulunmaktır. Biz, insana tarafımızdan bir rahmet tattırdığımız zaman, insan ona sevinir. Kendi yaptıklarından dolayı başına bir kötülük gelse, işte o zaman insan kâfir[1] kesilir.

***1-** Nankör.*

49. Göklerin ve yeryüzünün egemenliği yalnız Allah'a aittir. O, dilediği şeyi yaratır. Dilediğine dişiler dilediğine de erkekler bahşeder.

50. Veya hem erkekler hem dişiler; onları çift yapar. Ve dilediğini kısır yapar. Kuşkusuz O, Her Şeyi Bilen'dir, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

51. Allah'ın, vahiy yolu ile veya bir perde arkasından veya bir elçi göndererek[1] izni ile dilediğini vahyetmesi dışında, bir beşer[1] ile konuşması söz konusu değildir. Kuşkusuz O, Çok Yüce'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

***1-** Bu ayete; Allah'ın insanla, "vahyederek", "perde arkasından" ve "elçi göndererek" olmak üzere üç şekilde vahyi ilettiği şeklinde anlam verilebileceği gibi; vahyin tek yolla, o da: " Vahyederek; yani perde gerisinden, yani elçi göndererek." şeklinde anlam vermek te mümkündür. Ayette, vahyedilme yolları değil, vahyedilme biçimi anlatılmaktadır.*

52. İşte böylece sana buyruğumuzdan bir ruh[1] vahyettik. Sen kitap nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat onu, kullarımızdan dileyen kimseyi[2] doğru yola ileteceğimiz bir ışık yaptık. Kuşkusuz sen, dosdoğru bir yola kılavuzluk etmektesin.

***1-** Vahiy. Allah'tan gelen bilgi. Ruh sözcüğü, "can", "vücuda hayat veren cevher" anlamının yanı sıra; "insana ve toplumlara düzen vererek onları canlı, diri ve sağlıklı kılan vahiy" anlamında da gelmektedir. Bu ayetteki ruh sözcüğü, bu anlamda kullanılmıştır. **2-** Uygun gördüğümüz kimseyi; yani doğru yola iletilme çabasında olanı, bu konuda gereken şeyleri yapanı, doğru yola iletilmeyi hak edeni.*

53. Göklerde ve yerde olanların kendisine ait olduğu Allah'ın yoluna.[1] İyi bilin ki bütün işler sonunda Allah'a döner.

***1-** Kılavuzluk etmektesin.*

ZUHRUF SÛRESİ

[İniş sırası: 63, Mekki, 89 ayet.
Adını 35. ayetteki "zuhruf/altın" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ha, Mim.
2. Apaçık Kitap'a ant olsun ki!
3. Biz onu düşünüp anlayasınız diye Arapça bir kur'an[1] yaptık.

   1- *Okunan. Çevirilerde Kur'an sözcüğüne, yaygın olarak Allah'tan gelen vahyin kitaplaşmış hali anlamı verilmektedir. Bu tek başına doğru bir tanımlama değildir. Zira vahyin kitaplaşmış haline kimi ayetlerde bağlamından dolayı isim olarak Kur'an denmiş olsa da esas isim, "Mushaf"tır, "Kitap"tır. Aslında Kara'e kökünden türeyen Kur'an, kök anlamı itibariyle Kitap veya Mushaf demek değil, "okumak", "toplamak" "bir araya getirmek", "nakletmek", "aktarmak" demektir.*
4. Kur'an, nezdimizde Ummul Kitap'tadır[1]. Gerçekten yücedir ve hâkimdir.[2]

   1- *Ana kitap.* ***2-*** *Kötülüğü önleyici yasalar içermektedir; sağlamdır, korunmuştur.*
5. Siz, israf eden[1] bir toplum oldunuz diye, size öğüt vermekten vaz mı geçelim?

   1- *Haddi aşan.*
6. Öncekiler için de nice nebiler gönderdik.
7. Onlar, kendilerine gelen her nebiyi mutlaka alaya alıyorlardı.
8. Biz, güç bakımından onlardan daha üstün olanları yok ettik. Geçmişe ait örnek haline geldiler.

9. Müşriklere: “Gökleri ve yeri kim yarattı?” diye sorsan, kesinlikle: “Onları Mutlak Üstün Olan, Her Şeyi Bilen yarattı.” diyecekler.

10. O, yeryüzünü sizin için beşik[1] yaptı. Orada yollar yaptı[2]. Umulur ki hidayete eresiniz.[3]

__1-__ Yaşama ve geçinme yeri. __2-__ Geçinme kaynakları, geçim yolları. Ayette, yer alan sebil sözcüğüne, “ kara yolu” anlamı verildiği için “gitmeniz için yollar var etti” diye çeviri yapılmaktadır. Oysaki sebil, karayolu anlamında “yol” demek değildir. Sebil: “iki şey arasından birini seçmek anlamında “tercih edilen yol” demektir. Yani, Hakk ve Batıl, iyi ve kötü, doğru ve yanlış “yoldan birini tercih etmek” anlamına gelmektedir. __3-__ Yaşamınızı doğru yoldan temin edersiniz. Hidayet, sözcük olarak doğru yol, doğru yolda olmak, doğru yolu seçmek demektir.

11. O, bir ölçüye göre gökten su indirendir. Sonra, onunla ölü bir beldeyi canlandırdık. İşte siz de böyle yeniden diriltileceksiniz.

12. Her şeyi çift yarattı.[1] Gemilerden ve hayvanlardan binekler kıldı.

__1-__ Evrendeki bütün varlıklar çift yaratılmıştır: Erkek–dişi, iyi-kötü, siyah–beyaz, sıcak-soğuk, iman-küfür, madde-mana, hayat-ölüm, sevgi-nefret, cömertlik-cimrilik…

13. Üzerlerine binip, onlardan yararlanınca, Rabb’inizin verdiği nimetleri anarak: “Bunları, hizmetimize veren Allah ne yücedir; yoksa bizim bunlara gücümüz yetmezdi.” deyin.

14. Kuşkusuz biz, sonunda Rabb’imize döneceğiz.

15. Bazı kullarını, O’nun bir parçası saydılar.[1] Gerçekten, insan[2], açıkça nankörlük etmektedir.

__1-__ Allah’ın velileri, azizleri, kralları, oğulları, çocukları, hayvanları…
__2-__ Buradaki insandan kasıt, insanların tamamını değil, belli bir insan gurubudur, yani müşriklerdir. “El insan” da ki “el” takısı; belli olanı, bilineni işaret etmektedir.

16. Yoksa O, yarattıklarından kızları kendisine ayırıp, oğulları size mi bıraktı?

17. Onlardan biri, kendisine, Rahman'a layık gördüğü kız çocuğu haberi verildiği zaman, yüzü simsiyah kesilir, içini üzüntü kaplar.

18. Ve süs içinde büyütülmekten başka işe yaramayanı mı verdi diye hayıflanır!

19. Onlar, Rahman'ın kulları olan melekleri dişi saydılar. Onların yaratılışlarına tanık mı oldular? Onların bu tanıklıkları yazılacak ve sorguya çekileceklerdir.

20. "Eğer Rahman[1] dileseydi, biz onlara kulluk etmezdik." dediler. Onların bu konuda hiçbir bilgileri yoktur. Onlar yalnızca saçmalıyorlar.

1- *Rahmeti bol.*

21. Yoksa ondan önce, onlara kitap verdik de onlar, ona mı dayanıyorlar?

22. Hayır! "Doğrusu, biz, atalarımızı bir ümmet[1] üzerinde bulduk, biz de onların yolundan gidiyoruz.

1- *Topluluk, toplum. Sözcüğün birincil anlamı "yol" demektir. Bu yol, amaçlanmış, hedef olarak belirlenmiş yoldur. Amaç ve inanç birliği, ortak değer yargıları ve aynı uygarlığa sahip olan insan topluluğu demek olan ümmet kavramının; aynı zamanda ana, din, yol, cemaat, familya, nesil, boy, zaman gibi anlamları da bulunmaktadır.*

23. Tıpkı bunun gibi, senden önce de ne zaman bir beldeye uyarıcı gönderdiysek, oranın refah içinde olanları: "Biz, atalarımızı bir ümmet üzerinde bulduk. Biz de kesinlikle onların izinden gidiyoruz." demişlerdi.

24. Size, "Atalarınızı üzerinde bulduğunuz yoldan daha doğrusunu getirmiş olsam da mı?" deyince, onlar: "Biz, sizinle gönderileni inkâr ediyoruz." dediler.

25. Bunun üzerine onlara hak ettikleri cezayı verdik. Yalanlayanların sonlarının nasıl olduğuna bir bak!

26. Bir zamanlar İbrahim, babasına ve halkına: “Ben sizin kulluk ettiklerinizden uzağım demişti.”

27. Yaradılışımı[1] düzenleyen, kuşkusuz beni doğru yola iletecektir.

***1-** Ayette yer alan “fetara” sözcüğüne, “yaratma” anlamı verildiği için, çevirilerde “beni yaratan” şeklinde anlam verilerek yanlışlık yapılmaktadır. Fetara, yaratma değil; yaradılış özelliği, kişilik, benlik, yaradılış yasaları yani “fıtrat” demektir.*

28. İbrahim, gerçeğe yönelmeleri umuduyla takdir edilmiş hükmü gelecek nesiller için de kalıcı bir ilke yaptı.

29. Doğrusu bunları ve atalarını, kendilerine Hakk ve onu açıklayıcı bir rasul gelinceye kadar yaşattım.

30. Onlara, Hakk geldiği zaman: “Bu bir büyüdür. Biz onu yalanlayanlarız.” dediler.

31. “Bu Kur’an’ın, iki şehrin birinden, bir büyük adama[1] indirilmesi gerekmez miydi?” dediler.

***1-** Zengin, güçlü, toplumun ileri geleni.*

32. Rabb’inin rahmetini onlar mı dağıtıyorlar? Dünya hayatındaki geçimliklerini Biz paylaştırdık. Birbirlerine işlerini gördürsünler diye, onların bir kısmını bir kısmının üzerine derecelerle yükselttik. Rabb’inin rahmeti onların biriktirdiklerinden daha hayırlıdır.[1]

***1-** Allah’ın yol göstericiliği, doğru yolda, olma dünya nimetlerinden daha değerlidir.*

33. Şayet insanlar, tek bir ümmet[1] haline gelmeyecek olsalardı,[2] Rahman’ı inkâr eden kimselerin, evlerinin tavanlarını ve merdivenlerini gümüşten yapardık.

***1-** Küfür topluluğu. **2-** Gerçeği yalanlayan nankörlerin, sahip oldukları, alabildiğine lüks ve zengin yaşamlarına imrenip, özenerek; onların sahip olduklarına sahip olmaya heveslenecek olmasalardı.*

34. Ve evlerinin kapılarını ve üzerine oturup yaslandıkları koltuklarını da.

35. Ve altına boğardık. Bunların tamamı, dünya hayatının kazanımından başka bir şey değildir.[1] Ahiret ise Rabb'inin yanında, yalnızca takva[2] sahipleri içindir.

1- *Bu ayetlerde (31,32,33,34,35), bizatihi dünya nimetlerini yermek veya önemsizleştirmek söz konusu değildir. Ancak dikkatler, bütün zenginliklerden daha büyük zenginlik olan ahiret zenginliğine çekilmek istenmektedir. Amaç, insanların zaaflarına yenilmeyerek gerçek ve kalıcı olan zenginliği öncelemelerini sağlamaktır. Zira zenginlik ve refah aynı zamanda insan için şımartıcı ve azgınlaştırıcı özelliğe de sahiptir. Dünya nimetleri elbette ki değerlidir, ancak onlardan daha değerli olan şey ilkeli olmak, doğru yoldan ayrılmamak ve takva sahibi olmaktır. Ayette "değerli olandan", daha değerli olana" vurgu yapılmaktadır.* ***2-*** *Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

36. Her kim Rahman'ın öğüdüne karşı duyarsız olursa, Biz ona bir şeytan[1] salarız. Artık şeytan onun yakın arkadaşı olur.

1- *Hakk'tan uzak olan. Hakk'a aykırı hareket eden her türlü varlık, kişi ve kurumun ortak "karakteristik adıdır."*

37. Şeytanlar, onları yoldan saptırdıkları halde, onlar hâlâ kendilerinin doğru yolda olduklarını sanırlar.

38. Nihayet o[1] Bize geldiği zaman: "Keşke seninle aramız iki doğu[2] uzaklığı kadar uzak olsaydı." der. Öyleyse bu ne kötü bir arkadaşlıktır.

1- *Duyarsızlık gösteren kimse.* ***2-*** *Doğu ile batı.*

39. Bugün, pişmanlığınız kesinlikle size bir yarar sağlamaz. Siz şeytanlara uyarak kendi kendinize haksızlık yaptınız. Siz azaba da ortaksınız.

40. O halde sağıra sen mi işittireceksin? Veya köre ve apaçık sapkınlıkta olana doğru yolu gösterebilir misin?

41. Biz, seni bu dünyadan alıp götürsek bile, onlara hak ettikleri cezayı mutlaka vereceğiz.

42. Veya onları uyardığımız azabı sana gösteririz. Elbette Bizim onlara gücümüz yeter.

43. Öyleyse sen, sana vahyedilene sarılmaya bak. Kuşkusuz sen dosdoğru bir yol üzerindesin.

44. O senin için de halkın için de bir öğüttür. Siz ondan sorulacaksınız.

45. Senden önce kendilerine Rasul gönderdiklerimize sor. Biz, Rahman'dan başka kulluk edilecek ilahlar kılmış mıyız?

46. Ant olsun ki Biz Musa'yı âyetlerimizle[1] Firavun'a ve onun ileri gelenlerine gönderdik: "Ben âlemlerin Rabb'inin Rasulüyüm." dedi.

***1-** Kanıtlarımızla, göstergelerimizle, mucizelerimizle.*

47. Fakat Musa onlara âyetlerimizle[1] gelince, onlar hemen alay etmeye başladılar.

***1-** Mucizelerimizle, kanıtlarımızla.*

48. Onlara gösterdiğimiz her ayet[1], bir öncekinden daha büyüktü. Ders alırlar diye onlara kimi sıkıntılar yaşattık.

***1-** Mucize, kanıt, gösterge.*

49. "Ey sihirbaz![1] Rabb'inin sana verdiği sözün[2] hatırına bizim için dua et. Kuşkusuz biz doğru yola uyarız." dediler.

***1-** Ey yüce insan. Sihirbazlık Mısır'da saygın bir işti; sihirbazlar da önemli insanlardı. **2-** Nebilik görevi.*

50. Fakat onları azaptan kurtarınca da hemen sözlerinden döndüler.

51. Firavun, halkına seslendi: "Ey halkım! Mısır'ın egemenliği ve ayaklarımın altından akıp giden şu nehirler benim değil mi? Görmüyor musunuz?"[1]

***1-** Musa'ya göre ne kadar güçlü olduğumu görmüyor musunuz?*

52. "Yoksa ben, ne istediğini bilmeyen şu zavallıdan daha hayırlı değil miyim?"

53. "Öyleyse ona takılmış altından bilezikler[1] olmalı veya yanında kendisine eşlik eden melekler gelmeli değil miydi?"

1- Mısır kralları boyunlarına ve kollarına altından bilezikler takarlardı.

54. Firavun halkını etkisi altına aldı. Bunun üzerine halkı ona itaat etti. Onlar fasık[1] bir toplum oldular.

1- Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.

55. Böylece Bize asilik yaptılar. Biz de onları cezalandırdık. Topluca suda boğduk.

56. Böylece onları gelecek nesiller için ibret verici bir örnek kıldık.

57. Meryem oğlu örnek olarak anlatılınca, halkın hemen yaygara yaptı;

58. Ve: "Bizim ilahlarımız mı daha hayırlıdır, yoksa o[1] mu?" dediler. Bu örneği, yalnızca sana muhalefet etmek için verdiler. Doğrusu onlar çok düşmanca davranan bir toplumdur.

1- İsa mı?

59. İsa, kendisine nimet verdiğimiz ve İsrailoğulları'na örnek kıldığımız bir kuldur.

60. Eğer isteseydik sizi yeryüzünde birbirinizin ardı sıra gelen melekler[1] yapardık.

1- Egemenlik sahibi, güç sahibi, yönetici. Kök anlamları itibariyle; "elçi göndermek", "güç", "mülk", "melik", "malik", "elçi", "haber verici" anlamlarına gelen "melek" sözcüğü terim olarak, Allah'ın bütün emirlerine uyan, O'na hiç isyan etmeyen varlıkları ifade etmektedir. İçinde yer aldığı ayetin cümle akışına ve bağlamına bakılarak hangi anlamı ifade ettiği belirlenmelidir. Sözcük, Kur'an'da ayrıca, "hafıza, koruyucu melek, cesaret, rüzgâr, zorba, diktatör vs." anlamlarında da kullanılmaktadır. Bakara suresinin 248. ayetinde yük taşıyan manada öküz, eşek, katır gibi hayvanlar "melaike" olarak ifade edilmiştir. Çevirilerde, "melek" sözcüğüne yanlış anlam verildiğinden bu ayete;" Eğer dileseydik, yeryüzünde sizin yerinize geçecek melekler var ederdik." şeklinde yanlış anlam verilmektedir.

61. Kuşkusuz o,[1] kesinlikle o Sâ'at[2] için bir bilgidir. Sakın ondan kuşku duymayın! Bana uyun. Bu, dosdoğru yoldur.

__1-__ "O" zamirinin neyi kastettiği konusunda üç farklı görüş mevcuttur: Kur'an, Nebi Muhammed ve Nebi İsa. O zamirinin, Kur'an'ı kastettiğine dair görüşünün isabetli olduğu kanaatindeyiz. __2-__ Kıyamet.

62. Sakın şeytan sizi alıkoymasın. Kuşkusuz o, sizin için apaçık bir düşmandır.

63. İsa, apaçık beyyinelerle[1] geldiği zaman: "Ben size hikmeti[2] getirdim. Hakkında anlaşmazlığa düştüğünüz şeylerin bir kısmını size açıklamak için geldim. O halde Allah için takvalı olun ve bana itaat edin." dedi.

__1-__ Kanıt içeren açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi. __2-__ Baskı, zulüm, fitne ve fesadı engellemek için konulan yasa, kural ve ilkeler. Yargı, yargılama, karar, güçlendirme, sağlamlaştırma.

64. Allah, benim de sizin de Rabb'inizdir. Öyleyse O'na kulluk edin! Bu, dosdoğru yoldur.

65. Sonra gruplar kendi aralarında anlaşmazlığa düştüler. Artık acı veren günün azabından dolayı haksızlık yapanların vay haline!

66. O Sa'at'ın[1], farkında değillerken, ansızın onlara gelmesinden başka bir şey mi bekliyorlar?

__1-__ Kıyametin.

67. İzin Günü[1], muttakiler[2] dışında, dostlar[3] birbirlerine düşmandırlar.

__1-__ Hesapların görüleceği gün. __2-__ Allah'ın buyruklarına içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendisine koruyucu yapıp, onlarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya/güvenceye alanlar. __3-__ Bu dünyada dost olup da muttaki olmayanlar.

68. "Ey kullarım! Bugün size korku yoktur. Siz üzülmeyeceksiniz."

69. "Ayetlerimize iman edenler ve teslim olanlarsınız."

70. Cennete girin. Siz ve eşleriniz[1] en iyi şekilde ağırlanacaksınız."

__1-__ Ayette sözü edilen eşler, dünyadaki eşler değildir. Dünyada eşlerin her biri ayrı ayrı sorumlu tutulmuş, her bir eş kendi hesabını kendisi verecektir. Eşler, birbirlerinin hesabından sorumlu değillerdir. Her iki eşin de Cennet'e girmesi mümkün olabileceği gibi, birisinin Cennet'e diğerinin de Cehennem'e gitmesi de söz konusu olabilecektir. Burada söz edilen eşler, ahiretteki eşlerdir.

71. Onların etraflarında altından tepsiler ve bardaklarla dolaşılır. Orada, canların çektiği, gözlerin hoşlandığı her şey vardır. Ve siz orada sürekli kalacaksınız.

72. İşte bu, yaptıklarınıza karşılık, mirasçı kılındığınız Cennet'tir

73. Sizin için orada yiyeceğiniz pek çok meyve vardır.

74. Kuşkusuz mücrimler[1], Cehennem azabında sürekli kalacak olanlardır.

__1-__ İşlemiş oldukları suç ve günahın ve yaptıkları kötülüklerin kendilerini kuşattığı kimseler.

75. Onlardan azap hafifletilmez. Onlar, orada umutlarını kesmiş olanlardır.

76. Biz onlara haksızlık yapmadık. Fakat onlar kendi kendilerine haksızlık yaptılar.

77. "Ey malik![1] Rabb'in bizim aleyhimize hüküm versin."[2] diye seslenirler. "Siz böyle kalacaksınız." dedi.

__1-__ Ey buranın sahibi, yöneticisi. __2-__ İşimizi bitirsin, bizi öldürsün.

78. Ant olsun ki size hakkı getirdik. Ancak çoğunuz haktan hoşlanmadınız.

79. Yoksa onlar kesin karar mı verdiler? Biz de kesin kararlıyız!

80. Yoksa onların sırlarını ve fısıltılarını duymadığımızı mı sanıyorlar? Hayır! Onların yanlarında bulunan elçilerimiz her şeyi kaydediyorlar.

81. De ki: “Eğer Rahman’ın çocuğu olsaydı, ona ilk ben kulluk ederdim.”[1]

__1-__ Rahman’ın çocuğu olduğu iddiası, ironi yapılarak yalanlanmaktadır.

82. Göklerin ve yerin Rabb’i; arşın Rabb’i onların nitelediklerişeylerden münezzehtir.

83. Artık onları kendi hallerine bırak! Uyarıldıkları güne kavuşuncaya değin boş şeylerle oyalanıp dursunlar.

84. Gökte de yerde de İlah olan O’dur. Ve O, En İyi Hüküm Veren’dir, Her Şeyi Bilen’dir.

85. Göklerin, yerin ve aralarındaki her şeyin mülkiyeti[1] kendisinin olan Zat ne kutludur. O Sâ’at’in bilgisi yalnızca O’nun yanındadır. O’na döndürüleceksiniz.

__1-__ Sahipliği, egemenliği.

86. Onların, O’ndan başka dua ettikleri kimseler şefaate güç yetiremezler. Bunu ancak gerçeğe tanıklık edenler kavrar.[1]

__1-__ Birçok çeviride, ayetin son cümlesine, “gerçeğe tanıklık edenler hariç,” yani bu kimseler şefaat edecekler şeklinde yanlış anlam verilerek; Kur’an’ın şirk saydığı “şefaat inancı” meşru gösterilmektedir. Oysaki ayet, “gerçeğe tanıklık eden kimselerin, Allah’ın dışında dua edilenlerin kimseye şefaat edemeyeceklerini bildiklerini, onların bu gerçeği kavradıklarını söylemektedir.

87. Onlara, kendilerini kimin yarattığını sorsan, kesinlikle “Allah” diyeceklerdir. Buna rağmen nasıl başka ilahlara yöneliyorlar.

88. Nebi’nin sözü: “Ey Rabb’im! Bunlar, iman etmeyen bir toplumdur.”

89. Onları kendi hallerine bırak: “Selam olsun.” de. Yakında gerçeği görecekler.

DUHAN SÛRESİ

[İniş sırası: 64, Mekki, 59 ayet.
Adını 10. ayetteki "duhan/duman" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ha, Mim.
2. Apaçık olan Kitap'a ant olsun.
3. Onu kutlu bir gecede indirdik. Kuşkusuz Biz, uyaranlarız.
4. Kararlaştırılmış işlerin hepsi, o gecede belirlenir.
5. Katımızdan bir buyruk olarak. Kuşkusuz Biz elçi göndericiyiz.
6. Rabb'inden bir rahmet olarak. Kuşkusuz O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.
7. Eğer kesin olarak inanıyorsanız bilin ki O göklerin, yerin ve ikisinin arasındakilerin Rabb'idir.
8. Ondan başka ilah yoktur. Diriltir ve öldürür. Sizin ve sizden önceki atalarınızın Rabb'idir.
9. Hayır! Onlar, kuşku içinde eğlenip duruyorlar.
10. Artık göğün, apaçık bir duman getireceği günü bekle.
11. İnsanları sarıp kuşatacak. İşte bu can yakıcı bir azaptır.
12. "Rabb'imiz! Azabı bizden kaldır. Kuşkusuz biz inananlarız."

13. Nerede öğüt almak! Oysaki onlara açıklayan bir rasul gelmişti.
14. “Öğretilmiş bir deli.” dediler. Ve ondan yüz çevirdiler.
15. Biz, azabı biraz kaldırsak, siz kesinlikle dönersiniz!
16. En büyük yakalayışla yakalayacağımız gün, kuşkusuz Biz, mutlaka hesap görenleriz.
17. Ant olsun Biz, onlardan önce Firavun halkını fitnelendirdik.[1] Onlara çok şerefli bir rasul gelmişti.

1- *Sınava tabi tuttuk.*

18. “Allah’ın kullarını bana verin.[1] Ben sizin için güvenilir bir rasulüm.”

1- *Onları serbest bırakın; bırakın benimle gelsinler.*

19. “Allah’a karşı ululuk taslamayın. Kuşkusuz ben, size açıkça görevlendirilmiş biri olarak geliyorum.”
20. “Ben, beni taşlamanızdan, sizin de Rabb’iniz olan Rabb’ime sığındım.”
21. “Eğer bana inanmıyorsanız, artık yolumdan çekilin.”
22. “Bunlar, suç işleyen bir toplumdur.” diye Rabb’ine yakardı.
23. Haydi, kullarımla geceleyin yola çık. Siz takip edileceksiniz!
24. Denizi olduğu hal üzere bırak.[1] Onlar, boğulacak olan bir ordudur.

1- *Denizi geçtikten sonra, onu öylece yarılmış haliyle bırak.*

25. Onlar, bahçelerden, pınarlardan nicelerini geride bıraktılar.
26. Ve ekinler, itibarlı makamlar.
27. Ve sefa sürdükleri nice nimetler.
28. Böylece, sonraki halkı onlara mirasçı kıldık.
29. Onlara ne gök ağladı ne de yer. Ve onlara fırsat da verilmedi.
30. Ant olsun ki İsrailoğulları’nı o alçaltıcı azaptan Biz kurtardık.
31. Firavun’un zulmünden. Kuşkusuz o, müsriflerdendi.[1]

1- *Haddi aşan. Aşırılık yapan.*

32. Ant olsun ki İsrailoğulları'nı bilerek diğer âlemler üzerine tercih ettik.[1]

1- Vahye onları muhatap kıldık.

33. Onlara, içinde apaçık bela[1] olan ayetlerden verdik.

1- İçinde musibet, zorluk ve kimi zaman da iyi şeyler bulunan; yorucu, yıpratıcı bir tür sınav.

34. Bunlar[1] kesinlikle diyorlar ki:

1- Müşrikler.

35. "Biz yalnızca öleceğiz. Tekrar diriltilecek değiliz."

36. "Eğer doğru söylüyorsanız haydi, ölmüş atalarımızı bize geri getirin."

37. Bunlar mı daha hayırlıdır[1] yoksa Tubba halkı[2] mi? Ya da daha önceki kimseler mi? Biz onları yok ettik. Onlar suçluydular.

***1-** Daha güçlü, üstün. **2-** Tubba, Yemen krallarına verilen isimdir.*

38. Biz; gökleri, yeryüzünü ve ikisinin arasında bulunanları oyun olsun diye yaratmadık.

39. İkisini de yalnızca hakk[1] olarak yarattık. Fakat onların çoğu bilmiyorlar.[2]

***1-** Yüce bir amacı gerçekleştirmek için yarattık. Zira Ahiret hayatını yok saymak, bu denli mükemmel bir varlık olan insanın, varlığını önemsiz ve amaçsız olarak görmekten başka bir anlama gelmez. Hayatı anlamlı ve amaçlı kılan şey, onun bir sınav alanı olmasıdır. Eğer ölümden sonra diriliş olmasaydı, bu yaratma, boş ve anlamsız olurdu. Yani yalnızca bir oyun olurdu. **2-** Bu gerçeği idrak etmiyorlar.*

40. Ayrışma Günü[1], onların hepsinin kararlaştırılmış bir araya gelme zamanıdır.

1- Cennet ve Cehennem'liklerin birbirlerinden ayrılacakları gün.

41. O gün, hiçbir yakının, yakınına bir yararı olmaz.[1] Onlar, yardım da olunmazlar.

__1-__ Nebiler de dâhil kimsenin kimseye bir yararı olmayacaktır. Yakın akrabaların bile olmadıktan sonra kimin olabilir ki? Anne, baba, kardeş, akraba fark etmez: Ayette, "mevlen" sözcüğünün kullanılmış olması bu anlamı çağrıştırmaktadır.

42. Ancak Allah'ın rahmet ettiği kimseler hariç. Kuşkusuz O, Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

43. Zakkum ağacı[1],

__1-__ Zakkum ağacı, kötü kokulu, çok acı olan ve zehirli bir özsu içeren ağaç türüdür.

44. Günahkârların yemeğidir.

45. Erimiş maden gibi karınlarında kaynar.

46. Kaynar suyun kaynaması gibi.

47. "Onu tutun! Cehennem'in ortasına sürükleyin."

48. "Sonra başına azap olarak kaynar su dökün."

49. Tat bakalım! Hani sen gerçekten çok güçlü ve şerefli biriydin![1]

__1-__ Şimdi azabı tat bakalım. Hani sen, kendini çok güçlü ve şerefli biri görüyordun ya! Şimdi gücüne ve şerefine ne oldu?

50. Bu, sizin kendisinden kuşku duyduğunuz şeydir.

51. Kuşkusuz takva sahipleri güvenli bir yerde olacaklar;

52. Bahçelerde ve pınar başlarında.

53. İpekten ve atlastan elbiseler giyerler, karşılıklı otururlar.

54. İşte böyle. Ve onları güzel gözlü hurilerle[1] eşleştirdik.

__1-__ Bu eşleştirme, erkek ve kadın için geçerli bir eşleştirmedir. Güzel bakışlı eşler anlamına gelmektedir. "Hur" sözcüğünün; Türkçeleşmiş şekliyle "huri" sözcüğünün kökü "H-V-R" olup, "beyazlık, parlaklık" anlamına gelmektedir. Bu beyazlık, masumiyeti, saflığı, tertemiz olmayı, sevgiyi ifade etmektedir. Kur'an'da dört yerde geçen "hur" sözcüğü, üç yerde "iyn" sıfatıyla birlikte kullanılmaktadır. "Hur" sözcüğünün tekil formu, erkek için "ahver", dişi için "havra" dır. Yani, "hur" eril ve dişil formun çoğuludur. Kur'an'da, sözcüğün çoğul formu olan "hur" sözcüğü, cinsiyet olarak ne erkek ne de kadın anlamı taşımaktadır. "Hur" sözcüğü, her iki cinsi de içine alan ortak bir anlama sahiptir. Bu sözcüğün, tefsir ve çeviri külliyatında, Cennet'te erkeklere sunulacak, ikram edilecek eşler (dişi varlıklar) olarak tanımlanmış olması, vahye dair yaşanan önemli yanılgılardan biridir. Ödüllendirmede ve cezalandırmada cinsiyet ayırımcılığı yapmak, Kur'an'a atılmış büyük bir iftiradır.

55. Orada güven içinde her türlü meyveden isterler.

56. Orada bir daha ölümü tatmazlar. Onlar Cehennem azabından korunmuştur.

57. Bunlar senin Rabb'inden bir armağandır. İşte bu, en büyük kurtuluştur.

58. İşte Biz, onu senin dilinle kolaylaştırdık. Umulur ki onlar öğüt alırlar.

59. Artık bekle! Onlar da bekleyenlerdir.

CASİYE SÛRESİ

[İniş sırası: 65, Mekki, 37 ayet.
Adını 28. ayetteki “casiye/diz çökmüş” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Ha, Mim.
2. Bu Kitap’ın indirilmesi, Mutlak Üstün Olan, En İyi Hüküm Veren Allah tarafındandır.
3. Kuşkusuz göklerde ve yeryüzünde inananlar için âyetler[1] vardır.

   ***1-** Kanıtlar, göstergeler.*
4. Sizin yaratılışınızda ve üretip yaydığı canlı varlıklarda “gerçek bilgi” sahibi olan bir toplum için âyetler[1] vardır.

   ***1-** Kanıtlar, göstergeler.*
5. Gece ile gündüzün birbirini izlemesinde, Allah’ın rızık olarak gökten indirdiği şeyle[1] ölümünden sonra yeryüzünü diriltmesinde ve rüzgârları yönlendirmesinde aklını kullanan bir toplum için âyetler[2] vardır.

   ***1-** Yağışla. **2-** Kanıtlar, göstergeler.*

6. İşte bunlar, Bizim sana hakk olarak anlattığımız Allah'ın ayetleridir. O halde Allah'tan ve O'nun ayetlerinden sonra hangi söze inanacaklar?

7. Bütün yalancı günahkârların vay haline!

8. Böyle kimseler, kendilerine okunan Allah'ın ayetlerini duyduktan sonra, büyüklük taslayarak sanki hiç duymamış gibi davranır. Artık onu can yakıcı bir azapla haberdar et.

9. Ayetlerimizden bir şey öğrendikleri zaman, onu alay konusu edinirler. İşte onlar için alçaltıcı bir azap vardır.

10. Cehennem önlerindedir. Kazandıkları şeyler ve Allah'tan başka edindikleri veliler[1] onlara bir yarar sağlamaz. Onlar için büyük bir azap vardır.

***1-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

11. Bu doğru yol göstericisidir. Rabb'lerinin ayetlerini yalanlayanlar için çok kötü bir azap vardır.

12. Allah, koyduğu yasalar sayesinde, içinde gemileri yüzdürmeniz ve O'nun lütfundan, onda rızık aramanız için denizi hizmetinize sunandır. Umulur ki şükredersiniz.

13. Göklerde ve yeryüzünde bulunan her şeyi Kendi lütfundan sizin yararlanmanıza sunmuştur. Bunda düşünen bir toplum için âyetler[1] vardır.

***1-** Göstergeler, kanıtlar.*

14. İnanlara de ki: "Allah'ın, kendilerini hesaba çekeceği günün geleceğini ummayanları bağışlasınlar. Her topluma yaptıklarının karşılığı verilecektir.

15. Her kim iyilik yaparsa kendisi için yapmış olur, kim de kötülük yaparsa kendisi için yapmış olur. Sonra Rabb'inize döndürüleceksiniz.

16. Ant olsun ki İsrailoğulları'na Kitap, hüküm ve nebilik verdik. Ve onları temiz rızıklarla rızıklandırdık. Ve onları âlemlere tercih ederek ihsanda bulunduk.

17. Onlara, buyruklardan, apaçık, açıklayıcı bilgiler verdik. Sonra onlar, kendilerine ilim geldikten sonra hırslarına kapılarak ayrılığa düştüler. Rabb'in, ayrılığa düştükleri konularda Kıyamet Günü hüküm verecektir.

18. Sonra da seni buyruklardan apaçık bir şeriat[1] sahibi yaptık. Öyleyse ona uy! Bilmeyenlerin[2] arzularına uyma.

***1-** Yol, yöntem, yasa. **2-** Gerçeği kavramamış olanların.*

19. Onlar, Allah'tan gelecek olan hiçbir şeyi senden savamazlar. Zalimler, birbirlerinin evliyasıdırlar[1], Allah ise takva[2] sahiplerinin velisidir.

***1-** Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler. **2-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendisine koruyucu yapıp, onlarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya/güvenceye alanların.*

20. Bu Kur'an, insanlar için gerçeği görme, gerçekten inanan toplum için doğru yolu gösterme ve bir rahmettir.

21. Yoksa Bizim, kötülük yapan kimselerle, iman edip, salihatı yapan kimseleri[1], hayatlarında ve ölümlerinde bir tutacağımızı mı sanıyorlar. Ne kötü yargıda bulunuyorlar!

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

22. Allah, gökleri ve yeryüzünü "hakk"[1] ile yarattı. Herkes yaptığının karşılığını görecek ve hiç kimseye haksızlık edilmeyecektir.

***1-** Her şeyi yerli yerince, adalet üzerine; ilkeli, anlamlı ve amaçlı.*

23. Hevasını[1], ilahlaştıran kimseyi gördün mü? Allah, bir bilgiye dayalı olarak,[2] onu sapkınlıkta bıraktı. Ve onun kulağını ve kalbini mühürledi. Gözlerine perde çekti. Artık Allah'tan başka kim onu doğru yola iletebilir?

***1-** Arzu ve tutkularını; çıkarlarını ve kuruntularını. **2-** Onun tercihlerini bildiğinden.*

24. Onlar, "Hayat, ancak bu dünya hayatından ibarettir. Birilerimiz ölürken, birilerimiz doğar. Bizi ancak zaman yok eder." dediler. Oysaki bu konuda gerçeğe dayalı hiçbir bilgileri yoktur. Onlar, yalnızca zanda bulunuyorlar.

25. Onlara, ayetlerimiz açık ve kanıtlayıcı olarak okunduğu zaman da, hüccetleri[1], "Eğer doğru söylüyorsanız, atalarımızı geri getirin." demekten başka bir şey olmadı.

***1-** Dayanak. Tutanak, belge.*

26. De ki: "Sizi yaşatan ve öldüren Allah'tır. Sonra sizi, hakkında kuşku olmayan Kıyamet Günü bir araya toplayacaktır." Ancak insanların çoğu bu gerçeği kavramıyorlar.

27. Göklerin ve yeryüzünün mülkü Allah'a aittir. Sa'at'ın[1] kopacağı İzin Günü[2], sapkın yolda olanlar hüsrana uğrayacaklardır.

***1-** Kıyamet'in. **2-** Hesap görme günü.*

28. Her ümmeti toplanmış görürsün. Her ümmet, amel defteriyle yüzleşmeye çağrılır: "Bugün, yaptıklarınızın karşılığı size verilecektir."

29. "İşte bu, yüzünüze karşı gerçekleri ortaya koyan amel defterinizdir." Kuşkusuz Biz, bütün yaptıklarınızı yazdırdık.

30. İman eden ve salihatı[1] yapan kimseleri Rabb'leri rahmeti ile kuşatacaktır. İşte bu, büyük kurtuluşun ta kendisidir.

***1-** Bozuk olan şeyi düzelten, düzelticilik yapan, yapıcı olan, düzeltmeye yönlendiren, teşvik eden.*

31. Fakat gerçeği yalanlayan nankörlere denir ki: “Ayetlerim size okunduğu zaman, büyüklük taslayarak suç işleyen bir toplum olmuştunuz değil mi?”

32. “Allah’ın verdiği söz gerçektir ve Sa’at’in[1] geleceğinden kuşku yoktur.” dendiği zaman, siz: “Biz, o Sa’at nedir bilmeyiz? Yalnızca bir varsayım olduğunu sanıyoruz, kesin bilgi sahibi değiliz.” dediniz.

***1-** Kıyamet.*

25. Bölümün Sonu

33. Yaptıklarının kötülükleri apaçık ortaya kondu ve alay ettikleri şeyler, onları kuşattı.

34. “Bugüne kavuşmayı nasıl umursamadıysanız, Biz de bugün sizi umursamıyoruz. Kalacağınız yer ateştir. Ve sizin için bir yardımcı da yoktur.” denir.

35. İşte bu, Allah’ın ayetlerini alay konusu etmeniz nedeniyledir. Sizi, dünya hayatı aldattı. Artık bugün onlar, Cehennem’den çıkarılmazlar. Ve onlardan özür dilemeleri de istenmez.

36. Öyleyse övgünün tamamı, göklerin ve yerin Rabb’i ve âlemlerin Rabb’i Allah’a mahsustur.

37. Göklerde ve yerde erişilmez büyüklük ve egemenlik yalnızca O’nundur. O, Mutlak Üstün Olan’dır, En İyi Hüküm Veren’dir.

AHKAF SÛRESİ

[İniş sırası: 66, Mekki, 35 ayet.
Adını 21. ayetteki “ahkaf/kum tepeleri” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Ha, Mim.
2. Kitap’ın indirilmesi Mutlak Üstün Olan, En İyi Hüküm Veren Allah tarafındandır.
3. Gökleri, yeryüzünü ve ikisi arasındakileri gerçek olarak, belirlenmiş bir süre için yarattık. Gerçeği yalanlayan nankörler, uyarıldıkları şeylerden yüz çevirmektedirler.
4. De ki: “Allah’tan başka yakardıklarınıza bir bakın bakalım! Onların, yeryüzünde yarattıkları bir şey varsa bana gösterin! Yoksa onların göklerde bir ortakları mı var? Eğer doğru söylüyorsanız, bana, daha önce gelmiş bir kitap ya da bilgi kırıntısı bir eser getirin.
5. Allah’ı bırakıp da, Kıyamet Günü’ne kadar kendisine cevap veremeyecek ve edilen dualardan haberleri olmayana yönelen kimseden daha sapkın kim olabilir?

6. İnsanlar bir araya getirildikleri zaman, yöneldikleri kimseler, kendilerine düşman kesilirler ve onların kendilerine tapındıklarını inkâr ederler.

7. Ayetlerimiz kendilerine açıklayıcı olarak okunduğu zaman, gerçeği yalanlayan nankörler; kendilerine gelen "hakk" için, "Bu apaçık bir büyüdür." dediler.

8. Yoksa "Onu uydurdu." mu diyorlar? De ki: "Eğer onu uydurmuş olsaydım, Allah'tan bana gelecek şeye siz engel olamazdınız. O, sizin ona karşı nelere giriştiğinizi çok iyi biliyor. Benimle sizin aranızda tanık olarak O yeter. O, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

9. De ki: "İlk nebi ben değilim. Bana ve size ne yapılacağını bilmiyorum. Ben, yalnızca bana vahyedilene uyuyorum. Ben, yalnızca apaçık bir uyarıcıyım."

10. De ki: "Gördünüz mü?[1] Kur'an gerçekten de Allah katındansa ve siz onu yalanladıysanız; İsrailoğulları'ndan bir tanık da bunun benzerine tanık olup da inanmışsa ve siz de büyüklük tasladıysanız...[2] Kuşkusuz Allah, zalim bir topluma doğru yolu göstermez."

***1-** Bir düşünün bakalım! **2-** İman etmeyi büyüklenmenize yediremeyerek kendinize zulmettiyseniz!*

11. Gerçeği yalanlayan nankörler, inananlar için: "Eğer Kur'an'da bir "hayır"[1] olsaydı, onlar[2], bizden önce onu kabul etmiş olmazlardı."[3] dediler. Kur'an'la doğru yolu bulmayı kendilerine yediremediklerinden, "Bu eski bir uydurmadır." diyeceklerdir.

***1-** İyi, yararlı bir şey. **2-** Bizim ayak takımımız, kölelerimiz, basit halk tabakası, garibanlar. **3-** Biz onlardan önce kabul ederdik.*

12. Bundan önce önder ve rahmet olarak Musa'nın Kitap'ı vardı. Kur'an zulmedenleri[1] uyarmak; iyi olan kimseleri müjdelemek için, dili Arap'ça olan, tasdik eden[2] bir Kitap'tır.

***1-** Şirk koşarak kendilerine haksızlık yapanları. **2-** Musa'nın Kitap'ını.*

13. "Rabb'imiz Allah'tır." deyip, bu sözlerine bağlı kalanlar için hiçbir korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir.

14. İşte onlar Cennetlik'tirler. Yaptıklarına karşılık, orada sürekli kalacaklardır.

15. Biz insana, anne ve babasına çok iyi davranmasını öğütledik. Annesi onu güçlükle taşıdı[1] ve onu güçlükle bıraktı.[2] Onun taşınması ve ayrılması[3] otuz aydır. Nihayet olgunluk çağına ulaştığı ve kırk yaşını* tamamladığında: "Rabbim! Bana, anne ve babama verdiğin nimetlere karşı, şükretmede ve Sen'in hoşnut olacağın iyi ve doğru işleri yapmada beni başarılı yap. Ve soyuma da düzgün ve düzeltici olmayı nasip et. Kuşkusuz ben, Sana yöneldim. Ve kuşkusuz ben, Sana teslim olanlardanım." dedi.

***1-** Karnında. **2-** Doğurdu. **3-** Hamilelik ve sütten kesilme süresi. *****İnsanın; bedensel, mantıksal ve ruhsal olarak olgunluğa erdiği evreler farklı farklıdır. Genellikle "biyolojik olgunluk" 20'li yaşlara; "akıl olgunluğu" 30'lu yaşlara ve "ruhsal olgunluk" 40'lı yaşlara tekabül etmektedir. Kırkından sonra, "fizik güç ve akıl güce" göre "ruhsal/duygusal güç" daha çok ön plana çıkmaktadır.*

16. Onlar, yaptıklarının karşılığını en iyi şekilde verdiğimiz ve kötülüklerini görmezden geldiğimiz, Cennet ehli olan kimselerdir. Bu, kendilerine verilen doğru sözün gerçekleşmesidir.

17. Anne ve babasına: "Öf be, ikinizden de bıktım! Bunca insan gelip geçtiği halde, hala, beni öldükten sonra diriltileceğimle mi tehdit ediyorsunuz?" dedi. Onlar, onun için Allah'a dua ederek: "Yazık sana! Gel iman et. Kuşkusuz Allah'ın sözü haktır." dediler. Bunun üzerine o: "Bu öncekilerin masallarından başka bir şey değildir." dedi.

18. İşte onlar ki, kendilerinden önce gelip geçmiş olan cin[1] ve ins[1] toplumlarında aleyhlerinde "sözü"[2] hak etmiş kimselerdir. Kuşkusuz onlar, hüsranda olanlardır.

1- *Tanınan–tanınmayan, bilinen-bilinmeyen, yerli-yabacı, her kesimden insan topluluğu.* ***2-*** *Yaptıklarından hesaba çekileceklerine, azabın gerçek olduğuna dair Allah'ın sözü.*

19. Herkesin yaptığına karşılık bir derecesi vardır. Hiç kimse haksızlığa uğratılmaksızın, yaptıklarının karşılığı tam olarak ödenir.

20. O gün, gerçeği yalanlayan nankörler, ateşe arz edilirlerken, onlara: "Dünya hayatınızda sahip olduğunuz tüm güzel şeyleri boşa harcadınız. Onlarla sefa sürdünüz. Yeryüzünde haksız yere büyüklük tasladığınız ve doğru yoldan saptığınız için, artık bugün alçaltıcı bir azapla cezalandırılacaksınız." denir.

21. Ad'ın kardeşini an! Hani Ahkaf'taki halkını uyarmıştı. Ondan önce de ve sonra da "Allah'tan başkasına kulluk etmeyin! Ben sizin için büyük bir günün azabından korkuyorum." diye uyaran nice uyarıcılar gelip geçmişti.

22. "Sen bizi ilahlarımızdan vazgeçirmek için mi geldin? Eğer doğru söyleyenlerden isen, haydi bizi tehdit ettiğin şeyi[1] hemen getir." dediler.

1- *Azabı.*

23. "O bilgi[1], yalnızca Allah'ın yanındadır. Ben, size, benimle gönderileni bildiriyorum. Ne var ki sizi cahillik eden bir kavim olarak görüyorum." dedi.

1- *O azabın ne zaman geleceğine dair.*

24. Onu, vadilerine doğru gelen yoğun bir bulut halinde gördüklerinde: "Bu, bize yağmur getiren bir buluttur." dediler. Hayır! O, sizin hemen gelmesini istediğiniz şeydir; acıklı azabı getiren rüzgârdır."

25. “Rabb’inin emri ile her şeyi yok edecek!” Böylece, meskenlerinden başka hiçbir şey görünmez oldu. Biz, suçlu kavmi böyle cezalandırırız.

26. Ant olsun ki Biz, onlara, size vermediğimiz nice imkânlar vermiştik. Onlara da kulaklar, gözler ve kalpler[1] verdik. Ne var ki işitme ve görmeleri onlara bir yarar sağlamadı. Kalpleri de onlara bir yarar sağlamadı. Çünkü onlar, Allah’ın ayetlerini bile bile reddediyorlardı. Sonunda alaya aldıkları şey onları kuşattı.

***1-** Düşünme, kavrama, gerçeği görme yetisi.*

27. Ant olsun ki çevrenizdeki beldeleri yok ettik. Oysaki dönerler diye ayetlerimizi açıkça bildirmiştik.

28. Allah’tan başka, kendilerini O’na yaklaştırsınlar diye edindikleri ilahlar, onlara yardım etseydi ya! Aksine onları yüzüstü bırakıp kayboldular. Bu; onların, uydurdukları yalandan ibaret bir şeydi.

29. Bir grup cinni[1] Kur’an’ı dinlemeleri için sana yönlendirmiştik. Onlar, gelip Kur’an’ı dinlemeye başladıklarında birbirlerine, “Sesiz olun, dinleyin.” dediler. Sonra da dinlemeleri bitince kendi toplumlarını uyarmak için geri döndüler.

***1-** Tanımadığın, yabancı bir topluluktan kimseleri; yabancı bir heyet.*

30. “Ey halkımız! Kuşkusuz biz, Musa’dan sonra indirilen ve kendinden öncekilerini onaylayan; gerçeği ve dosdoğru yolu gösteren bir kitap dinledik.” dediler.

31. Ey halkımız! Allah’ın davetçisine uyun ve Allah’a iman edin ki kötülüklerinizi bağışlasın ve sizi acıklı bir azaptan korusun.

32. Her kim, Allah'a çağıran kimsenin çağrısına uymazsa, bilsin ki Allah'ı yeryüzünde aciz bırakacak değildir. Ve onun Allah'tan başka velileri[1] de yoktur. İşte onlar apaçık bir sapkınlık içindedirler.

***1-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.*

33. Onlar, gökleri ve yeri yaratan ve yaratmaktan yorulmamış olan Allah'ın, ölüleri de diriltebileceği gerçeğini anlamıyorlar mı? Evet! Kuşkusuz O, Her Şeye Güç Yetiren'dir.

34. Gerçeği yalanlayan nankörler, ateşle karşı karşıya kaldıkları gün, onlara: "Nasıl, bugün gerçekmiş değil mi?" dendiğinde, onlar, "Rabb'imize ant olsun ki gerçekmiş." diyecekler. "Gerçeği yalanlayarak nankörlük ettiğinizden dolayı azabı tadın." denecek.

35. O halde rasullerden kararlılık sahibi olanların sabrettikleri gibi sen de sabret! Onlar için aceleci olma. Onlar, kendilerine uyarısı yapılan şeyi gördükleri zaman, dünyada sanki gündüzün bir saati kadar kalmış gibi olurlar.[1] Bu, bir bildirimdir. Artık doğru yoldan sapmış halktan başkası yok edilmez.

***1-** Ayette, "kabir azabı" inancının sapkın bir inanç olduğu açıkça ifade edilmektedir. Ayete göre; insanlar, hesap günü, ahirete intikal etmeden önceki geçen zamanı, gündüz saatiyle bir saat kadar kısa sanacaklar. Kabir azabı olsaydı, müşrikler, kafirler ve fasıklar, Ahiret öncesi hayatı hiç bu kadar kısa olarak görürler miydi? Kabir azabında geçirecekleri bir saat dahi onlara sanki bir yılmış gibi uzun gelmez miydi?*

MUHAMMED SÛRESİ

[İniş sırası: 95, Mekki, 38 Ayet.
Adını 21. ayetteki "Muhammed" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın adıyla

1. Gerçeği yalanlayarak nankörlük eden ve Allah'ın yolundan alıkoyanların yaptıklarını boşa çıkaracaktır.[1]

__1-__ Yaptıklarının Hesap Günü'nde bir yararı olmayacaktır.

2. İman eden, salihatı[1] yapanlar ve Rabb'leri tarafından Muhammed'e indirilen "Hakk'a" inanan kimselere gelince, Allah onların kötülüklerini örtüp ve durumlarını düzeltecektir.

__1-__ Bozuk olan şeyi düzeltenler, düzelticilik yapanlar, yapıcı olanlar, düzeltmeye yönlendirenler. İnançlarının gereğini yapanlar.

3. Bu, gerçeği yalanlayan nankörlerin, "Batıl'a" uymaları, inananların ise Rabb'lerinden gelen "Hakk'a" uymaları nedeniyledir. İşte Allah, insanlara kendi durumlarını böyle örnek verir.

4. Gerçeği yalanlayan nankörlerle savaşa giriştiğiniz zaman, güçlerini yok edinceye kadar boyunlarını vurmaya[1] devam edin. Onlara üstünlük sağladığınız zaman, geride kalanları esir alın. Nihayet savaş sona erince de ister bir bağışlama olarak, ister fidye karşılığında onları serbest bırakın.[2] Eğer Allah isteseydi onları, savaşsız da cezalandırıp adaleti sağlardı. Fakat böyle olması, sizi birbirinizle denemek içindir. Allah yolunda öldürülenlere ve savaşan kimselere gelince, Allah, onların yaptıklarını asla karşılıksız bırakmaz.

***1-** Ölümüne savaşın. **2-** Bu ayette de görüldüğü gibi İslam köleliği ve cariyeliği kesinlikle kaldırmıştır.*

5. Onlara doğru yolu gösterecek ve durumlarını düzeltecektir.

6. Onları, dünyada kendilerine tarif ettiği Cennet'e yerleştirecektir.

7. Ey inananlar! Eğer siz Allah'a yardım ederseniz[1], O da size yardım eder. Ayaklarınızı sabit kılar.[2]

***1-** Allah'ın öğütlerini tutarsanız. O'nun dinine hizmet ederseniz. **2-** Direnme, dayanma, mücadele etme gücü verir.*

8. Gerçeği yalanlayan nankörler ise yok olsunlar! Allah, onların yaptıklarını boşa çıkaracaktır.

9. Bu, onların Allah'ın indirdiği şeyi kötü görmelerinden dolayıdır. Bundan dolayı Allah, onların yaptıklarını boşa çıkarmıştır.

10. Yeryüzünde gezip dolaşarak, kendilerinden önceki toplumların sonlarının nasıl olduğuna bakmadılar mı? Allah, onları yerle bir etti. Onun bir benzeri de gerçeği yalanlayan nankörler içindir.

11. Allah inananların mevlasıdır.[1] Gerçeği yalanlayan nankörlerin ise hiçbir mevlası yoktur.

***1-** Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren. Mevla yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şirktir. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır.*

12. Allah, iman edip salihatı yapanları[1], içinden ırmaklar akan Cennetlere yerleştirir. Gerçeği yalanlayan nankörler ise her şeyden yararlanıp, hayvanların yediği gibi yer içerler. Onların varacakları yer ateştir.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltenleri, düzelticilik yapanları, yapıcı olanları, düzeltmeye yönlendirenleri.*

13. Güç bakımından, seni yurdundan çıkaranlardan daha güçlü nice kent halkını yok ettik. Onlara yardım edecek hiç kimse de olmadı.

14. Rabb'inden gelen kanıt içeren apaçık bilgiyi izleyen kimse, kötü işleri kendisine güzel gösterilen ve hevalarına[1] uyan kimse ile bir olur mu?

***1-** Kuruntu ve tutkularına.*

15. Takva[1] sahiplerine söz verilen Cennet, şöyledir: İçinde; kokusu ve tadı değişmeyen sudan nehirler, tadı bozulmayan sütten nehirler, içenlere zevk veren hamrdan[2] nehirler ve saf baldan nehirler bulunur. Orada, onlar için her türlü meyve bulunur. Onlara, Rabb'lerinden bağışlanma vardır. Bu kimseler, ateşte devamlı kalacak olan ve sıcak kaynar su içirilen, bundan dolayı da bağırsakları parça parça olan kimselerle bir olur mu hiç?

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak. **2-** İçki.*

16. Münafıklardan kimisi de seni dinliyormuş gibi gözükür. Senin yanından ayrıldıktan sonra, kendilerine ilim verilenlere:[1] "O, biraz önce ne dedi?[2]" dediler. İşte onlar, Allah'ın kalplerini mühürledikleri ve hevalarına[3] tabi olan kimselerdir.

***1-** Vahiyden haberi olan kimselere. **2-** Hiçbir şey anlamadık diyerek alay ederler. **3-** Tutku ve kuruntularına.*

17. Yöneltildikleri doğru yolda olanlara gelince, onlara doğru yolları pekiştirildi ve onlara takvalarını[1] verdi.

__1-__ Allah'ın buyruklarına içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendisine koruyucu yapıp, onlarla, kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya alma bilinci.

18. İlle de o Sa'at'in[1] ansızın gelmesini mi bekliyorlar? Oysa onun belirtileri gelmiştir.[2] O gelecek olduktan sonra, öğüdü dinlemek onlara ne yarar sağlar ki?

__1-__ Kıyamet'in kopması. __2-__ Onun geleceği şimdiden açıklanmıştır. Sa'at'in gelmekte olduğuna dair birçok belirti ortaya çıkmıştır. Örneğin, Kur'an'ın son Kitap olması, nebinin son nebi olması. Özellikle Mekki surelerde söz konusu edilen Kıyamet sahneleri. Diğer bir tespite göre de "sa'at'ten ve onun belirtilerinden" maksat, müşriklerin sonlarının yakın olması, yenileceklerinin belirtileri olarak giderek güç kaybetmeleri; inanların ise giderek güçlenmeleridir.

19. O halde, Allah'tan başka ilah olmadığını bil. Kendi suçların için, inanan erkekler ve kadınlar için bağışlanma dile. Allah, dönüp dolaşacağınız yeri ve varıp duracağınız yeri bilir.[1]

__1-__ Allah sizin kararlı olup olmadığınızı, zaaflarınızın ne olduğunu, her halinizi bilir.

20. İman edenler, "Bir sure[1] indirilmeli değil miydi" derler. Sonra savaştan söz eden, hükmü kesin bir sure indirilince, kalpleri hastalıklı kimselerin, sana, sanki üzerlerine ölüm hali çökmüş kimseler gibi baygın baygın baktıklarını görürsün. Oysa onlar için uygun olanı;

__1-__ Savaşa izin veren.

21. İtaat etmek ve maruf[1] söz söylemektir. Fakat iş kesinleşince[2] Allah'a verdikleri sözde dursalardı elbette bu onlar için daha hayırlı olurdu.

__1-__ Doğru, iyi ve yararlı kabul edilen toplumsal değer yargılarına ve vahye uygun olan. __2-__ Savaş işi.

22. Yüz çevirmekle[1] yeryüzünde fesadın çıkmasına ve rahmet bağlarının[2] paramparça olmasına sebep olacağınızın farkında mısınız?

__1-__ Haksızlığın ve kötülüğün galip gelmesine sebep olmakla. __2-__ İnsanların birbirlerine düşerek.

23. İşte onlar, Allah'ın lanetlediği kimselerdir. Böylece onların kulaklarını sağır, gözlerini kör yaptı.[1]

__1-__ Gerçeği kavrayamaz ve görmezler.

24. Onlar, Kur'an üzerinde düşünmüyorlar mı? Yoksa kalpleri üzerinde kilitleri mi var?

25. Kendilerine doğru yol açıkça belli olduktan sonra, ona sırt dönenleri, şeytan[1] aldattı ve onları boş ümitlere yöneltti.

__1-__ Hakk'tan uzak olan. Hakk'a aykırı hareket eden her türlü varlık, kişi ve kurumun ortak "karakteristik adı" dır.

26. Bu, onların, Allah'ın indirdiğini beğenmeyen kimselere: "Bazı işlerde size uyacağız." demeleri nedeniyledir. Allah, onların gizlediklerini biliyor.

27. Melekler onları vefat ettirirken, yüzlerine ve arkalarına vurduklarında[1] onların durumları ne olacak?

__1-__ "Yüzlerine ve arkalarına vurmak" bir deyimdir. Bu deyim, geçmişte yaptıkları ve yapmaları gerekirken yapmadıkları şeyleri, örnek vererek, önlerine koymak, hatırlatmak; onların da pişmanlıktan dövünmeleri anlamına gelmektedir.

28. Bu, onların, Allah'ı öfkelendiren şeylere uymaları ve O'nun rızasını gereksiz görmelerindendir. Böylece onların yaptıkları işleri boşa çıkardı.

29. Yoksa kalplerinde hastalık olanlar, Allah'ın, içlerindeki kini ortaya çıkarmayacağını mı sandılar?

30. Eğer isteseydik onları sana tanıttırırdık. Sen de onları simalarından tanırdın. Yine de sen; onları, konuşma tarzlarından tanırsın. Allah, yaptıklarınızı bilir.

31. İçinizden cihad edenleri ve sabredenleri ortaya çıkarıncaya kadar sizi sınava tabi tutarız. Ve haberlerinizi[1] de sınava tabi tutacağız.

***1-** Konuştuklarınıza bağlı kalıp kalmadığınızı, sözünüzde durup durmadığınızı.*

32. Gerçeği yalanlayan nankörler, Allah'ın yolundan alıkoyanlar, doğru yol açıkça belli olduktan sonra Rasul'e karşı gelen kimseler, hiçbir şekilde ve asla Allah'a zarar veremezler. Allah, onların yaptıklarını boşa çıkaracaktır.

33. Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Rasul'e itaat edin. Yaptıklarınızı boşa çıkarmayın.[1]

***1-** İtaatsizlik nedeniyle yaptıklarınızın boşa gitmesine neden olmayın.*

34. Gerçeği yalanlayarak nankörlük eden, Allah'ın yolundan alıkoyan; sonra da kâfir olarak ölen kimseleri, Allah, asla bağışlamayacaktır.

35. O halde gevşemeyin ve siz üstünken barışa çağırmayın. Allah, sizinle beraberdir. Yaptıklarınızı asla boşa çıkarmayacaktır.

36. Dünya hayatı yalnızca bir oyun ve eğlencedir. Eğer iman eder ve takva sahibi olursanız, size ödülleriniz verilir. Ve sizden mallarınızı istemez.

37. Eğer sizden onu[1] isteyip de sizi zorlasaydı, cimrilik ederdiniz. Böylece hoşnutsuzluğunuzu açığa çıkarırdı.

***1-** Mallarınızı.*

38. İşte siz böylesiniz. Allah yolunda infak etmeye çağrılırsınız ancak sizden bir kısmınız cimrilik yapar. Kim cimrilik yaparsa, aslında kendi aleyhinde cimrilik yapmış olur. Allah zengindir, siz ise yoksulsunuz. Eğer yüz çevirirseniz, sizin yerinize başka bir toplum getirir. Onlar sizin gibi olmazlar.

FETİH SÛRESİ

[İniş sırası: 111, Medeni, 29 ayet.
Adını 1. ayetteki “fetih/açmak, savaş yolu ile bir yeri almak”
sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Biz, sana apaçık bir fethin yolunu açtık.
2. Allah, senin geçmiş ve sonraki suçlarını bağışlasın ve sana nimetini tamamlasın ve seni dosdoğru yola iletsin diye.
3. Ve Allah, sana çok üstün bir zaferle yardım etsin diye.
4. İmanları artsın diye, inananların kalbine sükûnet indiren O’dur. Göklerin ve yerin güçleri Allah’ındır. Allah, Her Şeyi Bilen’dir, En İyi Hüküm Veren’dir.
5. Mü’min erkekleri ve mü’min kadınları, içinde sürekli kalmak üzere, içinden nehirler akan Cennetlere koymak ve kötülüklerini örtmek içindir. İşte Allah’ın yanında büyük kurtuluş budur.
6. Allah; hakkında kötü zanda bulunan münafık erkeklere ve kadınlara, müşrik erkek ve kadınlara azap etsin. Kötü zanları onların üzerlerine dönsün. Allah, onlara kızdı ve onları lanetledi. Ve onlar için Cehennem’i hazırladı. Ne kötü bir varış yeri.
7. Göklerin ve yerin güçleri Allah’ındır. Allah, Mutlak Üstün Olan’dır, En İyi Hüküm Veren’dir.

8. Biz, seni bir tanık, müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik.

9. Allah'a ve Rasul'üne iman etmeniz, O'na destek olmanız,[1] O'na saygı göstermeniz ve O'nu sabah akşam[2] tesbih[3] etmeniz için.

__1-__ Allah'ın dinine destek olmanız. __2-__ Sürekli, her zaman, bütün bir gün boyu. __3-__ Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yüceltmek. Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak. Tesbihi, namaza indirgemek doğru değildir. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranması ve Yaratıcının tüm nitelikleri ile tanınması ve tanıtılması etkinliğidir.

10. Sana bi'at[1] edenler, aslında Allah'a bi'at etmişlerdir. Allah'ın eli[2] onların eli[3] üzerindedir. Kim bağlılığını bozarsa ancak kendi aleyhine bozmuş olur. Kim de Allah'a verdiği söze bağlı kalırsa, Allah, ona büyük bir ödül verecektir.

__1-__ Bağlılığını bildirmek, birlikte hareket edeceğine dair söz vermek. __2-__ Allah'ın gücü, yardımı. __3-__ Onların gücü.

11. Araplardan[1] geri bırakılanlar[2], sana: "Mallarımız ve ailemiz bizim seninle gelmemize engel oldu. Haydi, Allah'tan bağışlanmamızı dile." diyecekler. Onlar, kalplerinde olmayanı dilleri ile söylüyorlar. De ki: "Eğer Allah, size bir zarar veya yarar dilerse, buna kim engel olabilir?" Bilakis, Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.[3]

__1-__ Bedevi/göçebe Araplardan bazıları. __2-__ Savaş için sefere katılmayanlar. __3-__ Niçin sefere katılmadığınızı en iyi bilendir.

12. Hayır! Siz, Rasul ve inananların asla ailelerine dönemeyeceklerini sanmıştınız. Bu zan, kalplerinize güzel göründü. Kötü bir zanla, zanda bulundunuz. Siz, yok olmayı hak eden bir toplum oldunuz.

13. Kim Allah'a ve Rasul'üne inanmazsa[1], bilsin ki gerçeği yalanlayan nankörler için alevli bir ateş hazırladık.

__1-__ Güvenmezse.

14. Göklerin ve yerin egemenliği Allah'a aittir. O, dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder.[1] Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Uygun gördüğünü. Yani, kişinin seçimine göre uygun olan karşılığı vererek. Azabı gerektirecek "şey"ler yapana azap eder; bağışlanmayı gerektirecek "şey"ler yapanı bağışlar.*

15. Geri bırakılanlar[1], ganimetleri almak için gittiğinizde: "Müsaade edin sizinle gelelim." diyecekler. Allah'ın sözünü[2] değiştirmek istiyorlar. De ki: "Siz, asla bizimle gelemezsiniz. Allah, bu hükmü daha önce buyurmuştu.[2]" O zaman da: "Hayır, siz bizi kıskanıyorsunuz." diyecekler. Doğrusu onlar anlayışı kıt kimselerdir.

***1-** Savaşa katılmayanlar. **2-** 9/Tövbe, 83'teki, özürsüz savaşa katılmayanlarla ilgili hüküm. Zor ve tehlikeli savaşlara katılmamak için bahaneler üreten, ganimet elde edecekleri kolay savaş olunca da katılmak isteyen ikiyüzlü kimseler kast edilmektedir.*

16. Araplardan[1], geride kalmayı tercih edenlere de ki: "Yakında çok güçlü bir halkla savaşmaya çağrılacaksınız, ya onlarla savaşırsınız ya da onlar teslim olurlar. Bundan sonra, eğer bu çağrıya uyarsanız Allah size en iyi karşılığı verir. Ama daha önce yan çizdiğiniz gibi yine yan çizecek olursanız, size acıklı bir azapla, azap eder."

***1-** Göçebe/bedevi Araplar.*

17. Kör, topal ve hasta olanların savaşa katılma sorumlulukları yoktur. Kim Allah'a ve Rasul'üne itaat ederse[1], Allah, onları içinden ırmaklar akan Cennetlere koyar. Kim de yan çizerse, ona acıklı bir azapla azap eder.

***1-** Allah ve Rasul'ünün çağrısına uyarsa.*

18. Ant olsun ki, o ağacın altında sana bi'at ettikleri[1] zaman Allah, inananlardan razı oldu. Onların kalplerinde olanı biliyordu. Onların üzerlerine huzur ve dinginlik indirdi. Onlara yakın bir fetih nasip etti.

***1-** Bağlılık sözü verdikleri.*

19. Onlara, elde edecekleri pek çok ganimet nasip etmiştir. Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

20. Allah size, alacağınız pek çok ganimet sözü verdi. Şimdilik size bunları bahşetti. İnsanların ellerini sizden çekti. İnananlara ayet[1] olsun ve sizi dosdoğru yola iletsin diye.

***1-** Allah'ın sözünün gerçek olduğuna dair işaret, gösterge.*

21. Ve henüz elde edemediğiniz ama Allah'ın kuşattığı başka şeyler[1] de var. Allah, Her Şeye Güç Yetiren'dir.

***1-** Ganimetler.*

22. Eğer, gerçeği yalanlayan nankörler sizinle savaşsalardı, arkalarını dönüp kaçarlardı. Sonra da bir veli[1] ve yardımcı bulamazlardı.

***1-** Koruyucu.*

23. Bu Allah'ın öteden beri süregelen yasasıdır. Allah'ın yasasında asla bir değişiklik bulamazsın.

24. Sizi, Mekke'nin merkezinde onlara galip kıldıktan sonra, onların ellerini sizden ve sizin ellerinizi de onlardan çeken O'dur[1]. Allah, yaptıklarınızı görendir.

***1-** Aranızda barışı sağlayan Allah'tır.*

25. Onlar, gerçeği yalanlayan nankörlerdir. Sizi Mescid-i Haram'dan alıkoyan, ayrılmış kurbanların yerine ulaşmasını engelleyen kimselerdir. Eğer inanan erkeklerden ve kadınlardan olup da kendilerini henüz tanımadığınız için bilmeden onlara zarar vermeniz ve böylece vebale girmeniz söz konusu olmasaydı, onlarla savaşmanıza izin verilirdi. Allah, dilediğini rahmetine alır. Eğer birbirlerinden ayrılmış olsalardı elbette onlardan gerçeği yalanlayan nankörleri acı veren bir azapla cezalandırırdık.

26. Gerçeği yalanlayan nankörler, küçük görme taassubunu, cahiliye taassubunu kalplerinde taşıyorlardı. Allah da Rasul'ünün ve inananların üzerine dinginlik indirdi. Onları takva sözüne bağlı kıldı. Zaten onlar buna layık ve ehildiler. Allah, Her Şeyi En İyi Bilen'dir.

27. Ant olsun ki Allah, Rasul'ünün rüyasını hakk ile doğruladı. Allah dilerse, Mescid-i Haram'a başlarınız tıraş edilmiş ve kısaltılmış olarak güven içinde korkmadan gireceksiniz. Allah, sizin bilmediğiniz şeyleri biliyordu. Bundan başka size yakın bir fetih takdir etti.

28. Dinin bütünlüğünü tamamlamak üzere Rasul'ünü doğru yolu gösteren bir kılavuz ve hakk din ile gönderen O'dur. Tanık olarak Allah yeter.

29. Muhammed, Allah'ın Resul'üdür. Onunla beraber olanlar, gerçeği yalanlayan nankörlere karşı sert, birbirlerine çok merhametlidirler. Onları; rükû ederken[1], secde ederken[2] ve Allah'tan bağışlanma ve hoşnutluk isterlerken görürsün. Onların belirtileri, yüzlerindeki secde izleridir.[3] İşte bunlar, onların Tevrat'taki özellikleridir. İncil'deki örnekleri de, filizini yarıp çıkaran, sonra onu güçlendirerek kalınlaşıp, gövdesi üzerinde yükselen ekin gibidir. Bu, ekincilerin hoşuna gider. Allah, gerçeği yalanlayan nankörlere, onlarla üzüntü vermektedir. Allah, inanıp salihatı[4] yapan kimselere bağışlanma ve büyük bir ödül sözü vermiştir.

***1-** Allah'a bağlılığı ortaya koymak, buyruklarına içtenlikle teslim olmak.* ***2-** Saygı gösterip, değerini takdir etme.* ***3-** Hayatlarının her alanında, tam bir teslimiyet içinde Allah'a bağlılık göstermeleridir.* ***4-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek*

HUCURAT SÛRESİ

[İniş sırası: 106, Medeni, 18 ayet.
Adını 4. ayetteki "Hucurat/odalar" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ey iman edenler! Allah'ın ve Rasul'ünün iki eli arasında öne geçmeyin[1]. Allah'a karşı takva[2] sahibi olun. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- *Bu bir deyimdir. "El" ve "elin arası"; gücü, imkânı, bilgiyi, iradeyi ifade etmektedir. Bu deyimle kast edilen şudur: Kendi görüş ve düşüncenizi vahyin önüne geçirmeyin. Kendi düşüncenizi vahiymiş gibi öne sürmeyin. Allah'ın vahyini kendinize malzeme yapmayın.* ***2-*** *Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

2. Ey inananlar! Sesinizi, Nebi'nin sesinden daha fazla yükseltmeyin. Birbirinizle bağrışarak konuştuğunuz gibi, Nebi'yle yüksek sesle konuşmayın. Yoksa farkında olmadan yaptıklarınız boşa gider.

3. Allah'ın Rasul'ünün yanında kısık sesle konuşanlar; işte onlar, Allah'ın takva için kalplerini sınav ettiği kimselerdir. Onlar için bağışlanma ve büyük ödül vardır.

4. Sana odaların dışından seslenenlerin çoğu, düşüncesiz kimselerdir.

5. Eğer onlar, sen yanlarına çıkıncaya kadar sabredip bekleselerdi, elbette daha iyi olurdu. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

6. Ey iman edenler! Eğer fasık[1] bir kimse, size bir haber getirirse doğru olup olmadığını araştırın. Yoksa bir topluma cahilce kötülük edersiniz de sonra yaptığınız şeye pişman olursunuz.[2]

***1-** Doğru yoldan sapmış olan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan. **2-** Birbirlerine cahilce kt,l,k yapmayı istemeyenler; edindikleri haberlerin doğru olduğundan emin olmak zorundadırlar. Günümüzde yaşanan bilgi kirliliği bu konuda çok daha fazla duyarlı olmamızı gerektirmektedir. Üretilen yalanlar üzerinden yapılan değerlendirmelerle neden olunan haksızlıklar, sahibini işlenen cahilce kötülüğe ve zulme ortak yapmaktadır.*

7. Allah'ın Rasul'ünün aranızda olduğunu unutmayın. Eğer birçok işte size uysaydı kesinlikle sıkıntıya düşerdiniz. Fakat Allah, size imanı sevdirdi ve kalplerinizi onunla güzelleştirdi; küfürden, fasıklıktan ve isyandan nefret ettirdi. İşte bunlardı seçimlerini doğru yapmış olanlar.

8. Bu, Allah'tan bir lütuf ve nimettir. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

9. Eğer inananlardan iki grup birbirleriyle vuruşurlarsa, hemen aralarını düzeltin. Eğer ikisinden biri, diğerine saldırırsa, saldırgan olanlarla, Allah'ın emirlerine uygun davranıncaya kadar savaşın. Eğer böyle davranmaktan vazgeçerlerse o zaman adaletle aralarını düzeltin ve hakkaniyetli olun. Allah, haktan yana olanları sever.

10. İnananlar ancak kardeştir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı takva sahibi olun. Umulur ki böylece merhamet olunursunuz.

11. Ey inananlar! Bir topluluk başka bir toplulukla alay etmesin. Belki alay edilenler, alay edenlerden daha iyidirler. Aynı şekilde, kadınlar da başka kadınlarla alay etmesinler. Belki alay edilen kadınlar, alay edenlerden daha iyidirler. Birbirinizi ayıplamayın. Birbirinize kötü lakaplar takmayın. İmandan sonra fâsık[1] olarak nitelendirilmek ne kötüdür. Kim tövbe etmezse[2] işte onlar zalimdirler.

***1-** Doğru yoldan sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan. **2-** Yaptıklarından vaz geçmezse.*

12. Ey inananlar! Zannın birçoğundan sakının. Kuşkusuz bazı zanlar günahtır. Birbirinizin kusurlarını araştırmayın. Bir kısmınız, bir kısmınızın gıybetini yapmasın. Hiç sizden biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Elbette ondan tiksinirsiniz. Öyleyse Allah'a karşı takva[1] sahibi olun. Kuşkusuz Allah, Tövbeleri Kabul Eden'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

13. Ey insanlar! Sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık. Birbirinizle tanışmanız[1] için sizi kabilelere ve sülalelere ayırdık. Allah'ın yanında en kerim[2] olanınız, en çok takva sahibi olanınızdır. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Bilen'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.

***1-** Tanıyıp kaynaşmanız, dayanışma ve yardımlaşma içinde bulunmanız, birbirinize sahip çıkmanız, birbirinize güç vermeniz. **2-** Şerefli. İtibarlı. İkram olunan. Allah'ın en çok ikramda bulanacağı kimse.*

14. Bedevi Araplar, "İnandık." dediler. De ki: "Siz inanmadınız, fakat teslim[1] olduk, deyin. Çünkü henüz iman kalbinize girmedi. Eğer Allah'a ve Rasul'üne itaat ederseniz, O, yaptıklarınızdan hiçbir şeyi eksiltmez." Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Boyun eğdik, İslami yönetimi kabul ettik; kendimizi güvenceye aldık.*

15. İnananlar, ancak Allah'a ve Rasul'üne iman eden, sonra da bunda en küçük bir kuşkuya yer vermeyen; malları ve canlarıyla Allah yolunda cihad eden kimselerdir. Onlar, özü ve sözü bir olanlardır.

16. De ki: "Dininizi Allah'a mı öğretiyorsunuz? Allah, göklerde olanları da, yerde olanları da bilir. Allah, Her Şeyi En İyi Bilen'dir."

17. Onlar, teslim olmalarını başına kakıyorlar. De ki: "İslam'a boyun eğdiniz diye, benden minnet beklemeyin. Bilakis, eğer özü-sözü bir kimselerseniz, sizi imana erdirdiği için, siz Allah'a minnet duyun."

18. Allah, göklerin ve yerin gaybını bilir. Allah, yaptıklarınızı görendir.

KAF SÛRESİ

[İniş sırası: 34, Mekki, 45 ayet.
Adını 1. ayetteki "kaf" harfinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Kâf. Mecîd[1] Kur'an'a ant olsun.

__1-__ Şerefli, şanı yüce.

2. Ama kendilerinden bir uyarıcının onlara gelmesine şaşırdılar. Gerçeği yalanlayan nankörler: "Bu şaşılacak bir şey." dediler.
3. "Biz ölüp, toprak olduktan sonra mı diriltileceğiz? İşte bu mümkün olmayan bir dönüştür." dediler.
4. Biz, yerin onlardan neyi eksilttiğini elbette biliyoruz. Yanımızda her şeyi kayda alan bir Kitap vardır.
5. Ne var ki onlar, kendilerine Hakk gelince onu yalanladılar. Bu yüzden karmakarışık bir durumdalar.
6. Öyleyse üzerlerindeki göğe bakmıyorlar mı ki, onu hiçbir çatlağı olmaksızın nasıl bina etmişiz, nasıl süslemişiz!
7. Ve yine yeryüzünü döşedik, oraya sağlam dağlar yerleştirdik. Ve orada her çeşitten göz alıcı çiftler yetiştirdik.
8. Bunları, Allah'a yönelen kulların basiretini[1] açmak ve öğüt olması için yaptık.

__1-__ Kavrayışını, gerçeği görme yeteneğini.

9. Gökten bereketli su indirdik. Onunla cennetler[1] ve biçilecek ekinler yetiştirdik.

***1-** Bahçeler.*

10. Ve salkımları üst üste yığılmış, uzun hurma ağaçları.

11. Kullar için rızık olarak. Onunla ölü bir beldeye hayat verdik. İşte yeniden diriliş de böyledir.

12. Onlardan önce Nuh toplumu, Ress'liler ve Semud yalanlamıştı.

13. Ve Ad ve Firavun ve Lut'un kardeşleri de.

14. Ve Eykeliler ve Tubba kavmi. Hepsi rasulleri yalanladılar. Böylece uyarım gerçekleşti.

15. İlk yaratışta yetersiz kaldık mı ki yeniden yaratılıştan şüphe içindeler!

16. Ant olsun ki insanı Biz yarattık. Nefsinin ona neler fısıldadığını biliriz. Ve Biz ona "habl-i verid"ten[1] daha yakınız.

***1-** Çevirilerde bu sözcüğe "şah damarı" olarak anlam verilmektedir. Bunun insan "anatomisindeki şah damarı" ile bir ilgisi yoktur. Bu deyimle kast edilen şey, insana canlılık veren, onun yaşamasını sağlayan özdür. Bu mecazi bir anlatımdır. Ya değilse Allah için mesafe söz konusu değildir. Allah'ın; insana, insanın kendisinden daha yakın olduğu vurgusu yapılmaktadır.*

17. Sağında ve solunda yerleşmiş iki kaydedici, yaptıklarını kayda geçirmektedirler.

18. Söylediği her söz, yanındaki hazır gözleyicilerce gözlenmektedir.

19. Ölümün sarhoşluğu kaçınılmaz bir gerçek olarak gelince, "İşte senin kaçtığın şey budur!"

20. Ve Sur'a üfürülür. " İşte bu, vaktiyle uyarıldığınız gündür."

21. Herkes yanında bir sevk edici ve bir tanıkla birlikte gelir.

22. Ant olsun ki sen bugünün geleceğinden gaflet içindeydin. İşte senden perdeyi kaldırdık. Artık bugün gerçeği bütün açıklığıyla görüyorsun.

23. Onun yakını, “İşte bu yanımda olan şey hazırdır.” der.

24. “İnatçı, gerçeği yalanlayan nankörlerin tamamını Cehennem’e atın.”

25. İyiliğe engel olan, haddi aşan, şüpheye tutulan.

26. O, Allah ile birlikte başka ilah edindi. Öyleyse, onu şiddetli azaba atın.

27. Onun yakını: “Rabb’imiz! Onu ben azdırmadım, fakat o derin bir sapkınlık içindeydi.” der.

28. “Huzurumda çekişmeyin! Size daha önce uyarımı yapmıştım.” der.

29. “Katımda söz değiştirilmez. Ben kullara asla haksızlık eden değilim.”

30. O gün, Cehennem’e, “Doldun mu?” deriz. O da, “Daha var mı? der.

31. Cennet, takva sahipleri[1] için yaklaştırıldıkça yaklaştırılır.

***1-** Allah’ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla, kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya alanlar.*

32. İşte size söz verilen şey budur. Yönelen[1] ve koruyanların[1] tamamı içindir.

***1-** Allah’a yönelenler, O’nun buyruklarına uyanlar ve kendilerini her türlü kötülükten koruyanlar.*

33. Gaybda[1] Allah’a huşu[2] duyanların, gönülden bağlı olanların ödülüdür.

***1-** Kimsenin olmadığı, görmediği, bilmediği yerlerde. **2-** Derin saygı ve içten sevgi beslediği; üstün ve yüce görmenin sonucu olarak hayranlık duyduğu yüce varlıktan ayrı düşme, uzak kalma endişesini taşıyan.*

34. Oraya esenlikle girin. İşte bu sonsuzluk günüdür.

35. Onlar için, orada diledikleri her şey vardır. Yanımızda daha fazlası da vardır.

36. Onlardan önce, kendilerinden daha güçlü nice nesilleri yok ettik. Yok olmaktan kurtulmak için belde belde dolaştılar. Böyleyken sığınacak bir yer buldular mı?

37. Kuşkusuz bunda kalbi[1] olan ve can kulağıyla dinleyen ve tanık olan kimseler için kesinlikle alınacak öğüt vardır.

***1-** Aklı olan. Vicdanı, aklıselimi, sağduyu sahibi ve gönül temizliği olan.*

38. Ant olsun ki gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri bir yorgunluk olmaksızın altı günde[1] yarattık.

***1-** Altı dönemde, altı bölümde, altı evrede.*

39. Onların söyledikleri şeylere sabret. Güneş'in doğmasından önce ve batmasından önce Rabb'ini hamd[1] ile tesbih[2] et.

***1-** Yüceltme, övgü. **2-** Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yüceltmek. Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak.*

40. Geceleyin ve secdelerin[1] ardından O'nu tesbih et.

***1-** Saygı gösterip, değerini takdir etme. Saygı sunma. Selama durma. Secde sözcüğü, yer aldığı ayetlerin tamamında bu anlama gelmekte olup, namazdaki secde ile bir ilgisi yoktur.*

41. Çağırıcının, yakın bir yerden çağıracağı güne kulak ver.

42. O gün, gerçek olan o çığlığı duyarlar. İşte bu yeniden diriliş günüdür.

43. Biz; ancak Biz hayat veririz ve öldürürüz. Ve dönüş Biz'edir.

44. O gün yer yarılır, onlar topraktan çabukça ayrılırlar. İşte bu, Bizim için kolay bir toplamadır.

45. Onların ne dediklerini en iyi Bileniz. Sen, onları zorla yola getirecek değilsin. O halde Benim uyarımdan korkan kimselere Kur'an'la öğüt ver.

ZARİYAT SÛRESİ

[İniş sırası: 67, Mekki, 60 ayet.
Adını 1. ayetteki "ez-Zariyat/rüzgar, esip savuran" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Esip savuranlara,
2. Ve yükü taşıyanlara,
3. Sonra kolayca akıp gidenlere,
4. Sonra işi paylaştıranlara ant olsun ki,
5. Uyarıldığınız şey kesinlikle gerçektir.
6. Kuşkusuz din[1] kesinlikle gerçekleşecektir.
   1- *Yapılanların karşılığının verilmesi.*
7. Yollara sahip gökyüzüne ant olsun ki,
8. Kuşkusuz siz, söylediklerinizde çelişki içindesiniz.
9. Döndürülecek kimse, ondan çevrilir.[1]
   1- *Yalana sapan kimse, gerçekten yoksun kalır.*
10. Kahrolsun yalancılar.
11. Onlar, cehalet içinde ne yaptığını bilmeyenlerdir.
12. "Din günü[1] ne zaman?" diye sorarlar.
    1- *Hesap görme günü.*
13. O gün onlar, ateşe atılacaklar.
14. Fitnenizi[1] tadın. Bu, sizin acele istediğiniz şeydir.
    1- *Baskı ve zulmünüzün cezasını.*
15. Takva sahipleri ise cennetlerde[1] ve pınarlardadırlar.
    1- *Bahçelerde.*

16. Rabb'lerinin kendilerine verdiğini alanlar, daha önce iyi olanlardır.

17. Geceleri pek az uyurlardı.

18. Onlar seher vakitlerinde bağışlanma dilerlerdi.

19. Mallarından –istesin, istemesin- ihtiyaç sahipleri için bir pay ayırırlardı.

20. Yeryüzünde, gerçeği kavrayanlar için nice ayetler[1] vardır.

1- *Göstergeler, kanıtlar.*

21. Ve kendiniz de ayetsiniz. Hala görmüyor musunuz?

22. Gökte rızkınız ve uyarıldığınız şeyler vardır.

23. Göklerin ve yeryüzünün Rabb'ine ant olsun ki, sizin konuşmanız nasıl gerçekse, kesinlikle o da[1] o kadar gerçektir.

1- *Size söylenen ve söz verilen şey; ölümden sonraki hayat, hesap günü.*

24. İbrahim'in saygın konuklarının haberi sana geldi mi?

25. Onun yanına geldiklerinde, "Selam." dediler. "Selam, tanınmayan topluluk." dedi.

26. Habersizce ailesine gidip, hemen kızarmış buzağı eti getirdi.

27. Onları buyur ederek: "Yemez misiniz?" dedi.

28. Durumlarından dolayı içine bir korku düştü. "Korkma." dediler ve ona bilgin bir çocuk müjdelediler.

29. Bunun üzerine hanımı şaşkınlık içinde, yüzüne vurarak yüksek sesle: "Ben kısır, ihtiyar bir kadınım." dedi.

30. "Senin Rabb'inin buyurduğu şey işte budur." dediler. O, En İyi Hüküm Veren'dir, Her Şeyi Bilen'dir.

26. Bölümün Sonu

31. İbrahim: “O halde ey elçiler! Sizin geliş amacınız nedir? dedi.

32. “Biz, suçlu bir topluma gönderildik.” dediler.

33. Onların üzerlerine çamurdan pişirilmiş taşlar yağdırmak için.

34. Onlar Rabb’inin katından, aşırı gidenler için olan taşlardır.

35. Orada bulunan inananları çıkardık.

36. Fakat orada, bir evden başkasında, Müslümanlardan kimse bulamadık.

37. Orada can yakan azaptan korkanlar için bir ayet[1] bıraktık.

***1-** Gösterge.İbret.*

38. Musa’da vardır[1]. Onu Firavun’a apaçık bir sultanla[2] göndermiştik.

***1-** Musa’nın kıssasında da. **2-** Tarafımızdan görevlendirilmiş olarak.*

39. Ancak Firavun taraftarlarıyla birlikte yüz çevirdi. “O bir sihirbaz veya delidir.” dedi.

40. Sonra onu ve ordularını yakaladık ve denize attık. Kendi kendini kınıyordu.

41. Ad’da da vardır.[1] Onların üzerine kasıp kavuran rüzgâr göndermiştik.

***1-** Ad’ın kıssasında da alınacak dersler vardır.*

42. Nereye uğradıysa orayı çürümüş çer çöpe çevirmişti.

43. Semud’da da vardır.[1] Onlara: “Belli bir süreye kadar yararlanın.” denmişti.

***1-** Semud’un kıssasında da alınacak dersler vardır.*

44. Fakat Rabb’lerinin emrinden çıktılar. Bunun üzerine bakıp dururlarken yıldırım onları yakalayıverdi.

45. Ayağa kalkmaya güçleri yetmedi. Yardım görenler de olmadılar.

46. Daha önce Nuh kavmini de helak etmiştik. Ki onlar fasık[1] bir kavimdi.

***1-** Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.*

47. Göğü ellerle[1] bina ettik. Kuşkusuz genişletici olan elbette Biz'iz.

***1-** Gücümüzle, irademizle.*

48. Yeryüzünü de Biz döşedik. Ne güzel döşeyiciyiz!

49. Her şeyi çift[1] yarattık. Umulur ki öğüt alırsınız.

***1-** Erkek-dişi, gece-gündüz, iyi-kötü, aydınlık-karanlık, doğru-yanlış vb.*

50. O halde Allah'a sığının! Ben, sizin için O'nun tarafından gönderilmiş apaçık bir uyarıcıyım.

51. Allah ile beraber başka bir ilah tanımayın. Ben, O'nun tarafından gönderilmiş apaçık bir uyarıcıyım.

52. Aynen bunlar gibi, bunlardan öncekiler de, kendilerine gelen rasullere, "Sihirbazdır veya mecnundur." dan başka bir şey demediler.

53. Sanki böyle yapmayı sonrakilere vasiyet etmişler! Hayır, onlar azgın bir halktır.

54. O halde onlardan yüz çevir. Artık kınanacak değilsin.

55. Öğüt ver; kuşkusuz ki öğüt mü'minlere fayda verir.

56. Ben, cinni[1] ve insi[1] yalnızca bana kulluk etsinler diye yaratırım.[2]

***1-** Bilinen-bilinmeyen, tanınan-tanınmayan, yerli-yabancı kim varsa.*
***2-** Ayette, Kendisini bırakıp başka varlıklara kulluk yapanlara kulluğun yalnızca Kendisine yapılması uyarısında bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle "Ben sizi başka varlıklara kulluk yapasınız diye yaratmadım." denmektedir.*

57. Onlardan bir rızık da istemiyorum, Beni doyurmalarını da istemiyorum.

58. Kuşkusuz rızık veren, güçlü ve gücünde metin olan Allah'tır.

59. Zulmedenlerin azaptan payı, arkadaşlarının payı gibidir. Artık acele etmesinler.

60. Kendilerine haber verilen azap günü geldiğinde, gerçeği yalanlayan nankörlerin vay haline.

TUR SÛRESİ

[İniş sırası: 76, Mekki, 49 ayet.
Adını 1. ayetteki "tur/dağ" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Tur'a ant olsun;
2. Satır satır yazılmış Kitap'a,
3. Üzerine yazı yazılmış, yayılmış ince deriye.
4. Beyti Mamur[1]'a ant olsun.

1- *Kâbe.*

5. Yükseltilmiş tavana ant olsun
6. Doldurulmuş denize ant olsun.
7. Rabb'inin azabı kesinlikle gerçekleşecektir.
8. O'nu savacak yoktur.
9. O gün gök, sarsıldıkça sarsılır.
10. Dağlar yerlerinden oynar.
11. İzin günü yalanlayanların vay hallerine.
12. Onlar ki, gereksiz şeylere dalıp oyalanıyorlar.

13. O gün, Cehennem ateşine sürüklenirler.

14. İşte bu, yalanladığınız ateştir!

15. Bu sihir miymiş? Yoksa siz mi görmüyormuşsunuz?

16. Oraya girin. Artık dayansanız da dayanmasanız da sizin için birdir. Yaptığınız şeylerin karşılığını görüyorsunuz.

17. Takva[1] sahipleri cennetlerde[2] ve nimetler içindedirler;

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*
***2-** Bahçelerde.*

18. Rabb'lerinin kendilerine verdiklerinden hoşnut olarak. Rabb'leri onları Cehennem ateşinden korumuştur.

19. Yaptıklarınızın karşılığı olarak, afiyetle yiyin ve için;

20. Sıra sıra dizilmiş koltuklara yaslanarak. Biz, onları temiz, "güzel bakışlı" hurilerle[1] eşleştirmişizdir.

***1-** "Hur" sözcüğünün tekil formu, erkek için "ahver", dişi için "havra" dır. Yani, "hur" eril ve dişil formun çoğuludur. Kur'an'da, sözcüğün çoğul formu olan "hur" sözcüğü, cinsiyet olarak ne erkek ne de kadın anlamı taşımaktadır. "Hur" sözcüğü, her iki cinsi de içine alan ortak bir anlama sahiptir. Bu sözcüğün, tefsir ve çeviri külliyatında, Cennet'te erkeklere sunulacak, ikram edilecek dişi varlıklar olarak tanımlanmış olması, vahye dair önemli yanılgılardan biridir. Bu yanılgı İslam'ın ahiret inancına sürülmüş büyük bir lekedir. Ödüllendirmede ve cezalandırmada cinsiyet ayırımcılığı yapmak, Kur'an'a iftira atmaktır.*

21. İman eden, soyları da iman ederek kendilerine tabi olan kimselerin, soylarını da kendilerine kattık[1]. Ve onların yaptıklarından bir şey eksiltmedik. Herkes kazandığına karşılık bir rehindir.

***1-** Cennet'i hak etmiş aile bireylerini, kan bağı mensuplarını Cennet'te bir araya getireceğiz.*

22. Onlara; meyvelerden, etlerden ve canlarının çektiği şeylerden bol bol sunarız.

23. Birbirlerine, saçmalamaya ve günaha yol açmayan kadehler sunacaklar.

24. Sedefleri içine gizlenmiş inci gibi gılman[1], hizmet için çevrelerinde dolanırlar.

1- *Hizmetçi gençler.*

25. Bir araya gelerek söyleşirler:

26. "Doğrusu biz, daha önce ailemizden dolayı korkuyorduk."

27. "Şimdi, Allah, bizi nimetlendirdi ve bizi kavurucu ateşin azabından korudu."

28. İyi ki daha önce yalnızca O'na yöneldik. Kuşkusuz ki O, İyilik Yapan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

29. O halde öğüt vermeye devam et. Rabb'inin nimeti sayesinde ne kâhin ne de mecnunsun.

30. Yoksa: "O bir şairdir, ansızın zamanın felaketine uğramasını bekliyoruz." mu diyorlar?

31. De ki: "Bekleyin! Ben de sizinle birlikte bekleyenlerdenim."

32. Yoksa onların akılları böyle mi istiyor? Yoksa onlar azgın bir toplum mu?

33. Yoksa: "Onu kendisi uydurup söyledi." mi diyorlar? İşin gerçeği, onlar inanmak istemiyorlar.

34. Eğer sözlerinde haklı kimselerse, onlar da onun gibi bir söz getirsinler!

35. Yoksa onlar, bir yaratıcı olmaksızın mı yaratıldılar? Yoksa yaratanlar onlar mıdır?

36. Yoksa gökleri ve yeryüzünü onlar mı yarattı? Hayır, onlar gerçeğe ulaşmaya yanaşmıyorlar!

37. Yoksa Rabb'inin hazineleri onların yanında mı? Veya kendilerinin her şeye güç yetirebileceklerini mi sanıyorlar?

38. Yoksa onların, orada dinleyecekleri bir merdivenleri mi var? Öyleyse dinleyenleri buna dair bir belge getirsinler!

39. Yoksa kızlar O'nun da, oğullar sizin mi?

40. Yoksa sen onlardan bir ücret istiyorsun da, bu yüzden onlar ağır bir yük altına mı giriyorlar?

41. Yoksa gayb[1] onların yanında da onlar mı yazıyorlar?

1- *Duyu organları ile algılanamayan; görülemeyen, bilinemeyen.*

42. Yoksa bir tuzak mı kurmak istiyorlar? Ne var ki tuzağa düşecek olanlar gerçeği yalanlayan nankörlerdir.

43. Yoksa onlar için Allah'tan başka bir ilahları mı var? Allah, onların şirk koştuklarından münezzehtir.[1]

1- *Allah'a ait nitelikler hiçbir varlıkta yoktur.*

44. Gökten bir parçanın düştüğünü görseler, " Üst üste yığılmış bulutlardır." derler![1]

1- *Pişkinliklerinden yine de bunun bir mucize olduğunu düşünmezler.*

45. Artık onları cezalandırılacakları güne kavuşuncaya kadar kendi hallerine bırak.

46. O gün planları onlara hiçbir yarar sağlamaz. Ve onlar yardım da olunmazlar.

47. Zulmedenler için bundan başka bir azap daha vardır. Ne var ki onların çoğu, bunun bilincinde değiller.

48. Rabb'inin hükmünü sabrederek bekle. Sen gözümüzün önündesin[1]. Ve her kalkışında[2] Rabb'ini hamd ile tesbih et.[3]

1- *Gözetimimizdesin.* ***2-*** *Yapacağın her işte.* ***3-*** *Tesbih; Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, bütün mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı, kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranması ve Yaratıcının tüm nitelikleri ile tanınması ve tanıtılması etkinliğidir. Allah'ı tesbih etmek; O'nu şirk içeren her türlü düşünce ve inançtan arındırarak, Kendisine özgü nitelikleri ile yüceltmek demektir.*

49. Gecenin bir kısmında ve yıldızların batışının ardından[1] O'nu tesbih et.

1- *Yıldızların kaybolmasının ardından.*

NECM SÛRESİ

[İniş sırası: 23, Mekki, 62 ayet.
Adını 1. ayetteki "necm/yıldız, Kur'an'ın bir bölümü" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Batan yıldıza ant olsun ki,
2. Arkadaşınız sapkın ve azgın değil.
3. Ve o, hevasından[1] konuşmaz.

1- *Kendi düşüncesi olan bir şeye vahiydir demez. Her neye vahiydir diyorsa, o kesinlikle vahiydir. Bir sonraki ayette de bu açıkça ifade edilmektedir.*

4. Onun size söyledikleri, kendisine vahyedilen vahiyden başkası değildir.[1]

1- *Bu ayetler; müşriklerin, nebinin çağrısına "Kendi kişisel sözleridir." iddialarına yanıt vermektedir. Bu yanıttan dolayısıyla şunu da anlıyoruz; nebinin kişisel görüş ve sözleri "din" değildir; din yalnızca vahiyden ibarettir.*

5. Ona üstün güç sahibi ve kudretli olan öğretti.[1]

1- *Rahman Suresi'nin 1. ve 2. ayetlerinde, Kur'an'ı öğretenin "Cebrail" değil, Allah olduğu bildirilmektedir.*

6. Üstün akla[1] sahip, egemenlik kurmuş olan.

1- *Her şeyin hesabını en ayrıntılı ve en iyi şekilde yapan.*

7. O, en yüksek ufuktaydı.

8. Sonra yaklaştı ve ardından sarktı.

9. Böylece yayın iki ucu kadar, hatta daha yakın oldu.

10. Kuluna vahyedeceği şeyi vahyetti.

11. Gönlü, gördüğünü yalanlamadı.

12. Onunla, gördüğü şey hakkında tartışıyor musunuz?

13. Ant olsun ki, onu başka bir inişte daha gördü.

14. Sidre-i münteha'nın[1] yanında.

__1-__ Son/sondaki kiraz ağacı. Sidre, Arabistan kirazı denen meyve ağacın ismidir.

15. Onun yanında me'va cenneti[1] vardır.

__1-__ Oturulacak bahçe. Konaklama bahçesi, dinlenme bahçesi. (Hira dağı eteklerinde bulunan ve yolcuların dinlendikleri bir bahçe olduğu söylenmektedir.)

16. O zaman kaplayan şey, sidreyi[1] kaplıyordu.

__1-__ Kiraz ağacını.

17. Göz şaşmadı ve haddi aşmadı.

18. Ant olsun, Rabb'inin ayetlerinin[1] en büyüğünü gördü.

__1-__ Gösterge. İşaret.
*__*__ 1. Ayetten 18. Ayete kadar, gaybi âlemde gerçekleşmiş bir olay olan vahyin, nasıl gerçekleştiğinin anlatımı söz konusudur. Gayba ait bir bilginin, bildiğimiz âlemin diliyle anlatılmasını göz ardı ederek, sözcüklerin sözlük anlamına göre anlam verilmesi önemli yanılgılara, anlam kaymalarına neden olmaktadır. Söz konusu ayetlerde ifade edilen "yüksek ufuk, yaklaşma, sarkma, yayın iki ucu, görme, sidre vs. sözcüklerin, sözlük anlamlarını dikkate alarak ayetleri anlamaya çalışmak, vahyi ve onun verdiği mesajı göz ardı etmek demektir. O günün insanına, anlamlarını bildikleri sözcüklerle, bilinmeyen âleme ait bir konu olan "vahyin" nebimize nasıl ulaştığı anlatılmaktadır. Burada "parmağa değil, parmağın işaret ettiği şeye" bakılmalıdır.*

19. Hiç düşündünüz mü Lat ve Uzza'yı?

20. Diğer üçüncü Menat'ı?[1]

__1-__ Bir düşünün! Bunlardan ilah olur mu?

21. Erkek sizin, dişi O'nun mu?

22. O halde bu insafsız bir paylaştırmadır.

23. Bu isimler, sizin ve atalarınızın onlara yakıştırdığı isimlerden başka bir şey değildir. Allah, onlar için hiçbir yetkilendirmede bulumadı. Ant olsun ki, onlara Rabb'lerinden doğru yolu gösterici[1] geldiği halde, onlar yalnızca zanna[2] ve benliklerinin tutkularına uyuyorlar.

***1-** İnsanları zandan kurtarıp, kesin bilgiye; gerçeğe, doğruya ulaştıracak bilgi. **2-** Kesin olmayan bilgiye, sanıya.*

24. Yoksa insan için yalnızca temenni ettiği şey mi var?

25. Ahiret de, dünya da Allah'ındır.

26. Göklerde nice melekler var ki, Allah'ın dilediği ve hoşnut olduğu kimseler için izin vermesi dışında onların şefaatleri[1] hiçbir yarar sağlamaz.

***1-** Ayette sözü edilen "meleklerin şefaati" bu dünyaya yönelik bir yardımdır. Kur'an'da bu tarz yardımların müşriklere karşı savaşlarda yapılmış olduğu açıkça yer almaktadır. Günahların bağışlanması, torpil yapılması ve affedilmeye aracılık yapılması tarzındaki şefaat inancı, "müşrikçe", "müşriklere ait" bir inanç olup, Kur'an tarafından kesin bir dille reddedilmektedir. Kur'an'a göre -Nebimiz de dâhil- birilerinin "şefaat" edeceğine dair olan inanç, kesinlikle şirktir.*

27. Kuşkusuz ahirete inanmayanlar, melekleri dişi varlıkların adları ile adlandırıyorlar.[1]

***1-** Müşrikler, inançlarını sembolize eden ilahlarına Lat, Uzza, Menat örneğinde olduğu gibi dişi isimler koymuşlardı. Müşrikler, meleklerin Allah'ın kızları olduğuna inanıyorlardı.*

28. Oysaki onların bu konuda hiçbir bilgileri yoktur. Onlar yalnızca zanna uyuyorlar. Oysa ki zan "gerçekten" yana hiçbir değer taşımaz.

29. Dünya hayatından başka bir şey istemeyen, zikrimizden[1] yüz çevirenlerden sen de yüz çevir.[2]

***1-** Öğüdümüzden. Vahiyden. **2-** Uzak dur.*

30. Onların bilgi düzeyi bu kadardır. Rabb'in, kimin kendi yolundan sapmış olduğunu en iyi bilendir ve O, iletildiği doğru yolda olanı da en iyi bilendir.

31. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır. Bu, kötülük yapanların cezalandırılması ve iyilik yapanların daha iyisiyle ödüllendirilmesi içindir.[1]

***1-** İnsanın sahip olduğu hiçbir şey kendisine ait değildir. Her şey emanettir. İnsan, bu emanete karşı sınava tabi tutulmuştur. Emanete ihanet edenler cezalandırılacak, sahip çıkanlar ise ödüllendirileceklerdir.*

32. Onlar, ufak-tefek günahlar hariç, büyük günahlardan ve aşırılıklardan kaçınırlar. Kuşkusuz Rabb'in, bağışlaması bol olandır. O, sizi topraktan yaparken de, annelerinizin karnında cenin halindeyken de, ne olduğunuzu en iyi bilendir. O halde kendinizi temize çıkarmayın. O, korunup sakınan kimseyi en iyi bilendir.

33. Peki, yüz çevireni görüyor musun?

34. Azıcık verip, inatla cimrilik edeni?

35. Yoksa o gaybın bilgisine[1] sahip de onu mu görüyor?

***1-** Ahirette başına geleceklerin bilgisine.*

36. Musa'nın sayfalarında olanlar haber verilmedi mi?

37. Ve de çok vefalı İbrahim'in.

38. Gerçek şu ki, hiçbir günahkâr, başka bir günahkârın yükünü yüklenemez.

39. Ve gerçek şu ki, insan için çalışmasından başka bir şey yoktur.

40. Ve onun çalışması yakında görülecektir.

41. Sonra karşılığı kendisine eksiksiz olarak verilecektir.

42. Sonunda dönüş yalnızca Rabb'inedir.

43. Güldüren de ağlatan da O'dur.

44. Öldüren de dirilten de O'dur.

45. O, erkek ve dişi çiftler yarattı.

46. Atıldığında, nutfeden.[1]

1- Sperm.

47. Ve kuşkusuz bundan sonraki diriltme[1] de yalnızca O'na aittir.

1- Ölümden sonraki.

48. Zenginlik veren de O'dur, yetinen kılan da.

49. Şi'ra'nın[1] Rabb'i de O'dur.

1- Müşrik Arapların kutsadıkları bir yıldızın adı.

50. Önceki Ad'ı[1] yok etti.

1- Daha önce yaşamış olan Ad kavmini.

51. Ve Semud'u da. Geride kimseyi bırakmadı.

52. Daha önce de Nuh'un halkını. Onlar, daha zalim ve daha azgın olanlardı.

53. Alt üst edilen beldeyi de yerin dibine geçirdi.

54. Artık onu kaplayan şey kapladı.

55. O halde Rabb'inin hangi nimetinden kuşku duyuyorsun?

56. Bu uyarıcı da ilk uyarıcılar gibi bir uyarıcıdır.

57. Yaklaşan, yaklaştı.[1]

1- Kıyamet günü yaklaştıkça yaklaştı.

58. Onu, Allah'tan başkası çeviremez.

59. Bu sözlere mi şaşırıyorsunuz?

60. Ağlanacak halinize gülüyorsunuz.

61. Ve siz gaflete dalanlarsınız![1]

1- Aklınızı kullanmıyorsunuz!

62. Artık bu gafletten kurtulup, Allah'a içtenlikle saygı gösterin ve O'na kul olun.

KAMER SÛRESİ

[İniş sırası: 37, Mekki, 55 ayet.
Adını 1. ayetteki “el-Kamer/ay” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Sa’at[1] yaklaştı ve Kamer yarıldı.[2]

__1-__ Kıyamet’in kopuş anı. __2-__ Gerçekler ortaya çıktı: “Ay yarıldı”, Arapça’da bir deyimdir ve bir şeyin gerçek yüzünün ortaya çıkışını ifade etmektedir. (Ayda çatlaklar oluştu. Ay yarıldı. Ayette yer alan “inşikak” sözcüğü herhangi bir şeyde meydana gelen çatlak demektir. İnşikak, “şikak” sözcüğünden gelmektedir. Bu sözcük, herhangi bir nedenden dolayı hayvan veya insan cildinde meydana gelen çatlama veya yarılma anlamına gelmektedir. Bu sözcük, aynı zamanda bir şeyin açığa çıkması, açığa çıkarılması anlamına da gelmektedir.) “Ayın yarılması mucizesi” olarak inanılan ve bunun üzerinde geniş bir rivayet malumatı oluşturulan bu ayette, bir mucizeden söz edilmemektedir. Bu tamamen Kur’an’ın anlatım diliyle ilgili bir konudur. Kur’an, Nebimize mucize verilmediğini kesin bir dille, birçok ayette ifade etmektedir. Onca apaçık ayete rağmen, bu ayeti bir mucize olarak kabul etmek, Kur’an’da çelişki olduğunu söylemek demektir. (17/İsra 59,90-93; 21/Enbiya, 5-6; 13/Ra’d, 38; 29/Ankebut, 50-51, bu ayetler Nebimize neden mucize verilmediğini açıkça anlatmaktadır.)

Rabbimiz, ahiret ve kıyamet sahnelerini anlatırken, ayetlerdeki kipleri "geçmiş zaman" kipinde kullanmaktadır. Bu bir vurgu türüdür. Bir şeyin kesin olarak olacağını ifade etmek için yapılan bir vurgudur. Bu ayette, Kur'an'ın çokça kullandığı, "mecaz(benzetme, ilgi), istiare(bir sözün başka bir söz yerine kullanma), kinaye(dolaylı anlatım) dil kullanılmıştır. Bu ayette de bir dil sanatı olarak, daha derinlikli, kapsayıcı, akılda kalıcı, anlaşılır bir anlatım olarak gerçeğin ortaya çıkmasını anlatan Araplarca da bilinen "ay yarıldı" deyimi kullanılmıştır. Dolayısıyla "ayın yarılması mucizesini" konu edinen bilgilerin tamamı uydurmadır. Kur'an'ın gerçekliğine aykırıdır.

2. Onlar, bir ayet[1] görseler, hemen yüz çevirirler.[1] Ve "Bu süregelen bir büyüdür." derler.

1- *Gerçekten de ay ikiye yarılmış olsa bile, onlar yine de gerçeği kabul etmezler. Ayetteki "in" edatı, "vasliyye" olup, ay gerçekten ikiye ayrılsa bile anlamı vermektedir.*

3. Ve yalanladılar. Kendi tutkularına uydular. Oysa her şey kararlaştırılmıştır.

4. Ant olsun ki onlara, yanılgılarını giderecek nice haberler geldi.

5. Yüksek seviyede hikmetli[1] haberler. Buna rağmen uyarıların bir yararı olmadı.

1- *Zulme ve fesada engel olmak, haksızlık ve kargaşayı önlemek ve gidermek için konulmuş engelleyici yasalar.*

6. O halde onlardan yüz çevir. O gün çağırıcı onları hiç hoşlanmayacakları şeye çağıracak.

7. Kabirlerinden baygın gözlerle çıkarlar. Etrafa dağılmış çekirgeler gibidirler.

8. Çağırıcıya doğru koşan gerçeği yalanlayan nankörler: "Bu, çok zor bir gün." diyecekler.

9. Onlardan önce Nuh'un halkı da yalanladı. Kulumuzu, "O delinin biridir." diye yalanladılar. Kulumuz zorluk çıkarılarak engellendi.

10. Sonunda Rabb'ine çağrıda bulundu: "Doğrusu ben, yenik düştüm, bana yardım et."

11. Biz de hemen göğün kapılarını gürül gürül boşalan su ile açtık.

12. Yeryüzünde de kaynakları fışkırttık. Böylece sular kararlaştırılan amaç için birleşti.

13. Onu ağaç lifi ile birbirine bağlanmış tahtalar üzerinde taşıdık.

14. Yalanlanan kimseye bir ödül olarak, gözetimimiz altında yüzüp gidiyordu.

15. Ant olsun ki onu[1] bir ayet[2] olarak bıraktık. Öğüt alan yok mudur?

1- *Bu kıssayı.* ***2-*** *Bir ibret belgesi olarak bıraktık.*

16. Ama, azabım ve uyarılarım nasıl oldu?[1]

1- *Uyarılarımı dinlememenin sonucu azabımın nasıl olduğunu görün.*

17. Ant olsun Biz, Kur'an'ı öğüt alınsın diye kolaylaştırdık. Var mı öğüt alıp düşünen?

18. Ad da yalanladı. Ama azabım ve uyarılarım nasıl oldu?

19. Biz, onların üzerine felaketleri gün boyu süren çok sarsıcı rüzgârı gönderdik.

20. İnsanları, kökünden sökülmüş hurma kütükleri gibi savurup atıyordu.

21. Ama azabım ve uyarılarım nasıl oldu?

22. Ant olsun Biz, Kur'an'ı öğüt alınsın diye kolaylaştırdık. Var mı öğüt alıp düşünen?

23. Semud da uyarıcıları yalanladı.

24. Şöyle dediler: "Bizden biri olan bir insana mı, biz ona mı uyacağız? Öyle yaparsak kesinlikle bir sapkınlık ve çılgınlık yapmış oluruz.

25. Öğüt, aramızdan bula bula onu mu buldu? Hayır! O küstah bir yalancıdır.

26. Onlar, yarın[1] küstah yalancının kim olduğunu anlayacaklar!

__1-__ Kıyamet Günü.

27. Biz, fitne[1] olsun diye onlara dişi deveyi[2] gönderdik. Artık onları gözetle ve sabret.

__1-__ Sınav. __2-__ "Dişi deve" günümüzün modern deyimi ile "kamuya ait bir mal"dır. Yani sahibi toplum olan, toplumun ortak malıdır. Diğer bir ifade ile ihtiyaç sahiplerinin yararına sunulan bir imkândır. Böyle olunca da dokunulmazdır. Bu, sembolik bir örnekleme de olabilir. Kimsesizlerin, yoksulların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulan yardım imkânlarının korunması ve gözetilmesi, gelir kaynaklarının güvence altına alınmasının gereği anlatılmak istenmektedir.

28. Onlara, suyun bölüşüldüğünü[1] haber ver. Her içiş hazır kılınmıştır.[2]

__1-__ Suyun bölüşülmesinin halkla deve arasında bir paylaştırma olarak anlaşılması doğru değildir. Paylaşımda söz konusu edilen halktır. Ayette yer alan her iki "onlar" zamiri de halk için kullanılmıştır. Devenin muhatap alınmış olması düşünülemez. __2-__ Herkes payını alacaktır.

29. Derken arkadaşlarını çağırdılar[1], o da hazırlandı ve acımasızca kesti.

__1-__ Deveyi öldürmesini istediler.

30. Ama azabım ve uyarılarım nasıl oldu?

31. Biz, onların üzerlerine tek bir sayha gönderdik. Böylece ağılcıların topladığı ufalanmış kuru ot gibi oldular.

32. Ant olsun Biz, Kur'an'ı öğüt alınsın diye kolaylaştırdık. Var mı öğüt alıp düşünen?

33. Lut'un halkı da uyarıcılarını yalanladı.

34. Biz de onların üzerlerine yok edici kasırga[1] gönderdik. Lut'un ailesi bunun dışında tutuldu. Seher vakti onları kurtardık.

__1-__ Ayette yer alan "Hasib" sözcüğü, sözcük olarak "taş sağanağı getiren rüzgâr" anlamına gelmektedir. Ancak bu sözcüğün, burada anlamsal olarak, "çok şiddetli kasırga" anlamına geldiğini düşünüyoruz. Zira çok şiddetli bir kasırga da önüne çer-çöp, toz-toprak, çakıl-taş ne gelirse onları saçıp savurur. Burada bir nevi "çakıl taşı fırtınasından" söz edilmektedir.

35. İşte şükredenleri katımızdan bir nimet olarak böyle ödüllendiririz.

36. Ant olsun ki yakalayıp tutuşumuza karşı onları uyarmıştı. Ne var ki onlar bu uyarıları kuşku ile karşıladılar.

37. Ant olsun ki onun misafirlerinden cinsel yönden yararlanmak istediler. Bunun üzerine gözlerini sildik.[1] Azabımı ve uyarılarımı tadın.

__1-__ "Gözlerini sildik." deyimini, "Gözlerini kör ettik." şeklinde çeviri konusu etmek isabetli değildir. Bu deyim "bilinçten ve gerçeği kavramaktan yoksun bırakılmayı" ifade etmektedir. Tıpkı, "gözlerin kararması, bir şeyi görmemesi" deyiminde olduğu gibi.

38. Ant olsun ki, onları sabahleyin kalıcı bir azap yakaladı.

39. Haydi! Tadın bakalım, azabımı ve uyarılarımı!

40. Ant olsun Biz, Kur'an'ı öğüt alınsın diye kolaylaştırdık. Var mı öğüt alıp düşünen?

41. Ant olsun ki, Firavun ailesine[1] de uyarıcılar gelmişti.

__1-__ Firavunculara.

42. Ayetlerimizin tamamını yalanladılar. Biz de onları gücümüze, üstünlüğümüze yaraşır bir yakalayışla yakalayıverdik.

43. Sizin[1] gerçeği yalanlayan nankörleriniz, onlardan daha mı hayırlı; yoksa kitaplarda size dokunulmayacağına dair söz mü verildi?

__1-__ Ey Mekkeli müşrikler.

44. Yoksa: “Biz, güç birliği etmiş yenilmez bir toplumuz.” mu diyorlar?

45. Yakında o topluluk bozguna uğrayacak ve darmadağın olacaklar[1].

***1-** Hicretten beş yıl önce inzal olan bu ayet, Mekkeli müşriklerin, Bedir’de uğrayacakları bozgunu haber vermektedir.*

46. Hayır! Asıl onlara vaat edilen o Sa’at’tir.[1] Ve o Sa’at, daha korkunç daha dehşetlidir.

***1-** Kıyamettir.*

47. Kuşkusuz, mücrimler[1] sapkınlık ve çılgınlık içindedirler.

***1-** İşledikleri suçlar, kendilerini kuşatmış olanlar.*

48. O gün yüz üstü sürülerek ateşe atılırlar. “Cehennem ateşinin dokunuşunu tadın!”

49. Biz, her şeyi bir yasayla yarattık.[1]

***1-** Evren, Bizim koyduğumuz yasalara göre varlığını sürdürmektedir.*

50. Ve buyruğumuz bir tek buyruktur. Gözün bir anlık bakışı gibidir.

51. Ant olsun ki size benzer nicelerini yok ettik. Buna rağmen düşünen mi var?

52. Onların yaptığı her şey kitaplardadır.

53. Ve küçük büyük her şey yazılmıştır.

54. Takva sahipleri cennetlerde[1] ve nehir kenarlarındadır.

***1-** Bahçelerde.*

55. Sonsuz Güç Sahibi yöneticinin katında, sadakat makamındadırlar.[1]

***1-** Yok olmayan, sabit tahtlarda.*

RAHMAN SÛRESİ

[İniş sırası: 97, Mekki, 78 ayet.
Adını 1. ayetteki "er-Rahman/Rahmeti Bol" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Rahman.[1]

1- *Rahmeti Bol.*

2. Kur'an'ı öğretti.

3. İnsanı yarattı.

4. Ona beyanı[1] öğretti.

1- *Ona düşünmeyi ve düşündüklerini açıklamayı, ifade edebilmeyi.*

5. Güneş ve Ay hesap iledir.[1]

1- *Bir yasaya bağlıdırlar.*

6. Bitkiler[1] ve ağaçlar, ikisi de secde[2] ederler.

1- *Veya yıldızlar. Necm, yıldız anlamının yanı sıra bitki anlamına da gelmektedir.* ***2-*** *Boyun eğerler, kendilerine konan yasalara göre varlıklarını sürdürürler.*

7. Ve sema; onu yükseltti. Ve ölçüyü[1] koydu.

1- *Düzen verdi. Dengeyi koydu.*

8. Ölçüyü çiğnemeyin.[1]

1- *Allah'ın koyduğu yasalara uygun davranın. O yasaları, düzeni bozmayın.*

9. Tartıyı hakkaniyetle[1] ayakta tutun[2]. Ölçüyü eksiltmeyin.[2]

__1-__ Haklıdan ve haktan yana olun. __2-__ Düzeni ve dengeyi adaletle koruyun. Allah'ın koyduğu yasaları bozmayın. Bu ayetlerde söz konusu edilen "terazi", tartı aleti olan terazi değildir. Yapı ustalarının daha çok kullandıkları "Teraziye almak" deyimindeki terazidir. Bir şeyi yaparken; mesafesini, durması gereken yeri, düzeyini, düzgünlüğünü belirleme ölçüsüdür. Diğer bir deyimle dengeyi, düzeni ve düzgünlüğü belirleme işidir. Allah, evrene bir düzen, bir denge koymuştur; bu düzen ve dengenin korunması istenmektedir.

10. Ve yeryüzü; onu yaratıklar[1] için alçalttı.[2]

__1-__ Canlılar. __2-__ Canlıların yaşamalarına uygun hale getirdi.

11. Orada meyveler ve salkım salkım hurma ağaçları var.

12. Yapraklı taneler ve güzel kokulu bitkiler var.

13. O halde ikiniz[1], Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

__1-__ Çoğul formu(sigası) yerine ikil("kuma" zamiri) formunun kullanılması, Arapçada anlamı kuvvetlendirmek içindir. Bu ikil zamirin İnsan-cin toplumu, iman-küfür, kadın-erkek anlamına geldiği şeklindeki anlamlandırmaların doğru olmadığı kanaatindeyiz. İkiniz sözcüğünü, insanlar ve cinler olarak çeviri konusu yapanlar, Kur'an'ın yalnızca insanı muhatap aldığını, nebinin de yalnız insanlar için elçilik yaptığını göz ardı etmektedirler. Kur'an, yalnız ve yalnız insan için bir hitap ve yol göstericidir.

14. İnsanı pişmiş çamur gibi kuru bir balçıktan yarattı.

15. Ve cinleri[1] dumanı olmayan ateşten yarattı.

__1-__ Görünmez varlıkları, güçleri.

16. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

17. İki doğunun ve iki batının Rabb'idir.

18. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

19. İki denizi birbirine kavuşmak üzere saldı.

20. Aralarında bir engel var, birbirlerinin sınırını geçip karışmıyorlar.

21. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

22. İkisinden de inci ve mercan çıkar.

23. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

24. Denizde akıp giden, dağlar gibi yapılmış olan gemiler O'nundur.[1]

__1-__ O'nun koyduğu yasalara tabidir.

25. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

26. Onun üzerindeki herkes yok olacaktır.

27. Kalıcı olan yalnız celal[1] ve ikram[2] sahibi Rabb'inin kendisidir.

__1-__ İhtişam sahibi, muhteşem, ulu, yüce. __2-__ Şerefli, çok cömert.

28. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

29. Göklerde ve yerde olanlar, o'ndan isterler. O, her gün bir şan işindedir.[1]

__1-__ Her an, sürekli, bir oluş, sürekli yaratma işindedir.

30. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

31. Ey iki büyük grup! Yakında sizin hesabınıza bakacağız!

32. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

33. Ey cin ve ins toplulukları![1] Eğer göklerin ve yerin ötesine geçmeye güç yettirebilirseniz[2], haydi geçin. Ancak aşma yetkisi[3] verilmeden geçemezsiniz.

__1-__ Ey bütün insanlık; yerli yabancı, tanıdık tanımadık kim varsa, ey herkes! __2-__ Bizden kurtulabileceğinizi sanıyorsanız, haydi kurtulun! __3-__ Ayette yer alan "sultan" sözcüğüne verilen "üstün güç", "delil" gibi anlamlar doğru değildir. "Sultan;" yetki vermek, yetkili kılınmak; yetkili kılındığına dair verilen belge demektir.

34. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

35. İkinizin üzerine ateşten bir alev ve duman gönderilir ve siz yardımlaşamazsınız.[1]

1- Kurtulamazsınız.

36. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

37. Gök parçalanıp kırmızı gül renginde yağ eriyiğine dönüştüğü zaman;

38. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

39. İşte o gün, ins[1] ve cine[1] yanlışları sorulmaz.

1- *Bildik bilmedik, kim varsa, hangi yanlışları/suçları işledikleri bilindiğinden onlara sorma gereği duyulmaz.*

40. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

41. Suçlular simalarından tanınır. Alınlarından ve ayaklarından yakalanırlar.[1]

1- *Bu cümle Arapçada "yaka paça kıskıvrak yakalamak" anlamında bir deyimdir.*

42. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

43. İşte bu, suçluların yalanladığı Cehennem'dir.

44. Onunla kaynar su arasında dolaşır durular.

45. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

46. Rabb'inin makamından korkanlar için iki cennet vardır.

47. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

48. İkisinin de çeşit çeşit ağaçları vardır.

49. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

50. İkisinde de akıp giden iki pınar vardır.

51. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

52. İkisinde de her meyveden çift çift vardır.

53. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

54. Astarları kalın ipekten minderlere yaslanırlar. İki Cennet'in meyvesi alabilecek yakınlıktadır.

55. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

56. Onlarda daha önce ins[1] ve cinnin[1] dokunmadığı, bakışlarını başkasından çekmiş eşler vardır.

***1-** Bilinen bilinmeyen, tanınan tanınmayan, hiç kimsenin. "İns ve cin" bir terkiptir. Ve "hiç kimse", "hiçbir şey" anlamını ifade etmektedir. Diğer bir deyimle "ne var, ne yok" her şeyi içine alan bir anlama sahiptir. Buradaki cin sözcüğü, "görünmez olan, dumansız ateşten yaratılmış varlık" anlamındaki cin değildir.*

57. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

58. Onlar, adeta yakut ve mercan gibidirler.

59. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

60. İyiliğin karşılığı, iyilikten başka olabilir mi?

61. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

62. Bu ikisinden başka iki Cennet daha var.

63. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

64. İkisi de yemyeşildir.

65. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

66. İkisinde de coşkun iki su kaynağı vardır.

67. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

68. İkisinde de meyve, hurma ve nar vardır.

69. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

70. Her ikisinde de hayırlar ve iyilikler vardır.[1]

1- *Bu ayet; çoğunlukla, "Orada iyi huylu güzel kadınlar vardır." şeklinde çeviriye konu edinilmiştir. Dilbilgisi kuralları çerçevesinde böyle anlam verilebilmesi de mümkün olmakla birlikte, bu daha çok "erkeklerin kadın anlayışının dinleştirilmesinden" kaynaklanan bir çeviridir. Ayette geçen "hisanun" sözcüğü, "güzel" demek olmayıp, "iyi" demektir. Arapçada fizik güzelliği ifade eden sözcük, "cemil" sözcüğüdür. Ayette; "eşler", "kadınlar", "güzel huylu", "güzel kadınlar" sözcükleri yer almamaktadır. Bu sözcükler, "erkeksi algının" yakıştırmalarıdır. Ayetin anlamı; sözcük olarak da, anlam olarak da yukarıda verdiğimiz şekilde olmalıdır.*

71. O halde siz ikiniz, Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

72. Çadırlarda korunaklı huriler[1] vardır.

1- *Parlak siyah gözlü eşler. "Hur," parlak siyah göz demektir. Bu ayete, genellikle "ceylan gözlü huriler, ahu gözlü huriler, iri gözlü dilberler" şeklinde anlam verilmektedir. Bu, dil yönünden de, çeviri tekniği açısından da Kur'an'a karşı sadakatsizliktir. Çünkü "huri" zaten iri gözlü, ceylan gözlü veya ahu gözlü anlamındadır. Dolayısı ile "ceylan gözlü huriler" diyen bir kimse, "laf oyunu" yapmaktadır. Zira "ceylan gözlü" zaten "huri" sözcüğünün karşılığıdır. Bu kimseler aslında, "ceylan gözlü, ceylan gözlü" demiş olmaktadırlar. Huri sözcüğünü; "kadın", "dilber" olarak çevirmek, yani ayete "ceylan gözlü kızlar, kadınlar, dilberler" olarak anlam vermek kesinlikle "Cahiliye Arap Kültürü ve Atalar dininden etkilenmenin sonucudur. Ayet, "lafız"*

olarak ta “anlam” olarak” da dişil bir anlam taşımamaktadır. “Hur” sözcüğüne bu şekilde anlam vermek esasen İsrailiyat kaynaklıdır. “İsrailiyat kaynaklı erkeksi algı,” ayette yer alan “hur” sözcüğüne “dişil” anlam yükleyerek; ayeti, “ceylan gözlü dilberler”, “ahu gözlü kadınlar”, “huriler” şeklinde anlamlandırmaktadır. Oysaki “hur” hem erilliğin hem de dişilliğin çoğuludur. “Hur” sözcüğünün tekil formu, erkek için “ahver”, dişi için “havra” dır. Kur’an’da, sözcüğün çoğul formu olan “hur” sözcüğü, cinsiyet olarak ne erkek ne de kadın anlamı taşımaktadır. “Hur” sözcüğü, her iki cinsi de içine alan ortak bir anlama sahiptir. Yani hem erkeğin hem de kadının gözünü ifade etmektedir. Ayrıca bu sözcükle anlatılmak istenen şey “güzellik”tir. Bu sözcüğün, tefsir ve çeviri külliyatında, Cennet’te erkeklere sunulacak, ikram edilecek dişi varlıklar olarak tanımlanmış olması, vahye dair yaşanan önemli yanılgılardan biridir. Bu, İslam’ın ahiret inancına sokulmuş önemli bir yanılgıdır. Ödüllendirmede ve cezalandırmada cinsiyet ayırımcılığı yapmak, Kur’an’a iftira atmak demektir.

73. O halde siz ikiniz, Rabb’inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

74. Onlara daha önce ins ve cin[1] dokunmadı.

1- *“İns ve cin” bir terkiptir. Ve “hiç kimse”, “hiçbir şey” anlamını ifade etmektedir. Diğer bir deyimle “ne var, ne yok” her şeyi içine alan bir anlama sahiptir. Buradaki cin sözcüğü, “görünmez olan, “dumansız ateşten yaratılmış varlık” anlamındaki cin değildir.*

75. O halde siz ikiniz, Rabb’inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

76. En iyi döşeklerin üzerinde yeşil yastıklara yaslanırlar.

77. O halde siz ikiniz, Rabb’inizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?

78. Celal[1] ve ikram[2] sahibi olan Rabb’inin ismi ne yücedir.

1- *İhtişam sahibi, muhteşem, ulu, yüce.* ***2-*** *Şerefli, çok cömert.*

VAKIA SÛRESİ

[İniş sırası: 46, Mekki, 96 ayet.
Adını 1. ayetteki “el-vakıa/müthiş olay, Kıyamet” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Olacak olan o müthiş olay gerçekleştiği zaman.
2. Onu gerçekleşmesini yalanlayan kimse kalmayacak.
3. Alçaltıcıdır, yükselticidir.
4. Yer sarsıldıkça sarsıldığı zaman.
5. Dağlar parça parça olup,
6. Toz duman haline gelince,
7. Siz o zaman üç sınıfa ayrılacaksınız.
8. İşte ashabı meymene[1]! Nedir ashabı meymene?

   ***1-** Genellikle “amel defterleri sağdan verilenler”, veya “sağın sahibi,” “sağın taraftarları” şeklinde çeviriye konu olan “Ashabı meymene;” Arapçada bir deyim olup, çok değerli, şerefli, onurlu ve önemli kimseler için kullanılmaktadır.*

9. Ashabı meş’eme[1]! Nedir ashabı meş’eme?

   ***1-** Genellikle “amel defterleri solundan verilenler” veya “solun ashabı,” “solun taraftarları” şeklinde çeviriye konu edinilen Ashabı meş’eme; Arapçada bir deyim olup; zillet içerisinde, aşağılık, değersiz, onursuz kimseler için kullanılmaktadır.*

10. Öne geçenler de, öne geçenlerdir![1]

    ***1-** Meymene ve Meş’eme ashabından sonra, üçüncü grup kimseler ise öne geçenlerdir. Yaptıkları iyi işlerle hayırda başı çekenlerdir.*

11. İşte onlar[1], yaklaştırılanlardır.[2]

1- Öne geçenler. 2- Allah'ın rızasına uygun davrananlardır; iman edip sâlihâtı yaparak, yaptıklarının karşılığını kat be kat fazlasıyla alanlardır.

12. Naim[1] Cennet'lerindedirler.[2]

1- Sonsuz nimetleri olan. 2- Öne geçenler.

13. Birçoğu öncekilerden.

14. Birazı da sonrakilerden.[1]

1- Bu ayet, nebimizin şefaatiyle ümmetinin tamamının Cennet'e gireceğine dair yapılan rivayetlerin tamamının uydurma olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

15. İşlemeli tahtlar üzerinde.

16. Onların üzerinde karşılıklı yaslanırlar.

17. Ölümsüz gençler çevrelerinde dolaşırlar.

18. Kaynağından doldurulmuş testiler, ibrikler ve billur kadehler ile.

19. Ondan; başları ağrımaz ve sarhoş olmazlar.

20. Ve beğendikleri meyveler,

21. Ve canlarının çektiği kuş etleri,

22. Parlak iri siyah gözlüler.[1]

1- 55/Rahman, 72. ayet dipnotuna bakınız.

23. Korunmuş inci gibi.

24. Yaptıkları iyi şeylere karşılık olarak.

25. Orada boş, anlamsız ve günaha sokan şeyler duymazlar.

26. Söz olarak yalnızca; selam, selam[1] sözü söylenir.

1- Esenlik, güven ve barış.

27. Sağın adamları![1] Nedir sağın adamları?

1- "Sağın adamları" deyiminin günümüzde bir ideoloji olan "sağcılık" düşüncesiyle bir ilgisi yoktur. Bu, bir deyim olarak, Arapça'da saygın, onurlu, güçlü, seçkin gibi sıfatlara sahip olmayı ifade etmektedir.

28. Dikensiz sedir ağaçları içindedirler.
29. Salkım salkım muz ağaçları,
30. Uzamış gölgeler,
31. Ve çağlayan sular,
32. Her türden meyveler,
33. Tükenmeyen ve yasaklanmayan,
34. Yükseltilmiş döşeklerdedirler.
35. Biz, onları yeni bir düzenleme ile düzenledik.
36. Onları dokunulmamışlar yaptık.
37. Yaşıt sevgililer.
38. Sağın adamları[1] için.

1- *"Sağın adamları" deyimi; -cinsiyet ayırımı olmaksızın- Arapça'da saygın, onurlu, seçkin gibi sıfatlara sahip olmayı ifade etmektedir.*

39. Bir kısmı öncekilerdendir.
40. Bir kısmı sonrakilerdendir.
41. Ve solun adamları![1] Nedir solun adamları?

1- *"Solun adamları" deyiminin günümüzde bir ideoloji olan "solculuk" düşüncesiyle bir ilgisi yoktur. Bu bir deyim olarak, Arapça'da zillet içerisinde, aşağılık durumda olmanın, değersiz gibi sıfatlara sahip olmayı ifade etmektedir.*

42. Kavurucu bir azap ve kaynar su içindedirler.
43. Ve kara bir dumanın gölgesinde,
44. Serin olmayan, faydası olamayan!
45. Çünkü onlar bundan önce varlık içinde zevklerine dalmışlardı.
46. Büyük ihanette ısrar ediyorlardı.
47. Ve "Biz ölüp, toprak ve kemik yığını olduktan sonra mı yeniden diriltileceğiz?" diyorlardı.
48. Bizden önce ölmüş olan atalarımız da mı?
49. De ki: "Öncekiler de sonrakiler de diriltilecekler."

50. Bilinen günün belli olan zamanında kesinlikle toplanmış olacaklar.

51. Sonra siz, ey gerçekten sapkınlıkta olan yalancılar!

52. Kesinlikle zakkum ağacından yiyecek olanlarsınız!

53. Karınlarınızı onunla dolduracaksınız!

54. Sonra da onun üzerine kaynar sudan içeceksiniz.

55. Hem de susuz kalmış develerin içişi gibi içeceksiniz.

56. İşte bu, din gününde[1] onların ziyafetleridir.

***1-** Hesap görme günü, kıyamet günü, karşılık verme günü.*

57. Sizi Biz yarattık. Bu gerçeği hala kabul etmeyecek misiniz?

58. Öyleyse akıttığınız şeyin[1] ne olduğunu hiç düşündünüz mü?

***1-** Spermanın.*

59. Onu siz mi yaratıyorsunuz, yoksa yaratan Biz miyiz?

60. Aranızda ölümü Biz takdir ettik. Kimse Bizi engelleyemez.

61. Yapınızı değiştirip, sizi bilmediğiniz bir şekilde, yeniden yapma gücünden yoksun değiliz.

62. Ant olsun ki ilk meydana getirmeyi bildiniz. Düşünüp öğüt almanız gerekmez mi?

63. Ektiklerinizi görmüyor musunuz?

64. Onu siz mi yetiştiriyorsunuz, yoksa Biz mi?

65. Dileseydik kesinlikle onu çer-çöp yapardık da siz şaşırıp kalırdınız.

66. Gerçekten borçlandık;

67. Doğrusu, yoksun bırakıldık.

68. Peki, içtiğiniz suya hiç baktınız mı?[1]

***1-** Hiç dikkat ettiniz mi? Üzerinde hiç düşündünüz mü?*

69. Onu bulutlardan indiren siz misiniz, yoksa Biz mi indirenleriz?

70. Eğer dileseydik onu tuzlu yapardık. Buna şükretmeniz gerekmez mi?

71. Yaktığınız o ateşe baktınız mı hiç?

72. Onun ağacını siz mi yetiştirdiniz, yoksa yetiştiren Biz miyiz?

73. Biz, onu bir hatırlatma ve ihtiyaç sahipleri için bir yararlanma kaynağı yaptık.

74. O halde Azim[1] Rabb'inin adını tesbih[2] et.

***1-** Yüce. **2-** Yücelt. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranması ve Yaratan'ın tüm nitelikleriyle tanınması ve dillendirilmesi, tanıtılması demektir.*

75. Hayır, yıldızların yerleri üzerine yemin ederim;

76. Eğer bilirseniz bu yüce bir yemindir.

77. Kuşkusuz o, Kerim[1] bir Kur'an'dır.

***1-** Şerefli, değerli.*

78. Korunmuş bir kitaptadır.[1]

***1-** Ey Nebi! Sana gelen vahiy, ilmimde olan, yanımda bulunan bilginin aynısıdır. Hiçbir değişiklik olmaksızın sana ulaşmıştır.*

79. Ona arındırılmış olanlardan başkası dokunamaz.[1]

***1-** Bu ayet, Kur'an'a abdestsiz dokunulmayacağına dair görüşe kanıt olarak gösterilmektedir. Oysaki müşriklerin; "Vahiy, nebiye indirilirken ona cinler başka şeyler kattılar" iddialarına yanıt verilmektedir; "Ona ancak arındırılmış olanlar dokunabilir." denerek, onların bu iddiaları yalanlanmaktadır. Yani vahyin hiçbir değişikliğe uğramadan Nebiye olduğu gibi ulaştığı söylenmektedir. Ona; ne cin ne insan, kötü amaçlı hiç bir müdahale söz konusu olmamıştır. Ona, bir ilave veya eksiltme söz konusu değildir. Ona, ancak arındırılmış olanlar dokunabilir. Çevirilerde, metindeki "mutaharrun" sözcüğüne "arınmış/temiz olanlar" şeklinde anlam verilmektedir. Bu yanlış bir anlamlandırmadır. Ayet, "arınmış olan" demiyor; "arındırılmış olan" diyor. "Arınmış" olmakla, "arındırılmış" olmak aynı şey değildir. Temiz olmak, bir kimsenin kendi kendisine yaptığı bir şeyken; "Temizlendirilmiş/arındırılmış olmak, başkası tarafından yapılan bir şeydir. Zaten ayette söz konusu edilen temizlik fiziki bir temizlik de değildir. Bir kimseye, "temiz insan" dendiğinde kast edilen temizlik neyse o türden bir temizliktir. Nasıl ki birine "temiz insan" dendiği zaman, eli yüzü yıkanmış, üstü başı temiz olan değil; gü-*

venilir, dürüst, iyi bir kimse olduğu anlaşılıyorsa, bu ayette de söz konusu olan temizlik, bu tür ahlaki bir temizliktir. Yani deniyor ki; vahiy, nebiye inzal olurken, ona güvenilir, dürüst ve iyi olanlardan başkası dokunmuş olamaz. Onun için sizin dokunduğunu söylediğiniz şeylerin dokunmuş olması mümkün değildir. Dolayısı ile bu ayetin, "Kur'an okunurken abdestli olmak gerekir." le bir ilgisi yoktur.

80. O, âlemlerin Rabb'inden indirilmedir.

81. Böyle bir sözü mü hafife alıyorsunuz?

82. Verilen rızıklara yalanlayarak mı karşılık veriyorsunuz?

83. Can boğaza dayandığı zaman;

84. O zaman bakınıp durursunuz.

85. Biz ona sizden daha yakınız fakat siz göremezsiniz.

86. Mademki hesap sorulacak kimseler değilsiniz,

87. Eğer doğrulardansanız, onu[1] geri çevirmeniz gerekmez mi?

***1-** Boğazınızdan çıkmakta olan canı.*

88. Fakat eğer o, yaklaştırılanlardan ise,

89. O takdirde, rahat bir hayat, huzur, güzel kokulu rızık ve nimetlerle dolu bir Cennet vardır.

90. Ve eğer o, sağın adamlarından ise,

91. O zaman sağın adamlarından, " Sana selam olsun."

92. Ama sapkınlıkta olan yalanlayıcılardan ise,

93. O zaman kaynar sudan bir ziyafet vardır!

94. Ve Cehennem'e atılma vardır.

95. Kuşkusuz bu bildirdiklerimiz kesin olarak gerçektir.

96. O halde Azim[1] Rabb'inin adını tesbih[2] et.

***1-** Yüce. **2-** Yücelt. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranması ve Yaratan'ın tüm nitelikleriyle tanınması ve dillendirilmesi, tanıtılması demektir.*

HADİD SÛRESİ

[İniş sırası: 94, Medeni, 29 ayet.
Adını 25. ayetteki “hadid/demir” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Göklerde ve yerde olanlar, Allah’ı tesbih[1] etmektedir. O, Mutlak Üstün Olan’dır, En İyi Hüküm Veren’dir.

__1-__ Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yüceltmek. Allah’ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah’ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak.

2. Göklerin ve yeryüzünün mülkü[1] yalnızca O’nundur. O, diriltir ve öldürür. O, Her Şeye Güç Yetiren’dir.

__1-__ Egemenliği, sahipliği.

3. O, Evvel’dir ve Âhir’dir; Zahir’dir, Batın’dır.[1] Ve O, Her Şeyi En İyi Bilen’dir.

__1-__ Varlığının başlangıcı da sonu da yoktur. Varlığı, var ettikleri ile anlaşılıp bilinen ancak varlığının niceliği ve niteliği kavranamayandır.

4. O, gökleri ve yeri altı günde[1] yarattı. Sonra arşa istiva etti.[2] Toprağa gireni de ondan çıkanı da, gökten ineni de göğe yükseleni de bilir. Ve nerede olursanız olun, O, sizinle beraberdir. Allah, Yaptıklarınızı En İyi Gören’dir.

__1-__ Altı evrede, altı dönemde, altı zaman diliminde. __2-__ Sonra evrene yasalarını koyup, onu egemenliği altına aldı.

5. Göklerin ve yeryüzünün mülkü[1] O’nundur. Bütün işler yalnızca Allah’a döndürülür.

__1-__ Egemenliği, sahipliği.

6. Geceyi gündüze katar, gündüzü geceye katar. O, göğüslerin özünü en iyi bilendir.

7. Allah'a ve Rasul'üne inanın. Sizi sahip kıldığı şeylerden, ihtiyaç sahiplerine yardım edin. Bilin ki sizden iman edip, ihtiyaç sahiplerine yardım edenler için büyük ödül vardır.

8. Eğer inanıyorsanız, size ne oluyor da Rasul sizi Rabb'inize güvenmeye[1] çağırdığı halde, Allah'a güvenmiyorsunuz? Oysa sizden kesin söz almıştı.[2]

***1-** Allah'a güvenmeye, O'na inanıp dayanmaya. **2-** Ayette geçen "misak" sözcüğü ile nebimizin Akabe biatında Medineli'lerden, kendisini koruyacaklarına dair aldığı söz veya hicretten sonra Ehl-i Kitap'la yaptığı antlaşma kastedilmiş olmalıdır.*

9. Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için kuluna kanıt içeren açıklayıcı ayetleri indiren O'dur. Kuşkusuz Allah, Çok Şefkatli'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

10. Size ne oluyor ki, göklerin ve yerin son sahipliği Allah'ın olduğu halde, Allah'ın yolunda harcamıyorsunuz? Sizden, fetihten önce Allah yolunda harcayan ve savaşanla, fetihten sonra harcayan ve savaşan bir değildir.[1] Onlar daha üstün derece sahibidirler. Allah, hepsine "en iyiyi" söz verdi. Allah, Yaptıklarınızdan En İyi Haberdar Olandır.

***1-** Zor koşullarda Müslüman olmakla, avantajlı koşullarda Müslüman olmak bir değildir.*

11. Kim ki Allah'a iyi bir ödünç verirse, Allah, ona karşılığını katlayarak verir. Ve onun için şerefli bir karşılık vardır.

12. O gün, mü'min erkekleri ve mü'min kadınları, nurları[1] önlerinde ve sağlarında[2] olduğu halde koşarlarken göreceksin. Bugün müjdeniz; içinde sürekli kalacağınız, içinden ırmaklar akan Cennetlerdir. İşte bu büyük kurtuluştur.

***1-** Aydınlık, ışık. Gidecekleri yönü belirleyen aydınlık. Dünyada "inanan ve salihatı yapanlar" olmaları, bu yaptıkları bir ışık olarak ahirette önlerini aydınlatacaktır. **2-** "Sağ; deyim olarak, bereketli, yüksek mertebe, seçkin, uğurlu, güç ve şeref" anlamına gelmektedir.*

13. O gün münafık erkekler ve münafık kadınlar, inanan kimselere: “Bizi bekleyin de nurunuzdan biraz yararlanalım.” derler. Onlara: “Arkanıza dönün de oradan nur[1] arayın.” denir. O anda aralarına kapısı olan bir duvar çekilir; duvarın iç tarafı rahmet, dış tarafında ise azap vardır.

1- *Aydınlığı ve ışığı, dünyadayken inandıklarınızda ve yaptıklarınızda arayın.*

14. İnananlara, “Biz sizinle beraber değil miydik?” diye seslenirler. İnananlar, “Evet, ama siz kendinizi fitneye düşürdünüz[1], bekleyip, şüphe ettiniz.[2] Allah’ın emri gelinceye kadar[3] tutku ve kuruntularınız sizi aldattı. Ve o ğarur[4] da sizi Allah ile aldattı.”[5] dediler.

1- *Kendi kendinizi aldattınız.* ***2-*** *Hep şüphe ile yaşadınız.* ***3-*** *Ölüm gelip çatıncaya dek.* ***4-*** *Aldatanlar: İns ve cinden şeytanlar.* ***5-*** *Sizi, “Allah merhametli ve bağışlayıcıdır, sizi affeder.” diyerek aldattı.*

15. Bugün artık sizden kurtuluş fidyesi kabul edilmez ve gerçeği yalanlayan nankörlerden de. Sizin varacağınız yer ateştir. Sizin mevlanız[1] odur. Ne kötü varış yeridir o.

1- *Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.*

16. İnananların; Allah’ın öğütlerini dinleyip de Hakk’tan gelen şeyle kalplerinin yumuşaması zamanı gelmedi mi? Daha önce kendilerine Kitap verilip, üzerinden uzun zaman geçince kalpleri katılaşanlar gibi olmasınlar. Onların çoğu fâsık kimselerdi.[1]

1- *Bu ayet, dinde gevşeklik göstererek, giderek yaşadığı gibi inanmaya başlayan kimseler için önemli bir uyarıdır. İnananlar, Allah’ın kendilerine verdiği nimetleri Allah’ın buyruklarına göre değerlendirmezlerse, kalplerinin katılaşıp, fasıklaşacaklarını bilmelidirler.*

17. Bilin ki yeryüzünü ölümünden sonra dirilten Allah’tır. Aklınızı kullanırsınız diye ayetleri[1] sizin için açıkça ortaya koyduk.

1- *Gücümüzün ve üstünlüğümüzün göstergelerini, kanıtlarını.*

18. Sadaka[1] veren erkeklerin, sadaka veren kadınların ve Allah'a iyi bir ödünç verenlerin, verdikleri katlanarak geri ödenir. Ve ayrıca onlar için çok şerefli bir ödül vardır.

__1-__ Hak gözetmek; sahip olunan mal üzerinde başkasının hakkını gözetmek. Yardım etmek. Sadaka, başkalarının, sahip olunan mal üzerindeki haklarıdır. Maldan çıkarılan, verilen şey demektir.

19. Allah'a ve Rasul'üne inananlar;[1] işte onlar Rabb'leri katında Sıddıklar[2] ve şehitler[3] konumunda olanlardır. Onların ödülleri ve nurları[4] vardır. İnkâr eden ve ayetlerimizi yalanlayanlar, işte onlar Cehennem halkıdırlar.

__1-__ Mekke döneminin zor koşullarında, malından ve canından olmayı göze alarak iman eden kimseler. __2-__ Her zaman doğruyu söyleyenler, özü sözü doğru olanlar. __3-__ Gerçeğe tanıklık edenler. Yaptıkları her işi, Allah'ın kendilerini gördüğünün bilinciyle yapanlar. İslam davası uğrunda canlarını verenler. __4-__ Aydınlık, ışık. Gidecekleri yönü belirleyen aydınlık. "Dünyada "inanan ve salihatı yapanlar" olmaları, bu yaptıkları bir ışık olarak ahirette önlerini aydınlatacaktır.

20. Bilin ki dünya hayatı bir oyundur, bir oyalanmadır; aranızda bir ziynettir[1], bir övünmedir, mallarda ve çocuklarda çokluk yarışıdır. Onun durumu; bitirdiği bitkilerle kafirlerin[2] hoşuna giden yağmur gibidir. Ardından o bitkileri kurur, onları sararmış görürsün. Sonra da çer çöp olurlar. Ahirette, şiddetli bir azap da Allah'ın hoşnutluğu ve bağışlaması da vardır. Dünya hayatı ise aldatıcı bir metadan[3] başka bir şey değildir.

__1-__ Ziynet: İlgi uyandıran, dikkat çeken nesnelerle bezenerek, süslenerek gösterişli hale gelmesini sağlayan şeyler veya bedensel organlardır. Ayrıca ziynet, bunlar olabileceği gibi; iman, iyi ahlak, güzel huy, onurlu olmak vb. türünden şeyler de olabilir. __2-__ Çiftçilerin. Arapçada "kâfir", örten demektir. Tohumu ektikten sonra üzerini toprakla örtükleri için çitçiye de kâfir denmektedir. Bu nedenle Kur'an'da geçen her kâfir sözcüğüne inkâr etme anlamı vermek doğru değildir. Bu sözcük, çoğunlukla bizim de çevirimizde kullandığımız gibi, "gerçeğin üzerini örten nankör" anlamında kullanılmıştır. __3-__ Çıkar, zevk, eğlence, geçici sahiplik.

21. Rabb'inizin bağışlamasını, Allah'a ve Rasul'üne inananlar için hazırlanmış, genişliği gökle yerin genişliği gibi olan Cennet'i kazanmak için yarışın. İşte bu, Allah'ın lütfudur. Onu dilediğine[1] verir. Ve Allah, büyük lütuf sahibidir.

***1-** Uygun gördüğüne. Sizin arzunuza ve beklentinize göre değil, kim hak etmişse ona verir.*

22. Ne yeryüzünde ne de kendinizde meydana gelen bir musibet yoktur ki Biz onu gerçekleştirmeden[1] önce bir Kitap'ta[2] yazılmamış olsun. Kuşkusuz bu Allah'a kolaydır.

***1-** Bize rağmen, Bizim dışımızda, İznimiz olmadan meydana gelmez. Ayette geçen "en nebree-hâ" sözcüğüne "yaratma" anlamı verilmektedir. Bu doğru bir anlam değildir. Doğru anlam, "gerçekleştirmektir". Sapkın bir anlayış olan "kadercilik" anlayışı, sıklıkla bu ayeti referans göstermektedir. Onlara göre, yeryüzünde ve insanın hayatında olup bitenlerin tamamı Allah tarafından yapılmaktadır. Dolayısı ile olup bitenlerde insanın hiçbir rolü bulunmamaktadır. Oysaki insan, "kendi fiilinin yaratıcısı değil, failidir, yani öznesidir. İnsan, yaptıklarından ve tercihlerinden sorumlu tutulan bir varlıktır. Her şeyi Allah yapıyor olsaydı, bizzat bu sure de dâhil, baştan sona Kur'an'ın tamamında neden insana emirler verilmekte, neleri yapması ve nelerden kaçınması gerektiği gösterilmekte ve irade sahibi bir varlık olarak dilediğini seçebileceği, istediği gibi davranabileceği ifade edilmektedir? Madem her şeyi Allah belirliyorsa, o zaman insan ne diye yaptıklarından ve tercihlerinden dolayı sorumlu tutulsun ki? Kaldı ki ayette, yeryüzünde ve insanın hayatında meydana gelen musibetlerin tamamının Allah tarafından yaratıldığından değil, olup biten her şeyin Allah'ın bilgisi dâhilinde olduğundan söz edilmektedir. **2-** Ezeli İlmimizde. Koyduğumuz yasalarda. Bilgimiz çerçevesinde.*

23. Kaybettiklerinize üzülmemeniz, Allah'ın verdiği şeylerle şımarmamanız içindir. Allah, kendisini beğenip böbürlenen hiç kimseyi sevmez.

24. Böyleleri cimrilik ederler ve insanlara da cimrilik yapmalarını tavsiye ederler. Kim yüz çevirirse[1] bilsin ki Allah, Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan'dır, Övgüye Değer Yegâne Varlık'tır.

1- Allah'ın verdiği nimetleri, Allah'ın buyurduğu şekilde harcamaktan kaçınırsa.

25. Ant olsun ki rasullerimizi beyyinelerle[1] gönderdik. Ve insanlar haktan yana olsunlar diye rasullerle birlikte Kitap'ı ve mizanı[2] indirdik. Ayrıca kendisinde büyük bir güç ve insanlar için pek çok yararlar bulunan[3] demiri bağışladık,[4] Kendisine[5] ve rasullerine, onların gıyabında[6] destek olan kimseler açıkça bilinsin! Kuşkusuz Allah, Mutlak Güç Sahibi'dir, Mutlak Üstün Olan'dır.

***1-** Kanıt içeren açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgilerle. **2-** Ölçüyü, adalet ölçüsünü. Doğru ile yanlışı, iyi ile kötüyü, yararlı olanla zararlı olanı ayırt etme ölçüsünü. Hak, adalet ve yaşamın dengesini sağlayacak ölçüyü. **3-** Savaşta saldırı ve koruma amaçlı gerekli olan kılıç, zırh vb. savaş araç ve gereçleri gibi. **4-** Çeviriler, ayette yer alan "enzelna" sözcüğüne, birincil anlamı olan "indirdik" anlamı vermektedirler. Oysaki bu sözcüğün "bahşettik", "ikram ettik..." anlamları da bulunmaktadır. Ve sözcük, ayette bu anlamı ile kullanılmıştır. Zaten demirin indirilen bir şey değil, yerden çıkarılan bir şey olduğu da bilinen bir gerçektir. **5-** Dinine, tevhide. **6-** Onları görmedikleri halde, onlar yanlarında değillerken de.*

26. Ant olsun ki Nuh'u ve İbrahim'i gönderdik. Onların soyundan nebiler kıldık ve onlara kitap verdik. Gönderildikleri halktan bir kısmı doğru yolu bulurken, birçoğu da fasıktılar.[1]

***1-** Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.*

27. Sonra onların izleri üzerinde artarda rasullerimizi gönderdik. Ve Meryem oğlu İsa'yı gönderdik ve ona İncil'i verdik. Ona uyan kimselerin kalplerine şefkat ve merhamet koyduk. Allah'ın rızasını kazanmak için uydurdukları ve fakat gereği gibi de uymadıkları ruhbanlık[1] Bizim buyruğumuzdan kaynaklanmış değildir. Onlardan iman edenlere ödüllerini verdik. Ne var ki onların çoğu yoldan çıkmış kimselerdi.

***1-** Sözcüğün kök anlamı, korkmak demektir. Bu korku, sakınma, önlem alma, ihtiyatlı olma, tedirgin olma anlamında bir korkmadır. İsm-i fail olan "rahip" sözcüğü; sakınan, çekinen, ihtiyatlı olan, önlem alan kimse demek olup, "ruhban" rahip sözcüğünün çoğuludur. Ruhbanlık, çekingen bir hayat sürmek, dünyadan el etek çekip, yalnızca ibadetle ilgilenerek ruhu yüceltmek demektir.*

28. Ey inananlar! Allah'a karşı takvalı[1] olun. O'nun Rasul'üne inanın ki, size rahmetinden iki pay versin. Ve size aydınlığında yürüyeceğiniz bir ışık yapsın. Sizi bağışlasın. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

29. Kitap Ehli, Allah'ın lütfundan hiçbir şeye güçlerinin yetmeyeceğini; lütfun Allah'ın elinde olduğunu ve onu dilediğine[1] vereceğini bilmezlik etmesin! Allah, Büyük Lütuf Sahibi'dir.

***1-** Uygun gördüğüne. Kimi layık görmüşse ona.*

27. Bölümün Sonu

MÜCADELE SÛRESİ

[İniş sırası: 105, Medeni, 22 ayet.
Adını 1. ayetteki "tucadiluke/tartışan" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Kocası hakkında seninle tartışan ve şikâyette bulunan kadının sözünü Allah kesinlikle işitmiştir. Ve Allah, konuşmalarınızı işitir. Kuşkusuz ki Allah, Her Şeyi Duyan, Her Şeyi Gören'dir.

2. Sizden hanımlarına zihar[1] yapanlar bilsinler ki, hanımları anneleri değildir. Anneleri yalnızca kendilerini doğuranlardır. Doğrusu onlar, sözün çirkin ve asılsız olanını söylüyorlar. Kuşkusuz Allah, Çok Affedici'dir, Çok Bağışlayıcı'dır.

__1-__ "Sen, benim için artık annem gibisin." demek suretiyle, eşiyle ilişkiye girmeyi sonlandırıp, onu boşta bırakması; bir nevi ondan ayrılmaksızın boşaması demektir. Kadın, kocası tarafından ölünceye kadar yalnız bırakılmakta ve tam bir boşanma olmadığı için de ölünceye kadar başkasıyla evlenememektedir.

3. Hanımlarına zihar yapıp sonra da kararlarından dönenlerin, ilişkiye girmeden önce bir köleyi serbest bırakmaları gerekir. İşte size, yapmanız gereken öğütleniyor. Allah, yaptığınız her şeyden haberdardır.

4. Kim bulamazsa[1], ilişkiye girmeden önce, aralıksız olarak iki ay oruç tutmalıdır. Oruç tutmaya gücü yetmeyenler, altmış yoksulu doyurmalıdır. Allah'a ve Rasul'üne inanmanızın gereği olarak böyle yapın. Bunlar, Allah'ın sınırlarıdır. Gerçeği yalanlayan nankörler için çok acıklı bir azap vardır.

1- *Özgür bırakacak kölesi olmayanlar. Köle özgür bırakmaya gücü olmayanlar.*

5. Kanıt içeren açıklayıcı ayetler indirmiş olduğumuz halde, Allah'a ve Rasul'üne muhalefet edenler, kendilerinden öncekilerin alçaltıldığı gibi alçaltılacaklardır. Gerçeği yalanlayan nankörler için alçaltıcı bir azap vardır.

6. Allah, onları dirilteceği gün, kendilerine yaptıklarını haber verecektir. Allah, onların unuttuklarını tek tek sayacak. Allah, Her Şeye Tanıktır.

7. Allah'ın gökte ve yerde olan her şeyi bildiğinden haberin yok mu? Üç kişinin gizli konuştuğu yerde dördüncüleri kesinlikle O'dur. Beş kişinin, O altıncısıdır. Bundan az veya çok olsunlar ve nerede olurlarsa olsunlar O, kesinlikle onlarla beraberdir. Sonra Kıyamet Günü, yaptıkları şeyleri onlara haber verecektir. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi En İyi Bilen'dir.

8. Gizlilik içinde konuşmaktan[1] yasaklandıkları halde, bu yasağa uymayarak günah, düşmanlık ve Rasul'e karşı gelmek amacıyla gizlilik içinde bir araya gelenlerden haberin var mı? Sana geldikleri zaman, Allah'ın seni selamlamadığı şeyle seni selamlarlar.[2] Kendi aralarında da: "Söylediğimiz şeylerden dolayı Allah bize azap etse ya!"[3] diyorlar. Onlara Cehennem yeter. Ona yaslanacaklar. Orası ne kötü varış yeridir.

1- *Aralarında kötü niyetle.* ***2-*** *Ehli Kitap ve münafıklar "Es-selamu aleyk." (Üzerine selam olsun) yerine, (üzerine ölüm olsun) anlamında "Es-sammu aleyk." diye selam veriyorlardı. Samm; zehir, zıkkım, ölüm anlamına gelmektedir.* ***3-*** *"Gerçekten nebi olsaydı, söylediklerimizden dolayı Allah'ın bizi cezalandırması gerekmez miydi?"*

9. Ey inananlar! Bir araya geldiğiniz zaman, aranızda günah, düşmanlık ve Rasul'e karşı gelmek amacıyla görüşme yapmayın. Görüşmelerinizi birr[1] ve takva[2] konusunda yapın. Huzurunda toplanacağınız Allah'a karşı takva sahibi olun.

__1-__ Birr; hayır, iyilik, ihsan, bağış, itaat, doğruluk, adalet, gerçeklilik, sevgi demektir. __2-__ Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.

10. Kuşkusuz gizlilik içinde[1] yapılan görüşmeler, inananları üzmek için şeytancadır. Oysa şeytan, Allah'ın izni olmadıkça onlara bir sıkıntı verecek değildir. Öyleyse inananlar Allah'a tevekkül[2] etsinler.

__1-__ Art niyetli olarak. __2-__ Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

11. Ey inananlar! Meclislerde size: "Yer açın!" denildiği zaman, hemen yer açın. Allah da size yer açar. "Dağılın!" denildiği zaman da hemen dağılın! Allah, sizden inananların ve ilim[1] verilmiş olanların derecelerini yükseltir. Allah, yaptığınız Her Şeyden Haberdardır.

__1-__ Ayette yer alan "ilim" sözcüğü ile "bilgili olma", "âlim olma" kast edilmemektedir. İlim sözcüğü ile "Allah'a ve vahye içtenlikle iman etmekten, vahyin kurallarını içtenlikle kabul etmekten, bilinçli davranmaktan, nasıl davranacağını bilmekten" söz edilmektedir.

12. Ey inananlar! Rasul'le gizli bir şey konuşacağınız[1] zaman, gizli bir şey konuşmanızdan önce sadaka verin.[2] Bu sizin için daha hayırlıdır ve daha temizdir. Ancak bir şey bulamazsanız, bilin ki Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

__1-__ Özel bir görüşme. __2-__ Nebi, gereksiz yere meşgul edinilsin istenmiyor.

13. Gizli bir şey konuşmadan[1] önce sadaka vermek ağır geldi değil mi? Bunu yapamayınca Allah, sizin hatadan dönüşünüzü kabul etti. Artık salatı[2] ikame edin, zekatı[2] verin; Allah'a ve Rasul'üne itaat edin. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

***1-** Özel bir görüşme. **2-** Salat/namaz ve zekât açıkça mü'minlere farz kılınmış ibadetlerdir. Ancak bu terkibin; dua, destek, din, dayanışma, temizlenme, arınma, yardım vb. gibi birçok anlamı bulunmaktadır. Bu ayette yer alan "salat" sözcüğünden kasıt, "namaz;" "zekât" sözcüğünden kasıt da "mali yardım" demek değildir. Kast edilen şey şudur: Kulluğunuzu, Allah'a yönelmenizi, şirkten arınmış bir bilinçle yapın. Bunu; benliğinizi arındırmış, temizlenmiş ve arı duru hale gelmiş bir şekilde yerine getirin. Ayette de görüldüğü gibi, sadaka vermenin dahi kendisine ağır geldiği bir kimseden ne diye zekât vermesi istensin ki?*

14. Allah'ın kendilerine gazap ettiği bir topluluğa dönenleri[1] görüyor musun? Aslında onlar, ne sizdendirler ne de onlardan. Bilerek yalan yere yemin ediyorlar.

***1-** Onları yardımcı, koruyucu ve yönetici yapanları.*

15. Allah, onlara şiddetli bir azap hazırlamıştır. Onlar, çok kötü şeyler yapıyorlar.

16. Yeminlerini kullanarak insanları Allah'ın yolundan çevirdiler. Artık onlar için alçaltıcı bir azap vardır.

17. Onların malları ve evlatları, Allah'tan gelecek bir şeye karşı, onlara asla yarar sağlamaz. İşte onlar, ateşin halkıdırlar. Orada sürekli kalacak olanlardır.

18. O gün Allah, onların tamamını yeniden diriltecek. O zaman, size yemin ettikleri gibi O'na da yemin edecekler. Böylece bir şey elde edeceklerini sanacaklar. Dikkat edin! Onlar, kesinlikle yalancıdırlar.

19. Şeytan[1] onları kuşattı. Böylece Allah'ın öğüdünü onlara unutturdu. Onlar, şeytanın taraftarlarıdır. Dikkat edin! Şeytanın taraftarları kesinlikle kaybedenlerdir.

***1-** Hakk'tan uzak olan. Hakk'a aykırı hareket eden her türlü varlık, kişi ve kurumun ortak "karakteristik adı."*

20. Allah'a ve O'nun Rasul'üne karşı haddi aşanlar, işte onlar zillet içindedirler.

21. Allah: "Ben ve rasullerim kesinlikle galip geleceğiz." diye hükmetmiştir. Kuşkusuz Allah; Mutlak Güç Sahibi'dir, Mutlak Üstün Olan'dır.

22. Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden bir toplumun, Allah'a ve O'nun Rasul'üne karşı haddi aşanlara karşı sevgi duyduklarına tanık olamazsın; isterse bunlar, babaları, çocukları, kardeşleri veya akrabaları olsun. Onlar, Allah'ın kalplerine iman yazdığı ve kendilerini, kendinden bir ruh[1] ile desteklediği kimselerdir. Allah, onları içinden ırmaklar akan Cennetlere koyacaktır. Onlar, orada sürekli kalacak olanlardır. Allah, onlardan hoşnut oldu, onlar da O'ndan hoşnut oldular. İşte onlar, Allah'ın taraftarlarıdır. Dikkat edin! Doğrusu Allah'ın taraftarları kurtuluşa erenlerdir.

***1-** Vahiy.*

HAŞR SÛRESİ

[İniş sırası: 101, Medeni, 24 ayet.
Adını 2. ayetteki "el-haşr/bir araya toplama" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Göklerde ve yerde bulunanlar, Allah'ı tesbih[1] etmektedir. O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

__1-__ Allah'ı kendisine yakışmayan niteliklerden uzak tutmak, her türlü noksanlıktan arındırmak.

2. Kitap Ehli'nden, gerçeği yalanlayan nankörleri, sürgün için yurtlarından çıkaran O'dur. Siz, onların yurtlarından çıkacaklarını sanmamıştınız. Ve onlar da kalelerinin, kendilerini Allah'tan[1] koruyacağına inandılar. Oysa Allah'ın buyruğu onlara hesaba katmadıkları yerden geldi. Allah, onların yüreklerine evlerinin kendi elleriyle ve inananların elleriyle harap edileceği korkusunu saldı. Ey basiret[2] sahipleri! Artık ibret alın.

__1-__ Allah'tan korunmaktan kasıt, Nebi ve inananlardır. Zira Kitap Ehli, kalelerini Allah'tan korunmak için değil, düşmanlarından, yani Nebi ve mü'minlerden korunmak için yapmışlardı. __2-__ Gerçeği görme, derinliğine kavrama yeteneğine sahip kimseler.

3. Eğer Allah, onlara sürgün takdirinde bulunmamış olsaydı, kesinlikle dünyada azap verirdi. Onlara, ahirette ateşin azabı vardır.

4. İşte bu, onların Allah'a ve O'nun Rasul'üne muhalefet etmeleri nedeniyledir. Kim Allah'a muhalefet ederse bilsin ki Allah, cezası çok şiddetli olandır.

5. Hurma ağaçlarından kestikleriniz veya kesmedikleriniz de ancak Allah'ın izniyledir. Bu, fasıkların perişan olmaları içindir.

6. Allah'ın Rasul'üne verdiği fey'e[1] gelince, siz onlar için ne at koşturdunuz ne de deve![2] Fakat Allah; Rasul'üne, dilediği kimselere karşı üstünlük verir. Allah, Her Şeye Güç Yetiren'dir.

***1-** Savaşmadan elde edilen ganimet. **2-** Savaşmadınız.*

7. Allah'ın, beldeler halkından, Rasul'üne verdiği feyler;[1] aranızda zenginliğe neden olan, elden ele dolaşan bir zenginlik olmasın diye; Allah, Rasul, yakınlık sahipleri[2], yetimler, miskinler ve yol oğlu[3] içindir. Rasul size ne verdiyse onu alın. Sizi neden alıkoyduysa ondan vazgeçin.[4] Allah'a karşı takva sahibi olun. Kuşkusuz Allah, Cezalandırması Çok Şiddetli Olan'dır.

***1-** Savaşmadan elde edilen ganimetler, gelirler. (Burada kast edilen feyler, yurtlarından çıkarılmış olanların geride bıraktıkları mallardır.)*
***2-** Çevirilerde, "Nebi'nin aile yakınları" olarak yer alan; "Yakınlık sahipleri" terkibinin, Nebinin "ailesi ile aile yakınları ile bir ilgisi yoktur. "Yakınlık sahipleri;" hicret etmek de dahil, Allah yolunda mağdur olmuş, malını mülkünü kaybetmiş olanlar, şehit yakınları ve İslam davası için Nebi'nin yanında yer alan yoksullar demektir.*
***3-** Ayette geçen "ibni es sebîli" deyimi, "yolda kalanlar veya yolcular" şeklinde çevirilere konu edilmiştir. Oysaki "sebil" yol demek değildir. Sebil, iki şey arasından birini seçmek anlamında, "tercih edilen yol" demektir. Ayetteki "yolun oğlu" terkibine, İslam'ı tercih ederek, Allah için mücadele etmeyi seçenler ve bu seçimleri nedeniyle muhtaç duruma düşenler" anlamına gelmektedir.*
***4-** Kimileri, ayetin bu cümlesini, ayetten bağımsız olarak ele alarak; bu ayeti, Nebi'ye, "Hüküm koyma hakkı verilmiştir." iddialarına kanıt olarak ileri sürmektedirler. Oysaki bunun Nebi'nin hüküm koyma yetkisi ile hiçbir ilişkisi yoktur. Bu, tamamen "feyin" paylaşımı ile ilgili bir konudur.*

8. Bu mallarda; Allah'ın lütfu ve rızasını kazanmak arzusuyla, Allah'a[1] ve Rasul'üne yardım ettikleri için yurtlarından çıkarılan ve malları ellerinden alınan, hicret etmiş olan yoksulların da hakkı vardır. Çünkü onlar özü sözü bir olanlardır.

***1-** Allah'ın dinine.*

9. Onlardan önce Medine'yi yurt edinen ve kalplerine iman yerleşmiş olanlar, kendilerine hicret edenleri severler. Onlara verilen ganimetlerden dolayı, -kendileri muhtaç olsa bile- kalplerinde bir kaygı, kıskançlık duymazlar. Onları kendilerine tercih ederler. Kim, kendisini cimrilikten korursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.

10. Onlardan sonra gelenler: "Rabb'imiz! Bizi ve bizden önce iman ile göç etmiş kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde iman edenlere karşı kin bırakma. Rabb'imiz! Kuşkusuz Sen Çok Şefkatli, Rahmeti Kesintisizsin." derler.

11. Nifak[1] çıkaranları görmüyor musun? Kitap Ehli'nden gerçeği yalanlayan nankör yoldaşlarına: "Eğer siz yurdunuzdan çıkarılacak olursanız, kesinlikle biz de sizinle birlikte çıkarız. Sizin aleyhinize olan konularda kimseye boyun eğmeyiz. Eğer sizinle savaşırlarsa, kesinlikle size yardım ederiz." derler. Allah, tanıklık eder ki onlar gerçekten yalancıdırlar.

***1-** Münafıklık. Münafık, içten "bitmiş," " tükenmiş" ve imanı "kalmamış," omurgasız, onursuz ve ikiyüzlü kimse demektir. İşine geldiği gibi inancını değiştiren.*

12. Eğer yurtlarından çıkarılsalar, münafıklar kesinlikle onlarla birlikte çıkmazlar. Eğer savaşırlarsa, kesinlikle onlara yardım da etmezler. Yardım etseler bile, sıkışınca savaştan kaçarlar. Sonra onlara güvenenler de yardımsız kalırlar.

13. Onların yüreklerinde, Allah'a olan korkudan daha fazla size olan korku vardır. Bu onların, gerçeği kavramayan bir topluluk olmalarındandır.

14. Onlar, korunaklı şehirler içinde veya surlar arkasında olmadıkça, sizinle, toplu olarak karşı karşıya gelerek savaşmazlar. Kaldı ki kendi aralarında da derin ayrılıklar içindedirler. Sen, onların birlik olduklarını sanırsın, oysaki kalben farklı farklıdırlar. Bu, onların akıllarını doğru kullanmayan bir topluluk olmaları nedeniyledir.

15. Onların durumu, kendilerinden yakın zaman öncesinde yaptıkları işlerin sonucunu tatmış olanların durumu gibidir. Ve onlar için acı bir azap vardır.

16. Onların[1] durumu tıpkı şeytanın[2] durumu gibidir.[3] İnsana: "Kâfir ol." der. Ne var ki insan kâfir olunca da: "Kesinlikle ben senden uzağım, ben âlemlerin Rabb'i olan Allah'tan korkarım." der.

1- *Münafıkların.* ***2-*** *Şeytani karaktere sahip kişiler ve güçler. Kur'an'a göre, Şeytan; haktan uzak olan, gerçekliğe aykırı hareket eden her türlü güç, kurum ve kişinin ortak karakteristik adıdır.* ***3-*** *Şeytanın insanı kandırmasına benzemektedir.*

17. Her ikisinin de sonu, ateşin içinde sonsuza dek kalmaktır. İşte zalimlerin cezası budur.

18. Ey inananlar! Allah'a karşı takva sahibi olun! Herkes yarın için ne hazırladığına baksın! Allah'a karşı takva sahibi olun. Kuşkusuz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.

19. Allah'ı umursamayan, böylece kendileri ile baş başa kalan kimseler gibi olmayın! İşte onlar fasıklardır.[1]

1- *Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkanlardır. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalanlardır.*

20. Cehennemlikler ile Cennetlikler bir değildir. Cennetlikler, kurtuluşa eren kimselerdir.

21. Eğer Biz, bu Kur'an'ı dağa indirseydik, onu; huşu[1] duyarak, Allah'a olan huşudan parça parça olmuş görürdün.[2] Bu örnekleri insanlar için veriyoruz ki belki düşünüp gerçeği kavrarlar.

***1-** İçtenlikle, saygıyla. **2-** Kur'an'ın konusu ve muhatabı insandır. Dolayısı ile mesajı da insanadır. Bu mesajın ne denli önemli olduğu, mesaja ne denli itibar edilmesi gerektiği bir benzetme ve bir örnekleme ile anlatılmak istenmiştir. Gerçeği yalanlayan nankörlerin ne kadar katı karakterli olduklarını ifade etmektedir. Ayette yer alan ve çevirilerde "korkmak" olarak anlam verilen bu sözcüğün; korku, korkmak anlamına gelen 'havf' sözcüğü ile bir ilgisi yoktur. Dolayısı ile korkma anlamı doğru değildir.*

22. O, kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır. Görünmeyeni ve görüneni bilendir. O, Rahmeti Bol ve Kesintisiz olandır.

23. O Allah ki: O'ndan başka ilah yoktur; Melik'tir[1], Kuddûs'tür[2], Selâm'dır[3], Mü'min'dir[4], Muheymin'dir[5], Aziz'dir[6], Cebbar'dır[7], Mutekebbir'dir.[8] Allah, onların ortak koştukları şeylerden münezzehtir.[9]

***1-** Evrenin sahibidir, egemenidir, yöneticisidir. **2-** Tertemizdir, her türlü eksiklikten uzaktır, saygındır, kusursuzdur. **3-** Esenliktir, barıştır. **4-** Güvendir. **5-** Koruyucudur, gözeticidir. **6-** Mutlak üstün olandır. **7-** Bozuk işleri, toplumları düzeltendir, onarandır. **8-** Büyüklük ve ululuk yalnızca O'na aittir. **9-** Allah'a ait nitelikler hiçbir varlıkta yoktur.*

24. O Allah ki: Halik'dır[1], Bari'dir[2], Musavvir'dir.[3] En iyi nitelikler O'na aittir. Göklerde ve yeryüzünde olanlar, O'nu tesbih ederler. O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Yasa Koyan'dır.

***1-** Yaratan. **2-** İcat eden, buluş yapan. **3-** Biçim verendir.*

MÜMTEHİNE SÛRESİ

[İniş sırası: 91, Medeni, 13 ayet.
Adını onuncu ayette geçen
"femtehınuhunne/imtihan olunan kadın" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ey inananlar! Benim ve sizin düşmanlarınızı evliya[1] edinmeyin. Onlar, Hakk'tan size geleni inkâr ettikleri halde onlarla yakınlık kuruyorsunuz. Oysaki Rabb'iniz olan Allah'a inanmanızdan dolayı Rasul'ü ve sizi yurdunuzdan çıkardılar. Eğer Benim yolumda mücadele etmek ve rızamı kazanmak için yola çıktıysanız, niçin onlara yakınlık kurup sır veriyorsunuz? Ben, sizin gizli ve açık bütün yaptıklarınızı bilirim. Sizden kim bunu yaparsa o, kesinlikle yolun ortasından sapmış olur.

__1-__ Velinin çoğulu, veliler. Veli: Yakın olan, yanında duran; yardım eden, yol gösteren, aydınlatan, gözeten, koruyan, dost.

2. Eğer ellerine fırsat geçirirlerse size düşman kesilirler. Elleriyle ve dilleriyle size her türlü kötülüğü yaparlar. Tekrar küfre dönmenizi temenni ederler.

3. Kıyamet Günü akrabalarınız ve çocuklarınız size asla fayda sağlamazlar. Sizin aranızı ayıracaktır. Ve Allah, yaptıklarınızı En İyi Gören'dir.

4. Gerçek şu ki, İbrahim'in babasına: "Senin için bağışlanma dileyeceğim, ne var ki Allah'tan sana gelecek bir şeyi önlemeye gücüm yetmez." sözü hariç, İbrahim ve onunla birlikte bulunanlar[1] sizin için iyi bir örnektirler. Onlar, toplumlarına şöyle demişlerdi: "Biz, sizden ve sizin Allah'tan başka kulluk ettiğiniz şeylerden kesinlikle uzağız. Biz, sizi reddediyoruz. Siz, ilahın yalnızca Allah olduğuna inanıncaya kadar bizimle sizin aranızda düşmanlık ve buğz[2] devam edecektir. Rabb'imiz! Yalnız Sana dayandık, yalnız Sana yöneldik. Ve dönüş yalnızca Sana'dır.

__1-__ Gerçeği yalanlayan nankörlerle ilişkileri konusunda. __2-__ Nefret, kınama.

5. Rabb'imiz! Bizi gerçeği yalanlayan nankörler için sınav konusu yapma. Bizi bağışla Rabb'imiz! Kuşkusuz Sen, Mutlak Üstün Olan'sın ve En Doğru Karar Veren'sin.

6. Ant olsun ki, onlar, sizin için ve Ahiret Günü'nü bekleyen kimseler için iyi bir örnektirler. Kim yüz çevirirse, bilsin ki kuşkusuz Allah; Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan'dır, Övgüye Değer Yegâne Varlık'tır.

7. Belki Allah, gün gelir sizinle, onlardan düşmanlık beslediğiniz kimseler arasında bir sevgi oluşturur. Allah; Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

8. Allah; sizi, din konusunda sizinle savaşmayan ve sizi yurdunuzdan çıkarmayan kimselere iyilik yapmaktan, onlara karşı hak neyse onu yapmaktan alıkoymaz. Kuşkusuz ki Allah, haktan ve haklıdan yana olanları sever.

9. Ancak Allah, din konusunda sizinle savaşan, sizi yurtlarınızdan çıkaran ve çıkarılmanız için yardımlaşan kimselerle yakınlık kurmanızı yasaklamıştır. Kim onlarla yakınlık kurarsa, onlar zalimlerin ta kendileridir.

10. Ey iman edenler! Sığınmak üzere size gelen inanan[1] kadınların hicret nedenlerini sorgulayın. Allah, onların gerçekten inanıp inanmadıklarını çok iyi bilmektedir. Eğer gerçekten inandıklarını anlarsanız, onları gerçeği yalanlayan nankörlere geri göndermeyin. Onlar, gerçeği yalanlayan nankör erkeklere helal değildir. Gerçeği yalanlayan nankör erkekler de onlara helal değildir. Gerçeği yalanlayan nankörlerin bu kadınlara verdiklerini[2] iade edin. Mehirlerini verdiğiniz takdirde onlarla nikâhlanmanızda bir sakınca yoktur. Ve gerçeği yalanlayan nankör kadınları nikâhınızda tutmayın. Ve ne infak[3] ettiyseniz geri isteyin. Onlar da infak ettiklerini geri istesinler. İşte bu Allah'ın aranızda verdiği hükmüdür. Allah; Her Şeyi Bilen'dir, En Doğru Karar Veren'dir.

***1-** İnandıklarını söyleyen. **2-** Mehir ve harcamalar. **3-** Mehir ve harcamalar.*

11. Eğer eşlerinizden[1] dolayı, bir şeyiniz gerçeği yalanlayan nankörlere geçtiyse, sonra da ödeme sırası size geldiğinde[2], o zaman eşleri gitmiş olanlara infak ettikleri kadar verin. Ve siz, kendisine iman ettiğiniz Allah'a karşı takva sahibi olun.

1- *Gerçeği yalanlayan nankörlerin tarafına geçen.* ***2-*** *O gerçeği yalanlayan nankörlerle savaşıp ganimet elde ederseniz, eşleri gitmiş olanlara, eşlerine ödedikleri mihri o ganimetten verin.*

12. Ey Nebi! İnanan kadınlar; Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, elleri ve ayakları arasında bir iftira uydurup[1] getirmemek, maruf[2] olan konularda sana asilik yapmamak koşuluyla, sana bey'at[3] etmek üzere gelirlerse, onların bey'atlarını kabul et ve onlar için Allah'tan bağışlanma dile. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- *Hiç yoktan yalan uydurup, iftirada bulunmak.* ***2-*** *Toplumun; doğru, iyi ve yararlı gördüğü; vahye uygun olan.* ***3-*** *Bağlılık sözü vermek.*

13. Ey iman edenler! Allah'ın gazap ettiği halka dönmeyin.[1] Gerçeği yalanlayan nankörlerin, mezarlık halkından ümitlerini kestikleri gibi[2] onlar da ahiretten ümitlerini kesmişlerdir.

1- *Onlara velayetinizi vermeyin. Onları, kendinize yönetici, koruyucu, gözetici edinmeyin. Kur'an'da yer alan "veli", "evliya" gibi sözcükler genellikle "dost, dostlar" olarak çevirilere konu edinilmektedir. Oysaki bu sözcükler, ahlaki bağlamda "dostluğu" değil, siyasi bağlamda "velayeti" yani yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.* ***2-*** *Onların tekrar dünyaya dönmelerinden.*

SAFF SÛRESİ

[İniş sırası: 109, Medeni, 14 ayet.
Adını 4. ayette geçen “saff/sıra sıra dizilmek” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Göklerde ve yerde olanlar, Allah’ı tesbih[1] ederler. O, Mutlak Üstün Olan’dır ve En Doğru Hüküm Veren’dir.

1- *Allah’ın, her türlü noksanlıktan arınık, bütün mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah’ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir.*

2. Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyi niçin söylüyorsunuz?

3. Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah’ın yanında en nefret edilen şeydir.

4. Allah, kendi yolunda bir duvarın taşları gibi kenetlenip saf tutarak savaşanları sever.

5. Hani Musa, halkına: “Ey halkım! Benim, size Allah tarafından gönderilen bir rasul olduğumu bildiğiniz halde, niçin bana eziyet ediyorsunuz?” demişti. Ne zaman ki onlar eğrildiler, Allah da onların kalplerini eğriltti. Allah, fasıklar topluluğuna doğru yolu göstermez.

6. Hani Meryem oğlu İsa: “Ey İsrailoğulları! Ben, elinizdeki Tevrat’ı doğrulayan ve benden sonra gelecek olan, adı ahmed[1] olan bir rasulü müjdeleyen Allah’ın rasulüyüm.” demişti. Fakat onlara beyyineler[2] getirince, onlar: “Bu, apaçık bir büyüdür.” dediler.

1- *Ahmed, özel isim olmayıp; “övgüye daha layık olan” anlamında sıfattır. Bu nedenle, nebimizin bir isminin de Ahmed olduğu iddiası yanlış bir iddiadır.* ***2-*** *Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgiler.*

7. İslam'a çağrıldığı halde, uydurduğu yalanları Allah'a isnat ederek, iftira edenden daha zalim kim olabilir? Allah, zalim topluma doğru yolu göstermez.

8. Onlar, ağızları ile Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar.[1] Ancak, gerçeği yalanlayan nankörlerin hoşuna gitmese de Allah, nurunu tamamlayacaktır.

***1-** Onlar, İslam davetini, yalan ve iftiralarla engellemek istiyorlar. Ancak, bu daveti durdurmaya güçleri yetmeyecek. Allah'ın yardımıyla bu davet hedefine ulaşacaktır.*

9. Müşriklerin hoşuna gitmese de, Rasul'ünü, dinin tamamını bildirmek üzere doğru yolu gösteren rehberle ve Hakk Din ile gönderen O'dur.

10. Ey iman edenler! Size, can yakıcı bir azaptan kurtaracak, kazançlı bir ticaretin yolunu göstereyim mi?

11. Bu, Allah'a ve Rasul'üne iman etmeniz; Allah yolunda, mallarınızla ve canlarınızla cihad[1] etmenizdir. İşte bu, eğer bilirseniz sizin için daha hayırlıdır.

***1-** Gayret göstermek, çaba harcamak, mücadele etmek.*

12. Sizin suçlarınızı bağışlar ve sizi içinden nehirler akan Cennetlere koyar. Ve sizi, Adn Cennetlerinde, hoş meskenlere yerleştirir. İşte bu, büyük kurtuluştur.

13. Ayrıca seveceğiniz bir şey daha: Allah'tan yardım ve yakın bir fetih. İnananları müjdele.

14. Ey iman edenler! Allah yolunun yardımcıları olun! Meryem Oğlu İsa'nın havarilere: "Allah yolunda benim yardımcılarım kimdir?" dediği zaman, havarilerin: "Allah yolunun yardımcıları biziz." dedikleri gibi. Sonuçta, İsrailoğulları'nın bir kısmı inandı, bir kısmı da inanmadı. Biz de iman edenleri, düşmanlarına karşı destekledik. Böylece, onlar üstün geldiler.

CUMA SÛRESİ

[İniş sırası: 110, Medeni, 11 ayet.
Adını 9. ayette geçen "el-cum'a/toplanmak" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Göklerde ve yerde bulunanların tamamı, Melik[1], Kuddûs[2], Mutlak Üstün Olan, En İyi Hüküm Veren Allah'ı tesbih[3] etmektedir.

1- *Evrenin sahibi, egemeni, yöneticisi.* ***2-*** *Tertemiz, her türlü eksiklikten uzak, saygın, kusursuz. Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yüceltmek. Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak.*

2. Ümmilere[1], kendilerinden olan; O'nun ayetlerini okuyan, onları arındıran, onlara Kitap'ı ve Hikmet'i[2] öğreten bir rasul görevlendiren O'dur. Onlar, bundan önce apaçık bir sapkınlık içindeydiler.

1- *Ana kentlilere (Mekkelilere) veya daha önce kendilerine kitap gönderilmemiş olan topluluklara.* ***2-*** *Bu terkipteki kitap sözcüğü, Kur'an'ın Allah tarafından ileri sürülen, kanıtlayıcı, yol gösterici, aydınlatıcı bilgi olmasını ifade etmektedir. Hikmet sözcüğü Kur'an'dan başka bir şey değildir; Kur'an'ın niteliklerinden biridir. Tıpkı Kur'an ve Zikir, Kur'an ve Furkan terkipleri gibi. Bu sözcük, Kur'an'ın önemli bir özelliğini, yönünü vurgulayan bir nitelemedir. Hikmet, Kur'an'ın baskı, zulüm ve fesadı engellemek için konulmuş kanun, kural ve ilkeleri demektir.*

3. Onlardan, henüz kendilerine katılmamış olan diğerlerine de.[1] O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Rasul olarak gönderdi.

4. İşte bu, Allah'ın dilediği[1] kimselere verdiği lütfudur. Allah, büyük lütuf sahibidir.

***1-** Uygun gördüğü.*

5. Tevrat'a uymakla yükümlü kılınıp da, yükümlülüğünü yerine getirmeyen kimselerin durumu, ciltlerle kitap taşıyan eşeklerin durumu gibidir. Allah'ın ayetlerini yalanlayan toplumun düştüğü durum ne kötüdür. Allah, zalim[1] toplumu doğru yola iletmez.

***1-** Vahyin hükümlerine uymayarak; kendilerine zarar verenleri, kendilerine kötülük yapanları.*

6. De ki: "Ey Yahudiler! Eğer diğer insanların değil de yalnızca kendinizin Allah'ın velileri[1] olduğunuza inanıyorsanız ve bu iddianızda samimi iseniz, haydi hemen ölümü isteyin.[2]"

***1-** Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş **2-** Ölümü isteyin de velinize bir an önce kavuşmuş olun.*

7. Yaptıkları şeyler nedeniyle, hiçbir zaman ölümü temenni etmezler. Allah, haksızlık edenleri[1] en iyi bilendir.

***1-** Vahyin hükümlerine uymayarak; kendilerine zarar verenleri, kendilerine kötülük yapanları.*

8. De ki: Kendisinden kaçtığınız ölüm, kesinlikle karşınıza çıkacaktır. Sonra, görünmeyen ve görünen her şeyi bilene döndürüleceksiniz. O, size yaptıklarınızı haber verecektir.

9. Ey iman edenler! Toplantı günü salat[1] için seslenildiği zaman, alışverişi[2] bırakıp, hemen Allah'ın öğüdüne koşun. Eğer bilirseniz, bu, sizin için daha hayırlıdır.

1- *Namaz için. Ayette yer alan "salat"tan kasıt, namazdır. Adına Cuma namazı denilen bu namaz, diğer namazlardan "önem", "amaç" ve "içerik" olarak farklıdır. Bu namaz: Şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelmek, dayanışma ve yardımlaşmayı gerçekleştirmek; bilgilenmeyi, bilinçlenmeyi, haftalık gündemi paylaşmayı amaçlayan bir namazdır. Kur'an'ın, Bakara Suresi 238. ayette "es-salâtu'l-vustâ" yani en hayırlı, en yararlı namaz dediği bu namaz, haftada bir kez tekrarlanan, sosyal ve siyasal dayanışmayı gerçekleştirmek için toplumu bir araya getiren bir namazdır.* ***2-*** *Tüm işlerinizi.*

10. Salatı kaza[1] ettikten sonra, hemen yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfundan nasibinizi arayın. Allah'ın öğütlerini hiç unutmayın. Umulur ki, böylece kurtuluşa erersiniz.

1- *Namazı kıldıktan sonra.*

11. Bir kısım insanlar, ticaret ve eğlence görünce, seni bırakarak ona yönelip gittiler. De ki: "Allah'ın katında olanlar, eğlenceden ve ticaretten daha hayırlıdır ve Allah, rızık verenlerin en hayırlısıdır."

MÜNAFİKUN SÛRESİ

[İniş sırası: 104, Medeni, 11 ayet.
Adını 1. ayette geçen "münafikun/münafık(iki yüzlü)" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Münafıklar sana geldiklerinde: "Biz, tanıklık ederiz ki, kuşkusuz sen, Allah'ın rasul'üsün." dediler. Elbette ki Allah, senin, Kendisinin Rasul'ü olduğunu biliyor. Fakat Allah tanıktır ki, münafıklar, kesinlikle yalancıdırlar.

2. Onlar, yeminlerini kalkan yapıyorlar.[1] Böylece insanları, Allah'ın yolundan saptırıyorlar. Kuşkusuz, yaptıkları şey çok kötüdür.

1- *Yalanlarını ve sahtekârlıklarını yeminleri ile gizliyorlar.*

3. İman ettiklerini söyleseler de davranışlarıyla içlerindeki küfrü ortaya koyuyorlar. Bu nedenle, onların kalpleri mühürlenmiştir. Artık onlar, gerçeği kavrayamazlar.

4. Onlara baktığında, dış görünüşleri itibariyle, seni hayran bırakırlar. Konuştuklarında, sözlerine itibar edersin. Aslında, elbise giydirilmiş kütükler gibidirler. Her koşuşturmayı kendi aleyhlerine sanırlar. Onlar, düşmandırlar, onlara karşı dikkatli ol. Allah, onların canlarını alsın! Nasıl da döndürülüyorlar!

5. Ve onlara, "Gelin, Allah'ın Rasul'ü sizin için bağışlanma dilesin." dendiği zaman; tersleyerek, büyüklük taslayıp, çekip gittiklerini görürsün.

6. Zaten onlar için bağışlanma dilesen de dilemesen de fark etmez. Allah, onları asla bağışlamayacaktır. Çünkü Allah, böyle fasıklar[1] topluluğunu asla doğru yola iletmez.

1- *Rasul'ün çağrısına karşı büyüklük taslayarak, çekip giden, günah işlemeyi kanıksamış olan.*

7. Onlar, Allah'ın Rasul'ünün yanında bulunanlara, "Yardım etmeyin ki, dağılıp gitsinler." diyenlerdir. Oysa göklerin ve yeryüzünün bütün hazineleri Allah'ındır. Ancak, münafıklar, bu gerçeği kavrayamıyorlar.

8. "Eğer Medine'ye dönecek olursak, mutlaka daha güçlü olan, güçsüz olanı, oradan sürüp çıkarır." diyorlar. Oysa güç, üstünlük ve onur; Allah'ın, O'nun Rasul'ünün ve inananlarındır. Fakat münafıklar bu gerçeği bilmiyorlar.

9. Ey iman edenler! Mallarınız ve çocuklarınız, sizi, Allah'ın öğütlerini dinlemekten alıkoymasın. Kimler bunu yaparsa, bilsinler ki asıl kaybedenler onlardır.

10. Herhangi birinize ölüm gelip çatıp da, Rabb'im! Ölümümü yakın bir zamana kadar ertelesen de böylece ben de sadaka versem ve iyilerden olsam." demezden önce, size rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda karşılıksız yardımda bulunun.

11. Allah, süresinin sonu gelmiş hiç kimseyi asla ertelemez. Allah, yaptığınız her şeyden haberdardır.

TEĞABUN SÛRESİ

[İniş sırası: 108, Medeni, 18 ayet.
Adını 9. ayette geçen “teğabun/birbirini aldatma” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Göklerde ve yeryüzünde olan her şey Allah’ı tesbih[1] eder. Mülk[2] yalnızca O’nundur. Hamd[3] O’nadır. O’nun gücü her şeye yeter.

__1-__ Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yüceltmek. Allah’ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah’ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak. __2-__ Mülk: Mutlak egemenlik. __3-__ Yüceltme, övgü.

2. Sizi yaratan O’dur. Böyleyken; iman edeniniz var, kâfir olanınız var. Allah, yaptıklarınızı görmektedir.

3. Gökleri ve yeri hakk ile yarattı. Size, en iyi biçimle biçim verdi. Ve dönüş yalnızca O’nadır.

4. Göklerde ve yerde olanları bilir. Gizlediklerinizi de açığa vurduğunuzu da bilir. Allah, göğüslerin özünü en iyi bilendir.

5. Daha önce gerçeği yalanlayan nankörlerin, yaptıkları şeylerin bedelini nasıl ödediklerinin haberi size gelmedi mi? Onlar için acı bir azap vardır.

6. İşte bu, rasulleri kendilerine açık kanıt içeren bilgilerle geldiklerinde: “Bir insan mı bizi doğru yola iletecek?” diyerek, gerçeği yalanlayan nankörler olmalarından dolayıdır. Allah’ın onların inanmalarına ihtiyacı yoktur. Allah, Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan’dır, Övgüye Değer Yegâne Varlık’tır.

7. Gerçeği yalanlayan nankörler, kesinlikle tekrar diriltilmeyeceklerini iddia ettiler. De ki: “Rabb’ime ant olsun ki kesinlikle diriltileceksiniz. Sonra yaptıklarınızın tamamı size haber verilecektir. Ve bu, Allah için çok kolaydır.

8. O halde, Allah’a, Rasul’üne ve indirdiğimiz nura[1] inanın. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.

1- *Işığa. Yolunuzu aydınlatan vahye.*

9. Toplanma günü için sizi bir araya toplayacağı gün, işte o gün aldanma[1] günüdür. Kim Allah’a inanır ve iyilik yaparsa, Allah onun kötülüklerini örter ve onu içinde kesintisiz olarak, sürekli kalacağı, içinden nehirler akan Cennetlere koyar. İşte bu, büyük kurtuluştur.

1- *Kimin aldandığının, kimin zarar ettiğinin ortaya çıktığı gündür.*

10. Kâfir olan ve ayetlerimizi yalanlayanlar; işte onlar, ateş halkıdırlar ve orada sürekli kalacak olanlardır. O, ne kötü bir varış yeridir.

11. Allah’ın bilgisi dışında hiçbir musibet isabet etmez. Kim Allah’a iman ederse, Allah, onun kalbini doğruya yöneltir. Allah, Her Şeyi En İyi Bilen’dir.

12. Allah’a itaat edin, Rasul’e itaat edin. Eğer yüz çevirirseniz, bilin ki Rasul’ümüze düşen yalnızca açıkça tebliğ etmektir.[1]

1- *Çağrıda bulunmaktır.*

13. Allah! Kendisinden başka ilah olmayandır. İman edenler, yalnızca Allah'a tevekkül[1] etsinler.

1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

14. Ey iman edenler: Doğrusu, eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşmanlık edenler olabilir. Onlara karşı dikkatli olun. Eğer affeder, kusurlarını görmezden gelirseniz ve bağışlarsanız, bilin ki kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

15. Mallarınız ve çocuklarınız yalnızca bir fitnedir.[1] Büyük ödül, Allah'ın yanındadır.

***1-** Fitne; altın, gümüş gibi değerli maddelerin kendileriyle kaynaşmış olan değersiz maddelerinden ayrıştırılması, yani saflaştırılması amacı ile yüksek ateşte eritilmesi" işlemidir.' Fitne sözcüğü, kişinin samimiyetinin, iç yüzünün ortaya çıkması için; savaş, baskı, zulüm, zenginlik, yoksulluk, hastalık, ölüm, ün, mevki, mal, mülk gibi konularda tabi tutulduğu samimiyet sınavıdır.*

16. Gücünüz yettiğince Allah karşı takva[1] sahibi olun. Dinleyin ve itaat edin. Kendi iyiliğiniz için karşılıksız yardımda bulunun. Kim benliğinin cimriliğinden korunursa, işte onlar; onlar kurtuluşa erenlerdir.

***1-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

17. Eğer Allah'a güzel bir ödünç verirseniz[1], onu size kat kat fazlasıyla geri öder ve sizi bağışlar. Allah; Çok Şükreden'dir[2], Çok Hoş Görülü'dür.

***1-** Malınızı Allah yolunda harcarsanız, ihtiyaç sahiplerine karşılıksız yardım ederseniz. **2-** Fazlasıyla karşılık verendir.*

18. Görünmeyen ve görünen her şeyi bilendir. Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

TALAK SÛRESİ

[İniş sırası: 99, Medeni, 12 ayet.
Adını 1. ve 7. ayetlerdeki talak/boşanma konusundan almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ey Nebi! Kadınları boşayacağınız zaman, iddet[1] sürelerini gözeterek boşayın ve iddetlerini sayın. Rabb'iniz Allah'a karşı takva sahibi olun. Açıkça fahşa[2] yapmadıkça onları evlerinden çıkarmayın; onlar da çıkmasınlar. Bunlar, Allah'ın sınırlarıdır. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa, kesinlikle kendisine haksızlık etmiş olur. Bilemezsin, olur ki Allah bundan sonra yeni bir durum ortaya çıkarıverir.

1- *Evliliği sonra eren kadının yeniden evlenebilmesi için beklemesi gereken süre. Bu süre üç adet ve üç temizlik süresidir. Bu da üç ay demektir.* ***2-*** *Her türlü aşırılık. Edepsizlik, hayâsızlık.*

2. Bekleme süreleri tamamlandığında onları ma'rufa[1] uygun olarak tutun veya ma'rufa uygun olarak onlardan ayrılın. Ve sizden adalet sahibi iki kişi tanık olsun. Tanıklığı, Allah için sağlam yapın. İşte Allah'a ve Ahiret Günü'ne inananlara verilen öğüt budur. Kim Allah için takva sahibi olursa, Allah, ona bir çıkış yolu nasip eder.

1- *Örfe uygun olan: Meşru toplumsal değer yargılarına göre uygun olan şekilde.*

3. Ve Allah, ona ummadığı yerden rızık verir. Kim Allah'a tevekkül[1] ederse, O, ona yeter. Kuşkusuz Allah, buyruğunu yerine getirir. Allah, her şey için bir ölçü belirlemiştir.

1- *Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

4. Kadınlarınızdan adet görmekten kesilenler ve adet görmeyenlerden[1]; kuşku duyarsanız, o zaman onların bekleme süreleri üç aydır. Hamile kadınların iddet süresi ise doğum yapıncaya kadardır. Kim Allah için takva[2] sahibi olursa, Allah ona işinde kolaylık sağlar.

1- *Çoğu çeviride, "adet görmeyenler" ifadesine, "henüz" sözcüğü de ilave edilerek; "henüz adet görmeyenler/ olmayanlar", diğer bir ifade ile "çocuk oldukları için ay hali olmayanlar" şeklinde anlam verilmektedir. Oysaki bu ifadenin çocuk yaşta evlilikle bir ilgisi yoktur. Adet görmeyenler ifadesiyle; biyolojik olarak, "ay hali" olamayanlar; ay hali olamama durumu kast edilmektedir. Zira kimi bayanlar ya hiç ay hali olmamakta, ya düzensiz(uzun aralıklarla) veya yaşlarının ilerlemiş dönemlerde olabilmektedirler.* ***2-*** *Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

5. İşte bu, Allah'ın size indirdiği buyruğudur. Kim Allah için takva sahibi olursa, onun kötülüklerini örter ve ona yüce, üstün bir ödül verir.

6. Oturduğunuz yerin bir bölümünde gücünüz yettiğince onları oturtun. Onları sıkıntıya sokmak için, onlara zarar verecek bir şey yapmayın. Eğer hamile iseler, doğum yapıncaya kadar onlara karşılıksız yardımda bulunun. Sonra emzirirlerse ücretlerini verin. Aranızda konuşarak ma'ruf[1] bir şekilde anlaşın. Eğer bir zorlukla karşılaşırsanız o zaman emzirme işini başkasına yaptırın.

1- *Örfe uygun; meşru toplumsal değer yargılarına göre; uygun olan şekilde, iyilikle, güzellikle.*

7. Varlık sahibi olanlar, varlıklarına göre karşılıksız yardım etsinler. Durumu müsait olmayan da Allah ne verdiyse ondan versin. Allah, bir kimseyi, kendisine verdiğinden fazlasıyla sorumlu tutmaz. Allah, zorluğun ardından bir kolaylık verecektir.

8. Nice kasaba halkı, Rabb'lerinin buyruğuna ve O'nun Rasullerine başkaldırdılar da Biz de onları şiddetli bir hesaba çektik ve onları korkunç bir azapla cezalandırdık.

9. Böylece işlerinin vebalini tattılar. İşlerinin sonu hüsran oldu.

10. Allah, onlara şiddetli bir azap hazırladı. Ey iman eden sağlıklı düşünen akıl sahipleri, Allah için takva sahibi olun. Allah, size zikri[1] indirmiştir.

***1-** Öğüdü, Kur'an'ı.*

11. İman eden ve sâlihâtı[1] yapan kimseleri, karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için, Allah'ın apaçık olan ayetlerini size okuyan bir Rasul gönderdi. Kim, Allah'a iman eder ve sâlih[2] olanı yaparsa, Allah onu, içinden ırmaklar akan ve içinde kesintisiz olarak sürekli kalacakları Cennetlere koyar. Allah, onu en iyi şekilde rızıklandıracaktır.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek. **2-** Arı, saf, iyi, erdemli, dürüst.*

12. Allah, yedi göğü ve benzer şekilde yeryüzünü yaratandır. Allah'ın her şeye gücünün yettiğini, Allah'ın bilgisinin her şeyi kuşattığını bilesiniz diye, buyruğu onlar arasında iner durur.[1]

***1-** Allah'ın buyruğu yer ile gök üzerinde ortaya çıkmaktadır. (Tecelli etmektedir.) Onun yasaları, bütün varlıklar üzerinde egemenliğini sürdürmektedir.*

TAHRİM SÛRESİ

[İniş sırası: 107, Medeni, 12 ayet.
Adını 1. ayetteki "tuharrimu/haram kılmak" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ey nebi! Eşlerinin hoşnutluğunu gözeterek, Allah'ın helal kıldığı şeyi niçin kendine haram kılıyorsun?[1] Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

__1-__ Helal ve haram kılma yetkisi yalnızca Allah'a aittir. Nebi de olsa, hiç kimse helal ve haram kılma yetkisine sahip değildir.

2. Allah, yeminlerinizi, kefaretini ödeyerek çözmeyi size farz[1] kılmıştır. Allah, sizin mevlanızdır.[2] O; Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

__1-__ Meşru. __2-__ Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren. Mevla yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şirktir. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır.

3. Hani Nebi, eşlerinden birine aralarında kalmak üzere bir şey söylemişti. Fakat o eşi, söylenen şeyi başkasına söyleyince, Allah Nebi'ye bunu izhar[1] etti. Nebi de bir kısmını açıklamış ve bazısından vazgeçmişti. Eşine, bundan haberdar olduğunu söyleyince, eşi: "Bunu sana kim haber verdi?" deyince, Nebi: "Bana, Her Şeyi Bilen, Her Şeyden Haberdar Olan bildirdi." demişti.

__1-__ Görünür kılma, ortaya çıkarma.

4. Siz ikiniz Allah'a tövbe etmelisiniz. Çünkü ikinizin de kalbi yanlış düşüncelere yöneldi. Eğer ona karşı dayanışmaya girerseniz hiç kuşkusuz Allah ona mevladır.[1] Cibril[2] ve iman edenlerin salihleri[3] ve bunlardan başka melekler de onun yanındadırlar.

1- *Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren.* ***2-*** *Kur'an. Cibril: "Düzeltici ve düzenleyici olan vahiy" demektir. Cebr sözcüğü, "onarmak, ıslah etmek, kırılmış, bozulmuş şeyleri onarıp tekrar işe yarar hale getirmek" demektir. "Cibril, cebr ve îl sözcüklerinden oluşmuş bir isim tamlamasıdır." Îl sözcüğü, eski Arapça'da Allah demektir. Cebr ise, Allah'ın gücü, onarma, düzenleme, düzeltme demektir. Bu iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan isim tamlaması, "Allah'ın düzeltici, düzenleyici olan vahyi" anlamına gelmektedir. Bu sözcüğün tamlama hali olan Cebraîl ise "Allah'ın onarımı" yani "vahyin kişileri ve toplumları onarması" demektir. Özet olarak Cebraîl (Cibril) Allah'ın vahyidir. (59 Haşr, 23)* ***3-*** *İyiler, iyileştirici olanlar, düzeltici olanlar.*

5. Eğer o sizi boşarsa, Rabb'inin ona sizden daha hayırlı olan; Allah'a teslim olan, inanan, saygıda kusur etmeyen, tövbe eden, kulluk eden, ahlakını koruyan dul ve bakire eşler vermesi umulur.

6. Ey iman edenler! Kendinizi ve yakınlarınızı, yakıtı taşlar ve insanlar olan ateşten koruyun. Onun üzerinde, Allah'ın emrettiği şeylerde asla O'na karşı gelmeyen çok güçlü ve acımasız melekler[1] vardır.

1- *Güçler.*

7. Ey gerçeği yalanlayan nankörler! Bugün özür dilemeyin. Siz, yalnızca yaptıklarınızın karşılığını görmektesiniz.

8. Ey iman edenler! Öğüt veren bir tövbe ile Allah'a tövbe edin. Umulur ki Rabb'iniz, kötülüklerinizi örter ve sizi altından nehirler akan Cennetlere koyar. O gün Allah, nebileri ve onlarla beraber olanları asla üzmeyecektir. Onların ışıkları önlerini ve yanlarını aydınlatır. "Rabb'imiz, bizim ışığımızı tamamla ve bizi bağışla. Kuşkusuz Sen, Her Şeye Güç Yetiren'sin." derler.

9. Ey Nebi! Gerçeği yalanlayan nankörlere ve münafıklara karşı mücadele et. Ve onlara sert davran. Onların barınacağı yer Cehennem'dir. O ne kötü dönüş yeridir.

10. Allah, gerçeği yalanlayan nankörlere, Nuh'un ve Lut'un hanımlarını örnek verdi. İkisi de iyi kullarımızdan iki kulumuzla evliydiler. Fakat onlara hainlik ettiler. Bu yüzden Allah'tan gelen şeye karşı, kocalarının onlara bir faydası olmadı. Onlara: "İkiniz de girenlerle birlikte ateşe girin." denildi.

11. Allah, inanan kimselere, Firavun'un hanımını örnek verdi. Hani o, "Rabb'im! Katında, benim için Cennet'te bir ev yap. Beni Firavun ve yaptıklarından kurtar. Ve zalimler topluluğundan beni kurtar." demişti.

12. İmran kızı Meryem; o çok iffetliydi. Ona ruhumuzdan üfledik.[1] O, Rabb'inin kelimelerini[2] ve kitaplarını[3] tasdik etti ve gönülden saygı gösterenlerden oldu.

***1-** Ruh üflenmesi, mecazi(değişmeceli) bir anlatımdır. Allah'ın gönderdiği vahiyle insana yol göstermesi, verdiği bilgi ile adeta ona hayat vermesi, onu en doğru şekilde yaşamaya yönlendirmesi anlamına gelmektedir. Ruh; diriltici, hayat verici, yol gösterici bilgiyi, üflemek de o bilgiden çok az bir miktarın aktarılmasını ifade etmektedir. **2-** Takdir edilmiş hüküm. "Allah'ın kelimeleri" deyimi burada , "Allah'ın sözleri" anlamını değil, Allah'ın "ol emri" ile yarattığı şeyleri ve yaratma gücünü ifade etmektedir. Allah'ın sonsuz ilimi ve gücü vurgulanmaktadır. **3-** Yasalarını, hükümlerini.*

28. Bölümün Sonu

MÜLK SÛRESİ

[İniş sırası: 77, Mekki, 30 Ayet.
Adını 1. ayette yer alan "el-Mülk/egemenlik" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Mutlak egemenliği elinde bulunduran Allah, ne kutludur! O, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

2. Hanginizin daha iyi iş yapacağını sınamak için ölümü[1] ve hayatı yaratan O'dur. O, Mutlak Üstün Olan'dır, Çok Bağışlayıcı'dır.

1- *Ölümden kasıt, yaşanılan hayattan sonraki ölüm değil, yaratılmadan önceki durumdur. Yokken var etmeyi ifade etmektedir.*

3. Gökleri yedi tabaka[1] halinde yaratan O'dur. Rahman'ın yaratmasında bir düzensizlik göremezsin. Bak bakalım, işleyiş yasalarında bir uygunsuzluk görebilecek misin?

1- *"Yedi tabaka/yedi gök" deyimi, sayısal bir değer değil, birçok ayette de geçtiği üzere, "çokluk" ifade eden bir husustur.*

4. Sonra, tekrar tekrar bir daha bak! Gözlerin, bitkin ve aradığını bulamamış bir halde sana geri döner.

5. Ant olsun ki Biz, yakın gökyüzünü kandillerle süsledik. Onları, şeytanlar[1] için asılsız şeyler söyleme malzemesi yaptık. Onlar için ateşin azabını hazırladık.

1- *Aldatıcılardan olan kâhinler, falcılar; yıldızları kullanarak uydurdukları yalanlarla insanları aldatmaktadırlar.*

6. Gerçeği yalanlayan nankörler için Cehennem azabı vardır. Ve o, ne kötü varış yeridir.

7. Oraya atıldıklarında, onun kaynayan korkunç sesini duyarlar.

8. Neredeyse öfkesinden çatlayacak gibi olur. Oraya her grup atıldığında, onun bekçileri onlara: "Size uyarıcı gelmedi mi?" diye sorar.

9. Onlar, "Evet, bize uyarıcı geldi, fakat biz onu yalanladık. Allah, hiçbir şey indirmemiştir, siz büyük bir sapkınlık içindesiniz." dedik.

10. "Eğer dinlemiş veya düşünmüş olsaydık, şimdi alevli ateşin halkı içinde olmazdık." dediler.

11. Böylece suçlarını itiraf ettiler. Rahmetten uzak olsun Cehennemlikler.

12. Rabb'lerine gizlide[1] içtenlikle saygı duyanlara ise bağışlanma ve büyük ödül vardır.

***1-** Kimsenin olmadığı, görmediği ve bilmediği durumlarda.*

13. Sözünüzü gizleseniz de açığa vursanız da fark etmez; O, göğüslerde olanı En İyi Bilen'dir.

14. Yaratan, yarattığını bilmez mi? O, Bütün Ayrıntıları Bilen'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.

15. Yeryüzünü size boyun eğdiren O'dur. Artık onun üzerinde dilediğinizce dolaşın ve O'nun rızkından yiyin. Sonunda dönüş O'nadır.

16. Gökte Olan'ın,[1] sizi yerin dibine batırmasından emin mi oldunuz? Bir de bakmışsınız yer sarsılıyor!

***1-** Mekândan münezzeh olan Allah'ın, gökte olması mekânsal değil, mecazdır.(Benzetmedir.) Yani en yüksek, en yüce makamda bulunan, yüceler yücesi demektir.*

17. Ya da gökte Olan'ın üzerinize taş yağdırmayacağından emin misiniz? O halde, uyarımın nasıl olduğunu yakında bileceksiniz.

18. Ant olsun ki, onlardan öncekiler de yalanladılar. İnkarım[1] nasılmış gördüler.

***1-** Yok saymam, cezalandırmam.*

19. Gökyüzünde sıra sıra süzülerek, kanat çırparak uçanları görmüyorlar mı? Onları havada Rahman'dan başkası tutmuyor. Kuşkusuz O, Her Şeyi Gören'dir.

20. Yoksa Rahman'dan başka, size yardım edecek[1] ordunuz mu var? Gerçeği yalanlayan nankörler yalnızca bir aldanış içindedirler.

1- Rahman'a karşı sizi koruyabilecek.

21. Veya O, rızkınızı kesse, size kim rızık verebilir? Bilakis, onlar haddi aşmada ve nefrette ısrar ettiler.

22. O halde, yüzüstü sürünerek giden mi, yoksa dosdoğru yolda düzgün yürüyen mi hedefine varır?

23. De ki: "Sizi biçimlendiren; size işitme, görme ve idrak etme gücü veren O'dur. Ne kadar az şükrediyorsunuz?[1]

***1-** Sahip olduğunuz nimetlerin karşılığını ne kadar az veriyorsunuz! Şükür, karşılık vermek demektir. Allah'a şükretmek demek; Allah'ın verdiği nimetlerin karşılığını vermek demektir.*

24. De ki: "Sizi, yeryüzünde çoğaltıp yayan O'dur. Ve O'na toplanıp götürüleceksiniz."

25. "Eğer doğru söylüyorsanız, yaptığınız bu uyarı ne zaman gerçekleşecek?" diyorlar.

26. De ki: "Bunu yalnızca Allah bilmektedir. Ben, sadece apaçık bir uyarıcıyım."

27. Onu yakından gördükleri zaman, gerçeği yalanlayan nankörlerin yüzleri kötüleşti. Onlara: "İşte bu, sizin isteyip durduğunuz şey!"[1] denildi.

***1-** "Ne zaman olacakmış, gelsin de görelim." diye alaya aldığınız gün.*

28. De ki: "Bakın, Allah beni ve benimle birlikte olanları ister yok eder, ister merhamet eder; peki, gerçeği yalanlayan nankörleri acıklı azaptan kim koruyacak?"

29. De ki: "O, rahmeti kesintisiz olandır. O'na iman ettik ve O'na tevekkül[1] ettik. Artık kimin apaçık bir sapkınlık içinde olduğunu yakında bileceksiniz."

***1-** Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.*

30. De ki: "Düşünzenize, şayet suyunuz yeraltına çekilse, size akarsuyu kim getirebilir?"

KALEM SÛRESİ

[İniş sırası: 2, Mekki, 52 ayet.
Adını 1. ayetteki "kalem" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Nun. Kaleme ve satır satır yazdıklarına ant olsun ki,

2. Rabb'inin nimeti[1] ile sen mecnun[2] değilsin.

__1-__ Rabb'inin sana verdiği akıl, zekâ, güzel ahlak vb. Nebilik görevi, vahiy. __2-__ Cinlenmiş, deli.

3. Senin için, kesintisiz bir ödül vardır.

4. Sen, kesinlikle çok büyük bir ahlak[1] üzerindesin.

__1-__ Dürüst, güvenilir bir kimsesin ve dosdoğru bir inanç üzerindesin.

5. Yakında göreceksin, onlar da görecekler!

6. Kimmiş meftun[1] olan.

__1-__ Baştan çıkan, yoldan çıkan, şaşkın.

7. Kuşkusuz Rabb'in, kimin Kendi yolundan saptığını çok iyi bilir; doğru yolda olanları da en iyi O bilir.

8. O halde yalanlayanlara boyun eğme.

9. Onlar, uzlaşmacı olmanı ve böylece de seninle uzlaşmayı isterler.

10. Hiç durmadan yemin eden[1] düzenbazlara boyun eğme.

1- Haklı ve doğru olan kimseler olduklarına dair.

11. Devamlı kusur arayıp laf taşıyan iftiracılara,

12. Sürekli iyi şeyleri engelleyip haddi aşan günahkârlara,

13. Zorba, asalak kimselere;

14. Mal ve oğulları[1] var diye.

1- “Mal ve oğul”, “çevre ve güç sahibi” anlamında bir deyimdir.

15. Ona ayetlerimiz okunduğu zaman: “Bunlar evvelkilerin masalları.” der.

16. Yakında hortumunun üzerine damga basacağız.[1]

1- Gücünü elinden alıp, burnunu sürteceğiz.

17. Gerçek şu ki, Biz onları sınava tabi tuttuk. Tıpkı, bahçelerinin ürünlerini sabah erkenden[1] toplayacaklarına dair sözleşen[2] bahçe sahiplerini sınava tabi tuttuğumuz gibi.

1- İhtiyaç sahiplerinin hakkını gözetmeksizin. 2- Allah’ın iradesini hesaba katmadan.

18. Bir istisna da yapmıyorlardı.[1]

1- Yapacakları işi kesin ve garantili görerek; Allah’ı hesaba katmadılar.

19. Fakat onlar daha uyanmadan, Rabb’in tarafından bir dolaşan onun üzerinde dolaştı.

20. Böylece, bahçeleri, üzerinde hiç ekin olmayan kara toprak gibi oldu.

21. Sabah olunca birbirlerine seslendiler.

22. Eğer, ürününüzü toplayacaksanız, tarlanıza sabah erkenden gidin!

23. Hemen, sessizce yola koyuldular.

24. “Sakın ha! Bugün aranıza hiçbir ihtiyaç sahibi girmesin.

25. İhtiyaç sahiplerini göz ardı ederek erkenden gittiler.

26. Fakat onu gördüklerinde: “Herhalde yanlış yere geldik!” dediler.

27. Hayır! Biz, mahrum bırakılanlarız.

28. En makul düşünenleri: “Ben, size tesbih[1] etmeliyiz dememiş miydim?” dedi.

1- Allah’ı hesaba katmalıyız. Tesbih, Allah’ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah’ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir.

29. Onlar: Rabb’imizi tesbih ederiz. Doğrusu bizler haksızlık edenlermişiz.” dediler.

30. Ardından birbirlerini suçlamaya başladılar.

31. “Yazıklar olsun bize! Biz, gerçekten azgınlık eden kimselermişiz.”

32. “Umarız ki, Rabb’imiz bize onun yerine daha hayırlısını verir. Ümitle Rabb’imize yöneliyoruz.”

33. İşte azap böyledir. Ahiret azabı ise elbette daha büyüktür. Keşke bilenlerden olsalardı.

34. Takva sahipleri için, Rabb’lerinin yanında, nimeti bol Cennetler vardır.

35. İşte böyle, hiç Allah’a teslim olanları, suçlularla bir tutar mıyız?

36. Size ne oluyor? Nasıl hüküm veriyorsunuz?[1]

1- Ey müşrikler! Hiçbir dayanağınız olmadığı halde, nasıl böyle inanabiliyorsunuz?

37. Yoksa bir kitabınız var da bu bilgileri oradan mı öğreniyorsunuz?

38. İçinde, “Beğendiğiniz şeyler sizindir.” yazan bir kitap.

39. Yoksa siz her ne hüküm verirseniz öyle olacak diye, Kıyamet Günü’ne kadar geçerli verilmiş bir sözümüz mü var?

40. Onlara sor bakalım: “Böyle bir şeye hangisi garanti verebilir?”

41. Yoksa ortakları mı var? Eğer doğru söylüyorlarsa ortaklarını getirsinler!

42. Gerçeklerin açığa çıktığı gün secde[1] etmeye çağrılacaklar, ancak buna güçleri yetmez.

***1-** Saygı gösterip, değerini takdir etme. Secde sözcüğü, yer aldığı ayetlerin tamamında bu anlama gelmekte olup, namazda yapılan secde ile bir ilgisi yoktur.*

43. O gün, gözlerini umutsuzca endişe bürüyecek, yüzlerini aşağılanmışlık duygusu kaplayacaktır. Oysaki onlar, fırsat varken secdeye davet olunmuşlardı.

44. O halde bu sözü[1] yalanlayanları Bana bırak. Onları bilmedikleri bir yerden yavaş yavaş yaklaştıracağız.

***1-** İlahi mesajı, Kıyamet Günü'nü.*

45. Onlara süre tanıyorum. Kuşkusuz, Benim planım çok sağlamdır.

46. Yoksa onlardan bir ücret istiyorsun da onlar ağır bir borca mı giriyorlar?

47. Veya gaybın bilgisine sahipler de oradan mı yazıyorlar?

48. Artık Rabb'inin hükmünü sabırla bekle. Balık sahibi[1] gibi olma. Hani o çok üzüntülü ve hüzünlü olarak seslenmişti.

***1-** Yunus Nebi.*

49. Eğer Rabb'inden yeniden bir nimet ulaşmasaydı, kınanmış olarak boş bir yere atılmış olacaktı.

50. Fakat Rabb'i onu seçti ve iyilerden yaptı.

51. Gerçeği yalanlayan nankörler, o öğüdü duydukları zaman, neredeyse gözleriyle seni devireceklerdi. "O bir delidir." diyorlardı.

52. Oysaki o, bütün insanlık için öğütten başka bir şey değildir.

HAKKA SÛRESİ

[İniş sırası: 78, Mekki, 52 ayet.
Adını 1. ayetteki “hakka/ gerçekleşmesi kesin olan” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Gerçekleşeceği kesin olan![1]

   1- *Kıyamet Günü.*

2. Nedir gerçekleşeceği kesin olan?
3. Gerçekleşeceği kesin olanın ne olduğunu, nereden bileceksin?
4. Semud ve Âd toplumları Karia’yı[1] yalanladılar.

   1- *Dehşete düşürecek sarsıcı olayı.*

5. Bu nedenle Semud halkı büyük bir yıkımla yok edildi.
6. Âd halkı ise kasıp kavuran, şiddetli bir fırtına ile yok edildi.
7. Onu, yedi gece ve sekiz gün; hiç ara vermeden üzerlerine musallat etti. Öyle ki, o halkı, orada kökünden sökülmüş hurma ağacı kütükleri gibi yere serilmiş görürsün.
8. Artık onlara ait bir kalıntı görebiliyor musun?
9. Firavun, ondan öncekiler ve kentleri alt üst olanlar, o hata ile geldiler.
10. Onlar, Rabb’lerinin Rasul’üne karşı geldiler. Bunun üzerine onları şiddetli bir yakalayışla yakaladı.

11. Suyun taştığı günde, sizi o akıp gidende Biz taşıdık.

12. Onu sizin için bir öğüt yapalım, duyan kulaklar onu duysun diye.

13. Artık Sur'a bir tek üfleyişle üflendiği zaman,

14. Yeryüzü ve dağlar kaldırılıp, bir tek çarpışla parçalandığı zaman,

15. İzin Günü[1] gerçekleşecek olan gerçekleşir.

***1-** Kıyamet Günü, hesap görme günü.*

16. Gök yarılır. İzin günü, o zayıftır artık.

17. O melek[1], onun çevresi üzerindedir. İzin günü Rabb'inin Arş'ını[2] yeni varlıklar[3] taşırlar.

***1-** Yaratıcının hizmetinde olan güç. **2-** Allah'ın Arş'ına; nesne, yer, zaman vb. türden soyut veya somut bir anlam vermek, Kur'an'ın Allah tanımına kesinlikle uygun değildir. Allah'ın her şeye egemen olduğunu ve benzeri konuları anlatmak için bizim kullandığımız dilin kullanılmış olması bizi yanıltmamalıdır. Bu tür sözcükleri, literal anlamları ile anlamak doğru değildir. Rabb'in arşı, Allah'ın evrene mutlak egemenliğini, yönetmesini ifade etmektedir. **3-** Ayette yer alan "semaniyete" sözcüğüne, sözcüğün literal anlamı olan sekiz anlamı verildiğinden; çevirilerde, sekiz sayısına ayrıca melek sözcüğü de ilave edilerek "sekiz melek" olarak anlam verilmektedir. Oysaki bu sözcüğün kök anlamı olan "semen", bedel demektir. Bedel ise bir şeyin kendisi ile değiştirildiği değer demektir. Dolayısı ile ayette; Rabb'in Arş'ını, yok edilen varlıkların yerine, yeni varlıkların taşıyacağı ifade edilmektedir. (Semen/bedel için bak, 2/Bakara Suresi, 41.)*

18. İzin Günü[1], arz olunacaksınız[2]. Gizli saklı hiçbir şeyiniz kalmaz.

***1-** Hesap verme günü. **2-** Hesap vermek üzere Allah'ın huzuruna çıkarılacaksınız.*

19. Kitabı sağından verilen[1] kimse: "Alın, kitabımı okuyun." der.

***1-** Kitabın sağdan verilmesi, Arapça'da bir deyimdir ve deyim olarak; "mutluluk, sağlamlık ve kurtuluşu" ifade etmektedir.*

20. Doğrusu ben, hesabımla karşılaşacağımı biliyordum.

21. Artık o, hoşnut olacağı bir hayat yaşayacak.

22. Mükemmel bir bahçede;

23. Olgunlaşmış meyveleri dallarından sarkmış bir haldedir.

24. Dünyada yapmış olduğunuz şeylerin karşılığı olarak, afiyetle yiyin ve için.

25. Kitabı solundan verilen[1] kimse ise: "Keşke bana kitabım verilmeseydi." de;

***1-** "Kitabın solundan verilmesi" Arapça'da bir deyimdir ve deyim olarak; "üzüntü, bozukluk ve sıkıntıyı" ifade etmektedir.*

26. "Hesabımın ne olduğunu hiç bilmeseydim." der.

27. "Keşke o[1] bitmiş olsaydı."

***1-** Ölümden sonra hayat olmamış olsaydı.*

28. "Malım-gücüm bana hiçbir yarar sağlamadı."

29. "Bütün saltanatım yok oldu."

30. "Onu tutun ve bağlayın."

31. "Sonra onu Cehennem'e atın."

32. "Sonra onu yetmiş arşın uzunluğunda bir zincire bağlayın."

33. O, yüce Allah'a inanmıyordu.[1]

***1-** Allah'ın tek ilah olduğuna, buyruklarına, öğütlerine ve uyarılarına. (Müşrikler, Allah'ın varlığına ve yaratıcılığına inanıyorlardı.)*

34. Miskininin yedirilmesini[1] teşvik etmiyordu.

***1-** Malında ve mülküne miskinin hakkı olan payı vermeyi istemiyordu.*

35. Artık bugün, onun burada hiçbir koruyucusu yoktur.

36. Ve irinden başka bir yiyecekleri yoktur.

37. Onu, hatalarında ısrar edenlerden başkası yemez.

38. Hayır! Gördüğünüz şeylere yemin ederim;

39. Ve görmediklerinize.

40. Kuşkusuz o, şerefli bir Rasul sözüdür.

41. O, bir şair sözü değildir. Amma da inançsızsınız!

42. O, bir kâhin sözü de değildir. Hiç öğüt dinlemiyorsunuz!

43. Âlemlerin Rabb'inden indirilmedir.

44. Eğer Bizim adımıza bazı sözler uydurmuş olsaydı;

45. Elbette onun bütün gücünü alırdık.

46. Sonra kesinlikle can damarını koparırdık.

47. Hiçbiriniz buna engel olamazdınız.

48. O, takva[1] sahipleri için bir öğüttür.

1- *Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

49. Biz, sizden onu yalanlayanları çok iyi biliyoruz.

50. O, gerçeği yalanlayan nankörler için derin bir pişmanlıktır.[1]

1- *Vakti zamanında yalanladıkları için.*

51. O, kesinlikle gerçektir.

52. O halde Yüce Rabb'inin ismini tesbih[1] et.

1- *Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, bütün mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranması ve Yaratıcının tüm nitelikleri ile tanınması ve tanıtılması etkinliğidir. Allah'ı tesbih etmek; O'nu şirk içeren her türlü düşünce ve inançtan arındırarak, Kendisine özgü nitelikleri ile yüceltmek demektir.*

MEARİC SÛRESİ

[İniş sırası: 79, Mekki, 44 ayet.
Adını 3. ayetteki "mearic/ merdiven - yükseliş zamanları"
sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. İsteyen, gerçekleşecek olan azabı istedi.

2. Gerçeği yalanlayan nankörler için engellenemez olan azabı.

3. Mearic[1] sahibi Allah tarafından.

1- *Yükselme zamanları. Yücelikler. Yükseliş yolları.*

4. Melekler ve ruh, O'na yükselirler.[1] Azabın[2] bir günü elli bin yıl[2] gibi uzun sürecek.

1- *O'nun sahip olduğu yüceliklere.* ***2-*** *Müşriklerin alay konusu ettikleri azabın bir günü, hiç bitmeyecekmiş gibi uzun sürecek. Kur'an'da bu tür sayılar, rakamsal değerleri değil, çokluk ifade etmektedirler. (97/Kadr, 1-5; 32/Secde, 5; 11/Hud,123; 22/Hac, 47.)*

5. O halde, güzel bir sabır ile sabret.

6. Onlar onu[1] uzak olarak görüyorlar.

1- *Kıyameti.*

7. Biz, onu yakın görüyoruz.

8. O gün gökyüzü erimiş bir maden gibi olur.

9. Ve dağlar renkli yün gibi olur.

10. Ve hiçbir yakın dost, başka bir yakın dostu sormaz.

11. Onlar, birbirleriyle yüzleşecekler. Mücrim[1] olan, İzin Günü'nün[2] azabından kurtulmak için mümkün olsa oğullarını fidye olarak verebilmeyi ister;

1- *"Suçlu" demek olan bu sözcük, "basit suçlu" anlamında değil; "gerçeği yalanlayan nankör, müşrik, sapkın" anlamına gelmektedir.*
2- *Hesap görme günü.*

12. Eşini ve kardeşini,

13. Kendisini barındıran soyunu-sopunu;

14. Yeryüzünde kimi varsa tamamını verip kurtulmak ister.

15. Hayır! Hayır! O alev alev yanan ateştir;

16. Derileri kavurup soyan;

17. Haktan yüz çevirip, arkasını dönen kimseyi kendisine çağıran;

18. Mal, mülk edinip, onu biriktireni.

19. İnsan açgözlü, bencil yaratıldı.[1]

1- *Musallin olanlar hariç. (Bak: Bu surenin 22. ayeti)*

20. Başına kötü bir şey geldiğinde hemen sızlanmaya başlar.[1]

1- *Sabretmesini bilmez.*

21. Mal-mülk sahibi olunca da ondan kimseyi yararlandırmaz.

22. Ancak "musallin"[1] olanlar hariç.

1- *Çoğunlukla çevirilerde; "musalline" sözcüğüne, "namaz kılanlar" olarak anlam verilmekte ve bu ayetin çevirisi "Namaz kılanlar hariç" şeklinde yapılmaktadır. Oysaki salat sözcüğü kök anlamı ve yer aldığı ayetlerdeki bağlamı itibariyle, yalnızca namaz kılmak anlamına gelmemekte; Allah'ın davasını yüceltmek için bütün gücünü seferber etmek, şirk koşmaksızın kulluk ve ibadet yapmak, destek olmak, din ve dindarlık, yaradılış amacına uygun hareket etmek, dua, ibadet vb. anlamları da bulunmaktadır. Bu ayette de "musallin/salat eden" sözcüğü; "ibadete lâyık yegâne ilah olarak yalnızca Allah'a inanan; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle yapan" anlamına gelmektedir. Dolayısıyla ayetin doğru çevirisi şu şekilde olmalıdır: Allah'a şirk koşmaksızın iman edip, kulluk yapanlar, Allah'ın dinine destek olanlar hariç.*

23. Onlar, salatlarında[1] devamlıdırlar.

1- *Allah'ın davasını yüceltmek için bütün güçlerini kullanmada, şirk koşmaksızın kulluk ve ibadet yapmada, destek olmada.*

24. Onlar, mallarında belirli bir pay ayıranlardır;[1]

1- *Mallarında, ihtiyaç sahiplerinin de payları bulunduğunun bilincinde olanlardır.*

25. İsteyenler ve yoksun olanlar için.

26. Onlar, din gününü[1] tasdik ederler.

1- Ceza günü, hesap verme günü.

27. Onlar, Rabb'lerinin azabından çekinirler.

28. Rabb'lerinin azabından kimse emin olamaz.

29. Onlar, ırzlarını korurlar.

30. Ancak eşleri veya sağ ellerinin sahip olduğu[1] hariç. Bundan dolayı kınanmazlar.

***1-** Ma meleket eymanu: "Sağ elinin sahip olduğu", "antlaşma yoluyla sahip olunan" anlamında bir deyimdir. El, "güç" demektir. Bu deyim; "güç yolu ile üzerinde tasarruf etme hakkına sahip olduğunuz" anlamına gelmektedir. Diğer bir anlatımla; antlaşma yoluyla sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmakla yükümlü olunanlar, meşru şekilde sahip olunanlar, üzerlerinde hak sahibi olunanlar gibi anlamlara gelmektedir. Bu deyimle, esas olarak kast edilen şey, bakımları ve sorumlulukları üstlenilerek sahip olunan savaş esirleri ve o günün cahiliye döneminin bakayası/kalıntısı olarak kalan cariyeler ile ancak nikâh yapılarak birlikte olunabileceğidir. Kur'an; kim olursa olsun, nikâh yapmaksızın ilişkiye girmeyi zina olarak tanımlamaktadır. Diğer bir ifade ile "nikâhsız her birliktelik " zinadır. "Ellerinin sahip olduğu" veya "antlaşma yoluyla sahip olunan" deyimi ile ifade edilen şey, elinde nikâh sözleşmesini bulundurmak, nikâh sözleşmesine sahip olmak demektir. Bu deyimle vurgusu yapılan husus, ilişkide nikâhın şart görülmesidir. Dikkat edilirse birlikte olunması uygun görülen kimse "hem eşi hem de sağ elinin sahip olduğu kimse" değil; öncelikle nikâhlı eşi şayet o yoksa sağ elinin sahip olduğu nikâhlısı. Lakin ikisi ile aynı anda değil; ya eşi ya da "sağ elinin sahip olduğu kimse. Zira ayette eşiniz ve sağ elinizin sahip olduğu denmiyor "ve" edatı yerine "veya" edatı kullanılarak "ya eşiniz ya da Sağ elinin sahip olduğu" deniliyor. Toplumsal gerçekliğin verili kalıntısı olan kölelik ve cariyelik olgusu, İslam'ın kabul ettiği veya ön gördüğü bir durum değildir. İslam, kölelik ve cariyeliği; cariye ve köle edinme yollarını ortadan kaldırarak kesinlikle yasaklamıştır. Aslında mevcudun tasfiye edilmesi süreci olan uygulamaları ileri sürerek cariyelik ve kölelik kalıntısını İslam'a yamamak, İslam'a atılan en büyük iftira ve hakarettir. Saltanat ideolojisi erkek egemen sapıklığın bir tezahürüdür.*

31. Bunun ötesinde bir şey isteyenler, haddi aşanlardır.

32. Onlar, kendilerine verilen emanete ihanet etmez, sözlerini tutarlar.

33. Onlar, tanıklıklarını dosdoğru yerine getirirler.

34. Onlar, salatlarını[1] korurlar.

***1-** Allah'ın dinine ve nebiye destek olmayı, Allah'ın yolunda kararlılıkla yürümeyi sürdürürler. Salatın türetildiği es-sala, bir şeyi dik tutan şey demektir. Salat sözcüğü bu ayette, "destek olmak, esas duruşunu korumak" anlamına gelmektedir.*

35. İşte onlar, Cennetlerde ağırlanacak olanlardır.

36. Şimdi gerçeği yalanlayan nankörlere ne oluyor da sana doğru koşuşturuyorlar?

37. Her yönden, her yerden gruplar halinde.

38. Onların her biri Nimet Cennetine girdirileceğini mi umuyor?

39. Hayır, boşuna ummasınlar! Biz, onları bildikleri şeyden yarattık.

40. Hayır, öyle değil! Doğuların ve batıların Rabb'ine yemin ederim ki kesinlikle Bizim her şeye gücümüz yeter;

41. Onların yerine, kendilerinden daha hayırlısını getirmeye kesinlikle güç yetirenleriz. Bunu yapmamıza hiçbir güç engel olamaz.

42. Artık onları kendi hallerine bırak. Uyarıldıkları günleri gelip çatıncaya kadar gaflet içinde oyalanıp dursunlar.

43. O gün, onlar kabirlerinden fırlayıp çıkarlar. Sanki bir hedefe koşuyor gibi;

44. Gözlerinde korku, kendilerini zillet bürümüş halde. İşte bu, onların uyarıldıkları gündür.

NUH SÛRESİ

[İniş sırası: 71, Mekki, 28 ayet.
Adını surenin konusu olan “Nuh Nebi” kıssasından almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Biz Nuh’u halkına, kendilerine acı veren bir azap gelmezden önce onları uyarması için gönderdik.
2. “Ey halkım! Ben, sizin için apaçık bir uyarıcıyım.” dedi.
3. “Allah’a kulluk edin, O’nun için takva sahibi olun ve bana itaat edin.”
4. Ki Allah, suçlarınızı bağışlasın ve size belirlenmiş bir sürenin sonuna kadar zaman versin. Kuşkusuz Allah’ın belirlediği süre dolunca, ertelenmez. Keşke bilenlerden olsaydınız.
5. “Rabb’im! Ben, Halkıma gece gündüz çağrıda bulundum.” dedi.
6. “Fakat benim çağrım, onların kaçışlarını daha da artırdı.”
7. “Öyle ki onları ne zaman Senin bağışlayıcılığına çağırdıysam parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine büründüler[1] ısrarla kibirlendikçe kibirlendiler.”

   1- *Gerçeği görmek istemediler. Gerçeği görmezden geldiler.*
8. “Sonra onlara açık açık her fırsatta çağrıda bulundum.”
9. Sonra onlara; çağrımı toplu olarak da, bire bir görüşerek de ilettim.
10. “Rabb’inizden bağışlanma dileyin. Kuşkusuz O, çok bağışlayandır.” dedim.
11. “Gökten üzerinize bol yağmur göndersin.”
12. “Size mal mülk ve oğullarla[1] yardım etsin. Ve sizin için bahçeler yapsın, nehirler akıtsın.”

    1- *“Oğullar, Arapça’da “güç” anlamına gelen bir deyimdir.*
13. “Size ne oluyor ki Allah’ın büyüklüğünü takdir etmiyorsunuz?”

14. “Oysa O, sizi çeşitli aşamalardan geçirerek yarattı.”

15. “Allah’ın yedi göğü nasıl tabakalar halinde[1] yarattığını görmüyor musunuz?”

1- Birbiriyle uyumlu.

16. “Ve Ay’ı onların içinde bir nur, Güneş’i de kandil yaptı.”

17. “Allah, sizi yerden[1] bir bitki gibi bitirdi.”

1- Topraktan.

18. “Sonra sizi toprağa döndürecek ve ardından bir çıkışla oradan çıkaracak.”

19. “Allah, yeryüzünü sizin için genişçe yaydı.”

20. “Yolculuk etmeniz için orada geniş yollar yaptı.”

21. “Rabb’im, kuşkusuz onlar bana asi oldular. Malı ve evladı kendisine zarardan başka bir şey artırmayan kimseye uydular.” dedi.

22. “Büyük tuzaklarla tuzak kurdular.”

23. “Sakın ilahlarınızı bırakmayın; sakın Vedd’i, Suvâ’yı, Yeğus’u, Yeûka’yı ve Nesra’yı bırakmayın.” dediler.

24. Pek çoğunu saptırdılar. “Sen de bu zalimlerin kayıplarından başka bir şeylerini artırma!”

25. Onlar, hataları nedeniyle suda boğuldular. Sonra ateşe atıldılar. Kendilerine Allah’tan başka yardımcı bulamadılar.[1]

***1-** Allah’a karşı kendilerine yardım edebilecek kimse bulamadılar.*

26. Nuh: “Rabb’im! Gerçeği yalanlayan nankörlerden yeryüzünde hiç kimseyi bırakma.” dedi.

27. “Çünkü onlar, kullarını saptırıyorlar; yalnızca facir[1] ve kâfir[2] kimseler yetiştiriyorlar.”

***1-** Kötü. **2-** Nankör.*

28. “Rabbim! Beni, annemi, babamı ve mü’min olarak evime girenleri ve mü’min erkekleri ve mü’min kadınları bağışla. Zalimlerin yalnızca tükenişlerini arttır.”

CİN SÛRESİ

[İniş sırası: 40, Mekki, 28 ayet.
Adını 1. ayette geçen “el-cinn/yabancı, tanınmayan” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. De ki: “Bana, cinlerden[1] bir topluluğun dinledikten sonra gidip; biz gerçekten hayranlık uyandıran bir kur’an[2] dinledik, dedikleri, vahy vahyedildi.”

__1-__ Yabancılardan. Cinn sözcüğünün kökü mastar olarak, “örtmek, görünmez hale getirmek” demektir. Cinnet, mecnun, cennet, cenin sözcükleri bu köktendir. Aklın örtülmesine cinnet; ağaçlarla, yeşilliklerle örtülmüş toprak parçasına cennet; rahmin örttüğüne cenin; akıl hastası olana(aklı örtülmüş olduğu için) mecnun denmesi, bunların örtünerek görünmez hale gelmiş olmalarındandır. Kur’an, cinn kavramını daha çok bilinmeyen, tanınmayan yani yabancı olan, yabancı yerlerden olan kimseler ve toplumlar için kullanmaktadır. (46/Ahkaf, 29) Kur’an’ın; Cahiliye’nin cinn algısı bağlamında, cinn kavramını kullanmış olmasının, cinler hakkında ontolojik bilgi olarak görülmesi önemli bir yanılgıdır. Kur’an, Cahiliye’nin cinn algısını sapkınlık olarak nitelemekte ve Cahiliye’nin cinlere atfettikleri nitelikleri reddetmektedir. Kur’an’a göre; cinlerin, üstün varlıklar ve üstün güçlere sahip olduğu inancı cahili bir inançtır. Müşriklerin; Nebimize kâhin, şair, mecnun lakabı takmaları, onların cinn inançlarının bir sonucudur. __2-__ Hitap, söylev, kelam.

2. “Ona iman ettik, artık kesinlikle Rabb’imize hiçbir şeyi ortak koşmayacağız.”

3. “Rabb’imizin şanı çok yücedir. O, asla eş ve çocuk edinmemiştir.”

4. “Meğer bizim “beyinsiz,”[1] Allah hakkında saçma şeyler söylüyormuş”

1- Öncümüz, önderimiz.

5. Doğrusu biz “ins”in ve “cinn”in[1] Allah’a karşı asla yalan söylemeyeceklerine inanıyorduk.

1- Yerli- yabancı, tanıdık- tanımadık, bilinen-bilinmeyen kimselerin.

6. Gerçekten de insten[1] bazı adamlar, cinden[2] bazı adamlara[3] sığınıyorlardı. Böylece cinlerin[4] azgınlıklarını, beyinsizliklerini artırıyorlardı.

***1-** Tanıdık kimselerden. **2-** Tanımadığımız yabancı kimseler. **3-** “Adam” sözcüğü de aslında cin sözcüğü ile kast edilen şeyin, yalnızca “görünmez varlık” değil, aynı zamanda insan türü varlık olduğunu açıkça ifade etmektedir **4-** Yabancı kimselerin.*

7. Gerçekten de onlar sizin inandığınız şekilde, Allah’ın hiç kimseyi diriltmeyeceğine inanmışlardı.

8. “Gerçekten de biz göğe erişmek istedik, fakat onun zorlu bekçiler ve parlak alevlerle doldurulmuş olduğunu gördük.”

9. “Biz, dinlemek için oturma yerlerine otururduk. Fakat şimdi kim dinlemek isterse, kendisini gözetleyen parlak bir alev buluyor.”

10. “Gerçekten bilmiyoruz. Yeryüzünde olan kimselere kötülük mü istendi yoksa Rabb’leri onlara bir iyilik mi istedi bilmiyoruz.”

11. “Bir kısmımız salihlerdeniz[1], bir kısmımız da bunun dışındadır. Biz, ayrı ayrı yollar tuttuk.”

1- Arı, saf, temiz, iyi, erdemli, dürüst.

12. "Yeryüzünde Allah'ı asla aciz bırakamayacağımızı; kaçmakla da O'ndan asla kurtulamayacağımızı anladık."

13. "Yol gösteren rehberi[1] dinlediğimizde ona inandık. Artık kim Rabb'ine iman ederse, bundan sonra hakkının verilmemesinden veya haksızlığa uğramaktan endişe etmez."

1- *Kur'an'ı.*

14. Bizden, Allah'a teslim olanlar da var, asilik edip kendilerine haksızlık yapanlar da. Allah'a teslim olanlar, gerçeği arayanlardır.

15. Asilik edip kendilerine haksızlık yapanlar, işte onlar Cehennem'e odun oldular.

16. Eğer onlar, yolda[1] dosdoğru gitselerdi, onları kesinlikle bol su[2] ile sulardık ki;

1- *Hakk yol, doğru yol.* ***2-*** *Bolluk, nimet, bereket verirdik.*

17. Onları bu nimetlerle sınardık. Kim Rabb'inin öğüdünden yüz çevirirse, O da onu çok şiddetli bir azaba uğratır.

18. Mescitler Allah içindir. O halde Allah'ın yanı sıra başka bir kimseye çağrıda bulunmayın.[1]

1- *İbadet ederken Allah'tan başkasının adının anılması; başkasından destek ve yardım istenmesi kesinlikle doğru değildir. Kendisinden bir şey istenilen kimse Nebi Muhammed de olsa, bu Allah'ın yanı sıra başkasına çağrıda bulunmak olur ki bu da açıkça "şirk koşmaktır."*

19. O Allah'ın kulu[1], O'na çağrıda bulunmaya kalktığı zaman, neredeyse çevresinde keçe gibi oluyorlardı.[2]

1- *Muhammed.* ***2-*** *Müşrikler çevresini sarıyorlardı.*

20. De ki: "Ben yalnızca Rabb'ime dua ederim ve hiçbir şeyi O'na şirk koşmam.

21. De ki: "Ben, size bir zarar verme[1] ve sizi irşad[2] etme gücüne sahip değilim."

__1-__ Sizi doğru yoldan çıkarma. __2-__ Sizi doğru yola iletme. Ben yalnızca çağrıcıyım.

22. De ki: "Beni, Allah'a karşı hiç kimse asla koruyamaz ve ben asla O'ndan başka sığınacak bir yer bulamam."

23. "Bana düşen sadece Allah'tan aldığım vahyi size duyurmak ve gönderileni iletmektir. Kim Allah'a ve O'nun Rasul'üne karşı gelirse, bilsin ki onun için kesintisiz olarak sürekli içinde kalacağı Cehennem ateşi vardır.

24. Uyarıldıkları şeyi gördükleri zaman, kimin yardımcısının daha zayıf ve kimsesiz olduğunu bilecekler.

25. De ki: "Uyarıldığınız şey yakın mıdır, yoksa Rabb'im onun için uzun bir süre mi belirlemiştir, bilmiyorum."

26. O, gaybı bilendir. Ve O, gaybını hiç kimseye bildirmez;

27. Rasullerden razı oldukları hariç.[1] O, onların her tarafından gözetleyiciler gönderir;[2]

__1-__ Onlara, kullarına iletilmek üzere bazı gaybi bilgileri verir. __2-__ Onlar, her taraftan koruma altına alınmıştır.

28. Rabb'lerinin mesajlarını tebliğ ettiklerini bilmek için.[1] Yanlarında olanları kuşatmış ve her şeyi kayıt altına almıştır.

__1-__ Vahyin hiçbir değişikliğe uğramaksızın olduğu gibi tebliğ edildiğini ortaya koymak için.

MÜZEMMİL SÛRESİ

[İniş sırası: 3, Mekki, 20 ayet.
Adını 1. ayette geçen "el-müzzemmil/örtüsüne bürünen" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ey örtüsüne bürünen![1]

__1-__ Bu bir deyimdir. Sorumluluk yüklenen, seslenilen, vahye muhatap olan, içine kapanıp toplumdan soyutlanan, yılgınlık gösteren" gibi anlamlara gelmektedir.

2. Gecenin birazında kalk!

3. Gecenin yarısında veya ondan biraz önce.

4. Veya gecenin yarısından biraz sonra. Ve daveti düzgün bir şekilde[1] duyur.[2]

__1-__ Anlaşılır, düzenli. __2-__ Ayetin son bölümü olan "rettili el kur'ane tertilen" cümlesine, "Kur'an'ı ağır ağır oku." veya "Kur'an'ı düşüne düşüne oku." şeklinde anlam verilmektedir. Ayette geçen Kur'an sözcüğüne yanlış anlam verildiğinden burada önemli bir yanılgı ortaya çıkmaktadır. Günümüzde Kur'an sözcüğüne, yaygın olarak Allah'tan gelen vahyin kitaplaşmış hali anlamı verilmektedir. Bu tek başına doğru bir tanımlama değildir. Zira vahyin kitaplaşmış haline kimi ayetlerde bağlamından dolayı isim olarak Kur'an denmiş olsa da esas isim, "Mushaf"tır, "Kitap"tır. Aslında Kara'e kökünden türeyen Kur'an, kök anlamı itibariyle Kitap veya Mushaf demek değil, "okumak", "toplamak" "bir araya getirmek", "nakletmek", "aktarmak" demektir. Bu ayette, Nebi'ye, "Sana indirdiğimiz vahyi, insanlara anlaşılır ve düzenli bir şekilde ilet." görevi verilmektedir. Yoksa bu ayetlerin ilk vahyedilen ayetler olduğu da dikkate alınırsa zaten ortada Mushaf veya Kitap anlamında bir Kur'an'dan söz etmek mümkün değildir. Dolayısı ile ortada ağır ağır veya tane tane okunacak bir metin/Kur'an zaten yoktur. (Örneğin, 75/ Kıyamet, 18,'de ve daha birçok ayette "Kur'an" sözcüğü "okumak" anlamında kullanılmıştır.)

5. Biz, sana ağır bir söz bırakacağız.[1]

__1-__ Sana ağır bir sorumluluk yükleyeceğiz.

6. Gece kalkışı yoğunlaşmada daha etkili, söz[1] bakımından daha sağlamdır.

__1-__ Okuyuş.

7. Gündüz, uzun süre uğraşacağın işler var.

8. Rabb'inin adını an ve bütün benliğinle yalnızca O'na yönel.

9. Doğunun ve batının Rabb'idir O. O'ndan başka ilah yoktur. Öyleyse yalnız O'nu vekil[1] edin.

__1-__ Her şeyin koruyucusu, yöneticisi, dayanağı ve kefili olan; varlığı ayakta tutan, sürdüren, koruyan kontrol altında tutan, rızkını ve hak ettiğini veren.

10. Onların söylediklerine sabret. Ve onlardan güzellikle uzak dur.

11. Varlık sahibi yalanlayıcıları Bana bırak. Onlara biraz süre tanı.

12. Bizim yanımızda prangalar ve Cehennem var.

13. Ve boğazı tıkayan yiyecek ve acı bir azap vardır.

14. O gün yeryüzü ve dağlar şiddetle sarsılır ve dağlar dağılmış kum yığınları gibi olur.

15. Size tanıklık edecek bir rasul gönderdik. Tıpkı Firavun'a rasul gönderdiğimiz gibi.

16. Firavun Rasul'e isyan etti. Bunun üzerine onu çok zorlu bir tutuşla tutuverdik.

17. Eğer gerçeği yalanlayan nankörlerden olursanız, çocukların saçlarını ağartan o günden kendinizi nasıl koruyacaksınız?

18. Gök, o günün şiddeti ile çatlayıp parçalanacak ve O'nun uyarısı gerçekleşecektir.

19. Bu bir öğüttür. Dileyen Rabb'ine götüren bir yol edinir.

20. Rabb'in senin ve seninle beraber olan bir grubun, gecenin üçte ikisinden daha azında, yarısında, üçte birinde kalktığınızı biliyor. Geceyi ve gündüzü takdir eden Allah'tır.[1] Onu asla hesaplayamayacağınızı[2] bildi de tövbenizi[3] kabul etti. O halde ilahi mesajı gücünüz yettiğince insanlara ulaştırmaya çalışın.[4] Ayrıca Allah, kiminizin rahatsız, kiminizin Allah'ın lütfundan rızkını aramak için yeryüzünde çalışmaya, kiminizin de kendisini Allah yolunda feda etmeye[5] çıktığını bilmektedir. O halde gücünüz yettiğince onu[6] nakletmeye, duyurmaya çalışın.[7] Salatı ikame edin[8], zekâtı verin.[9] İyi bir ödünçle Allah'a ödünç verin. Kendiniz için hayır olarak ne verirseniz, ödül olarak Allah'ın katında onu daha hayırlısıyla ve daha büyüğüyle bulursunuz. Allah'tan bağışlanma dileyin. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

***1-** Gecenin ve gündüzün süresini belirleyen Allah'tır. Geceyi ve gündüzü kısaltıp, uzatamazsınız. **2-** Geceyi uzatamayacağınızı, ilahi düzenlemeyi dikkate almanız gerektiğini. **3-** Geceyi ayakta geçirmekten vazgeçmenizi. **4-** Ayetin sözcük anlamı şu şekildedir: " O halde Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun." Ancak bu surenin 4. Ayetinde de açıkladığımız gibi, "Kur'an" ve "okuma" sözcükleri bu ayette, yukarıda verdiğimiz anlamları ifade etmektedirler. **5-** "Allah yolunda savaşmak" anlamı verilen bu cümle, cümlede yer alan "yukatilune" sözcüğüne, sözcüğün birincil anlamı olan "savaşmak" anlamı verilmesinden kaynaklanmaktadır. Oysaki bu sözcüğün savaşmak dışında daha birçok anlamı bulunmaktadır. Ayetin, vahyin ilk ayetlerinden olması ve bağlamı da dikkate alındığında, bu sözcüğe "savaşmak" anlamı vermek doğru değildir. "Katele" sözcüğünün: kişinin kendisini arındırması anlamında "Nefislerinizi öldürün."(Bakara 254); Arapçada; şaraba su katmak anlamında, "Şarabı su ile öldürdüm;" birisini aşağılamak anlamında, "Falanca kişiyi öldürdüm; bir şeyi kesin olarak bilmek anlamında "Falan şeyi ilim açısından öldürdüm" gibi deyimlerde ve yine "Kendinizi öldürmeyin." (Nisa, 29 gibi örneklerde de görüldüğü gibi birçok anlamı bulunmaktadır. Söz konusu sözcük; bu ayette, kişinin kendisini Allah yolunda feda etmesi, nefsini bu uğurda öldürmesi anlamında kullanılmıştır. **6-** İlahi mesajı. **7-** Lafzen, "O halde ondan kolayınıza geleni okuyun." **8-** Şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelin. **9-** Allah'a yönelmeyi arınmış, temizlenmiş bir benlikle yapın.*

MÜDDESİR SÛRESİ

[İniş sırası: 4, Mekki, 56 ayet.
Adını 1. ayetteki "müddesir/örtüye bürünen" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ey örtüye bürünmüş olan.[1]

1- *Bu bir deyimdir. Sorumluluk yüklenen, seslenilen, vahye muhatap olan, içine kapanıp toplumdan soyutlanan, yılgınlık gösteren" gibi anlamlara gelmektedir. Arapçada; "elbiseye bürünmek," deyim olarak yeni görev üstlenmek demektir.*

2. Kalk ve uyarmaya başla.

3. Rabb'ini tekbir[1] et!

1- *Büyüklüğünü, yüceliğini anlat.*

4. Ve elbiseni hemen temizle.[1]

1- *Kaygılarından bir an önce kurtul. Boşuna endişelenme. Sorumluluğunun gereğini yerine getir.*

5. Pislikten kaçın.[1]

1- *Istırap çekmeyi bırak.*

6. Karşılık bekleyerek iyilik yapma.[1]

1- *Sen yalnızca görevini yap, sonuç üzerinde beklentiye girme. Davetin kabul görmese de sen kararlılıkla hizmetine devam et.*

7. Rabb'in için sabret.[1]

1- *Zorluklara karşı diren, yılmadan, usanmadan tam bir kararlılıkla gayret göster.*

8. Nâkûr'a[1] üflendiği zaman.

1- *Boru.*

9. İşte o İzin Günü, çok zorlu bir gündür;

10. Gerçeği yalanlayan nankörler için kolay olmayan.

11. Tek olarak yarattığım kişiyi Bana bırak.[1]

1- Hiçbir şeye sahip değilken; birçok şeye sahip kıldığım kişiyi.

12. Ona hesapsız mal verdim;

13. Ve her zaman yanında olan evlatlar.

14. Ona, geniş imkânlar sağladım.

15. Sonra hırsla daha da artırmamı ister.

16. Hayır, asla! O Bizim ayetlerimize karşı inat etti.

17. Onu sarp bir yokuşa sardıracağım.

18. Düşündü ve karar verdi.

19. O mahvoldu, nasıl bir karar verdi![1]

1- Kur'an'a karşı nasıl haince plan yaptı?

20. Yine o mahvoldu. Nasıl bir karar verdi![1]

1- Yine o Kur'an'a karşı nasıl haince plan yaptı?

21. Sonra baktı!

22. Sonra kaşlarını çatıp surat astı!

23. Sonra kibirlendi ve arkasını döndü!

24. "Bu, rivayetle gelen bir büyüden başka bir şey değil." dedi.

25. "Bu, olsa olsa ancak bir insan sözüdür!"

26. Onu Sakar'a sokacağım.

27. Sakar'ın ne olduğunu sana bildiren nedir?

28. O bırakmaz ve terk etmez!

29. İnsanı yakıp kavurucudur!

30. Onun üzerinedir on dokuz!

31. Cehennem ashabını[1] meleklerden[2] başkasını yapmadık. Onların sayılarını, gerçeği yalanlayan nankörler için bir fitneden[3] başka bir şey yapmadık. Kendilerine kitap verilenler; gerçeği apaçık bilsinler, iman edenlerin imanları artsın. Kendilerine kitap verilmiş iman sahipleri kuşkuya düşmesinler. Kalplerinde hastalık olanlarla[4], gerçeği yalanlayan nankörler de desin-

ler ki: “Allah, bu örnekle ne demek istiyor şimdi?” İşte böyle, Allah, dileyeni dalalette bırakır, dileyene doğru yolu gösterir.[5] Rabb’inin ordularını[6], kendisinden başkası bilmez. Bu, beşer için zikirden[7] başka bir şey değildir.

1- *Cehennem görevlilerini.* ***2-*** *Güç sahibi olanlardan. “Mlk” kökünden türeyen melek sözcüğü, aynı zamanda “güç sahibi, yönetim sahibi, yönetimin gücü” anlamına da gelmektedir. Mülk, malik, melik sözcükleri de bu kökten türemişlerdir.* ***3-*** *Sınavdan.* ***4-*** *Müşrikler, gerçeğe kuşku ile bakanlar.* ***5-*** *Ayette lafzen geçen “dilediğini” sözcüğü. Uygun gördüğünü. Yani, kişinin seçimine göre uygun olan karşılığı vermek demektir. Bu terkip; Allah, doğru yola iletilmeyi hak edeni, isteyeni doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmayı hak edeni, isteyeni de sapkınlıkta bırakır; sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir, demektir.* ***6-*** *Görevli meleklerin sayısını.* ***7-*** *Öğütten.*

32. Hayır! Anlayan kim? Ay’a ant olsun;

33. Ve dönüp gelen geceye;

34. Ve aydınlatan sabaha.

35. Kuşkusuz o[1] en büyüklerden biridir.

1- *Cehennem.*

36. Beşer için uyarıcıdır;

37. Sizden, öne geçmek isteyen için de geride kalmak isteyen için de.[1]

1- *İman etmeyi veya küfrü seçenler için.*

38. Herkes kazancının karşılığında bir rehinedir.

39. Ancak “ashabı yemin”[1] hariç.

1- *Sağın taraftarı. “Yemin”, sözcük olarak “sağ el” yani güç ve şeref sahibi veya “uğurlu, bereketli” anlamına gelmektedir. Sağın taraftarı, deyim olarak; “yüksek mertebe, seçkin, uğurlu, güç ve şeref sahibi” demektir.*

40. Cennetler içinde soracaklar;

41. Suçlulardan,

42. Sizi Sakar'a[1] sürükleyen nedir?

__1-__ Alevli ateş, Cehennem.

43. "Musallin"[1]den olmadık." dediler.

__1-__ "Musallin/salat eden; (namaz kılan) anlamında olmayıp, ibadete layık yegâne ilah olarak yalnızca Allah'a inanan; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle yapan" anlamına gelmektedir. Ayetin, vahyin başlangıç dönemine ait olduğu dikkate alındığında, burada namaza vurgu yapılmış olamayacağı; musallinden kastın namaz kılan olmayacağı da anlaşılmış olmaktadır.

44. "Miskine yediren değildik."

45. "Batıl inançlara dalanlarla beraber biz de dalardık."

46. "Din Günü'nü[1] yalanlardık."

__1-__ Hesaba çekilme gününü.

47. "Bize yakîn[1] gelene kadar."

__1-__ Ölüm gelip çatana kadar.

48. Artık şefaatçilerin[1] şefaati[2] onlara yarar sağlamaz.

__1-__ Yardımcıların. __2-__ Hiçbir yardımcının yardımı.

49. Onlara ne oluyor ki zikirden[1] yüz çeviriyorlar.

__1-__ Kur'an'ın öğütlerinden.

50. Sanki ürkmüş yabani eşekler gibidirler;

51. Aslandan kaçan.

52. Hayır! Onların tamamı, kendileri için yazılmış sahifeler gelmesini ister.

53. Hayır! Doğrusu onlar ahiretten korkmuyorlar.

54. Hayır! Kuşkusuz, o bir öğüttür.

55. Dileyen ondan öğüt alır.

56. Allah dilemedikçe[1] onlar öğüt almazlar. O, takvaya ehildir[2] ve bağışlamaya ehildir.

__1-__ Zorla yaptırmadıkça. __2-__ Allah, koyduğu kurallarla, kötü ve zararlı şeylere karşı korumada ve bağışlamada yetkin ve yeterlidir.

KIYAMET SÛRESİ

[İniş sırası: 31, Mekki, 40 ayet.
Adını 1. ayetteki “el-Kıyamet” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Hayır, Kıyamet Günü’ne yemin ederim.

2. Hayır, çok kınayan benliğe[1] yemin ederim.

1- *Kıyamet Günü içine düştüğü durumdan ötürü kendisini çok ayıplayan, çok kınayan kimseye.*

3. İnsan[1], kemiklerini asla bir araya getiremeyeceğimizi mi sanıyor?

1- *Müşrikler.*

4. Hayır, hayır! Biz, onu parmak uçlarına[1] varıncaya dek yeniden düzenlemeye gücü yetenleriz.

1- *Deyim olarak, en küçük, en ayrıntılı parçasına varıncaya dek, yani “tepeden tırnağa kadar” demektir. Parmak uçları sözcüğüne “parmak izi” anlamını vermek, çok abartılı bir yaklaşımdır.*

5. Aslında o insan[1], ömrünü[2] suç işleyerek[3] geçirmeyi ister.

1- *O müşrik.* ***2-*** *Kalan ömrünü.* ***3-*** *İnançsızca, sorumsuzca, boş arzu ve kuruntularını tatmin etmenin peşinde.*

6. “Kıyamet Günü ne zamanmış?” diye sorar.

7. Gözler, dehşetle kamaştığında.

8. Ay, karardığında.

9. Güneş ve Ay bir araya getirildiği zaman.

10. İzin Günü, o insan,[1] "Kaçacak yer var mı?" diyecek.

1- *Ayette söz konusu edilen "insan," insanların tamamı değildir. İnsan sözcüğünün başında ki "el" takısıyla, bilinen, belli bir insan grubuna işaret edilmektedir. Ve bu söz konusu o insan gurubu, müşriklerdir, kâfirlerdir.*

11. Hayır! Kesinlikle sığınacak bir yer yoktur!

12. İzin Günü, sığınılacak tek yer senin Rabb'indir.

13. İzin Günü, o insan, yaptıklarından da yapması gerektiği halde yapmadıklarından da bir bir haberdar edilir.

14. Hayır! Aslında o insan, kendi aleyhine tanıktır.

15. Mazeretlerini ileri sürse bile.

16. Telaşla, geçiştirmeye çalışarak, dilini dolaştırıp durma![1]

1- *Bu ayetin, Nebi'nin Kur'an'ı ezberlemesindeki aceleciliğini uyarı konusu edindiğine dair yapılan çeviriler doğru değildir. Gerek konu bütünlüğüne ve gerek ayetin bağlamına bakıldığında, "amel defterleri" kendilerine verilip, okumaları istenen müşriklerin nasıl bir şaşkınlık ve endişe içinde telaşa kapıldıkları ve deyim yerinde ise dillerinin damaklarına yapıştığını ifade etmektedir. Öncesi ve sonrası ayetler dikkate alınarak okunduğunda bunun böyle olduğu açıkça görülmektedir. (Bkz. 17/İsra, 14)*

17. Kuşkusuz, onun toplanması ve okunması Bize aittir.[1]

1- *Yaptıklarının ve ihmal ettiklerinin bir bir okunması, ortaya konması Bizim işimizdir.*

18. O halde onu okuduğumuz zaman, onun okunuşuna tabi ol.[1]

1- *Yaptıklarını ve ihmal ettiklerini bir bir anlattığımızda sen sadece dinle.*

19. Sonra, onun beyanı yalnızca Bize aittir.[1]

1- Yaptıklarının ve ihmal ettiklerinin kanıtlarıyla ortaya konması, tek tek açıklanması Bize aittir.

20. "Hayır! İşin doğrusu, siz çabuk geçeni[1] seviyordunuz."

1- Dünya hayatını.

21. "Ahireti de umursamıyordunuz."

22. Birtakım yüzler İzin Günü ışıl ışıldır.

23. Rabb'lerine bakarlar.[1]

1- Rabb'lerinden ummaktalar, Rabb'lerinin lütfedeceği nimetleri beklemektedirler. "Rabb'e nazar etme"nin, Rabb'i görmekle, Rabb'e gözle bakmakla bir ilgisi yoktur. Nazar sözcüğünün; bakmanın yanı sıra, "bir kimsenin huzurunda beklemek, kapısının önünde beklemek" gibi anlamları da bulunmaktadır. Türkçedeki "eline bakmak" deyiminde olduğu gibi. Bu deyimde ele bakmaktan kast edilen şey, birilerinden beklenen katkıdır, yardımdır.

24. Birtakım yüzler İzin Günü asıktır.

25. Bellerini bükecek bir felaketle karşı karşıya kaldıklarını anlarlar.

26. Hayır! Kesinlikle düşündükleri gibi değil. Köprücük kemiklerine dayandığı zaman;[1]

1- Can boğaza gelip dayandığı zaman. Ölüm anında.

27. "Kurtaracak olan kimdir?" denir.

28. Bunun ayrılık anı[1] olduğunu anlar.

1- Öleceğini.

29. Ve ayakları bir birine dolaşır.

30. İzin Günü gidiş yalnızca Rabb'inedir.

31. Fakat o, ne onayladı ne de destek oldu.[1]

1- Ayette yer alan "salla" sözcüğüne "namaz kılmak" anlamı verilmektedir. "Salla" sözcüğünün namaz kılmanın yanı sıra "sürekli destek olmak, izleyici kalmamak, sürekli ilgi duymak, yönelmek, tabi olmak" anlamları da bulunmaktadır. Ve "salla" sözcüğü, bu ayette "namaz kılmak" anlamını değil, destek olmak anlamını ifade etmektedir.

32. Fakat yalanladı ve köstekledi.[1]

1- Tevella, "salla" sözcüğünün karşıtıdır. Süreklilik ifade eden "tevella" sözcüğü, "sürekli geri durmak, sürekli ilgisiz kalmak, pasiflik göstermek, yapılan işleri kösteklemek" demektir.

33. Sonra böbürlenerek yandaşlarına gitti.

34. Hak ettin! Layık olduğunu hak ettin!

35. Evet, yazık sana yazık, sen hak ettin.

36. Yoksa o insan başıboş bırakılacağını mı sanıyor?

37. Yoksa o, bir nutfeden[1], dökülen meniden ibaret değil miydi?

1- Bir damla sıvı.

38. Sonra bir "alaka"[1] oldu. Derken onu yarattı ve ona biçim verdi.

1- Rahim duvarına asılı olan.

39. Ondan erkek ve dişi iki cinsi meydana getirdi.

40. İşte bütün bunları yapanın, ölüleri diriltmeye gücü yetmez mi?

İNSAN SÛRESİ

[İniş sırası: 98, Medeni, 31 ayet.
Adını 1. ayetteki "el -insan" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Anılmaya değer bir şey değilken, insanın üzerinden "dehrden"[1] bir zaman gelip geçmedi mi?

__1-__ Uzun bir zamandan.

2. İnsanı karışık bir nutfeden[1] yarattık. Onu sınava tabi tutacağız; bu nedenle onu duyan ve gören bir varlık yaptık.

__1-__ "Ntf" kökünden türemiştir. Mastar olarak, "azar azar akmak, dökülmek, damlamak" anlamına gelmektedir. Meni/sperm bu kökten türemiştir.

3. Ona doğru yolu gösterdik. Ama isterse şükreden[1], isterse nankörlük eden biri olur.

__1-__ Şükür, karşılık vermek demektir. Allah'a şükretmek demek; Allah'ın verdiği nimetlerin karşılığını, Allah'ın rızasına uygun şekilde kullanmak/harcamak demektir.

4. Gerçeği yalanlayan nankörler için zincirler, kelepçeler ve alevli ateş hazırladık.
5. İyi olanlar ise içinde kâfûr bulunan bir kadehten içerler.
6. Allah'ın kullarının, içtikleri ve diledikleri kadar yararlandıkları bir kaynak.
7. Verdikleri sözü yerine getirirler, kötülüğü salgın bir günden korkarlar.
8. İhtiyaçları olmasına rağmen yiyeceği; yoksula, öksüze ve tutsağa yedirirler.
9. Biz, sizi yalnızca Allah'ın rızası için doyuruyoruz. Sizden bir karşılık veya bir teşekkür beklemiyoruz.

10. Biz; yüzlerin asık olduğu, belâlı, zor günde Rabb'imizin azabından korkarız.

11. Allah da bu nedenle onları, o günün kötülüğünden koruyacak. Ve onları, mutluluk ve sevince kavuşturacak.

12. Sabretmelerine[1] karşılık onlara Cennet ve tam bir hürriyet[2] verecek.

***1-** Direnmek, zorluklara göğüs germek, yılgınlık göstermemek, kararlılık. **2-** Ayette yer alan "harir" sözcüğüne, sözcüğün anlamlarından olan "ipek elbise" anlamının verilmesi ayetin bağlamına uygun düşmemektedir. Harir, hürriyet anlamındaki "hurr"den türetilmiştir. Arınmayı ve kurtulmayı ifade etmektedir. İpek giysi, bir tür hürriyetin simgesi sayıldığı için "harir"le ilişkilendirilmiştir. Zaten, Cennet gibi bir değerle birlikte anılan şeyin, bir elbise olması, değer olarak uygun da değildir. Cennet ve hürriyet, önem yakınlığı itibariyle birbirine daha uygun düşmektedir.*

13. Orada, tahtlara kurulacaklar. Orada, ne şiddetli bir sıcak ne de dondurucu bir soğuk görecekler.

14. Meyve ağaçlarının gölgeleri üzerlerine sarkacak, meyveleri yemeye hazır olarak yaklaştırılacak.

15. Gümüşten kaplar ve billur kupalarla aralarında dolaşılır.

16. Miktarını kendilerinin belirledikleri gümüşten billur kadehler,

17. Ve orada, karışımı zencefil olan kadehler sunulur.

18. Selsebil denilen bir pınardan.

19. Ölümsüz gençler aralarında dolaşırlar. Onları gördüğünde, saçılmış inciler sanırsın.

20. Nereye baksan orada nimetler, büyük bir mülk ve saltanat görürsün.

21. Üzerlerinde yeşil ince ipekten ve parlak atlastan elbiseler vardır. Gümüş bileziklerle süslenecekler. Rabb'leri onlara tertemiz içecekler sunacak.

22. Bu sizin ödülünüzdür. Çabalarınız bu karşılığı hak etti.

23. Kur'an'ı sana parça parça indirdik.

24. Artık Rabb'inin hükmü için sabret. Onlardan, günahkârlara ve gerçeği yalanlayan nankörlere uyma.

25. Sabah akşam[1] Rabb'inin ismini an.

__1-__ Her zaman, gün boyu, sürekli.

26. Gecenin bir bölümünde O'na secde[1] et. Ve gece uzunca O'nu tesbih[2] et.

__1-__ Saygı gösterip, değerini takdir etme. Saygı sunma. Selama durma. Secde sözcüğü, yer aldığı ayetlerin tamamında bu anlama gelmekte olup, namazda yapılan secde gibi başın yere konmasıyla bir ilgisi yoktur. __2-__ Tesbihi, namaza indirgemek doğru değildir. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranması ve Yaratıcının tüm nitelikleri ile tanınması ve tanıtılması etkinliğidir. Allah'ı tesbih etmek; O'nu şirk içeren her türlü düşünce ve inançtan arındırarak, Kendisine özgü nitelikleri ile yüceltmek demektir. (20/Taha, 130).

27. Onlar çabuk geçen dünyayı seviyorlar, zor günü umursamıyorlar.

28. Onları Biz yarattık. Yaradılışlarını sapasağlam yaptık. Dilersek onları yok eder, yerlerine benzerlerini getiririz.

29. Bu bir öğüttür. Artık dileyen onunla Rabb'ine varan bir yol edinir.

30. Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.[1] Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

__1-__ Allah size seçme hakkı tanımasaydı siz istediğiniz şeyi seçme imkânına sahip olamazdınız.

31. Dilediğini[1] rahmetine alır. Zalimler için ise acıklı bir azap hazırladı.

__1-__ Hak edeni; Kendisine yöneleni, yoluna iletir. Allah, doğru yola iletilmek isteyeni doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmak isteyeni sapkınlıkta bırakır. Hidayet ve dalalet konusu insanın dilemesiyle ilişkilidir. Allah, hiç kimseyi ne zorla hidayete erdirir ne de zorla dalalete düşürür. İman ve inkâr konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir.

MURSELAT SÛRESİ

[İniş sırası: 33, Mekki, 50 ayet.
Adını 1. ayetteki “el-Murselat/gönderilenler” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Ardarda gönderilenlere ant olsun.
2. Ve şiddetle estikçe esenlere,
3. Yaydıkça yayanlara,
4. Ayırdıkça ayıranlara,
5. Ve de öğüdü ulaştıranlara,
6. Özür veya uyarı için,
7. Uyarıldığınız şey kesinlikle gerçekleşecektir.
8. Yıldızlar silindiğinde.
9. Gök aralandığında.
10. Dağlar ufalanıp savrulduğunda;
11. O rasullere vakit belirlendiğinde;
12. Bunlar hangi gün için ertelendi?

13. Ayırt Etme[1] günü için.
1- Yargılama. Hesap görme günü.
14. Ayırt Etme gününün ne olduğunu biliyor musun?
15. İzin Günü, yalanlayanların vay haline!
16. Öncekileri yok etmedik mi?
17. Sonra arkadan gelenleri de onlara katarız.
18. İşte suçlulara böyle yaparız.
19. İzin Günü, yalanlayanların vay haline!
20. Sizi basit bir sudan yaratmadık mı?
21. Sonra onu korunaklı bir yere yerleştirdik.
22. Belirlenen bir süreye kadar.
23. Sonra biçim verdik, ne güzel biçim verenleriz.
24. İzin Günü, yalanlayanların vay haline!
25. Yeryüzünü toplanma yeri yapmadık mı?
26. Diriler ve ölüler için.
27. Orada yüksek sabit dağlar yaptık. Size tatlı su içirdik.
28. İzin Günü, yalanlayanların vay haline!
29. Haydi, kendisini yalanlamış olduğunuz şeye gidin bakalım!
30. Üç çatal[1] sahibi gölgeye gidin;
1- Üç kol, üç bölüm.
31. Gölge yapmayan ve alevden de korumayan.
32. O, kocaman kütükler gibi kıvılcımlar saçar.
33. Sanki o sarı bir halattır.
34. İzin Günü, yalanlayanların vay haline!
35. Bu, konuşamayacakları gündür.
36. Onlara izin verilmez ki, özür dilesinler.
37. İzin Günü, yalanlayanların vay haline!

38. Bu, sizi ve öncekileri topladığımız, Ayırma Günü'dür.[1]

***1-** Yargılama günü. Suçluyu suçsuzu belli etme.*

39. Haydi! Eğer kurtulmak için bir planınız varsa, Bana karşı hemen planınızı uygulayın!

40. İzin Günü, yalanlayanların vay haline!

41. Takva sahipleri[1] gölgelerde ve pınar başlarındadırlar.

***1-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya alan.*

42. Ve canlarının çektiği meyveler.

43. Yaptıklarınıza karşılık afiyetle yiyin ve için.

44. İyi olanları işte böyle ödüllendiririz.

45. İzin Günü, yalanlayanların vay haline!

46. Yiyin ve yararlanın biraz. Siz suçlularsınız.[1]

***1-** Ey müşrikler ve kâfirler, dünya nimetlerinden yararlanın bakalım!*

47. İzin Günü, yalanlayanların vay haline!

48. Onlara, "Ruku[1] edin." Denildiği zaman ruku etmezler.

***1-** Şirk koşmaksızın, yalnızca Allah'a boyun eğip, itaat edin, içtenlikle O'na teslim olun. (Cahiliye Arapları puta tapmayıp yalnızca Allah'a tapanlara "rakea ilellah"; Allah'a ruku etti, derlerdi. Ayetteki rukunun, namazdaki ruku ile bir ilgisi yoktur.*

49. İzin Günü, yalanlayanların vay haline!

50. Artık bundan başka hangi söze inanacaklar?[1]

***1-** Kur'an'a inanmadıktan sonra hangi kitaba inanacaklar?*

29. Bölümün Sonu

NEBE SÛRESİ

[İniş sırası: 80, Mekki, 40 ayet.
Adını 1. ayetteki "nebe/önemli haber" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Birbirlerine neyi soruyorlar?
2. Büyük haberden mi?
3. Onlar, onun hakkında anlaşmazlık içindeler.
4. Hayır, yakında bilecekler.
5. Yine hayır, yakında bilecekler.
6. Yeryüzünü bir döşek yapmadık mı?
7. Ve dağları da birer kazık?
8. Sizi çiftler halinde yarattık.
9. Uykunuzu dinlenme zamanı yaptık.
10. Ve geceyi bir elbise yaptık.
11. Gündüzü geçim zamanı yaptık.

12. Üstünüze yedi sağlamı bina ettik.

13. Ve ışık saçan bir kandil[1].

1- Güneş.

14. Ve sıkıştırılmış bulutlardan şırıl şırıl akan su indirdik.

15. Onunla tahıl ve bitkiler yetiştirelim diye;

16. İç içe girmiş bağlar bahçeler.

17. Ayırma Günü belirlenmiş bir vakittir.

18. O gün Sur'a üflenir, bölükler halinde gelirsiniz.

19. Gökyüzü açılmış ve kapı kapı olmuştur.

20. Dağlar yürütülmüş, bir serap olmuştur.

21. Cehennem gözetleme yeri oldu;

22. Haddi aşanlar için varacakları yer olarak.

23. Orada "ahkaben"[1] kalacaklardır.

***1-** Bu ayete; çevirilerde, "Orada uzun süre, yıllarca veya çağlarca kalacaklar." şeklinde anlam verilmektedir. Ayetin doğru çevirisi: "Orada azap, sıkıntı ve yoksunluk içinde kalacaklardır." olmalıdır. "Ahkaben," "hukubu" sözcüğünün çoğulu olup, sözcük anlamı olarak "uzun süre, seksen yıl" demek olsa da sözcük, kök anlamı(hakibe) itibariyle: "İdrar tutulmasından dolayı azap ve sıkıntı içinde olmak, yağmur vs. yağmamak." anlamına gelmektedir. Bu ayette de bir zamandan değil, durumdan söz edilmektedir. Kalınacak yerin sıkıntı verici, darlık ve yoksunluk yeri olduğu ifade edilmektedir. Zaten ayetin devamı da bunu pekiştirmektedir.*

24. Orada ne bir serinlik tadacaklar ne de içecek bir şey.

25. Yalnızca kaynar su ve irin tadacaklar.

26. Yaptıklarına uygun bir karşılık olarak.

27. Onlar, hesap görüleceğini ummuyorlardı.

28. Ayetlerimizi yalanladıkça yalanladılar.

29. Oysa Biz, her şeyi yazıp kaydettik.

30. Şimdi azabı tadın bakalım! Artık size azaptan başka bir şey artırmayacağız.

31. Takva sahipleri için kurtuluş ve ödül vardır;

32. Bağlar ve bahçeler,

33. Dengi dengine, yaşıt, görkemli eşler,[1]

***1-** Bu ayetin çevirisi, etik olmayan ve Kur'an'ın nezihliğine yakışmayan argo bir dille; "Göğüsleri tomurcuklanmış yaşıt kızlar" veya "tomurcuk göğüslü aynı yaşta genç kızlar." şeklinde yapılmaktadır. Ayet, "kevaib" ve "etrab" olmak üzere iki sözcükten oluşmaktadır. Kevaib; görkemli, yüce, değerli, yüksek gibi anlamlara gelen "ka'b" kökünden gelmektedir. Eril ve dişil cisimlerin her ikisini de kapsayan bir sözcüktür. "Etrab" sözcüğü ise, "dengi dengine, tam denk, aynı seviyede, bir seviyede" demektir. Dolayısı ile ayetin doğru çevirisi, "birbirine denk, görkemli eşler" şeklindedir.*

34. Ve dolu kaseler.

35. Orada yalan da boş söz de duymazlar.

36. Bunlar, Rabb'inden hesaba[1] karşılık verilen ödüldür.

***1-** Yapılanların karşılığı olarak. Verilen hesaba göre.*

37. O, göklerin, yerin ve ikisinin arasında bulunanların Rabb'idir, Rahman'dır. Ondan bir hitaba, hiç kimse güç yetiremez.[1]

***1-** Onun sözüne kimse karşı koyamaz.*

38. O gün, o ruh ve o melekler saflar halinde hazır bulunur. Rahman'ın izin verdiklerinden başkası konuşamaz. İzin verilen de doğruyu söyler.

39. İşte bu Hakk gündür. Dileyen Rabb'ine bir sığınak edinir.

40. Sizi yakın bir azapla uyardık. O gün kişi ellerinin yaptıklarıyla[1] karşı karşıya gelecek ve gerçeği yalanlayarak nankörlük eden kimse: "Keşke toprak olsaydım." diyecek.

***1-** Dünyada yaptıklarının tamamını karşısında bulacaktır.*

NAZİ'AT SÛRESİ

[İniş sırası: 81, Mekki, 46 ayet.
Adını 1. ayetteki "en-naziat/derinden çekip alan" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ant olsun şiddetle çekip alanlara.
2. Ant olsun kolayca çekip alanlara.
3. Ant olsun yüzdükçe yüzenlere.
4. Ve de yarıştıkça yarışanlara.
5. Ve de işi yerine getirenlere.[1]

1- *İlk beş ayete; yıldızlarla veya meleklerle bağlantı kurarak anlam verenlerin yanı sıra; meleklerle, atlarla ve gemilerle bağlantı kurarak anlam verenler de bulunmaktadır. Bu ayetlerde, Rabb'imiz yıldız, gemi, at gibi nimetlere, o nimetleri yaratan güce evrendeki mükemmelliğe vurgu yapmaktadır.*

6. O gün sarsan sarsacak.
7. Arkasından gelen onu izleyecek.
8. İzin Günü kalpler endişe ile çarpar.
9. Bakışları korku içindedir.

10. "Biz, tekrar eski halimize mi döndürülecekmişiz?" diyorlar;

11. Çürümüş, dağılmış kemikler olmuşken?

12. "Öyleyse, bu hüsranlı bir dönüştür." dediler.

13. Oysaki o, tek bir haykırıştır!

14. Bir de bakmışsın meydandalar.[1]

1- *Mahşer yerindedirler.*

15. Musa'nın haberi sana geldi mi?

16. Hani, Rabb'i ona kutsal vadi Tuva'da seslenmişti!

17. Firavun'a git. Kuşkusuz o azgınlaştı.

18. Git ona de ki: "Arınmak ister misin?"

19. "Sana Rabb'inin yolunu göstereyim de içtenlikle O'na yönelmiş ol.

20. Sonra Musa, Firavun'a büyük ayeti[1] gösterdi.

1- *Göstergeyi, mucizeyi.*

21. Fakat yalanladı ve karşı çıktı.

22. Sonra aleyhte çalışmaya koyuldu.

23. Adamlarını toplayarak seslendi:

24. "Ben sizin yüce Rabb'inizim." dedi.

25. Allah da onu dünya ve ahiret azabıyla cezalandırdı.

26. Kuşkusuz bunda huşu[1] duyan kimse için ibret vardır.

1- *Derin saygı ve içten sevgi beslemek, üstün ve yüce görmenin sonucu olarak hayranlık duymak. Bu sözcüğün korku, korkmak anlamına gelen "havf" sözcüğü ile bir ilişkisi yoktur. Ra'd Suresi'nin 21. ayetinde her iki sözcük de bulunmakta ve farklı anlamlarda kullanılmaktadır.*

27. Sizi yaratmak mı daha zor, yoksa göğü bina etmek mi?

28. Onu yükseltti ve düzene koydu.

29. Gecesini kararttı, gündüzünü aydınlattı.

30. Yeryüzünü yayıp döşedi.

31. Ondan suyunu ve yeşilliğini çıkardı.

32. Ona dağlar yerleştirdi.

33. Sizin ve hayvanlarınızın geçimi için.

34. Fakat o en büyük olay[1] gerçekleştiği zaman.
__1-__ Kıyamet vakti.

35. O gün insan ne yaptığını hatırlar.

36. Gören kimseler için Cehennem açıkça gösterilecek.

37. Fakat kim azgınlaşmış,

38. Yalnızca dünya hayatını tercih etmişse,

39. Kuşkusuz Cehennem onun için barınaktır.

40. Fakat Rabb'inin huzurunda suçlu olmaktan korkarak, kendisini tutkularından uzak tutana,

41. Cennet onun için barınaktır.

42. Sana o saatten[1] soruyorlar; ne zaman gelip çatacakmış diye.
__1-__ Kıyametin kopuş zamanından.

43. Sen onun hakkında ne bilebilirsin ki?

44. Onun sonu Rabb'inedir.[1]
__1-__ Onun ne zaman gelip çatacağını yalnızca Rabb'in bilir.

45. Sen ancak ona huşu duyanlar için bir uyarıcısın.

46. Onlar onu[1] görecekleri gün, dünyada bir akşam veya kuşluğundan[2] başka kalmamış sanacaklar.
__1-__ Kıyameti. __2-__ Kuşluk vakti kadar.

ABESE SÛRESİ

[İniş sırası: 24, Mekki, 42 ayet.
Adını 1. ayetteki “abese/surat astı” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Surat astı ve yüz çevirdi.
2. O gözleri görmeyen geldi diye.
3. Sen bilemezsin, belki o tezkiye[1] olacak.
   1- *İnancını arındıracak.*
4. Veya öğüt alır ve böylece öğüt ona yararlı olur.
5. Fakat öğüt almayı gereksiz gören o kimseye gelince de;
6. Sen ona ilgi gösteriyorsun.
7. Oysaki onun arınmak istememesinden sorumlu sen değilsin.
8. Fakat sana koşarak gelen kimseye gelince;
9. O huşu duyanla,
10. Sen onunla ilgilenmiyorsun.
11. Hayır! Kuşkusuz o bir öğüttür.
12. Dileyen kimse ondan öğüt alır.
13. O şerefli sayfalardadır,

14. Yüceltilmiş, temizlenmiş,

15. Yazıcıların elleriyle,

16. Şerefli ve birr[1] sahiplerince.

1- Hayır, iyilik, bağış, itaat, doğruluk, adalet, gerçeklik, erdem, gönül.

17. İnsan[1] kendisini mahvetti, o ne kadar da nankördür.

1- İnsandan kasıt, müşrikler ve kâfirlerdir.

18. Onu hangi şeyden yarattı?

19. Bir nutfeden! Sonra da ona kader takdir etti.[1]

1- Ölçülendirip, biçimlendirdi.

20. Sonra hak yolu ona kolaylaştırdı.[1]

1- Vahiy ve nebiyle ona hakk yolu gösterdi. Veya ana rahminden çıkmayı kolaylaştırdı.

21. Sonra onu öldürdü ve kabre koydurdu.

22. Sonra dilediği zaman onu diriltip ortaya çıkardı.

23. Hayır! Ona buyurduğu şeyi yerine getirmedi.

24. İnsan[1] yiyeceğine bir baksın!

1- O nankör insan.

25. Suyu nasıl akıttıkça akıttık.

26. Sonra yeri yardıkça yardık.

27. Böylece orada taneler yetiştirdik;

28. Üzümler, sebzeler,

29. Zeytinler, hurmalar,

30. Dalları iç içe girmiş bahçeler,

31. Meyveler ve otlaklar.

32. Size ve hayvanlarınıza geçim olarak.

33. Fakat o kulakları sağır edici ses geldiği zaman.

34. O gün insan kardeşinden kaçar;

35. Annesinden ve babasından,

36. Eşinden ve çocuklarından.

37. Onların hepsinin İzin Günü başından aşkın uğraşısı vardır.

38. İzin Günü pırıl pırıl yüzler vardır;

39. Gülen, sevinen.

40. İzin Günü, kimi yüzler de tozludur[1],

***1-** Karanlıklar içindedir.*

41. Onu bir karanlık kaplar.[1]

***1-** Üzgün ve endişelidir.*

42. İşte bunlar gerçeği yalanlayan nankörlerdir, facirlerdir.[1]

***1-** Facir sözcüğü, "birr" sözcüğünün zıddıdır. Yani kötü, bozguncu, samimiyetsiz, yalancı, hak-hukuk tanımaz, düzenbaz, zalim; kısacası din diyanet tanımamak, dinin sınırlarını çiğneyerek onun dışına çıkmak demektir.*

TEKVİR SÛRESİ

[İniş sırası: 7, Mekki, 29 ayet.
Adını 1. ayetteki "kuvvirat/ köreltildi" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Güneş köreltildiği zaman,

1- *Işığı karartıldığı zaman.*

2. Yıldızlar bulanıklaştığı zaman,

3. Dağlar yürütüldüğü zaman,

4. Gebe develer başıboş bırakıldığı[1] zaman,

1- *Hiçbir malın öneminin kalmadığı zaman.*

5. Vahşi hayvanlar bir araya toplandıkları zaman[1],

1- *Korkularından bir araya geldiklerinde.*

6. Denizler kaynatıldığı zaman,

7. Nefisler eşleştirildiği[1] zaman,

1- *İnsanlar inançlarına göre gruplara ayrıldığı zaman. İnsanlar yaptıkları ile yüzleştikleri zaman. Ölü, yeniden diriltildiği zaman.*

8. O diri diri toprağa gömülen kıza sorulduğu zaman;

9. Hangi suçtan dolayı öldürüldüğü!

10. Defterler açıldığı zaman,

11. Gök soyulduğu[1] zaman,

1- *Tıpkı bir gövdeden derisinin soyulması gibi. Tıpkı bir perde gibi açıldığı, ortadan kalktığı zaman.*

12. Cehennem kızıştırıldığı zaman,

13. Cennet yaklaştırıldığı zaman,

14. İnsan, kendisi ile ne getirdiğini görecektir.

15. Hayır, ant olsun sinenlere[1],

1- *Gündüz kaybolan yıldızlara.*

16. Yörüngesinde dönenlere,

17. Kararmaya başladığı an geceye,

18. Ağardığı zaman sabaha ant olsun ki,

19. Kuşkusuz o[1] çok şerefli bir rasul sözüdür;[2]

1- *Vahiy/Kur'an.* ***2-*** *"Elçi sözü," elçilik yapanın kendisine ait sözler değildir. Onu elçi olarak gönderen otoriteye ait sözlerdir. Söz konusu elçi, Nebi Muhammed'dir. Elçinin "Cebrail" olduğu şeklindeki ifadeler doğru değildir. "Elçi sözü" ile kast edilen de vahiydir.*

20. Güç sahibi, arşın sahibi yanında itibarlıdır.

21. Kendisine itaat edilen, orada güvenilendir.

22. Arkadaşınız mecnun[1] değildir.

1- *Cinlenmiş. Aklını kaybetmiş.*

23. Ant olsun o, onu açık ufukta gördü.[1]

1- *Allah'tan vahyedileni; Allah'ın büyük tecellisini, hiçbir kuşku olmaksızın, apaçık bir şekilde kavradı.*

24. O vahyi gizlemez.[1]

1- *O; kimsenin duymadığı, görmediği, bilmediği yolla kendisine vahyolunanı, olduğu gibi muhatabına iletir.*

25. O, taşlanmış şeytanın[1] sözü değildir.

1- *Hakk'tan uzak olan. Şeytan, Hakk'a aykırı hareket eden her türlü varlık, kişi ve kurumun ortak "karakteristik adı" dır.*

26. O halde nereye gidiyorsunuz?[1]

1- *Nebi ve vahiy hakkında nasıl bu kadar yanlış düşünüyorsunuz?*

27. O âlemler için zikirden[1] başka bir şey değildir.

1- *Öğütten.*

28. Sizden doğru yoldan gitmek isteyenler için.

29. Âlemlerin Rabb'i Allah dilemedikçe[1] siz dilemezsiniz.

1- *Allah sizi doğru yolu tercih etmek zorunda bırakmadıkça, kendiliğinizden doğru yola girmezsiniz. Hidayet ve dalalet konusu, insanın dilemesiyle ilişkilidir. Allah, hiç kimseyi hak etmedikçe ne zorla hidayete erdirir ne de dalalete düşürür. İman ve inkâr konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir. Allah, insana dilediğini seçme hakkı tanımamış olsaydı, hiç kimse dilediğini seçemezdi. Allah, doğru yola iletilmek isteyeni doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmak isteyeni de sapkınlıkta bırakır. Bu bağlamda Allah'ın dilemesi, kulunun dilemesine bağlıdır. Diğer bir deyimle Allah, kulunun seçimine müdahale edecek olsa, kul dilediğini yapamaz. Ne var ki kul, Allah tarafından dilediğini seçme sınavı ile baş başa bırakılmıştır. Eğer seçimi Allah yapıyor olsa bir sınavdan söz edilemez.*

İNFİTAR SÛRESİ

[İniş sırası: 82, Mekki, 19 ayet.
Adını 1. ayetteki “infatarat/yarılma” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Gök yarıldığı zaman,
2. Yıldızlar dağıldığı zaman,
3. Denizler kabarıp taştığı zaman,
4. Kabirler alt üst edildiği zaman,
5. Herkes yaptığını ve yapmadığını bilecek.
6. Ey insan! Kerim[1] olan Rabb’ine karşı seni aldatan nedir?
   1- *Şerefli. Cömert.*
7. Seni yarattı, sonra sana şekil verdi, organlarını uyumlu ve dengeli yaptı.
8. Seni dilediği şekilde düzenledi.
9. Hayır! Bilakis, siz dini[1] yalanlıyorsunuz!
   1- *Hesap verme gününü, yargı gününü.*
10. Sizin üzerinizde kesinlikle kaydediciler var,

11. Şerefli yazıcılar.

12. Yaptığınız her şeyi bilirler.

13. Birr[1] olanlar nimet[2] içindedirler.

__1-__ Hayır, iyilik, bağış, itaat, doğruluk, adalet, gerçeklik, erdem, sevgi sahipleri. __2-__ Cennet.

14. Facirler[1] Cehennemdedirler.

__1-__ Facir sözcüğü "birr" sözcüğünün zıddıdır. Yani kötü, bozguncu, samimiyetsiz, yalancı, hak-hukuk tanımaz, düzenbaz, zalim; kısacası din diyanet tanımayan, dinin sınırlarını çiğneyerek onun dışına çıkmak demektir

15. Din günü[1] ona yaslanırlar.

__1-__ Hesap görme günü, yargı günü.

16. Onlar, onda yanıp bitecek değillerdir.

17. Din gününün ne olduğunu sen nereden bileceksin?

18. Evet, din gününün ne olduğunu sen nereden bileceksin?

19. O, kimsenin kimseye yardım etmeye gücünün yetmeyeceği bir gündür. İzin Günü, karar vermek bütünüyle Allah'a aittir.[1]

__1-__ Kur'an, "şefaat edilme" anlayışını ve inancını kesin olarak reddetmektedir. Kur'an'a göre, kesinlikle şefaat yoktur. Bu nedenle şefaatin varlığına inanan bir kimse Allah'a eş koşmuş sayılır.

MUTAFFİFİN SÛRESİ

[İniş sırası: 86, Mekki, 36 ayet.
Adını 1. ayetteki “el mutaffifin/hile yapanlar” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Hile[1] yapanların vay haline!

__1-__ Ölçüde, tartıda, hesapta, paylaşmada vs.

2. Onlar, alırlarken tam olarak ölçer, tartarlar.

3. Satarlarken eksik ölçer, tartarlar.

4. Onlar diriltileceklerini bilmiyorlar mı?[1]

__1-__ Hesap gününe inanan bunu yapar mı?

5. Büyük bir gün için.

6. O gün insanlar âlemlerin Rabb’inin divanında duracaklar.

7. Hayır! Kötülerin kayıtları kesinlikle siccindedir.[1]

__1-__ En iyi, en sağlam korunan yerdedir; kütüktedir, defterdedir. Siccin, aslında sözcük olarak en iyi en sağlam korunan hapishane, zindan demektir.

8. Siccinin ne olduğunu sen ne bileceksin!

9. Her şeyin tek tek yazıldığı bir kitaptır.

10. İzin Günü, yalanlayanların vay haline!

11. Onlar, din gününü[1] yalanlıyorlar.

***1-** Hesap görme günü, yargılanma günü.*

12. Onu haddi aşan günahkârdan başka kimse yalanlamaz.

13. Ona ayetlerimiz okunduğu zaman, “Eskilerin masalları.” der.

14. Hayır, hayır! Bilakis, onların yapıp ettikleri şeyler kalplerini kararttı.

15. Hayır! Onlar, İzin Günü Rabb’lerinden perdelenmiş olanlardır.[1]

***1-** Rabb’lerinin rahmetinden mahrum kalmış olanlardır.*

16. Sonra onlar, Cehennem’e girecekler.

17. Sonra da: “İşte bu yalanlayıp durduğunuz şeydir.” denecek.

18. Hayır! Kuşkusuz ebrar[1] olanların kayıtları kesinlikle İlliyyin’dedir.[2]

***1-** Birr’in çoğuludur. Birr, hayır, iyilik, bağış, itaat, doğruluk, adalet, gerçeklik, erdem, sevgi. **2-** İlliyyin sözcük anlamı olarak şerefli, yüksek makam demektir.*

19. İlliyyin’in ne olduğunu sen ne bileceksin?

20. Her şeyin tek tek yazıldığı bir kitaptır.[1]

***1-** Kayıtların tutulduğu kütük.*

21. Yaklaştırılmış olanlar[1] ona tanık olurlar.

***1-** Hakk’ın safında yer almış olanlar, iyilerin yanında yer alanlar.*

22. Ebrar[1] kesinlikle nimetler içindedir,

***1-** Birr’in çoğuludur. Birr, “Hayır, iyilik, bağış, itaat, doğruluk, adalet, gerçeklik, erdem, sevgi” demektir.*

23. Tahtlar üzerinde ni’metleri seyre dalarlar.

24. Ni’metlerin sevincini yüzlerinden anlarsın.

25. Onlara mühürlenmiş[1] en leziz, en saf içecekler[2] içirilir.

__1-__ El değmemiş, kapaklarını kendilerinin açacağı. __2-__ Çevirilerde, ayette yer alan "rahîkin" sözcüğüne "şarap" olarak anlam verilmektedir. Bu, Türkçede Allah'ın haram ettiği sarhoşluk veren içkiyi çağrıştırdığı için, anlam yanlışlığına neden olmaktır. O nedenle bu sözcüğün Türkçedeki doğru anlamı, "leziz, saf" içecektir.

26. Onun sonu misktir.[1] Yarışanlar bunun için yarışsınlar.

__1-__ İçildikten sonra ağızda misk kokusu bırakır.

27. Onun katkısı tesnimdir.[1]

__1-__ En değerli, en güzel maddeler.

28. Bir pınardır, yakınlaştırılmış[1] olanların içtiği.

__1-__ Hakk'ın safında yer almış olanlar, iyilerin yanında yer alanlar.

29. Suçlular, dünyada iman edenlere gülüyorlardı.

30. İnananlar yanlarından geçerlerken, birbirlerine kaş-göz ederek onlarla alay ediyorlardı.

31. Yandaşlarına döndükleri zaman da neşelenmiş olarak dönüyorlardı.

32. İnananları gördükleri zaman, "İşte bunlar, kesinlikle sapkın olanlardır." diyorlardı.

33. İnananların üzerlerine gözetici olarak gönderilmediler.[1]

__1-__ İnanların inançlarını sorgulamak onlara düşmezdi.

34. Artık bugün iman edenler, gerçeği yalanlayan nankörlere gülüyorlar.

35. Tahtlar üzerinde seyirdeler:

36. "Gerçeği yalanlayan nankörler, yaptıkları şeylerin karşılığını buldular mı?" diye.

İNŞİKAK SÛRESİ

[İniş sırası: 83, Mekki, 25 ayet.
Adını 1. ayetteki "inşikak/ yarılmak" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Gök yarıldığı zaman,
2. Rabb'inin buyruğunu yerine getirdiği zaman,
3. Yeryüzü uzatıldığı[1] zaman,

__1-__ Dümdüz edildiği.

4. İçinde ne varsa atıp boşaldığı zaman,
5. Rabb'inin buyruğunu yerine getirdiği zaman,
6. Ey insan! Rabb'ine kavuşuncaya kadar didinip duracak ve sonunda O'na kavuşacaksın.[1]

__1-__ Ey insan! Aklını başına al, bütün çabaların bir gün sona erecek ve sen hesap vermek için Rabb'inin huzuruna çıkacaksın. Gidecek hiçbir yerin yok.

7. Kime kitabı sağından[1] verilirse,

__1-__ Arap kültüründe sağ, "uğur, mutluluk, sağlamlık ve kurtuluşu" ifade etmektedir.

8. Hesabı çok kolay görülecek.

9. Ve sevinç içinde yakınlarına dönecek.

10. Fakat kime kitabı arkasından[1] verilirse,

__1-__ Hesaba katmadıkları bir şekilde.

11. Ölüp yok olmak isteyecek.

12. Fakat alevli ateşe girecek.

13. O, dünyada yakınları içindeyken sevinçliydi.

14. O, kesinlikle dönmeyeceğini[1] sanıyordu.

__1-__ Ölümden sonra diriltilmeyeceğine inanıyordu.

15. Bilakis! Rabb'i onu çok iyi görüyordu.

16. Şafak vaktine yemin ederim;

17. Geceye ve barındırdıklarına,

18. Dolunay halindeki aya,

19. Kesinlikle tabakadan tabakaya bineceksiniz.[1]

__1-__ Kıyamet Günü halden hale sürekli değişecek ama asla yok olup gitmeyeceksiniz.

20. Onların nesi var ki inanmıyorlar?

21. Kendilerine Kur'an okunduğu zaman secde[1] etmiyorlar.

__1-__ Buyruklarını önemseyip gereğini yapmıyorlar. O'na teslim olmuyorlar.

22. Aksine, gerçeği yalanlayan nankörler, yalanlıyorlar.

23. Allah, onların içlerinde ne sakladıklarını en iyi bilendir.

24. O halde onları elem verici azapla müjdele!

25. Ancak iman eden ve salihatı[1] yapanlar hariç. Onlar için kesintisiz bir ödül vardır.

__1-__ Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

BURUC SÛRESİ

[İniş sırası: 27, Mekki, 22 ayet.
Adını 1. ayetteki “el-buruc/burçlar” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Burçlar sahibi gökyüzüne ant olsun,
2. Söz verilen güne ant olsun,
3. Tanığa ve tanıklık edilene ant olsun,
4. Uhdud’un Ashab’ı[1] kahroldu;

1- *Kur’an’ın ilk muhataplarının çok iyi bildiklerinden kuşku olmayan Ashab’ı Uhdud’un kim olduğu bugün tartışma konusudur. Kur’an, bu konuda kesin bir bilgi vermemektedir. Sonraki ayetlerden anlaşılan ve rivayetlere göre bunlar, kazıdıkları çukurda ateş yakıp, inananları o ateşe attıktan sonra onları izleyenlerdir.*

5. O şiddetli ateşin sahipleri.
6. Hani onlar, onun başında oturmuşlardı.
7. İnananlara yaptıkları işkenceyi izliyorlardı.

8. Bunu, Mutlak Üstün Olan ve Övgüye Değer Yegâne Varlık olan Allah'a iman edenleri cezalandırmak için yapıyorlardı.

9. O Allah ki, göklerin ve yerin mülkü[1] yalnızca O'na aittir. Allah, Her Şeye Tanık'tır.

***1-** Sahipliği, egemenliği, yönetimi.*

10. İnanan erkeklere ve kadınlara işkence edip, sonra da tövbe etmeyenler için Cehennem azabı vardır. Onlar için yakıcı bir azap vardır.

11. İnanan ve salihatı[1] yapanlar için içinden nehirler akan Cennetler vardır. İşte bu, büyük kurtuluştur.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

12. Rabb'inin yakalaması[1] kesinlikle çok şiddetlidir.

***1-** Cezalandırması.*

13. Kuşkusuz başlatan ve tekrarlayan[1] O'dur.

***1-** İlk yaratan ve yaratmayı tekrarlayacak olan.*

14. O, Çok Bağışlayan'dır, Çok Seven'dir.

15. Şanı Yüce Arş'ın Sahibi'dir.

16. Dilediğini yapandır.

17. O orduların haberi sana geldi mi?

18. Firavun ve Semud'un.

19. Doğrusu gerçeği yalanlayan nankörler, hâlâ bir yalanlama içindedirler.

20. Allah, onları arkalarından[1] kuşatmıştır.

***1-** Hiç hesaba katmadıkları şekilde, her yönden.*

21. Bilakis, o şanı yüce şerefli bir Kur'an'dır,

22. Levh-i Mahfuz'dadır.[1]

***1-** Korunmuş levha. İlahi koruma.*

TARIK SÛRESİ

[İniş sırası: 36, Mekki, 17 ayet.
Adını 1. ayetteki "et-tarık/seher yıldızı" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Sema'ya ve Tarık'a ant olsun,
2. Tarık'ın ne olduğunu sen ne bileceksin?
3. O, keskin parlayan yıldızdır.
4. Hiçbir nefis[1] yoktur ki üzerinde koruyucu[2] bulunmasın.
__1-__ Kimse, insan. __2-__ Gözetleyici.
5. İnsan neden yaratıldığına bir baksın.
6. Atılan bir sıvıdan yaratıldı;
7. Omurga ile göğüs kemikleri arasından çıkan.
8. Kuşkusuz O, onu yeniden diriltmeye elbette kadirdir.
9. Bütün gizliliklerin ortaya çıkarıldığı gün,
10. Onun ne bir gücü ne de bir yardımcısı vardır.
11. Dönüş sahibi semaya ant olsun,
12. Yarılma sahibi yeryüzüne ant olsun
13. Kuşkusuz O, ayırt edici[1] bir sözdür.
__1-__ Hakk ile batılı birbirinden ayıran.
14. O, sıradan bir söz değildir.
15. Onlar, planlar yapıyorlar[1],
__1-__ Kur'an'ı geçersiz kılmak için.
16. Ben de plan yapıyorum.
17. Gerçeği yalanlayan nankörlere biraz daha süre tanı, onları kendi hallerine bırak.

A'LA SÛRESİ

[İniş sırası: 8, Mekki, 19 ayet.
Adını 1. ayetteki "a'la/yüce" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Rabb'inin yüce adını tesbih[1] et.

1- *Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranması ve Yaratıcı'nın tüm nitelikleri ile tanınması ve tanıtılması etkinliğidir. Allah'ı tesbih etmek; O'nu şirk içeren her türlü düşünce ve inançtan arındırarak, Kendisine özgü nitelikleri ile yüceltmek demektir.*

2. O ki yarattı ve düzene koydu.

3. O ki takdir etti[1] ve yol gösterdi.

1- *Her varlığa kendisine özgü özellikler(fitrat) verdi.*

4. O ki yerden bitkiler, yeşillikler çıkardı.

5. Derken onu kuru, kararmış çer çöp haline getirdi.

6. Sana okutacağız[1]; bir daha unutmayacaksın;[2]

1- *Sana ne yapacağını bildireceğiz. Gideceğin yolu göstereceğiz.* ***2-*** *Bir daha şaşırmayacaksın.*

7. Allah, aksini dilemedikçe. Kuşkusuz O, açık ve gizli olanı bilir.[1]

1- *Mesajı iletmede, ne yapıp ne yapmadığını bilir.*

8. Kolay gelmesi için, sana yeterince kolaylaştıracağız.[1]

***1-** Bu yolda karşılaşacağın zorluklardan çekinme, Biz sana yardım edeceğiz.*

9. O halde öğüt ver[1], öğüt yararlı olacaksa!

***1-** Yararlı olup olmadığına bakmaksızın sen öğüt vermeye devam et.*

10. Huşu[1] duyan kimse öğüt alacaktır.

***1-** Derin saygı ve içten sevgi beslemek, üstün ve yüce görmenin sonucu olarak hayranlık duymak.*

11. Şaki[1] olan ondan kaçınır.

***1-** Bahtsız, azgınlaşan.*

12. Ki o, büyük ateşe atılacaktır.

13. Sonra orada ölüm de yok, yaşam da.[1]

***1-** Ölüp kurtulmak da yok, rahat yüzü görmek de.*

14. Doğrusu arınan kimse kurtuluşa ermiştir;

15. Rabb’inin adını anıp salla[1] eden.

***1-** Çevirilerde bu sözcüğe “namaz kılma” anlamının verilmesi doğru değildir. “Salla” sözcüğü; bu ayette sürekli destek olmak, izleyici kalmamak, sürekli ilgi duymak” anlamındadır.*

16. Ne var ki siz[1] dünya hayatını tercih ediyorsunuz.

***1-** Siz zamirinden kasıt, müşrikler ve kâfirlerdir.*

17. Oysaki ahiret hayatı daha hayırlı ve daha kalıcıdır.

18. Bu, önceki sahifelerde[1] de vardı.

***1-** Vahiylerde. Gönderilen Kitaplarda.*

19. İbrahim’in ve Musa’nın.[1]

***1-** İbrahim’e ve Musa’ya gönderilen vahiyde.*

ĞAŞİYE SÛRESİ

[İniş sırası: 68, Mekki, 26 ayet.
Adını 1. ayetteki “ğaşiye/kaplayan,bürüyen” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Ğaşiyenin[1] haberi sana geldi mi?

1- *Dehşeti her şeyi kaplayıp kuşatacak olanın.*

2. İzin Günü[1] birtakım yüzler öne düşüktür;[2]

1- *Kıyamet Günü, hesap sorma günü.* ***2-*** *Müşrikler ve kâfirler dünyada göstermedikleri huşuyu(saygıyı); Allah’ı büyüklemeyi ahirette göstereceklerdir.*

3. Bitmiş, tükenmiş olarak.[1]

1- *Yaptıkları boşa gitmiştir.*

4. Kızgın ateşe atılacaklar.
5. Kaynar bir kaynaktan içirilirler.
6. Onlar için kuru dikenli bir bitkiden başka yiyecek yoktur;
7. O, beslemez ve açlığı gidermez.
8. İzin Günü bir takım yüzler[1] nimetler içindedirler.

1- *Kimseler.*

9. Yaptıklarından dolayı hoşnutturlar.

10. Mükemmel bir bahçededirler.

11. Orada boş söz duymazlar.

12. Orada devamlı akan bir pınar vardır.

13. Yükseklere kurulmuş divanlar,

14. İçime hazır içecekler,

15. Sıra sıra yastıklar,

16. Serilmiş halılar vardır.

17. Hiç mi deveye[1] bakmıyorlar, nasıl yaratılmış?

***1-** Diğer bir okuyuşa göre "bulutlara." "İbil," deve demektir. Bu sözcük "ibbil" olarak okunduğunda ise "bulut" anlamına gelmektedir.*

18. Ve gökyüzüne, nasıl yükseltilmiş?

19. Ve dağlara, nasıl dikilmişler?

20. Ve yeryüzüne, nasıl yayılıp döşenmiş?

21. Öğüt ver; sen yalnızca öğüt vericisin.

22. Kimseyi zorla inandıracak değilsin.

23. Ancak kim yüz çevirir ve gerçeği yalanlayan nankör olursa,

24. Allah, ona en büyük azapla azap eder.

25. Kuşkusuz onların dönüşü Bize'dir.

26. Sonra, kuşkusuz onların hesapları kesinlikle Biz'e aittir.

FECR SÛRESİ

[İniş sırası: 10, Mekki, 30 ayet.
Adını 1. ayetteki “fecr/tan yerinin ağarması” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Fecre[1] ant olsun.

1- *Tan yerinin ağarma zamanı.*

2. On geceye,

3. Çift ve tek olana,

4. Geçip giden geceye.

5. İşte bunlarda aklını kullanan kimse için bir kasem[1] yok mu?

1- *İkna olmalarını sağlayacak işaret, belirti, kanıt yok mu?*

6. Rabb’inin Ad kavmine ne yaptığını biliyor musun?

7. Sütunlara sahip İrem’e!

8. Ki, beldeler içinde onun bir eşi yaratılmadı;

9. Ve vadide kayaları oyan Semud’a,

10. Ve kazıklar sahibi Firavun’a;

11. Onlar ki, ülkelerde tağutlaşmışlardı[1],

1- Allah'a isyan etmek anlamına gelen "tağa" kökünden türemiştir. Azgın, sapkın, kötülük önderi, zorba, şeytan, put, kâhin; Allah'ın buyruklarına itibar etmeyen kişi ve kurum anlamına gelmektedir. Tağut; insanlara kaba kuvvetle hükmeden kişi veya kurumu ifade etmektedir.

12. Böylece oralarda bozgunculuğu çoğaltmışlardı.

13. Bu yüzden Rabb'in onları azap kırbacıyla kırbaçladı.

14. Çünkü Rabb'in olup-biteni görüp-gözlemektedir.

15. Fakat insan[1]; Rabb'i ne zaman onu sınamak için ikramda bulunsa ve ona nimet verse, "Rabb'im bana ikram etti.[2]" der.

***1-** Ayette geçen insan sözcüğü, insanların tamamını değil, belli başlı insanları, yani müşrikleri kastetmektedir. **2-** Doğru yolda olduğum için, Rabb'imin bu nimetini hak etmekteyim.*

16. Fakat ne zaman ona sınamak için rızkını ölçülü verirse[1], "Rabb'im beni aşağıladı.[2]" der.

***1-** Daraltsa. **2-** Doğru yolda olmadığım için beni ikramından mahrum bıraktı. Müşriklere göre, yoksul ve güçsüz kimseler ki bunlar çoğunlukla Nebimizin yanında yer almışlardı, bunlar yanlış yolda olduklarından Rabb'in ikramından mahrum bırakılmaktaydılar.*

17. Hayır! Doğrusu siz yetime ikram etmiyorsunuz.

18. Yoksulu yedirmede birbirinizi teşvik etmiyorsunuz.

19. Varis olduğunuz mirası ihtirasla yiyorsunuz[1].

1- Sahip olduğunuz malda-mülkte hakkı olanları hiç gözetmiyorsunuz.

20. Malı büyük bir sevgiyle, çok seviyorsunuz.

21. Hayır, hayır! Yer, paramparça olup dağıldığı zaman,

22. Rabb'in emri geldiği ve melekler saf saf dizildiği zaman,

23. İzin Günü[1] Cehennem ortaya getirilir. O gün insan neyin ne olduğunu anlar, ancak bunun ona bir yararı olmaz.

***1-** Hesap görme günü.*

24. “Ah keşke hayattayken, ahiret hayatım için hazırlık yapmış olsaydım.” der.

25. Artık İzin Günü, O’nun azabı hiç kimsenin azabına benzemez.

26. O’nun vurduğu bağ, hiç kimsenin vurduğu bağa benzemez.

27. “Ey mutmain nefs![1]

1- *Sahip olduğu nimetlerden dolayı doğru yolda olduğun sanan, varlığı ile kendisini yeterli gören kimse; müşrikler. İçinde bulunduğu halden memnun olan kimse.*

28. Rızasını kazanarak, razı olarak Rabb’ine dön.[1]

1- *Rabb’in gösterdiği yoldan giderek, O’nun emirlerine itaat ederek, Hakk yola dön.*

29. Kullarıma katıl[1];

1- *Böylelikle Cennetlik kullarımın arasına gir.*

30. Cennetime gir.”

BELED SÛRESİ

[İniş sırası: 35, Mekki, 20 ayet.
Adını 1. ayetteki "el-Beled/belde,kent" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Hayır! Bu beldeye yemin ederim!
2. Senin de içinde yaşadığın beldeye,
3. Ant olsun doğurana ve doğurduğuna!
4. Biz insanı gerçekten zorluk arasında yarattık.
5. Kendisine hiç kimsenin güç yetiremeyeceğini mi sanıyor?
6. "Yığınlarca mal harcadım." diyor.
7. Kendisini hiç kimsenin görmediğini mi sanıyor?
8. Ona iki gözü Biz vermedik mi?
9. Bir dil ve iki dudak.
10. Ona iki yol[1] gösterdik.
    1- *Doğru ve eğri, Hakk ve Batıl, iman ve küfür, iyilik ve kötülük…*
11. Ne var ki o, sarp yokuşu aşmayı göze alamadı.[1]
    1- *Köleye özgürlüğünü vermedi. Tutku ve kuruntuların isteklerine karşı koyamadı. Hakk'ı, hayrı, adaleti tercih etmek işine gelmedi.*
12. Bilir misin nedir sarp yokuş?

13. Boynu çözmektir,[1]

***1-** Köleyi özgürleştirmektir. Rakabe, sözcük olarak, "boyun" demektir. Mecaz olarak, özgürlüğünü kaybetmiş insan için; esir veya köle için kullanılmaktadır. Boynuna boyunduruk vurulmuş olmak; özgürlüğü elinden alınmış olmak anlamına gelmektedir.*

14. Veya darlık ve yoklukta doyurmaktır;

15. Yakınlık sahibi olan yetimi,[1]

***1-** Yakınında, çevrende bulunan sahipsiz, kimsesiz kalmışları.*

16. Veya hiçbir şeyi olmayan miskini,[1]

***1-** Çalışacak gücü ve işi olmayan, yerlerde sürünen yoksul. Hiçbir şeyi olmayan.*

17. Sonra birbirlerine sabrı[1] ve merhameti tavsiye eden inananlardan olmaktır.

***1-** Direnmeyi, zorluklara göğüs germeyi, yılgınlık göstermemeyi.*

18. İşte onlar, ashab-ı meymenedir.[1]

***1-** Sağın adamı. Meymene, sözcük olarak "sağ el" veya "uğurlu, bereketli" anlamındadır. Deyim olarak; bahtı iyi olan, bereketli, mutluluk sahibi" demektir. Veya deyim olarak, "yüksek makam, güç ve şeref" demektir. Keza Türkçede de birisine "Bu benim sağ kolumdur." dendiği zaman, ona verilen değer gösterilmiş olunmaktadır.*

19. Ayetlerimizi küfredenler[1] ashab-ı meşemedir.[2]

***1-** Gerçeği yalanlayan nankörler. Gerçeği görmezden gelenler, gerçeğin üzerini örtenler. **2-** Sözcük olarak, "uğursuzluk, talihsizlik;" "sol el" demektir. "Sol el", Arapça'da deyim olarak "zayıflık ve zillet" demektir.*

20. Onlara, üzerlerine kapıları kapatılmış bir ateş vardır.

ŞEMS SÛRESİ

[İniş sırası: 26, Mekki, 15 ayet.
Adını 1. ayetteki “eş-Şems/Güneş” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Güneş’e ve onun aydınlığına ant olsun,
2. Ve onu izleyen Ay’a,
3. Ve onu ortaya çıkaran gündüze,
4. Ve onu örten geceye,
5. Ve göğe ve onu düzenleyene,
6. Ve yere ve onu döşeyene,
7. Ve nefse[1] ve onu biçimlendirene,

   1- *Kimseye, kişiye*

8. Sonra ona fücurunu[1] ve takvasını[2] ilham[3] etti.

   1- *Kötülük yapma.* ***2-*** *Kötülükten korunma.* ***3-*** *İlham, sözcük olarak “yutmak” demektir. Allah’ın kullarının kalbine attığı, ona ulaştırdığı şeyler için kullanılmaktadır. Bu ulaştırma içe yerleştirme anlamında “yutturma” gibidir.*

9. Elbette nefsini yücelten[1] kurtuluşa ermiştir.

   1- *Şirkten arınan. Allah’tan başka ilahlara kulluk etmeyi reddeden.*

10. Elbette onu alçaltan[1] da hüsrana uğramıştır.

    1- *Müşrik olan. Allah’ın yanı sıra başka ilahlara da kulluk eden. Takvanın yerine fücuru seçen.*

11. Semud halkı tağutluğu[1] nedeniyle yalanladı.

    1- *Allah’a isyan etmek anlamına gelen “tağa” kökünden türemiştir. Azgın, sapkın, kötülük önderi, zorba, şeytan, put, kâhin; Allah’ın buyruklarına itibar etmeyen kişi ve kurum anlamına gelmektedir.*

12. Onların en azgını ayaklandığı zaman,
13. Allah’ın rasulü Salih onlara, “O, Allah’ın dişi devesidir, onu sulayınız.” dedi.
14. Fakat onu yalanladılar. Sonra onu kestiler. Rabb’leri suçları nedeniyle üzerlerini azapla kapladı. Orayı yerle bir etti.
15. O cezalandırmasının sonucundan çekinmez.

LEYL SÛRESİ

[İniş sırası: 9, Mekki, 21 ayet.
Adını 1. ayetteki “el-Leyl/gece” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Örttüğü zaman geceye ant olsun.
2. Ortaya çıktığı zaman gündüze,
3. Erkeği ve dişiyi yaratana,
4. Çabalarınız çeşit çeşittir.
5. Fakat kim verir ve takva sahibi olursa,
6. En iyiyi doğrularsa,
7. Ona en kolayı[1] kolaylaştıracağız.
   1- *Cenneti.*
8. Fakat kim cimrilik eder de kendisini müstağni[1] görürse,
   1- *Kendisini yeterli gören, büyüklenen, kibirlenen.*
9. En iyiyi yalanlarsa,
10. Ona en zoru[1] kolaylaştıracağız.
    1- *Cehennemi.*

11. Düştüğü[1] zaman malı ona yarar sağlamaz.

1- Helak olduğu, çukura yuvarlandığı, öldüğü, Cehennem'e yuvarlandığı.

12. Kuşkusuz doğru yolu göstermek Bize aittir.

13. Kuşkusuz ilk[1] de son[1] da Bizim'dir.

1- Dünya da ahiret de.

14. Alev saçan bir ateşe karşı sizi uyardım.

15. Ona şaki[1] olandan başkası girmez.

1- İflah olmaz azgın.

16. O ki yalanladı ve yüz çevirdi.

17. Takva[1] sahibi olan, ondan uzak tutulacak.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.

18. O ki malını vererek arınır.

19. Bunu kimseden karşılık beklemeden yapar.

20. İsteği yalnızca Yüce Rabb'inin rızasını kazanmaktır.

21. Yakında mutlaka hoşnut olacaktır.

DUHA SÛRESİ

[İniş sırası: 11, Mekki, 11 ayet.
Adını 1. ayetteki “duha/kuşluk vakti” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Duhâ[1] vaktine ant olsun.

__1-__ Kuşluk.

2. Gecenin karanlıktaki dinginliğine,

3. Rabb’in seni bırakmadı ve sana darılmadı.

4. Senin için gelecek, geçmişten hayırlı olacak.

5. Yakında Rabb’in sana verecek, sen de hoşnut olacaksın.

6. Seni yetim bulup, barındırmadı mı?

7. Seni şaşırmış bulup, doğru yolu göstermedi mi?

8. Seni muhtaç durumda bulup ğına[1] etmedi mi?

__1-__ Çevirilerde ayete, “Seni yoksul bulup, zenginleştirmedi mi?” şeklinde anlam verilmektedir. Oysaki burada söz konusu olan servet zenginliği değil; “ğına” sözcüğü ile kast edilen, ona verilen görevin, bir insan için en büyük zenginlik, en büyük nimet olduğudur.

9. Öyleyse sakın yetimi[1] hor görme.[2]

__1-__ Kimsesizi. __2-__ Güçsüzü, zayıfı önemsiz görme.

10. Sakın isteyeni[1] geri çevirme.

__1-__ İstenilen şey somut olarak belirtilmemiş olmakla birlikte, bağlama bakıldığında; istenilen şeyin “bilgi edinme,” “hakkı öğrenme,” “korunup gözetilme” olduğu anlaşılmaktadır. Bir sonraki ayetten de bu anlaşılmaktadır.

11. Ve Rabb’inin nimetini[1] her fırsatta anlat.

__1-__ Gönderdiği vahyi.

İNŞİRAH SÛRESİ

[İniş sırası: 12, Mekki, 8 ayet.
Adını 1. ayetteki “inşirah/açmak” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Senin için göğsünü açmadık mı?[1]

1- *Sıkıntılarına, kara kara düşünmene, ne yapacağını bilmemene son vermedik mi? Seni rahatlatmadık mı?*

2. Yükünü üzerinden atmadık mı?[1]

1- *Ne yapacağını bilmezken, sana yol gösterdik.*

3. Belini büken yükünü?[1]

1- *İnsanlığın içinde bulunduğu durumun sana verdiği üzüntüyü.*

4. Senin zikrini yükseltmedik mi?[1]

1- *Bu denli önemli bir görevi(nebilik ve rasullük) sana vererek, herkes tarafından bilinmene ve anılmana neden olmadık mı?*

5. Zira zorlukla beraber bir kolaylık vardır.
6. Elbette zorlukla beraber bir kolaylık vardır.
7. O halde her fırsatta kararlılıkla yeni şeyler yapmaya giriş.
8. Ve yalnızca Rabb’ine yönel.[1]

1- *Yardım ve desteği yalnızca Allah’tan iste. İsteklerini yalnızca Rabb’ine yönelt.*

TİN SÛRESİ

[İniş sırası: 28, Mekki, 8 ayet.
Adını 1. ayetteki “tin/incir” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. İncire ve zeytine ant olsun,
2. Ve Sina Dağı’na[1],

   1- *Bereketli meyve ağaçları ile bezenmiş Sina dağına.*
3. Ve bu güvenli kente.
4. Ant olsun ki insanı en iyi biçimde yarattık.
5. Sonra onu aşağıların aşağısına indirdik.
6. İnanan ve salihatı yapanlar hariç. Onlar için kesintisiz bir ödül vardır.
7. Hal böyleyken, sana[1] dini[2] yalanlatan nedir?

   1- *İnkâr eden, müşrik olan kimse.* ***2-*** *Hesap Günü’nü.*
8. Allah; hüküm verenlerin, en iyi hüküm vereni değil mi?

ALAK SÛRESİ

[İniş sırası: 1, Mekki, 19 ayet.
Adını 2. ayetteki "alak/asılmış, tutunmuş olan" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Yaratan Rabb'inin adıyla duyur.[1]

__1-__ Vahyin ilk ayeti olduğu kabul gören bu ayetteki "ıkra" sözcüğüne "oku" anlamı vermek önemli bir yanılgıdır. Henüz ortada okunacak bir metin olmadığına göre, okumaktan söz etmek mantık dışıdır. Bu sözcükle ifade edilen şey; sana vahyettiğimiz mesajı, aklında tut, derleyip toparla ve ondan sonra da insanlara duyurmaya, ilan etmeye, ulaştırmaya başladır. Ikra, sözcük anlamı olarak esasen "bir şeyleri biriktirip onu dağıtmak, başka yerlere nakletmek" demektir. Bu ayeti, İslam'ın bilgiye verdiği değeri örneklemek için konu edinmek; "İslam'ın ilk emri oku"dur türü bir tanımlama yapmak doğru değildir. Zira ayet, okumanın öneminden değil, vahyin insanlara duyurulmasından söz etmektedir. Nasıl ki "ezan okumak", "türkü okumak" dendiği zaman, okunan bir metinden değil de duyurmaktan, söylemekten söz edilmiş olunuyorsa, ayetteki "ıkra" sözcüğü de duyurma anlamında bir okumayı ifade etmektedir.

2. İnsanı alaktan[1] yarattı.

__1-__ Döl yatağına tutunan, döl yatağında asılı olan.

3. Duyur, senin Rabb'in en büyük kerem[1] sahibidir.

__1-__ En cömert, en şerefli, en saygın.

4. Kalemle öğretendir.

5. İnsana bilmediğini öğretti.

6. Bu gerçeğe rağmen insan yine de tuğyan[1] yapar.

__1-__ Haddi aşma, zulüm, azgınlık, sapkınlık, isyan, küfür.

7. Kendisini yeterli gördüğü için.

8. Oysaki dönüş Rabb'inedir.

9. Gördün mü şu alıkoyanı?

10. Salla[1] ederken bir kulu!

1- Çağrıda bulunan. Salat sözcüğü, ilk bu ayette geçmektedir. Bu surenin, vahyedilen ilk sure olduğu dikkate alındığında, "salla" sözcüğüne namaz anlamı vermek önemli bir yanılgıdır. Bu yanılgı; bundan sonra da bu sözcüğe, geçtiği her yerde namaz anlamının verilmesine neden olmaktadır. Şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelmek, ibadete layık yegâne ilahın Allah olduğuna inanmak, dua, çağrıda bulunmak, namaz, rahmet, destek, dayanışma, Yahudi tapınağı, havra gibi anlamlara gelen "salat" sözcüğünün bu ayetteki karşılığı, çağrıda bulunmak, insanları İslam'a davete destek olmaktır.

11. Gördün mü?[1] Ya o doğru yolda ise!

***1-** Düşünsene.*

12. Veya takvayı[1] buyuruyorsa?

***1-** Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*

13. Gördün mü; ya yalanlayıp ve yüz çevirdi ise?[1]

***1-** Düşünsene, engelleme yapan kimsenin kendisi gerçeği yalanlıyorsa?*

14. Allah'ın kesinlikle her şeyi gördüğünü bilmiyor mu?

15. Hayır, kesinlikle öyle değil! Eğer gerçekten vazgeçmezse perçeminden[1] yakalarız.

***1-** Saçından.*

16. Yalancı, günahkâr ve suçlu perçeminden.

17. Haydi, yardımcılarını çağırsın.

18. Biz de zebanileri çağıracağız.

19. Hayır, kesinlikle öyle değil! Ona boyun eğme; secde et ve yaklaş[1].

***1-** Allah'a teslim ol, Allah'a boyun eğerek, saygıyla yönelerek, O'na yakın ol.*

KADR SÛRESİ

[İniş sırası: 25, Mekki, 5 ayet.
Adını 1. ayetteki “kadr/değerli” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Kuşkusuz Biz onu[1] kadir gecesinde[2] indirdik.

__1-__ Kur’an’ı. __2-__ “Kadr”, sözcük olarak değer, kıymet demektir. Kadir gecesi, Kur’an’ın inmeye başladığı ilk gecedir. Ve bu tarihi süreç içinde yalnızca bir kez yaşanmıştır. Kadir gecesi her yıl tekrarlanan bir süreç değildir.

2. Kadir gecesinin ne olduğunu sana bildiren nedir?

3. Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır.[1]

__1-__ Kadir gecesini önemli yapan, gecenin bizatihi kendisi değil, Kur’an’ın o gecede indirilmiş olmasıdır. Yani geceyi önemli yapan şey, Kur’an’ın ilk kez indirilmeye başlandığı gece olmasıdır. Bu gecenin, bin aydan daha hayırlı olduğunu söylemekle vurgulanan şey, Kur’an’ın ne denli önemli bir olay olduğuna dikkat çekmektir. Bin yıl sayısı, Kur’an’ın saygınlığının derecesini, önemini vurgulamak için ifade edilen sayıdır. Bu süre bildiren bir sayı değil, değer bildiren bir sayıdır. Bu gecenin günahları sıfırlayan bir gece olduğuna dair ileri sürülen rivayetlerin tamamı uydurmadır, Kur’an’ın mesajına her açıdan aykırıdır ve İsrailiyat kaynaklıdır. Bu, parmağın gösterdiği şeye bakmak yerine, parmağa odaklanmak körlüğünden başka bir şey değildir.

4. Melekler[1] ve ruh[2], onda Rabb’lerinin izniyle her bir emir için iner de inerler.

__1-__ “Elçiler” veya “ilahi güçler.” __2-__ Ruh, sözcük olarak; “can”, “vücuda hayat veren cevher” demektir. Kur’an, ruh sözcüğünü vahiy anlamında kullanmaktadır. Zira vahiy, insana ve topluma hayat vermekte, insana ve topluma düzen vererek onları canlı ve diri tutmakta; onlara en iyi yaşantıyı sağlamanın yolunu göstermektedir.

5. O, fecrin ağarmasına[1] kadar selamdır.[2]

__1-__ Şafak sökene kadar. __2-__ Esenliktir, güvendir.

BEYYİNE SÛRESİ

[İniş sırası: 100, Medeni, 8 ayet.
Adını 1. ayetteki “el-beyyine/kanıt içeren bilgi” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Kitap Ehli’nden ve Müşriklerden gerçeği yalanlayan nankörler, kendilerine beyyine[1] gelmeden ayrılığa düşmüş değillerdi.

***1-** Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi.*

2. Allah’tan gelen dokunulmamış sahifelerden okuyan bir rasul.

3. Onda değerli kitaplar[1] vardır.

***1-** Hükümler, öğretiler.*

4. Kitap verilmiş olanlar, kendilerine beyyine[1] geldikten sonra ayrılığa düştüler.[2]

***1-** Gerçeği apaçık, açıklayıcı olan bilgi. **2-** Hakk’ı kabul etmeye yanaşmadılar.*

5. Oysa Allah’a kulluktan ve dini hanifler[1] olarak O’na has kılmaktan ve salatı ikame etmekten[2], zekâtı vermekten[2] başka bir şeyle emrolunmadılar. İşte doğru din budur.

***1-** Şirk koşmaksızın Allah’a yönelmiş olan. **2-** Şirkten arınmış bir bilinçle Allah’a yönelmek, O’na kulluk etmek ve bunu arınmış, temizlenmiş bir benlikle yapmak.*

6. Kitap Ehli’nden gerçeği yalanlayan nankörler ve müşrikler, içinde sürekli kalmak üzere Cehennem ateşindedirler. İşte onlar, yaratılmışların en şerlileridirler.

7. İman eden ve salihatı yapan[1] kimseler; işte onlar yaratılmışların en hayırlı olanlarıdır.

***1-** Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*

8. Onların, Rabb’leri yanındaki ödülleri; içinde kesintisiz olarak sürekli kalacakları, altlarından nehirler akan Adn Cennetleridir. Allah, onlardan hoşnut olmuş, onlar da O’ndan hoşnut olmuşlardır. İşte bu, Rabb’ine huşu[1] duyan kimseler içindir.

***1-** Derin saygı ve içten sevgi beslemek, üstün ve yüce görmenin sonucu olarak hayranlık duymak.*

ZİLZAL SÛRESİ

[İniş sırası: 93, Mekki, 8 ayet.
Adını 1. ayetteki “zilzal/sarsıntı” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Yeryüzü şiddetli sarsıntı ile sarsıldığı zaman,
2. Yeryüzü ağırlıklarını çıkardığı;
3. Ve insan, “Ona ne oluyor?” dediği,
4. İzin Günü[1], haberlerini anlatacak.[2]
   1- *Hesap sorma günü.* ***2-*** *O gün yeryüzü hal diliyle olup biteni anlatacak.*
5. Çünkü Rabb’in ona vahyetmiştir.[1]
   1- *Böyle düzen koymuştur.*
6. İzin Günü, insanlar amelleri kendilerine gösterilsin diye grup grup ortaya çıkacaklar.
7. Artık kim zerre ağırlığınca iyilik yapmışsa onun karşılığını görür.
8. Ve kim zerre ağırlığınca kötülük yapmışsa onun karşılığını görür.

ADİYAT SÛRESİ

[İniş sırası: 14, Mekki, 11 ayet.
Adını 1. ayetteki "adiyat/koşan" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Soluk soluğa koşanlara ant olsun,
2. Çarparak ateş çıkaranlara,
3. Sabahleyin akın edenlere,
4. Sonra toz koparanlara,
5. Sonra onunla bir topluluğa dalanlara ki,
6. Kuşkusuz insan[1] Rabb'ine karşı çok nankördür.
   1- *Sapkınlıkta kalmayı tercih eden müşrikler.*
7. Ve o[1] da buna tanıktır.[2]
   1- *Müşrik insan.* ***2-*** *Kendisinin nankörlüğüne.*
8. Doğrusu o hayrı[1] aşırı derecede sever.
   1- *Dünya malını.*
9. Bilmez mi kabirlerde olanlar çıkarıldığı zaman,
10. Ve göğüslerde olanlar açığa çıkarıldığı zaman,
11. İzin Günü[1] Rabb'lerinin her şeylerinden haberdar olduğunu.
   1- *Hesap sorma günü.*

KARİ'A SÛRESİ

[İniş sırası: 30, Mekki, 11 ayet.
Adını 1. ayetteki "el-Kariah/şiddetli ses" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Kariah.
2. Kariah nedir?
3. Kariah'ın ne olduğunu sen nereden bileceksin?
4. O gün insanlar sağa sola uçuşan pervaneler[1] gibi olurlar.
   1- *Kelebekler, böcekler.*
5. Dağlar etrafa saçılmış renkli yün gibi olur.
6. Kimin tartısı ağır gelirse,[1]
   1- *Sevabı günahından çok olursa.*
7. O hoşnut edici bir yaşayış içindedir.
8. Kimin tartısı hafif gelirse,[1]
   1- *Sevabı günahından az olursa.*
9. Artık onun anası haviyedir.
10. Onun ne olduğunu sen nereden bileceksin?
11. O, kızgın bir ateştir.

TEKASUR SÛRESİ

[İniş sırası: 16, Mekki, 8 ayet.
Adını 1. ayetteki “tekasur/çoklukla övünme” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Çoğaltma yarışı sizi oyaladı.[1]

***1-** Mal, mülk edinme hırsı, bütün hayatınızı mal edinme peşinde harcamanıza neden oldu.*

2. Ta ki ölüp kabirlere girinceye kadar.
3. Hayır, asla bildiğiniz gibi değil; yakında bileceksiniz.
4. Yine hayır, bildiğiniz gibi değil; yakında bileceksiniz.
5. Hayır, asla bildiğiniz gibi değil, keşke kesin bilgi ile bilseydiniz.
6. Bilesiniz ki kesinlikle alevli ateşle karşı karşıya kalacaksınız.
7. Sonra onu gözlerinizle kesin olarak göreceksiniz.
8. Sonra İzin Günü kesinlikle nimetten[1] sorulacaksınız.

***1-** Size verilen nimetlerden.*

ASR SÛRESİ

[İniş sırası: 13, Mekki, 3 ayet.
Adını 1. ayetteki “asr/zaman, çağ” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Asra[1] ant olsun,

__1-__ Asr, sözcük olarak -isim ve mastar olarak- zaman, çağ, yüzyıl, ikindi vakti, kabile, tutuklamak, menetmek gibi anlamlara gelmektedir.

2. Kuşkusuz insan kesinlikle hüsrandadır.

3. Ancak inananlar, sâlihâtı[1] yapanlar, hakkı ve sabrı tavsiye edenler hariç.

__1-__ Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışanlar, düzeltici olanlar, yapıcı olanlar, düzeltmeye teşvik edenler, iyiye yönlendirenler.

HÜMEZE SÛRESİ

[İniş sırası: 32, Mekki, 9 ayet.
Adını 1. ayetteki "hümeze/ kaş göz hareketiyle alay edenler"
sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Arkadan çekiştirenlerin, kaş göz hareketiyle alay edenlerin vay haline![1]

   ***1-** Nebiye ve davetine karşı küçümseyici tavır takınan, onu alaya alanların vah haline.*

2. O ki malı toplayıp, onun hesabını yapıp durur.
3. Malın kendisini sonsuza dek yaşatacağını sanıyor.
4. Hayır, kesinlikle bildiği gibi değil, kesinlikle o hutameye atılacak.
5. Hutame'nin ne olduğunu sen nereden bileceksin?
6. Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir.
7. Yüreklere işleyen bir ateş.
8. Kuşkusuz o, onların üzerine kapatılmıştır.
9. Uzatılmış sütunlar arasında.

FİL SÛRESİ

[İniş sırası: 19, Mekki, 5 ayet.
Adını 1. ayetteki “fil” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Görmedin mi? Rabb’inin fil sahiplerine ne yaptığını?
2. Onların tuzaklarını boşa çıkarmadı mı?
3. Onların üzerlerine sürü sürü kuşlar gönderdi;
4. Onlara çamurdan sertleşmiş taşlar atan.
5. Böylece onları yenmiş ekin yaprağı gibi yaptı.

KUREYŞ SÛRESİ

[İniş sırası: 29, Mekki, 4 ayet.
Adını 1. ayetteki “Kureyş/ bir Arap kabilesinin adı” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Kureyş’i alıştırdığı için[1];

***1-** Kureyş’in emin ve rahat olmasını sağladığı için.*

2. Onları kış ve yaz yolculuğuna alıştırdığı[1] için;

***1-** Emin ve rahat olmalarını sağladığı için.*

3. Bu evin[1] Rabb’ine kulluk etsinler.

***1-** Kabe’nin.*

4. Onları yedirip açlıktan korudu ve onları güvene kavuşturdu.

MAUN SÛRESİ

[İniş sırası: 17, Mekki, 7 ayet.
Adını 7. ayetteki "maun/küçük yardım" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Dini[1] yalanlayanı görüyorsun değil mi?

1- *Ceza/karşılık. Hesap Günü'nü. Borcunu: Kendisine verilen nimetleri yok sananı gördün mü? Din, deyn/borç sözcüğünden türemiştir.*

2. İşte o, yetimi itip kakar.

3. Miskini doyurmaya teşvik etmez.[1]

1- *Çalışmaya gücü yetmeyenin, kendi malında bulunan payını vermez.*

4. Vay haline salat edenlerin.[1]

1- *Gösteriş olsun diye veya çıkarları için yardım edenlerin vay haline. Söz konusu bu kimseler, Mekkeli müşriklerdir. Ayete, "Gösteriş yapmak için namaz kılanların vay haline." şeklinde anlam verilmesi doğru değildir. Mekke koşullarında Müslüman olduğunu bile gizlemek zorunda olanların, gösteriş için namaz kılmaları söz konusu edilemez. Surenin, bu ve bundan sonraki ayetlerinin Medeni olduğunu söylemek ise, bu yanılgıdaki tutarsızlığı izah etme düşüncesinden kaynaklanan ikinci bir yanılgıdır. Bu yanılgının esas nedeni, karşılaşılan her "salat" sözcüğüne "namaz" anlamı verilmesinden kaynaklanmaktadır. Oysaki salat sözcüğünün anlamlarından biri de "yardım etmek, destek olmak" tır.*

5. Onlar ki salatlarından[1] gafletteler.

1- *Yardım etme, destek olma bilincinden, erdeminden yoksundurlar.*

6. Onlar gösteriş yapanlardır.

7. Ve küçük, basit, sıradan yardımı bile esirgerler.

KEVSER SÛRESİ

[İniş sırası: 15, Mekki, 3 ayet.
Adını 1. ayetteki “kevser/çokluk, nimet, şeref, değer” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Kuşkusuz Biz[1] sana kevseri[2] verdik.

1- *Kur’an’daki “Biz” sözcükleri çokluğu değil, “yüceliği”, “gücü”, “büyüklüğü” ifade etmektedir. Bütün dillerde gücü elinde bulunduran kimseler, kendi “güç ve üstünlüklerinden” söz ederken, açıklamalarında ve buyruklarında “biz” zamirini kullanmaktadırlar. Allah’ın, kendisini ve ilahlık niteliklerini konu edinen ayetlerin tamamında “ene/ben”, “inni/beni, bana” zamirleri gibi tekil şahıs zamirleri kullanılmaktadır.* ***2-*** *Pek çok hayırlı ve güzel nimetleri, Kur’an’ı. Kevser, sözcük olarak çokluk demektir. Bu çokluk, “sayısal” şeyler için olabileceği gibi; değerli olma, önemli olma gibi şeyler için de olabilir.*

2. O halde Rabb’in için salat[1] et ve zorlukları göğüsle.[2]

1- *İbadete layık yegâne ilahın Allah olduğuna inan ve şirkten arınmış bir bilinçle Allah’a yönel, yalnız O’ndan iste, azim ve kararlılıkla O’nun yolunu sürdürmeye devam et.* ***2-*** *Çevirilerin, ayette geçen “venhar” sözcüğüne “kurban kes” anlamını vermeleri, ayetin bağlamını dikkate almamaktan kaynaklanan bir yanılgıdır. Surenin vahyedildiği dönem ve koşullar dikkate alındığında “kurban kesmekten” söz etmenin mümkün olmayacağını da anlamak gerekir. Nahr, sözcük olarak, “göğüs, gerdan, göğüslemek, deveyi göğsünden kesmek, elleri göğse değdirmek gibi anlamlara gelmektedir. “Nahr” sözcüğü, burada “göğüslemek, göğüs germek” anlamına gelmektedir.*

3. Kuşkusuz o sana buğzeden[1], sonu olmayanın ta kendisidir.[2]

1- *Nefret eden, kin besleyen.* ***2-*** *Sonu ebter/beter olacak olandır. Sonu kötü olacak olan odur.*

KAFİRUN SÛRESİ

[İniş sırası: 18, Mekki, 6 ayet.
Adını 1. ayetteki "kafirun/örtmek" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. De ki: "Ey kâfirler.[1]

1- Kâfir ve küfür aynı kökten türemişlerdir. Küfür sözcüğünün birincil anlamı "örtmek" demektir. Kur'an, nankörlük etmeye "küfür" demektedir. Karanlığı ile her şeyi örttüğü için geceye de kâfir denmiştir. İmanın zıddı olan inançsızlığa da küfür denmektedir. Kefere fiilinin ism-i faili olan "kâfir" sözcüğü, sözcük anlamı olarak nankörlük etmek, örtmek, inkâr etmek demektir. En büyük küfür, şirktir.

2. Ben, sizin kulluk ettiğinize asla kulluk etmem.
3. Siz de benim kulluk ettiğime kulluk etmezsiniz.
4. Ben, sizin kulluk ettiğinize asla kulluk edecek değilim.
5. Siz de benim kulluk ettiğime kulluk edecek değilsiniz.
6. Sizin dininiz[1] size, benim dinim[1] de bana.

***1-** Din kavramı; Kur'an'da, inanç sistemi, yaşam biçimi, toplumsal düzen, yasa, hesap, karşılık/ceza vb. anlamlarda kullanılmıştır. Din, öncelikli anlamı itibariyle, yaşamı düzenleyen ilke ve kuralların referans alındığı değerler demektir. Kur'an'a göre, "yaşamı" düzenlemede vahyin değerlerini referans almayan her düşünce ve inanç küfürdür. Keza insanlar; yaşamlarını, düzenlerini hangi değerleri referans alarak belirliyorlarsa, referans aldıkları değerler onların dinidir. Örneğin 3/Al-i İmran 73; 6/En'am 70; 7/Araf 51; 12/Yusuf 76; 40/Mü'min 26. Kur'an, nasıl ki Mekkeli müşriklerin cahiliye değerlerini referans alan düzenlerini, sistemlerini din olarak tanımlıyorsa; günümüzün Kur'an'ı referans almayan bütün düzen ve sistemleri de birer cahiliye "din"dir. Ancak şu gerçek göz ardı edilmemelidir: Allah, Kur'an'ı değerleri referans almak koşulu ile yaşadığımız hayatı düzenlemeyi bize bırakmıştır: Nasıl bir yönetim biçimi, nasıl bir ekonomik sistem, nasıl bir yaşam biçimi vb. olması gerektiği konusunda yetki de, görev de, sorumluluk da bize aittir. Kur'an'ı referans almak koşulu ile günün koşullarına ve ihtiyaça göre istediğimiz düzeni/sistemi kurmak bize bırakılmış bir husustur.*

NASR SÛRESİ

[İniş sırası: 114, Medeni, 3 ayet.
Adını 1. ayetteki “nasr/yardım” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. Allah’ın yardımı ve fetih geldiği zaman,
2. İnsanların Allah’ın dinine dalga dalga girdiklerini gördüğün zaman,
3. O zaman, Rabb’ini hamd[1] ile tesbih[2] et. Ve O’ndan mağfiret[3] dile. Kuşkusuz O, tövbeleri kabul edendir.

__1-__ Övgü ile yücelt. __2-__ Allah’ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah’ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir. __3-__ Bağışlanma.

TEBBET SÛRESİ

[İniş sırası: 6, Mekki, 5 ayet.
Adını 1. ayetteki "Tebbet/ kurusun, kahrolsun" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ebû Leheb'in iki eli[1] kurudu[2]. Ve kendisi de yok oldu[3].

__1-__ Gücü, malı mülkü, imkânı. __2-__ Yok oldu. __3-__ Kur'an, anlatım üslubu olarak, ileride olacak bir şeyin, kesinlikle olacağını vurgulamak için gelecek zaman yerine geniş veya geçmiş zaman kipini kullanmaktadır.

2. Ne malı ve ne de kazandıkları ona bir yarar sağlamadı.

3. Alevli ateşe atılacak.

4. Odun hamalı karısı da.

5. Boynunda liften bir urgan[1].

__1-__ Benzetme ile boynundaki urgan/kalın iple kocası ve kendisi için Cehennem ateşine odun taşıyacağı ifade edilmektedir. "Odun taşımak", Arapça'da deyim olarak, "koğuculuk yapmak, laf taşımak" anlamına gelmektedir.

İHLAS SÛRESİ

[İniş sırası: 22, Mekki, 4 ayet.
Adını surenin içeriğinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. De ki: "O Allah[1] ehad'tir."[2]

1- *Allah, Allah'ın özel ismidir. Allah sözcüğü, isim olarak Allah'ın dışında başka hiçbir şey için kullanılamaz. Başka dillere bu ismin dışında başka bir isimle aktarılamaz. Dilbilimcilere göre herhangi bir isimden türememiş, çoğulu, erili, dişili olmayan "tek başına, köksüz bir isimdir.* ***2-*** *Bir tektir: Ehad, sayısal bir değer olarak tek, bir demek olmasının yanında, bu teklikte "eşsizliği", "benzersizliği" de ifade etmektedir.*

2. Allah Samed'dir.[1]

1- *Hiçbir şeye muhtaç olmayan, her şey kendisine muhtaç olunandır. Dilediğini yapan, istediği kuralı koyandır. Ezeli ve ebedi olandır.*

3. Doğurmamış, doğurulmamıştır.

4. Hiçbir şey O'nun dengi değildir.

FELAK SÛRESİ

[İniş sırası: 20, Mekki, 5 ayet.
Adını 1. ayetteki “felak/yarıp çıkaran” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. De ki: “Felak’ın[1] Rabb’ine sığınırım.

__1-__ Felak, sözcük olarak “yarıp çıkaran” demektir. Bu yarılmayı karanlığı yaran aydınlıkla sınırlamak doğru değildir. Felak’ın Rabb’ı isim tamlaması olarak, evrende karanlığı yaran aydınlık da dâhil olmak üzere, bitki, toprak, hücre, kısacası üreyerek, yarılarak, bölünerek çoğalan, değişikliğe uğrayarak yenilenen ne varsa onların tamamının programlayıcısı, düzenleyicisi demektir.

2. Yarattığı şeylerin şerrinden,
3. Ve çöktüğü zaman karanlığın[1] şerrinden,

__1-__ Ayette gece sözcüğü yer almamaktadır. Bu karanlık gecenin karanlığı olabileceği gibi mecazen cehaletin karanlığı anlamına da gelmektedir. Ve korkulması gereken en koyu karanlık da cehalet karanlığıdır. Cehalet, yalnızca bilgisizlik demek değildir; aynı zamanda gerçeğin dışında bir şeye inanmak ve doğru olanın, hakkın tersini yapmaktır.

4. Düğümlere üfleyenlerin şerrinden,
5. Ve kıskandığı zaman, kıskananın şerrinden.

NAS SÛRESİ

[İniş sırası: 21, Mekki, 6 ayet.
Adını 1. ayetteki “nas/insanlar” sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah’ın Adıyla

1. De ki: “İnsanların Rabb’ine sığınırım;
2. İnsanların melikine[1],

1- *Sahibine, yöneticisine, tasarruf sahibine. Mutlak melik yalnızca Allah’tır; O, mülkün sahibi, egemeni ve yöneticisidir.*

3. İnsanların İlahına.
4. Hannasın[1] vesvesesinin[2] şerrinden,

1- *Çok sinsi, gizlenen, sinsi düşman.* ***2-*** *Fısıltılı bir sesle düşünce aşılayarak yönlendirmek.*

5. O ki insanların göğüslerine vesvese verir,
6. Cinlerden ve insanlardan.[1]

1- *Görünen ve görünmeyen, bilinen ve bilinmeyen, tanınan ve tanınmayan; herkesten, her şeyden.*

İNDEKS

Ş